

ARHIVELE
STATULUI

Statistica

77821

BIBLIOTECA

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN
REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DOCUMENTE
PRIVITOARE LA
ISTORIA ECONOMICĂ
A ROMÂNIEI

STATISTICĂ

ȚARA ROMÎNEASCĂ ȘI MOLDOVA
SERIA B
VOL. I

BUCUREȘTI — 1960

DIRECȚIA GENERALĂ
A
ARHIVELOR STATULUI
DIN
REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ

DOCUMENTE

PRIVITOARE LA

ISTORIA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

COMITETUL DE REDACȚIE

ION PARASCHIV, Director General al Arhivelor Statului, Acad.
prof. ANDREI OȚETEA, Prof. MANEA MĂNESCU, membru
corespondent al Academiei R.P.R., Conf. univ. N. N. CONSTAN-
TINESCU, FL. BOERAȘ, GH. UNGUREANU, I. MĂRCUȘ.

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI DIN R. P. R.

BUCUREȘTI — 1960

Imu. 13034 / 1994

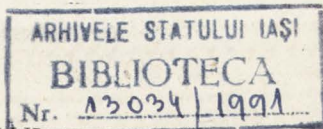

117821

DOCUMENTE
PRIVITOARE LA
ISTORIA ECONOMICĂ
A ROMÂNIEI

STATISTICĂ

ȚARA ROMÎNEASCĂ ȘI MOLDOVA
SERIA B
VOL. I

REDACȚIA VOLUMULUI:

Prof. MANEA MĂNESCU, membru corespondent al Academiei R. P. R., GH. UNGUREANU,
M. REGLEANU. Secretari de redacție: I. LEONTE, P. MATEI, V. TRANDAF.

964/1961

INTRODUCERE

Clasicii marxism-leninismului au arătat în nenumărate rânduri că statistica este un puternic instrument de cunoaștere și transformare socială.

Marx și Engels, întemeietorii socialismului științific au folosit un imens material statistic pentru elaborarea operei lor geniale, scoțind în evidență rolul statisticii în demascarea societății burgheze și în acțiunea revoluționară a proletariatului.

V. I. Lenin, în lucrarea sa *Orinduirea capitalistă a agriculturii contemporane* arată că „statistica social-economică este unul din instrumentele cele mai puternice ale cunoașterii sociale” și că datele trebuie „prelucrate în mod corespunzător” pentru că pe baza cifrelor statistice se pot sesiza legăturile, tendințele, direcția dezvoltării sociale“.

În lucrarea sa *Statistica și sociologia* rămasă neterminată, Lenin scria că pentru cercetările sociale „trebuie încercată constituirea unei baze de fapte precise și indiscutabile, pe care să te poți sprijini... Plecând de la aceste raționamente, am hotărît să începem cu statistica...”¹⁾

Teoria leninistă a grupărilor statistice, tehnica întocmirii tabelelor și graficelor, analiza multilaterală a datelor folosite în cercetarea fenomenelor sociale de către Lenin, constituie bazele metodologice ale statisticii sociale.

Titanica muncă de creație științifică, politică și de stat a marelui geniu al proletariatului s-a fundamentat pe un uriaș material statistic. Lenin culegea și prelucra datele statistice, elabora și compunea tabele care ilustrau stările politice și economico-sociale, date care prezentau puncte de plecare pentru concluzii de mare importanță teoretică, politică și practică. De la prima lucrare elaborată în anul 1893 *Noile mișcări economice în viața țăranilor* și pînă la ultima sa lucrare intitulată *Pagini de Jurnal*, din 1923, Lenin a folosit pretutindeni statistica, care l-a ajutat la elaborarea concluziilor sale teoretice și practice, revoluționare, de importanță istorică mondială.

¹⁾ V. I. Lenin, *Opere*, vol. 23, E.P.L.P., 1953, p. 270—271.

În condițiile socialismului, statistica este un mijloc de influențare activă, care contribuie la dezvoltarea economică și culturală.

În cuvîntul de deschidere la Conferința ministerială pentru reorganizarea statisticii din România, ținută la 18 octombrie 1947, tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej spunea că: „Nu s-a înțeles suficient importanța statisticii în organizarea temeinică a vieții economice și financiare a țării, ca și în cunoașterea mijloacelor de transformare a bogățiilor țării și progresului poporului nostru.

Să începem munca de organizare a unei statistici legate de desfășurarea procesului economic, o statistică merită să descopere și să pună în lumină elementele de mișcare interioară ale procesului economic. Statistica nu trebuie numai să înregistreze, ea trebuie să desprindă tendințele și sensul de dezvoltare a realității sociale.

Fără o bună și reală statistică nu este posibilă nici întocmirea programului de redresare economică și nici pregătirea planului de construcție și dezvoltare a economiei românești¹⁾.

Numai de pe poziția științifică a marxism-leninismului, statistica a devenit o adevărată știință, capabilă să ajute opera de construire a socialismului și comunismului.

Partidul Muncitoresc Român și regimul nostru democrat popular sînt purtătoarele și continuatoarele a tot ceea ce este înaintat și cu adevărat progresist în trecutul frămîntat de lupte al poporului.

Acordînd o înaltă prețuire bogatei moșteniri culturale progresiste și democratice, partidul valorifică tot ce a creat harnicul nostru popor de-a lungul istoriei sale.

*

Partidul nostru a întreprins o vastă activitate de valorificare critică, de pe pozițiile marxism-leninismului, a moștenirii noastre cultural-istorice, științifice, economice, tehnice, literare și artistice. O asemenea activitate se desfășoară din ce în ce mai larg și în domeniul statisticii.

Este greu de conceput elaborarea de pe poziții științifice a istoriei gândirii economice, a istoriei economiei naționale dar, mai ales, a istoriei patriei, fără o cunoaștere cît de sumară a lucrărilor statistice, care prin datele lor ne dau o imagine a legităților dezvoltării economico-sociale a țării noastre de-a lungul orînduirilor sociale.

Așa spre exemplu de o mare însemnătate pentru studiul dezvoltării social-economice a Romîniei și, mai ales a perioadei de descompunere a feudalismului în țările romîne și de dezvoltare a forțelor și relațiilor de producție capitaliste sînt lucrările de statistică din secolul al XIX-lea.

Dezvoltarea treptată a relațiilor de producție capitaliste în țările romîne, culminează cu unirea politică și administrativă a celor două țări, cu formarea instituțiilor și însăși a statului național unitar.

Noul stat avea nevoie de instituții care să înlocuiască pe cele feudale. Una din instituțiile necesare noului stat era și statistica.

În crearea primelor organe oficiale de statistică, un merit deosebit l-au avut Dionisie Pop Marțian în Țara Romînească și Ion Ionescu de la

---

¹⁾ Consiliul Superior Economic — *Conferința ministerială pentru organizarea statisticii din România*, ținută în ziua de 18 oct. 1947. Comisia Centrală de Statistică — Institutul Central de Statistică, Buc., noiembrie 1947, p. 5—6.

Brad în Moldova, figuri luminoase ale economiei și statisticii românești de la mijlocul sec. al XIX-lea.

Motivarea dată de D. P. Marțian necesității înființării unui organ de statistică este deosebit de interesantă. El scria în *Analele statistice* nr. 1/1860 p. 1—2: „Nu ne putem închipui cum un guvern conștiincios decretă o măsură administrativă, fără să aibă convingerea că acea măsură este pretinsă de cazuri numeroase; și ce alta sînt acele cazuri decît aceea ce numim daturi sau științe statistice“. Cu drept cuvînt și în mod plastic D. P. Marțian compara guvernarea unei țări fără ajutorul și luminile oferite de statistică cu îngrijirea medicală a unui pacient pe care medicul nu-l cunoaște, nu l-a văzut și nu l-a întreat nimic despre suferințele lui.

În mod deosebit D. P. Marțian a apreciat progresele statisticii ruse, de la care considera că noi trebuie să învățăm. În același articol din 1860 el scria: „În Rusia oficiul central de statistică are 23 de comitaturi statistice prin guberniile provinciilor în care stă în raport. Afară de acestea mai sînt comisii statistice pentru unele ramuri speciale ale administrației, precum: pentru mijloacele de comunicare, pentru ocele de sare și alte. Comisiuni statistice pe la toate universitățile, formate din profesori; din partea ministerelor se trimit în toți anii călători însărcinați cu adunarea daturilor statistice nemijlocit de la izvoare; iar pentru propagarea științei și cunoașterea rezultatelor cercetării, servesc jurnalele guberniale, foi periodice, catedre la universități și academii. Elementele științei se propun în cursurile instrucției medii (în gimnaziile)“.

Participarea lui D. P. Marțian, ca observator, la Congresul Internațional de Statistică ținut la Viena în 1857 i-a dat posibilitatea să aibă perspectiva însemnătății și progresului statisticii în alte țări și a rămînerii în urmă din acest punct de vedere al țărilor romîne.

Trebuie apreciată munca deosebit de conștiincioasă depusă de D. P. Marțian spre a crea un aparat statistic care să lucreze pe baze științifice.

Cum nici membrii aparatului central nici raportorii și comisiile județene create nu aveau pregătirea necesară, D. P. Marțian a depus o muncă neobosită dînd instrucțiuni, sfaturi, recomandînd bibliografii, reviste ce trebuiau neapărat urmărite. El a organizat cursuri de pregătire pentru cei de la centru, a redactat numeroase materiale — circulări pentru cei din provincie.

D. P. Marțian a găsit necesar să adune și să publice în primele numere din *Analele statistice* material statistic mai vechi, deși îl considera incomplet, cu greșeli, nesigur. Astfel a publicat date asupra recoltei din 1858, asupra comerțului exterior al Țării Romînești în anii 1850—1858, asupra unor fenomene meteorologice din 1859, situații statistice din catagrafia de la 1859 (numărul familiilor contribuabile), prețul principalelor alimente la 1860 etc. Pe toate însă el le adnotează critic. Cu privire la datele statistice rezultate din actele de stare civilă, care țineau de autoritățile bisericești, el scrie: „modul de față al manipulației actelor civile, este o calamitate“ și consideră că aceste date pot fi privite numai ca ordine de mărime.

În Moldova rolul de a organiza statistica îi revine lui Ion Ionescu de la Brad. Ion Ionescu de la Brad a elaborat lucrările premergătoare recensămîntului populației din Moldova din 1859, cuprinse în *Povățuiri pentru facerea catagrafiei Moldovei* ca și lucrările de recensămînt și cea

mai mare parte din prelucrarea materialului. El a făcut primele studii fundamentale economico-statistice de proporții mari pentru cunoașterea agriculturii românești, pe care le-a publicat în trei volume: *Agricultura română din județul Dorohoi*, *Agricultura română din județul Mehedinți* și *Agricultura română din județul Putna*.

Atît D. P. Marțian, cît și Ion Ionescu de la Brad au dus o intensă muncă științifică pe plan internațional. Raportul făcut de D. P. Marțian la cel de al 5-lea Congres Internațional de Statistică, ținut la Berlin în 1863, asupra stării lucrărilor statistice din țările romine, ca și raportul lui Ion Ionescu de la Brad la Congresul Internațional de Statistică de la Haga, din 1869, sînt de o deosebită valoare științifică și în același timp un aport însemnat pe care l-a adus statistica românească la dezvoltarea statisticii pe plan internațional.

Prima încercare de creare a unui birou de statistică în Țara Românească datează din 15 noiembrie 1857. Din lipsă de fonduri, însă, biroul nu poate lua ființă. Acest lucru va fi realizat peste doi ani, odată cu înființarea Unirii Țărilor Romîne.

În Țara Românească, în februarie 1859, imediat după realizarea Unirii, se revine asupra propunerii din 1857, prin două memorii, cerîndu-se înființarea Biroului central de statistică. Memoriul pentru înființarea acestui birou este rezolvat, însă, la 24 aprilie 1859 cînd Consiliul administrativ aprobă proiectul de lege pentru înființarea unui Birou de statistică, precum și pentru întocmirea unei statistici a țării. În același timp se aprobă și bugetul acestuia.

În jurnalul Consiliului administrativ, din 24 aprilie 1859, se arată că acesta este de părere „să se înființeze numai un Birou compus de un șef, un ajutor și doi scriitori, după alăturatul buget spre a proceda în darea instrucțiunilor convenite pentru lucrările pregătitoare, după a căror săvîrșire să se chibzuiască și pentru numirea al celui alt personal ce are a completa Biroul, cît și a comisiilor de districte. Înființarea acestui Birou se va socoti d-ocamdată vremelnică, rămînînd d-nu Ministru a se ocupa cu facerea unui proiect de legiuire pentru a lui permanență...“¹⁾.

În bugetul Oficiului statistic erau prevăzute cheltuielile pentru salariații permanenți ai Biroului, cheltuielile nepermanente, pentru tipărituri etc., ca și cele care trebuiau făcute pentru plata celor ce urmau să lucreze la întocmirea statisticii pe districte.

La 28 aprilie 1859 Alexandru Ioan Cuza întărește jurnalul și bugetul prin care Consiliul administrativ lua măsura înființării Biroului de statistică și numește ca șef al acestuia pe D. P. Marțian. În acest fel, decretul domnesc nr. 117 din 28 aprilie 1859 poate fi socotit ca data înființării oficiale a Serviciului statistic central din Țara Românească, primul de acest fel în țările romine.

Deși în decretul domnesc se vorbește despre înființarea unui Birou de statistică permanent, în jurnalul Consiliului administrativ extraordinar se propusese numai înființarea unui Birou provizoriu. De aceea la începutul lunii iunie D. P. Marțian înaintează lui Al. I. Cuza un „Proiect pentru instituirea unui Oficiu central de statistică administrativă“²⁾ pe care-l întocmise în luna anterioară.

¹⁾ Doc. nr. 2.

²⁾ Doc. nr. 15.

Proiectul prevede înființarea „în Ministeru din lăuntru“ a unui Oficiu central statistic cu scopul „de a constata prin table lămurite țifra esactă a populației, precum și starea actuală a țării: materială, economică și morală“. Proiectul prevedea întocmirea unei statistici generale a țării precum și de statistici speciale pe ramuri administrative (catagrafie, agricultură, industrie, comerț, prețuri, import, export, stare sanitară, etc.). De asemenea se preconizează publicarea unei „loi periodice trimestriale“ care avea sarcina publicării rezultatelor lucrărilor Oficiului arătând cauzele progresului ori ale regresului în industria și comerțul național.

Este interesant de urmărit și felul în care se propune modalitatea îndeplinirii sarcinilor ce reveneau prin proiect Oficiului de statistică. Oficiul trebuia să aibă reprezentanți și comisii pe lângă autoritățile locale, începînd de la districte și terminînd cu comunele, ajutați de o serie de proprietari și comercianți. În București se preconiza înființarea de comisii pe culori (raionale). În același timp se menționa necesitatea unei centralizări a muncii tuturor acestor organe care „vor lucra după regulile, instrucțiunile și tabele ce li se vor da de către Oficiul statistic prin Ministerul din înuntru“.

În continuare, proiectul cerea efectuarea de lucrări comparative cu statisticele altor state cu care țara întreține legături comerciale, necesitatea pregătirii economice și statistice a lucrărilor Oficiului și a unei documentări în acest domeniu (existența unei biblioteci de specialitate) etc.

La 1 iunie 1859 acest proiect împreună cu cel de buget al Oficiului, sînt înaintate de N. Crețulescu, ministrul de interne, lui Al. I. Cuza pentru a fi pus în dezbateră Camerei electivă și a primi sancțiunea definitivă a Domnitorului. Pe adresa de trimitere a proiectului Domnitorul pune rezoluția: „să încuviințează“.

În aceeași perioadă D. P. Marțian mai întocmește încă o variantă a proiectului pentru înființarea Oficiului statistic, împreună cu bugetul acestuia, cu foarte puține modificări față de primul, ca și schema atribuțiilor Oficiului central de statistică. Această schemă arată care sînt obiectivele de lucru ale Oficiului și „secțiunile“ sale. Acestea erau, după lucrările ce urmau să le întocmească: I — Teritoriul; II — Populația; III — Agricultura; IV — Industria; V — Comerțul interior; VI — Comerțul extern; VII — Administrația publică; VIII — Finanțele; IX — Militară; X — Justiția; XI — Instrucțiunea Publică; XII — Municipalitățile. Se arată detaliat de ce probleme, în cadrul sarcinii generale, se va ocupa fiecare „secțiune“ în parte.

La 5 iunie 1859 D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, alcătuiește expunerea de motive pentru înființarea definitivă a Oficiului central statistic și pentru aprobarea bugetului de către Camera electivă. El arată clar scopurile acestui oficiu prin următoarea frază introductivă: „Plecînd de la adevărul că orice întreprindere trebuie să-și cunoască tărîmul activității, guvernarea unei țări mai mult decît oricare alta are neapărată trebuință de cunoștința exactă a obiectelor îngrijirii sale“.

În aceeași zi, 5 iunie, Al. I. Cuza ordonă lui N. Crețulescu să susțină în fața Adunării electivă proiectul pentru înființarea definitivă a Oficiului statistic. La 12 iulie, după ce proiectul fusese dezbătut în Adunarea electivă, în ședința din 1 iulie 1859 și votat la 3 iulie 1859, Alexandru Ioan

Cuza sancționează amendamentul proiectului de lege pentru înființarea Oficiului central statistic, prin hotărîrea nr. 276.

Astfel, în perioada 24 aprilie—12 iulie 1859, ia naștere Oficiul central statistic din Țara Romînească, instituție menită să ajute la dezvoltarea statului burghez care luase ființă.

În Moldova Oficiul central de statistică ia naștere cu cîteva luni mai tîrziu decît în Țara Romînească. Primul referat asupra acestei probleme îl avem din 30 iunie 1859, cînd Lascăr Catargiu „ministru din lăuntru“ al Moldovei îl înaintează Consiliului de Miniștri. Referatul conține atribuțiile Direcției centrale de statistică și propunerile pentru cheltuielile catagrafiei generale. În referat se arată că „Direcția centrală de statistică avînd a se ocupa cu adunarea, coordonarea, verificarea și publicarea tuturor cunoștințelor atîngătoare de stare reală a țerei în privirea teritoriului, a populației, a producerei, a consumației, adică a tuturor faptelor relative la administrația, la finanțele, și la celelalte servitii publice, va ținti în toate lucrările sale de a constata nevoile populației și de a indica mijloacele prin care un guvernămint grijitiv de binele public să poată veni cu eficacitate și în timpul cuvenit în ajutoriul îndestulării trebuințelor publice și particulare“¹⁾.

Dezvoltîndu-se fiecare atribuție a Direcției centrale de statistică, în referat se arată sarcinile acesteia în privința adunării de date statistice și prelucrării lor, privitoare la: teritoriu, populație, agricultură, manufacturi, administrație, etc., ca și numărul funcționarilor necesari bunei sale funcționări, cu salarizările respective și organizarea activității de întocmire a catagrafiei localităților din Moldova. Sarcina principală a Direcției centrale de statistică odată cu înființarea ei, consta în alcătuirea catagrafiei Moldovei, care urma să se termine la 1 decembrie 1859.

Pe baza referatului lui Lascăr Catargiu, la 1 iulie 1859 Alexandru Ioan Cuza dă decretul pentru înființarea Direcției de statistică a Moldovei în care se arată că sarcina principală a acesteia constă în alcătuirea catagrafiei Moldovei. În decret se specifică faptul că „la această Direcție să se concentreze toate lucrările atîngătoare de statistică și care acum sînt în atribuțiile deosebitelor posturi“. Decretul se ocupa și de alte probleme organizatorice, care priveau înființarea Direcției de statistică a Moldovei.

Tot la 1 iulie 1859, Alexandru Ioan Cuza semnează decretul prin care Ion Ionescu de la Brad este numit director al Direcției de statistică din Moldova.

În acest mod, cu aproape 3 luni mai tîrziu decît în Țara Romînească, ia naștere și în Moldova primul organ central de stat al statisticii.

Unirea Țărilor Romîne, înlăptuită prin lupta maselor populare, a favorizat printre alte instituții ale statului în formare, crearea instituției de statistică, organ care trebuia să ajute claselor stăpînitoare la organizarea grabnică a unei exploatari cît mai avantajoase a bunurilor țării și în primul rînd a forței de muncă (de aceea la sfîrșitul lui 1859 și începutul lui 1860 prima mare lucrare îndeplinită de nou-înființatele oficii este recensămîntul general al populației).

Avînd puncte de plecare comune, cele două instituții de statistică își încep activitatea urmînd a se unifica cîteva ani mai tîrziu.

¹⁾ Doc. nr. 62.

Pe lângă aparatul statistic central, oficiile aveau în subordine cite un raportor statistic în fiecare județ.

Sarcina principală a acestor birouri era de a stringe dosarele și alte acte conținând date statistice, care se aflau răspândite prin diferite secțiuni ale ministerelor și a le coordona.

Pentru strângerea de date în legătură cu statistica populației, agriculturii, industriei, comerțului, etc., noile organe statistice aveau dreptul pentru prima oară în țara noastră de a cere orice informații statistice de la departamente și ministere.

Cea mai importantă lucrare de statistică efectuată în Țara Românească și Moldova — imediat după înființarea lor — a fost recensământul populației din 1859—1860.

Recensământul a început concomitent în Țara Românească și Moldova la sfârșitul anului 1859 și începutul anului 1860. În Țara Românească el a fost efectuat sub conducerea lui D. P. Marțian, iar în Moldova sub conducerea lui I. Ionescu de la Brad.

Rezultatele recensământului din Țara Românească au fost publicate de D. P. Marțian în *Analele statistice și economice pentru cunoașterea părții muntene a României*, iar rezultatele recensământului din Moldova în *Lucrările statistice ale Moldovei*, publicată de Direcția centrală de statistică din Moldova.

Cu toate greutățile pe care le genera împărțirea administrativă a țărilor romine, cele două organe oficiale de statistică din Țara Românească și Moldova au reușit, în perioada relativ scurtă a existenței lor, să pună bazele unei activități statistice organizate, să obțină unele date necesare noului stat în formare și să permită astăzi cunoașterea anumitor aspecte ale vieții economice, politice și culturale din țara noastră de acum 100 de ani.

În ianuarie 1862, după recunoașterea definitivă a Unirii Țărilor Romine, se trece la formarea primului guvern pentru întreaga Românie, condus de Barbu Catargi. Incepe de la această dată unificarea tuturor instituțiilor statului, care pînă atunci funcționaseră separat pentru Țara Românească și Moldova, după cum am văzut că s-a întimplat și cu cele două organe ale statisticii. În acest fel burghezia își crea organe unice de organizare a vieții social-economice, menite să-i asigure și să-i întărească puterea în statul unitar.

Lucrările pentru unificarea Oficiului statistic din București cu Directoratul statistic din Iași încep la sfârșitul lui iunie 1859. La 30 iunie ministrul de interne al României referă Consiliului de Miniștri despre măsurile ce trebuie luate pentru realizarea acestei unificări.

Referatul arată măsurile organizatorice necesare contopirii celor două organe de statistică și ne dă date interesante privitoare la numărul comisiilor care lucrau pentru strângerea și întocmirea de situații statistice în țară; se presupunea că numărul acestora va ajunge la 400, ceea ce necesita un aparat central de coordonare a lucrărilor bine ales și cu pregătire corespunzătoare.

În concordanță cu sarcinile care trebuiau rezolvate, referatul cerea Consiliului de Miniștri:

I, de a încuviința reorganizarea unitară a Serviciului statistic după statul anexat sub A;

II, a hotărîi desființarea Directoratului din Iași, încetînd din orice lucrare de la 15 august curent ;

III, de a se aduce din personalul Directoratului ce se desființează numărul trebuincios de funcționari în raport cu trebuințele de față ale Serviciului și a se transporta arhiva aceluși Directorat la Ministeriu ;

IV, a se încuviința, conform orînduielei prevăzute prin jurnalul Consiliului de la 25 ianuarie 1862, întărit de Înălțimea sa Domnitorul prin decretul nr. 37, cheltuielile trebuincioase pentru transportul arhivei și a funcționarilor respectivi de la Iași la București. Din „Statul comparativ al personalului și salariile celor două oficii statistice dinainte de unire și după unire aflăm și personalul care se cere pentru „Oficiul statistic întrunit“, adică pentru organul unificat de statistică ce se cere în această perioadă. Astfel, organul de statistică ce lua naștere trebuia să aibă un director, un ajutor de director, 3 referenți, de gradul I, II, III, 1 referent de gradul IV, 1 registrator și arhivar, 2 raportori pentru București și Iași, 3 adjuncți și scriitori de clasa I-a și 4 scriitori de clasa 2-a, deci în total 16.

La 31 iulie 1862 D. P. Marțian alcătuiește regulamentul pentru atribuțiile Oficiului statistic (unificat) ca anexa A la Jurnalul Consiliului de Miniștri. Oficiul statistic urma să aibă 12 secții de lucru după cum urmează : Secția I — Teritoriul ; II — Populația ; III — Agricultură ; IV — Industria ; V — Comerțul intern ; VI — Importul și exportul ; VII — ? ; VIII — Finanțele ; IX — Militare ; X — Justiția ; XI — Instrucțiunea publică ; XII — Municipalitățile. Pentru fiecare din aceste secții regulamentul prevedea sarcini precise și problemele asupra cărora trebuiau strînse datele statistice. După cum se observă, acest regulament, ca părți structurale, nu diferă cu nimic de schema atribuțiilor Oficiului central de statistică din Țara Românească, alcătuită de către D. P. Marțian în iunie 1859, pe care am arătat-o anterior. Problemele însă sînt ceva mai detaliat expuse, probabil după experiența pe care autorul o căpătase în cei 3 ani și ceva de existență a Oficiului de statistică din Țara Românească.

Tot la 31 iulie 1862, pe baza materialelor ce i-au fost prezentate, Consiliul de Miniștri hotărăște contopirea Directoratului statistic din Iași cu Oficiul statistic din București.

În jurnalul Consiliului se arată :

1. A se decreta desființarea Directoratului statistic din Iași, încetînd din orice lucrare de la 15 august viitor.

2. Din personalul cancelariei Directoratului care acum se desființează se vor aduce la Minister numărul trebuincios de funcționari în raport cu trebuințele de față ale Serviciului, punîndu-se tot într-un timp la cale de a se transporta și arhivele cancelariei Directoratului la Ministeriu“ etc.

În urma acestei hotărîri, la 1 august 1862 N. Crețulescu, președintele Consiliului și ministru de interne, supune spre aprobare Domnitorului Jurnalul Consiliului de Miniștri, pentru concentrarea la București a celor două direcții de statistică. La 2 august Al. I. Cuza pune pe această adresă rezoluția : „se aprobă“.

În acest mod ia naștere la București o singură Direcție de statistică pentru întreaga Romînie.

La 4 august 1862, tot N. Crețulescu, supune spre aprobare Domnitorului personalul Direcției Oficiului statistic după unificare și reorgani-

zare. Ca director al Direcției este propus D. P. Marțian, lucru pe care A. I. Cuza îl aprobă. În fruntea unei Direcții atât de importante, care luase ființă, urma să stea deci omul înaintat al acelor timpuri, D. P. Marțian, care am văzut în ce măsură luase parte atât la crearea unor organe statistice în țara noastră, cât și la delimitarea sarcinilor acestora.

Tot la 4 august 1862 A. I. Cuza semnează două decrete prin care se hotărăște contopirea Directoratului statistic din Iași cu Oficiul statistic din București și numirea lui D. P. Marțian ca Director al „Oficiului statistic pentru Principatele Unite” și celui alt personal al acestuia.

În anii puterii populare statistica a fost organizată pe bazele noi teoretice ale materialismului istoric și al economiei politice marxist-leniniste; statistica a devenit astfel un puternic instrument de cunoaștere și transformare socială pus în slujba construcției socialiste din țara noastră.

A. ȚARA ROMÎNEASCĂ

1

1857 nov. 30. — Secretariatul Statului comunică Departamentului din năuntru, că s-a aprobat de către caimacam jurnalul Consiliului administrativ extraordinar cu privire la lucrările de pregătire a catagrafiei periodului al cincilea.

Secretariatul Statului
Anul 1857 luna noembrie 30
No. 3960
București

Priimit dechemvrie 2 <1857>

Onor. Departament din năuntru

Asupra raportului acelu Onor. Departament cu No. 4346 de la 25 noembrie corent, pe lângă care se alătură jurnalul Onor. Consiliu administrativ extraordinar relativ la măsurile pregătitoare ce urmează a se lua pentru obșteasca catagrafie a periodului al 5-lea, ce are a se pune în lucrare în anul viitor, măria sa prințul Caimacam a binevoit a da înalta aprobație pe care Secretariatul o împărtășește onorabilului Departament spre cuvenita urmare.

Secretarul Statului, Al. Dimitriescu.

Șeful Secsii, I. C. Pruncu.

Arh. St. Buc. Ministeru de interne, rural-comunal, dos. 704/1857, f. 5. Orig.

2

1859 apr. 24. — Consiliul administrativ extraordinar aprobă proiectul de lege pentru înființarea unui birou de statistică, precum și întocmirea unei statistici a țării; anexează „bugetul Oficiului statistic“.

Consiliu ecstraordinar, în seanța sa ținută la 24 ale corentei dînd citire raportului d-lui Ministru secretar de stat la Departamentul din năuntru cu nr. . . .¹⁾, precum și alăturatului pe lîngă dînsu proiect pentru înființarea unui biouou statistic permanent pe lîngă acel Minister și a unei lucrări de catagrafie statistică în toată țara, observînd tot-dodată și bugetul anecsat pe lîngă zisul proiect pentru personalul tre-buincios la înființarea acestui serviciu.

Deliberînd cu toată maturitatea asupra trebuinții și urgenții înfiin-țării unui asemenea servițiu, nu au putut face decît a priimi cu toată mulțumirea propunerea d-lui Ministru din năuntru. Fiind însă că, spre a se putea pune în lucrare acest proiect urmează a să face mai întii lu-crări pregătitoare în districte, spre a se găsi de comisiile ce au a eși cu facerea statisticii și a nu întîmpina dificultăți, chibzuind Consiliu, au rămas de părere, ca deocamdată să se înființeze numai un biouou compus de un șef, un ajutor și doi scriitori, după alăturatul buget spre a proceda în darea instrucțiilor cuvenite pentru lucrările pregătitoare, după a căroră săvîrșire să se chibzuiască și pentru numirea al celuilalt personal ce are a complecta biouou, cit și a comisiilor de districte. Înființarea acestui biouou se va socoti d-ocamdată vremelnică, rămîind d-nu Ministru a se ocupa cu facerea unui proiect de legiuire pentru a lui permanență, pe care să-l supue Camerii spre a-și lua sancsiunea prin cursul legal.

Domnu Ministru secretar de stat la Departamentu din năuntru este însărcinat a supune acest jurnal la înnalta Mării Sale aprobare.

Iar suma de lei doo mii una sută pe lună la care să urcă întocmi-rea acestui biouou să va plăti din paragrafu ecstraordinar al Vistierii.

Constantin A. Cretzulescu

N. Cretzulescu

I. Cantacuzino

<C.> Steriadi

S. Fălcoianu

B. Vlădoianu

Bugetul Oficiului statistic

Lefile biououului central	pe an
Un șef al biououului lei 1200 ²⁾ pe lună	16.400
Un ajutor și redactor lei 1000 ³⁾ pe lună	12.000
Un inginer 800 ³⁾ pe lună	9.600
Un registrator 400 ⁴⁾ pe lună	4.800
Doi scriitori cîte lei trei sute 600 pe lună	7.200
Cheltuiala cancelarii 100 pe lună	1.200
	Pe an 49.200

¹ Loc alb în text

² Modificat : 1000

³ Tăiat orizontal cu creionul

⁴ Modificat cu creionul : un ajutor 400

Cheltueli nepermanente

Tipărirea instrucțiilor, formularilor și foilor periodice	10.000
Pentru complectarea bibliotecii, hartelor și instrumentelor	1.200

Statistica din Districte

La 51 comisari socotiți câte trei de fiecare district, câte lei 3000 pentru toată lucrarea	153.000
La 34 proprietari câte lei 1000 drept diurnă, 2 de district	34.000
La 5 comisari pentru cinci coloare ale Capitalii, câte lei 1500 pentru toată lucrarea	7.500
La cinci neguțători Idem	7.500
Suma totală	211.400

Din care însă numai lei 49.200 permanentă.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 3, 5; jurnalul original, bugetul concept.

3

1859 apr. 28. — Alexandru Ioan Cuza, Domnitorul Principatelor Unite, întărește jurnalul și bugetul Biroului statistic și numirea lui D. P. Marțian ca șef al acestui birou din Țara Românească.

Noi Alexandru Ioan I,

Cu mila lui Dumnezeu și voința națională Domn Prințipatelor Unite, Țara Românească și Moldovia.

La toți de față și viitori sănătate!

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul din năuntru cu nr. 1579, pe lângă care Ni s-a înfățișat jurnalul încheiat de Consiliul extraordinar în seanța ținută la 24 aprilie, pentru înființarea biroului statistic permanent pe lângă acel minister, precum și bugetul acelu birou,

Am ordonat și ordonăm cele următoare :

Art. 1. Intărim jurnalul și bugetul alăturat pe lângă mensionatul raport.

Art. 2. Numim pe d. Marțiani¹ în postul de șef al acelu birou statistic.

Art. 3. Numim pe d. Ioan Vasilescu² în postul de ajutor.

¹ Sic ; în loc de : Marțianu

² Sic ; în loc de : Vasiescu

Art. 4 și cel din urmă. Ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul din năuntru este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s-a în Capitala Noastră Iași, anul una mie opt sute cincizeci și noă, apr. 28.

Alexandru Ioan

Contrasemnat,
Ministru secretar de stat
la Departamentul din năuntru,
N. Crețulescu
Nr. 117

Ed. Monitorul oficial al Țării Românești, nr. 53/1859.

4

1859 apr. 30. — N. Crețulescu, ministru de interne, înștiințează pe D. P. Marțian, că a fost numit șef al biroului statistic din acest Minister.

Domnule Marțiani

Prin înaltul domnesc decret cu nr. 117 numindu-vă d-stră în postul de șef al biroului statistic cu leafă de lei una mie pe lună, care conform jurnalului onor. Consiliu administrativ ecstr. încheiat la 24 ale corentei luni s-au chibzuit a se înființa pe lângă acest minister, supținsemnatul vă comunică aceasta și vă pune îndatorire ca, îndată priimind de la secșiile respective ale acestui minister toate dosarele atingătoare de lucrările statistice și catagrafice în țară, să intrați în îndeplinirea datoriilor dumneavoastră cu toată ceruta eczactitate, ca să puteți da dovadă de a d-stră capacitate; iar leafa de lei 1000, după dispozițiile ecspusului jurnal veți primi-o de la onor. Minister finanțial.

N. Crețulescu >

1859, april 30
Nr. 1673

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 9. Concept.

5

1859 apr. 30. — N. Crețulescu, ministru de interne, comunică lui I. Vasiescu numirea sa în postul de ajutor al biroului statistic.

Domnului Ioan Vasiescu,

Prin înaltul domnesc decret cu nr. 117 de la 28 ale corentii numindu-vă în postul de ajutor al biroului statistic cu leafă de lei patru sute pe lună, care conform jurnalului onor. Consiliului administrativ

extraordinar încheiat la 24 ale corentii s-a chibzuit a se înființa pe lângă acest Minister, subînsemnatul vă comunică aceasta și vă pune îndatorire ca priimind îndată de la secșiile respective ale acestui Minister toate dosarele atingătoare de lucrările statistice și catagrafice în țară, să intrați în îndeplinirea datoriilor dumneavoastră cu toată ceruta ezcacitate, ca să puteți da dovadă de a dumneavoastră capacitate; iar leafa de lei 400 pe lună, după ecspusul jurnal, veți priimi-o de la onor. Minister finanțial.

N. C<retzulescu>

1859, april 30
Nr. 1674.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 10. Concept.

6

1859 mai 5. — D. P. Marțian cere șefului secției a 2-a din Ministerul de interne să comunice Ministerului de finanțe punerea la dispoziție lunar ajutorului său I. Vasiescu, a fondului pentru cheltuielile necesare biroului statistic.

Nr. 1... 1859 mai 5

D. șef al secșii 2-a

În urmarea ordinului acestui onor. Minister, prin care m-au numit șef al Oficiului statistic, întru care voind suptînsemnatul a intra în lucrarea cuvenită și întîmpinînd anevoință din lipsa obiectelor necesare, vă poftesc, d. șef, a face cuvenita punere la cale d-a se încunoștiința d. ministru al finanțelor a libera cheltueala destinată pentru acest birou, regulat pe fiecare lună, în priimirea ajutorului meu d. Ioan Vasiescu.

D. P. Marțianu

București în 5/5, 1859

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 29. Orig.

7

1859 mai 6. — Șeful secției a doua din Ministerul de interne cere executorului, să predea la cancelaria ofi-ciului statistic obiectele necesare lucrărilor sale.

Nr. 2 — 1859 mai 6.

D. ezeccutor,

Simțindu-se necesitate la canțeleria Oficiului statistic de obiectele de mai jos și anume:

1 jurnal fără rigle, grosime ca de 3 degete;

- 1 idem numit indice, cu litere la margine, fără rigle ;
- 1 hartă a ambelor Principate ;
- 1 idem a Capitali ;
- 1 călindar de părete pentru zile ;
- 1 pereche compasuri complete ;
- 3 muşamale de masă, cîte 2 coți una ;
- 1 ecsemplar de Regulament Organic ;
- 1 idem de condica civilă și procedura civilă ;
- 1 idem de condica penală și procedura ei ;
- 1 Convenție ;
- 1 idem de condica comercială ;
- 1 idem de instrucții pentru judecătorii ;
- 1 condicuță pentru împărțitu hîrtilor ;

se cere domnule a le înființa cît s-ar putea mai neîntîrziat și a le preda după orinduială.

E. Angelescu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 30. Orig.

8

1859 mai 7. — D. P. Marțian înaintează Secretariatului de stat al afacerilor interne propuneri pentru facerea catagrafiei.

Raport despre rezultatu cercetărei dosarelor privitoare la catagrafiile trecute.

1859, mai 7.

Onoratului Secretariat de stat al afacerilor interne,

Subscrisul conformîndu-mă însărcinării date prin hotărîrea Consiliului ministerial nr. 1579 din 24 aprilie pentru a mă ocupa cu lucrările pregătitoare pentru catagrafia periodului al cincilea, am ridicat dosarele *privitoare la catagrafia precedentă, pe care petrecîndu-le, am aflat : pe deoparte că ele nu conțin tabelele și instrucțiile după care s-a practisat lucrările acelei catagrafii ; iar pe de alta, din instrucțiile fragmentarii care s-a aflat se vede :*

I. că, comisia însărcinată cu prelucrarea instrucțiilor catagraficești în perioadele trecute, ca și pentru periodul acesta, au început cu prelucrarea măsurilor pregătitoare.

Sub măsuri pregătitoare, precedentele comisii au înțeles regularea mutării chiriașilor după o proprietate pe alta precum și constatarea condițiilor de învoială între proprietar și chiriaș. Periodul în care au expirat aceste învoeli trecînd, în anul 1858, este probabil și pre cît știu e sigur că s-au reînnoit în vara anului trecut. Deci dar chestiunea aceasta nu poate privi lucrarea pregătitoare pentru următorul period catagraficesc, fiindcă această chestiune nici nu e de domeniul Oficiului statistic, iar dacă comisiile catagraficești de pînă acum s-a ocupat și de regularea acestei chestii, au făcut-o fiindcă timpul învoelii între chiriaș și pro-

prietar coincidea cu timpul conscripției generale. Neesintind acum această coincidență, părerea subscrisului este că măsurile pregătitoare pentru acest period catagraficesc vor consta din conscripția tuturilor momentelor trebuincioase spre o repărțire a impozițiilor conform noilor principii fundamentale ale statului, precum și spre a culege tot ce este de reștiut în statistica administrativă. Dacă însă învoelile între chiriași și proprietari făcute în anul trecut din orice cauză au să se reînnoiască în tot sau în parte numai ca se serveze de bază a catagrafii pentru imoșite, este rugat onor. Minister a ne da deslușirile cuviincioase, adică instrucțiunile după care s-au făcut acele învoeli ca se putem rești ce s-a făcut în anul trecut și ce mai rămîne a face acum în această chestie cu prilejul catagrafii prezente.

II. Presupunind dar că listele familiilor chiriașe, care în anul trecut s-a hotărît să rămîie pe loc și a celor ce s-a strămutat sînt făcute deja, trebuie să existe sau la onor Ministeriu de finanțe, sau la administrațiile districtelor. Cerem dar împărțășirea formularei după care s-a făcut, căci în dosarele catagrafiei trecute deși sînt la mai bine de una mie de coale nu se află esemplare de modeluri tipărite, iar manuscrisul este manc. Asemenea nici tabele d-ale catagrafii orașelor, tîrgurilor, nici reînsemnăminte pentru cutiile satelor, nici tabele de model pentru născuți, căsătorii și morți.

Rugăm dar ca să binevoiți a face punere la cale ca se ni se dea de la respectivele Ministeri, care le vor fi avînd sau în arhivele ministeriale sau în ale subalternilor de prin districte, tot ce se raportează la daturi despre statistica comunală, comercială, sanitară, economică, culturală, dinpreună cu o esplicare : care sînt organele prin care se culeg acele daturi și cum se culeg ? nu pentru că procedura de acu ne va fi de model și pe viitor, ci pentru ca să putem aprețui măsura autenticității datelor, se ne poată servi la statistica comparativă între trecut și viitor și în fine, pentru trebuința de a ști ce este de îndreptat în cele vechi, ce este vicios și ce lipsește cu totul.

În cît pentru tabelele de numărul familiilor contribuitoare de diferite categorii și împărțite pe districte, ce s-a cerut de la Onor. Ministeriu de finanțe prin adresa nr. 1105 anul curent, la care acel onorat Minister a răspuns sub nr. 1464 că acele tabele nu s-a putut da din cauză că nu are copiști care să se poată ocupa cu această treabă, Oficiul acesta va aplica unul din copiștii săi spre a face un extract din ele, după cum va avea trebuință pentru operația sa curat statistică ; fiindcă detaliurile trebuincioase administrației finanțiale nu sînt toate trebuincioase și pentru statistica comparativă pentru care ne va servi acel extract.

III. Negreșit ca lucrările catagraficesce care au să se facă acum vor servi de bază pentru impozițiile din anul viitor. Însă pe anul viitor sarcinile publice trebuie să se facă conform articolelor 46 și 47 <ale> Convenției : deosebiriile obicinuite pînă acum de privilegiați, fiii lor, postelniceii, scutiți, desrobiți și a.m.<d.>, nu pot avea loc. Trebuie dar mai nainte să reștim principiile după cari au să se repărțească dările directe, adică : capitația, darea de pămînt (fonciară) după clase, darea de casă, patentele după clasele lor, darea după alte averi mișcătoare, cu un cuvînt toată sistema de impoziții ; căci de la modul ei depinde cum are

de a se face modelurile și instrucțiile pentru o conscripție generală, care se poată servi îndoitului scop, adică finanțial și curat statistic.

IV. În decursul operațiilor catagraficești de pînă acum, din sumele de reclamații pentru instrucții în parte, din care alăturez spre exemplu, două copii, se vede că s-a făcut distincții între supușii străini de națiune romînă de cei de altă națiune. Se vede că o mulțime de romîni de peste frontieră sînt veniți de zece, douăzeci și 30 ani în țară, căsătorii cu pămîntene și petrecînd neconținut aici, care numai din neglijența administrației de pînă acum nu au devenit împămîntenii, voința însă o au, dar în veci vor rămînea supuși străini dacă vor fi neprovocați de nimenea și scutiți de greutățile publice pe care muncitorul pămîntean le poartă.

Sînt alții iarăși așezați ca neguțători, industriași și de alte întreprinderi, care n-au pasporturi de mai mulți ani, sînt prin urmare — după formă — oamenii nimănuia, dar se zic a fi supuși cînd se face catagrafia. Adresîndu-se comisiile catagraficești către consulate pentru a rești dacă îi recunoaște, cele mai multe din Aghențiile acestora — interesate de a-și crea o populație factică — nu refuză de a-i lua iarăși sub protecții și astfel scapă de bir. Nu este mic numărul celor de altă naționalitate, care deși născuți în țară și au întreprinderi cu mult mai lucrative de cît agricultura, își păstrează protecția pentru a fi scutiți.

Sînt iarăși alții care, mare parte a anului o petrec aici și numai pe două trei săptămîni se duc peste frontieră, precum așa numiții mocani. Turmele lor pasc pămîntul țării iar din ciștig plătesc impoziții într-altă parte, deși ei ca și ceialalți nu se folosesc mai puțin în proporție de beneficiurile siguranței publice decît pămîntenii.

Oficiul statistic, conform misiunii sale, din daturi statistice și catagrafice de a face observări asupra inconvenientelor ce împuținează puterea națională și paralizază și lucrările sale, atrage atențiunea onor. Minister asupra acestor chestiuni foarte grave în sine și pline de urmări economice funeste pentru viitorul național. Echitatea, înțelepciunea, praca tuturilor statelor și interesele naționale cer cu presanță a se șterge pe viitor deosebirea sarcinii către stat între oamenii de aceeași condiție statorniciți și economisitori în țară.

Dacă s-au făcut excepțiuni pînă acum, ele au fost motivate pe interesul de a trage comercianți străini în țară, pe cînd lipsea cu totul, precum și din cauza altor neajune politice; astăzi însă aceste cauze au dispărut, trebuie să dispară și efectul.

Populațiunea țării relativ cu pămîntul și izvoarele averii naționale este puțină, prin urmare avem trebuință de a îngriji pentru sporirea ei. Din comparația necompletelor daturi statistice de pînă acum, se vede că sporirea populațiunei indigene înaintează cu opt procente pe an, dar din timp în timp se împuținează prin emigrare peste Dunăre. Se acopere însă cu prisos prin înmigrarea streinilor din alte părți, mai cu seamă în anii cești doi din urmă din Transilvania și jidovi din Galiția. Multe considerații pretind ca să se facă alegere între cei ce ar trebui să fie preferați în statornicirea lor în țară. Unitatea națională care a fost norocirea acestei țări pînă acum, se va menține prin înmigrarea celor de origine romînă din orice parte și nu se va turbura nici de către creștinii veniți din Turcia care, deși sînt de altă naționalitate, în privința culturală sînt inferiori romînilor; cu condiție însă de a fi internați

prin măsuri administrative-economice mai înlăuntrul țării și respirați printre români.

Aceste considerații nu pretind a se scuti nici acești coloniști de sarcinile datoare către statul în care trăesc, dar cu atât mai puțin este drept și politic a lăsa scutiți ceilalți de care e puțină speranță de a-i români și care avînd supremația înțelesuală esploatează mai mult averea națională decît românul ce muncește pămîntul.

În credința că aceste motive vor fi considerate în regularea noii sisteme de contribuții și aceasta influențînd asupra modului de catagrafie, trebuie să așteptăm hotărîrile reguloare.

Dacă dar din cele sus zise se vede că pînă a nu primi instrucțiile privitoare la noul mod de impoziții nu se pot face tablele și instrucțiile pentru catagrafie. Oficiul statistic avînd lucrări și de altă natură și mai numeroase, roagă, pe deoparte pe onor. Minister a lua măsuri ce se va afla cu cuviință pentru a grăbi hotărîrile reguloare a impozițiilor pe viitor ca, conform acestora să poată păși la facerea modelelor și instrucțiilor catagraficești, iar și pînă atunci cere a i se da dezlegare de a se ocupa cu organizarea celorlalte părți a statisticii administrative.

D. P. Marțianu

1859, mai 7
București

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 157/1859, f. 1—2. Concept.

9

1859 mai 8. — D. P. Marțian cere Ministrului finanțelor, o listă de „științele“ statistice aflate la diferitele secții ale Ministerului.

Principatele Unite
Țara Romînească

Nr. 4 mai 8, 1859

Domnule Ministru,

Constituindu-se Oficiul statistic conform proiectului supus de cătră acest Minister sub numărul 1579, încuviințat de cătră onor. Sfat administrativ prin jurnalul încheiat în seanța sa estraordinară ținută în 24 aprilie a. c., întărită prin decretul Înălțimei Sale Domnului nostru în 28 aprilie nr. 117 și avînd trebuință de daturile statistice de pîn acum. binevoîți, Domnule Ministru, a face ca se se trămiță, cît s-ar poate mai curînd, o listă esactă de toate științele statistice ce se vor afla în diferitele secții al Ministeriului de finanță, ramiînd ca se se ceară și detaiurile una cite una, după trebuința operațiilor cerute.

D. P. Marțianu

București în 8 mai 1859

Domnului Ministru secretar de stat ad-interim al finanțelor.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 32. Concept.

1859 mai 8. — Șeful Secției a doua din Ministerul de interne trimite lui D. P. Marțian, șeful biroului statistic, un opis cu denumirea celor 6 dosare privitoare la atribuțiile acestui birou.

Principatele Unite,
Domnule,

Din ordinul d-lui ministru urmînd ca mai jos însemnatele lucrări să facă parte în viitor la atribuțiile biuroului dv. și anume:
 pentru obșteasca catagrafie a periodului 5-lea;
 pentru recoltă;
 pentru semănături, arături și starea timpului;
 pentru produsele aflate în ființă pe la proprietari, arendași și locuitorii țărani;

Cu onoare vi se trimite pe lîngă aceasta dosarele respective în număr de 6, cuprinse în alăturatul opis.

Pentru șeful secșii 2-a

C. R. Greceanu

Nr. 1840 — 1859 mai 8.
Secșia 2, masa I.

Domnului șef al biuroului statistic.

O P I S

de dosarele ce se trimit, după ordinul domnului ministru la biuroul statistic

Anul 1857

- $\frac{N}{I}$ Pentru adunarea științelor de rodurile produse de recolta acestui an din tot Prințipatul.
 2. Pentru obșteasca catagrafie a periodului al 5-lea.

Anul 1858

3. Starea timpului, arături și semănături.

Anul 1859

4. Starea timpului, arături și semănături.
 5. Pentru recolta anului trecut 1858.
 6. Pentru adunarea științelor de citățiuinea și felurimea produselor aflate în ființă la locuitori, proprietari și arendașii din tot Prințipatul. Doă concepte de ordine cu nr. 1682 și 1683 împreună cu o reclamație.

P. Simionescu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 38—39. Orig.

1859 mai 9. — Alexandru Ioan Cuza aprobă numirea lui Al. N. Doicescu și N. Trestianu în posturile de copişti la biroul statistic.

Noi Alessandru Ioan I, cu mila lui dumnezeu și voința națională Domnu Principatelor Unite Țeara Romînească și Moldavia.

La toți de față și viitori sănătate.

Văzînd raportul Ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul din lăuntru cu nr. 1718, prin care ni se recomandă întărirea de la epoca arătată a acelor doi copişti hotărîți pentru biroul statistic și cu leafă de lei trei sute pe lună.

Luînd în considerație recomandația ce ne face, am ordonat și ordonăm cele următoare :

Art. 1. Numim pe D. Alecsandru Nicolae Doicescu în postul de copist la biuroul statistic.

Art. 2. Numim pe D. Nicolae Trestianu în postul de copist la același biurou.

Art. 3 și cel din urmă, Ministru Nostru secretar de stat la Departamentul din lăuntru este însărcinat cu esecutarea ordonanței de față.

Datu-s-a în capitala Noastră Iași, anul 1859 mai 9.

Alecsandru Ioan

Ministru Secretar de Stat la
Departamentul din întru
N. Cretulescu

Nr. 124

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 35. Orig.

12

1859 mai 18. — C. Rizescu, șeful secției a 3-a din Ministerul de interne trimite lui D. P. Marțian, șeful biroului statistic, dosarul cu statistica țării din 1853.

Prințipatele Unite

Priimit 18 mai 1859

Domnule șef,

Cu onoare se înaintează dumneavoastră, pe lîngă aceasta, și dosarul cu nr. 76 din anul 1853, atingător de statistica țării, privitor la atribuțiile aceluï biurou.

Șeful Secsii, C. Rizescu

1859 mai 18
Secsia 3, Masa I
Nr. 2097

Domnului șef al biuroului statistic

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 54. Orig.

<1859 mai 25—31>. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, întocmește: „Proiect pentru instituirea unui oficiu central de statistică administrativă“.
<Concept nr. 1>

Proiect pentru instituirea unui Oficiu central de statistică administrativă.

Art. 1. Se înființează în Ministeriu din lăuntru un Oficiu central statistic.

Art. 2. Scopul acestui Oficiu este de a constata prin table lămurite țifra esactă a populații, precum și starea actuală a țării: materială, iconomică și morală.

Art. 3. Drept aceea, acest oficiu va avea de datorie principală a aduna daturi statistice privitoare la materiile mai sus arătate și a compune statistica generală a țării, precum și statistica specială a fiecăruia ramure administrative publice. Prin urmare:

- a) va regula lucrările catagrafice;
- b) va regula matriculele de nașteri, de morți și căsătorii;
- c) va introduce matriculele comunale, în care, după instrucțiunile și formularele date de oficiul central, se vor înscrie neconținut de către consilierii satești și orășănești cerutele daturi statistice;
- d) va introduce table pentru a cunoaște totdeauna și cu esactitate progresul în agricultură, industrie și comerț, table pentru cursul prețurilor în privința objectelor de consumația din năuntru, pentru mișcarea comerțului de esport și import și pentru statistica vămilor.
- e) va regula statistica polițiană și criminală, precum și statistica sanitară.

f) Printr-o foaie periodică trimestrială de economie politică și de statistică, va publica rezultatul acestor lucrări, arătând cauzele progresului ori ale regresului în industria și comerțul național.

Art. 4. Organele prin care Oficiul central va îndeplini sarcina sa vor fi:

a) câte un raportor statistic de fiecare district. ¹⁾ Aceștia vor funcționa în permanență pe lângă administrațiile districtelor, având însărcinarea în timpul catagrafiei statistice de a explica și a iniția comisiile catagrafice din districtele lor și a face însuși pe lângă asistența administratorului catagrafia orașelor și a țărgurilor din district; apoi după catagrafie, a face lucrările statistice districtuale, a călători în tot districtul de două ori pe an și a trimite raporturile statistice câte se cer de la administrație, sub vigența și controla administratorului și răspunderea solidară a amândora pentru esactitatea lucrărilor;

b) trei comisii statistice de fiecare județ, cari vor fi în activitate numai în timpul lucrărilor catagrafice și dintre care una va fi pentru capitala județului, iar cele<1>alte două pentru cele<1>alte comune ale fiecăruia județ.

¹ A se vedea observația la conceptul nr. 2 (doc. nr. 15).

Art. 5. Comisia din capitală și orașele județului se va compune sub prezidența administratorului, de raportorul statistic și de doi membri ai consiliului municipal.

Această comisie va chema în ajutor câte unul ori câte doi asistanți din proprietari, neguțători sau industriași.

Art. 6. Celelalte două comisii pentru comune se vor compune fiecare de câte unul din comisarii statistici, de preotul comunei și de consiliul satului. Aceste două comisii vor fi asistate fiecare de câte unul din proprietarii județului, pe care-l va denumi administratorul și care va însoți pe comisie în toate satele, pe timpul cît vor ținea lucrările catagrafice. Afară de comisar, se va afla lângă comisie ca asistent și proprietarul satului sau însărcinatul din parte-i, în ziua în care se face această lucrare în satul său, iar la satele de moșneni se va alege unul dintre dînșii, care va asista la lucrare în ziua determinată.

Art. 7. În București, sub prezidenția Vornicului orașului, se vor înființa comisii tot cu chipul de mai sus, pe fiecare culoare.

Art. 8. Toate organele acestea vor lucra după regulile, instrucțiunile și tablele ce li se vor da de către Oficiul central statistic prin Ministeriul din întru.

Art. 9. Fiindcă membrii comisiilor din capitalele județelor, precum și membrii comisiilor locale ale celorlalte comune de județe, afară de raportorii statistici, comisarii catagraficești și proprietarii asistenți vor fi dintre impiegații publici și municipali, conlucrarea lor precum și aceea a proprietarilor locali va fi gratuită, iar cei doi proprietari ce vor însoți pe cei doi comisari vor avea diurnă pe timpul cît vor ține lucrările catagrafice.

Art. 10. Un exemplar după operația catagrafică a fiecăria comune se va depune în cancelaria comunei spre a se păstra acolo, un al doilea se va depune la rezidența administrației în paza raportorului statistic — și cel de al treilea se va înainta de către raportor la Ministeriul din întru.

Art. 11. După ce Oficiul statistic va fi constatat după bazele de mai sus starea internă a țării, va începe lucrările sale comparative cu rezultatele lucrărilor de această natură din alte staturi. Spre acest scop, prin mijlocirea Ministeriului va intra în comunicație cu birourile statistice ale statelor cu cari comerțul Romîniei se află în legătură, ori ale cărora împrejurări sociale au asemănare cu ale Țării Romînești.

Art. 12. Lîngă Oficiul central statistic se va înființa și o bibliotecă statistică-economică.

Art. 13. Oficiul central statistic se întocmește cu personalul arătat în alăturatul buget.

Art. 14. Luînd în considerație că partea mai mare a personalului în permanență trebuie să aibă cel puțin oareșcare cunoștințe de elementele economiei politice și statistice, toți trebuie să aibă negreșit o disteritate în manuirea cifrelor; pentr-aceia, odată denumiți de Domnitorul pe recomandația ministeriului respectiv și fiind inițiați în lucrări, să nu fie amobili decît pentru cause constatate prin judecată.

D. P. Marțianu

Arh. St. Buc., Adunarea Electivă a Țării Romînești, dos. 12/1859, f. 90, 107. Orig.; Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 59, 70. Concept nr. 1.

1859 iun. 1. — N. Crețulescu, ministrul de interne, înaintează Domnitorul Alecsandru Ioan Cuza proiectul de lege și proiectul de buget pentru definitiva organizare a Oficiului statistic, spre a fi înaintat Camerei electivă și apoi sancționat.

Mării sale Alecsandru Ioan I, Domn Principatelor Unite
Țara Românească și Moldovia

Prea Înălțate Doamne,

Subscrisul conform jurnalului Consiliului administrativ de la 24 aprilie trecut, întărit de Înălțimea Voastră în aprilie 28 nr. 117, însărcinat fiind cu facerea proiectului de legiuire pentru definitiva organizare a Oficiului statistic în acest Ministeriu, cu respect vine a supune alăturatul proiect, precum și budgetul cu anexe, rugându-vă să binevoiți a-l da în desbaterea Camerii electivă, pentru a-și putea lua în urmă sancțiunea definitivă a Înălțimei Voastre.

Ministru Secretar de Stat la Departamentul din întru
N. Crețulescu

Șeful Oficiului statistic,
D. P. Marțianu

Nr. 52

1859 iunie 1

Oficiul statistic București
Iunie 5, 1859

<Rezoluția Domnitorului :> Să încuviințează A<lecsandru> I<oan>

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 56. Orig.

<1859 d. iun. 1> — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, întocmește un nou proiect pentru înființarea Oficiului statistic; în anexă, bugetul respectiv.

<Concept nr. 2>

Litera 1

PROECT

pentru instituirea unui Oficiu ¹⁾ de statistica administrativă după modificările adoptate de Camera electivă a țării.

Art. 1. — Se înființează în Ministeriul din lăuntru un Oficiu central statistic.

¹ În conceptul nr. 1 : „Oficiu central“

Art. 2. — Scopul acestui Oficiu este de a constata prin table lămurite țifra esactă a populației, precum și starea actuală a țării : materială, economică și morală.

Art. 3. — Drept aceia, acest Oficiu va avea de datorie principală a aduna daturi statistice privitoare la materiile mai sus arătate și a compune statistica generală a țării, precum și statistica specială a fiecăreia¹ ramure administrative publice.

Prin urmare :

a) va regula lucrările catagrafice ;
b) va regula matriculele de nașteri, de morți și căsătorii ;
c) va introduce matriculele comunale, în care, după instrucțiunile și formularele date de Oficiul central, se vor înscrie neconținut de către consilierii sătești și orășănești cerutele daturi statistice ;

d) va introduce table pentru a cunoaște totdeauna și cu esactitate progresul în agricultură, industrie și comerț, table pentru cursul prețurilor în privința obiectelor de consumația din lăuntru, pentru mișcarea comerțului de esport și import și pentru statistica vămilor ;

e) va regula statistica polițiană și criminală, precum și statistica sanitară ;

f) printr-o foaie periodică trimestrială de economia politică și de statistică va publica rezultatul², arătând cauzele progresului ori ale regresului în industria și comerțul național.

Art. 4. — Organele prin care Oficiul central va îndeplini sarcina sa vor fi :

a) câte un raportor statistic din fiecare district³. Aceștia vor funcționa în permanență pe lângă administrațiile districtelor, având însărcinarea în timpul catagrafiei statistice de a explica și a iniția comisiile catagrafice din districtele lor și a face însuși, pe lângă asistența administratorului, catagrafia orașelor și a țărgurilor din district ; apoi, după catagrafie, a face lucrările statistice districtuale, a călători în tot districtul de două ori pe an și a trimite raporturile statistice câte se cer de la administrație sub vigilanța și controla administratorului și răspunderea solidară a amândorora pentru esactitatea lucrărilor.

b) Trei comisii statistice de fiecare județ, care vor fi în activitate numai în timpul lucrărilor catagrafice și dintre care, una va fi pentru capitala județului și țărgurile districtului,⁴ iar celelalte două pentru celelalte comune ale fiecăruia județ.

Art. 5. — Comisia din capitala și orașele județului se va compune, sub prezidența administratorului, de raportorul statistic⁵. Această comisie va chema în ajutor câte unul ori câte doi asistanți din proprietari, pe starostii de patentari și meseriași a fiecăruia oraș sau țîrg.⁶

Art. 6. Celelalte două comisii pentru comune se vor compune fiecare de câte unul din comisarii statistici, de preotul comunei și de con-

¹ Ibidem = fiecăruia

² În conceptul nr. 1 = rezultatul acestor lucrări

³ În conceptul nr. 1 = se adaugă (șters apoi cu o linie). Pentru inițierea lor în planul lucrărilor statistice, se va face un curs deosebit conform §3 din aneșul D.

Ibidem = lipsesc cuvintele : și țărgurile districtului

Ibidem = se adaugă cuvintele : și de doi membri ai consiliului municipal.

Ibidem : după cuvîntul „proprietari“ urmează=neguțători sau industriași.

siliul satului. Aceste două comisii vor fi asistate fiecare de câte doi din proprietarii județului¹ pe care îi va alege proprietarii districtului² și cari vor însoți pe comisie în toate satele pe timpul cît vor ținea lucrările catagrafice.

Acești proprietari se vor alege de fiecare district în modul cum se alege deputații districtului pentru camera electivă, cu deosebire numai că la această alegere vor lua parte afară de alegătorii direcți, și primari — și aceștia ca și cei direcți vor alege câte doi proprietari, pentru ca în fiecare comisie să poată fi un ales direct și unul primariu³. Alesul trebuie să aibă o proprietate nemișcătoare cu venit de 400 galbeni.

Afară de comisar și de cei doi proprietari asistanți, se va afla lângă comisie ca asistent și proprietarul satului sau însărcinatul din parte-i, în ziua în care se face această lucrare în satul său; iar la satele de moșneni se va alege unul dintre dînșii care va asista la lucrare în ziua determinată.

Asemenea vor fi atașați pe lângă aceste două comisii de prin districte, câte un scriitor pe timpul catagrafiei, iar în orașe acești scriitori se vor suplini prin copiiștii de la municipalități sau comisii de țîrguri.

Art. 7. — În București⁴ se vor înființa comisii tot în chipul de mai sus pe fiecare culoare, adică de fiecare culoare va fi câte un comisar însoțit de doi proprietari, aleși după modul alegerii deputaților pentru Cameră, asistat și de deputatul mahalalii.⁵

Art. 8. — Toate organele acestea vor lucra după regulile, instrucțiunile și tablele ce li se vor da de către Oficiul central statistic prin Ministeriu din lăuntru.

Art. 9. — Fiindcă membrii comisiilor din capitalele județelor, precum și membrii comisiilor locale ale celorlalte comune de județe, afară de raportorii statistici, comisarii catagraficești și proprietarii asistanți, vor fi dintre impiegații publici și municipali, conlucrarea lor precum și aceia a proprietarilor locali va fi gratuită, iar cei doi proprietari ce vor însoți pe cei doi comisari vor avea diurne pe timpul cît vor ținea lucrările catagrafice.

Art. 10. — Un exemplar după operația catagrafică a fiecăreia comune se va depune în cancelaria comunei spre a se păstra acolo, un al doilea se va depune la rezidența administrației în paza raportorului statistic și cel de al treilea se va înainta de către raportoriu la Ministeriu din întru.

Art. 11. — După ce oficiu statistic va fi constatat după bazele de mai sus starea internă a țării, va începe lucrările sale comparative cu rezultatele lucrărilor de această natură din alte staturi. Spre acest scop, prin mijlocirea Ministeriului va intra în comunicație cu birourile statistice ale statelor cu care comerțul Romîniei se află în legătură, ori ale cărora împrejurări sociale au asemănare cu ale Țării Romînești.

¹ Ibidem = de cîte unul din proprietarii județului

² Ibidem = pe care îl va denumi administratorul

³ Frază lipsă din conceptul nr. 1

⁴ În conceptul nr. 1 se adaugă cuvintele = sub prezidenția Vornicului orașului.

⁵ De la cuvîntul „Culoare”, textul frazei lipsește în conceptul nr. 1

Art. 12. — Lîngă Oficiul central statistic se va înființa și o bibliotecă statistică-economică¹.

Art. 13. — Oficiul central statistic se întocmește cu personalul arătat în alăturatul budget.

Art. 14. — Luînd în considerație că partea mai mare a personalului în permanență trebuie să aibă cel puțin oareșcare cunoștințe de elementele economiei politice și statistice, toți trebuie să aibă negreșit o dexteritate în manauarea cifrelor; pentru aceea, odată denumiți de Domnitorul pe recomandăția ministeriului respectiv și fiind inițiați în lucrări, să nu fie ainobili decît pentru cauze constatate prin judecată.

D. P. Marțianu

(Anecsa B) Budgetul statisticeii administrative

Cheltuieli permanente

a) Pentru Oficiul central

Un șef al Oficiului și redactor	pe lună 1500 lei,	pe an	18.000 lei
Un referent și ajutor	" " " 1000 " " "	" " "	12.000 "
Un concipient (corespondent)	" " 700 " " "	" " "	8.400 "
Un ingineriu și desemnatoriu	" " 800 " " "	" " "	9.600 "
Un registrator	" " 450 " " "	" " "	5.400 "
Doi scriitori cu cîte 300 lei unul	" " 600 " " "	" " "	7.200 "
Un servitor	" " 150 " " "	" " "	1.800 "
Spesele cancelariei	" " 150 " " "	" " "	1.800 "

Pentru tipărirea instrucțiilor, formularelor și a foiei periodice pe tot anul . . . . . 10.000 "

Pentru completarea bibliotecii, hartelor și instrumentelor . . . . . 3.200 "

Suma . . . . . 77.400 lei

Odată pentru totdeauna, pentru biblioteca statistică și de economie politică la Oficiul central . . . . . 10.000 lei

b) Pentru statistica din districte

Cheltuieli permanente.

Raportori statistici permanenți : pentru fiecare district cîte unul, conform art. 4 lit. a din proiect, cu cîte 400 lei pe lună, în total pentru 17 raportori pe an . . . . . 81.600 lei

Pentru călătoriile raportorilor de două ori pe an, socotindu-se fiecare călătorie de cîte o lună și jumătate cu diurne de cîte 10 lei fac pe an pentru toți . . . . . 15.870 "

¹ In conceptul nr. 1 articolul continuă astfel : „Acest ajutor nedispensabil oficiului statistic este și de un folos comun, fiindcă asemenea colecțiuni de specialitate îla noi nu există deloc, deși trebuința o vor simți mai toate decasteriile administrative, care se vor putea folosi de ea sub certe condiții de precauțiune“ ; acest adaus se allă apoi tăiat de însuși autorul conceptului, D. P. Marțian.

Cheltueli la 5 ani odată

Pentru 34 comisari catagraficești, doi de fiecare district, câte 3000 lei pentru toată lucrarea catagraficească, fac în total	117.000 ¹⁾ lei
Pentru 51 proprietari asistanți pe lângă raportori și comisarii catagraficești, câte 1000 lei drept diurne pentru toată asistența	61.000 ²⁾ „
Suma . . .	275.410 ³⁾ lei

Fiindcă statisticii districtului se ocupă mare parte de statistica intereselor districtuale și comunale, este just a repărți și costul tractamentului lor între casa statului și între casele municipale și cutiile comunelor. Pentru aceia, jumătatea sumei de 250.410 mai sus arătată pentru statistica din districte, adică lei 125.205, se vor plăti din Vistierie; iar restul de lei 125.205 se va împlini deodată cu birurile din casele comunale și municipale, luându-se din veniturile lor anuale un procent. Acest procent în nici o întâmplare nu va fi mai mare de $\frac{1}{2}$ la sută din venitul brut al comunelor.

Așa dar suma totală a costului statisticeii administrative va fi de	361.810 ⁴⁾ lei
din care în socoteala casei comunelor	137.705 ⁵⁾ „
rămîne pe seama Vistieriei o răspundere numai de	225.105 ⁶⁾ „
adică lei 77.400 pentru Oficiul central	
10.000 pentru bibliotecă și	
137.705 ⁷⁾ pentru partea ce vine de a plăti pentru statisticile provinciale.	

Considerînd această sumă în comparație cu suma de 438.350 lei ce a constat numai simpla catagrafie a periodului trecut, se va putea aprețui avantajul nu numai în rezultat, ci și în puținătatea mijloacelor ce se cer pentru o instituție pentru care alte staturi — în proporție teritorială — fac sacrificii de 4—6 ori mai mari.

Arh. St. Buc., Adunarea electivă a Țării Rom., dos. 12/1859, f. 90, 91, 107. Orig.; Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 60, 62, 69. Concept nr. 2.

16

<1859 in. de iun. 5> — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, întocmește schema atribuțiilor Oficiului central de statistică.

Delimitația superficială a lucrărilor statisticeii administrative.

Motive

Pentru a constata toate elementele populației țerii, surgentul puterii și averei naționali.

¹ In concept = 102.000

² In concept = 51.000

³ In concept = 250.410

⁴ In concept = 337.810

⁵ In concept = 125.205

⁶ In concept = 212.605

⁷ In concept = 125.205

Pentru a cunoaște averea teritorială (foncier) prin operații care fac a apretui gradul productivității ei, comunicațiile, puncturile de apă-rare, salubritatea și siguranța districtelor și a orașelor.

Pentru a putea regula pe baze sigure esercițiul drepturilor civile și politice.

Pentru a ficsa și a repărți recrutarea militarilor care întreține ar-mata, păzitoarea independenței naționale.

Pentru a repărți cu dreptate impoșițiile cari indestulează trebuin-țele statului.

Pentru a cunoaște cantitatea și valoarea producției agricole și in-dustriale, cari reînnoesc neîncetat averea publică.

Pentru a urmări desvoltarea comerțului și a cerceta piedicile pros-perității lui.

Pentru a estinde sau a restrînge acțiunea represivă a justiției carea manține ordinea morală în societate.

Pentru a cerceta progresul în instrucția publică, carea va fericii națiunea, luminînd-o.

Pentru a urmări administrația și a-i conduce atențiunea la neajun-sele ce ea descopere și le denunță în instituttele publice de binefaceri și pedepse, în fine,

Pentru a constata și a lumina starea mulțimelor de trebuințe ce nasc în toate zilele în societate, agitează opinia publică și sînt probleme pe cari numai statistica le poate rezolva.

Oficiul statistic va manținea evidența acestor interesuri publice prin operații tabelarii, delimitate deocamdată în modul următor :

Impărțirea obiectelor statisticei administrative.

Secția I

Teritoriul

Starea fizică a plășilor. Situația, mărginile, munții, rîurile, lacu-rile, bălțile și analiza felurilor de pămînturi.

Clima. Temperaturele extreme și de mijloc, cantitatea de ploae din munți și cîmpii.

Impărțirea fizică a plășilor. Estinderea regiunilor muntoase, a văi-lor, a planelor, a pămînturilor de arat, de pășuni, de păduri.

Impărțirea administrativă după plăși și comune. Colorarea hartei după rezultat.

Secția II-a

Populațiunea

Constatarea trecutului sau a științelor culese de pînă acum.

Matriculele de nașteri, căsătorii și morți.

Statul civil. Neînsurații, văduvii, văduvele, născuții legiuți, ne-legiuți.

Diferința secselor la naștere, la moarte, în viață, în văduvie, în feciorie, între legiuți și ne-legiuți.

Diferința vârstei celor vii, celor morți.

Mortalitatea : comună, epidemică, accidentală, violentă.

Creșterea anuală : termenul mediu.
Naționalitatea : religii, condiții sociale, protecții.
Natura și valoarea proprietăților, după categoria proprietăților.
Tabela capacităților la esersarea drepturilor politice, centrale, comunale.

Secția III-a *Agricultura*

Suprafața tuturilor speciilor de produse : cereale, industriale, grădiniști. Speciele cerealelor. Masa sau cantitatea lor. Viile și produsele lor ; rachiuri. Pășuni naturale, artificiale. Pădurile statului și a particularilor.

Semănăturile lor, în cantitate și valoare.
Producțiunea lor totală pe pogon și pe locuri.
Valoarea și prețul acestei producții pe plase și în total.
Consumațiunea produselor agricole pe comune, pe individe, în total.

Comerțul cu aceste produse. Provizioane. Comerțul esterior și interior.

Vitele : secul, calitatea, valoarea și prețul. Comparația cu pășunile. Consumul de nutrețul speciilor. Consumațiunea de carne internă. Zăhanalele. Esportul.

Secția IV-a *Industria*

Meseriile : din obiecte minerale, vegetale, animale ; valoarea, cantitatea, numărul meseriașilor, etatea, secul, salariul, comparațiunea cu populația.

Fabricile din obiecte minerale, vegetale, animale, puterile mișcătoare, aparatele, produsul, cantitatea, valoarea ; fabricanții, etatea, secul, salariul, consumațiunea internă, esportul.

Exploatarea agriculturale, minerale, animale.

Arte libere : arhitectura, sculptura, pictura, artiștii.

Secția V-a *Comerțul interior*

Cu produsele agriculturale, en gros, en detail, comercianții.

Cu produse de meserie, fabricate și indigene ; en gros, en detail, comercianții.

Mijloacele : târguri, piețe, zărfării, căi de comunicație : pe uscat, pe apă ; puteri mișcătoare : cară, bastimente.

Secția VI-a *Comerțul estern*

Importul pentru consumație : speciile, necesariile pentru industrie, produse naturale, produse speciale, cantitatea, valoarea, locul proveninței, căile proveninței.

Importul de transit: cantitatea, provenirea, destinațiile, căile mișcării.

Esport: speciale, agricult-industriale, cantitatea, valoarea și prețul, modurile esportului, destinațiile.

Comparațiile cu trecutul.

Marina națională: materialul, numărul navelor, vechimea, stațiile, capacitatea, personalul, etatea, gradele, mișcarea anuală, intrarea, eșirea, cabotajul mare, mic, pescăria, tabelele porturilor.

Secția VII-a

Administrația publică

Corpurile legislative.

Corpurile executiv.

Corpurile judecătorești.

Institutede filantropice; monăstirile.

Temnițele.

Secția VIII-a

Finanțială

Venitul statului; domeniurile; felurimea dărilor, repărțirea lor. Cheltuelile, budgetul — repărțit.

Datoria finanțială, mișcarea, comparațiunea.

Casa de rezervă.

Secția IX-a

Militară

Numărul personalului, grade ș. c. l.

Materialul, arme și instrumente.

Mijloace de conservare, recrutarea.

Secția X-a

Justițială

Corecțiuni pentru crime, specie, natura, numărul, pedeapsa. Pentru vini și escesuri, specie, relațiile, proporțiile.

Secția XI-a

Instrucția publică

Operațiile prin elate, secs.

Instrucția elementară.

Instrucția primară, mezie, superioară.

Corporațiuni științifice.

Biblioteci, muzee.

Literatură, presă periodică, opuri literarii.

Secția XII-a
Municipalitățile

Capitalele magistratuale, personalul, bugetul.
Poșturile libere, schelele, statistica comunală.
De la Oficiul statistic,

D. P. Marțianu

Orig. Arh. St. Buc., Adunarea electivă a Țării Românești, dos. 12/1859, f. 92—94, 106.

17

1859 iun. 5. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, alcătuieste expunerea de motive pentru înființarea definitivă a Oficiului central statistic și pentru aprobarea bugetului de către Camera electivă.

Plecînd de la adevărul că orice întreprindere trebuie să-și cunoască tărîmul activității, guvernarea unei țări mai mult decît oricare alta are neapărata trebuință de cunoștința esactă a obiectelor îngrijirii sale.

Considerînd că Guvernul chemat pentru îmbunătățirea stării personale, economice și înțelesuale a îngrijiților săi trebuie să aibă un inventariu după care în orice timp să poată vedea în ce stare fizică și numerică se află populația, averea și cultura ei, unde și în ce măsură se simte lipsă de ajutor administrativ, activitatea sa, ce fructe produce și care este măsura progresului în toate.

Luînd în băgare de seamă că fără un asemenea inventariu organizarea conștiincioasă a administrației, repărțirea dreaptă a impozițiilor, precalcularea averii naționale și a venitului statului, cu un cuvînt evidența stării Principatului este cu neputință a o avea, iar fără această evidență controlantă dar și justificatoare noua legiuire cît și administrația este lipsită de o instituție, care să sondeze starea prezentă și comparînd-o cu trecutul, să ne facă a concheia cu siguranță la urmările din viitor.

Știînd că instituția prin care se satisface aceste acturi sub numire de biurouri statistice este introdusă în toate staturile Europei și că de ea nu se pot dispensa nici guvernele absolute, cu atît mai puțin cele reprezentative; pentru că statistica fiind bugetul lucrurilor ce se află în stat, nu este nici o cunoștință omenească carea să nu aibă trebuință de a o consulta. Cifrele ei sînt cele mai bune argumente, mărturia cea mai autentică ce se poate produce la tot minutul în sfatul Principelui, a Corpului legislativ și a instrucției celor ce vor să cunoască patria și averele ei, fiind baza evidenței statului și a trebuințelor lui. Statistica prin urmare nu este numai un ajutor a administrației, ci este totdeauna un monument național.

De aceia, față cu datoriile ce ne impune Convenția, față cu înlesnirile ce ne-ar da o asemenea instituție practizată în toate țările, spre a putea introduce cu pași siguri îmbunătățirile administrative, subscrisul, în urma jurnalului încheiat de Consiliul ministerial în seanta extraordinară din 24 aprilie a. c. a supus Înălțimei Sale Principelui Domnitoriu

un proiect pentru provizoria înființare a unui Oficiu statistic pe lângă Ministeriu de interne cu scop ca și pînă la aprobarea acestei onor. Camere să se înființeze acel Oficiu statistic cu un personal deocamdată mai puțin, carele să adune dosarele ce se vor fi aflînd în arhivele Departamentelor privitoare la științe statistice, să le ordoneze și să facă lucrările pregătitoare pentru organizarea unei statistice administrative conform regulilor științei și în considerația trebuințelor locale.

Innălțimea sa Domnul nostru apreuînd urgența motivelor espuse, prin înaltu decret din 28 aprilie a încuviințat propunerea Consiliului ministerial și a denumit personalul cerut.

În urmarea înaltului ordin al Înălțimii Sale din <5> iunie a.c., vin a supune această măsură în aprecierea acestei onorate Camere, rugînd-o ca, luînd în considerație importanța instituții de care se tratează, să dea sancțiune definitivă alăturatului proiect de legiuire pentru atribuțiile Oficiului statistic, dimpreună cu bugetul lui de sub B¹, pentru a se putea constitui în întregimea sa ca, prevăzut cu personalul și re-cuisitele trebuincioase, să poată cit mai curînd procedea la o recursiune generală carea va servi de bază la lucrările schițate în aneasa C.

D. P. Marțianu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 61. Concept.

18

1859 iun. 5. — Domnitorul Alexandru Ioan I ordonă ministrului de Interne, N. Crețulescu, să susțină în fața Adunării electivă proiectul pentru înființarea definitivă a Oficiului statistic.

Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională Domnu Principatelor Unite, Țara Romînească și Moldavia.

La toți de față și viitori sănătate,

Am ordonat și ordonăm :

Art. 1. — Se va trimite Adunării electivă de cătră Ministrul nostru Secretar de Stat la Departamentul din întru proiectul de lege privitoriu la înființarea definitivă a Oficului statistic, înfățișat Noă pe lângă raportul său Nr. 52/o.s.

Art. II. — Ministrul nostru Secretar de Stat la Departamentul din întru este însărcinat a susține proiectul de lege înaintea Adunării electivă.

Art. III și după urmă. Ministrul nostru Secretar de Stat la Departamentul din întru este însărcinat cu executarea acestei ordonanțe.

Datu-s-a în capitala Noastră București. în anul mîntuirii una mie opt sute cincizeci și nouă, al Domniei Noastre întiiu, iunie 5.

Alecsandru Iqan

Ministru secretar de stat la Departamentul din întru,

Nr. 172

N. Crețulescu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 63. Orig.

¹ Ibidem f. 62, 67

1859 iun. 15. — C. A. Crețulescu, președintele Consiliului de Miniștri, cere lui N. Crețulescu, ministru de interne, date statistice, necesare Comisiei centrale de la Focșani.

Principatele Unite
 Președintele Consiliului Miniștrilor
 al Țării Românești

București, 15 iunie 1859

Nr. 1572

Domnule ministru,

Domnul Preșident al Comisiei centrale cere prin comunicația d-sale de la 12 iunie corect sub nr. 38 a se trimite cât s-ar putea mai neîntârzit Comitetului finanțial al zisei Comisii științele următoare:

1. catagrafia veniturii binalelor de prin țirguri, care s-ar putea găsi la municipalități;
2. așezămîntul precedent Regulamentului atingător de relațiile dintre proprietarii de pămînt cu locuitorii;
3. știința despre cîtimea arăturilor anului trecut făcute de locuitori pentru dinșii, precum și de acelea ale proprietarilor sau posesorilor, care în fiecare an se adună de Departament;
4. listele alegătorilor din toată țara, înscriși după Convenție, cu arătarea venitului fiecărui alegător;
5. orice științe statistice ce s-ar putea găsi pe la administrații. Subînsemnatul vă invită domnule ministru, să binevoiți a trimite aceste științe fără amînare la Ministeriul afacerilor străine, spre a se împărțăși Comisiei centrale după cerere.

Constantin A. Crețulescu
 Șeful secției administrative în cancelaria
 Ministerului Afacerilor Străine,
 I. C. Petrescu

Ex. S. Domnului ministru din năuntru Nicolae Crețulescu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 103. Orig.

<1859 iun. 19>. — Oficiul statistic din Ministerul de interne cere administrațiilor de județe și municipalităților o listă de venitul caselor din orașe, necesară Comisiei centrale de la Focșani.

Circulariu la administrații și onorat. consiliu al municipalității.
 Domnul preșident al Comisei centrale din Focșani cere a se trimite cât s-ar putea mai neîntârziat comitetului finanțial al zisei Comisii:

catagrafia veniturii caselor (binalelor) de prin orașe. Neallându-se o asemenea știne pe la municipalități, sînteți invitați a face o copie a listelor despre valoarea caselor din orașe, care au servit de bază la îndreptățirea alegătorilor și aleșilor de deputați și a o trimite *cît se poate mai de grabă* la acest ministeriu, arătînd totdeodată cîte procente de venit dă capitalul clădirilor pentru locuință, după termenul de mijloc al locului ¹⁾).

Nr. 120

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 79. Concept.

21

1859 iun. 19. — N. Crețulescu, ministrul de interne, comunică lui C. Steriadi, ministrul finanțelor, că delegeă pe D. P. Marțian, șeful oficiului statistic, să facă o listă de datele statistice aflate la Ministerul de finanțe de unde să i se pună la dispoziție și 2 copiiți.

Domnului ministru al finanțelor,

Domnul President al Comisiei centrale din Focșani cere prin comunicația d-sale de la 12 iunie curent nr. 38 a se trimite cît s-ar putea mai neîntîrziat comitetului finanțial al zisei Comisie, intră alte daturi specificate și orice științe statistice ce s-ar putea găsi pe la dicasteriile țarei.

Cu aceasta ocasiune, fiindcă orice daturi privitoare la statistică trebuie se le aibă și Oficiul însărcinat cu aceste lucrări, în urma invitației ce ați făcut în 8 ale curentei nr. 3246, autorizez pe șeful Oficiului statistic a se duce însuși în Cancelaria Ministeriului finanțelor pentru a-și face o listă despre speciile științelor statistice ce se vor afla acolo. Iar pentru confecționarea extractelor de care va avea trebuință, sînteți cu onoare rugați, d-le Ministru, a ordona esecutarea celor mai grabnice prin copiiții aceluiasi Departament, fiind cei doi scriitori ai Oficiului statistic ocupați cu tabelarizarea științelor din trecut, cu lucrările curente și cu instrucțiunile noiei organizări. ¹⁾

N. Crețulescu

Nr. 124 iunie 19, 1859

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 80. Concept.

---

¹⁾ Conceptul este scris de D. P. Marțian.

¹⁾ Conceptat de D. P. Marțian.

1859 iun. 19. — C. Rădulescu, președintele secției a treia din Adunarea electivă, înapoiază președintelui Adunării proiectul de lege pentru înființarea Oficiului central statistic, cu raportul secției a treia și opinia minorității.

Priimit la 19 iunie 1859 nr. 223

Principatele Unite
România și Moldova
Președintele secției III-a
Anul 1859, iunie 19
Nr. 8
București

Eminență !

Proiectul de legiuire pentru instituirea unui Oficiu central de statistică administrativă sub litera A, împreună cu espunerea motivelor asupra acestui proiect și bugetul acestui Oficiu sub litera B, trimis în deliberarea acestei secțiuni cu adresa Eminenții Voastre sub nr. 182, cu onoare vi se înapoiază pe lângă aceasta împreună cu raportul secțiunei și o opiniune a minorității, ca rezultat al deliberațiilor sale.

President, C. Rădulescu
Secretarul secț., N. Pîclianu

Onor. D-lui Preșident al Adunării Elective

<Rezoluții>: Să va comunica chesturii, spre a se da la tipar raportul și părerea pentru 100 esemplare.

B. Belu

S-au hotărît de Cameră a rămînea raportul și proiectul ministrului în nelucrare, pînă la sesia viitoare se va prezenta de minister un proiect mai complet, iar deocamdată s-au priimit cu votul Camerii o propunere nr. 1, dată de mai mulți deputați în ședința 66 iulie în 3, care aceasta se va comunica Guvernului.

B. Belu

Arh. St. Buc., Adunarea electivă a Țării Românești, dos. 12/1859, f. 98. Orig.

<1859 iun. 19>. — Opinia separată a lui I. Marghitan și N. Pîcleanu la discutarea proiectului de lege pentru înființarea Oficiului statistic, cu privire la calitățile comisarilor catagraficești.

Opinia minorității

Subsemnații, uniți întru toate cu părerea secțiunii, au rămas de opinie numai că, la alegerea comisarilor catagraficești, să nu să ea drept bază pentru aleși legea restrînsă după care s-au făcut elecțiile deputaților Camerii și prin care ca singură calitate s-au prevăzut numai averea ; ci acești comisari să se poată alege dintre proprietarii locali cu oricît venit măcar, căci este îndestul de dovedit că și între cei mai puțin avuți se pot găsi oameni care să înpreune destule calități și să aibă și încrederea concetățeanilor săi ceea ce se cere mai cu osebire în această lucrare.

(Iscăliți) I. Marghiloman și N. Picleanu

Conform cu originalul, C. Enescu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 114. Cop.

24

<1859> iun. 22. — N. Crețulescu, ministru de interne, comunică lui C. Crețulescu, președintele Consiliului de Miniștri, măsurile luate pentru trimiterea datelor statistice la Comisia centrală.

Nr. 5134 iunie 22 <1859>

Ecselenții Sale domnului Prezident al Consiliului Miniștrilor,
C. Crețulescu.

Luîndu-se în băgare de seamă comunicația ce mi se face prin adresa dv. nr. 1572, despre științele și actele cerute de către d. Prezident al Comisii centrale, subscrisul are onoarea a răspunde că :

I. catagrafia de veniturile binalelor de prin tîrguri negăsindu-se eczistînd pe la municipalități, s-a pus însă la cale, prin birourul statistic din acest minister, a se întocmi asemenea catagrafie prin autoritățile respective ;

II. așezămîntul precedent Regulamentului, atingător de relațiile dintre proprietarii de moșii cu locuitorii, se găsește prescris în condica Caragea la cap. al 6, fila 74 ;

III. știință despre cîtimea arăturilor din anul trecut, precît se găsesc adunate în minister, s-a pus la cale a se trimite dv. fără amînare ;

IV. listele alegătorilor din toată țara, înscriși după Convenție, sînt în lucrare a se prescrie dupe cele trimise de la administrații și nu va zăbovi îndreptarea lor la dv.

Asemenea și pentru orice științe statistice s-ar putea găsi că s-a ținut în trecut, am făcut a se aduna și comunica dv.

Vă rog dar să binevoiți a informa de aceasta pe dl. prezident al Comisiei centrale.

N. Crețulescu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 104. Concept.

1859 iun. 23. — Consiliul municipal al oraşului Bucureşti cere deputaţilor de mahalale să alcătuiască o catagrafie de toate casele din mahalaua lor, arătînd valoarea şi venitul fiecăreia.

Principatele Unite

Ţara Romînească şi Moldavia

Domnule deputat,

Domnul ministru secretar de stat la Departamentul trebilor din năuntru, prin adresa cu nr. 120 a făcut cunoscut Consiliului că domnul Prezident al Comisii centrale din Focşani cere a se trimite cît s-ar putea mai neîntîrziat comitetului finanţial al acei Comisii catagrafia venitului caselor sau binalelor din Capitală. Şi fiindcă o asemenea ştiinţă nu se află în cancelaria municipalităţii, domnul ministru a invitat pe subsemnaţii a-i trimite cît se poate mai în grab o copie dupe listele despre valoarea caselor din acest oraş, care au servit de bază la îndreptăţirea alegătorilor şi aleşilor de deputaţi, arătîndu-i totodată cîte procente de venit dă capitalul clădirilor pentru locuinţă după terminul de mijloc al locului.

Listele despre care vorbeşte domnul ministru necoprinzînd într-însele decît numai felul proprietăţii nemişcătoare ce are fiecare din aceia ce după legiuirea pentru municipalităţi sînt în drept a alege pe deputatul de mahala şi a fi aleşi în această calitate, fără vreo altă explicare despre valoarea proprietăţii decît numai că este mai sus de cea de lei 5000 cerută de legiuire şi afară de acestea, în acele liste nefiind trecute şi casele sau binalele ce sînt d-un preţ mai jos de lei 5000, care şi ele urmează a fi cunoscute ca şi celelalte comitetului finanţial al onorabilei Comisii centrale, Consiliul are onoare a vă invita, domnule, ca împreună cu doi din conmahalagii dumneavoastră cei mai de consideraţie şi cu cunoştinţe despre această treabă, să faceţi o catagrafie exactă de toate casele sau binalele ce se află în mahalaoa dumneavoastră, cu desluşirile cerute de domnul ministru din năuntru şi care vi s-a spus mai sus.

Această catagrafie, formată după alăturatul aci model, veţi binevoi a o trimite Consiliului în două esamplare negreşit în termen de cinci zile, spre a se înainta după cerere.

Membrii Consiliului municipal din Bucureşti.

Nr...

Anul 1859 luna iunie

Secsia administrativă

Masa I

Şeful secsiei,

**Catagrafie de toate casele sau binlele ce se află în această
mahala, cu deslușirile ce se vede**

Suma binalelor	Numele și pronumele proprietarilor	Numirea uliței	Nr. casei	Valoarea binalei	Venitul ce dă capitalul clădirii pentru locuință, socotit pe un termen de mijloc.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9;1859, f. 86, 93. imprimat.

26

<1859 d. iun. 23>. — Deputații mahalalelor din București comunică membrilor Consiliului municipiului București părerea lor cu privire la lista de evaluare a caselor, cerută de Comisia centrală.

Principatele Unite.

Domnilor,

Ca rezultat la țirculara dv. nr...¹ de la 23 iunie corent, prin care se cere a se trimite catagrafie de venitul caselor (binalelor) și a valoarei caselor cu procentul de venit ce dă capitalul clădirilor pentru locuință, subscrișii deputați de mahalale au onoare a răspunde că opinia lor este că onorabila Comisie centrală cu cererea ce face, ne dă să înțelegem că are de gând ca să compue vreo bază generală de contribuție. Prin urmare, pentru elaborarea unor asemenea legiuiri este de prisos ca să cunoască legiuitorii asemenea amănunte și de aceia subscrișii au socotit că lucrarea incompletă ce li se cere nu va putea sluji.

Numai după ce se va ficsa de Adunările legislative bazele generale de legiuire, deputații pot fi chemați a contribui la aplicarea lor. (Iscăliți) Depotatu mahalalii Boteanu, C. Iliescu, Dimitri Ștefan, Ștefan Turnavitu, Matache Teișanu, Ștefan Vlădescu, D. Iarcu Păltineanu, A. Driistoreanu, C. Șerbănescu, A. Zaharia, R. Dimitriu, Teodo-

¹) Loc alb în text

rache Dobrovici, A. Popescu, G. Niculescu, V. Mateescu, S. Țeranu, C. Sutescu, Matache Papazolo, Maior Carp, Dincă Hristu, M. Dimi-trescu, N. Froniu, D. Iliad, I. C. Urlățeanu, Dincă Ploeșteanu, Pan-tazi Popescu, Mihail Botea, I. I. Melicu, I. Bosianu, G. Cîmpulungeanu, G. Gherasim, D. Bogdănescu, Dimitrie Popescu.

Intocmai cu originalul
Secretar, P. Anghelescu

Domnilor membri ai Consiliului municipal din București.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 85. Cop.

27

1859 iun. 30. — Oficiul statistic din Ministerul de interne raportează președintelui Consiliului de Miniștri cum s-a rezolvat cererea de date statistice necesare comitetului financiar de pe lângă Comisia centrală — dîndu-și și părerea asupra valabilității vechilor lucrări sta-tistice.

Nr. 166 iulie 3, 1859¹

Escelenței Sale d-lui President al Consiliului Miniștrilor,
C. Crețulescu.

Spre complinirea răspunsului la adresa Escelenții Tale nr. 1572, privitoare la științele și actele cerute de cătră dl. President al Comi-siei centrale, am onoarea de a înfățișa următoarele rezultate:

1. Neaflindu-se catagrafia veniturilor binalelor pe la municipali-tăți, oficiul statistic din acest minister credea că va afla cel puțin o catagrafie a caselor celor în drept de a fi alegători și aleși de deputat al mahalalelor din orașe; însă după cercetările făcute, a aflat că în acea listă se arată numai că cutare are avere nemîșcătoare de o valoare mai mare de 5000 lei (conform legiurii pentru municipalități) și că nu este specificată dacă proprietatea e în binale sau în alte averi nemîșcătoare; iar casele mai mici în acele liste nu sînt considerate de loc, cu atît mai puțin au ceva științe despre veniturile lor. Prin urmare, nu pot servi scopului secției finanțiale din Focșani. Au luat dar măsurile cuviincioase spre a se face deocamdată o evaluatie arossimativă. Deputații ma-ha<la>lelor adunați spre a se consulta înainte de începerea lucrării, și-au dat opinia lor depusă în alăturatul, în copie, jurnal.

Subscrisul în considerare că lucrările lor nu pot avea acea esacti-tate ce se cere pentru a pune pe ele temeiul unei legiurii, așteptînd pe de altă parte constituirea definitivă a organelor însărcinate cu lucrările statistice administrative, ca să înceapă recensiuinea generală a popu-lației și a averei ei, află de prisos a ocupa pe acei deputați acum cu o

¹)Data probabilă a primirii actului la destinație

lucrarea a cărei rezultat va fi foarte problematic ; preferă, dar, a aștepta rezultatul operației sistematice a organelor statistice.

2. Cît pentru cîtima arăturilor din anul trecut, precît s-au aflat în dosarele acestui minister, s-a făcut o tabelă pe care dinpureună cu alte patru tabele, anume : despre populațiunea țării, despre actele civile, despre familiile contribuitoare și necontribuitoare, precum și despre recolta anului trecut, le alăturăm spre a se trimite d-lui Președinte al Comisiei centrale, rugîndu-ve totdeodată a-i face cunoscut, că pentru autenticitatea acestor daturi statistice nu garantează nici forma în care s-au aflat, nici modul cu care se tractau pînă acum științe de asemenea natură. ¹

București în 30/6—1859.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 105. Concept.

28

1859 iul. 3. — Oficiul statistic comunică administrațiilor de județe și consiliul municipiului București că lista caselor de prin orașe cu venitul lor se va face odată cu recensiunea generală a țării.

Circulariu la administrații și Consiliul municipal din Capitală.

Fiindcă științele cerute prin ordinul nr. 120 privitoare la venitul caselor de prin orașe nu se află pe la municipalitățile orașelor și a le culege în pripă, nu se poate da un rezultat esact prin urmare mulțumitor ; facerea listei cerute prin citatul ordin rămîne pe timpul cînd se vor lua dispozițiile cuviincioase pentru o recensiune generală. Aceasta, spre răspuns la raportul dv. nr. 4820. ¹

1852, iulie 3

Nr. 167

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 106. Concept.

29

1859 iul. 12. — Domnitorul Alecsandru Ioan Cuza sancționează amendamentul asupra proiectului de lege pentru înființarea Oficiului central statistic.

Noi Alecsandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domnu Principatelor Unite Țeara Romînească și Moldavia.

La toți de față și viitori sănătate.

Văzînd raportul Ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul din lăuntru cu nr. 193, am ordonat și ordonăm cele următoare :

¹) Conceptat de D. P. Marțianu

Art. 1. Sancționăm amendamentul propus asupra proiectului de lege pentru înființarea unui Oficiu central de statistică administrativă, aprobat de Adunarea țării.

Art. 2. Autorizăm pe Ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul din lăuntru a-l aduce la întocmai îndeplinire.

Art. 3 și cel din urmă. Ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul din lăuntru este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Dat în capitala București, anul 1859 iulie 12.

Aleksandru Ioan

Ministru Secretar de Stat la Departamentul din lăuntru
N. Cretzulescu

Nr. 276

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 128. Orig.

30

1859 iul. 12. — C. A. Crețulescu, președintele Consiliului de Miniștri, comunică lui N. Crețulescu, ministru de interne că proiectul de lege pentru înființarea Oficiului central statistic se va aplica deocamdată ca o măsură administrativă, deoarece n-a mai fost timp spre a fi supus votului Adunării electivă.

Principatele Unite
Președintele Consiliului Miniștrilor
al Țării Românești
Nr. 1917

Domnule Ministru,

Eminența sa părintele Mitropolit, președintele Adunării electivă a Țării Românești, pe lângă adresa sa sub nr. 288 de la 11 a coranței luni, îmi trimite alăturatul aici proiect de lege pentru înființarea unui Oficiu central de statistică administrativă, care s-a aprobat mai în unanimitate de Adunare, întocmai după propunerea scrisă de cinci deputați, a căreia coprire este cea următoare:

Considerând că în prezioa finitului sesiei, Camera nu mai poate intra în îndelungate discuțiuni asupra proiectului relativ la înființarea unui biou statistice;

Considerând mai cu seamă și că d-l Ministru al afacerilor interioare nu mai insistă că acel proiect să fie votat ca lege;

Sub-scrișii propun cele următoare:

1. domnul Ministru al afacerilor interioare să fie autorizat a executa acel proiect cu modificările introduse de secția respectivă, ca o măsură administrativă;

2. prin asemenea mod de procedare, operațiile statistice ce se vor întreprinde în virtutea acelui proiect să serve de basă la lucrările ulte-

rioare, pînă la facerea unei legiuiri speciale ce se va prezenta de d-l Ministru la seria viitoare.

Subsemnatul are onoare, domnule Ministru, a vă înainta mai suszitul proiect de lege, dinpreună cu raportul secțiunii și opinia minorității, spre cuvenita urmare din parte-vă.

Constantin A. Cretzulescu

Șeful divisiunii afacerilor de stat la Ministerul din afară
și secretariat al statului

I. C. Petrescu

12 iulie 1859
București

Escelenții Sale domnului ministru din întru, Nicolae Cretzulescu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 111. Orig.

31

1859 iul. 12. — N. Crețulescu, ministru de interne, cere Domnitorului Alecsandru Ioan Cuza a-l autoriza să pună în aplicare proiectul de lege pentru înființarea Oficiului statistic, cu modificările aduse de Cameră.

*Mării Sale Alecsandru Ioan I Domn Principatelor Unite
Țeara Rominească și Moldavia*

Prea Înălțate Doamne!

În urma autorizației ce ați binevoit a-mi da prin înaltul Mării Voastre decret cu nr. 172 de a înfățișa la onor. Adunare electivă proiectul de legiuire pentru înființarea unui biuou statistic, Prezidentul Consiliului Miniștrilor prin adresa sa nr. 1917 îmi comunică, că Prezidentul Adunării electivă pe lângă adresa sa nr. 288 de la 11 ale corenteii îi trimite acel proiect de legiuire aprobat mai în unanimitate de Adunare, întocmai după propunerea subscrisă de 5 deputați, în coprinderea următoare: „Considerînd că în prezioa finitului sesii Camera nu mai poate intra în îndelungate discuții asupra proiectului relativ la înființarea unui biuou statistic, considerînd mai cu seamă și că d. ministru afacerilor interne nu mai insistă ca acel proiect să fie votat ca legiuire, subscrișiți propun cele următoare:

1. D. ministru afacerilor interne să fie autorizat a executa acel proiect cu modificările introduse de secția respectivă, ca o măsură administrativă;

2. Prin asemenea mod de procedare, operațiile statistice ce se vor întreprinde în virtutea acelu proiect să serve de bază la lucrările ulterioare, pînă la facerea unei legiuiri speciale ce se va prezenta de d. ministru la seria viitoare.

Subînsemnatul vine cu tot respectul a supune aceasta Mării Voastre și Vă roagă să binevoiți a-l autoriza de a-l pune în esecutare îndată acel proiect de legiuire cu modificățiile introduse de Cameră și espuse mai sus.

Ministru din lăuntru,
N. Cretzulescu

Șeful secșii, D. P. Marțianu
Nr. 193
1859 iulie 12

<Rezoluția Domnitorului> .
Să încuviințează
A<Iecsandru> I<oan>

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 127. Orig.

32

1859 iul. 14. — N. Cretzulescu, ministru de interne, comunică administratorilor de județe înființarea Oficiului central statistic și concursul ce se va ține pentru ocuparea unor posturi la acest Oficiu și în capitalele de județe, obligându-i să dea o mare publicitate acestui ordin.

Țircolară

Domnule administrator !

Subscrisul încă de la 16 aprilie a.c. prin raportu supus Mării Sale Principelui, a arătat trebuința de a se înființa un oficiu pentru statistica țării și a cerut autorisație Domnitoriului de a tremite considerațiile aceste în desbaterea onoratului Consiliu ministerial.

Acest Consiliu, prin jurnalul seu de la 24 aprilie, a încuviințat înființarea provisorie a oficiului, însărcinînd totdeodată pe subsemnatul, ca la timp să infățișez Camerii electivă un proiect¹ de legiuire pentru această instituție.

Înălțimea Sa Principele Domnitor a binevoit a da sanțiunea acestui jurnal al Consiliului ministerial și Oficiul statistic central înființându-se de la 28 a lunei lui aprilie a început lucrările pregătitoare pentru o statistică generală.

În urma înaltei autorisații de la 5 iunie a.c., s-a prezentat Camerii proiectul de legiuire respectiv, care s-a și luat în discuție; dar timpul înaintat al sesii anului curent neertînd a intra în discuția amănuntelor acelu proiect, Camera a autorizat pe ministrul de interne a-l esecuta cu modificățiile recomandate de secția respectivă a Adunărei.

Această dispoziție a Camerii supuinđu-se la 12 iulie la sanțiunea Domnitoriului, Înălțimea Sa a binevoit a o aproba, ordonînd subscrișului a proceda îndată la întocmirea definitivă atît a Oficiului central

¹) în text „proces“.

cît și a celorlalte organe statistice, conform modului espus în cel din urmă raport.

Aducînd aceste la cunoștința publică, se face totdeodată cunoscut, că pentru întocmirea definitivă a organelor statistice se deschide concurs pentru următoarele posturi și anume:

I. Pentru Oficiul central

Un referent și adjutor la redacție cu leafă de 1000 lei pe lună, din care 600 leafă și 400 diurnă.

Un inginer și desemnatoriu cu 800 lei pe lună, din care 500 lei leafă și 300 diurnă, și

Un corespondent cu 700 lei pe lună, din care 450 lei leafă și 250 diurnă.

II. Pentru Administrațiile de districte

Șaptesprezece raportori statistici, adică cite unul de fiecare district, cu salariu de 600 lei pe lună, din carii 400 lei leafă și 200 lei diurnă.

Doritorii numitelor posturi sînt invitați a-și presenta cererea la acest ministeriu pînă la ...¹ al luni ...¹. Cererile scrise de însuși concurenții au se copriindă în termeni scurți numai următoarele arătări: studiile ce vor fi săvîrșit, serviciile ce vor fi ocupat și tittlele cunoștințelor speciale ce le vor fi avînd. Alte considerații nu pot fi primite. Concursul se va face după modul esplicații verbale în pretoriul ministerului la ...¹ al luni lui ...¹.

Ești invitat, d-le administrator, a da cea mai intinsă publicitate prezentului ordin.

Ministru secretar de stat al afacerilor interne,

N. C<rețulescu>

Șeful Oficiului statistic,

D. P. Marțianu²

Nr. ...¹

1859, iulie 14

Oficiul statistic

București

Domnului administrator al districtului...¹

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 130. Concept.

33

1859 iul. 16. — N. Crețulescu, ministru de interne, trimite lui S. Fălcoianu, ministrul afacerilor externe, copii de pe actele privitoare la organizarea statisticii administrative, spre a se publica în Monitorul oficial.

Nr. 194 iulie 16, 1859

¹) Loc alb în text

²) Conceptat de D. P. Marțianu

Onor. Ministeriu al afacerilor externe.

Alăturatele copii de pe actele privitoare la organizarea definitivă a statisticii administrative, subscrisul vi le comunică, cu rugarea se binevoiți a dispune ca să se deie publicității prin Monitorul oficial cu cel dintii număr viitoriu al acestei foi.¹

Bucuresci în 14/7, 1859

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 129. Concept.

34

1859 iul. 22. — N. Crețulescu, ministru de interne, cere lui S. Fălcoianu, ministrul trebilor externe, să intervină spre a se trimite Oficiului statistic Monitorul oficial începînd de la 1 iulie, fiindu-i necesar la lucrările sale.

Domnule ministru al trebilor externe,

La Oficiul statistic înființat pe lîngă acest ministeriu simțindu-se necesitatea de a avea Monitorul oficial pentru felurite științe carii se publică într-însul și din carii multe întră în domeniul statistico-economic, cu onoare sînteți invitat, domnule ministru, să binevoiți a ordona cele cuviincioase pentru a se primi la acel Oficiu numita foae oficioasă de la 1 iulie a.c. înainte, regulat, pentru a putea face întrebunțierea cuviincioasă.¹

N. C<rețulescu>

D. P. Marțianu

București în 22/7, 1859

Nr. 229

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 131. Concept.

35

1859 iul. — N. Crețulescu, ministru din lăuntru al Țării Romînești și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, fac cunoscut administratorilor de districte să difuzeze condițiile concursului ce se va ține pentru ocuparea de posturi la Oficiul statistic central și la județe pentru 17 raportori.

Principatele Unite

Domnule administrator,

Sub-scrisul încă de la 16 aprilie a.c. prin raportu supus Mării-Sale Principelui, a arătat trebuința de a se înființa un Oficiu pentru statistica țării și a cerut autorizația Domnitorului de a trimite considerațiile acesteia în desbaterea onoratului Consiliu Ministerial.

¹) Conceptat de D. P. Marțian.

Acest Consiliu prin jurnalul său dela 24 aprilie a încuviințat înființarea provisorie a Oficiului, însărcinînd totdeodată pe subsemnatul ca la timp să înfățișeze Camerii electivă un proiect de legiuire pentru această instituție.

Înălțimea Sa Principele Domnitor a binevoit a da sancțiunea acestui jurnal al Consiliului ministerial și Oficiul statistic central înființîndu-se de la 28 a luni lui aprilie, a început lucrările pregătitoare pentru o statistică generală.

În urma înaltei autorizații de la 5 iunie a.c. s-a prezentat Camerii proiectul de legiuire respectiv, care s-a și luat în discuție; dar timpul înaintat al sesiîi anului curent neertînd a intra în discuția amenunțelor acelui proiect, Camera a autorizat pe ministrul de interne a-l executa cu modifiicațiile recomandate de secția respectivă a Adunării.

Această dispoziție a Camerii supuinđu-se la 12 Iulie la sancțiunea Domnitorului, Înălțimea Sa a binevoit a o aproba, ordonînd sub-scrisului a proceda îndată la întocmirea definitivă atît a Oficiului central cît și a celorlalte organe statistice, conform modului espus în cel din urmă raport.

Aducînd acestea la cunoștința d-voastră, d-le administrator, se face totdeodată cunoscut că: pentru întocmirea definitivă a organelor statistice, se deschide concurs pentru următoarele posturi și anume:

I. Pentru Oficiul central

un referent și adjutor la redacție, cu leafă de 1000 lei pe lună, din cari 600 leafă și 400 diurnă;

un inginer și desemnator cu 800 lei pe lună, din cari 500 lei leafă și 300 diurnă, și

un corespondent cu 700 lei pe lună, din cari 450 lei leafă și 250 diurnă.

II. Pentru administrațiile de districte

Șaptesprezece raportori statistici; adică cîte unul de fiecare district, cu salariu de 600 lei pe lună, din cari 400 lei leafă și 200 lei diurnă.

Doritorii numitelor posturi sînt invitați a-și presenta cererea la acest minister pînă la 30 a luni corente. Cererile scrise de însuși concurenții au se cuprindă în termeni scurți, numai următoarele arătări: studiile ce vor fi sevîrșit, serviciile ce vor fi ocupat și tittlele cunoșcințelor speciale ce le vor fi avînd. Alte considerații nu pot fi primite. Concursul se va face după modul esplicației verbale în pretoriul ministeriului la 31 ale luni lui Iulie a.c.

Esți invitat, d-le administrator, a da cea mai întinsă publicitate prezentului ordin.

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul din întru,
N. Cretzulescu

Șeful Oficiului statistic,
D. P. Marțianu
1859 Iulie
Oficiul Statistic
Nr. 1

Domnului administrator de...¹

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 20—20 v.. Orig.

¹) Loc alb în text

1859 aug. 7. — N. Crețulescu, ministru de interne, propune Domnitorului Alecsandru Ioan Cuza, numirea personalului Oficiului central de statistică și-a raportorilor din județe.

Nr. 304 august 7, 1859

Prea Înălțate Doamne,

În urma sancțiunii proiectului de legiuire pentru înființarea Serviciului statistic, aprobat de către Cameră, prin înaltul Decret nr. 276 iulie 12 a.c. autorizat fiind spre a-l executa, subscrisul vrînd ca aceste posturi să nu fie ocupate de cei ce se prezintă ca doritori fără vreun alt titlu garant, a adoptat principiul concursului — ca alegînd pe cei mai buni în lucrarea temelor și problemelor din carii s-au esaminat, precum și pe cei mai bine atestați în studiile ce le-a făcut și pentru moralitatea în serviciul care l-au ocupat, să încurageze capacitatea, studiul și moralitatea, ca singurele tittle ce califică pentru a putea ocupa o funcțiune publică. Deci, în urma rezultatului acestei cercetări concursuale, subscrisul vine de a supune la întărirea Înălțimei Voastre următoarele persoane carii, prin lucrările de concurs, prin atestate de școală și buna purtare în foncții, s-au aflat mai demne de a ocupa trebuincioasele posturi și anume :

— domnul Eugenie Stătescu în postul de referent și ajutor la Oficiul statistic central ;

— domnul C. S. Marcovici în postul de corespondent la același oficiu ;

- d. Al. St. Meitani raportor pentru districtul Ilfov ;
- d. Ioan Bujoranu raportor pentru districtul Prahova ;
- d. Gheorghe Costinescu raportor pentru districtul Brăila ;
- d. C. I. Scarlatescu raportor pentru districtul Ialomița ;
- d. Vasile Notara raportor pentru districtul Vlașca ;
- d. Gh. Constantinescu raportor pentru districtul Dîmbovița ;
- d. Ioan Lerescu raportor pentru districtul Argeș ;
- d. Gheorghe Periețeanu raportor pentru districtul Rîmnicea Sărat ;
- d. Ioan Costin raportor pentru districtul Buzău ;
- d. I. Chinopsu raportor pentru districtul Olt ;
- d. Spirache Rădulescu raportor pentru districtul Vilcea ;
- d. Demetrie Culescu raportor pentru districtul Mehedinți ;
- d. V. Paraschivescu raportor pentru districtul Muscel ;
- d. Nae Cuțarida raportor pentru districtul Teleorman ;
- d. S. G. Fotinu raportor pentru districtul Gorj ;
- d. Eliodor Boruzescu raportor pentru districtul Romanați ;
- d. G. I. Peșicu pentru districtul Dolju.

Subînsemnatul vine cu tot respectul a Ve recomanda pe actualul șef al Oficiului statistic, d. Dionisie P. Marțianu și vă roagă să binevoiți a-l întări definitiv în calitatea funcțiunei ce o ocupă ; iar pe d. Ioan Vasiescu, provisoriu ajutoriu, a-l denumi definitiv în postul de registra-

tor și bibliotecar și în fine pe dd. Alecsandru Doicescu și Nae Trestianu a-i confirma ca copişti la Oficiul statistic central, cu tractamentele ce le sînt acordate la Camera electivă și sancționate prin înaltul decret mai sus citat.¹

N. C <rețulescu>

D. P. Marțianu
București în 7 august 1859

Arl. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 132. Concept.

37

1859 aug. 9. — Domnitorul Alecsandru Ioan Cuza întărește numirea funcționarilor Oficiului statistic central și ai oficiilor districtuale, după recomandarea ministrului de interne.

NOI ALECSANDRU IOAN I

s. c. l.

Văzînd recomandația Ministrului Nostru secretar de stat al afacerilor interne, prin care se supun la domneasca Noastră întărire în permanență a funcționarilor amplexați la Oficiul statistic central, care prin lucrările de concurs s-au aflat mai demni de a ocupa trebuincioasele posturi în serviciul statistic;

Am ordonat și ordonăm cele următoare:

Art. 1. Am întărit și întărim pe d. Dionisie P. Marțianu în postul de șef al Oficiului statistic central.

Art. 2. Am numit și numim pe d. Eugenie Stătescu în postul de referent, pe d. Marcovici în postul de corespondent.

Art. 3. Întărim pe d. Iancu Vasiescu, actualul adjutor provizoriu, în postul definitiv de registrator și bibliotecar, pe d. Alecsandru N. Doicescu și Nae Trestianu ca copişti la Oficiul statistic central.

Art. 4. Am numit și numim pe d. Al. St. Meitani, raportoriu statistic pentru distr. Ilfov.

d. Ioan Bujoreanu idem pentru distric. Prahova; d. Georgie Costinescu idem — Brăila; d. C. I. Scarlatescu idem — Ialomița; d. Vasile Notara idem — Vlașca; d. George Constantinescu idem — Dîmbovița; d. Ioan C. Lerescu idem — Argeșu; d. George Periețeanu idem — Rîmnicu Sărat; d. Ioan Costin idem — Buzău; d. Ioan Chinopsi idem — Olt; d. Spirache Rădulescu idem — Vâlcea; d. Demetriu Culescu idem — Mehedinți; d. Vasiliu Paraschivescu idem — Muscel; d. Nae Cuțarida idem — Teleorman; d. G. C. Fotino idem — Gorj; d. Eliodor Borulescu idem — Romanați; d. C. S. Pesicu idem — Doljiu.

Art. 5 și cel din urmă, Ministru Nostru secretar de stat al afacerilor interne este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

¹) Conceptat de D. P. Marțian.

Datu-s-a în tabăra Noastră la Florești, în anul mîntuirii una mie opt sute cincizeci și noă, al domniei Noastre întii, august 9.

ALECSANDRU IOAN

Ministru Secretar de Stat la Departamentul din năuntru
N. Crețulescu

nr. 317.

Ed. Monitorul oficial al Țării Rominești, nr. 97 din 14 august 1859.

38

1859 aug. 13. — N. Crețulescu, ministru de interne trimite lui C. Steriadi, ministru de finanțe, lista de personalul angajat la Oficiul statistic și cere a se lua măsuri de achitare a lefurilor respective; cu începere de la 1 septembrie, raportorii statistici vor fi plătiți prin administrații.

Domnului Ministru de Finanțe

Subsemnatul fiind autorizat prin votul Camerei electivă și prin decretul Mării Sale Domnitoriului cu nr. 276 a pune în lucrare proiectul pentru înființarea serviciului statistic și considerînd că spre a se putea începe lucrările preparatorii statisticii este neapărat a se numi tot personalul prevăzut prin acel proiect pentru Oficiul central statistic precum și raportorii statistici districtuali, au ales tot acest personal prin concurs și, supuindu-l la înalta aprobațiune a Domnitorului prin raportul nr. 304, am recomandat cu această ocaziune la definitivă întărire și persoanele deja numite la acel Oficiu central și care vi s-au comunicat cu adresa nr. 1721 mai 2.

În urma acestora primindu-se înalta aprobațiune la sus-zisul raport prin ordonanța Mării Sale sub nr. 317 cu data 9 august corent, subsemnatul pe de o parte a comunicat fiecăruia din acei angloiați orînduirea sa, iar pe de alta are onoare a comunica și dv. tot acel personal, precum se vede în alăturata listă. Și fiindcă acești angloiați permanenți ai serviciului statistic sînt a-și primi lefile d-a dreptul de la Ministerul finanțelor, (afară de raportori, cari au să și le primească fiecare de la administrația respectivă), subsemnatul are onoare a vă invita, ca de la 9 ale corentei să faceți a se ramplasa statul provizoriu ce vi s-a trimis cu adresa nr. . . .¹ printr-un alt stat, format după alăturata listă, binevoind a da în acel timp și ordin la casierie să răspundă lefile acestor angloiați statistici, începînd de la 9 corent tot cu modul hotărît și pentru ceilalți angloiați ai ministerului.

Cît pentru raportori, veți binevoi a avisa pe dd. administratori ca de la 1 septembrie viitor să li se răspundă leafa cuvenită de lei 600 pe lună din casa administrațiilor; iar pe corenta lună veți binevoi, d-le mi-

¹) Loc alb în text

nistre, a face să li se libereze acea leafă prin analogie tot de la casieria aceluia ministeriu, fiindcă în acest interval toți dd. raportori sînt obligați a sta în Capitală spre a li se face un curs de atribuțiunile funcției ce li s-a încredințat și de instrucțiunile ce au să urmeze în lucrare.

N. C<rețulescu>

<1859> aug. 12

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 146. Concept.

39

1859 aug. 18. — N. Crețulescu, ministru de interne, pune în vedere executorului să dea timp de două săptămîni Oficiului statistic sfeșnice și luminări, necesare cursului de statistică ce se ține și seara.

Nr 348 aug. 18 — 1859

La esecutor

Cursul de statistică existînd și lecțiuni de seară, veți îngriji ca începînd de azi să dați în dispoziția odăiașului Oficiului statistic opt sfeșnice cu opt luminări stearină, luminile însă repetîndu-se la fiecare două zile — și toate acestea în curs de două săptămîni.

C<rețulescu>

august 18

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 166. Concept.

40

1859 aug. 24. — N. Crețulescu, ministru de interne, face cunoscut tipografilor să se prezinte la minister cu mostre de hîrtie, în vederea licitației ce se va ține pentru tipărirea tabelor și a instrucțiunilor.

MINISTERUL DIN INTRU

Oficiul central statistic avînd trebuință a da spre tipărire toate tabelele și instrucțiile pregătite pentru viitoarele sale lucrări, subînsemnatul invită printr-aceasta pe toți d-nii tipografi, care ar dori să ia cu contract acea lucrare, să se prezinte la ministeriu în cancelaria susziselui oficiu, la 31 corent, aducînd cu sine și mostre de diferite spețe și formate de hîrtie ce vor fi avînd sau își pot procura în mai mare cantitate, ca după aceea să se <h>otărăscă și ziua de licitație.

Ministru din năuntru, N. Crețulescu

1859, august 24
nr. 368

Ed. Monitorul Oficial al Țării Romînești, nr. 102 din 28 august 1859.

<1859> aug. 28. — Raportorii statistici către Ministerul de interne, arată că sînt în pragul terminării cursurilor și cer a li se da leafa pe luna septembrie, neavînd banii necesari spre a se transporta la capitalele județelor unde au fost repartizați.

Pr<imit> 28 august <1859>

Principatele Unite

Domnule ministre,

Subsemnații raportori statistici, aflîndu-ne în ajunul terminării cursului, gata a ne porni pe la districtele respective, venim plecați a vă espune, domnule ministre, că parte din noi avînd familii grele și cei<I>alți toți fără mijloace și că prin urmare simțim cea mai mare dificultate, din lipsa fondului necesariu pentru a plăti progoane de 10, 12, 14, 16 și 18 poști, precum și pentru cărarea bagajului, vă rugăm plecați să binevoiți ca, neputîndu-ni-se acorda progoanele în socoteala statului, se ordonați a ni se libera leafa pe luna septembrie din Vistierie, care să se despăgubească din casele administrațiilor.

Prea plecați :

Panait G. Photino
Nae Cuțarida
D. Culescu
G. S. Pesiacu
I. I. Chinopsi
G. Periețeanu

I. Bujoreanu
V. Parascevescu
Th. Basarabescu
C. Scărlătescu
E. Boruzescu
Vasile Notara

<Rezoluție>. Se va scri Ministerului finanțelor a le da lefurile pe luna lui septembrie.

N. C<rețulescu>

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 181. Orig.

1859 sept. 1. — Ministrul de interne trimite Ministerului finanțelor statul actual al personalului Oficiului statistic, pentru plata lefilor.

La Ministeriul finanțelor,

Personalul Oficiului statistic luînd oarecare modificări, după cum vi s-a comunicat d-voastră pentru fiecare caz în parte, subsemnatul am onoare a alătura pe lîngă aceasta statul actual al personalului complet,

care să vă serve de normă în răspunderea lefilor pe luna corentă, cît și pe cele următoare pre cît nu va primi vreo schimbare, cînd atunci se va trimite cel respectiv.

<N. Crețulescu>

D. P. Marțianu.
1859, septembrie 1. Nr. 392.

**Statul funcționarilor de la Oficiul central statistic din
Ministerul Interior**

	Leaia		Diurna	
	Lei	Parale	Lei	Parale
DI. Dionisie P. Marțianu, șeful Oficiului	1.000	—	500	—
DI. Eugenie Stătescu, referend	600	—	400	—
„ Constantin S. Marcovici	450	—	250	—
„ Ioan Vasiescu	300	—	150	—
„ Alecs. N. Doicescu	200	—	100	—
„ Gheorghe Carceanu	200	—	100	—
Servitorul Ilie Goran	100	—	50	—
	2.850	—	1.550	—

În total, lei patru mii patru sute

D. P. Marțianu

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 167/188. Concept.

43

1859 sept. 4. — N. Crețulescu, ministru de interne cere Domnitorului Alecsandru Ioan Cuza aprobarea numirii lui I. Mongescu raportor statistic în județul Mehedinți, în locul lui D. Culescu, demisionat; noul propus a urmat și „cursul de statistică, preparatoriu pentru acea funcție“.

*Mării Sale Alecsandru Ioan I. Domnu Principatelor Unite
Țeara Romînească și Moldavia*

Prea Înălțate Doamne!

Postul de raportor statistic la districtu Mehedinți rămîind vacant în urma demisiunii dată de d. Dimitrie Culescu la 1 a corente prin petițiunea înregistrată la nr. . . .¹ și fiind de urgență a se numi cît mai fără întîrziere un altul, subsemnatul supuind la un examen pe d. Ioan C. Mongescu, care a ascultat și cursul de statistică preparatoriu pentru acea funcție și găsindu-l capabil a îndeplini serviciul de rapor-

¹) Loc alb în text.

toriu, vine cu respect a aduce acestea la cunoștința Mării Voastre și a vă ruga să binevoiți a da înalta aprobare de la data demisionării numitului.

Ministru Secretar de Stat la Departamentul din întru
N. Crețulescu

1859, septembrie 4
Oficiul statistic
București
Nr. 402

<Rezoluție> : Să încuviințează
A<Ieșandru> I<oan>.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 9/1859, f. 189. Orig.

44

1859 <in. 30 sept.>. — N. Crețulescu, ministru de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului Statistic, dau instrucțiuni administratorilor de districte și plăși, cu privire la înființarea și funcționarea comisiilor de recensiuine.

MINISTRU DIN INTRU

Domnule administrator !

Pentru lucrările de recensiuine a populației, ce au se înceapă în toată țeara la noemvrie viitor, fiind de neapărat a se întocmi, încă de acum, comisiile carii se vor însărcina cu acele lucrări, vi se face cunoscut că, în urma înaltului decret domnesc cu data septembrie nr. 428, în fiecare district au a se înființa atâte comisiuni câte plase are districtul, deosebit de comisiunea însărcinată cu recensiuinea capitalei și țărgurilor din acel district.

Se vor înființa prin urmare în districtul d-ștră . . . . .¹ comisiuni, din care una va fi pentru oraș și țărguri, iar celelalte pentru comune, câte una în fiecare plasă.

Cu modul acesta, cercul de lucrare ale unei comisiuni fiind destul de restrâns, doue luni se cred de ajuns pentru a se termina lucrările de recensiuine în toate plășile ; și astfel se va împlini una din condițiile cele mai esențiale în lucrările statistice, adică scurtarea termenului.

Veți păși, dar, d. administrator, îndată după primirea acestui ordin, la formarea comisiunilor ce se cer pentru acel district și din care cele *de plasă se vor compune fiecare de :*

Un comisar cu diurnă de lei 500 pe lună.

Un proprietar, idem.

Un scriitor cu diurnă de lei 200 pe lună ; iar cea *de oraș și țărgurile* districtului de :

---

¹) Loc alb în text

Un proprietar cu aceeași diurnă de lei 500 pe lună, și un scriitor tot cu lei 200 pe lună; căci misiunea comisarului o va îndeplini prin oraș și târguri raportorul districtului.

Se vor da pe lângă aceasta fiecăreia comisiuni de sate câte 400 lei pentru transport; comisiunilor de orașe și târgurile districtului câte 300 lei — și la toate câte 50 lei pentru spese de cancelarie.

Din cele espuse mai sus urmează, d-le administrator, că pentru districtul dv. trebuiesc . . . . .¹ comisari, ...⁴ proprietari și . . . . .¹ scriitori.

Pentru comisari și scriitori, veți lua măsuri îndată a se aduce la cunoștința publicului trebuința ce are Guvernul de persoanele sus-arătate, făcînd publicații deslușite atît în orașele și târgurile districtului, cît și prin comunele sale, pentru ca aceia carii ar dori și s-ar simți în stare de a lua parte la lucrare, sau ca comisar, sau ca scriitor, să meargă a se înscrie în persoană pînă la 16 octomvrie viitor în listele ce vor sta deschise ad-hoc atît pe la sub-administrații, cît și în cancelaria acelei administrații. — Sau dacă nu vor putea merge în persoană, se trimită declarația în scris.

Iar cît pentru proprietari, conform hotărîrei Camerii electivă din seanța de la . . . . .¹, vor fi aleși cu acelaș mod cu care s-au ales și deputații la Camera electivă. Cei . . . . .¹ proprietari pentru comisiile de sate, se vor lua din numărul proprietarilor cu 400 galbeni venit foncier, avînd facultatea de a lua și dintre cei cu venituri mai mici, dacă nu se vor găsi cu venitul mai sus prescriș, iar pentru comisia de oraș ar fi de dorit ca proprietarul să fie ales dintre proprietarii orașului, pentru mai marea înlesnire în lucrare.

Prin urmare, veți lua *cele mai grabnice măsuri, ca la zioa de 15 octomvrie viitor, colegiurile alegătorilor atît direcți și primari, cît și de orașe, să fie adunate și se procedă la alege*; adică, alegătorii primari de pe la plase vor alege în 12 octomvrie pe delegații lor; aceștia (delegații) dinpreună cu proprietarii cei mari (direcți) se vor uni la 15 octomvrie într-un colegiu la reședința administrații și vor alege pe reprezentanții proprietari trebuincioși a asista la lucrările recensiei.

La alegerea celor . . . . .¹ proprietari pentru comisiuni de sate, va lua parte atît colegiul alegătorilor direcți, cît și al celor primari, intrunindu-se amîndoi; iar la alegerea proprietarului de oraș vor lua parte numai alegătorii orașiani.

Cît pentru formalitățile și procedura ce are să se păzească atît în convocarea colegiilor cît și la alegerea lor, veți urma după instrucțiunile ce s-a dat la 4 aprilie anul curent nr 2730, pentru alegerea deputaților în Cameră.

Se adastă, d-le administrator, de la energia dv., ca *termenele sus prescise să fie păzite, ca pînă la 20 octombrie viitor personalul comisiunilor să fie deplin constituit*.

Domnule! această întreprindere cere toată atențiunea d-voastră. Viitorul noilor instituții atîrnă în mare parte de la ea și rezultatul acestei lucrări depinde numai de la alegerea persoanelor care vor compune aceste comisii și care, afară de proprietarii asistenți, sinteți dv. însăr-

¹) Loc alb în text

cinat de a-i alege. Lucrarea lor trebuie să producă toate rezultatele carii le aşteaptă Guvernul şi naţiunea. Membrii comisiilor trebuie să fie pătrunşi de serviciile ce poate da administraţiei şi ţerei o statistică exactă a populaţiei şi a averii ei; trebuie să fie în stare, prin zelul, cunoştinţele şi relaţiile lor cu acea parte a locului, de a realiza această aşteptare.

Capacitatea, moralitatea, activitatea şi cunoştinţele locale, vor fi calificaţiile carii să vă conducă în căutarea acestui personal.

Pentru aceea, alegerea d-voastră în ceea ce priveşte pe comisari şi scriitorii nu este mărginită decât prin considerarea că nu vor fi încredinţate oricăruia aceste misiuni, care trebuie să fie totdeauna căutate de toţi patrioţii şi că veţi asigura, pre cât se poate, ca comisiile să fie compuse de oamenii cei mai luminaţi din districtul d-voastră, adică de aceia despre carii aveţi deplină convingere că vor întruni în cel mai mare grad arătatele calităţi. Persoanele pe carii veţi găsi de cuviinţă de a recomanda, le veţi supune într-o listă la aprobarea Ministerului.

Poate că răsplătirea celor ce se vor însărcina cu această misiune nu este în proporţie deplină cu osteneţele ce se cer pentru această lucrare; le veţi pune însă în vederea tutului carii vor fi chemaţi la această lucrare, că starea în care se află naţiunea este ca în toate momentele de renaştere a unui popul, în care nevoile ei sînt nenumărate şi mijloacele numai cîte au scăpat din prăpastia trecutului. Şi cînd ea le dă atît cît o iartă grelele împrejurări, declară că mai mult se adresează la sentimentul lor de român decît la interesul pecuniar, spre a cîştiga patrioticul lor concurs la o lucrare prin carea vor contribui *foarte mult* spre a realiza ordinea dreptului şi îngrijirea Guvernului pentru bunăstarea tuturor.

Pe lîngă răsplătirea materială ce li s-a putut acorda pentru acest serviciu, li se asigură din partea guvernului consideraţiunile ce vor bine-merita prin îndeplinirea acestui serviciu şi peste acestea vor cîştiga o răsplătire şi mai mare, adică recunoştinţa naţiunii, conştiinţa de a fi contribuit la o lucrare neapărat trebuincioasă pentru regenerarea Statului Român.

Domnii administratori şi subadministratori sînt invitaţi, la convocarea alegătorilor proprietari, a le citi aceste consideraţiuni, precum şi a espune individelor ce vor voi a se presenta ca comisari şi scriitori pentru recenziune, că cu aceasta li se deschide o ocaziune frumoasă de a întreprinde o lucrare nu numai societăţii folositoare, dar în mare grad şi lor înşile, ca lucrători, instructivă.

Doritorii care se vor presenta pentru esecutarea acestei lucrări ca comisari şi scriitori se vor înscrie într-o listă de candidatură, pe carea sub-administraţia o va înainta la administraţie, unde dinpreună cu candidaţii pentru comisiile orăşeneşti şi ţirguri, se va face o singură listă din toţi candidaţii, însemnînd pe cei ce au în mai mare grad garanţiile morale pentru a li se încredinţa asemenea lucrare.

În fine, această listă o veţi trimite neîntîrziat cel mult pînă la 22 octomvrie la ministeriu, pentru a li se da denumirea şi a li se trimite formularele şi instrucţiunile tipărite. Totdeodată cu această listă, veţi trimite şi numele aleşilor proprietari pentru fiecare comisie de recenziune. Renoindu-se provocarea, ca în acurată îndeplinire a acestui ordin *se nu*

cruțați nici un fel de silințe, sub-semnatul vă încredințează că va ținea seamă de rezultatele îngrijirii d-voastră.

Ministru secretar de stat la Departamentul interior

N. Crețulescu.

Șeful Oficiului statistic

D. P. Marțianu

N. 5416. Anul 1859 — septembrie.

Ed. Monitorul Oficial al Țării Românești, nr. 118 din 30 septembrie 1859.

45

1859 <in. de oct. 11>. — Instrucții date de Ministerul de interne, pentru numărarea caselor, alegerea zeceșilor și sutașilor.

MINISTERUL DIN INTRU

Instrucții

pentru

Numerisarea caselor, alegerea zeceșilor și sutașilor.

Pentru a putea regala interesele administrației statului precum și ale comunelor, este de cea mai mare trebuință a ști numărul locuitorilor, a averii și a ocupației lor.

O recensiuie sau numerare acurată a locuitorilor nu se poate face fără de a ști numărul caselor din fiecare comună, iar aceasta nu se poate constata cu exactitate fără de a numerisa toate casele câte sînt într-o comună sau se țin de ea.

Drept aceea, se ordonă prin aceasta :

1. Numerisarea caselor de prin comunele sătești, țirguri și acele orașe, a căroră case nu sînt încă numerizate.

2. Această numerizare este de a se face în chipul următor : duminică în 24 octomvrie, după sfînta liturghie, preotul și sfatul comunal vor spune locuitorilor în biserică ca să stea pe la casele lor în ziua în care se va face numerizarea — și dacă satul va fi mai mare decît să se poată face acea numerizare într-o zi, capii familiilor din fiecare casă să se invite a nu se depărta de acasă, pînă nu-i va fi numerizată casa în care locuște.

3. Logofătul satului, însoțit de doi aleși ai comunei, va lua un pămătuf mic și făcînd boia neagră amestecată cu clei sau cu orice ar face-o mai trainică, va începe de la casa sfatului, sau de la școală, sau de la vecinătatea biserecei, a merge din casă în casă pe aceeași linie, ținînd tot spre mîna dreaptă ; isprăvind casele pe aceeași parte, se treacă peste drum, și urmînd și acolo astfel, să scrie la fiecare casă, un număr, după rîndul de numerare 1, 2, 3, 4 ș.a.m.c., avînd în vedere că într-o curte, oricîte case de locuințe voru fi, la toate se va da numai un număr, așa ca toate clădirile uneia curți să se țină de numărul casei.

Toate zidirile publice sau private, chiar și bisericile, se voru numeriza.

4. Numerile acestea să se scrie sau între cele două ferestre despre uliță (stradă), sau pe deasupra intrării în case ; sau, dacă are o poartă trainică spre uliță (stradă), să se scrie pe poartă.

Oriunde se va scrie numărul casei, trebuie să fie într-un loc cât se poate de ferit de ploii, și totuși la vederea tutului carii ar voi să-l afle.

5. Logofătul satului să facă o tabelă în forma modelului sub A, și la fiecare casă, după ce a dat numărul precum se arată mai sus, în coloana de a stînga să scrie numărul ce a dat casei, iar în cealaltă coloană numele locuitorului.

6. Domnii administratori și subadministratori să ia îndată măsurile cuviincioase, *ca satele ce n-au 50 case, să se privească ca cătune* ce fac parte din satul cea mai de aproape.

Drept aceea, să dea ordinele cuviincioase logofeților acelor sate de carii au de a se ținea acele cătune, ca după isprăvirea numerizării satului principal, în cătune să nu înceapă cu numărul 1-iu, ci să continue cu numerile următoare de la satul de care se țin, urmînd și acolo întocmai după modul sus arătat.

Casele comunelor de sate și țîrguri, cu cătune cu tot, vor avea dar numai un șir de numeri, cari vor începe de la numărul 1-iu și vor continua pînă la cea din urmă casă din cătun. Această casă va avea numărul prin care se arată totdeauna suma caselor cîte sînt în comună ; pentru esemflu : în satul Săuleni fiind 154 case, casa cea din urmă a satului va avea nr. 154. Tot ca cătunele se vor privi și se vor numeriza acele case, carii deși nu sînt atît de depărtate de comune și atît de numeroase ca cele din cătuni, sînt însă resfirate una cîte una prin hotarul comunei, în păduri, fînețe, dealuri, vii, fără deosebire dacă sînt locuite sau nu.

7. Isprăvind dar logofătul numerarea caselor din sat, dinpreună cu cei doi aleși, să iasă pe la toate casele ce sînt resfirate pe hotarul comunei și să urmeze și pe la ele tot în acel mod ca la casele din sat sau țîrg, bine luînd aminte *că subt grea răspundere a logofătului și a sfatului sătesc, să nu rămîie nici o casă în comune și hotarele lor ne-numerizată.*

8. Casele din catunt, precum și cele resfirate prin hotarul comunei, se vor scrie în lista caselor după celelalte case ale comunei, depărtîndu-se prin o linie în carea se va scrie : *Cătuni* (precum se arată în modelul sub A). Această listă se va păstra de către sfatul comunal, spre a o da comisiei de recensiuie (catagrafie) îndată la sosirea ei în fața locului.

9. Dupe numerizarea caselor, *alți doi* aleși ai satului sau membri ai sfatului să cerceteze cu de-amăruntul dacă n-a rămas vreo casă ne-numerizată în comună și, la întîmplare de a se afla vreuna, să i se dea și aceștia numărul casei vecine, scriînd *de două ori* acel numer, pentru ca să se deosibească de casa vecină carea va avea numai *odată* scris acel numer.

10. Tot acești aleși dinpreună cu logofătul și preotul, să aleagă din zece în zece numere de case pe cel mai înțelegător dintre locuitorii acestei zecimi de case și pe acest ales să-l numească *zeceși*.

Așadar, într-o comună de 50 case vor fi cinci zeceși, la 60 case șase zeceși, și așa mai în colo ; deci dar zeceșii să nu se aleagă decît dintre fiecare zecime de casă, astfel ca zeceșul întii să se aleagă dintre numărul bărbaților ce șed de la numărul 1 pînă la numărul 10 ; de la acest număr începe zecimea a 2-oa ; din locuitorii acestor case are dar să se aleagă zeceșul al doilea, și așa mai încolo ; fiecare zecime de casă să-și aibă zeceșul ei.

La numirea lui, să se ia în băgare de seamă pre cît se poate, ca alesul să fie un om care rar lipsește din comună.

Zeceșii se vor însemna în lista arătată sub A, trăgînd cu condeiu o linie subt numele lor.

11. Zeceșii dupe ce vor fi încunoștințați despre numirea lor, se vor îndatora în cea mai de aproape duminică a se aduna la casa sfa-tului și, dacă în comună se vor afla zece zeceși, unul din ei prin majoritate de voturi să se aleagă de *sutaș*.

Sutașul va fi totdeauna și zeceș în zecimea în care face parte ; iar ca sutaș va avea aceleași datorii în privința zeceșilor, ce au zeceșii în privința locuitorilor din zecimea de case peste care este îngrijitor.

12. Datoria acestor zeceși va fi de a se încunoștiința cu de amăruntul de numărul, vîrsta și averea locuitorilor preste cari este pus ca zeceș, pentru că la facerea recensiei (catagrafiei) ce este a se întreprinde din casă în casă, să însoțească pe comisari dîndu-le responsurile cerute de la locuitori, dacă aceștia la întrebări nu vor răspunde adevărul, sau nu ar fi pe acasă.

13. Aceste alegeri de zeceși și sutași se vor face în cinci ani odată ; sfaturile comunale vor îngriji ca, pînă atunci, vacanțele ivite prin demisiunea sau casul de moarte a vreunui sutaș sau zeceș să se suplinească tot în modul mai sus arătat.

14. În orașele în cari, nefiind casele numerizate, au de a se nume-riza cu această ocazie, se va proceda tot în modul mai sus arătat, cu deosebire numai că :

a) personalul care va îndeplini această lucrare se va compune din un membru al municipalității, deputatul mahalalei și un scriitor al municipalității ;

b) revizia arătată prin art. 9, spre a se convinge dacă numerizarea s-a urmat întocmai, se va face de către alte trei persoane delegate de consiliul municipal ;

c) consiliul municipal va chibzui modul de a se da nume la strade și a se introduce mai tîrziu tăblițe pe cari să se scrie numerele caselor, numele stradelor și a suburbelor (mahalalelor) ;

d) fiecare suburbie (sau mahala) să înceapă cu no. 1 și să numere înainte pînă la cea din urmă casă din acea mahala ;

e) casele împrăștiate prin hotarul orașelor se vor socoti ca făcînd parte din mahalaoa cea mai depărtată a orașului și cea mai apropiată de acele case și vor continua numărul caselor acestei mahalale ; iar în lista caselor, cele împrăștiate afară din orașe se vor înscrie despărțite de către celelalte prin modul arătat sub A, pentru a se vedea că sînt case afară din oraș.

În toate celelalte locuri, comunele orășane a căror case nu sînt numerizate, se vor conforma instrucțiilor de mai deasupra.

15. Cheltuelile pentru numerizarea caselor nu vor putea fi mai mari decât cele de lipsă pentru cumpărarea de *boia neagră* și pentru *pământul* — și aceste recuisite se vor cumpăra din cutiile comunale și municipale; iar suma costului lor să se arate prin adeverință legiuită de la cumpărător.

16. Logofeții satelor sînt îndatorați a raporta sub administrațiilor respective, cînd au isprăvit numerizarea caselor. Asemenea și sfaturile municipale vor raporta administrațiilor respective; iar administrațiile să ia măsurile cuviincioase, ca nici o comună să nu rămînă nenumerisată pînă la 10 noiembrie, cînd comisiile de recensiuie (catagrafie) vor începe lucrările lor.

Administrațiile, sub-administrațiile, consiliurile municipale și sătești cu logofeții lor sînt răspunzători pentru toate urmările ce ar proveni din abaterea de la coprinsul acestei instrucții.

Ministru secretar de stat al afacerilor interne,

N. Crețulescu

Șeful Oficiului statistic

D. P. Marțianu

1. Lista caselor pentru orașul.....¹

Nr. casei	Cuartirul (mahalaoa)	Strada (ulița)	Numele locuitorului		
1	Radu Vodă	Șelarilor	D. Avram Nițescu		
2	"	"	D. Ioan Stoica		
3	"	"	D. Alecsie Iargu		
4	"	"	D. Petre Știrbu		
5	"	"	D. Virgilie Florescu		
6	"	"	×	×	×
7	"	"	×	×	×
	Mih. Vodă	Spitalului			
1	"	"	×	×	×
2	"	"	×	×	×
3	"	"	×	×	×
4	"	Băcanilor	×	×	×
5	"	"	×	×	×
casele resfirate pe hotarul orașului sau cătuni					
6	Mih. Vodă	—	George Atanasiu		
7	"	—	Marcu Gheorghie		
8	"	—	Ștefan Sticlea		

2. Lista caselor pentru satul (tirgul).....

Se face tot ca pentru oraș, numai cu deosebire că coloanele pentru cartier (mahala) și pentru stradă (uliță) la sate vor lipsi — și numerile caselor nu vor începe decât numai odată cu numărul 1-*iu*, precum s-a zis în instrucție.

Ed. Monitorul oficial al Țării Românești, nr. 126 din 15 octombrie 1859.

¹ Loc alb în text

1859 <in. de oct. 11>. — N. Crețulescu, ministrul treburilor interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, fac cunoscut membrilor Comisiilor de recensiune atribuțiile lor și comportarea față de populație, „manuarea” tabelelor, despre „îndreptări”.

INSTRUCȚIILE PRIVITOARE LA RECENSIUNEA GENERALA A ȚAREI ROMINEȘTI

Esecutarea § a din art. 3, § b, din art. 4, precum și a art. 5, 6, 7, 8, 9 și 10 din proiectul de lege pentru serviciul statistic.

Membrii comisiilor de recensiune pentru sate, orașe și coloarele Capitalei,

Sînt trei feluri de comisiuni catagrafice, adecă după cercul în care vor lucra : *Comisiuni* comunale, acelea cari vor face recensiunea satelor ; *Comisiuni de orașe*, acelea cari vor face recensiunea orașelor și tîrgurilor din districte și *Comisii de colori* acelea cari vor face recensiunea capitalei București.

I. Membrii unei *comisiuni de sate* sînt :

1. comisar

1. proprietar

1. scriitor

sfatul sătesc

1. proprietarul locului sau trimisul său
zeceșii

1. preotul comunei

1. logofătul.

Din aceștia, cei dintîi trei sînt ai guvernului cei<I>alți ai comunei.

Doi membri ai sfatului sătesc vor însoți comisia neconținut în satul lor.

Zeceșul, numai la casele din zecimea sa.

Proprietarul local sau delegatul său va asista la toată lucrarea în acel sat.

Preotul va asista numai la începutul și la sfîrșitul lucrării în comuna sa.

Logofătul va asista la toată lucrarea.

II. O *comisiune de oraș și tîrguri* se va compune de :

administratorul districtului ;

raportorul statistic respectiv (ca comisar) ;

1. proprietar orășan

1. scriitor ;

2. membri municipali (iar în tîrguri, membrii comisiei fiecăruia tîrg) ;

2. starosti (iar în lipsa lor, un neguțător și un meseriaș) ;

1. deputatul mahalalei, sau zeceșul în orașele a căroră case s-au numerizat în urma ordinului Nr. 511 ;

Dintr-acești membri, cei dintîi patru sînt din partea Guvernului, iar cei din urmă cinci din partea orașului sau tîrgului.

III. O comisie de coloare în capitala București se va compune de :

1. comisar (într-una, raportorul) ;

2. proprietari orășani ;

1. scriitor ;

2. starosti (unul de meseriași și altul de neguțători), sau un meseriaș și un neguțător ;

1. deputatul mahalalei.

Cei dintîi patru membri sînt ai Guvernului, cei<I>alți ai coloarei.

Domnilor membri ai comisiilor de recensiuine !

Recensiuinea este fundamentul lucrărilor statistice administrative.

Scopul statistice administrative este :

a constata toate elementele populațiunei țarei, carea este isvorul averei și puterei naționale ;

a rești averea în pămînt, puterea lui roditoare, drumurile, locurile de apărare, gradul sănătăței locurilor pe unde trăesc oamenii și causele nesănătăței lor ; a putea regula, pe baze sigure, esercițiul drepturilor civile și politice ;

a ficsa și repărți recrutarea militară, carea întreține armata păzi-toare a neatîrnărei naționale ;

a rești cuantitatea și valoarea producției agricole și industriale, cari reînnoesc neîncetat averea nației ;

a urmări desvoltarea comerciului și a cerceta pedicile înain-tărei lui ;

a mări sau a împuțina asprimea pedepselor justiției, carea menține ordinea morală în societate ;

a cerceta înaintarea în instrucția publică, care va fericî națiunea luminînd-o ;

a urmări administrația și a-i conduce băgarea de seamă la neajun-sele ce ea descopere și le denunțî în institutele publice de binefaceri și pedepse, precum și a lumina mulțimile de trebuințe cari nasc în toate zilele, agitează opinia publică și devin cuestiuni de viață, cari numai prin statistică se pot regula.

Se înțelege că aceste științe nu se pot culege tot de odată, ci de-a rîndul. Cîte din cele trebuincioase au a se culege prin recensiuinea ce vrem a face de astă dată, veți vedea din tabelele și instrucțiunile privi-toare la această lucrare.

Înțelegeți dar, domnilor, însemnătatea acestor lucrări, cari fac statului același serviciu, ce fac fiecăruia om cele cinci simțuri : vederea, auzul, mirosul, pipăitul și gustul. Fără ele nu este cu puțință a avea o icoană a societăței sau nației noastre și fără o asemenea icoană le-giuitorii nu cunosc lipsele neamului nostru, nici mărimea acestor lipse, pentru a ști cum să le vindece. Pentru aceea, avem deplina convingere că orice suflet pătruns de iubirea conlocuitorilor săi și cu atît mai mult cel pătruns de durerile nației noastre va da sprijinul, ajutorul său la această lucrare, din toate puterile, silindu-se să contribue la facerea ace-stei mare icoane despre starea patriei sale, carea cu cît va fi mai esactă, cu atît va produce rezultate mai înbucurătoare, mai îndestulătoare pentru toți ; căci dacă este vorba de legi, ele vor fi cu atît mai bune, cu

cît vor fi mai potrivite adevăratei icoane ce faceți ; iar dacă este vorba despre sarcinile publice, ele vor fi cu atît mai ușoare, cu cît se vor împărți deopotrivă pe toți după măsura puterii lor.

Guvernul nu poate destul prin cuvinte mai explicative a vă pune la inimă această întreprindere adevărat patriotică, a căruia rezultat va fi un falnic monument a naționalității noastre și totdeauna o recomandare înaintea popoarelor Europei civilizate, cari au introdus aceste cercetări nedispensabile pentru orice societate bine organizată, o recomandare prin carea vom dovedi că avem conștiința trebuințelor naționale, voința și înțelegerea de a le executa. Pentru aceea, domnilor, veți pune toată silința de a face să înțeleagă pe oameni despre folosul acestei întreprinderi și că orice rea voință prin carea s-ar aduce pedici recenziunii, sau prin tănuirea adevărului în răspunsuri la întrebările ce li se va face, nu numai că se va descoperi prin mijloacele ce le-a instituat Guvernul și se vor pedepsi dar neadevărul răspunsurilor ar fi păgubitor și pentru toți conlocuitorii, pentru că urmările vor fi în sarcina tuturilor. Pentru aceea, fiecare locuitor are dreptul și datoria de a arăta cînd aude că vreunul din cei întrebați la catagrafie a dosit sau a spus vreun neadevăr.

— Avînd în vedere aceste considerații generale, d-lor, în privința modului cu care veți face recenziunea, vă veți conforma *cu toată rigore* (fără cea mai mică abatere) următoarelor instrucții.

INSTRUCȚII

Atribuțiile membrilor comisiilor

Art. 1. *Raportorii și comisarii* de recenziune vor conduce lucrarea. Ei vor veghea ca în tabele să se înscrie răspunsurile cerute prin întrebări, cu toată esactitatea și curatul adevăr. Vor fi răspunzători pentru lucrare și vor dirijea pe scriitorii atașați, spre a-și îndeplini datoria.

Vor întruni pe membrii comisiei și, la caz dacă vreunul ar lipsi, să nu inceteze cu lucrarea, ci să aleagă dintre cei de față pe un locuitor și să continueze lucrarea ; iar despre lipsa aceluia membru a comisiei să facă arătate în raportul său de septemînă, cît a lipsit și din ce cauză.

Art. 2. *Membrii comisiei* vor avea dreptul de a cere de la toate autoritățile locale științele de care vor avea trebuință și tot cuviinciosul ajutor, precum datoria autorităților va fi de a le înlesni în toate modurile îndeplinirea lucrărilor privitoare la recenziune.

Art. 3. În cazuri de nedumerire, după ce consultîndu-se toți membrii comisiei, nu ar putea afla o deslegare, să consulte prin raport înadins pe d-nii administratori cari din parte-le, numai dacă nu ar putea da deslușirile cerute și numai în cazuri foarte importante, să le ceară neîntîrziat prin telegraf sau curier anume, de la Oficiul statistic prin minister. Cereri de deslegări pentru casuri prevăzute în instrucții, sau pentru cele ce sînt lesne de înțeles, se vor socoti ca lipsă de capacitate.

Art. 4. — Congedii, de a lipsi membrii comisiilor de la lucrare, nu se vor putea acorda fără înlocuire cu om capabil — și această înlocuire poate avea loc numai în cazuri foarte grave.

Art. 5. — Pentru esactitatea recensiunii, raspunderea ramîne asupra comisarilor de recensiune și asupra ezistentului proprietarilor deopotrivă.

Art. 6. — *Scriitorii* comisiilor sînt numai pentru a face copiile trebuincioase și pentru scrierea și espedarea raporturilor, precum și pentru alte ajutoare de a da comisiei, fiindcă numai pentru această îndeplinire sînt respunzători.

Art. 7. — *d. d-nii administratori* vor da tot concursul d. d-lor pentru esacta îndeplinire a recensiunii în general.

Art. 8. — În specie administratorul va îngriji ca, adunîndu-se membrii comisiei la administrație în ziua hotărîtă, sub prezidenția sa, să se dea cetire tuturor circularelor de mai înainte ce privesc lucrările pregătitoare la recensiune, precum și instrucțiilor de față. Această cetire se va face de către raportorul statistic, asistînd și d-l. sameș al districtului, care conform art. 33 și 79 avînd oareșicare lucrare cu tabelele de recensiune, trebuința cere ca să înțeleagă modul lucrării.

Art. 9. — În ast mod adunați cu toții, instrucțiile le vor discuta și lămuri, sfătuindu-se asupra locurilor pe carii nu le ar înțelege vreunul dintre d. d-lor.

Acest studiu va ține trei zile, în cari d.d. administratori dinpreună cu d. d. raportori statistici, prin întrebări și exemple, vor deprinde pe membrii ceialalți ai comisiilor în modul îndeplinirii sarcinei lor, iar a treia zi vor face cu toții o încercare practică în satul vecin.

Art. 10. — După cetirea întîia a instrucțiilor, d-nu administrator va lua dela toți membrii comisiilor statistice, precum și de la raportorii statistici, următorul jurămînt :

„Jur pe unul dumnezeu că voi îndeplini misiunea ce-mi este încredințată și că mă voi conforma în toate legilor țării și instrucțiilor date și ce se vor da pentru facerea statisticei. Asemenea jur credință constituției și Principelui Domnitor. Așa să-mi ajute dumnezeu“.

Acest jurămînt îl va subscrie apoi fiecare și actul se va depune în arhiva administrației.

Art. 11. — De la data depunerii acestui jurămînt, își vor priimi membrii comisiilor respectivele diurne.

Art. 12. — În aceste trei zile a petrecerii comisiilor la administrație, d-nii administratori vor împărți districtul astfel ca, la fiecare comisie de plasă din acel district, se fie pre cît se poate aceiași sarcină de lucrare ; vor lua dar de la plasele mai mari unele sate și le vor adăogi comisiei de plasă cu sate mai puține. La această împărțire a sarcinei se va lua în considerație numărul populației satelor, depărtarea lor unul de altul, precum și alte precauțiuni necesarii.

Art. 13. — Vor împărți între comisii, în aceiași proporție, tabelele tipărite pe cari se va face recensiunea, cerînd adevărire în scris de numărul esemplarelor priimate și se va da fiecăruia din membrii comisiei cîte un esemplar de instrucții.

Art. 14. — Vor îngriji ca a 5-a zi după depunerea jurămîntului, comisia să fiă neamînat la tactul subadministrației la care este rînduită, unde ajungînd, se va presenta d-lui subadministrator și dinpreună vor încheia un jurnal de sosire și de începerea fără întîrziere a lucrării în loc.

Art. 15. — Tot în această zi vor începe lucrarea și comisiile de orașe.

Art. 16. — D. d-nii administratori trebuie să asiste neapărat în cele dintii două zile a recenziunii fiecăruia oraș, făcând parte din comisie. Așa, dacă într-un district sînt mai multe orașe, administratorul trebuie să meargă cu comisia pentru a o introduce, a o sprijini cu sfatul și a delătura orice pedici sau greutăți ce ar întîmpina în cele dintii două zile a lucrării în fiecare oraș.

Art. 17. — Asemenea vor priveghia ca datoriile prescrise membrilor de comisie să fie strins păzite, vizitațiile d-lor subadministratori și raporturile privitoare la această lucrare să fie la timp (termin) făcute.

Art. 18. — *D-nii subadministratori* vor asista neapărat la facerea recenziunii în cele trei sate dintii ale plasei lor, cu cari se va începe lucrarea, pentru a introduce comisia, a o sprijini cu sfatul și a delătura orice pedici sau greutăți ar întîmpina.

Art. 19. — Vor merge în soroace de cîte 15 zile, adecă de patru ori în două luni, la locurile unde se va afla lucrînd comisia, pentru a se informa din vedere proprie despre mersul lucrării.

Art. 20. — Rezultatul acestor vizitări îl va arăta prin raport către administrație.

Art. 21. — Administrația va face din acestea un raport sumar din 20 în 20 de zile, arătînd ministerului dacă acele vizitări ale subadministratorilor s-au făcut, cînd s-au făcut și cari sînt rezultatele ce au aflat despre decursul lucrărilor fiecăreia comisii.

Totdeauna va înștiința ministerului despre rezultatele raporturilor de duminică, ce are de a face fiecare comisie, conform art. 32 din aceste instrucții.

Art. 22. — Priimind subadministrația de la comisiile de recenziune plicuri sau alte hîrtii adresate administrației, să le înainteze neîntîrziat.

Art. 23. — Se vor alege pentru fiecare oraș de către municipalitate (în capitala București, de către Vornicia orașului) doi starosti, unul de meseriași și altul de neguțători, sau, în lipsă de starosti, un meseriaș și un neguțător din cari unul va întovărăși comisia din casă în casă, iar al doilea îl va schimba pe acesta, așa ca în fiecare zi pînă cînd va ținea recenziunea să fie de față unul din ei la comisie; iar duminica, cînd comisia va face raportul ei de săptămîină, să fie amindoi de față, spre a-l subscrie.

Art. 24. — În orașele în cari nu sînt zeceși, va însoți pe comisie în fiecare casă deputatul mahalalei, carele va îngriji dinpreună cu membrii comisiei, ca să nu se treacă cu vederea nici o casă din acea mahala, sau din cătunile sau din casele împrăștiate pe hotarul acelei comune, precum nici o persoană din locuitorii fiecăreia case.

Art. 25. — În capitala București deputatul de mahala să cerceteze condicuțele servitorilor din fiecare casă și pasporturile celor străini și să facă la toate trei zile un raport la poliție dinpreună cu lista numelui și a locuinței servitorilor cari n-au condicuțe, precum și a celor cari nu au pasport.

Art. 26. — În celelalte orașe, această însărcinare pentru însemnarea celor ce n-au pasport vor avea-o deputații de mahalale, sau unde

sînt zeceși, aceștia vor arăta în toate 3 zile la poliția orașului numele și locuința persoanelor străine cari nu au pasport.

Art. 27.— La comunele de sate, această sarcină o vor îndeplini logofeții satelor ; iar raportul despre cei aflați fără pasport îl vor face la subadministrație după ce s-a sfîrșit recensiuinea satului.

Art. 28. — Poliția și subadministrația vor urma cu cei ce n-au pasport, invitîndu-i de a se justifica și, dacă nu s-ar putea escusa cu cause legale, dacă vor fi romîni din Transilvania pe temeiul tractatului încheiat între guvernul țerei noastre cu guvernul acelei țări vecine în anulul 1842, se vor tracta ca pămînteni, iar dacă vor fi străini de origină și protecție, se vor privi ca vagabonzi și se vor trece peste frontiera țerei.

Art. 29. — Membrul comisiei care va primi cei 50 lei încuviințați pentru recuzitate de scris, se va proviziona cu ceară, condee și negreală bună, fiindcă pe la sate nu se află în toate locurile bună ; iar negreala rea petrece hîrtia pe care sînt tipărite tabelele și le face a nu se putea ceti.

Art. 30. — Membrul comisiei care va primi suma destinată pentru progoane, va avea îngrijire de transportul a trei membri din comisie, adică a comisarului sau raportorului, a proprietarului și a scriitorului.

Art. 31. — Fiecare membru a comisiei și a administrației să-și însemneze pe o hîrtie anume articolii din această instrucție, ce-l privesc pe el mai cu deosebire, ca să le aibă neîncetat înaintea ochilor, spre a nu cădea în răspunderea pentru urmările neesactității.

Asemenea, vor face o însemnare despre datoriile deputaților de mahalale și a logofeților de sate, pentru a le arăta ce au de a face.

Pentru raporturi.

Art. 32. — Comisiile vor face raportul în toate duminicile, arătînd comunele în cari a făcut recensiuine în decursul săptămînei și alăturînd lucrările făcute, dinpreună cu jurnalul sigilat cu sigiliul (pecetea) comunei, toate aceste într-un plic mare, așa ca tabelele numai odată să se indoiască și astfel să le trimită cu om anume dintre locuitori la subadministrație, carea va avea îndatorirea de a le înainta fără întîrziere la administrație ; pe plic însă se va adresa d-a dreptul administrației.

Art. 33. — Administrația va păstra aceste lucrări prin sameșul, pînă la întoarcerea raportorului de la recensiuine, cînd apoi le va da acestuia spre a urma după instrucția privitoare la următoarea lucrare ce se va cere mai tîrziu.

Art. 34. — Resultatul raporturilor comisiilor îl va arăta administrația ministerului conform art. 21 al acestei instrucții, bine luînd aminte ca acest raport să coprindă informații asupra tuturor cuestiunilor și împrejurărilor arătate în citatul articol.

Pentru purtarea cu oamenii.

Art. 35. — Guvernul, adresînd întrebări la fiecare locuitor, voiește ca răspunsurile lor să provină din încredere și sinceritate. Una din greșele comisiilor de această natură pînă acum a fost că nu știa prin pur-

tare dulce, umană, apropia inimile locuitorilor. Astăzi se cere ca înaintea trimișilor Guvernului se fie și cel mai sărac respectat în casa sa ca și cel mai avut : precum sînt deopotrivă înaintea legii, așa să fie și înaintea comisarilor reprezentanți ai legii. Comisia dar va avea de a observa o condescendență, a se coborî adecă la toți deopotrivă și a se purta cu aceleași maniere în coliba săracului ca și în palatul avutului. Membrii comisiei vor veghea la stricta observare a acestei mesuri, căci ea le va asigura din partea populației tot concursul moral.

Art. 36. — Fiindcă cea mai mare parte a locuitorilor privesc asemenea cercetări cu o groază oarecare, cea dintîi lucrare a comisiei întrînd într-o comună va fi a ceti tuturor locuitorilor de față la casa comunei, alăturata sub A. publicație, a le-o esplica cu de amăruntul și a le pune în vedere că scopul acestor lucrări nu este atit pentru a pune biruri (dări) pe obiectele arătate, ci mai mult pentru a avea legiuitorii o icoană despre mărimea averei nației întregi și despre modul cum este împărțită această avere între locuitorii țării.

Art. 37. — La întrebări, fiindcă oamenii sînt dedați a da răspunsuri lungi, comisia să se silească a le priimi astfel, ca să le poată scrie în cifre ; iar dacă nu le-ar putea nicidecum, să reducă răspunsurile lor la cuvinte scurte și caracteristice, pe cari le va însemna în tabele în coloanele pentru răspunsuri în cuvinte

Art. 38. — *Prețuri.* — Cînd locuitorul întreat de prețul caselor, vitelor sau a venitului din moșii nu va ști răspunde, să se întrebe : cu cît s-ar putea cumpăra asemenea obiecte în acea comună ? Și dacă nici așa nu ar căpăta un răspuns mulțămitor de la locuitori, să facă prețuirea prin asistenți și aleși și rezultatul să-l scrie în coloana întrebării.

Art. 39. — Prețurile să nu se facă pentru mai multe obiecte laolaltă, înainte de a cerceta prețul fiecăruia obiect în parte.

Art. 40. — Comisia să înștiințeze cu 3 zile înainte de sosire în fiecare comună, despre zioa în care va sosi în acel loc pentru ca să se publice locuitorilor, ca la zioa hotărîită să se afle acasă.

Art. 41. — Ajungînd într-o comună, comisia să tragă la casa statului, să se facă numaidecît un proces verbal despre sosire, despre aceea dacă membrii sfatului și ai comisiei sînt de față, să ceară de la sfaturile cari au numerisat comunele lor, lista caselor, spre a se orienta în lucrare și fără întîrziere să înceapă recensiunea.

Art. 42. — Membrii comisiei cari ar lua remunerație în bani de la particulari sau de la comune, sub orice titlu, vor fi dați în judicată criminală.

Art. 43. — Este însă în bunăvoia comunei sau a particularilor de a le da ospitalitate fără plată sau de a da transportul din un sat la altul.

Art. 44. — În cas dacă nu ar fi cai disponibili într-un sat, pentru transportarea comisiei dintr-un loc în altul, sfatul comunal va îngriji de vreme, încă de la venirea comisiei în comună, ca să aibă în dispoziția sa caii trebuincioși, pentru ca plecarea comisarilor să nu întîrzie din această cauză ; pentru aceea, unul din membrii comisiei să se însărcineze anume a pune în vederea sfaturilor sătești această trebuință, îndată la sosirea în comună, spunîndu-le că progonul se plătește.

Cine este de a se supune recensiei ?

Art. 45. — Conform art. IV din înaltul decret al Măriei Sale Domnitorul Principatelor Unite, sub N.¹) au a se supune recensiei statistice toate individele aflătoare în acest Principat, fără deosebire de ocupație, stare socială, religie sau protecție.

Se înțelege dar că comisiile de recensiuie vor avea de a cerceta pe toți oamenii ciți se află nu numai în case particulare, ci și pe cei <ce> sînt în institute publice, precum în mănăstiri, spitaturi, închisori, iar în școli publice vor înscrie numai pe cei ce șed zioa și noaptea în acel institut, fiindcă școlarii cari șed pe la părinți se vor recensia la casa părintească.

Art. 46. — Numai reprezentanții puterilor străine, precum consulii și starostii cari țin locul consulilor străini, cu familia și servitorii lor, sînt a se scuti de această măsură.

Art. 47. — Precum datoria comisiei de recensiuie este de a priveghia cu agerime ca nici un suflet atît din orașe, tîrguri și sate, cît și din cătunile și locuințele prin hotarele lor, să nu scape netrecut în coloanele respective, tocmai așa să fie luare aminte, ca să nu-l treacă de doă ori.

Art. 48. — Intîmplîndu-se totuși din oarecare scăpare de vedere, ca cineva să fie trecut de doă ori, să-l șteargă din coloană cu tintă sau culoare roșie și să scrie la „observație“ unde a fost trecut mai nainte.

Art. 49. — Întrebările ce se vor face către toți cei supuși la recensiuie sînt cele ce se arăt prin tabelă și în esplicația lor alăturată în ancsul din urmă.

Despre manauarea tabelelor.

Art. 50. — In total sînt 8 tabele :

tabela A privitoare la case și vite ;

„ B privitoare la puterile lucrătoare a pămîntului ;

„ C privitoare la averea nemișcătoare ;

„ D privitoare la cadastrul moșiilor ;

„ I privitoare la recensiuiea populației ;

„ II privitoare la recensiuiea meseriașilor ;

„ III privitoare la recensiuiea fabricanților ;

„ IV privitoare la recensiuiea neguțătorilor.

Art. 51. — Inscrierea în aceste tabele se va face în două esemplare : un esemplar pentru a rămînea deocamdată în păstrarea comunelor, iar al doilea va fi o copie făcută după art. 68, 69, 70, 71, 72 a acestei instrucții.

Art. 52. — Pentru fiecare comună este de a se păstra un esemplar din fiecare tabelă, dacă comuna are vreun caz de a înscrie în ea.

Așa, dacă în satul cutare este numai un neguțător, acesta trebuind a se înscrie în tabela IV (adecă a neguțătorilor), trebuie să aibă comuna o tabelă IV, deși nu are decît numai un neguțător de a scrie în ea. Iar dacă o comună nu va avea nici un caz de înscris într-o tabelă oare-care, acea tabelă nu este trebuincioasă de a se păstra pentru acea comună.

¹ Loc alb în text.

Art. 53. — Exemplarul care se va păstra în comună va fi cel original, adecă acela pe care s-a făcut recenziunea.

Art. 54. — Exemplarul al doilea, adecă copia de pe original ce o va face scriitorul comisiei conform instrucției din art. 68—72, se va trimite la administrație în modul arătat la aceleași articole ale acestei instrucții.

Art. 55. — La amîndoa marginile fiecării table sînt puse puntele, de la cari să se tragă o linie oablă cu condeiul de plumb pînă la punctul deopotrivă cu ceialaltă margine a tablei și pe liniile acestea au de a se scrie răspunsurile la întrebări. Veți îngriji dar ca, înainte de a începe lucrarea, să se linieze tablele și ca scrierea să nu iasă mai în josu de linie, afară numai de observații cari, dacă sînt mai lungi și se raportează la mai multe cazuri, pot trece și peste mai multe linii.

Art. 56. — Dacă în unele comune vor fi cu mult mai puține cazuri decît să se poată umple cu ele unele table, precum adesea se va întîmpla cu tablele B. C. D. II, III și IV, atunci în tablele originale cari se vor păstra în comună, liniile între cari sînt de a se scrie răspunsurile se pot trage mai largi, adecă la două sau trei punte o linie, iar pentru copia acestor table, se va urma în modul arătat sub art. 68—72.

Art. 57. — Deasupra fiecăreia table originale se va scrie, la locul arătat, numele districtului, a plășei și a comunei (de oraș, țîrg sau sat) unde se face recenziunea.

Art. 58. — În josul fiecăreia față de tabel (pagine) originale, precum și la copiile lor, se va pune suma totală de pe acea față, cu cea mai mare esactitate. Aceasta sumă nu se va trece și pe fața ceialaltă, ci fiecare față va avea numai suma sa.

Art. 59. — În fiecare tabelă, întrebările la coloane sînt tipărite cu slove oblu-stătătoare și unele cu slove *culcate* (așa numite cursive), pentru ca să se știe că la întrebările puse cu slove oblu-stătătoare, să se scrie răspunsul cu cifre (numere), iar la cele cu slove culcate răspunsurile au să se scrie în cuvinte.

Așa de exemplu în tabela A întrebarea a 10-a: „Cîte prăvălii are casa“, răspunsul se scrie cu cifre (numere): dacă au una, scrii una; dacă are două scrii 2; dacă are trei, patru s.c.l., scrii 3, 4, s.c.l., fiindcă întrebarea este scrisă cu slove oble; iar la întrebarea 18 „Numele proprietarului“, răspunsul se scrie cu slove; spre exemplu „Stan Ilie“; pentru aceea întrebarea este tipărită cu slove culcate. Asemenea întrebarea 19 „Observații“ este pusă cu slove culcate, răspunsul dar se va scrie cu slove.

Art. 60. — Să se scrie cu slove de reformă, iar nicidecum cu slove așa numite ciocoști; iar cei ce știu bine scrie cu litere latine, să scrie cu litere și cu ortografie bună; în toată întîmplarea, scrisoarea să fie lămurită, adecă lesne de citit și curată.

Art. 61. — Este oprit a face răsături pe table.

Dacă are de a se face vreo îndreptare, să se facă cu condeiul conform art. 48 a acestei instrucții și la observație se însemne că îndreptarea este făcută de comisie.

Art. 62. — Cînd într-o coloană are se se pună tot acel cuvînt care s-a pus în linia de deasupra ei, acolo în loc de a repeți acel cuvînt, se pun două virgule („).

Art. 63. — Dacă într-o coloană nu este nimic de scris, se pune semnul nimicului, adică o liniă scurtă orizontală, în forma următoare (—).

Art. 64. — Să se urmeze coloanele așa cum sînt așezate, pentru că ele înfățișează o dezvoltare logică (care are legături) și pe care observîndu-o, nu va urma rătăcire.

Art. 65. — Să nu se abată cît de puțin de la instrucție căci nu numai esactitatea pierde, dar se pierde uniformitatea și lucrarea devine nefolositoare, neputîndu-se face comparația cu ale altor lucrări. Asemenea să se observe cu scumpătate fiecare articol în legătură cu spiritul total a instrucției.

Art. 66. — Răspunsurile cari nu au de a se scrie cu cifre, ci în cuvinte, se vor scurta în scrierea lor pe tabelă; astfel ca, dacă se poate înțelege, să se scrie numai cu 2 sau 3, mult cu 4 slove, însă aceste lucrări se vor face numai la cuvintele cari se vor arăta în instrucția întrebărilor; iar celelalte răspunsuri în cuvinte se vor înscris pe deplin, dar în cuvinte cît se poate mai puține.

Art. 67. — Cine și ce este de a se înscris în fiecare din cele opt tabele se esplică în aneusul I intitulat „înscrierea în tabele” și prin esplicarea întrebărilor în aneusul din urmă; iar în modul scrierii, se vor deprinde membrii comisiilor prin practica ce vor face, conform art. 9 a acestei instrucții.

Pentru copiile tabelelor.

Art. 68. — După săvîrșirea recenziunii în fiecare comună, să dea scriitorului a face o copie întocmai după original, pe exemplare tipărite, scrise lămurit și fără greșeli și pe aceasta (copia) să o păstreze comisarul, pentru a o trimite la administrație cu expediția ce va face în fiecare duminică; iar originalul îl va da logofătului comunei înaintea aleșilor, pentru a se păstra deocamdată în arhiva comunei.

Art. 69. — Asemenea se va urma la orașe a se da originalul membrilor municipalităților, iar în București Vorniciei capitalei.

Art. 70. — Fiindcă în multe comune sătești sau orășenești nu sînt multe cazuri cu cari s-ar umplea o foaie întregă din tabelele tipărite pentru înscriere, și această lipsă de cazuri se va întîmpla des cu tabelele B, C, D, II, III și IV; pentru aceea spre a încunjura ca pentru una sau două linii scrise să se întrebuițeze o foaie întregă, rămîind partea cea mai mare a ei goală; pentru originalul ce va rămînea în comune, se va păstra cîte un exemplar din fiecare tabelă, chiar dacă va avea numai un caz de a înscrie în ea (precum s-a zis în art. 52), iar pentru copia ce o va face scriitorul, veți îngriji ca:

a) fiecare comună să aibă tabelele A și I proprii, adică în a lor copie să nu se înscrie și din alte comune; iar

b) tabelele celelalte adică B, C, D, II, III și IV să se numerizeze foile (paginile) tabelelor de acelaș fel — și cazurile să se scrie în curent una după alta, fără deosebire dacă sînt într-o comună sau nu; însă așa ca:

c) pentru fiecare 5 cazuri (adică linii) înscrise, să se lase o linie neînscrisă la finea cazurilor din acea comună, spre exemplu: dacă într-un sat sînt cinci ori șase meseriași sau neguțători, după ce li va înscrie în 5 sau 6 linii, să lase o linie nescrisă pentru cazuri de reclamație; dacă într-alt sat sînt 10 sau 15 cazuri de înscris, după ce le va înscrie în 10 sau 15 linii după olaltă, să lase 2 sau 3 linii goale (neînscrise), adecă cîte una linie goală pentru fiecare 5 linii înscrise;

d) după aceste linii, se vor mai lăsa alte două linii goale, una pentru adăogirea sumelor din acea comună și alta pentru subscrierea membrilor comisiei;

e) după subscrierea comisiei, în linia următoare se va scrie cu slove mari și de-a lungul tablei, numele districtului, a plasei și a comunei următoare, a căreia cazuri se vor înscrie tot în modul de mai sus arătat, continuînd astfel de pe o față pe alta și de pe o foaie pe alta, fără alte întrepuneri;

f) afară de suma din fiecare comună, carea se va scrie în linia arătată sub d), în postul fiecăreia fețe (pagine) se va pune suma totală de pe acea față, cu cea mai mare esactitate. Această sumă nu se va trece și pe fața ceialaltă, ci fiecare față va avea scrisă sub ea numai suma de pe acea față.

Art. 71. — Scriitorul și cu logofătul (sau unul din membrii municipalității) vor ceti amîndoa esemplarele, pentru a vedea dacă copia este esactă.

Art. 72. — Membrii comisiei le vor subscrie pe amîndoa; vor încheia jurnalul început la sosirea în comună, arătînd timpul cînd a finit recensiunea; vor subscrie acest jurnal și îl vor păstra împreună cu copia tabelelor de recensiunea acelu loc, pînă a le trimite cu raportul de duminică la administrația districtului.

Pentru îndreptări.

Art. 73. — Comisia va îndatora apoi pe membrii sfatului a ceti, a treia zi după plecarea comisiei din acel loc, înaintea tuturor zeceșilor cele scrise în tablele originale ce se păstrează în comună, îndatorîndu-i ca să arate dacă undeva este vreo lipsă, sau o greșeală în scriere.

Art. 74. — Asemenea comisarul de recensiune va îndatora pe cei ce păstrează tablele remase în arhiva comunei, ca cel mult la 10 zile de la plecarea comisiei din comuna sâtească, sau de oraș, să arate acele table locuitorilor cari vor vrea a ști ce s-a scris într-insele în privința oricăruia din locuitori și dacă vreunul din ei pretinde că s-au asuprit, sau nu s-a scris adevărul, aleșii și zeceșii, iar la orașe doi membrii ai sfatului și deputatul mahalalei nedreptățitului să cerceteze reclamația lui și, dacă o va afla nedreaptă, să însemneze împrejurarea că (cutare) trecut în tabela cutare sub nr. (cutare) este trecut în modul (cutare) și după cercetarea făcută de subscrișii, are să fie în modul (cutare).

Art.75. — Să facă o tabelă de toate greșelile ce s-au ivit în cele 10 zile și în care să se scrie: 1-iu numărul casei la care s-a făcut greșala; 2-a numele locuitorului; 3-a ce greșeli s-au făcut și 4-a cine este vina acelor greșeli — spre a se urma cele de cuviință.

Art. 76. — Asemenea se va urma cu cei doșiți, pe cari îi va căuta sfatul (sau vornicia) prin zeceși sau deputații mahalalelor.

Art. 77. — Toate îndreptările ce vor afla de cuviință a se face pe reclamațiile locuitorilor, se vor arăta de către sfaturile municipale și sătești în o singură tabelă, carea dinpreună cu un raport și cu tabelele greșite, într-un plic mare (ca tabelele să fie numai odată îndoite), prin om anume să le trimită negreșit a 12-a zi după plecarea comisiei din acel sat sau oraș, la administrația districtului.

Art. 78. — Reclamațiile mai târziu de 10 zile după recensiune nu se vor primi.

Art. 79. — Administrația priimind acest raport, va îngriji ca d. sameș să facă numaidecît îndreptările cerute, cu tintă (culoare) roșie, atît pe tabelele trimise de sfat cît și pe tabelele aceleiași comune sau oraș cari s-au trimis de către comisie, conform art. 32 din această instrucție, spre a se păstra la administrație și, în aceiași linie la observație va scrie că s-a îndreptat de N.N. (numele sameșului) — după care îndreptare, tabelele trimise de la sfaturi, să le trimită îndreptat comunelor respective, cu înștiințarea că s-au îndreptat. Tot d.d. sameși vor arăta d.d.-lor administratori într-o listă numele vinovaților și a doșiților, pentru cari a trebuit a se face îndreptări în tabel, spre a-i supune penalităților prevăzute în art. 80.

Pentru esacta îndeplinire a acestei lucrări, este sameșul respunzător.

Art. 80. — D.D. administratori sînt însărcinați a cere de la tribunalele respective de a se aplica :

I. tutulor oficialilor Guvernului și comunelor cari, îndatorați a da ajutor la această lucrare, îl vor refusa, raspunderea conform art. 179 din condica penală ;

II. însărcinaților cu această lucrare, cari ar compromite misia lor prin mituiri, penalitatea art. 142 din acea condică ;

III. particularilor cari după arătarea comisiilor se vor împotrivi a se supune la recensiune, art. 161 și 162 din condica penală ;

IV. celor ce la întrebările ce li se face pentru înscriere nu ar responde adevărul, ca la mărturii mincinoase, pedeapsa conform secției VII titlul II § 1 din acea condică ;

V. celor doșiți (cu vina lor), dacă sînt pămînteni, se va publica numele lor, pentru a se da în disprețul public și se vor tracta conform calificației vinei lor ;

VI. celor doșiți străini, scoaterea din țară conform art. 28 din această instrucție.

Ministrul afacerilor interne,

N. Crețulescu

Șeful Oficiului statistic,

D. P. Marțianu

Ed. Supliment la Monitorul Oficial, nr. 136 din 6 noiembrie 1859.

1859 <în. de oct. 11>. — N. Crețulescu, ministrul treburilor din năuntru și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, către locuitorii satelor și orașelor, despre scopul catagrafiei și obligația tuturor de a răspunde la întrebările ce li se vor pune.

Publicație a se ceti locuitorilor conform art. 36 din instrucție.

Fraților !

Este știut, că catagrafia de pină acum a fost numai pentru birnici și birnicii a fost numai cei săraci.

Noua lege impune datoria ca la spesele statului se contribuie toți, după starea și averea lor.

Dar Guvernul (stăpînirea) de astăzi, nu vrea se facă o catagrafie numai pentru bir, ci vrînd se facă legi noi, în cari toți deopotrivă se fie îndreptățiți, și dorind se îngrijească despre feluritele îmbunătățiri, vrea se aibă unele științe despre fiecare dintre noi despre ajunsele și neajunsele noastre, căci aceste legi noi nu le poate face înainte de a ști starea și averea tuturilor sufletelor ce se află în țară.

Știți, că un muncitor nu poate se-și deprindă meseria, pînă cînd nu știe ce are și ce n-are și de ce ar avea trebuință. Chiar așa e și cu Guvernul.

Datoria lui este de a îngriji de toți oamenii ce se află sub ocrotirea lui. Dar cum va putea îngriji de ei, dacă nu știe ciți sînt, ce muncesc, cum își cîștigă hrana, cită hrană sau avere au ?

Pentru ca să afle de acestea, Guvernul trimite comisii pe la toate satele, pentru ca să întrebe pe fiecare din casă în casă, din cite suflete îi stă familia, cu ce se nutrește și ce are ?

Mai demult cînd se făcea catagrafia, se cutremura cea mai mare parte a locuitorilor țerei, pentru că atunci se căutau numai cei ce au a fi supuși la biruri, se-i deosebească de cei ce erau scutiți.

Astăzi nu mai e acea catagrafie; astăzi sînt toți deopotrivă supuși a purta sarcinile obștești, toți locuitorii sînt deopotrivă înainte legii.

Dar pentru a face ca toți să fie deopotrivă, pentru ca se ușureze pe cel asuprit și pentru ca se poată îngriji de bunăstarea tuturor, guvernul (stăpînirea) are lipsă ca se răspundeți la întrebările ce vi se vor face de oamenii trimiși anume.

Se răspundeți dar cu inimă curată, precum se cuvine a răspunde fiilor la întrebarea unuia părinte binevoitor, căci părinte binevoitor vă este Guvernul Mării Sale Prințului Alecsandru Ioan Cuza.

Dacă totuși, va fi vreunul atît de răutăcios în acest (oraș) sat, carele s-ar ascunde, pentru a nu fi întreat sau dacă nu ar da răspuns adevărat la întrebările ce i se fac, să îndreptați greșala lui, arătînd că s-au ascuns sau că n-a zis adevărul, căci unul ca acela vă aduce tuturilor pagubă, vrînd ca sarcina lui să o poarte alții.

Să se știe dar de toți, că oricare se va dovedi că a vrut să se ascunză înaintea acestei cercetări, ce se face spre binele tuturilor și oricare va încerca a înșela astfel părintescul Guvern a Marii Sale Prințului românilor și a păgubi astfel și pe vecinii săi conlăcuitori din (oraș) sat se va da în judecată și la grea pedeapsă se va osindi; căci Guvernul nu poate suferi ca pentru un fiu rău și neascultător să sufere pagube și nedreptățiri ceialți sute și mii de fii buni și drepti.

Ministrul trebilor din năuntru,
N. Crețulescu

Șeful Oficiului statistic,
D. P. Marțianu

Ed. Suplement la Monitorul oficial al Țării Românești, nr. 135, anul 1859, noiembrie 6.

48

1859 <în. de oct. 11>. — N. Crețulescu, ministrul trebilor interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, comunică membrilor comisiilor de recensiuine detaliile privitoare la înscrierea locuitorilor în tabele.

ANECSUL 1-*iu*

Pentru înscrierea originală în tabele.

§ 1. Ajungînd într-o comună, veți citi celor de față membri ai sfatului și zeceșilor alăturata sub A. proclamație către locuitori, conform art. 36 din instrucție.

§ 2. Veți îndatora pe zeceși a se încunoștiința cu de amăruntul de numărul oamenilor din zecimile fiecăruia, precum și despre starea și averea lor, conform § 12 din ordinul circular Nr. 511 privitor la alegerea zeceșilor.

§ 3. După ce ați făcut jurnalul despre aflarea membrilor comisiei și timpul sosirii și începerei lucrului conform articolului 41

§ 4. Veți cere lista caselor de la logofăt, carea s-a făcut conform citatei instrucție pentru numerisirea caselor.

§ 5. Veți merge apoi luînd pe zeceșul zecimei respective, la casa cu nr. 1 și intrînd în casă, veți face întrebările din tabela A și veți scrie respunsurile în coloanele cum urmează; mai întîi despre casă, apoi despre animalele cari se află în curtea aceia case, precum și despre producția de miere și de mătasă a locuitorilor din acea casă. Astfel veți urma pe la toate casele, însoțiți de zeceșii zecimilor respective.

§ 6. Întrebările privitoare la tabela B vor fi: dacă locuitorul în a căruia casă vă aflați, are în hotarul acelei comune moșia sa proprie și numai dacă are astfel de moșie, îl veți trece în tabela B, întrebîndu-l: cîți clăcași are pe moșie? cu cîte animale (vițe) lucrează moșia? și cu ce instrumente?

§ 7. Dacă proprietarul moșiei are clăcași, se întreabă: câți clăcași are cu legiuite pogoane, câți are cu mai puțin și câți cu prisoase? precum și celelalte amănunte întrebări din tabelă — și răspunsurile se scriu în linia pe carea e scris numele proprietarului. Asemenea tot pe acea linie se vor scrie toate vitele (animalele) clăcașilor cari lucrează pe moșia numitului proprietar, precum și numărul carelor, plugurilor și a altor instrumente ce se află la locuitorii și la proprietarul acelei moșii.

§ 8. Dacă proprietarul moșiei nu are clăcași, dar are animale (vite) și instrumente cu cari lucrează moșia, veți scrie numele lui în tabela B și în coloanele pentru clăcași veți pune semnul (—); iar la animale și instrumente veți pune ceea ce veți afla că are.

§ 9. Tot în acest mod se va urma și la înscrierea cultivatorilor de pământ de prin orașe, unde nu se află clăcași.

§ 10. Întrebarea pentru tabela C va fi: dacă locuitorul în a căruia casă ați intrat:

1. scoate metale, varuri, cărbuni, sau alte fosile din sînul pămîntului moșiei din acea comună;
2. dacă are mori în acea comună;
3. dacă are hanuri în acea comună;
4. dacă are păduri în acea comună;
5. dacă are vii în acea comună;
6. dacă are țarini în acea comună.

Dacă are una sau mai multe din aceste averi, se trece numele lui în tabela C și i se fac apoi întrebările mai cu amănuntul, arătate în coloanele (rubricile) tablei și se scriu răspunsurile în fiecare coloană. Dacă n-are nimic din aceste, numele acelui locuitor nu se va scrie în această tabelă.

Așa se va urma la orașe ca și la sate, în privința acestei table.

§ 11. În tabela D se vor înscrie toți cei ce au vreuna din averile arătate în tabela C ca proprietate a lor. Și în această tabelă, dar, se vor scrie numai proprietarii de moșii, fără deosebire dacă moșia este mare sau mică. Cei înscriși se întreabă:

1. ce feliu de proprietate este acea moșie și a cui este;
2. cine o lucrează;
3. dacă are planul moșiei făcut sau nu;
4. cum e suprafața moșiei;
5. cît venit îi dă fiecare ram din acea moșie.

Toate aceste întrebări se fac conform amănuntelor arătate în tabelă și esplicate în următorul anec.

Și cu această tabelă veți urma în același mod pe la orașe ca pe la sate.

§ 12. Dacă vreun locuitor nu are altă avere decît casă și vite, aceste fiind trecute în tabela A nu se vor scrie și în tabela D.

§ 13. Toate aceste patru table, adică A, B, C, D privesc numai averea, iar cele următoare patru table, adică tabela I, II, III, IV, privesc la numărul locuitorilor, după ocupații (îndeletniciri), religia, protecția și alte împrejurări personale ale lor. Pentru aceea, în tabela I

se scriu capii de familie cari nu sînt meseriași, fabricanți sau neguțatori, ci se susțin cu alte moduri de trai. În aceasta dar se scriu numele și pronumele capilor de familie, a proprietarilor, a amploiaților publici și privați, a acelor cari se ocupă cu agricultura, cu știința, precum și a celor ce n-au nici o ocupație anume.

§ 14. Înainte de a se înscrie, dar, pe cineva în această tabelă, veți întreba pe capul familiei care șade în casa în care ați intrat : dacă este meseriaș, fabricant sau neguțator. Și dacă nu este nici meseriaș nici fabricant nici neguțator, să-l scrieți în tabela I ; iar dacă este meseriaș îl veți scrie în tabela II (a meseriașilor). Dacă este fabricant îl veți scrie în tabela III (a fabricanților). Dacă este neguțator îl veți scrie în tabela IV (a neguțătorilor).

§ 15. Una și aceeași familie, dar, nu va putea fi înscrisă în două din aceste tabele, ci numai în una : adică sau în tabela I, sau dacă este meseriaș în tabela II, sau dacă este fabricant în tabela III, sau fiind capul familiei neguțator, se va scrie în tabela IV.

§ 16. Numai numele capilor de familie se scriu în aceste tabele ; iar servitorii, calfele, ucenicii și ceilalți membri ai familiei nu se scriu cu numele lor ci în aceeași linie a capului de familie sub a căruia ocrotire se află, se vor însemna și numărul lor (în cifre) conform întrebărilor din coloane.

§ 17. Comisiile bine se observeze, că într-o casă pot fi mai multe familii și atunci trebuie ca fiecare familie să-și aibă linia sa pe care se vor scrie toate răspunsurile întrebărilor din coloanele tablei ; pentru aceea, datoria unuia din membrii comisiei va fi anume, a cerceta dacă în casa în care faceți recensiunea unei familii, nu se află încă vreo altă familie, sau oameni de mai multe familii, căci sub grea răspundere nu este ertat se scape nici un suflet din locuitorii ce se află în țară, carele se nu fie înscris în coloanele tabelelor în cari se cuvine a fi pus.

§ 18. După ce ați gătat recensiunea astfel în toată comuna, înscriind pe fiecare în tabele sau numai în coloanele în cari se cuvine a fi pus, veți numeriza coalele de același feliu, pentru a cunoaște care urmează după care, veți îngriji a se subserie membrii comisiei la sfîrșitul răspunsurilor și veți face o copie întocmai după art. 68—73 privitoare la facerea copiilor.

§ 19. Aceeași ordine în modul lucrării este de a se urma la orașe și țîrguri, pe unde sarcina logofătului o vor suplini deputații de mahalale și zeceșii, în zecimea lor avînd de a însoți comisiile din casă în casă, conform art. 23 și 24 din precedentele instrucții.

Ministru trebilor interne,

N. Crețulescu

Șeful Oficiului statistic

D. P. Marțianu

Urmează instrucția întrebărilor din tabel.

Ed. Supliment la Monitorul Oficial al Țării Romînești, nr. 135 din 6 noiembrie 1859.

1859 oct. 28. — I. Ghica, ministrul de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, anunță pe administratorii de districte despre trimiterea tabelor statistice și le face recomandări cu privire la funcționarea comisiilor statistice.

MINISTERUL DIN INTRU

Domnule administrator !

Cu ordinul nr. 607, vi s-a trimis tabelele pe cari să se facă recensiuina în acel district ; cu aceasta vi se trimite și instrucția acei lucrări în . . . .¹ esemplare tipărite, din care unul îl veți păstra la administrație ; iar celelalte le veți împărți pe la comisari, proprietarii și scriitorii comisiilor acelu district.

Cu această ocaziune, subscrisul crede de trebuință a ve recomanda cele următoare :

Pentru instrucții

1. — Să studiați bine atît d-voastră cît și raportorul statistic aceste instrucțiuni, pentru ca în zioa cînd se vor aduna comisiile la administrație spre a se constitui și iniția la lucrări, să puteți da membrilor toate convenitele deslușiri și discuta asupra nedomiririlor ce se vor ivi.

Totdeauna, veți îngriji a se însemna pasurile ce vă privesc în această lucrare, în ordinea succesiunii lor, ca să puteți termina la timp toate lucrările pregătitoare, astfel încît cînd vor veni membrii comisiilor, să le aveți gata.

2. Să citiți în toate săptămînile acele instrucții, puind și membrilor comisiilor această îndatorire a le citi cu mare băgare de seamă, spre a le pătrunde cu desăvîrșire.

Pentru tabele

3. Să cruțați cît se va putea mai mult tabelele de recensiuine, se nu le împărțiți membrilor comisiunilor pînă cînd nu se vor afla la administrație în ziua de 10 noiembrie ; iar atunci împărțindu-le fiecărei comisii, în proporție cu întinderea mai mare sau mai mică a plășii în care vor recensia și în numărul convenit din fiecare opt specii de tabele ; să cereți adeverința de la comisar, despre priimirea cantității în parte a fiecăruia fel de tabele și să-i recomandați a nu cheltui mai multe esemplare decît trebuința va cere.

4. Să păstrați la administrație o rezervă oarecare din fiecare specie de tabele, pentru ca neajungînd cele priimate de comisii în cursul lucrării, să-i puteți da pînă se vor trimite de la minister altele ce se vor mai tipări, dacă trebuința va cere.

5. Comisiunile de recensiuine și în parte comisarii sînt însărcinați a privoghea în decursul lucrării, ca simțînd din vreme că nu le vor

¹ Loc alb în text.

ajunge una sau mai multe specii de tabele, să înștiințeze *neîntirziat* administrația, precum și în caz dacă prevede că unele specii vor prisosi, să le trimită la administrație.

6. Administrația, în caz de a simți că nu va avea de unde le da numărul trebuincios din tabele cerute, să raporteze numai decît ministrului, spre a mai tipări.

7. Aceste instrucțiuni să se observe cu cea mai mare luare aminte, căci va fi grea răspunderea, din a căruia neîngrijire va trebui să stea comisia în nelucrare din cauza lipsei de tabele.

Pentru rînduirea pe plăși.

8. Pentru rînduirea pe plăși a membrilor comisiilor, se va păzi regula următoare : pentru comisari se va observa ordinea în care s-au recomandat. Pentru proprietari se va rîndui fiecare în clasa în care s-a ales ; iar dacă colegiurile nu vor fi specificat și plășile, proprietarii aleși au facultatea a se învoi între dînșii pentru alegerea plășilor. Pentru scriitori, se va rîndui fiecare în plasa în care-i convine mai bine ; în toate acestea însă veți avea de principiu, d-le administrator, a înconjura pe cît se va putea o combinare în care și proprietarul și comisarul să fie consîngeni de aproape, sau să aibă amîndoi proprietăți în plasa în care vor face recensiune, pentru a nu se da umbră de bănuială.

9. Pe lîngă această, fiindcă s-a văzut că în cele mai multe rînduri, cu toate explicațiile date prin instrucții și circulare, mulți din cei cari aveau de a le esecuta, cereau deslegări în casuri prevăzute de acele ordine, din cauză că nu le petreceau cu destulă atenție spre a le pătrunde cu desăvîrșire, vi se face cunoscut că asemenea cereri de deslegări fără motiv, în lucrarea de recensiune care trebuie să se facă fără amînare și cu toată pătrunderea modului de a lucra, se vor considera ca atestate de necapacitate.

Pentru înlocuirea membrilor comisiilor.

10. Dacă ar lipsi din vre-o cauză oarecare vreunul din membrii unei comisii, să-l suplinească îndată administrația prin candidatul respectiv. Pentru aceea, vi se și trimite mai multe esemplare de decrete, ca, la cas de trebuință, numai decît să espedați candidatului chemarea d-a înlocui pe cel ce lipsește.

11. Dacă se vor ivi neînțelegeri (nearmonie) între membrii unei comisii, ceea ce nu se așteaptă de la bărbați serioși, d. administrator să cerceteze cine este pricinuitorul discordiei și, dacă lucrarea ar pătimi din cauza acelei neînțelegeri, vinovatul să se înlocuească îndată prin candidat.

12. Dacă careva din membrii comisiilor va repăși, datorie are de a preda celui ce-l va înlocui, toate instrucțiile și hîrțile tipărite ce i s-au încredințat în calitate de membru al comisiei de recensiune.

Asemenea, dacă ar repăși careva din membrii comisiilor înaintea finitului luni, diurnele rădicate de pe luna întregă trebuie să le întoarcă numai decît administrației, spre a se da succesoriului. Iar dacă o

comisie va fini lucrarea înainte de finitul lunei a 2-a, diurna o va păstra-o întreagă de pe acea lună.

Binevoiți, în fine, a încunoștiința municipalitățile și polițiile orașelor despre conținutul § § din instrucțiile ce privesc pe aceste magistraturi, comunicându-le în scris.

Domnule administrator! Vi se pune o sarcină grea prin aceste instrucții. Este cunoscută greutatea serviciului d-v; dar cui altuia se putea Guvernul mai bine încrede de a conduce și a priveghea asupra acestei operații atât de importante pentru toate ramurile vieții sociale, decât d-v, pe care calitățile d-v. v-a chemat la primul post a aceluși ținut?

Nu mă înșel că, pătrunși fiind de însemnătatea serviciului ce poate da națiunii și mai cu seamă administrației o statistică a țării, completă și exactă, chiar și fără însărcinarea expresă ce vi se face, numai din interesul de a pătrunde în viața economică a populației v-ați fi interesat a lua parte activă la o asemenea lucrare, carea în țările civilizației este de atribuția administratorilor.

Cu toată greutatea ce întâmpină modul compunerii comisiilor prin alegeri, subscrisul nu-și poate ascunde bucuria aflând că mai în toate părțile alegerile s-a făcut în cea mai mare armonie și că d. d-nii proprietari alegători nu s-a arătat atât de nepăsători precum se credea.

Asemenea, cu vie satisfacțiune am văzut din partea unora din d. d-nii cari s-au prezentat a lua parte la lucrări, că și-a oferit serviciile d. d-lor în această lucrare fără niciun salariu, ba apromițând a da și progonul trebuincios membrilor comisiei în decursul lucrării. Guvernul cu mulțumire ia notițe de aceste generoase oferte, fără să se folosească de astă dată de nobila d. d-lor despoziție, le privește însă la un bun augur. Pe lângă bunul lor simț și zel, subscrisul crede această împrejurare frumoasă a o atribui și inteligenței d-v. interveniri, cu carea ați știut recomanda noua întreprindere.

Procedați d. d-lor, cu acel zel carele v-a condus pînă aci și fie toți incredințați că nu numai Guvernul, dar Națiunea întreagă va ținea cont de zelul ce v-a inimat și cred că nu va înceta de a vă inima pînă la încoronarea opului cu așteptatul rezultat.

Ministrul de interne

Ion Ghica

Șeful Oficiului statistic,

D. P. Marțianu

Nr. 677, anul 1859, octombrie 28.

Ed. Monitorul Oficial al Țării Românești, nr. 135 din 6 noiembrie 1859.

1859 oct. 28. — I. Ghica, ministru de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic fac recomandări către membrii comisiilor de recensămînt, asupra întocmirii lucrărilor.

Domnule !

Moralitatea, capacitatea și activitatea au fost deviza circularii acestui ministeriu, carea s-a pus în vederea d-lor administratori, precum și a d-lor alegători, spre a recomanda și a alege pe membrii cari vor compune comisiile de recensiune.

Recomandat sau ales fiind de aceste considerații, ministeriul vă denumesc în postul (de cutare) al comisii în plasa (cutare) și crede că așteptarea pusă în d-voastră prin atestarea acestor calități o veți justifica-o prin lucrare, spre satisfacțiunea celor ce v-a ales, v-a recomandat și v-a denumit, precum și spre justificarea înaintea națiunii, carea așteaptă de la această lucrare de atita însemnătate, un rezultat, carele va servi de basă la deslegarea multor chestiuni ce taia adînc în interesele vieții ei.

Pentru înlesnirea acestei lucrări, Guvernul a pregătit opt specii de tabele, în cari se vor trece toate științele (relațiile) ce veți culege prin investigările d-voastră asupra persoanelor și asupra obiectelor ce fac avuția națională și din cari tabele administrația va preda comisiei numărul trebuincios, la ziua în carea se vor întruni membrii comisiei la rezidența districtului.

Intrebuințarea acestor tabele se află pe deplin instrucționată în broșurile din cari se alăturază cîte un exemplar și de cari sînteți invitați a vă pătrunde cu desăvîrșire, ca ajungînd la administrație, se puteți discuta cu ceilalți membri asupra nedumeririlor ce ați întîmpina în cuprinsul lor.

Pe lîngă acestea, ca să puteți pași cu mai multă siguranță în lucrare, administrația și raportorul statistic din acel district sînt însărcinați de a iniția pe toți membrii comisiilor în atribuțiile lor printr-un studiu ce veți face asupra tutulor instrucțiilor privitoare la acele lucrări conform art. 9 din alăturata instrucție.

La 10 noiembrie a. c., dar vă veți afla negreșit la administrația districtului, unde dimpreună cu ceilalți membri, veți proceda la compunerea și instrucționarea comisiilor și la începerea lucrării, întocmai după prescrierile instrucțiilor alăturate.

De la bunul rezultat și isbutirea acestei importante întreprinderi atîrnă, domnule, v-o mai repet, deslegarea multor chestiuni, cari taie adînc în interesele vitale ale națiunii.

Priviți, dar, încredințarea acestei misiuni, ca cea mai bună ocaziune ce vi se prezintă spre a aduce patriei un serviciu real și folositor, printr-o lucrare dreaptă și nepărtinitoare și căutați a merita încrederea Guvernului, respunzînd la așteptarea lui și a nației întregi prin probitatea, activitatea și nepărtinirea ce veți depune în investigațiile d-voastră.

Căutați prin toate mijloacele a nu se strecura neadevăruri în tabelele de recensiune, căci aceasta ar avea efecte vătămătoare asupra societății întregi, din care faceți și d-voastră parte și toate sumele cheltuite de Guvern cu această întreprindere ar rămînea pierdute fără nici un folos.

Nu mă îndoesc că veți da toată silința ca să se termineze recensiunea ce vă privește, în termenul hotărît de două luni de zile și că nu

veți uita de interesul public, căutînd a mai îndelungi lucrarea pentru neînsemnatul interes particular, mai cu seamă într-un timp, în care subscrisul s-a felicitat văzînd pe mai mulți din d-voastră oferindu-se a lua parte la această lucrare fără niciun salariu, ba chiar a lua asupra-le și cheltuielile transportărei membrilor comisiei. Cu mulțămire ia Guvernul notiție de aceste oferte, fără să se folosească de nobila d-lor dispoziție, dar simte totdeodată datoria de a vă arăta și d-voastră că aceste declarații dovedesc nu numai deplina pătrundere a naturii acestor lucrări ce sînt totdeodată un semn destul de vorbitoriu că patria are bărbați nobili, de a căroră capacitate și activitate în cas de trebuință poate dispune fără motivul interesului particular.

Recomandînd încă odată a vă pătrunde de însemnătatea lucrărei ce vi se încredințează, subscrisul crede că fiecare din d-voastră va simți nobila ambițiune de a fi numerat între realizătorii acestei întreprinderi, carea pe cît este de grea, pe atît e de frumoasă — și pentru pacinica regenerare a națiunii, neapărat trebuincioasă.

Pășiți dar cu devotamentul patriotului la îndeplinirea misiei d-voastră. *Observanța atribuțiilor și neobosire în cercetarea curatului adevăr, să vă fie devisă.*

Ministrul afacerilor interne,
Ion Ghica

Șeful Oficiului statistic,
D. P. Marțianu

Anul 1859 octombrie 28 nr. 678

Ed. Monitorul Oficial al Țării Românești, nr. 135 din 6 noiembrie 1859.

51

<1859 sfîrșitul lui oct.>. — I. Ghica, ministru de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, către administratorul districtului Buzău, declară valabilă alegerea făcută în 17 octombrie, pentru asistenții proprietari în plășile districtului Buzău.

Domnule administrator

În urma protestului a 12 alegători din districtul Buzău, prin care cer anularea alegerii a doa, făcută în acel district, pentru asistenții proprietari la comisiile de recenziune ;

Considerînd că a doa alegere s-a făcut în urma ordinului acestui minister, fiindcă, dupe raportul administrației trimis prin telegraf, la întîia alegere s-a ivit în sînul colegiului electoral o neînțelegere, pentru că unii pretindau a alege și din cei ce n-au venit fonciar de 400 galbeni, iar alții nevrînd a lua parte la pretenția acelora, cereau a se conforma întocmai ordinului circular cu nr. 489 al acestui minister ;

Avînd în vedere ca acest ordin, conform modificărei făcute de majoritatea secțiunii a 3-ia a Camerei electivă, în privința modului de recensuire statistică sună :

„proprietarii pentru comisii se vor lua din numărul proprietarilor, cu 400 galbeni venit fonciar, avînd facultatea de a lua și dintre cei cu venituri mai mici, dacă nu se vor găsi cu venitul mai sus prescriș ;

Aflînd că în acel district erau destui doritori de a lua parte la recensuire, între cei ce aveau prescrișul venit fonciar, prin urmare delăturarea lor în favorul celor ce nu aveau această calificăție era în contra regulămentului ad-hoc ;

Considerînd că, cu ocaziunea retragerii de la întia alegere a celor ce nu a vrut a se abate de la citatul ordin, administrația a invitat pe toți alegătorii să vie a doua zi cînd se va primi o deslegare și mai deslușitoare în privința modului de a urma față cu invita neînțelegere ; iar a doua zi dupe invitarea repetită a poliției orașului Buzău de a se întruni în colegiu spre o noă alegere, conform deslușirii date de acest minister, o parte din cei abătuți de la instrucții au plecat din oraș iar o parte ce se află în oraș nu a voit a lua parte la rectificarea alegerii ;

Avînd în vedere ordinul acestui minister cu nr. 545 a căruia § 2 zice „cît pentru alegerea ce este a se face la administrație de proprietarii asistenți, subsemnatul este deplin încredințat că nu are lipsă de a mai aduce aminte măsura răspunderii cu care vă este legată însărcinarea de a complecta numărul lor, oricît de mărginit va fi numărul alegătorilor cari se vor afla de alegere“. Deci cu toate că numărul proprietarilor cari au luat parte la rectificarea alegerilor a fost mai mic decît în ziua precedentă, cînd s-au abătut din calea dreptului d-lor, dară atît urgența care se cere în această lucrare, precum și propunerea celor cari au urmat a se aduna la al doilea apel ca : „Dacă s-ar mai amîna seanța alegerii, d-lor nu vor mai putea veni, avînd domiciliile departe de oraș“.

Procedarea d-lor fiind conformă spiritului și literei normativelor date de majoritatea secțiunii a 3-a a Camerei electivă, precum și a ordinelor date de acest minister, iar d-altă parte Guvernul neputînd a lua parte la considerații de partide ce se vede că au provocat acea neînțelegere între alegători, declară că *alagerea făcută în 17 ale lunii prezente pentru asistenții proprietari în plasele acelu district este valabilă*, fiind conformă dispozițiilor prescrișe. Iar protestul celor 12 alegători cari nu au voit să ia parte la această alegere nu se poate considera, fiindcă înaintea Guvernului o majoritate abătuță din calea ordinei legale nu poate nimici actul celor legali, chiar și cînd aceștia s-ar afla în minoritate.

Sînteți invitat, d-le administrator, a aduce la cunoștința părților respective.

Ministru din întru,
Ion Ghica

Șeful Oficiului statistic
D. P. Marțianu

<1859, sfîrșitul lunii octombrie>

Ed. Monitorul oficial al Țării Romînești, nr. 135 din 6 noiembrie 1859.

1859 nov. 16. — I. Ghica, ministru din nauntru, face cunoscut proprietarilor particulari, așezămintele publice și egumenilor mănăstirilor, obligația pe care o au de a asista la lucrările comisiei de recensămînt și a răspunde la întrebările ce li se vor pune.

MINISTERUL DIN INTRU.

Fiindcă comisiunile de recensiuine au început lucrările lor la 16 ale corentei, toți domnii proprietari sînt invitați ca, în ziua cînd comisiunea va veni în moșia d-lor, să asiste la lucrarea ei sau în persoană, sau prin delegați; iar cît pentru proprietarii de moșii nelocuite, vor fi datori ca, prin adrese formale către administrațiile în districtul cărora își au proprietățile, să declare cît mai neîntîrziat în ce sat învecinat de proprietatea d-lor se voru afla în persoană, sau prin delegați, ca să răspundă la chestiunile ce i se vor face de respectiva comisiune a recensiuinei.

Domnii administratori sînt datori să comunice ziseloru comisiuni îndată acele declarații, spre a le avea în vedere cînd vor ajunge în satul ce se va însemna întrînsele.

Domnii proprietari atît de moșii locuite, cît și de moșii nelocuite, cari nu s-ar conforma acestor dispozițiuni făcute în interesul d-lor, nu vor avea a se plînge de consecințele defavorabile ce le va aduce contraurmarea d-lor.

Se înțelege că dispozițiunile sus espuse se aplică și la așezămintele publice cari au proprietăți, și la cuvioșii egumeni de monastiri închinat și neînchinat.

Ministru din întru,
Ion Ghica

Nr. 852 anul 1859, noembrie, 16.

Ed. Monitorul oficial al Tării Rominești, nr. 140 din 20 noiembrie 1859.

1859 nov. 28. — I. Ghica, ministru din năuntru și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, comunică administratorilor districtelor, obligația lor de a combate zvonurile răspîndite de răuvoitori, privitoare la scopul statisticii.

MINISTERUL DIN INTRU

Domnule administrator!

Aflînd subscrisul că, cu ocașia începerei recensiuinei, unii de răuvoitori respîndesc în spiritele oamenilor simpli și lesne crezători idea, că dacă se înscriu oamenii și averile așa cu de-amăruntul, scopul nu este

altul decît ca să se poată face grele pe toate obiectele din cari consistă averea mișcătoare sau nemiscătoare a particularilor; considerînd că asemenea temeri greșite se inspiră de acei răuvoitori cu îndoitul scop de a descredita în ochii populațiunii această importantă lucrare, pe care se vor putea baza multe îmbunătățiri sociale; totdeodată [cu] înfricoșîndu-i cu vestea că acele obiecte înscrise se vor supune la tacse, dacă le vor afla la ei, să-i facă pe cei lesne crezători a vinde acele obiecte, ca să le poată cumpăra cu prețu mult mai eften decît valoarea lor cea adevărată.

Este de datoria d-tale, d-le administrator, a face să înțeleagă fiecare că o statistică bine făcută este lumina industriei și a comerțiului, cu un cuvînt, a întregii economii naționale, carea va lumina legiuitorilor în lucrarea îmbunătățirilor de cari sîntem toți însetați, precum și pentru ca aducîndu-se la cunoștința altor popoară mijloacele noastre de producție, se atragem atenția cumpărătorilor asupra produselor naționale, pentru a ne mări trecerea lor; căci aceasta este ținta tuturor producțiilor. Prin asemenea publicații s-a deschis comerțiul grînelor, care formează astăzi avuția țarei.

Aducînd aceste la cunoștința publică, Guvernul se adresează totdeodată și la bunul simț al publicului mai luminat, invitîndu-l a îndrepta falsele păreri ale celor ce nu ar fi înțeles scopul acestei cercetări și dîndu-li-se ocaziune a îndeplini fiecare datoria bunului patriot, de a nu lăsa a se exploata credulitatea poporului de tendințele răutăcioșilor.

Ministru din întru,
Ion Ghica

Capul oficiului statistic.

D. P. Marțianu

Nr. 931. Anul 1859, noiembrie 28.

Ed. Monitorul oficial al Țării Romînești, nr. 144 din 29 noiembrie 1859, nr. 145 din 2 decembrie 1859 și nr. 146 din 4 decembrie 1859.

54

1859 nov. 29. — I. Ghica, ministru din năuntru și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, comunică administratorilor de districte, modul de procedare atunci cînd unii proprietari cer fie schimbarea numelui proprietăților, fie trecerea lor în alt district, sau a cătunelor în rîndul satelor.

Domnule administrator!

Cu ocaziunea începerii recenziunii întîmpinînd din partea mai multor d.d. proprietari diferite pozițiuni prin care cer unii de a schimba numele proprietăților ce au, alții de a trece proprietățile d-lor în alt district decît acela din care fac acum parte și alții, în fine, de a trece

în rîndul satelor cătunele ce au pe moșii, subscrisul vă face cunoscut că cererile de natura celor dîntii doă nu se pot încuviința, neavîndu-și locul decît cînd s-ar întreprinde o noă divisiune politică a țării ; iar în privința cererilor de natura celui de a treia, vă veți conforma §-lui 6 din instrucția subt nr. 511, adică : dacă un sat are mai puțin de 50 familii, de și se găsește în tablele catagrafiei trecute ca sat, iar nu ca cătuni, se va trece acum în rîndul cătunelor, înscriindu-se în tabla satului celui mai învecinat ; iar dacă un sat are mai mult de 50 familii, deși s-ar afla în catagrafia de mai nainte trecut în rîndul cătunelor, se va trata de comisiuni ca sat și se înscrie pe tabela proprie.

Esacta îndeplinire a acestor dispozițiuni se cere de la d-voastră, domnule administrator, avînd a fi cu priveghere ca comisiile de recensiune să se conforme întocmai.

Ministru din întru,
Ion Ghica

Capul Oficiului statistic,
D. P. Marțianu
1859, noiembrie 29 nr. 933.

Ed. Monitorul Oficial al Țării Romînești, nr. 144 din 29 noiembrie 1859, nr. 145 din 2 decembrie 1859 și nr. 146 din 4 decembrie 1859.

55

1860 sept. 16. — Consiliul de miniștri din Țara Romînească hotărăște ca ministerele să comunice Oficiului statistic date privitoare la economia națională..

JURNAL

Astăzi la 16 septembrie 1860, în seanța Consiliului Miniștrilor din Țara Romînească luîndu-se în băgare de seamă referatul domnului ministru secretar de stat la Departamentul de interne nr. 1701, asupra împrejurării că deosebitele ramuri ale serviciilor publice nu corespund la cererile ce li se fac de a culege și a înainta științele statistice din cercul activității lor, și că măsura ce se iau de către Guvern pentru starea și ameliorările materiale a țerei nu se comunică și redacției însărcinate cu Analele economice, ca să se inregistreze pentru a forma o istorie autentică a economiei naționale.

Considerînd trebuința de a se estinde cercetările statistice cu timpul la toate ramurile serviciului public și

Avînd în vedere marele folos ce rezultă din o colecțiune de tot ce se face și se agită în privința economiei publice, în fine

Luînd în băgare de seamă și temeierile menționatului referat,

Consiliul hotărăște :

I. — A se face cunoscut prin canalurile competente, căpeteniilor deosebitelor serviciuri publice, ca la cazuri cînd li se face invitație a da

științe statistice din cercul atribuții lor, nu numai se privească ca datorie a corespunde, dar încă a o face în termenul prescris în instrucția de care vor fi însoțite acele cereri.

2. — Se va comunica direcțiilor și secțiilor de ministeriuri, îndatorirea ca orice acte atingătoare de economia națională, precum : proiecte de legi privitoare la instituții sau ameliorații agricole, manufacturale, fabricare și comerț, voturi ale Camerei în aceste materie, premii industriale, și orice măsuri sau evenimente ce privesc economia publică, să se comunice în copie sau în extract Oficiului statistic din Ministeriul de interne, pentru a se însera în Analele economice ale țerei.

Dispozițiile acestui jurnal se vor aduce la îndeplinire prin domnul ministru de interne, după ce mai întâi îl va supune la domneasca aprobare.

(Subscriși)

G. Costaforu, B. Vlădoianu, I. I. Filipescu, B. Boerescu, Florescu
pentru conformitate,
Capul Oficiului statistic,
D. P. Marțianu

Arh. St. Buc., Ministerul cultelor și instr. publice, dos. 578/1860, f. 4. Copie (certificată prin semnătura originală a lui D. P. Marțianu).

Notă. La 16.XII.1860. Ministerul de Interne (Cap al Of. statistic semnează D. P. Marțianu) cere Ministerului cultelor datele prevăzute în jurnalul de mai sus ; ibidem, f. 6.

56

1861 oct. 13. — D. Ghica, ministru de interne și D. P. Marțian, șef al Oficiului statistic, pun în vedere prefectilor să înființeze comisia agricolă de județ, al cărei secretar este raportorul statistic ; le explică scopul acestei comisii și cum va lucra.

Copie după ordinul circular nr. 1274 de la 13 octombrie 1861 al Ministerului de interne, privitor la instituirea comisiilor agricole de județe.

În mai multe din învecinatele țări și mai ales în Transilvania reușind foarte rău recolta de bucate și mai cu seamă cea de porumb, ni se face întrebarea, dacă recolta acestei țări în grâu, seacă și porumb este sau nu înbelșugată și dacă e speranție ca să se poată face exportăția într-acea parte din cantitatea cerealelor produse din acest Principat.

Spre a putea răspunde la aceste întrebări, Guvernul Măriei Sale avînd și de altmîntrelea trebuință de a ști : cită este cantitatea grîului, porumbului și ale celorlalte cereale cari se află de vînzare în țară, pentru ca din parte-i să se asigureze dacă populația acestei țări nu este amenințată de scumpetea nutrețiului — sau la caz de prisos preste tre-

buință, să facă cunoscut acest prisos, pentru ca să îndrepteze la el pe cei ce-l caută pentru a-l cumpăra.

Totdeauna pentru a putea face unele întrebări cari interesă agricultura și comerțul cu produsele ei, veți invita pe trei dintră d. d-nii agricultori cei mai pricepuți în interesele agricole și cunoscători a împrejurărilor acelu județ, șezătoriu în acel oraș, ca dinpreună cu d. revizor al școalelor județului și d. raportor statistic să se constituie sub președinția d. d-lor prefecți într-o comisie agricolă, carea pînă la instituirea camerilor agricole să se ocupe de administrația prin propuneri folositoare agriculturii și prin adunarea răspunsurilor la întrebările ce i se fac de Guvern în privința stărei semănăturilor și a recoltelor, prețul produselor, pedecile locale pentru progresul agricol și alte asemenea chestiuni.

Această comisie se va aduna de două ori pe lună și numai în lunile octombrie, noiembrie, decembrie, martiu, aprilie, mai și va ține ședințe în pretoriul administrației.

Raportorul statistic va fi secretarul comisiei, însărcinat cu purtarea protocoalelor ședinței, cu referarea chestiunilor puse de guvern și cu conceptul scripturistic a părerii sau a răspunsurilor comitetului.

Convocarea membrilor se va face de către d. d-nii prefecți cu 8 zile mai înainte și li se va comunica totdeauna și întrebările în scris cari vor fi la ordinea zilei ședinței, pentru ca să poată fiecare din d. d-lor lua informații asupra acelor chestiuni, dacă vor avea trebuință.

Cursul debaterilor în chestiuni privitoare la agricultură va fi liber.

Din bazele enumerate, vei înțelege, d-le prefect, însemnătatea acestei instituții mai cu seamă în țara noastră, în care singurul izvor de avuție națională este agricultura. Nu mă îndoiesc dar, că prin toate mijloacele înțeleșuale pe cari ți le va dicta zelul pentru folosul public, vei face a se înțelege acest scop și de cătră acei onor cetățeni pe cari îi vei invita a lua parte la întemeierea unei instituții, ce poate deveni o pirghie puternică pentru a da un impuls dezvoltării materiale a acelu județ.

Vă invit, d-le prefect, a lua fără întârziere dispozițiile cuviincioase în sensul mai susarătatelor îndrumări de a culege și a vă asigura de concursul onorabililor conjuțețeni, pentru a compune o comisie agricolă pentru acel județ și a convoca pe 26 ale lui octombrie negreșit, pentru a se constitui.

Vei îngriji, d-le prefect, de a deschide ședința acestei comisii prin espunerea scopului și însemnătății ei, arătînd mulțămirile Guvernului pentru patrioticul concurs al membrilor și speranța de a se mări în scurt timp acest sprijin, urmînd toată inteligența agricolă nobilul exemplu al primilor membri. După aceea, membrii vor alege pe unul din d. d-lor de vicepreședinte pentru cazuri de lipsirea domniei tale. Dezbaterea ședinței, astfel constituate, va fi asupra următoarelor două obiecte :

1. Dacă recolta în general a anului acestuia a fost bună sau rea în acel județ. Cum a priit griul, porumbul și celelalte produse mai principale ale pămîntului din acel județ.

Ce fel de cereale de esportat se află în acel județ și, după socoteala esperienței membrilor, pînă la cîte chile poate fi acest prisos preste trebuința locuitorilor țării. În cari plase sau ocoale se află în cantități mai mari.

2. Pentru ca comisia agricolă să aibă cîte o comisie pe fiecare plasă, ca organ prin care să-și poată trage unele informații locale despre agricultură, se cere a se arăta care este părerea d. d-lor membri ai comisiei agricole a județului, asupra modului celui mai înlesnicios (practic) de a înființa asemenea comisii agricole cîte una pe fiecare plasă sau plai.

Precum vedeți, cuestiunile se pot tracta una cîte una ; și dacă din discuția din acea ședință nu se va putea fixa un răspuns pozitiv, ele se pot împărți între membri ca să le studieze fiecare pe acasă, consultînd pe cine vor voi.

În timp de 5 zile, d. d-nii membri reunindu-se încă odată în a doua și ultima ședință lunară, vor da verbal sau în scris părerile rezultate din studiul d. d-lor asupra cuestiunilor respective și opinia majorității se va trece în protocol. În caz cînd părerea unuia sau a minorității dintre membri va persista a fi și ea cunoscută, autorii ei vor avea drept de a o da președintelui în scris, cu invitarea de a se anexa pre lângă protocol.

Protocolul fiecărei ședințe se va purta de d. raportori statistici în calitatea lor de șetari ai comisiei și se va subscrie de d. președinte sau vicepreședinte al comisiei agricole și se va înainta Ministeriului cu raport din partea prefecturei, cel mult preste trei zile după ultima ședință.

De la circumspectele dispoziții ce veți lua pentru înființarea acestei instituții aștept raportul despre rezultatul constituirei și a acțiivității comisiei agricole a acelu județ, cel mult pe ultima zi a lunii curente.

Primiți, d-le prefect, încredințarea osebitei mele considerații.

Ministru,
D. Ghica

Capul Oficiului statistic,
D. P. Marțianu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 529. Orig. Imprimat.

57

1861 nov. 17. — D. Ghica, ministru de interne și D. P. Marțian, șef al Oficiului statistic, ordonă președinților de comisii agricole să înființeze subcomisiile agricole pe plăși.

Copie după ordinul circular nr. 1557 de la 17 noiembrie 1861 al Ministerului de interne, privitor la instituirea subcomisiunilor agricole de ocoale.

Pentru ca subcomisiile agricole de plase (ocoale) se poată trãmite negreșit științele lor privitoare la întrebările ce i se fac din partea comisiilor de județe, pentru ca și acestea să le afle gata în cea mai de aproape ședință, spre a răspunde Guvernului la întrebările ce li s-au făcut ; șe-

dințele subcomisiilor agricole să se țină la 10 și la 25 ale luni în care au de a funcționa, iar comisiile agricole ale județului vor ține ședințele lor cu 5 zile mai în urmă, adică la 15 și 30 ale fiecărei luni, pentru ca în acest interval de 5 zile se poată comisia județeană primi negreșit procesul verbal sau rezultatul ședinței subcomisiilor de plase.

Privitoriu la membrii cari au de a compune subcomisiile de plase, Ministeriul dă deplină latitudine de acțiune comisiei agricole a județului de a le înființa după cum le va chibzui mai bine.

Socotesc însă că nu ar fi fără folos a le face cunoscut că cele mai multe din comisii au opinat a se compune acele subcomisii de plase din câte 2 proprietari agricultori, sau în lipsa acestora din 2 arendași inteligenți, cari se vor afla mai aproape de reședința subprefecturei (dacă nu s-ar afla, atunci din preotul și institutorul comunei în carea e reședința subprefecturei).

D. d-nii subprefecți vor prezida acele subcomisiuni, iar în caz de lipsiri, atunci primul ajutor al subprefecturilor îi va înlocui.

Pentru ca ședințele să nu se împedice din lipsa membrilor, precum în unele locuri s-a întâmplat, sînt rugați atît d.d-nii membri ai comisiei județului, cît și ai plaselor, a propune prin vot în viitoarea adunare un număr oarecare de candidați suplinitori, cătră cari d.d-nii membri ordinari să se poată adresa să-i suplinească, în cazuri cînd vreo împrejurare i-ar opri de a se afla la ședință.

D.d-nii președinți ai comisiilor și subcomisiilor vor face invitare formală candidaților aleși pentru acest scop, rugîndu-i a da acest concurs unei opere de obștescul folos.

D.d-nii membri suplinitori vor avea dreptul de a lua parte la ședințele comisiilor și subcomisiilor chiar și atunci cînd membrii ordinari vor fi de față, vor putea da păreri ca și aceștia, însă numai la vot nu vor putea participa decît numai cînd vor suplini pe vreunul din membrii ordinari.

Acestea avîndu-le în vedere, comisia agricolă a județului este rugată să stăruiască în ședințele luni acesteia, înainte de toate :

1. a lua măsuri pentru înființarea neamînată a subcomisiilor de plase în conformitate cu părerile ce le-a dat în aceasta și luînd în considerare și părerile mai susarătate, după care s-au înființat subcomisiile prin unele județe ;

2. a ne trîmite negreșit răspuns la întrebările ce i s-au făcut prin circulara nr. 1274 privitor la recolte, conformîndu-se în această privință pre cît se poate modelului comisiei agricole de Ilfov, trîmis prin circulara nr. 1535.

Domnule președinte al comisiei agricole, în interesul sincroniei (contemporaneității) în răspunsuri la cuestiunile agricole (atît de neapărat trebuincioase pentru a le da curs regulat și la timp folositor), vă rog a da din nou cetire circularelor Ministeriului privitoare la aceste cuestiuni și a face ca atît organizarea subcomisiilor de plase cît și răspunsurile la întrebările făcute sub nr. 1274 se se facă negreșit pînă la 26 ale luni acesteia, chiar și dacă pentru acest scop ar trebui să întruniți mai de multe ori pe d.d-nii membri în ședință ; căci înainte de a rezolva aceste două cuestiuni de toate comisiile, nu putem trece la pertractarea nouelor cuestiuni ce adastă consiliul d-v.

Totdeauna vă rog, d-le prefect, a da înaintea comisiei cetire circularei din 7 novembre nr. 245 al Monitorului oficial, publicată de către comisia alcătuită pentru aranjarea obiectelor producției naționale pentru expoziția universală din London — și a-i ruga ca din parte-le să facă tot ce pot, ca oricine prin părțile locului va avea ceva product național, fie din ramura agriculturii, a meseriilor sau a artelor, să se îndemne a-l trimite comisiilor, pentru expoziție. Condițiunile expoziției și listele obiectelor ce sînt a se espune, voi avea onoare a vi le comunica cu espe-diția următoare.

Ministru,
Dimitrie Ghica

Capul Of. statistic,
D. P. Marțianu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 532. Imprimat.

58

1861 dec. 20. — D. P. Marțian, director al Oficiului statistic cere tuturor ministerelor să trimită date statistice, precum și proiectul de buget al ministerului respectiv.

Circulară la toate ministerele

Domnule Ministre.

Pe lîngă adresa cu no. 1838 din 29 septembrie anul expirat, am avut onoare a vă anexa copie după jurnalul onor. Consiliu al Ministrilor, prin care se decide de a ni se comunica științe privitoare la economia națională — cîte se vor ivi în cercul pertractărei acelui onor. Departament și cari mai cu seamă s-a enumerat în zisul jurnal.

Fiindcă ne aflăm la finele anului, cînd este a se face revista economică anuală, subscripsul vă roagă, domnule Ministre, ca să binevoiți a dispune să ni să trimită orice sciinție de asemenea natură, pertractată de acel onor. Departament în cursul anului curent, precum și cite un exemplar din proiectul de buget pentru viitorul an 1862.

Primiți, domnule Ministre, încredințarea înaltei stime ce vă port.

D<ionisie> P<op> M<arțianu>

1861, decembrie 20
No. 1759

Minist. justiții

- „ finanții
- „ esterne
- „ cultelor
- „ resbel
- „ controlului

Comitetul sanitar
Direcțiunea închisorilor
„   postală

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. nr. 355/1861, f. 2—2 v. Concept.

59

1862 ian. 12. — N. Tătăranu, prefect al jud. Ilfov și
Gh. Constantinescu, raportor statistic, înaintează tabel de
obiectele trimise pentru expoziția de la Londra.

Principatele Unite
Prefectura districtului Ilfov
Nr. 472
Biuroul statistic

București, ianuarie 12, 1862

Domnule Ministru !

Cu onoare vă anexez de aceasta, listă de obiectele ce s-au adunat din acest județ pentru espozițiunea de la London și care prin raportul nr. 262 din anul curent s-au și înaintat comisiunii ad-hoc, făcîndu-vă cunoscut că comisiunea agricolă a acestui județ, din cauza sfintelor sărbători neputînd ține ședința la 30 ale espiratului decemvrie, s-au adunat la 23 din acea lună și au făcut espozițiunea tuturilor arătătoare în listă obiecte, cînd prin jurnalul ce au încheiat au decis că :

I. comisiunea ad-hoc să facă o clasificare a obiectelor espuse și persoanele care se vor distinge prin perfecțiunea obiectelor să se recomande nominal la espozițiune ;

II. domnu membru ce va fi însărcinat cu ducerea și recomandarea obiectelor la espoziție se consulte la London cu oameni speciali asupra planurilor date de d-nu arhitect Enderlih pentru Școala de agricultură, spre complectarea și perfecționarea acelor planuri după care este a se construi Școala națională de agricultură.

Primiți vă rog, d-le Ministre etc.

Prefect, N. C. Tataranu

Raportor statistic
G. Constantinescu

D-lui Ministru secretar de stat la Departamentul interior.

N.B. Asemenea listă s-a înaintat și onor Minister finanțial (nota documentului ibidem, f. 47).

Lista de obiectele adunate din acest județ

Nr. curent	Natura și numărul obiectelor	Numirea proprietăților unde s-au produs aceste obiecte	Numele persoanelor care le-au oferit
1	2	3	4
	I. Cereale		
1	Grâu de Banat 2 oca	Panteleimon	Școala națională de agricultură .....
2	Grâu arnăuț 2 oca	Idem	Idem .....
3	Grâu alb 2 oca	Idem	Idem .....
4	Grâu	Maia Catargiu	D. Barbu Catargiu .....
5	Grâu	Bragadiru	D. Costache Goga .....
6	Grâu calitatea I	Ștefănești	D. Durma .....
7	Grâu calitatea II	Idem	Idem .....
8	Grâu bălan	Budești	D. Lazăr Șebeca .....
9	Grâu arnăuț	Idem	Idem .....
10	Grâu arnăuț	Gruiu	Idem .....
11	Ovăz alb 2 oca	Panteleimon	Școala națională de agricultură .....
12	Ovăz negru, 2 oca	Idem	Idem .....
13	Secară 2 oca	Idem	Idem .....
14	Porumb 2 oca	Idem	Idem .....
15	Porumb, 6 știuleți mîna II	Afumați	D. Dumba .....
	II. Legumi		
16	Fasole 2 oca	Drăgoeștii de Sus	D. Gheorghe Zinid .....
17	Mazărică	Panteleimon	Școala națională de agricultură .....
	III. Seuri sau unturi		
18	Unt topit, 1 oca	Drăgoeștii de Sus	D. Gheorghe Zinid .....
	IV. Semințe ole(a)ginoase		
19	Rapiță 2 oca	Panteleimon	Școala de agricultură .....
20	Colendru	Dobreni	D. Nicolae Roșu .....
21	Floarea soarelui 2 oca ..	Negoești	Petrache Fenerli .....
	V. Substanțe de boingerie		
22	Pașachina	Herăști	D. Lazăr Șebeca .....
	VI. Osebite		
23	Tutun 2 păpuși	Panteleimon	Școala de agricultură .....
24	Semință tutun 50 dramuri	Panteleimon	Școala de agricultură ..
25	Tutun	Afumați	D. Durma .....
26	Tutun	Bolentinu din Vale	D. Tache Anastasescu ..
27	Tutun	Bolentin, Cotroceni sau Berceni	D. Oprea State (clăcaș)
28	Ceară, o jumătate oca ..	Fierbinți	Radu Cosinează .....
29	Miere, una oca	Micșunești	Nicolae Costandinescu ..
	VII. Mașini de agricultură și altele necesare agriculturii		
30	1 aratru cu îndoit grindei, cormana elisoidală și regulatorul american ..	Panteleimon	Școala națională de agricultură .....

Observații

5

Se vinde chila pe prețu de lei 224. Pogonul produce pînă la 2 chile.

Acest grîu se caută mai mult în comerț.

Se vinde chila pe prețu de lei 224. Acest grîu se treeră foarte rău și paele nu se mîncă cu plăcere de dobitoace.

Se cumpără mai mult pentru colori.

—
—
—
—

Se vinde chila pe prețu de 7 galbeni.

Idem pe 8 galbeni chila.

Idem.

Se vinde chila pe prețu de lei 64. Pogonul produce 2 1/4 chile.

Idem chila pe lei 80 și este foarte mult căutat și nutritor.

Se vinde chila pe prețu de lei 75. Se seamănă toamna afară din rotație și numai pentru pae, care servă la legatul snopilor. Sămînța se recoltă numai pentru trebuința esportații și în comerț este căutat numai de povarnagii.

Se vinde chila pe prețu de lei 96. Pogonul produce două chile.

—

—

Se vinde chila pe prețu de lei 160. Se cultivă numai pentru consumație, iar în comerț nu are căutare.

Se vinde pe prețu de lei 6 ocaoa.

Pogonu produce 2 chile.

Acest articol se întrebuințează de farmacieri și cofetari.

La un pogon se seamănă 1 1/2 oca semînțe, iar pogonul produce pînă la 1500 oca.

Semănătura se urmează în luna lui Aprilie. Se vinde sula de oca pe prețu de lei 100. Se esportază la Marsilia și Constantinopol spre fabricarea de ulei de mîncare I calitate, fiind preferabil untului Filandei rusești.

—
—
—
—
—
—
—
—
—
—

Modelul s-a făcut în 4 parte și costă lei 64; iar prețul în adevărata lui mărime costă lei 252.

1	2	3	4
31	1 aratru american cu roatele și cormana mișcătoare în 2 părți	Idem	Idem . . . . .
32	1 aratru american având picioru regulator cu roțițe și cu 2 coarne	Idem	Idem . . . . .
33	1 aratru de Halemhain piciorul regulator de fier și cu 2 coarne	Idem	Idem . . . . .
34	1 moșoroitor piciorul regulator de fier și cu 2 coarne	Idem	Idem . . . . .
35	1 prașitor	Idem	Idem . . . . .
36	1 grapă cu dinți de fier și pe sanie	Idem	Idem . . . . .
37	1 marcher pentru porumb	Idem	Idem . . . . .
38	1 tăvălug de fier cu 3 țilindre	Idem	Idem . . . . .
39	1 ascuțitoare de coase	Idem	Idem . . . . .
40	1 chee de șurupuri americană	Idem	Idem . . . . .
41	1 teasc de struguri	Idem	Idem . . . . .
42	1 potcoavă infundată	Idem	Idem . . . . .
43	1 potcoavă pentru cai ce se cosesc	Idem	Idem . . . . .
44	1 potcoavă de ghiață	Idem	Idem . . . . .
45	1 potcoavă pentru cai ce se ajung	Idem	Idem . . . . .
46	1 potcoavă de drum pentru toate picioarele	Idem	Idem . . . . .
47	1 potcoavă pentru copitele ce nu se țin cuele	Idem	Idem . . . . .
48	1 baniță	Idem	Idem . . . . .
VIII. Instrumente primitive ale colonișilor romani din Dacia și cu care se servă pînă azi țărani			
49	1 car țărănesc cu dihoniță și vîrteju lui	Idem	Idem . . . . .
50	Aratru țărănesc cu tînjala jugului și obardă.	Idem	Idem . . . . .
51	1 rariță țărănească cu jugul ei, ce servă la moșoroitul porumbului	Idem	Idem . . . . .

Modelul în a 4/-a/ parte costă lei 96, iar cel mare lei 441.

Modelul în a 4/-a/ parte costă lei 60, iar cel mare lei 220.

Modelul în a 4/-a/ parte costă lei 64, iar cel mare 189.

Modelul în parte a 4 costă lei 45, iar cel mare lei 189.

Modelul în a 4 parte costă lei 45, iar cel mare 189.

Modelul în a 6 parte costă lei 45, iar cea mare lei 189.

Modelul în a 6 parte costă lei 40, și mare lei 189.

Modelu în a 6 parte costă lei 120, iar cel mare lei 693.

În mărimea naturală costă lei 31 — 20.

Idem lei 126.

Modelul în a 6 parte costă lei 96, iar cel mare lei 315.

În mărimea naturală costă lei 4.

Idem lei 3.

Idem costă lei 3.

În mărimea naturală costă lei 3.

Idem costă lei 4.

Idem costă lei 6.

Această măsură este cea mai obicinuită în țară. Modelul în a 18 parte costă lei 2, iar cea mare lei 11 1/4.

N.B. Instrumentele de agricultură coprinse mai sus s-au adoptat în România și s-au perfecționat la institu/tu/l național de agricultură, de unde pe fiecare se vinde de la 400—500 bucăți.

Acest car se poate zice cu drept cuvânt că n-a primit nici o modificare de la romani; este tot acela ce se vede în sculpturile și tot ce descrie pe romani. Pe dînsul nu se află o bucățică de fier, fără nici o proporție. Modelul este făcut în a 6/-a/ parte și costă lei 90, iar cel mare costă lei 126; în adevăr, costu este neînsemnător, fiindcă mai în genere toți țărani și-l fac singuri, necumpărînd decît numai roatele de la Obor.

Modelul în a 6 parte costă lei 70, iar cel mare 128. Acest instrument se întrebunțează și pînă astăzi în toată țara. El este tot acela al coloni/i/lor romane, aduse în Dacia de Traian. Țăranii îl conservă cu religiozitate și anevoc îi poate cineva să-i facă a adopta altele, deși înjug la dînsul de la 4—6 boi. Una din cauzele ce-i fac a nu-l părăsi este că țăranii și-l fac ei însuși și nu costă decît fierul, ce-l poate face orice făurar.

Modelul în a 6 parte costă lei 46, iar cea mare lei 64. Acest instrument se întrebunțează în genere la arătură de ogor și porumbiște, precum și de a mosoroși porumbul.

1	2	3	4
52	1 <h>ambar pentru conservarea grfului	Idem	Idem .....
53	1 pătul de rezervă de 20 stînjini	Idem	Idem .....
	<i>IX. Mătase</i>		
54	Gogoși de mătase 25 dramuri	Idem	Idem .....
55	3 sculuri mătase: 2 galbine și unu alb	Idem	Idem .....
56	Semînțe de viermi de mătase	Idem	Idem .....
57	Semînță de duzi 15 dramuri	Idem	Idem .....
	<i>X. Lînuri</i>		
58	Lînă o jumătate oca	Ginești	D. Nicolae Balcansci....
	<i>XI. Tesături</i>		
59	1 prosop borangic mătase și bumbac în vergi	Oltenița	D. Costache Grecescu ..
60	1 masă ¹⁾ de pînză originală bumbac, lînă și arnici	Totoaia	Nicolae Gheorghe .....
61	1 maramă de cap, de bumbac, lînă și arnici cu flori	Prundul	Nicolae Grecu .....
62	1 maramă de borangic și bumbac vârgat	Crivațu de Jos	Enache Andrei .....
63	1 maramă idem	Izvoarele de Jos	Stan Ene .....
64	1 maramă idem	Totoaia	Gheorghe Ilinca .....
65	1 ștergar borangic, bumbac și arnici, cu flori..	Izvoarele de Jos.....	Ioniță Traistaru .....
66	1 maramă borangic, cu bumbac	Hotaru Herăști	Tudor Stan .....
67	1 idem borangic, în și bumbac	Stupinelele	Ispas Lampa .....
68	1 idem borangic și bumbac.....	Ciurari	Radu Junghiatu .....
69	1 idem bumbac și borangic	Ciumați	Manea Tudor .....
70	1 ștergar bumbac și arnici, vârgat cu flori..	Prundul	Maria Purcarea .....
71	4 coți pînză borangic....	Radovanu.....	Dobre Surdu .....
72	4 coți pînză bumbac și borangic	Chirnoși	Ștefana văduva .....
73	4 coți pînză bumbac resucit și borangic	Izvoarele de Jos.....	Gheorghe Ion .....

¹⁾ = Față de masă.

Modelul în a 10 parte costă lei 35, iar cel mare lei 189, încăpător pînă la 7¹⁾. Această magazie de grîu se face mai cu seamă la munte și se aduce la țîrguri spre vînzare. Într-un asemenea <h>ambar poate încăpea și pînă la 30 chile grîu. Are un avantaj că se poate transporta oriunde, fiind pus pe sanie. Grîul însă nu se poate conserva destul de bine intrînsul, fiind espus la vînturi și ploii.

În fiecare comună se află cîte 3 asemenea pătule, numite de rezervă, unde fiecare locuitor depune de la 6 pînă la 10 tră<gă>tori porumb. Îngrădeala lui servă pentru aeriseala porumbului, iar construcția lui costă galbeni 5 stînjinu.

Ocoa se vinde pe prețu de 2 galbeni.

Idem ocoa pe prețul de lei 224.

Se vinde pe prețul de galbeni 60 ocoa.

Se vinde pe prețu de lei 450 ocoa.

Costă lei 49.

Costă lei 6.

Costă lei 14.

Costă lei 16.

Costă lei 18

Costă lei 20

Costă lei 6

Costă lei 18

Costă lei 16

Costă lei 20

Costă lei 24

Costă lei 5

Costă lei 20

Costă lei 12

Costă lei 8

¹⁾ Loc alb în text

1	2	3	4
74	4 idem, idem	Stupinele	Costandin Rață .....
75	4 idem, numai bumbac 4#	Prundul	Ene Costandin .....
76	4 idem, bumbac cu vergi de borangic	Oltenița	D. Dimitrie Trătinescu..
77	Pinză bumbac de casă, sempă	Gurbănești	Caterina văduva
78	Idem borangic cu vergi de bumbac	Vasilați.....	Elenca Tudor .....
79	Pinză de borangic cadri- lată, pentru masă....	Vasilați.....	Elenca Tudor .....
80	1 maramă de purtat pe cap.....	Obileștii Noi	Safta femeia .....
	<i>XII. Costum călugăresc</i>		
81	1 dulamă	Mnăstirea Cernica	
82	1 curca	" idem	
83	1 shimă	" idem	
84	1 analavur	" idem	
85	1 rasă	" idem	
86	1 mantie	" idem	
87	1 culion	" idem	
88	1 camilafcă	" idem	
89	1 ciorapi	" idem	
90	1 catr	" idem	
91	1 mătanie	" idem	
	<i>XIII. Arte</i>		
92	1 cruce	" idem	
93	1 lingură	" idem	
94	1 lingură și 1 furculiță..	Temnița Telega	Gheorghe Tătăranu ....
95	3 tablouri planuri pentru Școala de agricultură	—	Școala națională de agri- cultură .....

Prefect, N. C. Tataranu

Raportor statistic, Gh. Constantinescu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. nr. 437/1861 f. 46—55, 72—79, Orig.

60

1862 febr. 15. — Protocolul încheiat de comisia agri-
colă a jud. Ilfov, privind alinierea șoselelor, lacurile
„stagnante“, cheștiunea rurală etc.; opinii exprimate de
raportorii statistici.

Protocoalele comisiei agricole a județului Ilfov
Protocolul al VI-lea
Ședința de 15 februarie

Ședința s-a deschis la orele 12, președinția d-lui Lazăr Șabeca.
Toți membrii se află prezenți, afară de d. Tataranu prefectul, dus în
servici.

Costă lei 8

Costă lei 6

Costă lei 10

—

—

—

Costă lei 40

Costă lei 96

Costă lei 12 1/4

Costă lei 256

Costă lei 22 — 20

Costă lei 192 — 20

Costă lei 315

Costă lei 18

Costă lei 64

Costă lei 11 — 10

Costă lei 20

Costă lei 20

Sculptată

idem

Cumpărată de la un arestant din lemniță

Lucrate de d. arhitect Enderlih

(1862, ianuarie 12)

D. raportor Constandinescu. După cum d.d. subprefecți au comunicat prefecturii prin raporturi, la 10 februarie, nici o comisiune n-a ținut ședință, afară numai de aceea a plășii Dîmbovița.

D. raportor Scărlătescu citește procesul verbal al zisei comisiuni, înaintat cu raportul subprefecturii no. 1531.

Comisiunea intră în cercetarea și discuțiunea acelu proces.

I. Bisericile aflate pe moșiile monastirilor închinat și neînchinat.

D. Goga. Comisiunea noastră este întocmită numai pentru a prevedea și discuta măsuri de îmbunătățiri în agricultură și de aceea cred că am ieși din competența noastră, cînd am discuta această chestie.

D. Șabeca. Nu, domnilor! Nu ieșim deloc din competența noastră, pentru că și în agricultură, ca în toate afacerile noastre, avem trebuință de ajutorul divin. Eu țin în arendă moșia monastirească Cucueți, cu

venit de 8 000 galbeni, avînd 500 locuitori. Acolo nefiind biserică, acești creștini nu au unde să-și îndeplinească sfințele lor datorii; ar trebui, dar, să rugăm atențiunea Guvernului asupra acestei chestii.

D. Roșu. Eu deși împărtășesc părerea d-lui Goga, de incompetență în această chestie, dar dacă majoritatea va găsi de cuviință ca să cerem de la Guvern și această îmbunătățire, ar trebui să o cerem în general și pentru proprietățile particulare, unde nu se află biserici.

D. raportor Constandinescu. Guvernul dupe testamentele fundatorilor are mai mult drept de privilegere asupra monastirilor închinată și neînchinată — și prin urmare deocamdată ar fi bine să se ia măsuri pentru înființarea bisericilor pe la acele proprietăți, căci aceasta concordă cu dorința principală a fundatorilor și va servi totdeauna și de exemplu alorlalți proprietari.

Comisiunea aprobă părerea d-lui Constandinescu.

II. Alinierea șoselelor prin arbori în loc de pari.

D. raportor Scărlătescu. Alinierea cu pari costă destul de mult pe Guvern, care din cînd în cînd urmează a-i schimba, fiindcă putrezesc, de vreme ce alinierea cu arbori ar dura timp îndelungat și ar produce șoselii nu numai înfrumusețare, dar și umbră și călătorii ar suferi vara mai puțin arșița soarelui.

D. Racotă. Alinierea cu arbori s-ar putea face mai nemerit cu arbori fructiferi — și prin aceasta ar avea și un mic profit Guvernul.

D. raportor Constandinescu. Eu crez că în loc de profit ar avea pagubă, căci unii călători voind să ia fructele, vor strica arborii. Țara are destule păduri și s-ar putea face mai bine, fără mult cost, cu arbori neroditori.

D. Racotă. Stricăciuni nu se va putea face, căci sînt păzitori cantonieri.

D. raportor Scărlătescu. Ar fi mai mare avantaj dacă s-ar sădi duzi pe amîndouă laturile șoselii, căci astăzi vedem o mare aplicare a locuitorilor țării la creșterea gîndacilor de metase. În anul espirat, gîndacii au adus în țară oarecari sume de bani și au micșorat puțin criza de bani ce bîntuia pe mai mulți. Este știut că mai mulți țărani și-au plătit datorii vechi cu bani luați du pe gogoși.

D. Roșu. Algeerea arborilor, roditori sau neroditori, s-o lăsăm la chibzuirea Guvernului, cum îi va veni mai bine. Noi să cerem numai, că alinierea să se facă cu arbori, precum este în Europa, unde printr-o mică excursiune ce am făcut în anul trecut, am văzut astfel aliniate șoselile.

Comisiunea priimește părerea d-lui Roșu.

III. Lacurile stagnante și efectele lor.

D. Racotă. În mai multe părți joase, sau din ploi, sau din inundări se fac asemenea lacuri — și prin miesmele ce împrăștie în atmosferă infectează aerul și vatămă salubritatea publică. La proprietatea Panteleimon se află un asemenea lac și am observat că mai totdeauna locuitorii acestei comune suferă de epidemia frigurilor, ba încă bolnavii ce vin în căutarea spitalului de alte boale, dupe ce se vindecă, se bîntue de friguri.

Eu o atribui cauza la acest lac și sînt de opinie ca Guvernul să ia măsuri pentru canalizarea acestui lac, spre evitarea răului.

D. Goga. Avansînd în asemenea chestiuni și căutînd cauzele efectelor, ne însușim atribuțiunile Comitetului sanitar, singur în drept a cerceta asemenea cazuri de boale.

D. *raportorul Constandinescu*. D. Goga văz că se păzește prea mult de incompetență ; cînd însă îi voi zice că la agricultură ne servim cu vitele, care adesea se bîntuesc de epizootie, și că știința medicală atribue aceasta ca o cauză principală la lacuri, socotesc că va crede și d-lui că este de competența noastră, care ne-a propus ameliorarea agriculturii, ca să arătăm Guvernului oricîte asemenea lacuri, spre a lua măsuri d-a le stîrpi.

Comisiunea se pronunță pentru părerea emisă de d. Racotă.

IV. *Necurătenii în comune, gunoaiile și băligarul.*

D. *Racotă*. Sănătatea locuitorilor se bîntue prea mult din necurătenii ce există prin comune. Necurătenii crez că este mai totdeauna cauza principală a boalelor, mai cu seamă în timpul verii, cînd căldura infectă mai facil atmosfera ; ar trebui dar ca Guvernul să ia măsuri spre a da oarecare instrucțiuni pentru curățenia comunelor, astfel ca gunoaiile și băligarul să se transporte afară din comune pe la arături, sau pe la locuri cu pometuri, unde pămîntul fiind mai permeabile, nu se pot forma lesne aburi prin umezeală — căci prin permeabilitate, umezeala rămîne în pămînt. Acolo însă unde necesitatea cere neapărat îngrășarea locurilor, gunoaiile și băligarul trebuie așezat sistematiceste la un loc impermeabile, astfel ca să nu-și piarză sucul și după ce va sta acolo cîtva timp și se va metamorfoza într-un gunoi negru, să se ia și să se așeze pe la locurile de îngreșat.

Se priimește de comisiune.

V. *Casele de prin comune.*

D. *Racotă*. Ar trebui ca Guvernul să aibă în vedere ca în proiectul de reorganizarea comunelor să se hotărăscă și ca casele locuitorilor să se facă aliniate în apropiere una de alta și după un plan, ce urmează neapărat a se face după starea materială a comunelor.

Se priimește această propunere.

VI. *Tabloul de felul pămîntului fiecăria comuni.*

D. *Sabeca*. În privința calității pămîntului, am văzut că subprefecturile culeg științe prin consiliurile comunale și cred că această operațiune nu o să rezulteze destul de esact, căci amployații comunali nu înțeleg nici chiar numirile.

D. *raportor Constandinescu*. S-au dat în această privință destule esplicațiuni d-lor subprefecți, care sînt sigur că le-a transmis consiliilor comunali. Prin urmare, această chestiune pentru dinșii nu mai poate fi o enigmă.

D. *raportor Scărlătescu*. M-am încredințat din dosier că prefectura a dat ordine destul de deslușite. Mi se pare însă cam greu ca să înțeleagă scriitorii comunelor îndestul ceea ce li s-a cerut.

Eu rog pe d. Racotă, ca în fiitoarea ședință să ne dea un tablou împărțit în coloane sub numirile speciilor de pămînt, astfel cum ele sînt în genere întrebuintate în țară.

D. *Racotă*. Ar fi fost mai nemerit că această știință să se fi cerut de la d.d. arendași, căci s-ar fi dat mai esact decît pe consilii ; dar

fiindcă d. Scărlătescu crede că după un asemenea tablou ce a propus s-ar lumina mai bine consiliile comunale, eu promit, d-lor, că la fiitorea ședință voi aduce acel tablou. Observ însă, ca operațiunea să se facă de consiliu în unire cu arendașii respectivi, după ridicarea zăpezii.

VII. Ogoarele de primăvară.

D. Goga. Acum se apropie timpul cînd urmează a se începe ogoarele. Locuitorii țărani îngrijesc cam puțin de interesele lor și astfel cei mai mulți ară primăvara, fără a face ogoare. Este știut, d-lor, că locurile arate, după ce au fost ogorite, produc totdeauna mai mult decît cele neogorite. De aceea, sînt de părere că onor. prefectură să dea ordine d-lor subprefecți ca să îndemne pe locuitori a-și ogori locurile, spre a avea o recoltă mai abondentă.

D. Roșu. Mă unesc cu părerea d-lui Goga: locurile ogorite dă o producțiune și mai abondentă, și mai frumoasă. Am văzut, d-lor, că arăturile du pe marginea Capitalii totdeauna sînt mai bune — și cauza este că cultivatorii-și ogoresc locurile.

Comisiunea acceptă de bună părerea d-lui Goga.

VIII. Chestiunea rurală, reorganizarea comunelor.

D. raportor Constandinescu. Domnilor! Comisiunile de plăși cer neconținut a li se pune chestiuni de această comisiune superioară, spre a avea de lucru. Și fiindcă în curînd este a se trata de onor. Camera legislativă chestiunea rurală și reorganizarea comunelor, sînt de părere și propui că această comisiune dinpreună cu toate celelalte ale județelor și ale plășilor să trateze aceste chestiuni. D-voastră, domnilor, puteți și sînteți în drept a le trata, căci prin ordinul de constituire a acestor comisiuni ni s-a zis de d. Ministru că ele vor ține provizoriu locul camerelor agricole, că lasă d-lor membri, ce le compun, discuțiunea liberă — și că au a se ocupa cu chestiuni care privesc ameliorarea agriculturii.

Dar ce este agricultura și din ce se compune?

Ca să știm și să facem destul de cunoscute efectele, trebuie să revenim asupra cauzelor. Agricultura este munca pămîntului, se compune dar din muncă și pămînt, care combinate fac agricultura.

La noi, proprietarii moșiilor niciodată nu au fost agricultori, drepturile lor proprietărești le vindea pe termen la arendatori. D-voastră, domnilor, avînd această profesiune de mai mulți ani, ați fost puși totdeauna între proprietari și muncitori. Prin astă profesiune, ați esersat după legile în ființă, drepturile proprietărești, v-ați uzat prin urmare și cu munca, și cu pămîntul. Cine dar, poate cunoaște mai bine un lucru, decît acela care se uzează cu dînsul? Totdeauna, practica a dat loc la definițiuni și teorii, care în urmă au venit de a formulat, a regulat și a sistematizat practica.

În practica d-voastră, precum zisei, ați avut busolă legea în ființă a proprietății. Știți însă, d-lor, că adesea în mai multe părți ale țării s-a văzut: unde nemulțămiri și tînguiri din partea proprietarilor, unde din partea clăcașilor — și oricine ar voi să zică precis că sau numai o parte sau numai alta a fost cauza de conflicte, acela nu voește să fie nici drept, nici echitabil. Eu demonstrei, domnilor, că d-voastră sînteți în drept, ca membri ai comisiunii agricole, să atingeți chestia rurală

și reorganizarea comunelor. Puteți dar a discuta cu matoritate, avînd în vedere legea în ființă a proprietății, arătînd neajunsurile și vițiile ei, prin care s-a împiedicat prosperarea agriculturii, partea cea mai mare din avuția noastră națională — și înfățișînd starea actuală a comunelor; căci țara consistă deopotrivă din sate și cătune, ca și din orașe și cine dorește dezvoltarea materială și morală a comunelor, acela dorește fericirea țării. Nu pretind să facem o lege, ceea ce nu este de competența noastră; îmi espusei numai părerea ca, discutînd aceste chestiuni de toate comisiunile agricole, mandatarii națiunei zeloși de fericirea țării, cînd vor discuta proiectele relative la aceste chestiuni, vor lua în considerație și vor adopta părerile cele bune, emise de comisiuni.

D. Roșu. Eu nu pot participa deloc la discuțiunea chestiunilor puse de d-lui Constandinescu, fiindcă crez că am ieși cu totul din competența noastră.

Se consultă comisiunea și se respinge unanim propunerea d-lui Constandinescu, sub cuvînt de incompetență.

D. Racotă. Fiindcă ședința de astăzi s-a terminat, vă propui, domnilor, o datorie care este ca să salutăm și să felicităm pe d. Președinte și ministru din întru al Romîniei¹, fiindcă sub Ministeriul domnii sale ședința ce ținem astăzi e prima — și prin urmare, mai nainte de a intra în alte corespondinți, să împlinim această datorie cerută de conveniență.

Comisiunea consimte la aceasta și d. Racotă redactează următoarea adresă:

Domnule Ministre!

Comisiunea agricolă a districtului Ilfov țîind astăzi prima ședință sub Ministeriul d-voastră, vine cu plăcere a vă saluta și a vă arăta înalta stimă și considerație ce vă păstrează nu numai ca ministru, dar și ca persoană: pentru că mai nainte ca deputat ați zis să se facă „Totul pentru țară și nimic pentru noi“.

Aceste cuvinte ne împle inimile de speranță că d-voastră veți lua în considerație lucrările acestei comisiuni, formată de predecesorul d-voastră, o veți încuraja și o veți ajuta, spre a se putea aduce o ameliorare reală agriculturii, ceea ce va crește avuția noastră națională.

(Urmează iscăliturile membrilor)

Ședința se ridică la orele 3¹/₂.

Președinte,
N. Tataranu

Secretar, G. Constantinescu
<1862, februarie 15>

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. nr. 437/1861, f. 91—93, 110—111. Orig.

¹ Adică B. Catargiu, Președintele Consiliului de Miniștri, ministru de interne și ad-interim la lucrările publice, numit de Alexandru Ioan Cuza la 22 ianuarie 1862 — cînd formîndu-se un singur guvern al Romîniei, se realizează astfel unirea definitivă a Moldovei și Țării Romînești (Monit. of. nr. 18/1862 și nr. 19/862).

B. MOLDOVA

1859 iun. 23. — Ministerul de interne al Moldovei propune Domnitorului Alexandru Ioan Cuza ca în postul de director al secției de statistică să fie numit I. Ionescu.

Prea Innălțate Doamne,

După încuviințarea ce prin depeșă telegrafică ați dat Innălțimea Voastră asupra închierii Consiliului Miniștrilor, pentru înființarea din nou la acest Ministeriu a unei secții de statistică, subscrisul are onoare a vă recomanda pentru postul de director acei secții pe domnul Ioan Ionescu și Vă roagă să binevoiți a-l întări la aratatul post.

Al Innălțimii Voastre plecat serv,

L. Catargiu

D.M.D. Grigor<iu>
Ministeriul interior
Secția I-*iu* Nr. 14.399.
1829, iunie 23 zile
Iași
Șeful Secției
C. Brăescu

<Rezoluție> : Iulie 1, 1859. Se încuviințează.

A<Iecsandru> I<oan>.

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. 45.599/1859, f. 2. Orig.

1859 iun. 30. — Ministerul din lăuntru al Moldovei, înaintează Consiliului de Miniștri, spre aprobare un referat asupra atribuțiilor Direcției centrale de statistică și cheltuielilor catagrafiei generale.

Direcția centrală de statistică avînd a se ocupa cu adunarea, coordonarea, verificarea și publicarea tuturor cunoștințelor atîngătoare de starea reală a țerei în privirea teritoriului, a populației, a producerei,

à consumației, adică a tuturor obiectelor din care se alcătuiește puterea și avuția țării și a tuturor faptelor relative la administrația, la finanțele și la celelalte servicii publice, va ținti în toate lucrările sale de a constata nevoile populației și de a indica mijloacile prin care un guvernământ grijitiv de binele public să poată veni cu eficacitate și în timpul convenit în ajutorul îndestulării trebuințelor publice și particulare, și prin care cunoscând fericirea sau nenorocirea locuitorilor, bogăția sau sărăcia lor, puterea sau slăbiciunea țerei, se poată, în adevărată cunoștință de cauză, rezema proiectele de îmbunătățiri ce este îndatorit a supune Adunării electivă în folosul buneii stări și a fericirii tuturoara.

Prin urmare, Direcția centrală de statistică va ave următoarele atribuții :

I — În privirea *teritoriului* : adunarea tuturor lucrărilor făcute pînă acum de cătră proprietari în privirea *cadastrului*, adică a constatărei întinderii, naturii, producției și a valorii feliuritelor părți a teritoriului țerii și complectarea lor prin nouă operații geometrice ale corpului de genie, așa cît se agiungem la a forma harta generală a țerii cu anume arătare a proprietăților particulare, răzășești, mănăstirești, domenuri și colonii ale statului — nu numai în cît se atinge de hotare, dară și în aceea ce privește la avuțiile din sînul pămîntului nostru, minerale și metaluri cu exploatația minilor, pietrăriilor ce sînt astăzi în activitate ; la avuțiile naturale de pe fața pămîntului, cumu și rîurile, lacurile, bălțile, iazurile, păscutul și sărăriile, precum și la împărțirea făcută de industria omului a suprafeți domeniurilor în : arături, fînețe, imașe, cîmpii, vii, grădini, livezi, atît pentru trebuințele proprietarilor, cît și pentru acele a locuitorilor săteni.

În acest chip, de acum înainte se fie privighere de a se constata progresul în economia generală a țerii, în sporirea veniturilor proprietarilor și a ticnitei viețuri a cultivatorilor săteni. Pădurile naturale cu dumbrăvile, luncile, huceagurile și ciriteii, ca unul din acele mai însemnate ramuri ale avuției publice și particulare, se vor însemna în toată amănunțimea lor, atît în scopul constatării exploatației de astăzi în cherestele și în toate celelalte obiecte îndestulătoare nevoilor societăței, cît și în amenajarea lor pentru interesul conservărei climei țerii și a veniturilor viitoare din această însemnată producție naturală a pămîntului nostru.

II — În privirea *populației* : facerea catagrafiei cuprinzătoare de secul, vîrsta, starea civilă, profesia, capacitatea politică, religia, naționalitatea, spre a servi atît pentru punerea și controlarea veniturilor actuale, cît și pentru conscripția militară, listele electorale și celelalte ; muvimentul populației în născuți, însurați și morți cu tablile de mortalitate, spre a se avea în tot anul înaintirea acelei chemate de a spori dările Visteriei și apărătorii țerei. Condițiile populației din tîrguri, pămînteană și străină, după breslile și mijloacile cu care fiecine își agonișește traiul vieții sale. Aceasta va fi noa împărțire cerută de noul nostru așazămînt politic, în care deopotrivă se vor înscrie și acei ce au fost sculiți pînă acuma de dări și acei nesculiți, cu anume arătare de profesiunea ce esercează ca rantieriu, ca cultivitoriu, meseriaș, neguțitoriu

de tot felul de produse și capitaluri, de arte liberale, de științe și de profesii științifice și clericale.

Populația va fi însemnată după cum se găsește astăzi fixată în monastiri, în politici, în sate, în armată, în spitale, în școli, în închisori și la ocnă. Invazia străinilor cu imigrațiile lor din târguri către sate, cu sporirea sau micșurarea, cu profesionalismul și cu acei fără meserii, capital și căpătii, adică cu vagabonzii, va complecta lucrarea statisticii în privirea populației.

III — În privirea *producerii*: Direcția centrală de statistică va avea a constata starea reală a producătorilor atât în privirea capitalului, cât și în cea a venitului din tustrele clasele creatoare de avuție în țară într-un scop de folosință publică, atât pentru luarea măsurilor celor mai înțelepte de desvălire a fericirii și prosperității oamenilor ce se ocupă cu industria, cât și pentru aruncarea dărilor după dreptate.

La realizarea dreptății în puterea sarcinilor statului, fiecare locuitor va pretui ca, pentru ca sarcina să fie mai ușoară pentru toți, cu toții dar sînt interesați de a arata cu toată încrederea și cu toată securitatea faptele de care are nevoie a cunoaște un guvernămint reprezentativ spre a combina proiectile nou de legiuri în folosul tuturor.

A. În privirea producerii *agricole*¹, care este cea mai însemnată din țară, Direcția centrală de statistică va constata nu numai capitalul funcier cu toate valorile capitale ce acopăr pămîntul, precum biserice, case, heiuri de exploatație, velnițe, crîșme, poduri și alte binale, dară și venitul acestui capital. Capitalul proprietarilor și venitul lor, estimate după prețurile curente speciale în fiecare localitate, atât pentru vinderea de veci cât și pentru închirierea unei moșii și a unei fălci de pămînt de orice calitate, va arata capitalul întreg al țerei, pe care se razemă creditul public. Activul și pasivul fiecăreia proprietăți va scoate la iveală avuția reală a particularilor care, pe întabularea lui în cartea cea mare, pot se asigurează garanția cea mai solidă și cea mai dătătoare de eficace mijloace, îndestulătoare tuturor nevoilor particulare și publice.

Această catagrafie a capitalului și a venitului funcier, făcută cu scop de a fi folositoare în gradul cel mai înalt proprietarilor țerei, va cuprinde și amănunțimile de manipulație a capitalului circuiativ avansat industriei agricole, precum: arăturile de tot felul, de pîne, semînța întrebuintată și roadile dobîndite în termine de mijlocu acelor cinci ani trecuți, vitele de rentă și de lucru, precum și toate veniturile vie ale proprietății cu anume arătare a surfeții pămîntului, afectată pentru toate aceste servitii economice. Estimația venitului funcier, și prin amănunțimile lui și prin contracte, va arata adevărata stare reală a veniturilor proprietarilor.

Tot în producerea agricolă intră și exploatația pămîntului de către cultivatorii săteni, care se va însemna așa, cât să se poată cunoaște puterea fiecăruia locuitor în capital circuiativ și de șeptel, adică în sămînța ce seamănă, în rodul ce dobîndește, și în vitele de tot soiul de la boii giugari și pînă la mascuri și stupi. După estimația în bani a

¹ În text este subliniat — din eroare — cuvîntul „producerii“.

capitalului și a venitului, se va clasifica poporimea unei moșii în : frunțași, mijlocași și codași.

În industria agricolă intră și acea a arendașilor, a cărora capital formează un obiect însemnat de bogăție și de folosință obștească — și pentru aceasta, urmează a fi cunoscut și arătat de către acei membri ai familiei române, ce conlucrează la crearea avuțiilor țerei.

Industria agricolă are în așezemintele în vigoare oarecare măsuri de interes public pentru îndestularea locuitorilor ; aceste vor fi notate cu toată acuratețea, precum : magazinele de rezervă, cutiile sătești, activul și pasivul comunelor rurale. Datoria fiecăruia locuitor sătean către proprietar, către fețe străine, către arendași și mai ales cea către orîndari se va însemna cu toată scumpătatea.

Producerea vinului și a rachiului și a altor industrii lipite de exploatațiile rurale vor fi inventurate în statistică cu toate notițiile prin care se crează, se ține și se realizează în cîștiguri.

B. În privirea industriei *manufacturiabile*, a măestriilor și a meseriașilor țerei, alți acele eserciate de pămînteni din țîrguri și sate, cît și acele eserciate de străini, se vor însemna cu toate breslile și cu toate puterile în capitalul acelor ce le eserciază, precum și a veniturilor ce dobîndesc, cîtimea materiilor brute cu prețul și cîtimea obiectelor manufacturiate cu prețul lor — de la postav și pînă la oale și străchini se vor arăta, spre a se constata importanța acestei producții și folosința ce ea dă populației.

C. În privirea industriei *comerciale*, Direcția centrală de statistică va ținti de a constata importența comerțului din lăuntru țerii, capitalurile acelor ce se ocupă cu această industrie și veniturilor aproximative din specule de cumparare și vindere a productelor, căraușia de sare, de cereale, de vinuri, de rachiuri și c. l., de cherestele pe uscat și pe rîuri se vor însemna cu arătarea locului, a distanței și a prețului chiriei.

Esportația productelor țerei și importația productelor străine cu toate amănunțimile lor în privire către prețurile de cumpărare și de vindere și alte cheltueli se va însemna odată la fiecare locuitor străin sau pămîntean ce o esercează potrivit cu rînduelile păzite în asemine în țerile și pe la porturile cele bine formate din alte țeri.

IV — În privirea *faptelor relative la administrație*, Direcția centrală de statistică va avea în priivire toate acele cîte priivesc la poliție, la închisori, la jandarmerie, la poste, la telegraf, la statistica cheltuelilor anuale și a veniturilor a comunilor rurale, a eforiilor și a Visteriei țerei, precum și veniturilor lor.

Asemine va aduna din toate ministериile faptele relative la toate celelalte servicii publice și mai ales la acele privitoare la dreptate, la procesuri, la contracte întărite și la averi amanetarisite. Direcția centrală de statistică se va ocupa de îndată cu facerea catagrafiei de numărul locuitorilor, de capitalul și de venitul lor, pentru care se va alcătui de îndată instrucțiunile și tablourile trebuitoare, spre a se păși neîntîrziat la începerea acestor operații.

Direcția centrală de statistică va avea următorii angajați :

1 (un) ¹ director cu leafă de	2.500 lei pe lună
1 (un) ¹ agiutoriu cu leafă de	1.500 " " "
5 șefi de birou, dintre care unul de la teritoriu va fi un inginer cu leafă de 1.000 lei pe lună ; iar ceilalți patru avînd fiecare cîte un birou, adică : biroul agricol, biroul populației, biroul manufacturilor și faptelor administrative și biroul comerțial cîte 800 lei pe lună, în totul pe lună	4.200 " " "
6 scriitori cîte 400 lei pe lună și cîte unul la fiecare birou	<u>2.400</u> " " "
Adică peste tot	10.600 " " "

iar pe an 127.200 lei, osăbit de cheltuiala canțileriei și de aceea a tipăriturilor.

Pe lîngă acești angajați, se vor numi la facerea catagrafiei cîte un *delegat* în fiecare ocol și în fiecare tîrg, care va privighia lucrările comisiilor însărcinate cu facerea catagrafiilor ; prin aceasta, Direcția centrală de statistică este în raport nemijlocit cu lucrările de la fața locului și dobîndește relații ebdomadare de tot ce se face și cum se face. Acești angajați vor fi numai pe timpul cît va ține facerea catagrafiei și li se vor plăti cîte 500 lei pe lună. Numerul acestora fiind cîte unul de ocol și cîte unul de tîrg, se suie la 80 de inși și necesitează o cheltuială mensuală de 40.000 lei pe lună.

Socotind lucrarea catagrafiei a se săvîrși în curs de 4 luni, se cere o somă de 160.000 lei, pentru înscriirile prin ocoale ; pe timpul catagrafiei, se va da cîte 100 lei pe lună agiutoriu la scriitorii subprefecților, adică 6.500 lei pe lună și pentru patru luni 26.000 lei.

Pe lîngă cheltuielile de mai sus, ar trebui a se însemna și acele pentru 15 revizori, cîte unul la fiecare district ; însă spre economie nu se însemnează, avînd a fi detașați la acest serviciu din acei ce sînt astăzi întrebunțați la deosebite ministeriuri.

Dacă onoratul Consiliu va binevoi a încuviința instrucțiunile de mai sus organizătoare Direcției centrale de statistică, precum și budgetul cheltuelilor ei și cheltuelile pentru angajații provizori la facerea catagrafiei, apoi subscrisul socoate de nevoie a păși de îndată cătră adunarea cunoștințelor preliminară potrivit regulilor statornicite prin manual la fața 62 tomul al 2-le, căroră făcîndu-se modificațiile potrivite cu noua stare de lucruri, se alătorează aice spre încuviințare.

Incepîndu-să lucrările pregătitoare la 1 iulie, se vor săvîrși în terminile prevăzut de manual pînă la 1 august ; în această lună, Direcția centrală de statistică va săvîrși instrucțiunile și tablourile pentru catagrafiile cele mai indispensabile, va așeza pe la toate ocoalele și tîrgurile delegați și scriitori, ca așa toate comisiile fiind numite și pînă la 1 august, să fie gata toate din toate ocoalile și tîrgurile, să se înceapă în acea zi în toată țeara și deodată, catagrafia, care după socoteala făcută, de 3 zile pentru fiecare sat unu cu altu, se poată săvîrși

¹ Semnele parantezei sînt omise în text.

în voia cea bună cel mult în 4 luni. Aşa, la 1 dechemvrie putem să avem lucrarea săvârşită.

Ministrul din lăuntru,
L. Catargiu

1859, iunie 30
nr. 14409

Ed. Monitorul oficial al Moldovei, nr. 75 din 16 iulie 1859.

63

1859 iul. 1. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul pentru înfiinţarea Direcţiei de statistică a Moldovei, precizându-i şi atribuţiile.

Noi Alessandro Ioan I
Cu mila lui Dumnezeu şi voinţa naţională,
Domnu Principatelor Unite
Moldavia şi Ţeara Românească
La toţi de faţă şi viitori sînităte

După raportul Consiliului Nostru de Miniştri sub ¹

Considerînd că spre a se pute introduce neapăratele reforme în toate ramurile administraţiei în deobşte, cum şi în aşzarea dărilor de orice natură, pe principiile constitutive ale Convenţiei, este de neapărat a se aduna ştiinţele statistice, care se servească de bază atît Guvernului, cît şi puterilor legiuitoare, pentru elaborarea şi statornicirea legiuirilor întru aceasta.

Considerînd că deşi ştiinţi de asemenea fire s-au adunat pînă acum la deosebitele departamente, totuşi ele fiind incomplete şi rezleţite, nu pot înfăoşa un rezultat îndestulătoriu în privirea lămuririlor cerute de noul ordin de lucrări.

Considerînd că catagrafia ce urma a se face în cursul anului 1858 au fost aminată numai în priivirea apropietei reorganizaţiei a ţerei,

Am decretat şi decretăm următoarele :

Art. I. Pentru a se putea da operaţiilor statistice o direcţie potrivită cu importanţa lor, cum şi spre a se putea coordona rezultatele dobîndite prin aceste operaţii, se se înfiinţeze la Depart. din lăuntru o Direcţie de statistică, a căreia şef cu titlu de director, să fie supt nemijlocita atîrnare a Ministeriului din lăuntru.

Art. II. La această Direcţie se se concentreze toate lucrările atîngătoare de statistică şi care acum sînt în atribuţiile deosebitelor posturi, precum :

a. statistica agricolă, ce este în atribuţiile secţiei a III-a din Depart. din lăuntru ;

¹ Loc alb în text

b. statistica comercială, care este în atribuțiile secției de navigație din Secretariatul de stat ;

c. catagrafia locuitorilor și cadastrul, care astăzi este un atribut a Depart. de finanțe, și

d. toate lucrările statistice atirnate de deosebite ministeriuri, care se fie de acum înainte îndatorite a da Direcției de statistică toate lămuririle cerute spre complectarea statisticei generale a țerei.

Art. III. Lefile amplexoșilor trebuitori Direcției de statistică se se deie din economiile ce ar rezulta prin reducerea amplexoșilor însercinați cu sus-enumeratele operații statistice de pe la deosebitele ministeriuri, iar neagiunsul din \$ ecstraordinariu a Visteriei.

Art. IV. Direcția de statistică se se ocupe de-ndată cu facerea catagrafiei locuitorilor și cu a venitului fonciar, pentru care alcătuind cuvenitul reglement se-l supue Consiliului spre a fi aprobat și a păși neîn-tîrziat la săvîrșirea acestor operații.

Art. V și de pe urmă. Ministrul Nostru, secretariu de stat la Depart. din lăuntru este însercinat cu ezeccutarea ordonanței de față.

Datu-s-au în domneasca Noastră rezidență București în 1 iulie anul mîntuirei una mie opt sute cincizeci și nouă și a Domniei Noastre cel întii, în Principatele Unite.

Alecsandru Ioan

(sigiliul domnesc) nr. 185

Din ordinul Domnului

Ministrul treb. din lăuntru, L. Catargiu
Nr. 15.627 a Departamentului.

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. nr. 45.599/1859, f. 5, 12. Orig : text imprimat în broșura „*Povățuiri pentru catagrafia Moldovei, precedate de oarecare elemente de statistică și publicate de Direcția centrală de statistică din Ministerul interior al Moldovei*“, tipografia Buciumului Român, Iași, 1859, pag. 33—34.

64

1859 iul. 1. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul prin care I. Ionescu este numit director al Statisticii din Moldova.

Principatele-Unite
Moldova și Valahia

Noi, Alecsandru Ioan I.

cu mila lui Dumnezeu și voința națională

Domn Moldovii și a Țerii Românești

La toți de față și viitori sănătate!

După propoziția ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul trebilor din năuntru.

Am decretat și decretăm următoarele :

Art. 1. Domnul Ioan Ionescu este numit derector secției de statistică, ce s-au înființat acum din nou la Ministeriul trebilor din năuntru.

Art. II și cel din urmă. Ministrul Nostru din năuntru este înserinat cu eczekutare ordonanței de față.

Datu-s-au în domneasca Noastră rezidenție București, în 1 iulie anul mîntuirii una mie opt sute cinzeci și nouă și al Domniei Noastre ce! întiiu.

Alecsandru Ioan
(sigiliul domnesc).

Din ordinul Domnului
Ministru secretar de stat la Depart. treb. din năuntru,
L. Catargiu

nr. 174.

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. no. 45.599/1859, f. 3. Orig.

65

1859 iul. 3. — L. Catargiu, ministru de interne al Moldovei către deputați, le arată că la baza catagrafiei se află Regulamentul Organic, iar ei să recomande pe membrii comisiilor „catagraficești“.

Domnule deputat,

Timpul de a se face o catagrafie obștească a locuitorilor țerei și a averei ce fiecare posedază fiind sosit, Ministeriul au luat măsurile cuvenite pentru adunarea lămuririlor cerute de art. I din legiuirea aflată la pagina 62 din partea a 2-a a manualului administrativ.

Dar totodată, subscrisul are onoare de a vă încunoștința că pînă la facerea unei alte nouă legiuiri, Consiliul Ministrilor au adoptat principiul Regulamentului Organic; și prin urmare, vine prin aceasta a vă pofti ca, potrivit literei și spiritului art. 81 din zisul Regulament, să binevoiți a vă întruni în comisiile catagraficești, spre a începe lucrarea la 1 august viitoriu.

Pe lîngă aceasta, subscrisul alătorează domniei voastre aici o copie de pe instrucțiile chibzuite și aprobate de Consiliu — pentru a vă îndemna, pe cît se poate, întru săvîrșirea acestii lucrări; și dar, adaogă a vă pofti să binevoiți a recomanda persoanele ce veți fi cunoscînd cu zel patriotic și cu destoinicie, de a complecta comisiile respective.

Ministeriul se măgulește a spera că d-voastră veți prețui spiritul ce au prezidat la redacția acestor instrucții — și grabnic așteaptă respuns la chemarea ce vă este dată de a ne recomanda persoanele ce veți socoti capabile din acele ce sînt înscrise în colegiile electorale.

Ministru secretar de stat la Departamentul trebilor din lăuntru,
L. Catargiu

Iași, 3 iulie 1859

Ed. Povățuiri pentru catagrafia Moldovei, precedate de oarecare elemente de statistică și publicate de Direcția centrală de statistică, Iași, 1859, pag. 39—40.

1859 iul. 4. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, director al Statisticii centrale, către redacția Monitorului Oficial, trimite spre publicare „Instrucții de chipul facerei catagrafiei“.

Ministeriul din năuntru

Alăturatele pe lângă aceasta, instrucții de chipul facerei catagrafiei, aprobate de Consiliul Ministrilor, redacția este invitată a le publica prin cea întâie foae.

Ministrul din lăuntru,
L. Catargiu

Instrucțiunile pentru facerea catagrafiei
Capul întâi
Despre alcătuirea comisiilor

Potrivit literei și spiritului articolului 84 din Regulamentul Organic, care pune în comisia de catagrafie pe deputatul ales de cătră district în Obșteasca Adunare, Guvernămîntul introduce acest element de autoritate în comisii și adoptează principiul de comisie pentru facerea catagrafiei. Prin urmare :

Art. 1. Se invită pe toți deputații Adunării electivă de a binevoi a se întruni în comisii, spre a sevîrși lucrarea catagrafiei.

Art. 2. Deputații care nu locuiesc în districturile ce i-au onorat cu mandatul de deputat, sau care nu se găsesc în țeară, sau care sînt trimiși în comisii la Comisia centrală, cu un cuvînt toți deputații au facultatea de a asista ei însuși la facerea catagrafiei, sau de a se reprezenta prin persoane împuternicite pe răspunderea d-sale, pentru sevîrșirea acestei lucrări.

Art. 3. Se înființează trei categorii de comisii în fiecare district : 1. Comisia de ocoale ; 2. comisia de țîrguri ; 3. comisia supremă de apel a districtului.

Art. 4. În fiecare ocol se înființează cîte o comisie alcătuită de : un proprietar mare, recomandat de deputații proprietarilor mari ; un proprietar mic, recomandat de deputatul proprietarilor mici ; un posesor, recomandat de deputatul țîrgoveților ; un preot, recomandat de protoiereul ; și de vornicul fiecăruia sat. Guvernămîntul se reprezintă prin suptprefectul și delegatul ministeriului.

Art. 5. În fiecare poliție de rezidență a districtului se numește o comisie, alcătuită din un proprietariu funcier, recomandat de deputat, din un posesor, din un neguțitor, un șef al breslilor, recomandați de deputat, și din prezidentul Eforiei, din un cahal, din polițmaistru sau comisarul țîrgului și din delegatul ministeriului. Iară în Capitală se va rîndui la fiecare cfartal cîte o comisie ; în Ismail, Botoșani și Galați cîte doue.

Art. 6. În sfîrșit, comisia supremă de apel, compusă din toți deputații districtului sau delegații lor, din prezidentul tribunalului, protoiereul, prefectul și revizorul ministeriului.

Art. 7. Comisia de ocoale prescrie oamenii și averile lor din cuprinsul unui ocol ; comisia de poliție prescrie oamenii și averile lor din ținuturi și reședința districtului — și comisia supremă primește tînguirile, înștiințările pe care le hotărăște și le îndreaptă fără apel. La casuri, această comisie cere intervenția tribunalului pentru facere de prețeluire și în sfîrșit, controlează lucrările celorlalte comisii, pe care în extract le și verifică.

Capul al 2-le *Scopul catagrafiei*

Art. 8. Catagrafia se face cu scop de-a se putea cunoaște starea adevărată a țerei, nu numai pentru trebuințele Guvernămintului, ci și pentru a se putea arunca purtarea sarcinilor statului asupra tuturor deopotrivă, după dreptate și după spiritul Convenției, dară și pentru constatarea puterilor vitale a țerei, pe a cărora cunoștințe Guvernămintul trebuie se razime proiectele ce este obligat de a supune Adunărei electivă, pentru fericirea și prosperitatea tuturor și mai ales acel mai însemnat din toate adecă al organizării creditului public, singurul capabil de a îndestula toate nevoile, de a mulțami toate trebuințele. Afară de aceea, în catagrafia populației și a averii, Guvernul găsește starea adevărată a driturilor politice de alegători de deputați la Adunare, la municipalități, la consiliuri ș.c.l. Prin urmare :

Art. 9. Spre dobîndirea acestor scopuri deopotrivă de importante atît pentru cîrmuiți, cît și pentru Guvernămint, fiecare locuitor al acestei țări are interes de a arăta cu toată încrederea și cu toată securitatea faptele numerice ce Guvernămintul, prin comisiile de mai sus, caută a cunoaște într-un interes de folosință obștească. Adevărul dară a acestor investigații este lăsat pe răspunderea fiecăruia.

Art. 10. Spre a se pute înse da investigațiilor toată autenticitatea, comisiile le vor cere de la fiecare și mai ales în sate, de la vornici, preoți, pacinici, de la cîte 3 din frunțași, mijlocași și codași, de la proprietari, posesori sau vechili, care cu toții vor adeveri rezultatul total, pe care-l vor da comisiei — și comisia va adeveri un duplicat ce va rămîne în sat ; asemenea se va face și în poliții și ținuturi.

Capul al 3-le *Operațiile catagrafiei*

Art. 11. Operațiile comisiilor se vor înregistra pe rînd după tablourile ce li se vor încredința de cătră delegatul Departamentului și se vor întinde la răspunsuri precise asupra tuturor întrebărilor din șirul acelor însemnate într-o anume foae.

Art. 12. Comisiile vor scrie nu numai populația, dară și averea ei.

Art. 13. Pentru scrierea populației, se vor păzi prin sate rînduiala urmată de catagrafiile trecute ; iară prin ținuturi se va urma metoda englesă prin bresle, dînd toată încrederea în populație și rezervîndu-și Guvernul dreptul de verificare și rectificare.

Art. 14. Pentru scrierea averii, atît ca capital cît și ca venit, se va păzi rîndueală prevăzută în legi pentru prețeluire, care se vor face de cătră comisiile respective.

Capul al 4-le Rectificările

Art. 15. La întimplare de nemulțumire din partea posesorilor, din partea proprietarilor în privirea averei lor, chiar și din partea locuitorilor în privirea populației, se lasă câmpul liber fiecăruia de a cere în termen de 40 zile rectificarea de la comisia supremă de apel a districtului, care hotărăște în cel mai de pe urmă resor.

Dacă onoratul Consiliu va binevoi a aproba principiile de mai sus, apoi sub-scrisul de îndată va păși cătră executarea lor și înșghebarea comisiilor după înțelegerea ce va avea cu d.d. deputați ai Adunării Elective, pentru personalul ce are să le alcătuiască.

Iară instrucțiile delegaților și tablourile se vor supune neîntârziat aprobării Consiliului.

Ministeriul din lăuntru

L. Catargiu

1859, iulie 4
nr. 15238

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 51/1859, f. 3—4. Concept; text imprimat în *Monitorul oficial al Moldovei*, nr. 72 din 4 iulie 1859.

67

1859 <in. 18 iul.>. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, director al Statisticii centrale, către redacția Monitorului oficial, trimite spre publicare „Instrucțiile” pentru delegații comisiilor de catagrafie; textul acestor „instrucții” în extenso.

Ministeriul din năuntru

Redacția este invitată a publica cu grăbire alăturatele pe lângă aceasta instrucții, încuviințate de Consiliul Ministrilor, pentru delegații comisiilor de catagrafie.

Ministrul din lăuntru,

L. Catargiu

1859 <înainte de 19 iulie>
(no.) 16383

Instrucțiile delegatului Departamentului

Art. 1. Delegatul Departamentului este șeful cancelariei comisiunei de catagrafie, avînd sub comanda sa pe scriitorul subprefecturei, sau în tîrguri pe unul din cei al prefecturei. Delegatul primește leafă de 500 lei, iar scriitorul 100 de lei pe lună.

Art. 2. — Delegatul Departamentului are însărcinarea de a întruni comisiunea pe lângă care este rînduit.

Art. 3. Spre a nu perde timpul, chiar și de nu va fi comisiunea completă, delegatul va înainta lucrarea cu membrii ce se vor găsi față, luînd în locul membrilor absenți pe acei ce i-ar găsi de cuviință în locul în care se găsește cu operația.

Art. 4. Delegatul Departamentului are dreptul de a cere de la subprefect și prefect toate științele de care are nevoie comisiunea precum și tot cuviinciosul ajutoriu spre înlesnire, fiind îndatorit și sameșul ținutului de a da ajutoriu la lucrarea catagrafiei, după îndemnările ce va avea.

Art. 5. Indată ce va ajunge la fața locului, delegatul va dresa un proces verbal de absenții mădulărilor comisiunei, de înlocuirea celor absenți prin alte persoane, de va fi nevoie, și de ziua începerii catagrafiei; duplicatul procesului verbal, iscălit de membrii de față, se va trimite la Departament.

Art. 6. Delegatul în toată septămîna raportează Departamentului de lucrările săvîrșite, trimițînd și un duplicat de statistica făcută.

Art. 7. Delegatul va îndeplini toate rubricile din cele șase secții ale catagrafiei — și mai întii :

Secția I *Cadastrul*

Art. 8. Intîia lucrare a delegatului este asupra cadastrului; în lucrarea cadastrului se cuprinde: ridicarea operațiilor geometrice din planul satului sau a moșiei unde se află. De aceea, delegatul ajungînd într-un sat, se va informa mai întii :

1. de numele moșiei ;
2. de numele proprietariului și clasa de proprietate, adecă : răzășască, particulară, mănăstirească, închinată și neînchinată, și a statului ;
3. de este sau nu făcut planul moșiei ;
4. dacă planul este numai topografic, sau și economic.

Aceste cercetări țintesc de a se cunoaște moșiile care au planul rădicat și acele ce nu-l au.

Art. 9. Dacă moșia are planul făcut, atunci delegatul se informează:

1. de numele geometrului ce l-au făcut și anul cînd l-au făcut ;
2. cîtă este întinderea moșiei ;
3. ce metaluri, mine, vărării, pietrării, pietre de moară și alte mine se găsesc în sînul pămîntului acelei moșii ;
4. ce ape, riuri, iazuri, munți și păduri se găsesc pe acea moșie.

După o descriere scurtă de această stare fizică a lucrurilor din sînul pămîntului și a celor deasupra lui, delegatul va păși la cercetarea economică a pămîntului, în chipul următoriu :

1. Suprafața moșiei cum se află împărțită, adecă :
  - a) cît este pămîntul lucrat ;
  - b) cît este nelucrat ;
  - c) cît este cuprins de păduri.
2. La pămîntul lucrat, cîtă este întinderea întrebuițată de proprietar și cîtă este acea lăsată în folosința locuitorilor.

3. Atît la pămîntul proprietarilor cît și la acel al locuitorilor, delegatul va specifica :
  - a. arătura ; b. finațul ; c. imașul ; d. viile și e. grădinile.
4. La pămîntul nelucrat și cuprins de păduri, delegatul va însămna :
  - a. întinderea ; b. soiurile predominitoare de arbori ; c. calitatea pădurei ; d. împărțirea ei în parcheturi ; e. parchetele tăiete.
 Aceste în privirea pădurilor le va însemna în rubricile din tabloul no. II.
5. Va însemna apoi viile, atît boerești cît și a locuitorilor, precum sînt specificate în tabloul no. III.

Art. 10. La moșiile ce nu vor fi avînd planul nici topografic nici economic, delegatul va însămna prin amănunte cercetări, în rubricile respective, cifrele ce va culege de la proprietar sau posesor și de la locuitori.

Art. 11. Lucrările făcute, atît pentru moșiile cu planul făcut cît și pentru cele cu planul nefăcut, delegatul le va însemna în tabloul no. I.

Art. 12. La cadastru întră și evaluația atît a capitalului foncier arătat în tabloul no. IV, i a velniților specificate în tabloul no. V, în care să vor trece și căldărele de rachiou, și mașinele de abur, cu observații de costul lor, cît și a venitului foncier care esă din țearină, fînaț, imaș, vii, mori, crișme, iazuri, orînzile și celelante, cherește, din boerescul locuitorilor, după contracte sau estimații, după cum se află însemnate în tabloul no. VI.

Secția II

Populația

Art. 13. Recensementul populației se va face în sate și țîrguri cu anume arătare : a. de numele șefului familiei ; b. vîrsta ; c. starea civilă ; d. secul ; e. profesia ; f. capacitatea politică ; g. naționalitatea ; h. cultul ; i. protecția ; k. știința de carte ; l. osebite semne ; m. infirmitățile.

- 1) Mai înainte de a scrie un tablou, trebuie a se linia cu plumb, după formular.
- 2) La înscrierea în feliuritele rubrici, se va povățui delegatul după modelul fiecărui formular înscris cite cu un exemplu.
- 3) În coloanele în care nu vor fi țifre de pus, se va trage la mijlocul lor cite o linie mică.
- 4) Este cu asprime oprit a se face răsături sau feștelituri pe tablou, căci unele ca aceste vor fi nevalabile.
- 5) Subt numele șefului de familie, se va însemna soția lui și pe rînd numele tuturor copiilor unul după altul — și prin o linie se va despărți o familie de alta, trecîndu-i totodată cu numărul 1 în rubricile respective.
- 6) Subt rubrica vîrstei, se va însemna fiecăruia anii ce-i are
- 7) La starea civilă se va însemna de este omul însurat sau burlac, iar femeia măritată sau văduvă.
- 8) La sex se găsesc 6 coloane, în care întră toată populația însemnată prin no. 1, la bărbați și femei ; la copii și fete se înseamnă asemine cu numărul 1 acei pînă la vîrsta de la 1 an pînă la 15 ani ;

iar la flecăi și fete mari se vor însemna pe toți cei necăsătoriți de la 15 ani înainte.

- 9) La profesie se va însemna mijlocul prin care șeful de familie agonisește pînea de toate zilele, ca : cultivator, meseriaș, neguțitor, rantier, etc. Subt acest nume de rantier se înțeleg toți acei ce trăesc din venitul capitalurilor fonciere și industriale de orice natură. In această rubrică se va însemna titlul supt care au fost pînă acum scutite toate celelalte clase din societate.
- 10) La capacitatea politică se vor pune semne acelor ce sînt alegători de municipalitate și Adunare.
- 11) La știința de carte se va însemna pe toți cei ce știu ceti și scrie. Celelalte rubrici sînt îndestul de lămurite, ca să nu mai fie nevoie de explicare.
- 14)¹ O parte însemnată din populație este clerul, care se împarte în două : tagma bisericească de mir și tagma călugărească. Clerul de mir se va însemna în tabloul no. VII cu anume specificare de acei ce sînt în slujbă și acei fără slujbă — preoți, diaconi și dascăli — a locului unde se găsesc și a hramului bisericei unde slujesc. La capacitatea politică se vor însemna gradurile de ierarhie eclestiastică, precum și averea lor mișcătoare și nemișcătoare, cu venitul ce au — îndeplinindu-se în sfîrșit și toate celelalte rubrici

Art. 15. In tabloul no. VIII se va însemna tagma călugărească, trăitoare prin tîrguri, sate, schituri, mănăstiri supuse și nesupuse, însemnîndu-li-se sexul, vîrsta, capacitatea religioasă adecă : frate, monah, schimonah, etc. și în fine mijloacele lor de trai adecă : prin ascultare la mănăstire — prin rocodelle și anume ce soi de rocodelle și ce cîștig dobîndesc din ele — precum și acele fețe care trăesc cu veniturile lor particulare

Art. 16. Ceealaltă populație a țerei, atît din tîrguri cît și sate, se împarte în două mari categorii adecă : aceea care pînă acum a contribuit în purtarea sarcinilor statului și aceea care a fost scutită de dare In categoria înția întră :

Art. 17. Sătenii cultivatori, care se prescriu în tabloul no. IX, adecă : birnicii, căpătierii, bejănarii, hrisovoliții. Fiind mulți între cultivatori care pe lînga lucrarea pămîntului esercează și alte meserii, precum : rotăria, butnăria, herăstrăria, s.c.l., aceste toate se vor însemna în rubrica spețială a acestui tablou

Se înțelege că însemnații în rubrica capacității politice și a profesiunei, precum și a claselor în care se află după starea de frunțași, mijlocași și codași, sînt cifre care nici nu vor spori nici nu vor scădea numărul sufletelor populației, arătînd aceste chipul cu care-și agonisesc hrana.

Cultivatorii săteni cunoscători de meserii sau uneltitori de comerț nu se vor amesteca cu meseriași și neguțitorii pămînteni, spre a nu se scoate o sumă de meseriași și neguțitori pămînteni care să fie adăogită cu acea a cultivatorilor ce formează o clasă deosebită, ocupată mai cu samă cu industria agricolă ; în aceasta întră și posesorii.

¹) numărul curent sare de la 11 la 14

Art. 18. Pentru regulata scriere, după cei însurați vor veni văduvii și apoi văduvele, trecînd la fiecare copiii lor la rubricile arătate. După aceștia vor veni capătierii, nevolnicii, cu anume arătare a infirmităților lor și a profesiei,

Art. 19. După cultivatori vin meseriașii pămînteni sau breslașii, cari se vor însemna în tabloul no. X, grupîndu-se indivizii în deosebitele bresle din care fac parte. În acest tablou se vor arata, pe lîngă rubricile generale a populației de sex, vîrstă, etc. și supt: titlul profesiei, felul meseriei ce eșerează. Aseminea averea mișcătoare și nemișcătoare, capitalul cu care se speculează și venitul ce-l trage din industria sa. Aceste însemnări de stare se vor arăta cu mare scumpătate în toate tablourile. Se înțelege că cu cît va fi starea locuitorilor mai mare, cu atît va fi mai mică și cîtățiunea de dare ce va căde asupra fiecăruia întru purtarea sarcinilor statului. De aceea, dosirea stărei la cercetarea statistică este cu totul în defavoarea locuitorilor, căci nevoile statului, oricît de mari sau oricît de mici vor fi, cată să fie plătite de locuitori după însemnătatea averei lor, așa încît acel ce are în adevăr o stare mare, nearătîndu-o, vatămă pe aproapele său a căruia stare saracă este lesne de cunoscut. Se lasă, dară deschis dreptul acelora locuitori, pentru a reclama după publicarea generală a statisticeii, pentru rectificarea asuprirei ce li s-a făcut prin dosirea averei ca capital sau ca venit, din partea particularilor.

Art. 20. La înscrierea locuitorilor din tîrguri, se vor însemna după acei din cuprinsul înăuntru barierilor cu dughenile, casele, livezile și vitele lor prețuite în bani, și pe cei afară de barriere cu arătarea averei lor în acareturi și dughene, a bezmămului, la cine îl plătesc și a cîtimei bezmămului, iar la profesie se va arăta și ocupația lor.

Art. 21. Locuitorii din mahalalele tîrgurilor cari se îndeletnicesc nu numai cu lucrarea pămîntului, dar și cu măestrii, se vor însemna la profesie cu anume arătare a profesiei lor pe lîngă aceea de cultivatori, a chipului cu care sînt trecuți în dările Vistieriei, a satului de unde au venit și a acaretului ce posedază — adunate toate în avere mișcătoare și nemișcătoare.

Art. 22. Neguțitorii pămînteni se vor însemna în tabloul no. XI, la a căruia coloană, *profesia*, se vor arata obiectele cu cari neguțitoresc, precum și a capitalului ce au pus în marfă. Bine înțălăgîndu-se că atît la acest tablou, cît și la celelalte, rubricile de sex, stare civilă, infirmități, adecă neputincioși și neputincioase, precum și capacitatea politică — adecă clasa la care se cuvine a fi trecut în dări — trebuie însemnate. Iară capitalul mișcătoriu și nemișcătoriu, precum și venitul, se vor arata în valoarea de galbeni la care se suie.

Art. 23. În tabloul no. XII se vor însemna toți supușii streini din țeară, după arătarea numelui, a familiei. După însemnările de sex, vîrstă și a altor caractere privitoare de populație, se va arăta în acest tablou mai întii pămîntenii acei care în trecut s-au făcut sudiți, cu anume arătare a locului nașterii lor și a timpului cînd s-au făcut sudiți, precum și a Puterii la care e supus. Iară la sudiții adevărați se va însemna timpul cînd au venit și locul de unde au venit, precum și protecția la care se găsește.

Pentru acei din sudiți ce vor fi purtînd numai simplu patentele Consulațiilor, se vor povățui comisiile de listele ce li se vor împărtași de către Departament, înscriindu-se în tablou — afară înse de locuitorii lucrători de pămînt ce ar locui prin sate, cari fiind și trecuți prin asemenea liste, totuși după vechiul obicei neputîndu-se folosi de protecție streină, unii ca aceștia se vor înscrie în numărul birnicilor, arătîndu-se numai la luare-aminte împregiurările lor ; iar acei ce s-ar arata cu numire de sudiți, numai cu patentele Consulatilor sau adiverințele starostilor, și nu ar fi cuprinse în pomenitele liste, se vor înscrie în numărul dajnicilor, fiecare după meseria ce uneltește și, iarăși, se vor arăta la luări-aminte împregiurările lor, cînd unii ca acestei vor fi dintre pămînteni.

Art. 24. In tabloul no. XIII se vor însemna țigani desrobiți cu anume arătare, nu numai cu caracterile necesare populației, cuprinse în deosebitele rubrici, dar și a cui proprietate au fost : adecă a clerului, a statului, a acelor rescumpărați de stat, a acelor dăruiți de particulari și a acelor de sine rescumpărați. La rubrica de profesie, se va însemna cu amănunțime, în coloanele respective, mijloacele cu care se hrănesc, adecă ca cultivatori, ca meseriași, la care să se specifiche anume meseria, adecă : herari, peptănari, spoitori, etc., precum și acei ce se hrănesc cu artele liberale adecă scripcari, cobzari, ursari, etc.

Asemine se vor trece fiecare la rubricile respective — și se va însemna asemenea în observații, condiția desrobirei adoptată de proprietari.

Art. 25. In tabloul no. XIV se încep categoriile de populație, care n-au fost pînă acum supuse la dări. Boerii proprietari, adică clasa cea mai însemnată din societatea noastră, se vor arăta, pe lîngă însemnările generale a populației, nu numai în privirea stării lor de astăzi — adică a rangului ce au, sau fii de boeri ce nu au rang, a anului cînd s-au boerit, a drepturilor de alegător de municipalitate și deputat — dar și în privirea nouăi stări de lucruri în care Convenția îi pune, adecă a profesiei ce esercează. Această profesie se va însemna, pentru acei ce trăesc din venitul moșiei, cu nume de rantieri, cu arătarea numirei proprietății funciare, a valorii căpitalului mișcătoriu și nemișcătoriu, precum și venitului funciar.

Fiindcă sînt mulți boeri care nu au proprietate fonciară, apoi aceștie se vor însemna în acest tablou, arătînd în rubrica observațiilor clasa de populație în care au fost trecuți mai înainte de boerie și supt rubrica profesie se va arăta industria cu care se speculează. De se va întîmpla a se găsi boeriți și dintre locuitorii supuși la protecții streine și cari nu sînt de cultul ortodox, nici de naționalitate romîna, se vor însemna în rubricile respective cu toate aceste caractere statistice.

Art. 26. In tabloul no. XV se vor însemna notițiile statistice de recensiment a tuturor celorlalte clase ce n-au fost pînă acum supuse la dări, adecă ampioiații, profesorii, medicii, advocații. In rubrica frumoeselor arte se vor însemna pictorii, muzicanții, etc. In celelalte rubrici : vatajii, slugile, privilegieții, slujbașii volnici, soldații vechi, jandarmii, pompierii, cioclii, culuccii, etc. La venitul acestora se va însemna nu numai foloasele ce capătă din averea lor, ci și suma anuală a leii ce ieu de la stat sau particulari.

Art. 27. În tabloul no. XVI se va însemna clasa de populație asupra căreia guvernul caută se aibă cea mai mare îngrijere, adică *orfanii*. În acest tablou se vor însemna nu numai caracterile generale a recensimentului orfanilor, dar și a orfanilor găsiți cu sau fără părinți, precum și acei cunoscuți. Acestea se vor însemna, în privirea familiei, cu anul când au rămas orfani, numele epitropului, a școlii unde învață, a capitalului mișcător și nemișcător, a venitului, a cheltuelei anuale ce se face cu dînsii, a datoriei casei și a sumilor depozitate la tribunale și la particulari, cu anume arătare a numelui particularului, iară la orfanii ce ar fi fără stare și săraci, se va arăta în rubrica observațiilor numirea persoanei ce se îngrijește de creșterea lor, trecîndu-se și toate celelalte notiți de recensiment în rubricile respective.

Art. 28. Populația de prin închisori se va însemna în tabloul no. XVII. Pe lîngă celelalte relații de recensiment, se va arăta, cu mare băgare de seamă, anul și luna când s-au închis fiecare arestant, cu anume arătare a învinovățirii lor și locul nașterii, precum și osîndiți și neosîndiți.

Art. 29. În tabloul no. XVIII se va însemna populația aflătoare în spitalurile țerii, după cum sînt trase rubricile: înse tot în acest tablou se va arăta movamentul spitalurilor pe anul 1858, adică intrății, morții și eșiții. Nu mai puțin se va arăta venitul, cheltuecele făcute în acel an.

Art. 30. În tabloul no. XIX se vor însemna jidovii pămînteni, atît în privirea calităților de recensiment, cît și în aceea a capitalului, a averii și a venitului fiecăruia. Jidovii ce se vor găsi pitrecînd pe la sate, făcînd speculații după îngăduirea legiuierei, să se înscrie în acest tablou însemnîndu-se în dreptul lor tîrgul din care au venit, satul în care s-ar afla locuind și de este pămîntean sau sudit.

Art. 31. Fiindcă jidovii obicinuesc a șede mai multe familii la un loc în o casă, subț tot același numer care e întîi al casei în care lăcuiesc, se vor însemna familiile, despărțindu-se o familie de alta prin o linie. Spre a nu rămînea mijloc de îndosîrire vreunui jidov, comisiile mai înainte de începerea scrierii unui tîrg va face publicație prin poliție și daraban că acei ce ar rămînea nescriși de la această catagrafie se vor socoti ca bagabonți și îndată după descoperire se vor distera, nemailuîndu-se în privire nici o îndreptare. După ce se va săvîrși catagrafia jidovilor, se va da fiecăruia un bilet de recensiment după formulariul litera A, care va servi de verificare din partea poliției generale a Departamentului din năuntru.

Art. 32. Sumele totale și generale din toate tablourile de mai sus, pentru fiecare tîrg sau sat, se vor cuprinde în extractul tuturor tablourilor, însemnat cu no. XX, trecînd sumele totale din fiecare tablou supț toate rubricile pe rînd și în aceeași linie și apoi făcînd gios suma totală, a căror țifre exprimate se vor constata prin litere la somile totale ale tuturor sufletelor de oricare sex, de oricare stare civilă, de oricare cult, de oricare naționalitate, de oricare capacitate politică, de oricare profesie și de oricare alt obiect al recensimentului. Extractul unui sat sau a unui tîrg va fi făcut numai pe o față. Tot în formularul no. XX se va însemna de fiecare delegat extracturile generale a tuturor satelor din ocolul sau din tîrgurile districtului, puind în linia fiecărui sat sumele din extractul fiecărue sat sau tîrg.

Art. 33. Atît tablourile speciale cit și extracturile generale vor fi adiverite cu iscăliturile membrilor comisiei și a delegatului și a celorlante persoane ce au asistat la lucrare.

Art. 34. In tîrgurile, pe lîngă iscăliturile comisiei și a delegatului, vor iscăli la fiecare ceastie și preotul poporului împreună <cu> 4 sau 5 locuitori din cei mai însemnați care au fost față la prescrierea catagrafiei.

Art. 35. Comisiile, după săvîrșirea catagrafiei fiecăruia tîrg sau sat, mai înainte de a se ridica de pe loc, se lese atît breslilor și ceastiiilor de prin tîrguri, precum nu mai puțin și fiecărui sat, copie întocmai de pe ace catagrafie, adiverită cu obșteștile iscălituri ale comisiei — pentru că dacă ar ave o întemeetă reclamație, se o poată face cătră comisia de apel în termin de 40 zile, socotindu-se din zioa ce ar priimi acest tablou. Reclamația asupra comisiei ce este îndatorită a face prescrierea din casă în casă și a cerceta împregiurările fiecăruie locuitor va fi relativă nu numai la avere, dar și la acei cari în termin de 40 zile s-ar strămuta din un loc în altul, sau care ar arata prin reclamație locul unde s-ar fi așazat spre a se înscrie acolo la prilejul punerii dării și acei ce prin un fel de întîmplare s-ar săvîrși din vieată, despre care odată cu reclamația trebuie se înfațoseze și dovezile cuvenite. Iar după ce se va publica catagrafia și așazarea birului, se vor trimite asemenea reclamații din partea proprietarilor, din partea locuitorilor la Direcția centrală de statistică de-a dreptul.

Art. 36. Mai înainte de începerea catagrafiei unui tîrg, se va împărți de cătră comisii, prin oameni atașați la poliție, tuturor locuitorilor însemnați în listele administrației, cîte un bilet după formularul sub litera B, în care fiecare locuitor va înscrie relațiile ce i se cer, în termin de 20 zile. După aceea, se vor aduna în o singură zi biletele din toate tîrgurile, din care făcîndu-se tabloul statistic, la 1 septembrie va păși comisia spre verificare — însemnîndu-se atunci în o singură listă fețele acele ce nu au arătat adevărul, spre a se publica, dîndu-se în desprețul public și a se aplica totodată și penalitatea prevăzută în regulament.

Art. 37. Comisia va începe cu prescrierea locuitorilor tîrgului de căpetenie a ținutului, făcînd o asemenea prescriere din casă în casă și din dugheană în dugheană, purtîndu-se spre aceasta însuși mădulările comisiei. In orașul Iași cu osebite, aga și comisarii cvartalelor vor împreună — lucra cu comisia și vor da cuviinciosul agiutor, după trebuința ce va fi, spre înlesnire ; iar la celelalte tîrguri, se va face scrierea.

Tablele așezării birului făcute în anul 1851, potrivit catagrafiei din anul 1852, care se vor lua de la prefectură, vor sluji drept povață, precum nu mai puțin și tăblețele date de breslași, însemnîndu-se numerul așezat pe poartă sau pe ușa fieștecăria case și dughene — în urma căria scrieri și după ce mai întii se vor regularisi toți locuitorii ce întră în catagrafie, se va săvîrși catagrafia așa ca să nu rămie niciunul afară și niciunul neînscris cu toate împregiurările de stare și venit.

Art. 38. Se vor înscrie în tablourile respective toți ceilalți locuitori tîrgoveți, toți de obștie, neguțitori de orice nație, ce uneltesc negoț sau meștesug, ori cu dughene, sau fără dughene, cu împărțire în bresle și în trei stări — starea 1, 2 și 3 — care împărțite se va face după cuprinderea așezămîntului, adecă :

Neguțitorii :

- a. neguțitorii cari neguțitoresc cu de rădicata și cu amănunta, aice în țară și afară din țară, se socotesc starea 1 ;
- b. neguțitorii cari neguțitoresc cu de rădicata și amănunta numai în lăuntru țării se socotesc starea 2 și
- c. neguțitorii cari neguțitoresc numai cu amănunta în dughene aice în țară — prin toate târgurile țerii de obștie — se socotesc starea 3.

Meșterii :

- a. acei ce țin fabrici mari, se socot treapta 1 ;
- b. acei ce țin fabrici mici se socot treapta 2 ;
- c. acei ce țin dughene și lucrează meșteșuguri se socot treapta 3.

Iar calfele dela amîndouă aceste clase, care se vor înscrie tot în tabla neguțitorilor și a meșterilor la fiecare breaslă, se socotesc acei veniți în legiuită vîrstă și cari fac parte la tovărășie prin dughene, sau acei cărora este încredințat creditul dughenei, precum și slugile cu hac de prin asemenea dughene, ce iarăși vor fi veniți în legiuita vîrstă.

Între patentari vor intra și privilegieții înscriși în tabla Visteriei, precum și alte trepte ce ar unelti negoț sau meșteșug, însemnîndu-se în dreptul lor la luarea-aminte, din ce rînduială sînt. Asemenea vor intra în rînduiala de neguțitori meșteri patentari, și din mazili, ruptași și ruptele Visteriei, ce ar unelti meserii cu ținerea de dughene sau alte soiuri de întreprindere neguțitorească, înscriindu-se prin bresle, care iarăși se vor arăta în dreptul lor la luarea-aminte, din ce treaptă se află și de unde au venit cu așezarea sa în oraș și târg.

Art. 39. Pentru fieștecare târg se vor întrebuița deosebite tablouri, în care se vor înscrie la rostul lor toate treptele de neguțitori, meseriași și plugari și ceilalți muncitori și toți acei ce n-au fost supuși pînă acum dărelor. Orîndarii creștini de pe la sate, precum nu mai puțin și posesorii de moșii ce ar fi dintre privilegieții, asemene și alți neguțitori sau meșteri ce ar unelti meserii prin sate și nu ar fi înscriși pe la târguri, se vor înscrie de cătră comisie în tablourile respective de neguțitori sau meșteri sau altă clase, arătîndu-se stările lor, după întreprinderea negoțului și a meseriei cu care trăesc, nu mai puțin și prețurile posesiilor moșilor și al orînzilor ce ar ține — care prețuri să vor cunoaște de comisie din însuși contracturile ce vor fi avînd închiete cu proprietarii. De sine se înțelege că locuitorii satelor care prin însărcinarea stăpînului lor sau prin osebite alcătuirii ar ținea crîșme și orînzii prin sate, nu pot să între în asemenea rînduială, ci pe toți de asemenea îi vor înscrie comisiile în numărul birnicilor fieștecăruia sat, arătînd la profesiune și comerțul crîșmăriei, precum și a cîștigului anual de crîșmă.

Art. 40. Comisia de ocoale este datoare a umbla din sat în sat. În fiecare sat va aduna mai întîi pe toți locuitorii pe preoții poporului și pe proprietarii sau vechilii lor, va face prescrierea în tablourile tipărite, cu umblare din casă în casă și prin toate cotunurile supt cea mai de aproape îngrijire ca să nu se scape din vedere vreun locuitor subt niciun cuvînt.

Pentru acei cunoscuți pînă acum cu numirea de oameni fără căpății — în care clasă se socotesc după înțelegerea așezămîntului singuri acei ce nu ar avea vreo statornicie prin sate sau prin țîrguri și anume: haidăi, ciobani, herghelegii, porcari, vacari și argați cu hac și alții — toți aceștia se vor scrie unde se găsesc, arătînd satele unde au fost cu birul, spre cunoștința capitației lor cătră Visterie.

Pentru conținerea nemernicilor petreceri și pentru îmbunătățirea stărei lor prin statornicie, să se facă un deosebit tablou pentru aceștia, arătîndu-se cu lămurire pe lîngă numele i familia lor, și locul de unde ar fi, precum și la cine anume s-ar găsi slujind — și îndată să se deie prefecturei, pentru ca să-i închezeșluiască. Comisiile să fie cu îngrijire ca, odată cu pregătirea catagrafiei oculiale, să fie săvîrșită și închezeșluirea lor. Acei cu șederea lor prin vii, fără a avea vreo împărtășire cu satele, dacă stăpîniî vor da chezășie siguripsitoare unor asemenea pe toată curgerea timpului, să se înscrie apoi în catagrafie la fieștecare sat sau țîrg unde să află via, arătîndu-se la a cui vie se află vier. Acei înse, pentru care nu ar mijloci închizeșluirea de care se zice, se vor înscrie de-a dreptul în rîndul locuitorilor, la cultivatori și la vieri, în satul unde trebuie să fie așazați.

La această prescriere a locuitorilor de prin sate, se vor cerceta și se vor însemna și stările locuitorilor țerani. Comisiile se vor povățui și de cislele celui de pe urmă sfert, care trebuie a fi potrivite cu instrucțiile, și de izvoadele pentru lucrul boerescului. Vor înscrie tot în aceeași foae, în rostul familielor subt însurații vechi pe însurăței, sau fii de birnici, cu arătare la observații din ce an sînt căsătoriți. Tot în aceeași foae se vor înscrie și acei din birnici sau fii de birnici căsătoriți, ce ar fi strămutați și statorniciți dintr-un sat în altul, conținînd de la această prescriere reclamațiile pentru înapoerea lor la urmă, rămîind a se cunoaște fieștecare pe forul locuinței acolo unde îl va apuca înscrierea.

Nu vor scăpa din vedere comisiile a cerceta, a afla și a înscrie și locuitorii ce s-ar găsi vremelnicește petrecînd, sau cu statornicie, prin păduri — precum rotari și pădurari — pe la mori ca morari, prin deosebite asemenea locuri, cuprinzîndu-se în numărul locuitorilor satelor de pe moșiile unde s-ar găsi, macar de ar fi ori din care alt sat sau țîrg. Fiind niște asemenea din satele altor ținuturi, se vor înțelege delegații între dînșii, ca să nu se înscrie de-al doilea și în satul din care ar fi, precum au urmat esemplu și la cele din urmă catagrafii. Această urmare se va păzi și pentru locuitorii strămutați de la un loc la altul. Delegații ocalelor sînt îndatoriți a scrie atît pe acei vremelnicește aflători la vreun sat, a căroră însă locuință sau familie va fi așezată în alt sat, cît și pe acei ce nu-i va găsi la locul locuinței lor, însemnînd însă împregiurarea în rostul luărilor-aminte, pentru ca comisiile ținutale să aibă îngrijire și înlesnire a se înțelege între ele, spre a nu se prileji înscrierea a unora și acelorași fețe, în două locuri.

Art. 41. În colona neputincioșilor se vor înscrie numai acei nevoinici căzuți de bătrîneță și cu desăvîrșire săraci.

Art. 42. După săvîrșirea catagrafiei, se va face soma a tuturor acelor supuși pînă acum dărei, cu următoarele lămuriri :

a. acei cunoscuți după tăbliță ;
b. acei ce s-au sporit rînduri, de la facerea catagrafiei și pînă acum. Din suma acestora se vor scădea morții, fugiții și nevolnicii, arătînd în-deosebi numele fiecăruia și apoi, la soma ce va rămînea, se vor adăogi însurății și cei veniți din alte locuri, tot cu anume arătare a numelui lor. Această somă se va face pentru fiecare sat și tîrg, spre a se vede sporirea populației în acești 8 ani din urmă și a se constata numărul acelor de față în fiecare sat sau tîrg.

Art. 43. Fiecare foaie se va adeveri de stăpînul moșiei sau de vechil, în lipsa aceluia, de preotu și de județul satului — și fiindcă după Regulament toți acestia se supun la deopotrivă răspundere pentru oricare trecere cu vederea sau neadevăr ce s-ar aluneca în a lor aratare ; apoi orișicînd în isvoadele de catagrafie a satelor, care urmează a fi adevărite și de proprietarii moșiilor sau de vechilii lor, s-ar descoperi vreun neadevăr cu aratarea lor în mai puțin număr decît ar fi în ființă, se va păzi urmarea pentru vinovați în modul următor, de la fața 69 a manualului administrativ tom. II :

a. locuitorii satului rămîn datori cu plata capitației de la începutul catagrafiei, pentru tot numărul acelor îndosiți, care dîndată se vor da în dare cu satul ;

b. cînd proprietarul sau vechiul seu s-ar abate la acest pas de îndosire, va fi dator a răspunde locuitorilor tot folosul peste legiuitul boeresc ce l-au avut de la acei îndosiți, care să se deie satului pentru plata analogiei dărilor obștești susarătată ; iar proprietarilor sau vechililor se va face cunoscut că, pentru numărul locuitorilor ce i-ar îndosi, au să fie dați în judecată potrivit §§ din condica criminală.

Art. 44. Comisiunea, pe îndosiții ce i-ar descoperi în urma prescrierei, îi va trece mai gîos prin foaia catagrafiei, tot în postul birnicilor, trăgînd în dreptul lor arc și arătînd la luarea-amine că i-au descoperit îndosiți și de cine anume ; iar pe făptuitori de îndată se vor publica și se vor da în judecata criminală.

La amîndouă aceste împregiurări, cheltuiala comisiilor ce se vor rîndui spre descoperire va fi în sarcina vinovaților.

Art. 45. Comisiile începînd catagrafia unui sat sau unei obștii, vor fi și ele datoare la început a le face cunoscut cuprinderea acestui articol, spre a le fi și lor răspunderea știută.

Art. 46. Așa precum prin toate tîrgurile și pe la moșiile boerești și monastirești, nu mai puțin și pe lângă monastiri și schituri se află un însemnat număr de oameni, precum : argați, chelari, vezete, grădinari, slugi în casă ; pe unii ca aceștia, de vor fi dintre locuitorii birnici, să se treacă în tabloul satului sau a tîrgului, unde se cuvine a fi legați cu birul ; de nu vor fi din rînduiala birnicilor, se vor trece în rostul cel cu numire de oameni fără căpătii și se vor supune închizeșlului potrivit cu rînduiala prescrisă în manual fața 73 ; iar lacheii și alte de asemenea slugi de prin casele boerești se vor înscrie după stăpînul lor, însemnînd la observații, locul satului sau a tîrgului unde trebuie să fie trecuți.

Art. 47. Progoanele pentru poștă în mergerea la ținut a tuturor delegaților și revizorilor din trupul aceștii comisii se vor plăti de cătră

Vistierie, iar pentru purtarea din sat în sat și prin ținut se vor invita pe proprietari și posesori de a da caii trebuitori.

Art. 48. Este oprit deobște la toți lucrătorii comisei să nu eie niciun ban de la nimene, sub niciun fel de închipuire, pentru lucrarea aceștii catagrafii; căci acela ce s-ar aluneca la o așa faptă va cădea în grea răspundere și să va da în giudecată, spre a se pedepsi potrivit articulelor privitoare la aceasta.

Art. 49. Primind delegatul decretul de numirea sa, va săvârși înaintea prefectului sau a Ministrului următorul giurământ:

„Giur a îndeplini cu credință misia ce-mi este încredințată și a mă conforma în totul legilor, regulamentelor țerei și instrucțiilor date pentru facerea statisticei. De asemenea giur a fi credincios constituției și Domnului“.

Secția III *Agricultura*

Art. 50. În această secție, delegatul este obligat de a aduna împreună cu comisia, atât dela proprietari, vechili și posesori, cât și de la locuitori, relațiile privitoare la operațiile lucrării pământului, la capitalul angajat în vite, în semințe și în celelalte ramuri ale economiei.

Art. 51. În tabloul no. XXI se va însemna exploatația pământului de către cultivatorii săteni, cu anume arătare pentru fiecare, nu numai a valorii casei și a sadurilor sale, dar și a acelei a boilor giugari și a tuturor celorlalte vite însemnate în coloane deosebite și a somei totale a valorii lor.

Art. 52. Vitele se vor arăta cu numărul lor, socotindu-se toate la capete mari, adică: 3 viței sau minzi sau mei sau purcei drept un cap; 2 mânzați străjnici drept un cap și 3 gonitori tretini drept 2 capete.

Art. 53. La uneltele plugăriei se vor însemna numărul plugurilor locuitorești și a carelor lucrătoare, cu valoarea lor.

Art. 54. La semănături, acum deodată se va însemna într-un cuvânt toate pînele albe și popușoi, cu arătare a seminței semănate și a numărului fălcilor, a rodului dobîndit în chile și în valoarea lor.

Art. 55. În rubrica de cislă se va însemna la fiecare locuitor banii ce i au căzut în cislă să deie; și în sfîrșit

Art. 56. Să va constata pentru fiecare nu numai venitul său anual, ce și datoriile ce are către proprietari, osăbite fețe — și mai ales în rubrică osăbită acea către orîndari.

Art. 57. Spre a micșura osteneala scrierei numelui locuitorilor după tablele căutătorilor moșiilor, să va pune pentru fiecare numai numărul următoriu supt care este trecut în tabloul de recensămînt.

Art. 58. În tabloul no. XXII să va arăta capitalurile comunale a satelor, atât în privirea cutiilor sătești cu specificarea de soma venitului cutiei, i a cheltueleur și a economiei ce rămîne — cât și în privirea magazinelor de rezervă.

Art. 59. În tabloul no. XXIII se va arăta exploatația pământului cu toate capitalurile în vite, în semănături și în alte cheltueli, așa precum se va găsi făcîndu-se de către posesori și cu toate amănunțimele specificate în coloanele speciale și

Art. 60. In tabloul no. XXIV exploatațiile ce se fac de cătră însuși proprietarii, însemnînd la uneltile plugăriei nu numai boii giugari și harabalile, dar și mașinile de trierat ce vor fi avînd, cu anume arătare la observații a cîtimei ce trieră pe zi și a prețului ce-l costisăște.

Secția IV Manufacturile

Art. 61. Prefacerea obiectelor produse de cultivatori în alte înde-mînatică pentru trebuințele omului este ramul industriei manufacturale. Această industrie este la noi potrivită cu civilizația în care ne aflăm ; de aceea, pe lîngă puținul număr de fabrici ce avem, nu sîntem cu totul lipsiți de obiectele manufacturale ; aceste sînt în mîna meseriașilor organizați în bresle.

Art. 62. Atît fabricele cît și măestriile breslașilor să vor însămna în tabloul no. XXV cu specificări amănunte pentru fiecare fabrică ; iar obiectele prefăcute de meseriași să vor însemna numai în general, cu arătare privitoare la fiecare breaslă din tîrg. La satele unde se vor găsi breslași răslețiți să vor însemna pe numele fiecăruia.

Art. 63. Relațiile statistice de artele cu care breslașii își agonisesc pînea manufacturînd obiectele să vor face în tablouri de cătră șefii corporațiilor spețial după o anume anchetă făcută între breslașii fiecărui staroste, de cătră însuși starostii.

Art. 64. Pentru prefacerea gazului din păcură, să va povățui delegatul în însemnările sale după tabloul no. XXVI.

Secția V Comerțul

Art. 65. In privirea comerțului, delegatul cu comisia va aduna în vatra producerei, adecă în sate, atît de la locuitori cît și de la proprietari sau posesori, științele de cîtimea de produse și natura lor, precum și numărul de vite cu soiul lor, ce s-au dus la tîrg pentru consomația tîrgoveților și aceea ce s-au dus pentru esportație în anul acesta, pînă în zioa prescrierei, atît pentru consumarea locală, cît și pentru esportați.

Art. 66. In tabloul no. XXVII să va arăta consomația în sate, în pîni, vite și alte obiecte.

Art. 67. — In tabloul no. XXVIII să va arăta consomația în tîrguri, a căriea cîtime se va cunoaște nu numai din aceea ce au adus țeranii, dar și din arătările șefilor de bresle și corporații și din veniturile municipale ce să alcătuesc din dările ce să plătesc la întrarea productelor în tîrguri. In tîrguri să va însemna pînea și carnea consumată la pitării și căsăpii, precum și lumînările la mungerii în cursul anului curent.

Art. 68. In tabloul no. XXIX să va arăta productele de esportație cărate de locuitori la șcheli și cîtimea lor să va adeveri atît prin arătările locuitorilor și a proprietarilor ce le-au vîndut și cărat, atît pe acele luate a veniturilor de pe dinsele de la municipalități, cît și prin semile vamișilor.

Art. 69. In tabloul no. XXX se va arăta articole cele mai însemnate ale importației, cu valoarea totală.

Art. 70. In sfârșit, tabloul no. XXXI este menit a controla mișcarea căraușiei în țeară.

Secția VI
Faptele administrative

Art. 71. Intre faptele administrative, cea mai dintii și mai mare îndatorire ce se pune delegaților este ca după săvârșirea lucrării statistice de mai sus, să facă un depuilement de toate și să scoată în tabloul no. XXXII lista adevărată a persoanelor ce compun corpul electoral al țerei.

Art. 72. Această listă este menită a face pentru anul curent 1860 aplicarea art. 7 din anexa II a Convenției din 7 (19) august 1858, care se rostește în chipul următoriu: „Listele electorale se alcătuiesc pe tot anul în fiecare ținut prin îngrijirea administrației. Ele se vor publica și afișa în ce dintii duminică a lui ianuarie pretutindene unde trebuința va cere; reclamațiile se vor face cătră administrație în cele trei săptămîni următoare după publicarea listelor. Reclemanții vor pute apela la tribunalul ținutului, care va hotărî în grabă și desevirșit“.

La faptele administrative, obiectul asupra căruia trebuie bine a lua sama delegatul sînt veniturile, cheltuelile și economiile municipalităților, despre care tot delegatul din fiecare țîrg va aduce lămuririle acestor venituri și soiul fiecăruia esprimat în cantitate și preț. Asemine va aduce o anume însemnare de capitalul ce are municipalitatea în acarete și în alte aflate de folosință publică.

Art. 73. In tabloul special se va arăta numărul caselor și celelante după coloanele ce să înseamnă în tabloul fiecăruia țîrg.

Ministerul din lăuntru,

L. Catargiu

Director Statisticeii centrale,

I. Ionescu

1859 <înainte de 18 iulie>

Ed. Monitorul oficial al Moldovei, nr. 76, 77 și 78 (18—23 iulie) 1859; idem broșura „Povățuiri pentru catagrafia Moldovei, pag. 40—66.

68

1859 iul. 22. — Ministerul de interne al Moldovei, raportează Domnitorului Alexandru Ioan Cuza măsurile luate pentru recrutarea personalului necesar Direcției centrale de statistică și cere întărirea în funcție a acestui personal.

Pre Înălțate Doamne,

Pentru alcătuirea personalului Direcției centrale de statistică, scrisul s-au grăbit de a face un început bun, aplicînd pentru întîia oară legea privitoare la încorajare instrucției publice din țară, cerînd de la

Ministeriul culturii și a instrucției publice de a i să recomanda tinerii care au săvârșit clasele colegiale și cari după regulamentul școalelor au dreptul de a aspira la funcțiile publice.

În urmăre unuia concurs deschis în Academie de inspectorul general al școalelor, s-au recomandat prin Ministeriul culturilor nouă tineri cari au absolvit studiile colegiale și cari după regulament trebuie să și iasă din internat, spre a urma ca externi cursurile Facultății de legi.

Subscrisul s-au gândit de a-i îmbrățișa și a-i lua în Direcția centrală de statistică.

Fiind însă că din acești nouă, era a să lua trei ca șefi de birou, apoi tot prin concurs s-au ales următorii trei, pe care subscrisul îi supune întăririi Înălțimei Voastre ca șefi de birou și anume pe:

- d. Neculai Alicsandrine la biroul de agricultură;
- d. Gheorghie Roșu la biroul de măestrii și fabrici;
- d. Ioan Pavlov la biroul de comerț.

Iar de șef la biroul populației, subscrisul au ales pe domnul Costache Pavlov, în privirea cunoștințelor prin care s-au deosebit la regulare în Ministeriu de finanțe a celei de pe urmă catagrafii făcută în 1852 — și-l supune întăririi Înălțimei Voastre de șef biroului populației.

În sfârșit, pentru ajutor în direcția centrală de statistică să supune întăririi Înălțimei Voastre pe domnul Ioan Negură.

A Înălțimei Voastre plecat serv,

L. Catargiu

D. M. D. Grigoriu
Ministeriul din năuntru, secția I
No. 17290.

Șef. secției,
C. Brăescu
1859 în 22 iuli, Iași

<Rezoluție> : August 2, 1859. Se încuviințează.

A<Iecsandru> I<Ioan>

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. 45.599/1859, f. 20. Orig.

69

1859 <în. 23 iul.>. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, director al Statisticeii centrale anunță prefectii de districte că în curînd se va începe pe teren noua catagrafie, prin complectarea a 32 tabele ce s-au pregătit în acest scop; le recomandă zel în lucrare, înscriindu-se cifre exacte, în spiritul Convenției din 1858.

Cercularea Ministerului din năuntru către d. prefecti

Domnule prefect al districtului ¹

Din ordonanța domnească sub no. 185, dată în București la 1 a curenteii și publicată în no. 73 al Monitoriului oficial, ați văzut decre-

¹ Loc alb în text,

tarea făcută pentru începerea lucrării recensimentului. Odată cu această lucrare, ce au trebuit a se face în anul trecut, se cere a se culege și celelalte lămuriri de care simțesc nevoie puterile publice ale statului pentru elaborarea nouelor legiuri. Aceste importante lucrări statistice sînt de resortul Ministeriului din năuntru. De aceea, subscrisul chiar de atunci au și luat, în conformitate cu art. 5 din zisa ordonanță domnească, măsurile cerute de punerea în lucrare. Lucrările s-au înaintit pînă într-atîta, încît de la 1 a viitoarei luni august să se poată începe catagrafia la fața locului, potrivit instrucțiunilor publicate în no. 72, 73, 76, 77 și 78 ale Monitoriului oficial, a cărora neștirbită aplicație se încredințază domniei voastre.

Ministeriul, mai înainte de toate, începe a se adresa mai întii către d-voastră ca administratorul superior al districtului ce vă este încredințat și a chema toată atenția d-voastră asupra scopului acestei însemnate lucrări administrative, puindu-vă înainte de a vă apuca cu toată abilitatea, cu toată rîvna și cu tot devotamentul de executarea catagrafiei încuviințată de Consiliul Miniștrilor și publicată în Monitoriu. Spre a se îndemăna scrierea amănunței cercetări din partea comisiilor respective, ministeriul au pregătit 32 de tablouri, din care se începe a vi se ecpedui esemplare chiar cu poșta de astăzi. Cunoștințele statistice de care avem nevoie a le ave sînt foarte întinse și greutatea de a le dobîndi fiind îndestul de mari, ministeriul au fost siliți a le mărgini și a le reduce, acum la început, la cele mai indispensabile.

Lăsînd deci sagacității d-voastre latitudinea de a îndeplini cele neîndeplinite, de a face lămuriri mai întinse la cele ce vi se vor părea întunecate după împregiurările locale, ministeriul se mărginește a spera că în cel mai scurt timp se vor culege și se vor împli toate coloanele acestor 32 de tablouri.

Cu această ocazie, subscrisul socoate de a sa datorie de a trage mai cu osebite atenția d-voastre asupra adevăratei, dreptei și nepărtinitoarei însemnări atît a persoanelor, cît și a obiectelor ce au a fi exprimate prin cifre. Aceasta este o lucrare de cea mai mare importanță.

O neadormită stăruință și îngrijire sînteți invitat de a pune, pentru a da lucrării statistice gradul de esactitate și de certitudine ce trebuie să aibă. Luați dar în deaproape ținare de subprefecți, cari fac parte în comisiunile de ocoale, și căutați a esercita prin ei mintuitoarea înrîurire în favoarea esactitudinii și a certitudinii faptelor ce se vor trece în tablouri.

D-voastre, domnule prefect, ca membru al comisiunii supreme de apel, veți fi siliți, poate, a rectifica multe abateri, a îndrepta multe greșeli. De aceea, să căutați a le curma din rădăcină chiar din capul locului. În acest chip, veți evita și locuitorilor desagremințul de a-și pierde timpul umblînd cu tîngui, și ministeriului neplăcerea de a interveni în hotărîri ce se pot da de către d-voastră. Pentru acest sfîrșit, se cuvîne a recomanda d-lor subprefecți de a lucra cu dreptate, cu nepărtinire și cu credință în facirea catagrafiei, ca una ce este menită a fi deopotrivă de folositoare pre cît cîrmuiților, pre atîta și Guvernămîntului.

Pre lingă aceasta, nu este de mai puțin interes pentru însemnătatea lucrării, de a pune în spiritul populației convicția ce o face de a arata, cu toată încrederea și toată securitatea, starea în care se află și chipurile cu care se hrănește și trăește. Arătați-le motivele ce îndeamnă pe Guvernămînt de a cere asemenea informații. Am eșit din regimurile cel vechi; carele făcea să se cuprindă populația de cutremur, de frica ce-i aducea catagrafia. Catagrafia asta nouă se face cu scopul de a fi folositoare tuturor locuitorilor fărăosebire și de a se putea arunca dările asupra tuturor deopotrivă, spre a se pute pune în aplicație egalitatea înaintea dărilor, cerută de articolul 46 din Convenție. Este de neapărată trebuință ca Guvernămîntul să cunoască cu toată eșactitatea starea și puterea fiecăruia; căci cum va pute face Guvernămîntul ca toți să plătească deopotrivă, ca toți să poarte deopotrivă sarcinile statului, dacă nu va cunoaște mai întii pe fiecare în toate amănuntele lui? Cum va pute aduce Guvernămîntul domnia dreptăței și a egalității în dări, dacă nu va cunoaște puterea fiecăruia? Nu este nimene care să nu fie însătoșat de dreptate și de egalitate înaintea dărilor.

De aceea, toți locuitorii trebuie a se aduna împregiurul Guvernămîntului și să-i deie mîna de agiutoriu întru a cunoaște tot ce este și cît este, ca așa să poată proiecta aruncarea dărilor asupra tuturor după însemnătatea stărei lor.

Timpul au trecut cînd catagrafiile se făceau numai pentru a deosăbi pe acei ce au a fi scutiți de dări, de cătră acei ce au să le poarte pe toate. Catagrafia nouă țintește de a-i scrie pe toți fără deosebire — și de aceea vi se recomandă de a nu rămîne nimene afară din catagrafia nouă. Astăzi intrăm în regimurile constituțional, înscriind pe toți deopotrivă și pe fiecare după starea sa. Această lucrare este înaintea mergătoare a aplicării egalității înaintea dărilor. Dările nouă nu au de scop de a stoarce vloga poporului, ci de a fi ca și roua care, eșind zioa din pămînt, cade iarăși înapoi noaptea și-l fecondează. De aceea, de interesul fiecăruia în particular și a tuturor îndeobște este de a arăta în tot adevărul starea sa reală.

D-voastră mai cuosebire să nu neingrijiți clasele ce au fost scutite pînă acum de dări. Intre aceste, ministeriul speră că veți găsi, mai ales în cea mai însemnată din toate, tot agiutorul, ca una ce au primit cu aclamație principiul contribuțiunei generale în Adunarea consultativă din 1857. Puneți înainte, domnule prefect, acestei clase, ce este cea mai luminată și cea mai puternică din societatea noastră, că lucrările statistice nu țintesc, în noua ephă în care intrăm, numai la dări, ci și la a face să se bucure și de foloase.

Strîmtorirele tuturor sînt eșite în mare parte din vina tuturor. Cum poate Guvernul să organizeze creditul public, să crează mijloace de îndestulat toate nevoile, de îndemănat toate interesele, cînd se află lipsit pînă și de cele mai elementare noțiuni de capitalul și venitul, de activul și de pasivul fiecăruia particular.

Videți bine, domnule prefect, că lămurirele statistice ce vi se cer și care în toate țerile civilizate povățuesc măsurile administrative de a căroră înțelepciune ne minunăm, nu privesc numai la aruncarea dărilor statului, ce și la aruncarea temeliilor solide a celor mai importante instituțiuni de folosință obștească. Guvernămîntul actual caută

a se îngriji pre cât de interesele publice, pre atîta și de cele ale particularilor ; căci este convins că din prosperitatea și înflorirea acestora răsare bogăția și puterea statului. Spre a se putea deci veni cu toată solitudinea în agiutoriu nevoilor și a intereselor particulare, Guvernămîntul nu cere alta decît să le cunoască. Și iată care este scopul cel mai de pe urmă al catagrafiei.

Drept aceea, domnule prefect, subscălitul crede că vă veți socoti fericit de a vă ampara de o așa de frumoasă ocazie ce vi se înfătoșază, pentru a desvâli toată activitatea în săvîrșirea unei lucrări de un interes atîta de vital și pentru locuitori și pentru comuna noastră patrie.

Ministrul din lăuntru,

L. Catargiu

Directorul Statisticii centrale,

I. Ionescu

1859 <înainte de 23 iulie>

Ed. Monitorul oficial al Moldovei, nr. 80 din 30 iulie 1859 și broșura „*Povățuri pentru catagrafia Moldovei*, pag. 66—69.

70

1859 iulie 23. — I. Ionescu, director al Statisticii centrale, comunică Ministerului din lăuntru, modul în care a decurs concursul pentru funcția de delegat pe lîngă comisiile „catagraficești“.

REFERAT

Pentru a face numirea delegaților pe lîngă comisiunile catagraficești după meritul cunoscut prin cunoștințele și moralitatea lor, Ecselelenția voastră ați luat hotărîre de a se încunoștiința prin publicație pe toți doritorii de funcțiunile publice și a se cunoaște acei mai vrednici prin concursul deschis în Direcția centrală de statistică.

De la 7 a curente și pînă la 20 s-au înfătoșat 140 persoane, afară de acelea ce s-au înfătoșat la prefecturi și a căroră numer, judecînd după aceea de Roman, trece peste 300 inși din toată țeara.

În întîia zi, și a concursului, 20 iulie, s-au ales din toți acei 140 de pretendenți pe acei ce au fost sameși la districte, casieri la municipalități, subprefecți, profesori și acei ce au fost întrebuițați la catagrafie din urmă. Abia un număr de 20 delegați au putut a se culege din această categorie de oameni.

A doua zi, 21 iulie, îmbulzala pretendorilor au fost atît de mare, cît subscrisul s-au văzut nevoit a începe concursul prin ispita de icoana scrisorei și de știința de socotele. Această simplă și elementară cercetare au înlăturat chiar din capul locului pe o mulțime de pretendori de funcțiuni publice, cari erau lipsiți pînă și de aceste cunoștințe. Văzînd mulți între acestia, cari cu toate că au fost subprefecți și în alte însem-

nate funcțiuni publice, și cari au căzut fără ca să poată face macar o adunare din 4 sume fără greșală. Unii la înmulțire și împărțire au svîrlit pînă și condeiu din mînă, declarîndu-și ei însuși nevrednicia lor în această probă de a statisticeii.

Aceasta au îndemnat pe subscrisul de a părăsi cercetarea prin alcătuirea asupra unui sugiet de statistică și a se mărgini: 1. la icoana scrisoreii și la cele 4 speții aritmetice; 2. la înscrierea pe tablouri; și 3. la o severă cercetare de moralitate.

Impresia produsă de cercetarea de mai sus între doritorii de funcțiuni publice au îndemnat un mare număr dintrînșii de a se retrage de sine și a nu mai ispiti dobîndirea funcțiunei fără de a fi înzăstrați mai întii cu cele mai elementare cunoștințe ce se cer la catagrafie și mai ales cu facerea socotelilor de adunare, subtragere, înmulțire și împărțire.

Nemulțămirea celor ce s-au retras de sine, precum și a celor ce s-au respins din concurs au fost deopotrivă de mare cu mulțămirea acelor primiți, curat numai prin vrednicia lor. Toți s-au retras ducînd cu sine impulsia în morala publică întipărită de concurs. Un singur numai pretendent cu numile A. B., respins pentru că nu avea vîrstă legiuită, au insistat pînă în atîta, încît după ce au urmat tălmăcirii zadarnice, mulțimea pretendorilor l-au osîndit, apoi au sfîrșit prin a mă amenința că va intra în funcțiune și fără de concurs, avînd în a sa dispozițiune și alte puternice și obicinuite mijloace. Pe un asemenea-l resping și astăzi din punctul de vedere a imoralității.

A treia zi, cea mai de pe urmă încuviințată de eselenția voastră, pentru ca scopul concursului să producă efectul ce esă din primirea în funcțiunile publice numai cu singura putere a vredniciei și a moralității, s-au petrecut admițîndu-să și din acei mai slăbuți — și cu toate aceste, numărul delegaților nu s-au putut îndeplini.

Acei ce s-au cunoscut vrednici de a se supune eselenției voastre spre întărire sînt în număr de 62. Infătoșîndu-vi-i, dară, în alăturare cu atestatele de moraliceștele lor purtări și servicii publice, aștept cu toată supunerea cea mai de pe urmă hotărîre a es. voastre.

Toți acei ce se vor întări în funcțiunile de delegați, au a mai fi supuși încă unei definitive apreciații, rezemată pe faptele ce vor dovedi în practică la întîia, a doua și a treia septămină despre cunoștințele și capacitatea lor.

După lucrările lor, Direcția centrală de statistică va fi în stare de a cunoaște pe acei ce-n adivăr sînt capabili de a sevîrși lucrarea ce li se cere și de a înlătura pe acei nevrednici. Spre acest sfîrșit, odată cu trimiterea delegaților în district, subscrisul propune es. voastre de a se ordona tuturor prefecturilor spre a-i privighea și a le espedui fără cea mai mică întîrziere lucrările, ca așa, acei ce nu vor respunde la chemare după băgările de seamă ce le să va face de Direcția statisticeii în lucrări, să fie înlocuiți de cătră alții, ce se vor presenta la aprobarea Ministeriului de cătră domnii prefecti și pe răspunderea d-sale.

După această și cea mai de pe urmă ispitire de vrednicie, completîndu-se lista tuturor delegaților, se va supune la întărirea definitivă a preînălțatului Domn în funcțiunea provizorie de delegat al Departamentului. Acei ce, în sfîrșit, vor ajunge la rezultatul mulțămitoriu

ce se așteaptă dela dînșii se vor publica prin Monitor ca funcționari vrednici și vor forma o răsadniță de funcționari publici capabili, onești și înzestrați cu practică, din care Guvernămîntul va culege oamenii trebuitori la noule reforme ce au a se introduce în patria noastră.

Dacă es. voastră veți binevoi a încuviința acest referat, apoi toți acești de față se vor duce în paraclisul Curței, spre a săvîrși giurămîntul cerut de instrucții, spre a fi credincioși Constituției și Domnului Alecsandru Ioan I. Iar absenții se vor însemna, de a-l săvîrși înaintea prefectului și în catedrala districtului.

Directorul Statisticeii centrale
I. Ionescu

No. 16.982
1859, iulie 23

Ed. Monitorul oficial al Moldovei, nr. 80 din 30 iulie 1859; și broșura „*Povățuiri pentru catagrafia Moldovei*, pag. 66—69.

71

1859, iul. 25. — Ministerul de interne al Moldovei și I. Ionescu, directorul Statisticeii centrale cere prefecturilor să ia măsuri ca, pentru satele de religie apuseană, comisia de catagrafie să fie completată cu preotul respectiv.

Circulară de prefecturi

depeșă

Prefectura va încunoștința comisiile respective di catagrafie, ca la înscrierea satelor unde lăcuiitorii sînt di religea apuseană să invitezi a lua parte în lucrare și pe preotul lor coreligionar.

1859, iulie 25
No. 17.268

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 1. Concept.

72

1859 iul. 26. — Prefectura de Tutova raportează Ministerului din lăuntru că în ordinul pentru participarea la lucrările catagrafiei figurează numele unor subprefecți înlocuiți, iar nu al celor noi.

Nr. 5152
210

Station de Jassy

Dépêche télégraphique

Présentée à Berlad le 7/8 august 1859, 9 h-es 25 min
Arrivée à Jassy le 1859 9 h-es 55 min soir

Onor Minister din lăuntru
Prefectura district. Tutova

Jassy

În plicul primit în sara aceasta cu stafetă fiind oficea onor minist. către subprefecții de ocoale spre a lua parte la lucrările catagrafiei,

s-au luat aminte că la ocolul Tergului fiind locotenent de subprefect Mihalachi Bașotă, se înșamnă Ioan Ignat, ce au fost mai înainte.

Asemine la ocolul Corodului fiind Ion Bosie, se înșamnă Dimitrie Popovici și la Tutova fiind Vasile Huidovici, se înșamnă Ioan Popovici. Asupra acestora se cere grabnică dizlegare.

P. D. P. Ștefănescu

1859 iulie 26
No. 11.925

Conform avec l'original
Star...

<Rezoluție> : iulie 27. — Să se răspundă că dipăr-tările din slujbă și înlocuirea esti atributul prefectului, iară nu a casierului, prin urmare d. prefect va urma con-form ord. nr.

Catargiu

iulie 27

Din depeșa de față și altele de asămenea, ci s-au mai primit de la prefecturi, văzându-să că mulți din sub-prefecți sînt depărtați din funcțiile lor și înlocuiți cu persoane despre care ministerul nu are nici o știință și asămenea schimbări fiind făcute în contra circularelor date prefecturilor. Prin circulare să va ordona domnilor prefecți, ca numai-decît, îndată să restatornicească în funcțiile lor pe sub-prefecții încu-viințați sau cunoscuți de ministeriu : acie adecă, a căroră numai sînt înșămnate în adresa de însărcinare pentru catagrafie. Iar pentru aciea cari s-ar fi depărtați pentru abuzuri sau alte vinovății, să dea grabnic știință conform circularii sub nr. 16.968, spre a să regularisi trădarea lor în giudecată ; și în viitoriu, prefectura să păzească urmarea neabătută din instrucția ce i s-au dat prin acea circulară.

L. Catargiu

Arch. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 18—18 v. Orig.

73

1859 iul. 27. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, directorul Statisticii centrale încuviințează prefecturilor ca la lucrările comisiilor statistice să poată fi folosiți și unii specialiști.

Circulară

Prefecturi de...¹

În lucrarea comisiilor statistice, a căroră șef suprem ești d-ta, mi-nisterul vă autorizază a apela și a cere concursul tuturor oamenilor a căroră cunoștinți speciale ar pute să agiute la dobîndirea a tot feliu de

¹ Loc alb în text.

cunoștinți statistici precum doctori, ingineri, profesori, mecanici și moași ce se află în acel district, la cari oficial vă veți adresa în acest obiect.

1859, iulie 27
Nr 17604

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 2. Concont

74

1859 iulie. — Instrucțiuni către membrul unei comisii de ocol, asupra efectuării lucrărilor catagrafice.

Principatele Unite Moldova și Valahia Ministeriul din năuntru al Moldovei

Spre a ne pregăti de a intra în noua ephă, ce Convenția din 7/19 august 1858 au deschis Principatelor-Unite, ministerul simțește, mai nainte de toate, neapărata trebuință de a ave o cunoștință adevărată de toate nevoile și înlesnirile locuitorilor, de toată puterea și slăbiciunea Statului. Pentru acest sfârșit, au eșit, la 1 iulie a anului curent, ordonanța domnească subț no. 185, datată din București, după care catagrafia locuitorilor și a veniturilor funciare este decretată a se săvârși fără cea mai mică întârziere.

În conformitate cu articolul 4 din zisa ordonanță domnească și cu instrucțiile încuviințate de Consiliul Miniștrilor, subscrisul, luind în privire propunerea ce i s-au făcut, să grăbește a chema ajutorul cunoștințelor și a ispitei ce aveți de localitatea în care vă aflați la lucrarea aceasta atît de importantă pentru așezarea unui viitoriu fericit pentru toți locuitorii patriei noastre. Drept aceea, ministeriul vă numește, prin aceasta, membru al comisiei din ocolul Hurta (?) și vă invită de a vă întruni cu ceialți membri și de a începe lucrarea de la 1 a viitoarei luni august.

Spre a înlesni grabnica lucrare a comisunilor, ministeriul au pregătit 32 de tablouri, pe care l-au încredințat delegatului sau spre a se trece în ele relațiile ce veți culege din amănunta cercetare la fața locului asupra tuturor persoanelor și a obiectelor. Îngustînd în acest chip, pre cît s-au putut, cadrul investigațiilor statistice, ministeriul să măgulește a spera că lămuririle, așa cum sînt reduse fiind puține, vor putea fi luate cu toate esacteta și cu toată certitudinea de către d-voastră.

Pe lîngă delegatul ce s-au numit de ministeriu la comisiunea din care faceți parte ca membru din partea positorilor¹ aveți facultatea de a cere tot agiutoriu din partea d. prefect al districtului și mai cu seamă de la d. subprefect, care înadins s-au însărcinat a fi și membru al comisiei de ocoale, ca așa să se poată înainta ori ce lucrare, fără cea mai mică împotrivire sau îngreure sau prelungire.

Afară de lucrările începerei catagrafiei ce s-au pregătit a vi să da de către administrația districtului, potrivit articolului I de la fața

¹) Scris de mină cu cerneală.

62 a tomului al II-lea din Manualul, ministeriul vă trimite o broșură cuprinzătoare de toate instrucțiunile încuviințate de Consiliul Miniștrilor spre a vă îndemăna cu dînsa întru a începe, a face și a săvîrși lucrarea cu tot succesul dorit.

Rezultatele investigațiilor d-voastre, fiind destinate a se publica spre a fi de folosință tuturor, vă vor aduce și d-voastre onoarea și recunoștința acea publică de care să învrednicesc toți acei ce servesc patriei cu dreptate și cu devuement. În această ocazie, însă, aceste prețuite calități devin cu atîta mai de dorit a le avea, cu cît de la lucrarea adevărată, dreaptă și nepărtinitoare a d-voastre atîrnă nu numai așăzarea intereselor statului, dar și desvălirea tuturor intereselor locuitorilor țerei. La aceasta gîndindu-vă în tot cursul lucrărilor d-voastre, subscrisul este încredințat că veți izbuti a dobîndi un rezultat mulțumitoriu și demn de a vă agonisi cu osăbire speciala recunoștință a Guvernămîntului și a patriei.

Ministrul Secretar de Stat
la Departamentul din năuntru

(ss) Catargi

Directorul Statisticii centrale

(ss) I. Ionescu

1859 iulie

Iassi

Nr. 1728¹⁾

Biblioteca Academiei R.P.R., nr. 530, foaie volantă romînească, tipărită cu caractere chirilice, și broșura „*Показания для картографии Молдавии*”, pag. 70—72.

75

1859 aug. 2. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul de numire a personalului Direcției statistice a Moldovei, în urma propunerilor Ministerului de interne.

Principatele-Unite
Moldova și Valahia

Noi, Alecsandru Ioan I

Cu mila lui Dumnezeu și voința națională

Domn al Moldovii și a Țerii Romanești

La toți de fați și viitori sanatați!

După propoziția Ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul trebilor interne a Moldovei

Am decretat și decretăm următoarele numiri la Direcția de statistică :

Art. I. Domnul Ioan Negură este numit agiutorul Direcției. -

Art. II. Domnul Neculai Alicesandrine este numit șef biuroului lucrărilor de agricultură.

Art. III. Domnul George Roșu este numit șef biuroului lucrărilor de măestrii și fabrici.

¹⁾ Scris cu cerneală.

Art. IV. Domnul Ioan Pavlov este numit șef biroului lucrărilor de comerț.

Art. V. Domnul Costache Pavlov este numit șef biroului populației.

Art. VI și cel din urmă. Ministru din năuntru este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Datu-s-au în tabera de la Florești, august în două zile anul mîntuirii una mie optu sute cincizăci și nouă, întiiul anu a Domniei Noastre în Principatele Unite.

Alecsandru Ioan
<sigiliul domnesc>
Nr. 190

Din ordinul domnului
Ministru secretar de stat
la Departamentu din năuntru,
L. Catargiu
Nr. 17.291

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. no. 45.569/1859, f. 18. Orig.

76

1859 aug. 3. — I. Andrieș și A. Iorga, delegații comisiei de catagrafie Botoșani trimit Ministerului din năuntru procesul verbal al acelei comisii, prin care constată tipărirea greșită a unor imprimare.

Onoratului Ministeriu din lăuntru
Delegații comis. catagrafii orașului Botoșani

raport

Alăturindu-să în copie procesul verbal încheiet în șădînța de astăzi a corentii de cătră mădularile ce întregesc lucrările comisiei catagraficești a acestui oraș Botoșani, iscălitii roagă pe onorabilul ministeriu a grăbi darea dezlegării cuvenite.

Iancu Andrieș

A. Iorga
1859 avgust 3
Nr. 6

Nr. 20.810 (407)

<Rezoluție> : aug. 5. Să cuvine Direcției statistice
D. Gr.

Prin depeși telegrafică să facă cunoscut greșală tipografică ci au avut loc în bileti.

L. Catargiu

Anul 1859, luna avg. 3. — Subscrișii mădulările ce întrunești comisia catagrafii orașului Botoșani, din observația făcută enstrucțiilor ce pune în lucrare această înscriere, au venit în lămurire, ca pi de o parte comisia întrunindu-să, va și începe cu lucrarea hotărîtoriu de la întiu a curenteii, iar prin art. 36 din Monitoriu nr. 77 să îngrădești pe comisie de începeria lucrărilor scrierilor mai înainte de împărțirea biletilor cu lit. B, în care fiecare lăcuiitoriu va înscrie relațiile ce i să cer în termen de 20 zile, după primirea căroro bilete, comisia va începe lucrarea spre verificare. În asămîne nedumerire aflîndu-să comisia și despre biletile ce sînt trimasă de ministeriu, căci biletile supt lit. A urmiază potrivit art. 31 a să da jîdovilor după a lor înscriere de către comisie și acele cu lit. B a se împărți lăcuiitorilor în înscrierea avutului lor și din a lor observare să cunosc a fi greșite de la tipariu, prin punerea literilor, căci biletile cu lit. A are înțalesul biletilor cu lit. B și acele cu lit. B înțalesul acelor cu lit. A, încit din așa înprejurări viind în nedumerire de urmarea ce trebue a să păză în amîndoi dezvălîtele cazuri, să încuviințază ca chiar cu cea întiu poștă dd. delegați să ciară dezlegare de la ministeriu, pentru care s-au închiet acest jurnal.

Iscăliți — Gheorghi Sinescu, Odanică Taranu, Costachi Emanoil, Costachi Enescu, Ioan Gheorghiu, Dimitrii Aronovici, Leon Boldescu, Isaia Savoici, Enachi Corne, Gheorghe Ciretel.

Pentru întocmai cu originalul
Delegații ministeriului
Iancu Andrieș, A. Iorga

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 34, 35, 35 v. Copie, raport orig.

77

1859 aug. 4. — P. Donici, ministrul lucrărilor publice, invită Direcția centrală a statisticii să dea ordin comisiilor de catagrafie, spre a verifica adevărîțele „zilelor de drumuri“ aflate la săteni și a se vedea dacă sînt autentice.

Principatele-Unite
Ministeriul
Lucrărilor publice
a
Moldovei
Secția II-a Nr. 6791
Iassi 4 august 1859

Onoratei Direcții centrale a statisticeii

Acest ministeriu vroind a ști dacă în strîngerea dărei în bani a zilelor de drumuri de pe la locuitorii țării nu au avut loc oarecäre abu-

zuri, prin slobozirea de adeverințe scrise de mână în locul acelor tipărite de guvern

Cu onoare invită pe acea onorată Direcție să binevoască a da ordine delegaților ei, ca cu ocazia purtării d-lor prin sate în adunarea științelor statistice, să cerceteze dacă nu să găsească la locuitori asemenea adeverinți false și să raporteze de descoperirea ce ar face.

Ministru,
P. Donici

Carp
Șeful secției,

<Rezoluție>: Să se facă circularea la toți delegații de a face cercetarea cerută de ministeriu.

I. Ionescu

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos 43.209/1859, f. 37. Orig.

78

1859 aug. 5. — Ministerul din năuntru ordonă prefecturilor distribuirea biletelor și începerea catagrafiei de caselor și a locuitorilor.

Circulară

Indată ce să vor împărți în târguri biletele litera A, să va începe catagrafia casilor, numerarea lor și trecerea în tabloul numit catagrafie, care trebuie sfârșită mai înainte de întâiu septembrie, cînd are a se păși nesmintit la verificarea biletelor și la recensimentu cu de-amănuntul a târgoveților și la datul biletelor lit. B mai cu osăbire la jidovi și populația flotantă.

La toate prefecturile
La comunele di Iași

1859, august 5
Nr. 18.488 și 18494

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 8 și f. 23; concept de I. Ionescu, directorul Statisticii Centrale.

79

1859 aug. 5. — Ministerul din năuntru recomandă comisiilor catagraficești de ocoale verificarea pe teren a situației „nevolicilor“, pentru constatarea eventualelor greșeli sau abuzuri ale slujbașilor însărcinați cu cercetarea acestora.

Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din năuntru al Moldovei

Domnului¹

Conform închierii Consiliului Miniștrilor, comunicată de Ministeriul trebilor streine cu adresa nr. 3110, d-voastră aveți de a păzi urmă-

¹ Loc alb în text.

loarea regulă, ca un adaos la instrucțiunile date pentru catagrafia generală a țerei :

„In urmarea neesactității, din partea prefecturilor districtuale în privirea lucrărilor atingătoare de scăderea din dare a nevolnicilor, fugiților și a morților, să recomandă cercetarea unor asemenea nevolnici comisiilor catagraficești de ocoale, care avînd în privire numărul nevolnicilor scăzuți de Visterie și numărul acelora ce au mai reclamat în urmă și n-au apucat a se scădea, să se încredințeze local, atît pentru cei întăi dacă după starea și vrăsta lor au meritat a fi scăzuți, precum și pentru cei al douilea, adecă acei ce reclamă acum scăderea, despre care să comunice listă de acei ce sînt în adevăr neputincioși și de acei ce s-ar fi scăzut fără să meriteze ; precum și pentru a se trage la raspundere pe acei ce de cătră comisie se vor dovedi că au uneltit abusuri în constatarea nevolniciilor“.

Această încheere a Consiliului Miniștrilor vi să recomandă d-voastră ca să o esecutați, făcînd cea mai amănuntă cercetare și rezultatul să se însemne în osăbită listă.

Ministrul secretariu de stat
la Departamentul din năuntru

Directorul Statisticei centrale

1859 august 5
Iașii
Nr. 18.493

Circulară la toți delegații.

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 19. Impr.

80

1859 aug. 7. — Ministerul din năuntru face cunoscut prefecturilor să pună în vedere delegaților, ca în tabelele de populație să noteze pe copiii „hultuiți“, trecînd în dreptul lor litera „h“.

Circulare la toate prefecturile

Prefectura este invitată ca să încunoștiințeze grabnic pe delegații din acel district, ca în tablourile de populație să însemne la observații, copiii hultuiți, puind litera *H*.

1859, august 7
Nr. 18 815

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 40. Concept.

1859 aug. 8. — Ministerul din năuntru aprobă prefecturilor completarea comisiilor de statistică cu membri proprietari avînd și un cens inferior celui legal.

Circulară la prefecturi

Spre a să putea întîmpina greutatea ci mai multe prefecturi întîmpină în compunerea comisiilor de statistică, neputînd găsi membri din chiar colegiurile alegătorilor respectivi, ministeriul să vedi redus la necesitate de a învita pe prefecturi ca la asămîne caz să complectezi comisiile cu persoane dintre proprietari, chiar de nu ar avea deplin censu cerut de legi spre a fi alegători.

1859 august 8
No. 18859

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 42. Concept.

1859 aug. 8. — Delegatul ministerial în comisia statistică Neamț raportează Departamentului din năuntru unele dificultăți întîmpinate de la administrațiile districtelor cu prilejul strîngerii datelor statistice.

Nr. 6799

Station de Iassy

213

Dépêche télégraphique

Présentée à Piatra le 19 août 1859 8 h-es 20 min
Arrivée à Iassy le 20 août 1859 12 h-es 30 min

Onorabilului Departament Lăuntral Esi

Se supune cunoștinței ca după stăruințele administrației de a trada catagrafiile locuitorilor acele vechi și noue, căci acele de prin sate sînt rupte și feștilite, nici până acum au urmat — încît comisia din această cauză stă nelucrătoare timp de șasă zile, totodată va ordina ca cu grăbire să dee rezultatele ce i se cere.

Delegat minist.

D. Ciornei

Conforme avec l'original,
Levandowski

<Rezoluție> : Aug. 8. Să cuvine Direcției statistice
L. Catargiu

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 54. Orig.

1859 aug. 9. + Ministerul din năuntru al Moldovei îndatorează pe delegații statistici, ca tabelele completate, să fie înaintate comisiei supreme de apel, pentru a fi verificate, după care vor fi îndrumate ministerului.

Nr. 18.948

1859 august 10,
Principatele-Unite
Moldova și Valahia

92 circulare¹

Ministeriul din năuntru al Moldovei

Onorat d-sale delegatului...²

Conform articolului 7 din capul I al instrucțiilor pentru facerea catagrafiei, ministeriul pune d-tale îndatorire ca îndată ce vei culege cu foată scumpătatea faptele statistice ale unui sat și le vei trece în toate tablourile, apoi să le trimiți, prin canalul d-lui prefect, comisiei supreme de apel, spre a le controla și verifica. Și după îndeplinirea unei asemenea cercetări, grabnic să le espeduești ministeriului, spre a se publica spre obșteasca știință, spre și cea mai de pe urmă verificare publică.

Ministrul secretar de stat
la Departamentul din năuntru
<L. Catargiu>

Directorul Statisticii centrale
<I. Ionescu>

No.²

1859 august 9

Iassi

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/ f. 52. Impr.

1859 aug. 10. — Ministerul de finanțe al Moldovei face cunoscut ministrului din năuntru numele unor foști supuși „la osăbitele protecții“, spre a fi înscrși în tabele de către comisiile ce întocmesc catagrafia.

Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul de finanțe al Moldaviei
Secția I-iu
Nr. 9373

Anul 1859, luna august în 10 zile
Iași

Onor. Minister al trebilor din lăuntru

Pentru unile fețe însămbrate în dosul acestii, ce de cătră Ministeriul ecsterior s-au recomandat prin adresa Nr. 3016 că sînt retrasă

¹ Text scris de mină.² Loc alb în text.

dela osăbitele protecsii și acum să cunosc de pămîntene, nu se arată și forul locuinții lor, spre a să pute înscrie la dări după clase; și fiindcă zisul ministeriu cătră care au urmat dicleratiile lor de retragere, prin adresa nr. 3286 încredințază că nu poate da știință unde anume să gășăsc cu locuința, din împrejurarea că ei prin acele dicleratii n-au arătat și locuința, ministeriul acesta cu onor recomandază niște asămine feți acelui minister, spre a-i face cunoscut comisiilor de catagrafie pentru a-i înscrie pe la locurile unde s-ar afla.

Ministru secretar de stat
la Depart. de finans,
M. Costachi

Șef secției
G. St...

No.

1. Vartarezi Popovici
1. Iozef Ridel
1. Grigori Popovici
1. Toma Popovici
3. frații Andriaș, Ariton și Zaharia Cojocărești
1. Macsimilian de Salbiurn
1. Gheorghie Boas
1. Manea Ciuntul

10 adică zăci

<Rezoluție>: Avgust 12. Să cuvine Direcsiei statistice
D. Gr.

Să scrie circulară delegaților ca din asămine persoane cari s-ar găsi în tîrgurile destrictului să-i treacă în rubricile pămîntenilor.

L. Catargiu

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 66—66 v. Orig.

85

1859 aug.10. — Herescu, delegat al ocolului Coșula (ținutul Botoșani), raportează ministerului începerea catagrafiei pe moșia Cristești și cere a i se trimite urgent tabelele pentru înscrierea datelor culese, căci lipsa lor întîrzie lucrările.

Onorab. Minister al afacerilor interioare
Dilegatul ocolului Coșula, țin. Botoșani

raport

Lucrarea comisiei catagrafice s-au început la zăoa de I-iu a corentii — precum este cunoscut onorat. minister din procesul verbal nr. 11 prezăntat cu raportul nr. 12 — pe moșia Cristești, ci face cap

Ocolului de Sus. Cauza netrimiterii tablourilor pînă acum la onorabilul minister, este că citata moșie, pe lângă că-i destul de mare, cu deosebitele ei cotune, ari și un număr mari de lăcuiitori, schituri de călugări și de călugărițe, precum și disrobiți, încît pînă s-au putut culegi științele și relațiile trebuitoare, și mai ales pînă s-au limpezet și modul începerii lucrărilor, s-au întîmpinat greutăți și piedice, fiind totodată și lăcuiitorii împrăstieți la lucru. Acum însă catagrafisărea fiind isprăvită în citatul sat, urmează a să trece în tablourile respective, din cari lipsăsc no.no. 15, 16, 18, 19, 20, 22, 24 și 26 și sînt neapărat trebuitoare, chiar în săvîrșirea complicită a satului unde să găsește comisia în prezănt, cari prin adrisăli no. 8 și 23 le-am cerut de la prefectură și ea au răspuns că încă nu li-au primit de la onorabilul minister, precum nici bileturile îndestulătoare macar pentru satul Crăstești comisia nu le are; după primirea căroră, de îndată să vor îndeplini cu trecirile în ele a obiectelor culesă pînă acum de comisie. Și cu cea întăi postă, le voi predstavlisă onorabilului minister.

Herescu

1859 avgust 10 zili
No. 26

<Rezoluție>: Avgust 12. Să cuvine Direcsiei statistice
D Gr

Să să facă cerculară ca toate hărtiele și tablourile ci ar fi adrese sate delegaților să le espeduească îndată, spre a nu se mai prileji sminteală și pierdere de vremi

L. Catargiu

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 68—68 v. Orig.

86

1859 aug. 11. — Instrucțiuni elaborate de Direcția statistică a Moldovei privind înființarea delegatului departamentului pe lîngă „comisiunea supremă de apel”; despre atribuțiile acestui organ „catagraficesc” din Moldova, similar raportorului statistic din Tara Romînească.

Referat

Pe lîngă comisiunea supremă de apel, constituită conform cu art. 7 din instrucțiunile încuviințate de Consiliu, spre a controla și a verifica lucrările catagraficesți și spre a îndrepta greșalile comise, a adăugi scăpările de vedere și a hotărî definitiv asupra tuturor tănguiriilor, este și un delegat al departamentului cu scriitorul său. Acest delegat provizoriu, așezat pe lîngă comisiunea supremă de apel, are îndatoririle următoare:

1. De a fi șeful canceleriei comistunei.

2. Din zioa săvârșirii catagrafiei unui sat, delegatul va regula ținerea exactă a matriculilor de nașteri și de morți, după alăturatele trei formulare sub nr. II și III. Spre acest sfârșit, atât din țirguri cât și din sate adună mitricile la sfârșitul fiecăreia luni, face depolimentul și-l trimite la Direcția centrală <a> Ministerului din năuntru cu raportu lămuritoriu de sporiul și scăderea urmată în toată populația districtului, după formulariul sub nr. IV.

3. Delegatul înregistrează în tablourile făcute, toate prefacerile ce ar urma nu numai în recensiment, dar și în cadastru, agricultură, manufactură, comerț și consumație, însemnind prețurile curente, producția și comerțul de importatie și de esportatie.

4. Delegatul adună toate cifrele constatatoare de starca reală din fiecare lună a statisticeii criminale, sanitare, administrative, finanțiare și judecătorești, pe care în extract le trimite Direcției centrale din Ministeriul din lăuntru la sfârșitul fiecăreia luni.

5. Delegatul nu numai adună cifrele, dară le și verifică prin ajutorul agenților administrației atârnați de prefectură cumu-s: subprefecții, vornicii, prezidenții municipalității, polițiile, starostii breslilor, cahalii, antreprenorii de venirurile și cheltuelile municipale, vameșii, căpitanii de porturi și păzătorii de pe la trecătoarele de la hotare.

6. În timpul catagrafiei, delegatul este și în prefectură pentru lucrările statistice aceea ce Direcția centrală este în Ministeriul din lăuntru. El constatază progresul tuturor ramurilor de producere, populația și serveții publice¹ de îndestulare a populației și de administrație întru cât aceste se exprimă prin cifre.

7. Delegatul este responsabil numai de esactitatea cifrelor, iară nicidecum de faptele sociale ce se exprimă prin ele. De aceea fără a se amesteca cituș de puțin în ele, le arată întocmai cum să exprimă în numere și în raportul mensural trage atenția asupra propășirei sau a dărei înapoi, asupra abuzului și asupra folosului exprimat în cifre.

8. Delegatul nu mai puțin raportează ministerului pe toată săptămîna de lucrarea comisiei supreme privitoare la cercetările statistice din tot cuprinsul districtului, arătîndu-i prefacerile, adăogirile și scăderile urmate, în tablouri supuse comisiei supreme de delegatii ocaalelor.

9. La toate îndatoririle statistice puse de ministeriu asupra prefecturei, delegatul avînd un birou în prefectură, dă mână de ajutor la punerea lor în lucrare.

10. Lucrările statistice din fiecare district fiind încredințate prefecturei, precum d. prefect ea parte activă și comisiunea supremă asemine — și delegatul în comisiunea supremă este șeful canceleriei, iară în prefectură își are biroul seu, însărcinat cu toate lucrările statistice ale districtului.

Cu aceste de mai sus instrucții subiscălitul trage parte din lucrarea delegatului nu numai în controlarea și verificarea catagrafică întru cât aceasta se săvîrșește în districte, dar răspunde și la nevoie de a se ținea statistica cu toate modificațiile ce aduce timpul în faptele exprimate în ea. Cu această de pe urmă îndatorire, subscrisul are o organi-

¹) Sic.

zație analogă cu aceea din Valahia, unde să află cite un raportoriu permanent în fiecare district. Pentru acest sfârșit, subscrisul are onoarea de a supune aprobărei Consiliului, instrucțiile de mai sus privitoare atât la timpul catagrafiei ca delegat pe lângă comisiunea supremă de apel, cât și la timpul viitor ca raportoriu permanent al districtului, aceea ce necesitează a se trece în buget pe anul viitor, lefile delegaților și a scriitorului lor; iară numirea acestora se va face.

1859, august 11
No. 18.998

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 22, 30. Concept de I. Ionescu

87

1859 aug. 12. — Ministerul din Lăuntru al Moldovei pune în vedere subprefecților să participe intens la operațiile catagrafiei, care este o lucrare de mare importanță și să respecte instrucțiile date în această privință.

1859, august 13

Nr. 19.359¹

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din Lăuntru al Moldovei*

Onorat d-sale...² subprefectul ocolului...²)

După instrucțiile comisiunilor dizbătute și încuviințate de Consiliul Miniștrilor, subprefectul nu se poate, supt nici un cuvînt, a se abate de la dănsese și a nu lua partea cea mai activă în lucrarea catagrafiei, fără înse a neîngriji serviciul ce-i este încredințat, pe care-l va căuta cu mai mult succes purtîndu-se neconținut prin sate, în lucrarea catagrafiei. Drept aceea, ministeriul adaoge prin această circulară a cere îndeplinirea instrucțiilor din partea d-lor subprefecți cu cea mai mare activitate și stăruință, ca nu la din contra, stingherindu-se lucrarea, să cadă în răspundere. Acest avertisment oficial se dă și d-tale, cu speranță că te vei sirgui a evita ministeriului neplăcerea de a constata sminteala ce ai putea ocasiona la o asemenea importante lucrare de folosință publică.

Ministrul secretar de stat
la Departamentul din Lăuntru

<L. Catargiu>

Directorul Statisticii centrale
<I. Ionescu>

Nr. 19.358¹

1859 august 12

Iași

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 56. Imprimat.

¹ Text scris de mină.

² Loc alb în text.

1859 aug. 19. — Ministerul din năuntru al Moldovei recomandă prefectilor, ca în corespondența de natură statistică să se adopte un stil simplu, laconic și concis.

Circulare la toate prefecturile

Este invitată prefectura ca, în toate corispundențele privitoare la statistică, să întrebuițazi stilu cel mai laconic, arătînd simplu numai cee ci esti di nevoi, spre a să înțalegi — ferindu-să di multe considerenti, frază sau perifrază. De aceasta va încunoștiința și comisiile statistice, spre a să conforma întocmai.

1859 august 19
No. 19.833

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 70. Concent.

<1859> aug. 20. — Delegatul comisiei de catagrafie din despărțirea 3-a a orașului Iași cere redacției Monitorului oficial, să aducă la cunoștință publică dificultățile ivite din cauză că unii „proprietari și chirigii de casă” nu sînt găsiți la locuințe de către comisie, pentru complectarea tabelelor statistice.

Comisiunea de catagrafie și statistică din despărțirea a 3, din Capitală, invită pe onorabila redacțiune a publica prin Monitoriu înpedecarea ce sîmte comisiunea, în adunarea relațiilor neapărate pentru catagrafisirea caselor, din cauză că cea mai mare parte de proprietari și chirigii lipsăsc de acasă și casele fiind încuete și păzite numai de cîte o slugă, comisiunea nu are de la cine lua lămuririle valoarelor de fond și chirie și nici cui încredința biletele. Iar pe alții din boerii proprietari și chirigii găsindu-i șezînd la masă, sau dormind după prînz, ori pretextînd că nu sînt gata, nu voesc a să deranja un minut — încît comisiunea este silită a-și perde timpul în așteptare zădarnică.

Comisiunea invită pe domnii proprietari și chirigii de casă, ca să binevoiască fiecare a se conforma cu instrucțiunile publicate și a ave în grijă — cînd comisia să apropie de lăcuința d-lor sale pe ulița în care se află — ca să-i poată găsi acasă pentru a complecta tabloul cu eczacte lămuriri, cu care chip să se poată evita prilejul de lînguire.

Așa precum această catagrafisire a caselor este destinată a se desăvîrși pînă la 1 a viitoarii luni septemvrie, de la care zi comisiunea

este obligată a începe adunarea biletelor și înscrierea populației, conform cu rostirea instrucțiilor.

Delegat comisiunei,
C. Cocotă

<1859> august 20
nr. 22

Ed. *Monitorul oficial al Moldovei*, nr. 90 din 31 august 1859.

90

1859 <aug. 20>. — Ministerul din năuntru al Moldovei comunică prefectilor ca, în lipsa persoanelor din corpul electoral cu simț patriotic, să numească în comisiile de catagrafie din ceilalți cu capital în „iubirea de patrie“.

Copie

Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din năuntru al Moldovei

Onoratei Prefecturi de . . .¹

Indiferința de lucrul public din partea unor persoane ce au fost invitate, după pilda ce s-au luat de Guvernământ din statele civilizate ale Europei, de a se întruni în comisiunile catagraficești și care au refuzat concursul lor, răzămîndu-se pe cuvintele de interes particular, de stare a sănătății, ba încă și de considerații politice, au adus o sminteață în lucrările decretate a se săvîrși prin ordonanța domnească supt nr. 185. Particularii de bună seamă n-au înțeles că lucrările aceste privesc la interesul lor, care în acest caz se identifică cu acel al statului. Acest fapt ce s-au petrecut sub ochii d-tale, d-le prefect, oricît de descurajătoriu ar fi pentru fiecare român ce dorește cu sinceritate întemeierea regimului reprezentativ în patria noastră, nu este totuși o natură, care să ne facă a despera de viitorul ce ne este așternut în Convenție. În adivăr, alătura cu aceste fatale consecvințe ale unui trecut ce au căzut greu asupra țării, ministerul are cea mai vie mulțămire de a vide că vîntul stărpitoriu simțimentelor patriotice și naționale ce au bătut cu atîta violență peste noi, n-au putut răzbate în toate inimile și n-au putut isbuti de a înstrăina pe toți fiii țării de la comuna lor patrie. Indiferenții de lucrul public, de noua vieată politică și constituțională în care intrăm sînt mai mult de cît în minoritate. Ei abia formează o grupă ce se poate socoti ca o neînsămnată ecsepție. Mulțimea persoanelor invitate de a lua parte în lucrările catagraficești este atîta

¹ Loc alb în text.

de mare și lucrările începute se continuază cu un succes atât de lăudabil, încît subscribul în fața sacrificiului intereselor private, în folosul celui public din partea membrilor comisiunilor ce sînt înjghebate și care au și trimis nu numai procesele verbale, dar și chiar probe de înscriere satisfăcătoare în tablouri, are de împlinit una din cele mai sacre a sale îndatoriri. De aceea, d-le prefect, se face d-tale invitare ca să binevoești a arăta tuturor membrilor întruniți în comisiuni, cea mai vie recunoștință a ministeriului pentru grăbirea cu care au îmbrățoșat această servicie de folosință publică, cu cea mai curată neînteresare și de a aviza cu toată iuțeala și rivna ce vă caracterizează, întru a înlocui fețele care s-au îndepărtat dela constatarea stărei materiale și a populației în care noul nostru așezămînt politic găsește țara.

Timpul lucrărilor de poroncoală în acest ordin de lucrări au trecut. Prin convicție, dară, și îndemnare plină de curtoazie sînteți invitați a umple toate locurile deșarte și a vă feri de a vă adresa în zadar la acei cari au nevoie de a să chema la serviciile publice prin nada graselor remunerații, prin mărimea lefelor și prin alte considerații de interese private.

Acum cînd ne-am reîntegrat în vechile noastre drepturi de autonomie, faceți de a se pătrunde acei la care vă adresați de importanța drepturilor constituționale și reprezentative ce esersază în lucrarea catagrafiei și de însemnatul concurs ce aduc prin asemenea lucrare, la a face din principurile Convenției, adevărurile vizibile și practice.

Piedicile ce întimpinați, d-le prefect, în completarea comisiunelor sînt de natură așa de dificilă, încît spre învingerea ei se cere o stăruință și o trudă în raport cu starea de indiferință în care se găsesc persoanele ocupate numai de interesele private. Aceasta face cu totul grea și delicată funcția unui administratoriu; încungiurat cum vă găsiți cu tot feliul de pedici, trebuie să lucrați astăzi cu mai multă virtute decît orișicînd, spre a vă aduna elementele trebuitoare la așazarea egalității înaintea dărilor și a legilor, elemente atât de necesare puterilor publice ale statului, cît cererea oficială a unora din ele de cătră Comisia centrală și permanentă din Focșeni îndeamnă pe Guvernămînt a recomanda d-tale cea mai mare activitate, spre a săvîrși cu o oară mai digrabă lucrarea catagrafiei.

Inlăcuți, d-le prefect, pe toți cîți se leapădă de a da mîină de ajutor la lucrarea înaintemergătoare a aplicației mîntuitoarelor principii ce închizășluesc renașterea neamului și înflorirea Patriei Noastre. Dacă nu găsiți îndestule fețe în corpul electoral, luați și din acei ce, cu toate că sînt proprietari, totuși neavînd censul cerut, au un altul mai giș și un capital mai mare în iubirea de Patrie decît acei ce ne-au trimis refuzul lor.

Cu proprietarii mari și mici, cu acei îputerniciți și neîputerniciți de cenz, căutați, d-le prefect, a înjgheba grabnic comisiile și a duce la bun sfîrșit catagrafia; cu această măsură, ministeriul va pute persista în ținerea principiului reprezentativ ce au adoptat în facerea catagrafiei prin împreună-lucrare și a particularilor. Sistemul de delegați îmbinat cu acel al comisiilor în facerea catagrafiei este astăzi adoptat

nu numai în Franțiea, dar și în Prusia. Pilda bună a acestor înflorite țări ne-au îndemnat de a ne servi și noi, cari nefiind agiuși încă la patriotismul englizăsc, n-am putut a ne servi numai de comisii — și a le înlătura după cum și sînt înlăturate sub regimele despotice și tiranice, ar fi fost o lovire în simțimentele noastre reprezentative; de aceea, vă invităm, d-le prefect, a face să izbutească în practică sistemul micșt al comisiunilor înjghebate din agenții administrației și din reprezentanții tuturor intereselor private.

Cu fețele constituite până acum în comisiuni catagraficești și cu acele ce veți mai adăogi, veți fi în stare, d-le prefect, de a vă trece de acei ce de bună samă n-ar fi cutezat a înapoi invitațiile, cînd aște ar fi fost venit sub formă de poroncă și din partea vreunei autorități străine ocupătoare țarei. Inșă Guvernămîntul pămîntean carele povățuit de principiile constituționale n-au voit să introducă în această lucrare impunerea asupra particularilor după cum aceasta se politicește în oarecare țări, Guvernămîntul pămîntean făcînd un apel călduros la patrioticeștile simțimente a celor doritori de prosperitatea publică în interesul punerii în lucrare a principiilor constituționale, ar fi trebuit să zacă în noroiul trecutului, dacă cei mulți s-ar fi luat după cei puțini. Autoritățile streine tot ce au avut trebuință de a face, ele au făcut, pînă și statistica tuturor fîntînilor din țară în interesul apelor trebuitoare armatelor, fără să fi întîmpinat vreun refuz din partea cuiva. Noi în interesul țarei am avut durerea de a primi inșă refuzuri, care cu atîta sînt mai simțitoare, cu cît lucrarea cerută este inaintemergătoare a întemeerii egalității și a dreptății între noi.

Ministeriul, continuînd în marșa ce au adoptat, vă invită cu insistare, d-le prefect, de a trece peste toate dificultățile, de a lăsa la o parte pe acei ce vă refuză și de a-i înlăcui grabnic cu acei ce din dragoste cătră consolidarea noului ordin de lucruri dăresc a servi patriei în această importentă lucrare a catagrafiei. Lista tuturor membrilor ce vor rămîne definitiv în comisiunile din districtul d-tale, veți binevoi a o trimite ministeriului, spre a fi supusă întăririi Prea Înălțatului Domn stăpînitoriu al Principatelor-Unite, odată cu lista acelor ce, folosindu-se de libertatea constituțională sub care trăim, s-au refuzat de a conlucra la adunarea elementelor pregătitoare întemeerii desăvîrșite a inșuși acestei libertăți.

Ministru secretar de stat
la Depart. din Lăuntru,

<L. Catargiu>

Director Statisticii centrale,
<I. Ionescu>

No. 19.403

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 58; 60. Concept corectat în mai multe locuri de Ion Ionescu, publicat în *Monitorul Oficial al Moldovei*, nr. 86 din 20 august 1859

1859 aug. 21. — Ministerul din năuntru convoacă delegații din toate despărțirile Iașului, să se prezinte la sediul Direcției, aducînd și lucrările statistice de care le-au alcătuit.

Onorat d-sale delegatului din toate despărțirile

Ministeriul vă invită ca Duminică la 23 a curentei să vii numai-decît în cancelaria Direcției centrale de statistică, împreună cu toate lucrările căte ați înaintat până acuma în obiectul catagrafiei, pentru a se pute vide rezultatul lucrării d-voastră.

1859 august 21
No. 20212

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 72. Concept.

1859 aug. 23. — I. Ionescu, directorul statisticeii centrale, referă către Ministerul din lăuntru asupra controlului făcut lucrărilor statistice din orașul Iași și face propuneri pentru îmbunătățirea activității comisiilor catagrafice.

Referat

1859 August în 23 Nr. 20.213

În urmarea ordinului Camerei Nr = ¹, astăzi s-au înfătoșat în Direcția centrală de statistică toți delegații despărțirilor din Capitalie cu lucrările urmate până acum; care observîndu-se de cătră subscrisul. s-au văzut a fi destul de satisfacient, fiind făcute în regula pre-crisă de instrucții, înscriindu-se 2523 de case, cu împărțirea și a 3160 bilete în totul. Cu adăugire că lucrările se văd continuînd ca peste puțința d-sale, de vreme ce lucrează în lipsă de membri și cahalii numiți la aceste comisii catagraficești pentru care subscrisul, supuind în cunoștința Camerei, este totodată de părere ca pe de o parte să se facă convenitele mulțămiri pentru sirguinta ce arată la îndeplinirea în-sărcinărilor, eară pe de alta să se scrie atît prefectului de oraș a completa membrii, cît și municipalității de oraș pentru complectarea cahalilor numiți la asemenea comisii

Directorul Statisticeii centrale

I. Ionescu

<Rezoluția>: Avgust 24. Să încuviințază

L. Catargiu

Arh. St. Iași. Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 79—79 v. Orig.

¹ Loc alb în text.

1859 aug. 23. — Ministerul din năuntru al Moldovei mulțumește delegaților statistici din orașul Iași pentru activitatea rodnică pe care au depus-o în culegerea datelor respective.

Circulară dom-lor delegați ai despărțirilor
din capitalia Eși

Pe temeiul referatului d. director al statistice centrale, ministeriul prin aciasta arătînd deplina sa mulțămire pentru sărguința cu care urmărești îndeplinirea lucrărilor statistice de la cea despărțire, te inviteazi a continua cu aceeași activitate ca și până acum. Totodată, te însărcinează a arăta d. membri mulțămirea Guvernului pentru zelul patriotic cu care să ocupă de aciastă importantă lucrare.

<L. Catargiu>

1859 avgust 23
No. 20214

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 80. Concept.

1859 aug. 24. — Ministerul din năuntru anunță pe delegații însărcinați cu lucrările statistice despre plata lefii, care se va achita numai celor ce au lucrat efectiv la catagrafie; ulterior, aceștia din urmă vor fi preferați la ocuparea de funcții publice.

Circulare la toți delegații

Nr. 20.917¹

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din leuntru al Moldovei*

Onorat d-sale...² delegat din ocolul...² districtul²

Ministeriul cu poșta de astăzi trimite prefecturei rânduiala Ministeriului de finans pentru a se slobozi leafa pe luna august, atît a delegatului cît și a scriitorului, cum și cheltueala canțeleriei. Zioa plă-tirei lefei se numeră de la data procesului verbal și se va plăti leafa la toți delegații cari după procesul verbal de începerea lucrărei au con-tinuat de a lucra, iară acei ce au stat pe loc, măcar că au escpeduit procesul verbal, cum și acei ce n-au început, nu vor primi leafă pînă nu vor arăta lucrări catagraficești făcute.

¹ Text scris de mină.

² Loc alb în text.

Supuind că d-ta ești între acei ce lucrează și prin urmare ai dreptul de a fi plătit, ministeriul odată cu slobozirea lefei face deșteptare d-tale de a te gândi că aceste fonduri publice ce se cheltuesc pentru scopul facerei catagrafiei, trebuiesc a avea rezultate potrivite cu însemnătatea sacrificiilor statului. La sfârșitul dară al luni curente, fiecare delegat este îndatorit de a trimite ministeriului raport de lucrarea săvârșită până atunci.

Zelul și hărnicia ce puneți în lucrare pentru care sînteți simbrinat se va prețui după rezultatele faptice ce veți înfățișa și care vor arăta că sînteți îndrumați cătră ajungerea țelului cu toată economia de timp și cu toată graba: căci nu intră în macsima ministeriului de a se răsiți fondurile publice în lefi la acei ce dăndu-se neîngrijerei și trândăviei, cheltuesc zadarnic timpul aducînd totodată și stingherire lucrărilor de care are neapărată trebuință ministeriul pentru începutul anului nou viitoriu.

La acei delegați cari până în acea epohă vor săvîrși lucrarea cu toată vrednicia și onestitatea, ministeriul aflîndu-se la începutul anului, ar putea a le da ocupații cu folos și pentru stat și pentru dășii, în alte funcții publice ce au a se deschide. Siliți-vă dară, căci silința este văr-tutea de care trebuie să dați dovezi că o posedați, nu numai întru a săvîrși lucrarea ce vă este încredințată, dară și de a trage asupră-vă atenția guvernului și plecarea sa de a vă întrebuița în alte funcții.

Ministrul secretar de stat
la Departamentul din lăuntru,

<L. Catargiu>

Directorul Statisticii centrale,
<I. Ionescu>

1859 august 24, Iași
No. 20.917

Arh. St. Iași, 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, i. 82. Imprimat

95

1859 aug. 25. — Ministerul din năuntru comunică delegaților statistici ca în tabelul nr. XIII să se treacă și vîrsta dezrobiților.

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din leuntru al Moldovei*

Onorat d-lui delegat de ocolul...¹ districtul...¹

Cu toate previderile și lămuririle date în instrucțiile catagrafi-cești, fiindcă mai în toate duplicaturile până acum aici prezentate, în

¹ Loc alb în text.

tabloul N. XIII disrobiții se văd înscriși fără anii de vârstă ce o au (pentru că s-au scăpat din vedere rubrica de vârstă), apoi ministeriul face prin aceasta d-tale invitare ca, în citatul tablou, anii de vârstă ce o are fiecare disrobit să se treacă în rubrica de secs ce i se cuvine, și aceasta atît pentru acei până acum înscriși de d-ta, cît și pentru acei ce se vor înscrie pe viitorime, fără cea mai mică scăpare din vedere.

Ministrul Secretar de Stat
la departamentul din lăuntru,

<L. Catargiu>

Directorul statisticeii centrale,
<I. Ionescu>

1859 august 25

Iași

No. 20.919

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 84. Impr.

96

1859 aug. 26. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, directorul Statisticii centrale, comunică locuitorilor satelor hotărîrea domnească de a se face „scrierea țerei și a locuitorilor ei“, cu scopul de a cunoaște adevărata stare a lucrurilor.

MINISTERIUL DIN NAUNTRU

Cătră locuitorii din satul...¹
ocolul...¹ distric...¹

Prea Înălțatul nostru Domn stăpînitoriu al Țerilor-Unite, Moldova și Valahia, au dat din București, la 1-iu a trecutei iulie, poronca domnească sub nr. 185 de a se face scrierea țerei și a locuitorilor ei. De aceea, la sosirea în mijlocul d-voastră a fețelor însărcinate cu aducerea în împlinire la fața locului a acestei poronci domnești, vă veți încredința că această înscriere nu se face ca catagrafiile din timpul Regulamentului, nici n-are numai de scop de a spori dările Visteriei. Cîrmuirea de astăzi caută să adune cunoștinți de adevărata stare a țerei și a tuturor locuitorilor fără osăbire, spre a putea face ca să se folosească cu toții de mîntuitoarele temelii pe care marele Puteri le-au primit și le-au iscălit în Paris în zioa de 7 Augustu 1858. Povățuirile date fețelor ce fac înscrierea astă nouă arată curat, prin lămuririle ce vi se cer, dorința cîrmuirii de a vă cunoaște în ceea ce sinteți, spre a pute întemeie între noi, într-unu apropiet viitoriu, dreptatea și vechea frăție romînească.

¹ Loc alb în text.

Cel întâi cuvînt ce au rostit Domnul ales de amîndouă țerile în 5 și 24 ianuarie a acestui an, cînd s-au suit pe scaunul domniei sub numele de ALESANDRU IOAN I-ii, au fost „frăția romînească”. La înscrierea astă nouă se trezește iarăși în inimile și în viața noastră această puternică virtute strămoșască, căci înscrierea nu țintește la altă, fără numai de a face pe toți deopotrivă și înaintea legilor și înaintea dărilor, de a vă pute îmbunătăți soarta și de a vă face ca precum purtați toate nevoile și sarcinile țerei, asemenea să vă și bucurați de toate bunurile ei, ce se fac cu dările d-voastre. Drept aceea, comisia catagraficească întreabă pe toți, fără osăbire de clasă: cîți sînteți, cum trăiți și cum vă hrăniți, ca așa, să se cunoască toate nevoile și trebuințele și să se poată veni întru îndestularea lor spre întemeierea fericirii și îmbelșugărei, prin așezarea dărilor pe dreptate și pentru dreptate; căci dreptatea este sufletul ce are să deie viață renașterii neamului nostru și frăției cei dintre noi.

Arătați dară, cu toată încrederea și cu tot adivărul, cîrmuirei d-voastre naționale și pămîntene, toate cîte vi se vor cere de cătră comisiile de înscriere, căci acestea fac statistica ca o lucrare înainte-mergătoare a tuturor punerilor la cale ce au a se face și de cătră Domn cu ministrii săi, și de cătră Adunarea aleșilor, pentru întemeiere de liniștită petrecere, îndestulare, frăție și deplină fericire a tuturor locuitorilor.

Ministeriul făcîndu-vă cunoscut țalul la care și-au îndreptat toate străduințele sale, și care este aplicarea din curățanie, a Convenției, adecă a așezămîntului ce ni s-au dat de cătră Puterile cele mari, vă invită pe toți prin această circulară de a vă face și d-voastră datoria, dîndu-i agiutoriu prin lamuririle ce vi se cer, spre a vă pute cunoaște toate îndemînările sau strîmtoririle ce aveți, ca așa să poată înfăoșa Adunării obștești măsuri de legi nouă, spre a ține pe toate cele bune de care vă bucurați și a stîrpi pe toate cele răle de care suferiți; căci dorința de a vă cunoaște nu are alt țal, fără numai de a vă custodi în interesul d-voastră și acel al înfloririi, al înavuțirii și al întăririi comunei noastre Patrii, pe care trebuie să o scoatem din paragină și să o facem de a fi mamă bună pentru toți deopotrivă. Sorții viștoarei noastre fericiri sînt în mîinile noastre. Să căutăm dară a-i arunca în mînoasele noastre țeri. Spre acest sfîrșit, se cere ca să ne cunoaștem noi înșine. Această cunoștință se așteaptă a se primi prin comisarii catagrafiei, cari pentru o asemenea de mare însemnătate folosință a țerei nu-și cruță nici timpul, nici ostineala, ba încă nici cheltueala, purtîndu-se fără nici o plată prin sate și adunînd cunoștințele pe care are a se întemeia noua stare de lucruri ce s-au închizăsluit neamului și Țerilor Romîne prin Convenție. Dreptul de a ne pune la cale cu bine noi înșine cere adevărata cunoștință de starea țerei și a lăcuiitorilor.

Prețuiți dară, locuitorilor de sate, acest drept și căutați a vă face vrednici de dînsul prin dragoste și ascultare la legi, care aceste se vor preface în folosul tuturor, dacă veți arăta din toată inima și în toată curățania adevărata stare în care vă aflați. Cu aceste arătări, ocîrmuirea va pute cu siguranță și cu lumină destulă lucra, spre a se face

vrednică de chemarea ei și de așteptarea D-voastră și a neamului întreg.

Ministrul Secretariu de Stat la Departamentul din lăuntru,
L. CATARGIU

Directorul Statisticii centrale,
I. Ionescu

1859 august 26 Nr. 20951 Iași.

Ed. Buletinul oficial al Moldovei, nr. 70 din 30 august 1859.

97

1859 aug. 28. — Ministerul din năuntru al Moldovei face cunoscut prefecturilor să considere pe delegații de pe lângă comisia supremă ca funcționari ai prefecturii dându-le ajutorul necesar.

La prefecturi

Din instrucțiunile delegaților pe lângă comisia supremă, încuviințate de Consiliu Miniștrilor și publicate în Monitoriu cu Nr. 88, să va lămurii prefectura de sarcina privitoare pe acest post, care făcînd parte din atribuțiile prefecturii, urmează a să privilegie și a să înlesni prin mijloacele ce prefectura ari în dispoziție, în adunare tuturor datelor statistice conform cu rostirea enstrucțiilor.

Este dar invitată prefectura a regula celi de cuviință pentru regulata adunare a tuturor științelor privitoare la îndatorirea biroului statistic, astfel ca delegatul să nu întîmpine sminteală sau întîrzieri în completare științelor cerute prin acești instrucții.

1859 august 28
No. 21.335

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 98. Concept.

98

1859 aug. 31. — Ministerul din năuntru trimite prefecturilor cîte un număr de 20 exemplare din circulara trimisă la sate — spre a fi înmînată delegaților de comisii catagraficești și subprefecților de ocoale.

Circulara la prefecturi

Trebuind a ave atît d. delegați ai comisiilor catagraficești, precum și d. subprefecți ai ocoalelor cîți o circulară din acele împărțite pentru

sate, aceasta numai spre știința domniilor sali, să trimit prefecturii Nr. de 20 exemplare, cu invitare de a înmăna fiecăruie cîti unul.

1859 august 31

No. 21333

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 96. Concept.

99

1859 aug. 31. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, director al Statisticii centrale, dau îndrumări delegaților statistici de ocoale asupra felului cum urmează a înscrie în tabele diferitele catagrafii de posesori.

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din lăuntru al Moldovei*

Onorat d-sale delegatului¹ din ocolul¹ districtul¹

Spre a nu să întămpla pe viitorime vr-o neregulă în înscrierea posesorilor și fiindcă acestiea fac o clasă deosebită și intră în mai multe categorii, apoi conform cu socotința comisiei supreme de apel a districtului Botoșani; Ministeriul pune prin aceasta d-tale îndatorire, ca pe asemenea persoane se le scrii în tablourile respective, adecă pe acei boieri, în tabloul Nr XIV, pe acei nesupuși la dări, în tabloul N. XV, pe supușii streini în tabloul N. XII și pe neguțitori în tabloul N. XI — însfirșit, pe fiecare la clasa din care face parte.

Ministru Secretariu de Stat
la Departamentul din Lăuntru,
<L. Catargiu>

Directorul Statisticii centrale,
<I. Ionescu>

1859 august 31

Iași

N. 21697

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 101. Impr.

100

1859 aug. — Ministerul din năuntru al Moldovei și I. Ionescu, directorul Statisticii centrale poruncește prefecturilor a pune în vedere slujbașilor din sate și locuitorilor să dea comisiilor de catagrafie toate lămuririle necesare.

Circulare la prefecturi

În urmarea depeșei primită de la d-lui delegat, Fulger, că d. T. Ghiță, proprietariu moșiei Gavanilor n-ar vroi a-i da lămuriri despre

¹ Loc alb în text.

cătătimea moșiei și urmarea prevederii că asemenea se poate întâmpla și în acel district cu unii proprietari, prefectura este invitată ca conform § 10 din Monitoriu nr. 72, să pue îndatorire vornicilor, preoților, pasnicilor și lăcuiitorilor, ca ei se dea toate lămuririle de care comisiile ar avea trebuință.

1859 august
nr. 18821

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 41. Concept.

101

1859 sept. 1. — L. Catargiu, ministru din năuntru și I. Ionescu, director al Statisticii centrale dau îndrumări delegaților statistici de ocoale, asupra înscrierii datelor în tabelul nr. XX.

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din leuntru al Moldovei*

Onorat d-sale delegatului din ocolul¹ districtul¹

Fiindcă tabloul N. XX s-au tipărit în urma povățuirilor de înscrierea în tablouri și, fiindcă la tipărirea lui s-au introdus reformă în rubricile ce erau proiectate pentru dănsul; de aceia, și se face d-tale invitare ca la înscrierea în acest tablou să te povățuești nu atîta de întrebările ce se fac în broșură, ci mai mult de rosturile cuprinse în acest tablou.

Ministru secretariu de stat
la Departamentul din lăuntru,
L. Catargiu

Director Statisticii centrale,
I. Ionescu

1859, septemvrie 1
Iași
No. 21.692

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 99. Imprimat cu semnături autografe.

102

1859 sept. 3. — Ministerul din năuntru semnaleză prefecturilor că unii delegați ai comisiilor catagraficești comit abuzuri arestînd pe locuitorii veniți din alte sate fără chezășii și cere măsuri de îndreptare.

Circulară la prefecturi

Ministeriul au luat științi că unii din domni delegați ai comisiilor catagraficești, găsînd prin sate lăcuiitori veniți de pe aiure după

¹ Loc alb în text.

osebitele lor interesă, le cer chizășii sătești și, în lipsa unor asemenea, îi supără și-i arestează spre a-i trimite la urma lor — urmare abătută de la datoriile ce-i îngrădesc. De aceea, să invite pe acea prefectură ca să fie cu privighere ca, după săvârșirea catagrafiei, pentru toți acei care s-ar găsi în asemenea caz, să-i închizășluiască.

1859, septembrie 3

No 21731

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 103. Concept.

103

1859 sept. 6. — Ministerul din năuntru face cunoscut prefecturilor și poliției Capitalei ca, datele privitoare la slugile de prin târguri să fie puse în ordine spre a servi la măsurile polițienești adoptate pentru această clasă.

Circulare: la prefecturi
la poliția Capitalei

Cu ocazia recensimentului, toate slugile de prin târguri avînd a fi înscrisă, ministerul pune înaintea prefecturii de a culege ransementele privitoare pe slugi de la comisiile catagraficești de prin târguri și de a pune în rînduială ca pe viitorime toate măsurile polițienești adoptate pentru această clasă de oameni să se aplice cu toată strictețea.

Spre acest sfârșit, biletele cu litera B ce să vor da la recensiment vor servi la explicația tuturor măsurilor polițienești de ordine publică.

1859, septembrie 6

No. 22.958

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 117. Concept.

104

1859 sept. 6. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, director al Statisticii centrale, explică delegaților statistici ce se înțelege prin avere mișcătoare și avere nemișcătoare — și modul cum vor completa tabelele cu averea mișcătoare.

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din năuntru al Moldovei*

Onoratului delegat din ocolul¹ districtul¹

Averea mișcătoare au dat ocazie la mai multe nedumeriri și mălicioase interpretări. Inse averea aceste mișcătoare este aceea care

¹ Loc alb în text.

slujește de a se clasifica cultivatorii săteni în codași, mijlocași și frunțași. Asemine tot pe această avere se razimă și patentele visteriei de întăea, a doua și a treia treaptă ce se dau meseriașilor și neguțitorilor, căci aceasta este averea care vivifiază industria și dă productivitate tuturor resursurilor materiale ale țerei. În averea mișcătoare este capitalul ce se avansează producerei, capitalul acela cu care se învîrtesc toate speculațiile de ori ce natură, toate întreprinderile ce aduc câștiguri. Această avere mișcătoare este aceea care dimpreună cu pământul crează veniturile funciare pe care sînt rezemate cele mai însemnate drepturi politice ale corpului electoral format de Convenție dupre avere. Această avere mișcătoare este aceea care dă putere tuturor locuitorilor țerei de a se hrăni, de a trăi și de a purta toate dările statului. Afară de proprietarii funcieri care reprezintă în țeară averea nemișcătoare în pămînt și în valoarele capitale, imobile respândite pe suprafața lui în sate și târguri, toată cealaltă populație a țerei nu are altă avere decăt această mișcătoare, cu care întimpină toate nevoile speculațiilor. Așa dară, în averea mișcătoare să cuprinde tot ce are cineva afară de pămînt și de casă. În ea este inventariul fiecăruia, adecă foae de zăstre, ca să zicem așa, a casei și a dughenei sale. În această avere intră prin urmare și schimburile și mobilile și juvaerurile și stralele și blidile din culne și trăsurile și banii din pungă și sieturile și ouele și găinile, ș.c.l. Nimic din toate aceste, înse, nu s-au formulat a se însemna în tablouri. Prin urmare, numai niște vorbe zădarnice din partea celor reuvoitori ai țerei au pus în circulație aceste nesurmontabile dificultăți în facerea statisticei. Într-o singură sumă totală este a se însemna această avere. Căci în veacul în care trăim, cu averea mai mult decăt cu sufletele se numeră oamenii în purtarea sarcinilor statului.

Statistica constată averea nemișcătoare, spre a pute da cifre pozitive în alcătuirea corpului ce esercează puterea suverană a țerei. Inse mulțimea cealaltă a locuitorilor țerei, adecă acea care nu are proprietate funcieră, nu este lipsită de oarecare avere; cu această avere mișcătoare, ea crează și osebitul seu venit și după averea aceasta se clasifică nu numai în societate, dară și în dările statului. Aceste sînt temeiturile care ne-au îndemnat a însemna la tot insul rubrica averei mișcătoare. Statul este dator cu garanția sa nu numai averei celei nemișcătoare, dară și acestei averi mișcătoare. Statului trebuie să-i dee toate mijloacele de prosperitate — care nu să pot proiecta în neștiință de cantitatea și de importența ei numerică. De aceea, însemnați cifra ce să va da de fiecare, după cum s-au cerut prin biletul lit. A. Iară cînd veți fi în poziție de a o însemna d-voastră, afunci sînteți invitați de a o ficsa spre a arăta mai mult înriurirea ce are asupra impulsiei ce dă puterei productive a țerei și după puterea vie ce menține în crearea avuției particularilor, decăt după obiectele ce le posedază cineva pentru îndestularea trebuinților sale, obiecte în a căroră amănunțimi nu aveți nici o trebuință de a intra; căci pentru aceea s-au și negrijat mulțimea rubricilor ce ar fi putut să o arete. De aceea, oprindu-vă de toată investigația amănuntă, vi să ordineză de a vă mărgini numai la a însemna sumă totală, care să arete puterea

industrială a persoanei și greutatea de care să bucură în societate cu ce a sa avere mișcătoare.

Ministrul Secretariu de Stat
la Departamentul din lăuntru,
<L. Catargiu>

Directorul Statisticii centrale,
<I. Ionescu>

1859, septembrie 16, Iassi
No. 23.223

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 128. Impr.

105

1859 sept. 6. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, directorul Statisticii centrale, arată membrilor comisiei catagraficești, importanța lucrării statistice și dau instrucțiuni de felul cum trebuie întocmită statistica și pe ce trebuie să se pună accentul.

MINISTERIUL DIN NAUNTRU

Onorat domniei sale domnului membru al comisiei
catagraficești din ocolul...¹ districtul...¹

Lucrarea ce v-au invitat Guvernămîntul de a săvîrși în folosul țerei seamănă cu aceia a unui econom griuliv de interesele sale. Precum economul cel bun caută să știe tot ce are mai nainte de a se apuca de lucru, și să puie tot lucrul la locul seu, și să eie toate dispozițiile după puterea mijloacelor sale, pentru care sfîrșit face inventariul seu; asemine și statul nu poate administra cu inteligență și cumpănire interesele țerei și ale locuitorilor, găsindu-să lipsit de statistică, care nu este altă decît inventariul trebilor și al faptelor obștești. Dacă vă veți pătrunde bine de adevărul cuprins în aceste puține cuvinte, apoi nu numai importența lucrărilor d-voastră se va arăta în toată gravitatea ei, dară și însuși lucrarea statistice de la sine se va ușura atîta de mult, cît cu această cheie a tuturor instrucțiilor și a circularilor ce s-au trimise veți pute deschide toate împiedecările și veți pute trece peste toate greutățile ce se ivesc în practică.

Lucrare dară a statistice trebuie a se face în așa mod și cu acel scop, care să deie Guvernămîntului elementele trebuitoare spre a putea veni cu eficacitate în îndestularea nevoilor și a trebuințelor tuturor.

Pentru ținerea statului, toți locuitorii țerei jertfesc o parte din avutul lor. Oricare avut nu are alt isvor, decît munca, pămîntul, inteligența și banii. Investigările statistice asupra producerei, asupra locuitorilor, asupra capitalului și asupra venitului, cuprinse în cele 31 de

² Loc alb în text.

tablouri, nu au alt scop decît de a constata starea reală a tuturor acelor cari cu dările lor sînt legați de a purta toate sarcinile statului.

Aceasta este întîia condiție cerută de dreptate, adică de egalitatea înaintea dărilor a tuturor acelor ce viețuiesc organizați în societate politică.

Îndatorirea aceasta dă acelor ce o-nplinesc dreptul de a cere, ba încă și de a hotări, ca întrebuițarea dărilor să se facă în folosul tuturor.

O administrație înțeleaptă și binefăcătoare trebuie să caute de a face întotdeauna, ca aceea ce locuitorii dau statului cu o mîină, se o și eie înapoi cu cealaltă în asigurarea vieții, a cinstei și a averei, în desvălirea tuturor instituțiilor de luminare de înavuțire și de putere.

Aceasta este a doua condiție a întemeierii dreptății în țeară. Aceasta este îndatorirea statului cătră locuitori.

Toate cercetările asupra capitalului și mai ales asupra venitului funcier dau Guvernămîntului elemente de a pune în lucrare art. 46 din Convenție și de a dresa listele corpului electoral, adecă a acelor în a căroră mîină este dată puterea și toată mărirea suveranității țerei.

În tabloul cu No. 32, care este cel mai însemnat din toate, să regulează după avere numărul și categoria acelor ce eserciază înalta putere publică, prin deputații ce împuternicesc de a se întruni în Adunarea obstească spre a alege <nu> numai pe capul Statului, pe Domnul stăpînitoriu al țerei, dară spre a vota legile. Legea cea mai însemnată este aceea care hotărăște cît să se eie de la fiecare și cît să se deie tuturor din aceste dări.

Toate celelalte tablouri cuprind cifre care au a se coordona și clasifica, spre a se respunde la luaturile și la daturile publice, cum și la întrebuițarea lor în folosul tuturor; de aceea, lucrarea statisticeii țerei este atît de importantă pentru stat, pre cîtu este și inventarul pentru fiecare econom. Faceți dară, domnilor comisari, statistica statului cu băgarea de seamă și cu ecsactitatea cu care fiecare particulariu drează inventariul seu.

În această statistică, precum bine presimțiți, producerea averei este obiectul de căpetenie. Reprezentatorul capitalului muncii este populația; însemnați-o dară cu toată amănunțimea, în cele 14 tablouri ale recensimentului. Representatorul capitalului pămănt sînt proprietarii tuturor moșiilor și tîrgurilor țerei; însemnați-i dară cu toată amănunțimea în cele dintîi 6 tablouri și în catagrafia caselor.

Oamenii lucrînd pămăntul, scot veniturile cele mai însemnate ale țerei noastre; însemnați și ecsploatația acestora în cele 11 tablouri de la No. 20 și pînă la 32, subt tustrele formele de industrie agricolă, manufactorială și comerțială prin care să produce avuția. Însfîrșit, din toate aceste materii adunate scoateți listele electorale de acei împuterniciți de legea de la anecsa I a Convenției, spre a esercia autonomia țerei.

Esplicațiile de mai sus sînteți poftiți, domnule comisariu, a le comunica tuturor acelor cu care sînteți în relație, spre a se convinge fiecare că lucrarea statisticeii este în folosul tuturor și în interesul buneii și dreptei administrări a trebilor statului.

În numele acestuia, căutați ca să dobîndiți cu toată grăbirea înformările arătate de a se însămna în rubricile celor 32 de tablouri. Faceți să prețuească pînă la ce grad s-au urcat respectul Guvernămîntului în încrederea poporului cît lăsînd la o parte toate tablourile întrebuițate în alte țeri pentru însemnarea, mai ales a averii mișcătoare, nu au cerut a se arăta de fiecare particular decît numai aceea ce va voi a însemna în somă totală în biletul ce se dă cu litera A. De parte, deci, de a intra în amănuntele acelei averi mișcătoare, vă veți mărgini a însemna numai aceea ce se vede și care să întrebuițezează ca un capital angajat în producere. Avera nemișcătoare însemnați-o numai după ceririle coloanelor din tablouri, căci multe au ramas afară, precum de pildă numărul ușilor, a ferestrelor, a hogoagurilor, care se însamnă încă și astăzi chear și în Franția ca niște obiecte pe care se pun dări însemnate. Asemenea la vite, numai cele cuprinse în tablouri să se însemneze, fără de a pune și amănunțimile obicinuite în alte staturi.

Puneți laolaltă caii, fără să deosebiți cei de lucru de cătră cei de echipaj, de lucs, de călărit, care dimpreună cu trăsurile și numărul roților și a slugilor dau fiscului Engliterei un venit atît de mare, cît este întreaga capitație a locuitorilor săteni din Moldova. Noi n-avem nevoie de a intra în aceste amănunte investigațiuni statistice obicinuite în alte staturi, căci dările la noi n-au nevoie de a fi nici grele, nici apăsătoare: iară apoi orice se va face pentru dări, este a se face de Adunarea mandatarilor corpului electoral, ce nu este alta decît reprezentatoarea proprietarilor țerei. Prin urmare, toți proprietarii, și acei de sale, și acei de țiguri, și acei de brațe, și acei de inteligențe sînt reprezentați în Adunarea electivă și deopotrivă interesați întru a se socoli și a se numera, ca așa, și statul, în așezarea dărilor, să poată proiecta și regula împărțirea povoarei după dreptate și egalitate, pe starea și puterea fiecăruie.

Pe de o parte țeara dă statului mijloacele ținerii vieții civile și pe de alta cată a lua de la stat aceea de care are trebuință spre a crește și a înflori. Legile nou de daturile reciproce între țeară și Guvernământ au a se răzâma pe luminile ce se cuprind în statistică — și iată pentru care cuvînt, cu statistica începem a intra în viața nouă a renașterei și a creșterii neamului nostru.

Făliți-vă deci că timpul au păstrat pentru dumneavoastră o asemine de mare cuviință lucrare națională, trebuitoare spre întemeierea dreptății și, prin urmare, a dragostei cei dintre noi și a considerării cei din partea străinilor.

Lumea se uită la noi și are să ne giudece dacă sîntem vrednici sau nu de a ne cîrmui de capul nostru, dacă avem putere de a trăi noi și neamul nostru, sau dacă sîntem osîndiți a ne stînge de pe fața pămîntului precum s-au stîns toate nemurile indifferente de lucrul public și sfășiete de strîmbătăți, de patimi și de intrigi.

Provedința ne-au favorit și ne-au deschis căile vieții și a fericirii. Puterile Europei au luat sub garanția lor drepturile noastre politice. Nu avem, dară, astăzi alt interes mai mare decît de a ne face vrednici de chiemarea ce ni s-au făcut la banchetul națiilor celor vii. Dreptatea,

ordina publică și mulțămirea fiecăruie ce soarta sa cată a să statornici în mijlocul nostru și a ne da vieată, ca să trăim și să fim și noi vii. Viața noastră să va arăta acum la început prin patriotismul cu care d-voastră veți sfârși această lucrare de folosință publică.

Ministeriul trebuind a păși la punerea în lucrare a Convenției, așteaptă cu grăbire adunarea tuturor elementelor statistice, spre a să povățui și răzâma pe dinsele în facerea proiectelor cerute de întemeerea și desvălirea noului regime ce ne asigură existența politică și națională.

La aceasta neîncetat gîndindu-vă, veți dobîndi virtutea trebuire, spre a sevărși cît mai curînd lucrarea ce ați început.

La sfîrșitul acestei lucrări este mulțemirea acea neprețuită, ce v-o agonisiți servind țerei cu adunarea materialurilor trebuitoare spre întemeerea dreptății și a frăției cei dintre noi.

Ministru secretariu de stat la Departamentul din lăuntru,
L. Catargiu

Directorul Statisticii centrale,
I. Ionescu

1859, septembrie 6. Iași
No. 22.196

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 114, 125.

Ed. adaos la *Buletinul Oficial al Moldovei*, (la f. nr. 74) din 13 septembrie 1859.

106

1859 sept. 14. — Ministerul de interne al Moldovei și I. Ionescu, directorul Statisticii centrale propune Consiliului de Mîniștri cumpărarea unei hărți, pentru „lucrarea cadastrului“.

primit sept. 15
nr. 3352

Iași anul 1859 septembrie în 14 zile

Harta Moldovei fiind neapărată Direcției centrale de statistică în lucrarea cadastrului, s-a însercinat pe șeful aceluia birou d. G. Filipescu, a găsi asemenea hartă, și d-lui prin referatu de astăzi înștiințează că a și găsit la d. Dimitrie Gusti, pe care cere 20 galbeni prețul ei, — subscrisul cu onorul convenit referează onoratului Consiliu, spre a ordona cumpărarea aceștii hărți.

Ministru secretar de stat
la Ministeriul interior,
L. Catargiu

Directorul Statisticii centrale,
I. Ionescu

Prescript-verbal
nr. 1474
septembrie 16

Se încuviințiază cumpărarea hartzii propuse; ci dar, prin raport se va mizloci aprobarea Mariei Sale, ca costul ei ce ține 20 galbeni să se deie din \$, extraordinare a Visteriei.

Manolache Costache, L. Catargiu, G. Andrian, P. Donici.

Arh. St. Iași, M. Ext., pachet 170, nr. 27/1859, f. 163, Orig.

107

1859 sept. 15. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, director al Statisticii centrale fac recomandări subprefecților asupra grijii care trebuie să-i preocupe, în sensul de a termina lucrările statistice pînă la începutul anului nou, pentru punerea în lucrare a Convenției.

Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din leuntru al Moldovei

Onoratului subprefect din ocolul...¹ districtul ...¹

În lucrarea la care d-ta iei partea cea mai activă nu numai ca funcționar al statului, dară și ca particulariu, ministeriul te deșteaptă din timp ca să-ți pui toată activitatea spre a se sevărși în terminile prescrite de Consiliul Miniștrilor. Greutățile ivite la început se ușurează prin deprindere la lucru, așa căt dacă în luna dintăi s-au făcut cinci sate în tot ocolul, în a doua să fac 10 și în a treia 20 și în a patra 30; dacă înse din orice împregiurări aceste nu s-ar putea sevărși precum este prevăzut, apoi ministeriul în a treia lună se va mărgini la recensimentul curat și la capitalul și venitul foncier —ca așa să se poată avea de anul nou cifrele statistice trebuitoare pentru punerea în lucru a Convenției, rămăind ca tablourile ce se vor reduce să se facă numai de administrație, fără delegați și comisii. De aceea, ca să nu cadă numai pe d-ta ca suptprefect o asemenea povară de purtat în vitorime, ministeriul îți pune înainte ca să economisești timpul și să te silești a săvîrși toate lucrările și în terminele prescrite, acum cînd ai toate îndemnările și agiutorurile delegaților, a scriitorilor și a membrilor comisiilor catagraficești.

Ministriul secretariu de stat
la Departamentul din lăuntru,
<L. Catargiu>

Directorul Statisticii centrale,
I. Ionescu

1859, septembrie 15
Iași
No. 23.539

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos, 43.209/1859, f. 126, Impr.

¹ Loc alb în text.

1859 sept. 16. — Ministerul din năuntru ordonă prefecturilor să cerceteze la sate dacă delegații statistici pricinuesc locuitorilor cheltueli fără să plătească, cheltuiala respectivă să fie acoperită în contul celui care a făcut-o.

Cerculare la prefecturi

Din motivul raportului comisiei catagraficești de la ocolul Moldovei, districtul Sucevii ministerul prin aceasta face invitare prefecturii ca să cercetezi prin toate satile acelu district și, discoperind că d.d. delegați pricinuesc lăcuiitorilor cheltueli fără să plătească îndată, să le facă despăgubirile cuvenite din lefile d. delegați, mărginindu-i totodată și în viitori de la niști asemenea.

1859, septembrie 16
No. 23.537

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 119, Concept.

1859 sept. 20. — Ministrul din năuntru și I. Ionescu, directorul Statisticii centrale înștiințează pe delegații statistici de ocoale că tabelele statistice s-au redus numeric de la 32 la 22, cu condiția ca lucrarea să fie complet încheiată în 4 luni; delegații care vor completa toate cele 32 tabele vor fi preferați la ocuparea de funcții publice, în viitor.

Principatele-Unite Moldova și Valahia Ministeriul din leuntru al Moldovei

Onoratului delegat din ocolul...¹ districtul...¹

Greutățile de tot felul ce s-au întimpinat în facerea catagrafiei și mai cu seamă acele care provin din nedepriinderea delegaților cu asemenea lucrare fiind de natură de a împedeca săvârșirea catagrafiei în terminele de patru luni acordat de Consiliul Miniștrilor și cu cheltuiala înalt încuviințată, îndeamnă pe ministeriu — grăbit de a avea cât se poate mai curând faptele statistice cele mai indispensabile, de care are trebuință acum pentru elaborarea celor dintâi proiecte de legiuiri — de ați pune înainte, domnule delegat, ca să te mărginești numai la trei ramuri ale statisticeii, adevă: l-iu la al cadastrului, al capitalului și al venitului funcier, cuprinse în tablourile cu no. I, II,

¹ Loc alb în text.

III, IV, V și VI și catagrafia caselor; al 2-le la recensimentul populației, cuprins în tablourile cu No. VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX; în sfârșit, al 3-le la listele electorale din tabloul No. XXXII. Imputându-l lucrarea de la 32 de tablouri la 22, ministerul te ușurează și-ți dă totodată un timp mai mult decât se cere rezonabilmente ohear și de cătră cel mai agimiu lucrătoriu, pentru ca se poți împlini cu toată esactitatea însărcinarea ce ți s-au pus în termenele prescris. Deci, de la primirea acestui ordin te vei mărgini la înscrierea numai în tablourile de la Nr. 1 până la 20 inclusiv, în acel al catagrafiei caselor din târguri și în acel cu Nr. 32 al listelor electorale.

Această reducere s-au făcut cu privire de a se putea săvârși statistica cadastrului, a populației și a corpului politic ce eserciază autonomia țerei, în termenile de 4 luni de cătră toți delegații din toată țeara. Inse fiindcă între delegați sunt cari în termenile de 4 luni pot să înscrie cu ușurință pe toate cele 32 de tablouri și încă să le rămână timp de a da ajutoriu și celor molatici și becisnici, de aceea ministerul lasă toată libertatea tuturor delegaților, care să bizuesc în vrednicia și activitatea lor, de a complecta pe toate 32 de tablouri, cu condiție numai ca lucrarea să fie săvârșită în termenile prescrise de 4 luni. Acei din delegați care vor săvârși această lucrare complectă după cum s-au început, vor trage osăbita atenție a guvernământului spre ai preferi în viitorime la funcțiile publice cele mai însemnate.

De aceea, chiar de la primirea acestia fiecare delegat este invitat de a face cunoscut ministerului cu grăbire dacă poate în termenile de 4 luni săvârși lucrarea celor 32 de tablouri, sau dacă să mărginește numai la cele 22 însemnate mai sus; dupre cum d. Vasilie Carp, întârziat cu lucrarea din târgușoarele ocolului Fondurile, a făcut declarație Ministeriului că cu toate aceste, în termenile prescris va respunde cu deplinătate la chemarea de a săvârși ocolul cu care s-au însărcinat. Asemine declarații îndatoritoare au primit ministerul și de la alți delegați. Aceasta a adus măsura de a deschide o listă clasificătoare meritelor delegaților. Pentru formarea, dară, a acestei liste, fiecare delegat este invitat a trimete ministerului declarație sa dacă ia asupra-și săvârșirea tuturor celor 32 de tablouri, sau numai a celor 22, ca așa fiecare după meritele sale să fie pus la locul ce învrednicește în ierarhia administrativă. Intre delegații de clasa I, adevă acei ce răspund cu complectarea tuturor tablourilor, deosebiți de acei de clasa a II, adevă acei ce rămân numai cu 22 de tablouri, ministerul va înființa scara meritului, răzământu-se pe scrierea ce vor face despre starea firească a locurilor ce cutrieră în privirea apelor, văilor, munților, bogățiilor firești ale țerei cu toate relațiile geografice și descrierile locurilor istorice ale Patriei, precum locul bățăilor unde au urmat, inscripțiile și anii bisericilor zidite de Domnii țerei ca monumente ale victoriilor naționale.

Spre a se ușura lucrarea pentru toți delegații, ministerul îngăduie ca să se leșe duplicatul satelor numai de pe recensiment, adevă de pe tabloul mai cu samă cu nr. 9, la care să se adaugă în osăbită însemnare hârtie cu notițiile din tablourile de la nr. 7 până la 20 — și cu ceasta să va aduce o economie și în timp, și în întrebuițarea tablourilor.

În sfârșit, acei din delegați care nu se vor socoti înzestrați cu indestule puteri spre a săvârși lucrarea statistice reduse la 22 de tablouri în diastimă de 4 luni începătoare de la zioa plătirea lefei lor, sunt invitați de a face declarație ministeriului, spre a se lua măsuri de a-i înlocui cu alții vrednici ce solicitează asemenea însărcinare și a se feri de a cădea în răspundere pentru o cheltueală zadarnică a fondurilor statului.

Puneți dară acum cu toți mâna pe tablourile de la N. 1 până la 20 dinpreună cu listele electorale și căutați a le sevârși cât se va putea mai curând.

Din toate tablourile ce să remit, o singură notiție este de neapărată trebuință a se face și aceasta să se arăte într-o singură somă, adică: câte sînt de toate plugurile locuitoarești și câte boierești din fiecare sat. Și căți boi giugari și cai de lucru au peste tot locuitorii unui sat și esplotatorul moșiei — spre a se putea căpăta o idee generală despre puterea ce să întrebuințază în producerea agricolă.

Ministrul secretariu de stat
la Depart. din lăuntru
L. Catargiu

Directorul Statisticii centrale,
I. Ionescu

1859, septemvrie 20, Iași
No. 23.551

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 130. Imprimat

110

1859 oct. 28. — Ministerul din năuntru al Moldovei cere Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, ca în postul de director al Statisticii, în locul lui I. Ionescu, să fie numit C. Negruți.

Prea Înălțate Doamne!

Viu a ruga pe Înălțimea Voastră, ca în locul domnului Ioan Ionescu, la postul de director Statisticii centrale să binevoiți a numi și a întări pe domnul Costache Negruț.

A Înălțimei Voastre plecat serv.

În 28 octomvrie 1859.
Iași.

Ministeriul trebilor din năuntru a Moldovei.
Secția I. No. 27.441.

M. Costachi

Șefu secției,
C. Brăescu

<Rezoluție>: Să încuviințază
A<Ieсандru> I<oan>

octomvrie 28, 1859.

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. 45.599/1859, f. 35, orig.

1859 oct. 28. — Ministerul de interne face cunoscut lui I. Ionescu, director al Statisticii centrale, că în locul său a fost numit în acest post C. Negruți.

Domnului Ioan Ionescu

La postul de directoru Statisticii centrale, prin ordonanța domnească cu no. 233 s-au numit și întărit în locul d-tale pe domnul Costachi Negruți — despre care ministerul cu onor vă face cunoscut, invitându-vă totodată ca să dați pe sama d. domnului Negruți toate cele atirnite de Direcția statisticeii.

1859, octomvrie 28.
no. 27.453.

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. 45.599/1859, f. 38. Concept.

1859 oct. 29. — Ministerul de interne și C. Negruți, director al Statisticii centrale înștiințează pe delegații statistici, că din numărul celor 22 tabele se mai reduc 3.

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul interior al Moldovei*

Onoratului delegat de ocolul . . . .¹ districtul . . . .¹

Avădu-se în vedere nevoea de a se rădica orice greutate care ar putea prelungi lucrarea statistică peste terminul însemnat și ca delegații să poată concentra toată silința de a face lucrarea cerută cu cea mai mare ezactitate, ministeriul recomandă d-tale prin aceasta, ca să te mărginești a înregistra cifrele statistice numai în acele 22 tablouri, reduse prin cercolara Nr. . . .¹

Tot în scopul ușurării acestei lucrări, s-au găsit de cuviință a se mai reduce încă trei tablouri, adecă : acel cu No. XVII, a populației din închisori ; acel cu No. XVIII a spitalurilor și No. XXX a importației țerei, care tablouri urmează a se complecta de-a dreptul de către Direcție. Această dispozițiune se face d-tale cunoscută, spre întocmai lucrare.

Președintele Consiliului și
Ad-interim Ministrul internelor
<M. Costachi>

Directoru Statisticii centrale
<C. Negruți>
1859 octombrie 29
Iași
No. 27.727

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 155, 156, Imprimat.

¹ Loc alb în text.

1859 nov. 5. — Ministerul din năuntru face cunoscut delegaților din târguri, adăugarea în tabele a unei noi rubrici.

Circulară la toți delegații din târguri

Fiindcă în tablourile de recensiment s-au trecut cu vederea rubrica No. curent al familiilor, rubrica care să citează și în tabloul No. 20, 21, 23, 24 și biletele litera B și care este foarte trebuincioasă pentru a se pute cunoaște No. familiilor la fiecare tablou, ministeriul te înștiințează ca să tragi încă o rubrică lângă rubrica No. casei la toate tablourile recensimentului și să numerarisești atît familiile prescise până acuma, precum și cele ce le vei prescrie.

1859, noiembrie 5
No. 28.334

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 164, Concept.

1859 nov. 5. — Ministerul din năuntru cere delegaților comisiilor supreme, să raporteze cîte tabele s-au primit la comisie și cîte sate au fost înscrise prin comisiile de ocoale, atrăgînd atenția asupra exactității „recensimentului capitalurilor di fond și a veniturilor fonciare“.

Circulare la delegații comisiilor supreme

Cerînd nevoea de a să ști cîte tablouri sînt primite în cancelaria acei comisii și cîte sate sînt înscrise pe la comisiile de ocoale, d. ești invitat a aduna asămîne știință și a o trimite grabnic mînisteriului, pentru a pute așteptui timpul mîntuirii înscrierii catagraficești. Tot odată să recomandă d. ca în verificarea tablourilor atenția comisiei să fie mai cu osăbire asupra recensimentului capitalurilor di fond și a veniturilor fonciare, cari cu deosăbire trebui a fi foarte eczacă.

1859, noiembrie 5
No. 28.627

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 166, Concept.

1859 nov. 6. — Ministerul din năuntru ordonă delegaților comisiilor supreme, pentru evitarea rătăcirii unor tabele statistice, cum să fie acestea îndosariate.

Circulare la delegații comisiilor supremi

Spre a nu să face vreo amestecare în tablourile statistice care, îndeplinite și verificate de comisia supremă, să trimit acestui minis-

teriu, să pune d. înainte a te regula grabnic ca în viitori toate tablourile catagraficești să fie cusute în deosebi pentru fiecare sat sau târg la un loc, care apoi numai șferuite, numerarisăte, sclicesăte și sub pecetea comisii, verificându-să, să să prezentezi Ministeriului, căci alt fel nu vor fi primite.

1859, noemvrie 6
No. 28.630

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1959, f. 167, Concept.

116

1859 nov. 23. — Ministerul de interne al Moldovei și C. Negruți, director al Statisticii centrale semnalează Consiliului de Miniștri motivele întârzierii lucrărilor statistice și cer aprobare pentru cheltuielile personalului respectiv pe încă o lună.

primit noembrie 23
nr. 4155

Iași anul 1859 noembrie în 23 zile

Din memuarul care Direcția centrală de statistică mi-au prezentat, m-am lămurit că lucrarea recensimentului nu va putea lua sfârșit în termenul hotărît de patru luni, adică pînă la 1 de dechemvrie anul curgătoriu. Pricinile ce au motivat această întârziere au urmat din aceea că cele mai multe din comisiile ocoliale nu și-au început lucrarea la 1 august precum li se ordonase, ci mult mai târziu.

Apoi nedepriinderea delegaților cu o lucrare care cerea îndeplinirea a 803 rubrici din 32 tablouri, pînă ce aceste s-au redus mai întii la 22, și în urmă la 19.

În sfârșit neinteresateța și molătatea ce unele din prefecturi au arătat într-o lucrare care deși de mare însemnătate, o socoteau secundarie.

Subscrisul de îndată ce au intrat în funcție, a dat impulsul cel mai activ acestor lucrări, care acum merg regulat, însă întârzierea au urmat, timpul s-au pierdut, și precum am zis, desăvîrșita lucrare a recensimentului statistic nu va putea fi gata decît pînă piste două luni.

Fiind deci că emolumentele ampioiaților (afară de a ștatului Direcției) sînt destinate numai pe 4 luni care se sfîrșesc cu luna curgătoare, se referează Onor. Consiliul cu mijlocire de a se încuviința acum de odată 63.510 lei cursul pieței din § estraordinariu al Visteriei, atîta cît fac lefile acestor ampioiați pe o lună; rămîind ca la finitul anului, dacă n-ar putea lua sfârșit toată lucrarea, să se refereze iarăși Consiliului de cheltuiala ce va mai trebui.

Pentru toate cheltuielile urmate și economiile ce ar rezulta, se ține în Direcție o esactă și strictă socoteală.

Ministrul secretariu de stat
al afacerilor interioare,
C. Rolla

Directorul Statisticii centrale,
Negruți

<Rezoluție>: Dechemvrie 1-iu. Se încuviințează, făcându-se și raport la Domnitor, spre definitivă întărire.

C. Rolla, G. Andrian, Manolache Costache, Doșici
Arh. St. Iași, Arh. M. Ext., pachetul 170, nr. 27/1859, f. 199, Orig.

117

1859 dec. 2. — Ministerul din năuntru face cunoscut delegaților statistici din orașul Iași să înscrie în tabele și pe pompieri.

Delegaților din Capitală

În privire că pompierii nu intră între soldații de front, de aceea ministerul te invită a face și recensimentul pompierilor înscriindu-i pe toți în tabloul No 15 a claselor nesupuse dării, unde se află anume rubrică pentru dănșii.

1859, decemvrie 2
No 30 990

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 176. Concept.

118

1859 dec. — Ministerul din năuntru cere delegaților statistici de ocoale, să înainteze ministerului notă de toate rectificările pe care le-ar avea de propus în ceea ce privește conținutul instrucțiunilor actuale — spre a fi avute în vedere la o viitoare revizuire a lor și la alcătuirea unui regulament al Oficiului statistic.

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul interior al Moldovei*

Onorat delegatului din ocolul¹ districtul¹

Fiind că mai multe comisiuni au raportat despre unele neajunsuri care s-ar afla prin instrucțiuni și tablouri, ca unele nepracticabile încă

¹ Loc alb în text.

până acuma, d-ta, d-le delegat, ești invitat a însemna în o anume foae toate observațiunile ce le vei pute face instrucțiunelor și tablourilor, care ți se vor înfățișa în practică și pe care le vei trimete ministeriului, spre a se avea în vedere la reveduirea instrucțiunilor și formarea unui reglement pentru oficiul recensimentului și acel statistic.

Ministru Secretariu de Stat
la Departamentul interior

P. Directoriu Statisticii centrale

1859, decembrie în...¹ zile

Iași
No. 31.347

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 177. Impr.

119

1860 ian. 7. — Ministerul din năuntru cere prefect-ților să raporteze cîte sate au fost catagrafiate pînă în prezent și să controleze activitatea comisiilor statistice, deoarece de la multe comisii nu s-au primit nici o lucrare.

Circulară la toți prefectii

Timpul destinat pentru sfârșirea catagrafiei fiind trecut acum de mult, ministeriul scrie d-tale, d-le prefect, următoarele :

1. de a da lămurire de numărul satelor catagrafiate și de acele ce au a se mai catagrafia de fiecare comisie ;

2. de a face o strictă apreciere asupra activității fiecărui delegat în parte ;

3. de a vighia asupra comisiilor catagrafice, spre a nu-și perde timpul zadarnic, căci de la multe comisii nu s-au primit nici o lucrare ;

4. de a da tot concursul cerut de o așa lucrare, mai cu osebire acelor comisii, cari au rămas în urmă, ca așa să se poată da sfârșit mai curând acestei lucrări de atăta importanță.

Aceste, ministeriul le pune în sarcina d-tale, d-le prefect, ca prin activitatea d-tale specială, ca unul ce sânteti șeful statisticii din acel district, a aduce această lucrare la rezultatul așteptat de Guvern.

1860, ianuarie 7
No 312

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 188. Concept.

¹ Loc alb în text.

1860 ian. 8. — Ministerul din năuntru cere prefecturilor să înainteze lucrările statistice deoarece termenul pentru încheierea lucrărilor statistice a expirat încă de la finele lui noiembrie 1859.

La prefecturi

Termenul destinat pentru facerea recensimentului statistic din țeară ăspirind cu finitul lunei noembrie, s-au văzut că molătatea și neglijența unora din delegați și neinteresarea ce au arătat la o lucrare așa de importantă, unele din prefecturi, dacă nu au paralisat-o cu desăvîrșire, cel puțin au zăbovit-o într-atît, încât și luna decembrie au trecut și ianuarie pe jumătate, fără să se poată fini lucrarea.

În această privire, ministerul se vede nevoit a chiea serioasă luare aminte a d.d. prefecți asupra acestei atît de însemnate și grabnic cerute lucrări și a vă pune însărcinare ca, reveduind de îndată lucrările catagraficești a districtului încredințat administrației d-tale, să activezi săvărșirea lucrărilor, înlocuind pre delegații nedestoinici și nepătrunși de delicata lor însărcinare, prin alții mai vrednici: căci Guvernul, care au cheltuit însemnată sumă pentru o lucrare ce se cerea cu atăta grabire, nu poate lăsa scutiți de răspundere pe niște amploiați ce răspund atît de puțin la chiearea lor.

Se așteaptă dar, domnule prefect, rezultatul sîrguinței d-tale și sfîrșirea acestor operații, ce se prelungesc numai dintr-o neertată ne-îngrijire.

1860, ianuarie 8
No. 371

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 189, 196. Concept.

1860 ian. 14. — Ministerul din năuntru atrage atenția delegaților comisiilor statistice supreme, că unele comisii de ocol au despărțit un sat în două, fără vreo aprobare.

Circulare la delegații comisiilor supreme

Unile din comisii, fără dezlegarea ministeriului, s-au abătut de a despărți un sat în două sau mai multe cu deosăbite numiri. Să face d. invitari ca să încunoștiințazi comisiile ocoliale a să feri cu totul de la așa urmare, înscriind satele așa precum s-au găsit până acum.

1860, ghenar 14
No 814

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 192. Concept.

1860 ian. 15. — C. Negruți, director al Statisticii centrale din Ministerul din năuntru invită pe delegații comisiilor catagraficești din orașul Iași să aducă la Direcție lucrările statistice respective.

Zapiscă

D.d. delegați ai comisiilor catagraficești de prin dispărțările Capitalei sânt invitați a veni astăzi la Direcția centrală de statistică cu toate lucrările ce vor fi având a completa atît pe curat cît și în brulion; iar de urmare vor adevveri în dosul aceștia.

Directorul Statisticii centrale
Costache Negruți

1860, ghenar 15
No 783

<verso :>

Am văzut și voi urma, D. D. I. Ialopol

Am văzut și voi urma, D. D. II-a Pomir

Am văzut la ciasurile 3 $\frac{1}{2}$ și voi urma pentru mâine

15 ghenar
D.d. a 6-a Gheorghiescu

S-au văzut la oarele II după 12; 15 ghenar 1860. Ilie Val
Spre urmare și al IV-lea. 1860, ghenar 16, Iași. Evghenidi
S-au văzut la orele dou: ghenar 16

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 191. Orig.

1860 febr. — „Instrucții“ referitoare la culegerea datelor statistice, privitoare la cadastru, populație, agri-cultură, manufacturi și comerț.

Instrucții

in atribuțiile Direcției statistice privind sarcina de a constata cifra populației și starea actuală a țării: materială, economică și morală; a regula lucrările catagrafiei, matriculile de naștere, de morți și căsătorii; a se ocupa cu adunarea, cu ordonarea și verificarea tuturor cunoștințelor atingătoare de starea reală a țării în privirea teritoriului, a populației, a producerei, a consumației, a comerțului și a tuturor ramurilor din care se compune averea țării, precum și a tuturor faptelor relative la administrație, finanse și la toate celelalte servicii publice.

Ahunarea și complectarea acestor științi urmează a se face prin agenți permanenți, înființați în fiecare district sub numire de raportori. Ii vor observa cu cea mai mare strictetă regulele prescise mai gios.

Regule generale

§ I. Raportorul are de cea mai principală datorie a se informa de starea reală a tuturor ramurilor privitoare la cadastru, agricultură, comerț, populație, industrie și a orice compune o valoare, un comerț, o producție etc. pe fiecare moșie în parte — astfeliu ca să poată da în orice timp o adevărată știință despre oricare din aceste ramuri.

§ II. Registrele, actele și orice contabilitate relative la acest oficiu se vor ține în cea mai deplină regulă și acurateță.

§ III. Raportorul și agiutorii său, făcînd parte din statul prefecturei, sînt în totul atîrnați de prefect, în ceea ce privește atribuțiile prescise în instrucțiile de față și acele care în viitoriu s-ar mai da de ministeriu. El are inițiativa în toate ramurile atribuțiilor atîrnate de postul seu, agiutîndu-se totdeauna de autoritatea prefecturei.

§ IV. Veracitatea relațiilor date este subț răspunderea solidară a prefectului și a raportorului; pentru aceea, ei vor lua de îndată toate măsurile, atît în privirea subprefecților, cît și a judeților sătești, de a conțeni relațiile de cifre false și închiphuite.

§ V. În toate corespondențiile cu ministeriul și celelalte autorități, nu se va cuprinde decît în scurt ceea ce va fi de neapărată nevoie pentru științi și înțălegere.

§ VI. Agiutorii sau scriitorii raportorilor, ca unii ce se introduc în cariera funcțiilor publice, se vor alege din tinerii ești din școli cu note bune de studii și moralitate, cari se vor prezenta ministerului de cătră domnul prefect, în unire cu profesorul școalei publice, spre a se recunoaște. El va fi inițiat în toate lucrările statistice, ca să poată îndeplini cu demnitate locul raportoriului în timp de absență.

§ VII. Activitatea și stăruința pentru rezultatul lucrărilor, stăruința directă și indirectă întrebuintată este cerută de condiția acestei funcții, cu atita mai mult că indiferența și neactivitatea vor fi pedepsite. Raportorul are datorie de a activa și a da neîncetată impulsie lucrărilor statistice în district, în toate ramurile de competența sa, silîndu-se a convinge pe acei cu cari se află-n contact de folosul ce rezultă din cunoașterea stărei reale a țerei.

§ VIII. Raportorii și adiunții lor, îndeplinîndu-și datoria cu onestitate, activitate și inteligență, vor fi neschimbați.

§ IX. În toate investigațiile, asuprirea, ca și părtinirea este deopotrivă vătămătoare; de aceea, toată silința raportorului va fi de a rădica îndoiala asupra adevărului lucrărilor sale.

§ X. Stăruința raportorului va fi: nu de a rîdica greutăți în îndeplinirea sarcinei sale, ci de a le încungiura și a le învinge, păstrîndu-și în toată ocazia caracterul de dreptate și nepărtinire, astfel ca toată lucrarea sa să merite încrederea tuturor.

La sfîrșitul fiecăreia luni, el va adresa ministerului cîte un raport relativ la lucrarea fiecăreia din cele cinci ramuri de atribuție, adecă:

cadastru, populație, agricultură, factele administrative și comerț, spre a se cunoaște rezultatul lucrării sale.

§ XI. Neîngrijirea sau abaterea de la îndatoririle prescrise în instrucția de față, luccionarii însercinați cu aplicarea ei se vor supune giudecăței în catigoria călcătorilor de așezeminte.

In privirea cadastrului

A. Va înregistra într-un anume tablou trecerea tuturor proprietăților ce ar urma de la o față la alta : prin vânzare, danie, împărțală, zestre, schimb și altele, precum : moșie, vie, case și altele.

B. Va aduna succesiv științele de întinderea moșiilor de pe planuri, de la ingineri, proprietari, posesori sau vechili, în conformitatea rubricilor din tabloul relativ la cadastru, spre a se pute rectifica greșelile sau neîndeplinirile ce ar fi avut loc. Va notifica întinderea moșiei prin sporirea teritorială peste acea de astăzi cunoscută, atît în pămîntul cultivabil, cît și în păduri — precum și la dinpotrivă, dacă ar urma scădere teritorială din acea astăzi cunoscută în obiectele suscitute, spre a se ști sporiul sau scăzămîntul venitului foncieriu.

C. Va însemna starea și prefacerea pădurilor, precum și exploatarea lor după tabloul nr. 2.

D. Va constata întinderea și starea producției viilor.

E. Va înregistra toate morile, fabricile și alte, cu specificările ce se vor însemna în un anume tablou, atît a celor de acum, cît și a celor ce s-ar mai înființa, scăzînd pe acele ce s-ar desființa.

F. Va tinde în sfîrșit a rectifica orice greșeli sau neîndepliniri, ce vor fi avut loc în tablourile relative la cadastru.

In privirea populației

G. Actele mitricești fiind de cea întii nevoie în un stat, nu se va cruța nici un sacrificiu de a se ține în cea mai deplină regulă și acurateță. Asupra acestei lucrări ce trage toată atenția raportorului, el se va pune în cea mai strînsă relație cu toți agenții spirituali și civili, atît de religia domnitoare cît și a celorlalte rituri, avînd pentru toate aceeși neîncetată îngrijire. Prin înțelegerile cu polițiile respective, dicasteria și cu reprezentanții deosebitelor corpuri religioase va regula ca la sfîrșitul a trei luni să poată trimete la minister un extract de no. născuților, căsătoriiților și a morților din tot districtul, de pe formulariul ce se va da de ministeriu ; iară la sfîrșitul anului, va trimete la ministeriu duplicatul mitricilor din tot districtul, verificat după regulile păzite și cu încredințarea raportorului.

Prin înțălegire cu locurile respective, va ține raport pe septămîină de născuți, căsătorii și morți din orașul de residență, și regulat se va trimete ministerului din 7 în 7 zile.

H. Va întreține regulat rectificările ce ar urma în tablourile relative la recensiment și după autorisația ministerului, căruia i se va încunoștința totdeauna asemenea prefaceri.

I. Prin îngrijirea raportorului, se va regula în fiecare oraș și sat un tablou, pentru întreținerea schimbărilor ce ar urma în populație, ca

să se poată cunoaște no. indivizilor ce au fost la începutul anului, no. celor născuți, a celor morți, a celor strămutați și a celor veniți de aiurea ; cu un cuvînt, a se cunoaște în tot timpul efectul populației fiecărui oraș sau sat. Cu acest scop, se va înființa la fiecare județ polițienesc de oraș sau sate și cite o condică pentru pasajerii ce s-ar afla vremelnic petrecători în oarecare comunitate ; asemenea va însemna și no. vaselor ce au sosit sau scăzut în cursul anului.

In privirea agriculturii

K. Raportorul, prin organul prefecturii și direct, va priveghe la esacta înscriere a științelor agricole, după isvoadele ce se vor da la fiecare sat, pe care raportoriul, prin subprefecți sau și de-a dreptul, le va aduna în timpurile ce se vor hotărî, spre a compune extractul general ce se va triimete Ministerului.

L. Va constata prin cele mai sigure informări, cultura vermilor de matasă, a stupilor ș.c., precum și producția lor, însemnînd sporiul sau scăderea lor ce ar rezulta.

In privirea faptelor administrative

Va întreține științele factelor administrative, după formularile și ordinile ce se vor da de Minister pentru fiecare ram a serviciului public.

In privirea manufacturilor

M. Raportorul va lua cele mai speciale înformări asupra tuturor fabricilor din district, în privirea capitalului întrebuintat la înființarea și exploatarea lor ; va constata prin cele mai demne de credință informări, obiectele întrebuintate în fabricație, precum și rezultatele capătate, le va trece-n tablourile respective, constatînd progresul sau regresia lor în fiecare an ; va raporta la sfîrșitul fiecărei lune despre înființarea sau scăderea fabricilor.

Va studia și va da note Ministerului asupra exploatației minelor din district, după informările ce va lua de la oamenii competenți și de la acii ce se ocup cu asemenea exploatări.

In privirea comerțului

N. Va observa esacta întreținere a prețurilor curente, de agenții însercinați cu acest serviciu ; va controla cifrele înregistrate în tăblițele respective și va adeveri împreună cu prefectul aceste tăblițe, trimiteîndule după regulă Ministerului.

O. Va aduna științele de somele fiecărui sat sau tîrg, ce au primit în cursul anului, pentru cărauși și tot felul de transporturi.

La stațiile de plute, va constata la fiecare șase luni numărul și soiul plutelor sosite și prețul vînzării lor.

La porturi, se va pune în înțelegere cu autoritățile respective, pentru a culege științele care se vor cere de Ministeriu, după formularele ce se vor da.

Aceste instrucții se vor modifica și completa după nevoile dovedite prin experiență.

Ministru secretariu de stat la Departamentul interior,
(subscris) Rola.

Directorul Statisticii
Negruți
Biuroul 4. No. 10608.
1860, februarie.

Ed. Monitorul Oficial al Moldovei nr. 180 din 17 mai 1860, pag. 604—605.

124

1860 mart. 10. — Ministerul din năuntru comunică prefectilor că întârzierea lucrărilor statistice nu mai poate fi tolerată și îi invită să le dea curs în cel mai scurt timp.

Domnule prefect

Întârzierea însemnată la acel district în lucrările statistice dovedește indiferența administrației către fondurile fiscului, ci să pierd fără rezultat și către una din cele mai serioasă lucrare a Gubernului. Ori care ar fi cauzele care au paralizat până acum energia administrației în această lucrare pusă subț a d-tale îngrijire și răspundere, această neîngrijire nu mai poate fi tolerată. Vă invită dară, domnule, ca să întoarceți toată băgarea de samă asupra aceștei lucrări și să-i dați curs în cel mai scurt timp, spre a vă feri de răspundere în care o mai multă nepăsare v-ar aduce-o. Cred, d-le prefect, că vă veți convinge de necesitatea grăbirei cu care se cere lucrarea statistică, ca să mă scutiți de neplăcerea de a vă repeta asemenea ordine.

1860, mart 10
No 5429

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 212. Concept.

125

1860 mart. 23. — C. Rola, ministru din lăuntru al Moldovei și C. Negruți, director al Statisticii centrale, cer prefecturei de Bacău și Neamț, ca delegatul statistic de la ocolul Bistrița de Jos să predea proprietarului moșiei Faraoani un duplicat al lucrării statistice a satului respectiv.

*Principatele-Unite
Moldova și Valahia
Ministeriul din lăuntru al Moldovei*

Onoratei prefecturi de Bacău și Neamț

Dumnealui proprietarul moșiei Faraoanii ce este la ocolul Bistrița de Gios de la acel district, au arătat că de către delegatul acelu ocol

nu i s-ar fi slobozit un duplicat de pe lucrarea catagrafică făcută de comisia acelu ocol la moșia Faraoanii; din motivul acesta, ministerul invită pe acea prefectură că dacă în adevăr nu s-au lăsat asemenea duplicat acelu sat, potrivit art. 35 din instrucțiile catagrafice, să îndemni pe delegatu respectiv a da un asemenea duplicat în primirea proprietarului sau a vechilului.

Ministru internelor

Director Statisticiei centrale

1860, martie 23

No. 6760

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 214. Concept.

126

1860 apr. 9. — Ministerul din năuntru ordonă prefectului de Galați și altor prefecti să concentreze întreg personalul prefecturii, pentru încheierea lucrărilor statistice.

Depeșă

Ministeriul internelor

Onor d. prefect de Galați, Putna, Tecuci
Fălciu, Botoșani, Neamț

D-le prefect, ți să dă un termen de 10 zile, în care cu toate mijloacele de care dispui și cu toți funcționarii prefecturii să activezi lucrările statistice, spre a le da sfârșit, după care nefiind următor, toată cheltueala și răspunderea zmintelii ci să faci va fi supt a d-tale răspundere.

Directorul Statisticiei,

1860, aprilie 9

No. 8124

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 216. Concept.

127

1860 apr. 18. — Circulară trimisă raportorilor și formularele întocmite pentru înscrierea creșterii și scăderii populației.

Circulară la toți raportorii

Pentru punerea în aplicare a lit. Z din instrucții, d-ta ești însărcinat a întreține prefacerile ce ar urma în populație, după alăturatul formular, păstrind pentru morți o actă de dovezile preotului îngropătoriu.

1860, aprilie 18

No. 9034

Scăderea contribuabililor

Numele satului sau târgului	Ocolul	Numele și familia contribuabilului	Numărul tabloului în care au fost scris	Numărul curent supt care au fost înscris	Observații

Sporul contribuabililor

Numele satului și a târgului	Ocolul	Numele și familia contribuabilului	Numărul tabloului în care trebuie trecut și clasa	

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 217, 218, 223. Concept

128

1860 apr. 27. — M. Costachi, prim ministru al Moldovei, susține în fața Adunării legislative a Moldovei, necesitatea elaborării statisticii, care s-a întocmit spre a se putea trimite datele cerute de Comisia centrală.

... Înainte de a trece la monastiri, vă voi vorbi, domnilor, despre statistică. Adunarea științelor celor mai neapărate, care se poată înlesni chiar și pe corpurile legiuitoare în organizarea țerei, era neapărată.

Comisiunea ni acuză, că am făcut o asemenea lucrare fără de o lege și c-am întrebuițat în ea oameni fără de nici o experiență, oameni cari nu știau nici măcar cele patru speții. Nu voesc a discuta în detaliu asupra statisticei, căci dacă vom lua-o numai ca o simplă catagrafie, noi eram îndatoriți a o face chiar prin Regulament, care legiuște a se face o asemenea la toți 7 ani. Când am intrat la guvern, ne-am găsit c-o catagrafie lucrătoare de 9 ani de zile. Din aceasta rezultă că unii dajnici înscriși, încărcăți cu birul celor morți, agiunsăse a plăti birul îndoit. N-am vrut a vă aduce ca dovezi aice, raporturi înspăimântătoare de la samișii de districte, cari arătau aceste. Cifertul trecut s-au strîns cu o greutate foarte mare, numai din cauza asta — și pe cînd unii, precum am zis, plăteau birul îndoit, alții nu plăteau nimica, nefiind trecuți în catagrafie.

Dacă aş privi statistica numai ca o simplă catagrafie, încă este necontestat că era de o neapărată nevoie; noi însă am socotit ca, cu această ocaziune, să mai adunăm şi alte ştiinţi neapărate, căci nouă pînă astăzi nici macar numărul populaţiei nu ni era cunoscut bine, nici numărul proprietăţilor, nici fabricile, încît eram într-o desăvîrşită ignoranţă de toate relaţiile administrative şi statistice.

Dar veţi zice că această lucrare este neperfectă şi cu această ocazie s-au produs oarecare nemulţămiri; dar voi răspunde că şi în alte state lucrarea statisticeii au produs îngrijiri mari, că în Valahia s-au făcut aceasta cu oarecare forme, prin Adunare, însă aceasta au fost numai un *act de curtuazie* şi Adunarea au împuternicit pe minister de a o pune în lucrare. Eu merg şi mai departe şi voi zice că am fost chemat să o fac chiar de Comisia centrală, carea numind din sînul său un comitet financiar, el au prevăzut că pentru a se pute arunca o dare dreaptă pentru fiecare, este de nevoie elaborarea statisticeii.

*Extract de pe adresa Comisiunii centrale din 12 iunie, 1859, nr. 37.*¹ „Art. 3. Catagrafia familiilor de toate clasele, care pînă acum nu au fost supuse contribuţiilor directe. Art. 4. Catagrafia veniturilor moşiilor şi a binalelor de prin tîrguri, făcute în urma votului Adunărei, pentru contribuţia pe venit de 5 milioane, precum şi venitul binalelor mai gios de 500 şi 300 lei venit, care nu au intrat în acea catagrafie şi care s-ar pute aduna de la municipalitate“.

În legea dărei de 5 milioane, era prevăzută să se facă o catagrafie, o preţeluire, care ar fi motivat cheltueli; însă fiindcă s-au retras acea legiuire, această ştiinţă cerută din nou de acel corp legislativ, care singur este în dreptate să facă legi de impozite, acest corp se adresează la Guvern şi cere să-i dăm asemenea ştiinţi. Noi am cercetat toate arhivele şi am căpătat tot atîta ştiinţă cît aveam şi mai înainte de a le căuta; mai degrabă am putut căpăta ştiinţi întru unele chestii de la Consulăţii streini — şi aşadară, domnilor, vedeţi necesitatea în care ni găseam de a avea o statistică.

Dar voi mai cita o altă autoritate, pentru înfiinţarea statisticeii, prin exprimarea unei persoane la Comisia centrală. Iată cum s-au rostit un membru: ceteşte „Pe aceste temeieri, subscrisul (P. Roseti) este de socotinţă ca Comisiunea centrală să repeteze cerire la ministerele amînduror Principatelor ca cu grăbire să se trimată lămuritele ştiinţi de toate resursele financiare precum şi de toate proprietăţile şi a lor adevărate venituri, numai puţin şi de no. locuitorilor de orice clasă şi stare, şi orice altă ştiinţă privoitoare cătră închipuirea veniturilor şi a cheltuelilor neaparat legiuite — ca pe asemenea ştiinţă, Comisiunea să poată proiecta o lege identică pentru amîndouă Principatele, ca fiecare individ să ştie ce are legiuit să plătească, şi ţara să scape de plata grelelor dobînzi, care aduc cădere creditului Guvernului şi, obşteşte, al ţării“.

Vă întreb dacă Guvernul ar fi trebuit să steie în nelucrare, şi să mai piardă şi acum aceasta, din cauza neluărei măsurilor trebuitoare pentru a ave asemenea ştiinţi.

¹ Deschiderea ghilimelelor lipseşte în document.

Îată, dar, domnilor, că măsura aceasta, care este acuzată atât de tare, este de la sine disculpată.

Ni se mai zice că această lucrare n-ar fi perfectă. Nu, și eu o zic aceasta. Dar oare de unde provine aceasta? Mai înainte se cheltuie numai cu catagrafiile pînă la 250 mii lei, cînd astăzi se cheltuiesc cu facerea statisticei numai 350 pînă la 400 mii lei. În curînd veți vedea extracturi publicate din asemenea lucrări, și vă veți mira, sînt sigur de ele; veți vedea materii pentru științele Guvernului, care vor merita toată atențiunea dv. — și ceea ce s-au cheltuit mai mult, se acopere cu foloasele și veniturile cele multe, care s-au produs din descoperirea unui spor aproape de un milion în darea capitației. Asemenea pentru darea patentelor, cine cunoaște pînă acum numărul streinilor în țară? Statistica ne-au pus pe cale bună, de a pute să se constateze niște asemenea științi, și așa să mergem pe drumul adevărat.

Resumînd, zic că statistica nu costă mai mult decît 100 mii lei, că aceștia sînt răsplătiți și că Guvernul au fost dator s-o puie în lucrare, mai ales după ceririle Comisiei centrale, care au recunoscut necesitatea.

Ni se mai zice, că am întrebuițat oameni cari nu posedau calitățile necesare și cari n-aveau cunoștințele matematice trebuitoare la facerea statisticei; dar vina însă este a regimului trecut, a epocii regulamentare carea nu s-au preocupat cu îmbunătățirea școalelor, pentru ca acuma să putem avea oamenii trebuitori; au trebuit să aleg ce am găsit mai bun, între samiși, subprefecți, și tinerii ce au săvîrșit cursul academiei — și mulți dintrînșii au răspuns cu deplinătate la sarcina lor.

Prin urmare, nu trebuie să ni minunăm de aceasta, că nu posed toate clasele societății cunoștințele trebuitoare; dovadă de agerimea noastră în aplicarea noului ordin de lucrări vă poate servi chiar Capitalia, unde se presupune mai multă inteligență. Voi cita propunerea municipalității a se pune o dare vamală de 5% pe mărfurile ce vor intra în Iași, propunere ce dovedește lipsa de cunoștință și las să înțelegeți gradul culturai orașului după o așa măsură.

Nu mai am de zis nimica despre statistică...

1860, aprilie 27.

Ed. Monitorul oficial al Moldovei, nr. 178, 14 mai 1860, pag. 597.

129

1860 apr. 28. — Deputatul C. Hurmuzachi vorbește în Adunarea legislativă a Moldovei, despre importanța statisticii și combate lucrările cadastrale, a căror elaborare reclamă oameni cu cunoștințe speciale.

...Ce se atinge de *Statistică*, nimine nu prețuește mai mult decît mine neapărata nevoie și folosința acestei științi, pe care Napoleon I cu drept cuvînt au numit-o bugetul factelor. Eu cunosc necesitatea statisticei din propria mea experiență, căci am închinat studiului ei la Universitate un an întreg.

• D. ministru zice că Comisiunea centrală i-au cerut date statistice. Dar, aceasta încă nu-i dă dreptul de a decreta prin ordonanțe legi, care, spre a avea putere îndatoritoare, trebuie să fie votate de către corpurile puterii legislative. Și-apoi, însăși Comisiunea centrală, prin adresa ei către Tron, semnalează între abaterile ministerului de la Convențiune, și înființarea Direcțiunii de statistică, cu un personal numeros și cu cheltueli însemnătoare. Facerea catagrafiei fiind o măsură de mare urgență, ministerul ar fi trebuit să invite pe Comisiunea centrală ca aceasta să elaboreze cât se poate mai curînd o legiuire în privința aceasta, legiuire comună îmbelor Principate. Dar ministerul în loc de a îmbla pe calea constituțională, au găsit de cuviință a decreta legi și instrucțiuni, fără a se pune macar în înțelegere cu ministerul de peste Milcov, spre a procede la lucrările statistice după instrucțiuni egale, uniforme.

Domnilor. Eu n-am contestat bunătatea lucrărilor statistice. Adunarea datelor statistice nici este vreun lucru greu, nici cere oameni speciali. Dacă tablourile sînt bune, rubricile lor se pot umple foarte lesne de oricine știe a ceti și a scrie.

Eu am combătut numai lucrările *cadastrale*, care cer oameni speciali, oameni cu cunoștinți agronomice, tehnice, hemice, comerciale și geometrice, specialități pe care, din nenorocire, nu le aflăm în numărul cerut.

Chiar în Franța, cînd Convențiunea națională decretasă facerea cadastrului, esecutarea legii în privința aceasta s-au amînat din cauza lipsei de oameni speciali și după ce s-au înființat cadastrul (în curgere de 50 de ani) și s-au cheltuit 200 de milioane de franci, acum spiritele se preocupă cu întrebarea : ce să substituieze cadastrului, care nu răspunde la scopul înființării lui ?

Anglia cea mult civilizată și plină de avuții nu are nici astăzi încă cadastru, ba nici simte nevoia lui.

...Lucrările cadastrale la noi se esecutează de către oameni, cărora le lipsesc chiar și cunoștințele cele mai elementare. Este un fact, domnilor, că numai mici minorități din comisiunile cadastrale au luat parte la aceste lucrări. Eu singur am asistat la o lucrare făcută numai de un singur proprietar mic și de sub-prefectul ocolului, cari amîndoi mi-au declarat că nu au cea mai mică cunoștință despre velnicerie. Cu toate acestea, dumnealor au prețeluit velnița ! Eu întreb dacă asemenea lucrare poate servi de bază la așezarea dărilor ? ...

1860, aprilie 28

Ed. Monitorul Oficial al Moldovei, nr. 184 din 24 mai 1860, pag. 623.

130

1860 apr. 28. — Deputatul L. Catargiu răspunde în Adunarea legislativă a Moldovei deputatului Hurmuzachi, apărîndu-se la acușările acestuia că, în lucrările statistice, s-ar fi dat dovadă de separatism.

.... Intrucît privește lucrările atingătoare de facerea statistice, domnul Hurmuzachi comite o mare nedreptate, aș pute zice o

mare greșală acuzându-ni de separatism — când domnia sa vede tare bine, prin chiar însuși arătările domnului Kogălniceanu, că divergența n-au provenit de la noi, ci din partea ministerului de peste Milcov; dacă domnul Hurmuzachi, în loc de a ținti la acuzație, ar fi vroit să se lămurească, domnia sa ar fi putut găsi lumina dorită întru aceasta la Direcția statisticei, a cărei șef era domnul Ionescu.

Ca ministru din năuntru, am socotit de cuviință că pe lângă facerea catagrafiei, cerută atuncea de Regulamentul încă în vigoare, să se pregătească de cătră tot acii amplexați și statistica generală a țerei, care să cerea de Comisia centrală, convins că niciun mare corp al statului n-ar fi fost în stare de-a face cel dintii pas în reorganizarea țerei, fără a ave sub ochi noțiile trebuitoare despre starea ei. Pentru a agiunge la acea lucrare, se cerea un adaos de două mii galbeni pe lângă cheltueele întrebuintate obicinuit pentru facerea catagrafiei; temerea, domnilor, de a adăogi pe lângă cheltueele obicinuite, soma de două mii galbeni trebuia ea oare să ne oprească în adunarea unor noții atât de trebuitoare în momentul de reforme?

Negreșit că știeam de la început, că o asemenea lucrare nu putea să fie perfectă; atât țara care trebuie să deie asemenea noție cât și cea mai mare parte din amplexații cari trebuie să le culeagă, nici unii nici alții nu puteau ave o idee eczacță despre firea acelei lucrări. Cu toate aceste, noi am alergat la toate mijloacele pentru a asigura acestei lucrări rezultatele folositoare la care ținteam; și drept dovadă la aceasta, se poate lua compunerea comisiilor supreme, instituite peste comisiile de ocoale și compuse de deputați, din membrii municipalităților, de protoierei, de prefecți și proprietari, comisia supremă la care obijduiții se puteau adresa pînă în termen de 40 zile, spre a căpăta îndreptarea greșalelor ce s-ar fi putut aluneca în acele lucrări de ocoale.....

1860, aprilie 28.

Ed. Monitorul oficial al Moldovei, nr. 184 din 24 mai 1860, pag. 625.

131

1860 iun. 23. — M. Kogălniceanu, ministru de năuntru face cunoscut locuitorilor din orașe și sate, că cei rămași neînscriși de către comisiile catagraficești să-și declare domiciliul, spre a putea fi și ei înscriși.

Ministeriul din lăuntru

Se publică pentru cunoștința tuturor locuitorilor din orașe și sate, fără deosebire de pămîntenți sau streini, ca toți acii cari prin scăpare din vedere au ramas neînscriși de comisiile catagraficești, atât ii cât și averile lor, cătînd a se numera între viețuitorii din această țară și a se bucura de protecția legilor; să-și declare în cel mai scurt timp forul locuinței — pentru districte la prefecturi, iar în Iași la poliție — spre a se înscrie în tablile recensimentului, făcîndu-se cunoscut tuturor

acelor ce n-ar urma a se conforma acestei dispoziție, că, numai lor vor
ave a bănui pentru urmările ce ar trage asupra-le asemenea îndosiri.

Președ. Cons. Miniștrilor și Ministru de interne,

Kogălniceanu

<1860> iunie 23.

Iassi.

Ed. Monitorul oficial al Moldovei nr. 210/1860 pag. 731 ; *ibidem* pag. 739, 751,
759, 779, 787, 815, 832.

132

1860 iun. 24. — Ministerul din năuntru al Moldovei și C. Negruși, director al Statisticii centrale, fac cunoscut prefecturilor felul cum urmează a înscrie datele statistice privitoare la acci care ar fi rămas neînscriși.

Circulară la toate prefecturile

Prin Monitoriul No 210 s-au publicat ca toți acei care prin scăpare din vedere ar fi ramas neînscriși de comisiile catagraficești, să se prezinte la prefectură spre a-și declara forul locuinții și a se înscrie în tablou. Se pune înaintea prefecturei a se îngriji de a face câteva tablouri întocmai după acele care au fost aplicate de comisiile statistice și fără cea mai mică îngreiere a înscrie pe asemenea fețe în tablourile în care s-ar cuveni să între după profesiunea sa, atât ei cât și averile lor și, la sfârșitul lunii, a trimete o întocmai listă de toți acei care se vor înscrie.

1860, iunie 24

No 15 180

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 239, Concept.

133

1860 iul. 11. — M. Kogălniceanu, ministru de interne al Moldovei, hotărăște suspendarea lui Ion Negură din postul de ajutor al directorului statisticii, acuzându-l de „insubordinație“.

In 11 iulie 1860

Agiutoriul Direcției statistice, d. Ioan Negură, printr-o epistolă adresată subscrisului au cutezat a întrebuița espresii neertate, cu amenințări, și totodată a se recunoaște autorul unui articol publicat prin ziarul Tribuna Română, în contra mai multor ofițari, și chiar în contra Guvernului.

Subscrisul, neputînd tolera asămîne insubordinație și necuviințe din partea unui funcționar al statului, regulează ca pe d. Negură să se suspendeze din postul de agiutoriu, supunîndu-se acestea prin raport Măriei Sale Domnului Principatelor Unite, cu propunere a se destitua și înlocui cu d. Mihail Vișinescu.

Ministru treb. interioare,
Kogălniceanu

Arh. St. Iași, Ministerul de Interne al Moldovei, dos. 45.599/1859, f. 44. Orig.

134

1860 iul. 25. — Ministerul de interne înștiințează Direcția statisticii, că raportorii statistici, după noul buget, nu mai sînt decît șefi de birou în cancelariile prefecturilor.

Adresă din partea secției la Direcția statisticii

Din ordinul Camerii, cu onoare se face cunoscut Direcției, că lucrările pentru orici numiri în funcții sînt de atributul acestei secții, unde urmează a să ținea și științele convenite pentru toți funcționarii administrativi.

Amploiații cari pînă acum să numeau raportori a lucrărilor statistice, despre noul buget nu mai sînt decît șefi de birou în cancelariile prefecturilor; prin urmări, aceștia, ca și cielanți șefi de birou urmează a fi întăriți după regulile instructive ale acestei secții.

Dacă prin lucrările Direcției s-ar fi întărit undeva niște asămîne funcționari, este poftită să comunice acestei secții știință, lămurind totodată de le-au dat și lor personal cuvenitele decreti din partea Ministeriului.

Aceasta înse cît mai cîrînd, pentru a nu urma vreo contradicție la întărirea staturilor prezentate de prefecturi.

1860, iulie 25
No. 17.529.

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. nr. 45.599/1859, f. 54. Concept.

135

1860 iul. 30. — M. Vișinescu din Direcția statistică centrală înaintează referat Ministerului, semnalîndu-i că unii din prefecți încarcă activitatea raportorilor cu îndatoriri străine de birou statistic; rezoluția lui M. Kogălniceanu ministru de interne al Moldovei, prin care precizează atribuțiile de viitor ale raportorilor statistici, titlul acestora și modul de numire.

Referat

1860, iuliu în 30 zile

Pentru a se putea ține prefacerile ce ar urma în faptele exprimate prin cifre, s-au încuviințat de Consiliul Miniștrilor înființarea a cîte

un biou rou statistic la fiecare prefectură, a cărui șief, cu numele de raportoriu, să aibă de datorie a se ocupa numai cu faptele statistice; chiar în bugetul încuviințiat de Cameră, stă că unul din șiefii de biurouri de pe la prefecturi este pentru statistică.

Acum însă s-au primit raporturi de la unii din d. raportori, că domnii prefecti le-ar da deosebite ocupăciuri, din care cauză lucrările statistice, care sunt de cea mai mare trebuință, rămîn în părăsire.

În instrucțiunile raportorilor stă că aceste funcțiuni să se ocupe numai de delegații care au finit cu bun succes lucrările catagrafice, ca astfel lucrările se poate face un progres mai mare. Aceasta s-au și făcut pînă acuma, cînd s-au văzut unele schimbări făcute de d. prefecti între raportori, numind persoane care n-au servit di feliu în acest ram; precum prefectura de Cahul prin raportul No. 5134 arată că în locul fostului raportoriu care s-au dimisionat, au numit pe d. Georgie Georgiu, persoană care difel n-au servit în ramul statistic.

Subscrisul considerînd aceste de mai sus precum și adresa secțiunei I din acest ministeriu, prin care zice că funcționarii cari pînă acum se numeau raportori, rîu mai sînt decît niște șiefi de biurouri și că numirea lor în funcții are a se face după regulile acei secțiuni, lucrare ce pînă acum au fost de atributul acestei Direcțiuni, asemenea și adresa Ministeriului de finanse No. 6606, prin care cere a îndatori pe raportori ca în privirea schimbărilor ce ar urma în populație și proprietăți, să fie într-o strînsă legătură cu casierii și care adrese amîndouă se alăturează; cu respect referează onor Camere, spre a regula ce va găsi de cuviință atît în priivirea atribuțiunilor raportorilor, precum și numirea lor în funcții.

p. Directorele statistice centrale

M. Vișchinescu

<Rezoluție>: În 2 august. Considerînd că prin închierea Consiliului din ianuarie anul curent stă, ca funcțiile de raportori de pe la prefecturile districtelor să se ocupe de delegații cei mai capabili, ce au finit cu bun succes lucrările catagrafice și considerînd că prin bugetul încuviințat de Cameră stă, că unul din șefii de birou de pe la prefecturi este pentru statistică; se va scrie tuturilor prefecturilor, ca în viitor pentru ocuparea acestor posturi ce ar fi vacante să se conformeze cu citata închiere a Consiliului și a nu mai recomanda ministeriului persoane streine; iar în ceea ce privește atribuțiile acestor biurouri fiind că mai mulți dintre raportori s-au tînguit ministeriului că prefecturile i-ar împovăra și cu alte osebite atribuții, li se va arăta că de vreme ce chiar de cătră Adunare se vād specificate atribuțiile lor, apoi prefecturile să nu-i mai împovăreze cu alte osebite lucrări, decît cu acele a faptelor statistice, pentru care sfârșit aceste biurouri sunt înființate. Adăogîndu-se totodată mijlocirea făcută de Ministerul de finanse prin adresa No 6606, ca în ceea ce privește pentru muve-mentul populației, de strămutarea de la un loc la altul, de sporire sau scădere, de trecerea proprietăților de la o fație la alta, de vreme ce acest muve-ment are o mare și de aproape legătură cu împlinirea dă-rilor, apoi d-nii raportori (cari în viitoriu vor purta titlul de șefu biu-

roului statistic) să fie în strînsă relație cu d-nii casieri de districte, cărora urmează a le comunica științie despre tot ce privește muve-mentul populației și a proprietății; ear d-nii șefi a biurourilor sta-tistice sînt opriți a să mai adresa cu raporturi către acest ministeriu în ori ce caz și sub ori ce rezon, trebuind a se adresa în viitoriu cu asemine cătră d-nii prefecți, sub a cărora imediată răspundere sînt puse lucrările statistice. Despre aceasta, d. șef al biuroului competent va face cunoscut secției I-ea din acest ministeriu în ceea ce o privește, dîndu-i știința ce ea cere prin adresa No 17.529, adăogîndu-i că de-vreme ce numirea în funcții a acestor ampoieați trece în atribuțiile ei, apoi este poftită ca la ori ce de asemine recomandații din partea pre-fecturilor să se încunoștiințeze pe direcție de cătră care urmează a să face recomandațiile pentru numirea acestor funcționari ce au a să ocupa cu lucrările statistice; iar Ministeriului de finanse, spre răspuns la adresa No 6606, i se va face cunoscut în ceea ce-l privește și pre-fecturei de Cahul i se va răspunde că cererea ce a făcut prin raportul No 5134 în temeiul considerentelor de mai sus nu se încuviințează, urmînd ca șeful biuroului statistic să se numească de ministeriu deadreptul.

Kogălniceartu

Arh. St. Iași, Tr. 1772. op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 253, 262. Orig.

136

1860 aug. 5. — Tabel nominal de raportorii sta-tistici repartizați în județe și în capitala Iași.

Notă

Spre îndeplinirea celor cuprinse prin adresa n-ru 17.529, se ală-turează o listă despre toți raportorii cari s-au rînduitu în asemine funcțiuni de către această Direcție și, conform cu rezoluția Camerei pusa pe referatul acestei Direcții, se înștiințeze pe acea onor secțiune ca de vreme ce numirile în funcțiuni acestor ampoieați trece în atri-buțiunile ei, apoi este poftita ca la orice de asemine recomandațiune din partea prefecturilor, se încunoștiințeze de Direcsie, de către care urmează a se face recomandațiunile pentru numirea acestor funcțio-nari, ce au a se ocupa cu lucrările statistice.

p. Directorele statisticeii,
M. Vișinescu

Biur. IV. n-ru 18.859.
1860, august în 5.

Onor. secțiunii I din Ministeriul internelor

Lista raportorilor cari s-au numit în asemine funcțiuni de cătră Direcțiunea de statistică

La Botoșani	d. Ioan Sevastos
„ Suceava	„ Ioan Dragomir
„ Roman	„ Gavril Diamandescu
„ Bacău	„ Costachi Morțun
„ Neamț	„ Georgiu Langa
„ Putna	„ Panaite Stoenescu
„ Tecuci	„ Nicolai Mancași
„ Galați	„ Statachi Avram
„ Vaslui	„ Demetriu Sofroni
„ Fălciu	„ „ Tutovu
„ Iassi, distr.	„ Demetriu Antipa
„ Capitalie	„ Mihaelu Ialopolu
„ Tutova	„ Georgiu Romano
„ Dorohoi	rînduit prin lucrările secțiunii I

pentru întocmai, D. Nicolau

<Rezoluție>: Septemvrie 3. Se va ave în priivire la întărirea staturilor priimite de pe la prefecturi.

Șeful s. I-iu.
C. Brăescu

Arh. St. Iași, Ministerul de interne al Moldovei, dos. nr. 45.599/1859, f. 66, 67.
Orig.

137

1860 nov. 2. — D. Filipescu, locțiitor al ministrului de finanțe al Moldovei, înștiințează pe M. Kogălniceanu ministru de interne al Moldovei, că cererile din partea celor nedreptățiți prin înscrierea lor la clasele patentarilor se pot primi numai în termenul prevăzut și roagă a se da amplexișilor administrativi ordin de a da concurs în acest sens.

No 30.972

Principatele Unite
Ministeriul finanșelor Moldovei
No 11.575

Iassii, 1860 noembrie
2 zile

Domnule Ministru!

În privire că după dispozițiile luate de acest ministeriu, publicate prin Monitoriul oficial cu No 265 și 12 pentru priimirea tînguirilor și facerea rectificărilor acelor ce s-ar dovidi că sînt asupriți ou regularea lor la clasele patentabile, nu s-au ficsat terminul pînă cînd pot fi priimite asemenea reclamații; și, în privire că pînă nu se va conteni lucrarea priifacerilor, nu se pot pregăti tablile triloniale de cătră domnii casieri și nici a se constata suma dărilor cuvenite de la patentari.

Apoi iscălitul, prin circulara cu No 11.559, au pus îndatorire domnilor casieri districtuali ca până în termene de cincisprezece zile de la data Monitoriului în care se va publica această dispoziție, să se primească toate reclamațiile de așa natură, și prin locul competent să se cerceteze tînguirile, raportînd ministerului rezultatul, ca pe acest temei să se și facă rectificările cuvenite. Însă după trecerea aceluia termen, nu mai pot fi primite asemenea reclamații pentru anul curent, rămăind a se proceda la alcătuirea tablilor triluniale, mai ales că anul fiind aproape de sfîrșit, nu mai încapă nici o întîrziere în desăvârșirea acestei operații.

Dar fiindcă atât împlinirea dărilor cât și desăvârșirea cercetărilor se fac prin organul amplexiunilor administrativi, apoi am onoare a vă pofti, domnule ministru, ca să binevoii a pune ce mai aspră răspundere asupra amplexiunilor atârnați de domniea voastră, cari în competența d-lor nu vor da tot concursul, cerut de urgența cea mai mare, în cazul de față.

Primiți, domnule ministru, asigurarea deosebitei considerații ce vă păstrez.

p. Minstru D. M. Filipescu

Șef secșii G. Stan

Domniei sale domnului ministru de interne

<Rezoluție>: Se va comunica prefecturilor de districte mijlocia de față, spre a o îndeplini

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 267. Orig.

138

1860 dec. 3. — T. Cozadini, ministru de finanțe al Moldovei, comunică prefectilor atribuțiile casierilor cu privire la mișcarea populației — a cărui evidență revine de acum înainte în mod exclusiv biroului statistic al prefecturii.

Iasi în 3 decembrie 1860

Principatele-Unite
Ministeriul finanelor Moldovei
No 13.712

Domnule prefect,

Luind aminte ministeriul de neregularitatea în care se ține muvementul populației întru cît privesce încasuirea dărilor, făcîndu-se pe alocurea cercetările prefacerilor de spor și scădere de cătră casieri și pe alocurea de cătră prefectură;

Luind aminte că după dispozițiile luate de Ministerul de interne, toate aceste prefaceri ar trebui să se întreție de prefectură, în care

este stabilit și biurul statistic și că această lucrare are mare înclinație cu complectarea relațiilor statistice;

Luind aminte că d.d. casieri sînt nevoiți a avea recurs tot la aceeași resursă, adică la biourile statistice a fiecăruia district;

Luind aminte că amestecul d.d.-lor sale întru aceasta nu aduce decît complicație în lucrări;

Luind aminte că adevărata sarcină a d.d. casieri este încasuirea dărilor, iar nu și darea cursului reclamațiilor prin cercetări locale, care este un atribut al prefecturii;

Luind aminte că din această cauză casierii nu se pot ocupa cu seriozitate de încasuirea dărilor și ținerea în bună stare a contabilității;

Luind aminte și la împovărarea în care au venit acest ministeriu, recomandînd și regulînd înlăuntru lui felurite prefaceri în cifrele contribuabililor, fără să poată esersa vreun control eficient asupra-le;

Luind aminte că deseori se ocazionaază prin împulzirea lucrărilor de prefaceri a nu se putea espedu în grabă convenită lucrările privitoare la alte atribute ale ministerului.

Spre a se pune un capăt acestor neregularități și a se putea controla orice prefaceri de spor sau scădere făcută în tablele contribuțiilor și a patentarilor, precum și spre a se putea complecta mai cu ușurință relațiile statistice de care se simte o așa de mare nevoie, se hotărăse:

I De astăzi înainte, toate reclamațiile de spor, scădere sau asuprire cu dare, pe viitor vor fi adresate numai prefecturii.

II D-voastre sînteți datori ca, îndată ce veți primi asemenea reclamații, să le îndreptați la comisiile cercetătoare, constituite prin circularul No 12.147 spre a constata validitatea tînguirilor și după ce veți primi de la ele rezultatul, veți adresa cerirea oficială d. casier ca se facă prefacere în tablă, comunicîndu-i și dovezile convenite întru aceasta.

III D. casier făcînd prefacerea convenită, odată cu tablele va trimite doue extracte generale de spor și scădere, împreună cu dovezile pe care s-au bazat de au făcut prefacerile, înse: unul pentru contribuție și altul pentru patente.

IV Oricînd s-ar dovedi că vreo cercetare a fost nedreaptă, pe a cărcia bază s-au făcut prefacere în table, fie în paguba statului sau a persoanei înscrisă fără merit, cercetătorii vor fi supuși la penalitatea arătată în acel circular.

V Pe contribuitorii strămutați de la un loc la altul, prin prefecturile respective îi veți urmări și înscrie la locul unde s-au statornicit domiciliul; această operație veți face-o însă în toată graba, spre a nu rămîne nici un individ scăzut de la un loc și nesporit la altul.

VI D.d. casieri de astăzi înainte se vor ținea exclusiv de încasuirea dărilor și contabilitate, necorespondînd decît cu Ministerul de finanțe și prefectură în cazul încasuirii dărilor.

VII Fiindcă corespondența ce au ținut pînă acum cu d.d. subprefecți și comisari de tîrguri pentru încasuirea dărilor a dat prilej la multe necuviinți și corespondenții zadarnice, în viitor nu-i este per-

mis d. casier a se adresa decît la prefectură pentru ori ce cas — și cînd aceasta nu i-ar deplini cerirea, se va adresa la minister.

VIII Pentru prefacerile între patentari, d. casier va trimete relație ministeriului la 15 a luni a II-a din fiecare trimestru, împreună cu patentele și cu dovezile prefacerii lor, spre a se putea regula pe patentabili la clasa ce o merită.

IX Prefacerile între contribuitori vor înceta totdeauna la începutul luni a III-a din trimestru, spre a avea timp casierul ca să se ocupe cu aranjarea tablei, care este dator a o trimete ministeriului negreșit la zece zile din luna a III-a.

X La cas cînd tablele contribuitorilor și a patentabililor nu ar fi intrate în minister în ziua a 13-a a luni a III-a din fiecare trimestru, a doua zi se va delega înadins revizor esecutor cu plata prognului și a cheltueilor pe conta vinovatului, conform dispoziției cuprinse în manualul administrativ.

XI Toate dispozițiile luate de mai înainte prin circulare, care sînt în contradicție cu dispoziția de față, sînt abrogate de la sine, afară de dispoziția pentru cercetarea reclamației patentarilor cuprinsă în circularul No ¹ publicat în Monitoriul No ¹, lucrătoare numai în anul curent.

Aceste dispoziții, d-le prefect, se vor observa atît de dv., de d. casieriu, de amplexiații atirnați de prefectură, de comisiile cercetătoare precum și de județele sătesci cu cea mai mare scrupulozitate, scriind hotărîtoriu că, la cas de abatere de la ele, ministerul nu va cruța nîcicum pe delicvent.

Primiți, d-le prefect, asigurarea prea osebitei mele considerații

Ministru,

Șief secțiunii a II-a
adinterim

Domniei sale domnului prefect al districtului . . . . .¹

Arh. St. Iași, Tr. 1772, op. 2020, dos. 43.209/1859, f. 274, 274 V. Cop.

---

¹ Loc alb în text.

C. DUPA

UNIREA ȚĂRILOR ROMÎNE

<1859 in. de 12 iul.>. — N. Picleanu și ceilalți 6 membri ai secției a treia din Adunarea electivă raportează acesteia, modificările la proiectul pentru înființarea și funcționarea Oficiului central statistic, opinînd că pe plan statistic „ar fi de trebuință să fie unul și același birou, ca să dirige lucrările ambelor Principate“.

Raportul secției III privitor la proiectul pentru instituirea unui Oficiu central de statistică administrativă

Domnilor,

Secțiunea a III în două seanțe ale sale, ținute însă întîia în prezența a opt din membrii săi și a doua a șase numai, luînd în considerație proiectul d-lui ministru al afacerilor interne, îndreptat secțiunii cu adresa biroului nr. 182 în privința înființării unui birou statistic permanent în Ministerul din năuntru și a facerii unei lucrări statistice sistematice în toată țara, n-a lipsit, domnilor, a examina cu toată ceruta atenție și seriozitate atît modul înființării acestui birou, cît și atribuțiile sale și lucrările întinse și de toată importanța, ce are a face. A luat toate trebuincioasele deslușiri și de la d. ministru din năuntru, carele după invitația ce i s-au făcut, a asistat la întîia seanță.

Astfel dar, după ce s-a convins îndestul de trebuința neapărată ce se simte de o asemenea lucrare statistică, fără care orice pas devine nu numai dificil, dar încă și imposibil, pe cît timp nu se poate cunoaște evidența stării Principatului, ca după dînsa să se conducă orice lucrare în facerea noilor legiuiri și reforme pe calea ce Convenția ne-au deschis; avînd în vedere că toate statele nu se pot dispensa de o asemenea lucrare, au primit în prințip de bună propunerea d-lui ministru și de neapărat trebuincioasă.

Intrînd însă în urmă cu de-amăruntul în cercetarea bugetului, propus pentru personalu funcționarilor de care are a se compune atît

birou central permanent de aici și a raportorilor permanenți din districte, cit și a celor ce au a se însărcina cu lucrarea vremelnică în capitală și în districte o dată pentru cinci ani, precum și a modului numirii proprietarilor, ce au a lua parte și a mijloacelor ce li să propune a li se da; secțiunea avînd în vedere importanța unei atît de însemnată operație, de la care depinde exacta cunoștință după care se urmează o dreaptă împărțire a impozițiilor, calcularea averii naționale și a venitului statului; avînd în vedere iarăși că o asemenea lucrare urmează a fi făcută cu toată conștiința și de oameni de toată încrederea, au chibzuit a se face următoarele modificaliți proiectului propus de domnul ministru:

1-*iu* Art. 1, 2, 3 și 4 din zisul proiect se primesc în întregimea lor.

2. La art. 5 al proiectului, în loc d-a se chema cîte unul sau cîte doi asistanți din proprietari, neguțători sau industriași, care să ia parte în oraș la lucrarea comisii catagraficești, opiniunea secțiunei este d-a se chiuma starostii de meseriași și patentari din fiecare oraș sau tîrg, ca mai competenți și cu cunoștință, ca să dea științele necesarii membrilor comisii, spre înlesnirea lucrării.

3. La art. 6, opiniunea secțiunei este că, comisiile districtuale în loc de a fi asistate de unul numai dintre proprietari, să fie asistate de doi; și acești proprietari, fiindcă misia lor este o lucrare de multă încredere și grea, să nu fie denumiți de administrator, care de multe ori ca strein în acel district nu poate avea firește cunoștința oamenilor, ci aleși de proprietarii fiecărui district, cu acelaș mod cu care s-au ales și deputații districtului pentru onorabila Cameră electivă, cu osebite numai ca să ia parte la această alegere atît proprietarii direcți, cit și cei primari — adică delegații proprietarilor primari să aleagă doi proprietari comisari catagraficești și proprietarii direcți să aleagă alți doi, și în fiecare comisie să ia parte unul dintre cei aleși de cei primari și unul de cei aleși de cei direcți. Aleșii să fie din numărul proprietarilor cu venit foncier de 400 galbeni; la aceasta, minoritatea își rezervă opinia sa, ce se va vedea la finitul raportului. *Pentru orașe, asemenea, proprietarii ce au a lua parte la această lucrare să fie aleși de proprietarii orășeni care au luat parte la alegerea deputatului onor. Camerei electivă.*

Secțiunea găsește de neapărată trebuință, pentru înlesnirea și paza unei reguli mai esacte în lucrări, să se numească pe lingă fiecare comisie ce are a lucra în district și cîte un copist, care să fie plătit cîte lei 250 pe lună pe termen de trei luni, cit adică s-au calculat că va dura această lucrare; iar în orașe și tîrguri să se indeplinească această trebuință cu din copiștii municipalităților sau consiliilor de tîrguri.

Acestea sînt modificalițiile ce au chibzuit secțiunea de neapărat a să face în organizația aceștii lucrări.

Intrînd în urmă și în ecsaminarea bugetului de chiertuelile propuse de domnu ministru, în plata foncționarilor trebuincioși și altele, au chibzuit iarăși a se face următoarele modificaliți.

Bugetul cu modificările lui
Oficiul central permanent

Un șef al biroului și redactor lei 1500 pe lună, dintre care se va socoti 1000 leafă și 500 diurnă	18.000
Un referend cite lei 1000 pe lună, dintre care 600 leafă și 400 diurnă	12.000
Un inginer desinator cite lei 800 pe lună, dintre care 500 leafă și 300 diurnă	9.600
Un corespondent cite lei 700 pe lună, din care 450 leafă și 250 diurnă	8.400
Un registrator cite lei 450 pe lună, din care 300 leafă și 150 diurnă	5.400
Doi scriitori cite lei 300, din care 200 leafă și 100 diurnă	7.200
Un servitor cite lei 150 pe lună, din care 100 leafă și 50 diurnă	1.800
Spesele cancelarii cite lei 150 pe lună	1.800
Pentru tipărirea instrucțiilor, formularelor și foilor periodice pe an	10.000
Pentru complectarea bibliotecii, hartelor și instrumentelor	3.200
O dată pentru totdeauna, pentru biblioteca statistică și de economie politică la Oficiul central	10.000
Sumă din urmă	<u>87.400</u>

Statistica din districte
Cheltuială permanentă.

17 raportori statistici permanenți, socotiți cite unul de district, conform art. 4 litera A din proiect, cite 400 lei pe lună leafă și 200 diurnă, pe an . . . 122.400.

Lei 15.810 prevăzuți prin buget pentru diurna raportorilor statistici permanenți, cind vor eși din districte se desființează pentru că li s-a adăogat, pe lingă leafă, diurnă permanentă de lei 200 pe lună.

Pentru 38 comisari catagraficești, din care 33 pentru 17 districte, socotiți cite doi de districte, iar pentru districtul Brăila numai unul și 5 pentru 5 coloare ale capitalei, cite lei 2400 de fiecare pentru toată lucrarea ce s-au calculat că nu poate dura mai mult de trei luni lei

79.200

Pentru 66 proprietari aleși pă numărul a 17 districte, socotit de fiecare cite 4, adică cite doi de fiecare comisie și pentru Brăila numai doi, cite lei 2400 de fiecare pentru toată lucrarea calculată pentru trei luni ca diurnă

158.400

Pentru 26 proprietari dintre care zece pentru 5 colori ale capitalei și 16 pentru orașele districtelor scăzîndu-se districtul Ilfov, cite lei 1800 de fiecare, socotindu-se indetul, ca lucrător în orașele locuinții lor

46.800

Pentru 33 scriitori aleși de fiecare comisie socotindu-se de fiecare cite lei 750, pentru lucrarea calculată a dura trei luni, lei

24.750

Pentru 54 comisii în districte și capitala cite lei 100 cheltuielile cancelariilor, pentru tot timpul, lei

5.400

524.350

Dintr-această sumă, părerea secțiunii este, ca lei 209.800, costul întreținerii biuroului permanent și a funcționarilor statistici permanenți prin districte, să se plătească din casa Vistieriei; iar suma de lei 341.550, costul lucrării statistice, o dată pentru cinci ani, de vreme ce această lucrare este de un interes comun, să se împartă jumătate, adică lei 157.275 pe seama Vistieriei și cealaltă jumătate să se ia cu analogie din cutiile comunale și casele municipale din capitalul brut cje să va lămuri că au avut la 1 ghenarie 1859.

Domnilor, dacă vedeți că secțiunea au adăogat o sumă de 162.540 peste cele destinate prin bugetul domnului ministru, atit în adaosul lefii funcționarilor cărora este a se încredința această lucrare, precum și altora ce au chibzuit comisiunea a se mai adăoga din nou peste cei propuși de d-l ministru, vă roagă să credeți că și dînsa a fost indestul preocupată de iconomia ce trebuie a se face fondurilor statului și mai cu osebite astăzi cînd trebuințele se ivesc la tot pasul și în tot minutul; au socotit însă că la o lucrare de atit de mare însemnătate să-i dea și mijloacele de majorată trebuință, ca să nu cază în inconvenientele trecutului, cînd se numea funcționari care fiind rău plătiți, sau nu era în stare de a îndeplini datoriile lor, sau abuzau de misia ce li se încredința și astfel lucrarea nu era niciodată nici completă, nici eczactă.

Totodată secțiunea mai adăogă opinia sa, ca d. ministru din năuntru să se angajeze a se pune îndată în înțelegere cu Ministerul afacerilor interne din Moldavia, să-i comunice toate aceste dispoziții de se va aproba de onor. Cameră, ca trebuința reclamînti, poate d-a se face și acolo o asemenea lucrare, să fie uniformă pe cît puțința va sta, ca la orice trebuință de interes comun să nu fie o diferență ce ar produce dificultăți; pentru care sfîrșit ar fi de trebuință să fie unul și același birou, ca să dirige lucrările ambelor Principate.

Raportor, N. Piclianu
C. Rădulescu
N. Bibescu
G. Brătianu

I. Marghiloman
D. Ghica
T. Filișanu.

Arh. St. Buc., Adunarea electivă a Țării Romînești, dos. 12/1859, f. 99. Orig.

140

1859 aug. 9. — N. Crețulescu, ministrul de interne ale Țării Romînești, cere lui L. Catargiu, ministrul de interne ale Moldovei, să contribuie la uniformizarea lucrărilor statistice din cele două țări.

Domnului ministru secretar de stat al afacerilor interne în Iași.

Domnule ministru!

Văzînd din nr. 73 al Monitorului oficial al Moldovei și din circulaarea onorat. Ministeriu de interne, relativă la facerea catagrafiei, că s-au luat unele dispoziții pentru o recensiuie a populației și a averei

ei, pentru a posibilita o uniformitate cât se poate mai mare întră lucrările statistice din ambele țări surori, cu onoare sînteți rugat domnule Ministru, a dispune ca din toate tabelele și instrucțiile ce se vor fi tipărit pentru acest scop se ni se trîmită cît s-ar putea mai neîntîrziat cîte un esemplariu pentru Oficiul statistic de aceea, carele după ce va fi tipărit pe ale sale, nu va întîrzia a le împărtăși Oficiului statistic din Iași, silindu-se a-l încunoștiința despre toate lucrările ce va întrîprinde, ca astfel se mîntînă o strictă legătură de comunicație atît de necesară în acest ram de servițiu ¹.

N. Crețulescu

D. P. Marțian

București 9/8 — 1859

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 157/1859, f. 5. Concept.

141

<1859> nov. 7. — Ministerul de interne al Țării Romînești, Oficiul statistic (D. P. Marțian) comunică Min. de interne al Moldovei, modul de alcătuire a statisticii în Țara Romînească, despre necesitatea uniformizării lucrărilor și ținerea cursului de statistică teoretică și practică.

Onor. Ministeriu de afaceri interne al Moldaviei

Spre răspuns la adresa nr. 19404 prin care ne-ați comunicat măsurile luate pentru recenziunea ce ați întrăprins în acea parte a Romîniei, avem onoarea de a vă anunța că organizarea funcționarilor statistici de aici s-a făcut, iar baza operațiunilor — recenziunea — este în cale de executare.

După alegerea funcționarilor permanenți și întărirea lor de cătră Principele la 9 august a. c., s-a ținut cu aceștia în acea lună un curs de statistică, pentru a-i iniția în această știință, precum și o mică praxă în manipularea agendelor.

Prin Monitorul oficial s-a publicat mai multe măsuri pentru lucrările pregătitoare, din care vi se alătură cele mai principale; sînt însă unele acte și încheieri ale Consiliului administrativ, care într-o rezumă istorică a înființării acestui Serviciu, se vor publica prin organul său special.

Din dispozițiile generale, luate pentru facerea recenziunii, cu onoare, vă comunicăm, în trei esemplare, instrucțiile relative, tabele pe care se va recenza, decretule membrilor comisiilor și instrucția comitivă la administrațiile districtelor.

Din aceste veți binevoi a vedea că uniformitatea în modul investigațiilor statistice, la care năzuim prin anterioarele noastre adrese,

¹ Conceptat de D. P. Marțian

a ajunge, nu s-a putut realiza, afară poate în ceea ce privește formarea matriculelor de actele civile, a căror modele am avut onoarea de a vi le comunica sub nr. . . .¹, așa precum s-au reformat la noi.

Considerațiile ce ne-au condus în alcătuirea modului nostru de recensuire a fost: de a constata cu aproximație averea națională, fără de a intra în tranzacțiile acestei averi, căci spre a întreprinde aceasta ar trebui să facem o recensuire anume agricolă (enquête agricole), ceea ce în toate staturile este o întreprindere proprie — și această întreprindere proprie e atât de vastă, încît ea singură cuprinde cel puțin 20 tabele mari, lucru care nu se poate face fără un cadastru, ce nu avem. Dar și pentru a putea constata averea în pămînt, sau cel puțin pentru a cunoaște suprafața pămîntului productiv, este de lipsă ca fiecare moșie să aibă planul estinderii ei, împrejurare ce la noi se află în foarte rare cazuri. Voind a intra cu de-amăruntul în metamorfozele sau detaliurile agricole a unei țeri întregi, trebuia mai înainte să avem un cadastru sau, cel puțin, să fi îndatorat pe toți proprietarii a-și face planurile moșiei lor; ceea ce, ca măsură pregătitoare, se va face sperăm, în viitor, cînd apoi raportorii statistici vor întreprinde recensuirea curat agricolă. Apoi în nici un stat nu s-a putut face recensuirea agricolă deodată și cu aceleași persoane care fac recensuirea populației; și unde s-a încercat n-a izbutit, cu toate că dispuneau peste puteri superioare decît ale noastre.

Vrînd dar ca recensuirea ce facem să nu fie parte mancă, parte fictivă și o parte numai aprocsimativă, ne-am mărginit la recensuirea populației, constatînd simplu speciile ocupațiilor și averea ei; în amănunte n-am intrat, căci supremul principiu a statisticei este a-și mărgini cercetările; pentru a le putea domina, a lua fiecare serie de lucrări pe rînd, a fini cît se poate mai curînd cu fiecare serie, pentru a putea ficsa starea momentană și a pretinde numai acele răspunsuri, pe care prin lucrări pregătitoare, sîntem siguri că am meritat a le avea.

Egalitatea înaintea legii și împărțirea sarcinilor publice, sau desființarea claselor excepționale, nu ne iartă a primi ca foștii privilegiați să treacă și acum în clasă deosebită. Astăzi nemaiesistînd pentru statistica prezentului clase, nu ne pot ocupa un cadru deosebit. Asemenea s-a urmat cu foștii desrobiți și scutelnici; iar cît pentru a ști anterioroarele lor, datorita sau scutire de a contribui, în tabelele I, II, III, IV este cîte o coloană anume, în care se înseamnă. Prin aceasta s-a redus numărul tabelelor, cu a căroră căutare și manipulare pierzîndu-se timp și comoditate, ne-am ferit a nu se îngreuna lucrarea.

Dacă e ca pe proprietate să se pună impoziția, este logic ca să se pună uniform pe chiria caselor, pe capetele de vite, pe pogoanele deosebitelor culturi ale pămîntului, iar nu pe modul cultivării lor, căci atunci cel ce cultivă rău ar plăti mai puțin. Drept aceea, pentru scopul fiscal ajung sciințele arătate la chestiunile arătate din tabelele A.B.C.D., iar la modul culturii nu ne putem înfinde din cauzele sus-arătate pînă la o recensuire curat agricolă.

Pentru aceea, am simplificat cît se poate tabelele, spre a nu îngreuna lucrarea, mărginîndu-ne cu această ocaziune a constata numai

¹ Loc alb în text.

elementele cele mai generale și neapărat trebuincioase scopurilor fiscale și statistice. Simplitatea ne asigură succesul în esactitatea ce se poate aștepta, față cu împrejurările și cu mijloacele noastre, ajungînd la scopul de a da un registru a obiectelor îndestulător pentru repărțirea impozițiilor. Ne-am silit pe cît se poate de a depărta orice rubrică carea nu se poate împlia decît cu evaluării neevidente și nepipăibile. După pregătirea ce se face pentru a institua camerele comerciale și industriale, în acestea, sub conducerea raportorilor statistici permanenți, vom afla un mijloc eficace de a intra în cercetări mai amănunte asupra daturilor care în toate părțile Europei se culeg prin așa numitele „enquêtes industrielles et commerciales”, — întreprindere destul de mare pentru a face obiectul unei lucrări anume, pe carea dinpreună cu cele agricole și cele privitoare la administrația publică, le vom găti succesiv în intervalul de cinci ani al periodului de recensiune, după care începe din nou seria lucrărilor — cînd apoi, înavuțiți de experimente și deprindere, vom face o statistică comparativă cu trecutul și, dacă ar mai prisosi timp, comparația cu statistica țărilor cu care stăm în legături economice.

Am îndepărtat în recensiunea de acum tot ce privește la „administrația publică”, carea încă e reprezentată în tabelele ce ați binevoit a ne trimite, căci ținta ce nu pierdem dinaintea ochilor este celeritatea executării celor mai presant trebuincioase. Științele privitoare la statistica administrației publice le culegem prin raportorii statistici periodicești, ca să se poată urmări continuele prefaceri a cazurilor ce sînt atît de interesante și fără a căroră cunoștință stereotipul numerilor culese cu ocazia recensiunii la 5 ani apare numai ca un fenomen ce se vede într-un moment, dar a căruia mișcare variantă nu o putem urmări. De aci, veți cunoaște motivele pentru cari la noi statistica este și trebuie să fie reprezentată în districte prin raportori permanenți.

Nu am putut urma modelelor tabelarii de recensiunea altor staturi, pentru că nu avem din nici o parte. Dar chiar să fi avut, trebuia să considerăm împrejurările locale și puterile noastre și față cu acestea trebuia să facem un ce propriu al nostru, fiindcă și în acele țări în care organizația administrativă seamănă în multe și constelația rezultatelor se reduce la uniformitatea fixată de congresele statistice, vedem că fiecare țară-și croești modul recensiunii propriu.

Nu ne-am grăbit cu recensiunea, din cauză că avînd a o face din casă în casă, se înțelege că capii familiilor trebuie să fie p-acasă; cu acest mod sacrificînd numai o zi de lucru la 500.000 de familii, calculînd numai cite trei lei ziua, fac. 1.500.000 lei știrbire în economia națiunii, pe care cu o așteptare de două luni am cruțat-o. Apoi este cunoscut că recensiunea popoarelor agricole se face mai cu seamă iarna, cînd locuitorii muncitori se află p-a casă și la noi mulțimea ce călătoresc peste vară prin țări streine sînt reînțorși la vetrele lor; cu un cuvînt, mai ales la noi, adevărata populație a țării se poate afla peste iarnă, căci atunci aceasta este curățită de elementele nomade, care petrec temporal și nu contribuie statului în mod direct.

Aceste sînt cauzele pentru care recensiunea s-a amînat pînă la noemvrie, deși tabelele erau alcătuite încă din luna lui august.

Astfel dar, dorita uniformitate a cercetărilor statistice din ambele părți a Romîniei nu se putea introduce deocamdată, pe deoparte fiindcă

cadru recensiei din Moldova este cadrul unei statistice, făcut, se vede, în speranța că se poate esecuta deodată statistica populației, a averii, economiei și a administrației în mare parte, iar noi ne mărginim la cele mai neapărat trebuincioase, în considerarea puținței de a esecuta cu micile puteri peste care dispunem. Restul îl vom îndeplini succesiv prin organele permanente, anume instituite pentru acest sfârșit. Mai încolo, afară de alte cauze mai sus espuse, completa uniformitate nu se poate ajunge fără o înțelegere prealabilă verbală.

Insuși cele trei congrese statistice încă nu au putut ajunge pe deplin la acest scop. În depărtarea în care sîntem din lipsa înlesnirii de comunicație, în noutatea întreprinderii — fără antecedente pe la noi — în lipsa unei legislații comune, față cu restrînsul număr a puterilor ce ne pot secunda, ar fi nedrept a cere ceea ce atîtea piedici o fac cu neputința a se ajunge. Apoi și organizația acestui serviciu, pe cît se vede din manualul de recensie de peste Milcov, este diferită de a noastră, a căruia proiect am avut onoare a vi-l comunica îndată după înființarea acestei instituții.

Vigilanța asupra comisiilor operatoare și pregătirea materialelor pentru viitoarele lucrări într-atîta ne ocupă micul număr a amployațiilor statistice centrale de aici, încît deocamdată este cu neputință a încerca o înțelegere verbală întră capii acestui serviciu; îndată însă ce va permite împrejurarea, acest ministeriu va fi gata a trîmite pe delegatul din parte-i sau a primi pe al Domniei Voastre, spre a se consulta asupra modului organizării acestui serviciu în deplina uniformitate.

<N. Crețulescu>

D. P. Marțianu

<1859> noemvre 7

Arh. St. Buc., Dn. g-rală a statisticii, dos. 157/1859, f. 67 și urm. Concept.

142

1862 mai 21. — Ministerul de interne al Romîniei trimite prefectilor instrucțiunile pentru despoierea „Științelor“ statistice referitoare la meserii.

Principatele Unite
Ministerul de interne
al Romîniei
Oficiul statistic

Domnule prefect,

Vi se trimite...¹ esemplare tabele pentru despoierea științelor statistice privitoare la meseriile ce întreprind unii din locuitorii țării.

Scopul acestei despoieri, domnule prefect, este a se constata numărul familiilor ce se îndeletnicesc cu orice meserii, cîte suflete se nutresc din meserii și cîte puteri productive (omenești) ocupă fiecare meserie.

¹ Loc alb în text.

Pentru modul cum aveți să procedați la constatarea exactă a acestor științe, vă veți conforma următoarelor indicații :

I. Casurile și speciile ocupațiilor arătate anume în tabela de despoiere, să le culegeți din coloana 17 a tabelii II de recensiuine ;

II-a. Să observați asemenea tabelele de recensiuine I, III, IV și dacă veți afla recensiate, din oarecare cauză, și în acele tabele individe cari se ocupă cu veriuna din meseriile arătate în tabela pentru despoiere, să culegeți și acele casuri din coloanele respective.

III-a. Toate individele cari le veți găsi înscrise în tabela I cu meserii accesorii și cari la despoierea ce s-a făcut profesiunilor libere nu s-a însumat atunci, să se adune acum acele casuri și să se însume în prezenta despoiere.

IV-a. Privitor la modul înscrierii casurilor ce veți aduna din tabelele de recensiuine și pentru formarea conspectelor de despoiere, vi se dă următoarele explicațiuni :

a) coloana 1 a tabelii de despoiere coprinde numerile curente a numirii meseriilor, colona II-a numirea acestor meserii ; în ambele aceste coloane nu este de a se scrie nimic ;

b) în colona III-a intitulată „cîți măestri“ să se înscrie numărul capilor de familie ce vor fi meseriași de orice sex, stare civilă și etate vor fi :

c) în coloana a 4-a intitulată „cîte calfe“ să se înscrie numărul acelor individe fie de orice sex ;

d) în coloana 5-a intitulată „cîți învățăcei“ să se înscrie numărul lor, fie de orice sex și etate ;

e) în coloana 6-a intitulată „cîți servitori“ să se înscrie numărul lor, fie de orice sex ;

f) în coloana 7-a intitulată „suma totală a sufletelor ce țin de acești meseriași“ să se înscrie suma totală a sufletelor cari fac parte din familiile acelor meseriași, de exemplu soțiile lor, fiii, rudenii etc. fie de orice sex, etate și stare civilă (fără a se însuma cu aceștia sufletele înscrise în coloanele precedente 3, 4, 5, 6).

V-a. Dacă la despoiere veți întâmpina casuri (adică meserii) cari să nu fie prevăzute în numirile de meserii înserate de la curente 1—62, atunci d. raportor statistic să înscrie numirea acelor meserii în liniile lăsate goale de la curentul 63 în jos.

VI-a. Fiecare plasă, plai sau oraș va vea o tabelă a sa proprie, din exemplarele ce vi se trîmit.

Conspectele de despoiere se vor face în număr îndoit, din care cîte un exemplar se va depune în arhiva statistică din acea prefectură, iar cele de-al doilea se vor trîmite imediat ministeriului pînă la 1 ale viitorului iuliu.

Ministru,
B. Catargi

Capul Oficiului,
D. P. Marțianu
1862, mai 21
Nr. 1022

Domnului prefect de ...¹

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 623/1862 f. 1—4. Orig.

¹ Loc alb în text.

<1862 iun. 15 — iul. 20>. — Marțian, capul Oficiului statistic din Țara Românească cere ministrului de interne, printr-un memoriu, să nu admită alipirea Serviciului statistic la Direcția siguranței publice, precum nici desființarea raporturilor statistice din județe.

Memorand

privitor la reorganizarea Serviciului statistic

Domnule ministru!

În urma dispozițiilor luate în aceste zile pentru unificarea serviciilor din ambele Principate și regularea lor prin buget, în cea ce privește reorganizarea Serviciului statistic, am onoare a vă prezenta respectoasele mele observațiuni dictate de trebuințe experimentate.

Precum oricare întreprindere și asociație trebuie să-și aibă inventariul stărei sale, cu atât mai mult statul, carele este cel mai complicat din toate întreprinderile și cel mai mare între toate asociațiile, are neapărată trebuință de un asemenea inventariu.

Inventariul stărei unei țări este statistica ei. Nici un stat cît de cît civilizat nu mai este astăzi fără statistica continuu funcționantă. A mai vorbi dar despre trebuința statisticeii la noi, este a încerca să demonstrăm evidența, ce om întreg în ale rațiunii nu o poate nega. Dar în privința organizării acestui serviciu pot să varieze părerile celor consultați.

Datoria competenței mă obligă a mă pronunța față cu părerile ce s-au emis ad-hoc în conferința secțiilor pentru alcătuirea bugetului, la care subscrisul, înpedecat fiind de boală, n-am putut lua parte.

S-a stătuit în menționata conferință a Secțiunilor, că Serviciul statistic să alcătuească una din cele două secțiuni din care are să se compună Direcția siguranței publice.

Domnule ministru! Divisiunea lucrului este chiar așa de trebuincioasă pentru lucrările inteligenței ca și pentru producția materială. Însă divisiunea sub o direcție presupune că lucrările divise sînt omogene. Unirea lucrărilor heterogene sub o direcție nu se poate face decît cu paguba fiecărei lucrări în parte.

Alăturînd aici tabela atribuțiilor Oficiului statistic astfel precum ele au fost statuate în proiectul de lege adoptat de onor. Cameră, vă rog d-le ministru a o examina mai de aproape, căci ea este mai elocuentă decît pociu fi eu, pentru a arăta atât greutatea materială și intelectuală a misiei acestui Serviciu, cît și mai ales totala dificultate a naturii acestor lucrări de ale atribuțiilor unei Direcții de siguranță publică. Din această diferență totală provine că fiecare din aceste două Servicii trebuie să aibă inițiativa și răspunderea sa proprie și că inițiatoriul uneia din aceste lucrări trebuie să fie și conducătorul ei, că conducătorul este naturalmente și responsabilul și că aceste însușiri nu se pot atribui aceleiași persoane care are în același timp sarcina unui serviciu cu totul diferit.

Diferința lucrărilor statistice de toate celelalte lucrări ale administrației este atât de distinctivă încît de ele se pot zice că nu sînt de resortul unui ministeriu mai mult decît al altuia. De aci și provine de vedem acest Serviciu atașat în deosebite țări de deosebite Ministerii; spre exemplu în Franța, astăzi, de Ministeriul de Agricultură, comerț și lucrările publice, în Prusia și Austria de Ministeriul de interne, în Sacsonia de cel de Culte și în Anglita sub propria sa autoritate, lucrînd în colegialitate cu autoritățile municipale și comunale.

Dacă aceste relațiuni între statistică și celelalte servicii din străinătate merită atențiunea organizatorilor, nu este mai puțin instructivă dezvoltarea ramurilor administrative la noi în țară. De la Regulamentul Organic încoaci, vedem la Ministeriul de Interne servicii detașate ce sînt afară de competența celor 3 secții de administrație propriu-zisă: precum Vornicia temniților, Comitetul sanitar și Direcția telegrafiei (aceasta din urmă, după natura sa, ar fi să fie de resortul Ministeriului lucrărilor publice). Pentru ce au fost aceste servicii detașate? Pentru că natura lucrărilor nu permitea a se încadra cu secțiunile cele 3 ale ministeriului. În timpul mai nou s-a înființat statistica — iarăși detașată: în Muntenia sub numire de Oficiu, în Moldova ca Direcție; nicăiri ca secțiune fiindcă numirea de secțiune înseamnă parte din un gen. Statistica însă nu este parte ci este un gen întreg de lucrări. Iată pentru ce nu a fost și nu poate fi încadrată ca secțiune sub aceiași direcție cu lucrările strict administrative și polițiene.

Dar se vede că conferința a socotit de trebuință de a da acestei instituții un titlu din cele obicnuite, carele să-i avizeze locul ce trebuie să ocupe în hierarhie. Statistica oficioasă fiind o instituție mai mult științifică, nu ține la alt titlu decît la acela pe carele-l va merita prin fructele silinților sale. Pentru ea este indiferent dacă se va numi: direcție sau oficiu. Inșă dacă în privința disciplinei este vorba de a o subordona sau coordona altuia decît persoanei ministrului respectiv. fără a prejudeca chestiunea, trebuie să nu se scape din vedere că această instituție în Franța și în unele staturi poartă numele de „bureau“: acest cuvînt foarte vag nu înseamnă ceea ce la noi se înțelege în usul cancelarielor. Membrii „bureau“-lui statistic din Franța, Belgia și Prusia sînt directorii tuturor ministerielor. Capul „bureau“-lui statistic atît în Belgia cît și în Prusia este „Director“, precum se poate vedea din numeroasele documente ce avem și din carii am onoare a alătura unul sub B. Circularele statistice le subscrie numai ministrul, iar celelalte hîrtii le expediază însuși Directorul „bureau“-ului.

În unele staturi, cum s.e. în Austria, organul Serviciului statistic este „direcția centrală de statistică“, precum se poate vedea din titlul opului anecsat sub C. În Muntenia Oficiul statistic, pe lîngă inițiativa și direcția ce o are în funcțiunea organelor sale ordinarii, mișcă aparatul a 121 comisii de recensîune și a 115 comisii agricole numai în partea de dincoaci de Milcov. După unificare numărul acestor două specii de comisii va ajunge la 400. Afară de aceasta el se pune în relații cu toate autoritățile pentru dobîndirea științelor. Trebuie dar să aibă însuși o poziție în hierarhie conform cu întinderea relațiilor sale.

Asemenea pentru personalul trebuincios Oficiului statistic acum, ca și după unire cu Direcția statistică din Moldova, atribuțiile speci-

ficate în aneusul sub A cer atât de riguros numărul de 5 referenți (din carii doi de întâia clasă), încât a restringe numărul lor este cu neputință, avînd referentul I atribuțiile indicate sub secțiile I și II din aneusul A, referentul 2 atribuțiile sub secția III și IV, referentul 3-lea atribuțiile secțiile V, VI, VIII, referentul 4-lea atribuțiile sub secțiile VII, IX, X, XI, XII, referentul 5-lea atribuțiile publicațiilor, tipărirea formularelor, modelelor, colațiunarea, corecțiunile și administrația internă a cancelariei. Numărul de 6 scriitori (de două categorii) vor face și neapăratul serviciu de ajutoare celor dîtii. Asemenea registratura și archiva încredințînd-o în mîinile unei persoane abile dar și diligente; împreună cu directorul Oficiului și ajutorul lui, tot personalul central al statisticeii ambelor Principate va fi numai de 14, adecă numai cu unul mai mult decît are Direcția statistică din Moldova singură.

Se înțelege că o sarcină concentrată în așa de puține mîni va cere chiar în interesul serviciului a se aprofunda însărcinații în specialitatea lucrării, dar le dă drept la tractamentul ce merită; cu atât mai mult că cunoscut este, cum că nici temperamentul nostru nici educația nu ne oferă o alegere mare între calificabili și mai puțină alegere între calificați.

În privința organelor statistice din județe, s-a zis în conferința Secțiunilor că în Franția Serviciul statistic nu ar avea organe anume. Acestei rătăcirii de neștiință, opun în alăturare sub D și E două documente autentice privitoare la această chestiune: una tractează despre organizarea statisticeii în departamentele și cantoanele Franției, ceialaltă despre aceiași organizare în guvernele, districtele și ocoalele Prusiei. În raportul d-lui ministru al Franției, carele servă de temelie Decretului aneusat sub D, se dă mărturia că aceiași organizare există în mai multe staturi. Adevărat că aceste organe nicăiri nu există sub numirea de raportori statistici ca la noi și aceasta poate a fost cauza rătăcitei păreri ce s-a emis cu scop de a-i suprima de pe la județe din Principate; dar aceste organe există pretutindinea sub felurile nume și forme în multime și tărie incomparabil mai mare ca în Romînia.

Pe cînd în toate staturile bine organizate, instrucțiunile prin care se împart și se specifică atribuțiile și agendele fiecărei funcțiuni, prevăd a impune ca datorie fiecăruia serviciu central, departamental sau comunal a-și face statistica resorului său și însărcinează pentru aceasta anume agenți; la noi, unde toate acestea nu se fac ar fi un atestat deplorabil despre conștiința trebuințelor noastre, dacă ne-ar părea că este prea mult a întreține un singur agent salariat pe un județ, carele precum zice alăturatul memorand prusian: „este ochiul guvernului prin care privește la starea ocoalelor“. În alte țări, universități, academii, facultăți, societăți științifice, asociații literare și particulari dilitanți cultivă și conlucră la statistica țării; nici o lege, nici un proiect nu se face înainte de a fi consultat statistic obiectul de care voințe a tracta. La noi, unde nici instituții științifice, nici instrucție nu ne-a deșteptat plăcerea de a ne ocupa cu asemenea lucrări, de-abea numele ei s-a familiarisat și a început a atrage atențiunea; ne pare mult că singurul om carele se ocupă într-un singur județ cu impulsarea spre cercetări cu adunarea, coordonarea și înaintarea științelor culesse și esaminate este

funcționariu salariat? Care funcționari aduc folos mai real unei societăți decât contabilul stării ei?

În adevăr numai puțină bunăvoință trebuie spre a înțelege evidența, că dacă ne trebuie statistica țării, avem să o culegem din statistica județelor, iar statistica județelor nu se poate face fără cel puțin un organ anume instrucionat și întreținut, carele în calitate de secretar al comisiilor sau camerilor agricole și comerciale, ca funcționar administrativ al județului și ca părtaș și la agende finanțiale ale statului să impulseze cercetările statistice în toate direcțiile, să le instruiască, să le adune, să le supună criticei și să le pregătească după o uniformitate pentru a servi de material autentic pentru lucrarea întregului.

Trebuiesc, fără îndoială orce, căci prefaceri în organizarea acestor agenți, mai ales în a celor de peste Milcov, și eu sum primul carele am recunoscut aceasta de mai bine de un an și sum gata a arăta modul eficace de remediare.

De astă dată, în contra oricărei insinuații necompetente, mă mărginesc a susținea, că pentru trebuințele statistice ale guvernului, instituirea cel puțin a unui funcționar salariat de județ, este neapărată.

În considerarea espuselor trebuințe în interesul prosperării acestei instituții, pentru care un de aproape viitoriu va li mai recunoscătoriu, am datoria de a vă ruga, d-le ministru, să binevoiți a detașa Serviciul statistic de Direcția lucrărilor pentru siguranța publică, a ordona proiectarea bugetului acestui Serviciu conform trebuinței simțită de natura lucrărilor sale, și dacă mai mult nu se poate, a conserva cel puțin statu-quo organele acestui Serviciu de pe la județe.

Sum cu cel mai profund respect, domnule ministru, al domnia-voastră prea plecat

Cap al Oficiului Statistic

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. nr. 508/1862, f. 111. Concept.

144

1862 iul. 24. — Circulara Ministerului de interne către prefectii de peste Milcov, cerind să dea relații obiective despre calitățile raportorilor statistici de județe, în vederea angajării lor cu prilejul unificării și reorganizării serviciului statistic.

Principatele-Unite
Ministeriul de Interne
al României
Oficiul statistic
Nr. <1443>

Luna <iulie> ziua <24> anul <1862>

Domnule prefect!

Pentru unificarea și reorganizarea serviciului statistic, avînd trebuință de a cunoaște calitățile personalului destinat pentru acest ser-

viciu, vă rog, domnule prefect a-mi raporta, liber de orice considerații personale, asupra următoarelor întrebări privitoare la domnul raportor statistic (șef de birou) al județului ce administrați :

1. numele și pronumele d-lui raportor statistic (șef de birou) ;
2. etatea ;
3. locul nașterii (județul) ;
4. ce studii a făcut ;
5. ce adeverințe constatate de D-voastră are despre studiile făcute;
6. de când este în posturi publice și cu ce întreruperi ;
7. ce atestate constatate de d-voastră are despre acele posturi ;
8. de când este raportor statistic (șef de birou) ;
9. cum i-a fost și cum îi este purtarea (conduita) în acest post ;

diligența în lucrare, capacitatea sau gradul inteligenței și purtarea socială.

Așteptînd grabnicul și conștiinciosul d-voastră răspuns, primiți vă rog încredințarea osebitei mele considerații.

Ministru,
N. Cretzulescu

Capul Oficiului statistic,
D. P. Marțianu¹

D-lui Prefect de . . .

Arh. St. Buc. Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 75. Orig.

145

1862 iul. 27. — Ministerul de externe trimite Ministerului de interne volumul III din „tablourile“ statistice redactate de Direcțiunea de statistică a Austriei, primit de la agentul numitului imperiu.

Ministerul treburilor străine
și
Secretariat al Statului
al Principatelor Unite
No. 2565

primit 28/7 1862
București 27 iulie 1862

Domnule ministru

Primindu-se pe lîngă nota domnului Agent și Consul general al Austriei sub Nr. 4673, un exemplar al volumului III-lea- (III-lea și al IV caet) al tablourilor statistice redactate de Direcțiunea imperială statistică administrativă, am onoare a vi le transmite pe lîngă aceasta.

---

¹ Conceptul de D. P. Marțian ; v. ibid. f. 74, de unde s-a completat data și numărul.

Cu această ocazie, acest ministeriu n-a lipsit de a adresa domnului Agent o notă de mulțumire.

Primiți, vă rog, domnule ministru încredințarea preaosebitei mele considerații.

p. Ministru, E . . .

Șeful Biroului,
M. Mitileneu

<Rezoluție> : S-a primit la bibliotecă.

D. P. M<arțianu>.

Domnului ministru secretar de stat la Departamentul
din Intern.

Arh. Sta. Buc. Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 83. Orig.

146

1862 iul. 30. — Ministrul de interne al României referă Consiliului de Miniștri măsurile ce trebuiesc luate pentru contopirea Oficiului statistic din București cu Directoratul statistic din Iași.

1862 iulie 30
4/1862

Referat

Serviciul statistic din fosta Moldovă funcționează încă sub conducerea Direcției statistice din Iași. Trebuința de uniformitate și chiar de unitate în lucrările de natură statistică a reclamat imperios concentrarea lor sub o singură direcție, chiar și în timpul cînd ambele țări surori își aveau administrațiile lor separate; iar acum, după faptul îndeplinirii Unirii, contopirea Serviciului statistic de dincoci cu cel de dincolo de Milcov este neapărată trebuință de a se face fără amîinare.

Personalul central a ambelor servicii era pîn-acum de 23 de funcționari. După reorganizarea ce am onoare a prezenta, după statul sub litera X, numărul funcționarilor într-un serviciu va fi numai de 16, adecă cu un număr de șapte individe mai puțin.

Prin această reducere se înțelege că o cantitate mai mare a lucrului se concentrează în mîni mai puține. Drept aceea, o recompensă potrivită cu înmulțirea sarcinilor am crezut că este nu numai just a se acorda acestui mic număr, ci este și în interesul serviciului public ca acești funcționari să poată, liberi de alte strîmtorări, a se devota cu totul studiului specialității, fără care silințele curat tehnice de pîn-acum

au rămas sterile. Am ținut asemenea socoteală de împrejurarea că nici temperamentul junimei noastre puțin dispuse la lucrări de o paciință intensivă, nici educația științifică nu ne oferă o alegere mare între persoanele cu cerutele calități pentru acest serviciu, carele au mișcat și mișcă aparatul a 121 comisii de recenziune și a 115 comisii agricole numai în partea de dincoace de Milcov și a căroră număr va trece peste 400, după organizarea unitară.

În considerarea acestor cauze, subscrisul a clasificat posturile celor 5 referenți trebuincioși Serviciului după însemnătatea atribuțiilor lor specificate sub litera A și le-a graduat în acea conformitate tractamentul, avînd de scop de a satisface nu numai echitatea, ci și a pune în perspectiva funcționarilor care se destină acestei specialități de o înaintare treptată, pentru ca să nu aibă trebuință de a o căuta în alt ram de serviciu spre paguba atît a Serviciului părăsit, cît și în a noului ram înbrățișat.

Din punctul de vedere finanțial, prin această reorganizare rezultă o economie de 3620 de lei pe lună, adecă 43440 de lei pe an din suma afectată pentru fostele două Servicii statistice. Cu această organizare, astfel precum este desvoltată în tabela comparativă între statul vechi

147

<1862 iul. 30> -

Statul comparativ al personalului și a salariilor

Statul Direcției statistice din fosta Moldovă după bugetul actual			Statul Oficiului statistic din fosta Muntenie după bugetul actual		
N		Tractamentul pe lună lei	N		Tractamentul pe lună lei
1	Directoriu	2.250	1	Capul Oficiului	1 500
1	Ajutoriu	1.350	1	Referent I	1.000
5	Șefi de masă cîte lei 720	3.600	1	Referent II	800
5	Scriitori cîte lei 360	1.800	1	Correspondinte	700
1	Arhivar și registrator ..	360	1	Arhivar și registrator ..	450
1	Raportor a Capitalei Iași	600	3	Scriitori cîte 300 lei	900
			1	Raportor pentru Capitală	600
14	În total.....		9	În total.....	5.950

Ministru, N. Cretzulescu

Arh. St. Buc. Direcția g-rală a statisticii, dos. 508;1862 f. 105, Orig.

și statul nou aneșat sub A, subscrisul, după consultarea experienței ce s-a făcut, crede că Serviciul se va putea consolida, pentru a putea egala starea de astăzi a lucrărilor de aceeași natură din alte țări. Drept aceea, roagă pe Onor. Consiliu :

I. de a încuviința reorganizarea unitară a Serviciului statistic după statul anexă sub A ;

II. a otări desființarea Directoratului statistic din Iași, încetînd din orice lucrare de la 15 august curent ;

III. de a se aduce din personalul Directoratului ce se desființează numărului trebuincios de funcționari în raport cu trebuințele de față ale Serviciului și a se transporta arhiva aceluiași Directorat la Ministeriu ;

IV. a se încuviința conform orînduelei prevăzute prin jurnalul Consiliului de la 26 ianuarie 1862, întărit de Înălțimea Sa Domnitoriul prin Decretul Nr. 37, cheltuelile trebuincioase pentru transportul arhivei și a funcționarilor respectivi de la Iași la București.

Ministru,

Arh. St. Buc. Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 104. Concept, redactat de D. P. Marțianu.

celor două Oficii statistice dinainte de unire și după unire

Statul oficiului statistic întrunit				
N		Tractamentul		ca diurnă lei
		în total pe lună lei	ca salariu lei	
1	Directoriu	2.000	1.500	500
1	Adjutoriu	1 350	1.000	350
1,	II și III Referenți, a 1.000 lei unul din care 700 lea și 300 diurna	3.000	2.100	900
IV	Referent	800	500	300
1	Registrator și archivar	600	400	200
2	Raportori pentru București și Iași a câte lei 600, din carii 400 lea și 200 diurna....	1.200	800	400
3	Adjuncți și scriitori de clasa I-a 450 lei, din carii 300 lea și 150 diurna	1.350	900	450
4	Scriitori de clasa II a 350 lei, din carii 250 lea și 100 diurna	1.400	1.000	400
16	În total.....	11.700	8.200	3.500

Capul Oficiului statistic, D. P. Marțianu

1862 iul. 31. — Consiliul de Miniștri hotărăște contopirea Directoratului statistic din Iași cu Oficiul statistic din București.

Jurnal

Astăzi în 31 iuliu, anul 1862 în ședința Consiliului Miniștrilor, adunat sub președinția Măriei sale Domnului, luîndu-se în băgare de seamă referatul D-lui Ministru din Intru sub Nr. 1513, prin care se propune desființarea Directoratului statistic din Iași și organizațiunea acestui Serviciu în cercul trebuințelor de astăzi;

Văzînd tabloul anecsat la suszisul referat, în care se coprinde cu d-amănuntul atribuțiunile fiecăruia din referenții Serviciului statistic unificat, personalul, lefile, precum și diferența ce rezultă cu economia în buget;

Considerînd trebuința ce este de a se desființa acel Directorat fără mai multă amîinare spre îndeplinirea necesității reclamate de faptul Unirei, care cere contopirea tuturor serviciilor publice și centralizarea lor într-unul singur;

Consiliul unindu-se cu opiniunea D-lui Ministru din Intru, hotărăște cele ce urmează:

1. A se decreta desființarea Directoratului statistic din Iași, începînd din orice lucrare de la 15 august viitor.

2. Din personalul cancelariei Directoratului care acum se desființează se vor aduce la ministeriu numărul trebuincios de funcționari în raport cu trebuințele de față ale Serviciului, punîndu-se tot într-un timp la cale d-a se transporta și arhivele cancelariei Directoratului la ministeriu.

3. Cheltuielile pentru drumul ce vor avea a face suszișii funcționari cu venirea lor aici și transportarea arhivelor se vor plăti după orînduiala prevăzută prin jurnalul Consiliului de la 26 ianuaru, întarît de Înălțimea sa Domnitoriul, prin Înaltul Decret cu Nr. 37 și în urmă se va regula, prin cuvenitele forme, cererea unui credit esttraordinariu de suma de bani ce s-ar chieftui.

Dispozițiunile acestui jurnal se vor aduce la îndeplinire de cătră d-l ministru din Intru prin înțelegere cu d-l ministru al finanției, după ce mai întii vor primi înalta Măriei sale sancțiune.

N. Cretzulescu
Al. Cantacuzino
D. Cornea
I. Ghica
N. D. Racoviță
A. Catargi

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. nr. 508/1862, f. 110, Orig.

<1862 iul. 31>. — D. P. Marțian alcătuește regulamentul pentru atribuțiile Oficiului statistic, anexa A la jurnalul Consiliului de Miniștri.

Atribuțiile Oficiului statistic
Impărțirea obiectelor statistice administrative

Secția I
(privitoare la atribuțiile referentului I-iu)

Teritoriul

Starea fizică a plășilor, situația, mărginile, râurile, lacurile, bălțile și analiza felurilor de pământuri.

Clima. Temperaturile extreme și de mijloc, cantitatea de ploaie din munți și câmpii.

Impărțirea fizică a plășilor. Estinderea regiunilor muntoase, a văilor, a planelor, a pământurilor de arat, de pășune și comune. Coloarea chartei după rezultat.

Secția II
Populațiunea

Constatarea trecutului sau a științelor culese de pînă acum. Matriculele de nașteri, căsătorii și morți.

Statul civil. Neînsurați, văduvii, văduvile, născuții legitimi, nelegitimi. Diferența secșelor la naștere, la moarte, în viață, în văduvie, în feciorie, între legiuți și nelegiuți.

Diferența vârstei celor vii, celor morți. Mortalitatea comună, epidemică, accidentală, violentă.

Creșterea anuală, termenul mediu. Naționalitatea, religioni, condițiuni sociale, protecțiuni.

Natura și valoarea proprietăților după categoria proprietăților. Tabela capacităților la esersarea drepturilor politice, centrale, comunale.

Secția III
(privitoare la atribuțiile referentului II)

Agricultura

Suprafața tuturor speciilor de produse, cereale, industriale, grădinărești.

Speciile cerealelor. Masa sau cantitatea lor. Viile și produsele lor. Rachiuri. Pășuni naturale, artificiale. Pădurile statului și a particularilor.

Semănăturile lor în cantitate și valoare. Producțiunea lor totală pe pogon și pe locuri. Valoarea și prețul acestei producții pe plase și în total.

Consumațiunea produselor agricole pe comune, pe individe, în total. Comerțul cu aceste produse. Provișiune. Comerțul exterior și interior.

Vitele. Secsul. Calitatea. Valoarea și prețul. Comparația cu pășunile. Consumul de nutrețuri speciei.

Consumațiunea de carne internă. Zăhnanalele. Esportul.

Secția IV

Industria

Meseriile: din obiecte minerale, vegetale, animale, valoarea, cantitatea, numărul meseriașilor, etatea, secsul, salariul, comparațiunea cu populațiunea.

Fabricările: din obiecte minerale, vegetale, animale; puterile mișcătoare, aparatele; produsul, cantitatea, valoarea; fabricanții, etatea, secsul, salariul; consumațiunea internă, esportul.

Exploatarea minerale, animale. Arte libere. Arhitectura, sculptura, pictura. Artiști.

Secția V

(privitoriu la atribuțiile referentului al III-lea)

Comerțul interior

Cu produsele agricole en gros, en detail. Comercianții.

Cu produsele de meserie, fabricate și indigene; en gros, en detail. Comercianții.

Mijloacele: târguri, piețe, zărfării; căi de comunicație pe uscat, pe apă; puteri mișcătoare, care, bastimente.

Secția VI

Importul pentru consumație, speciile, necesariile pentru industrie, produse naturale, produse speciale, cantitatea, valoarea, locul proveninței, căile proveninței.

Importul de tranzit, cantitatea, provenirea, destinațiile, căile mișcătoare.

Esportul special, agricole, industriale, cantitatea, valoarea și prețul, modurile esportului, destinațiile.

Comparațiile cu trecutul.

Marina națională: materialul, numărul navelor, vechimea, stațiile, capacitatea, personalul, etatea, gradele, mișcarea anuală, intrarea, eșirea, cabotagiul mare, mic, pescăria, tabelele porturilor.

Secția VIII

(privitoriu la atribuțiile referentului IV)

Finanțială

Venitul statului. Domeniile, feliurimea dărilor, repărțirea lor. Cheltuielile, bugetul, repărțit.

Datoria finanțială, mișcarea, comparațiunea, casa de rezervă.

Secția IX

Militară

Numărul personalului, grade etc. Materialul, arme și instrumente. Mijloace de conservare, recrutare.

Secția X

Justiția

Corecțiuni pentru crime, specie, natura, numărul, pedeapsa. Pentru vini și escesuri, specie, relațiile, proporțiile.

Secția XI

Instrucția publică

Operațiile prin etate, seqs.

Instrucțiunea elementară.

„ Primară.

Medie, superioară.

Corporațiuni științifice.

Biblioteci. Musee.

Literatură, presă periodică, opere literare.

Secția XII

Municipalitățile

Capitalele, magistraturile, personalul, bugetul.

Posturile libere, școalele, statistica comunală.

(Atribuțiile referentului V-lea)

Publicația foiei periodice, tipărirea formularelor și condicelor, producțiile. Colațiunea manuscriselor tabele și corectura tipăritelor. Administrarea bibliotecii, extractele proceselor verbale ale comisiunilor statistice. Ajutor de corespondență, evidența materialului trebuincios Serviciului.

Capul Oficiului statistic,

D. P. Marțian

6

Arh. St. Buc. Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 114. Orig.

150

1862 aug. 1. — N. Crețulescu, Președintele Consiliului de Miniștri și ministru de interne, supune spre aprobarea Domnitorului jurnalul Consiliului de Miniștri pentru concentrarea la București a celor două Direcții statistice.

<Rezoluție>: Să aprobă. Alecsandru Ioan august 2, 1862

Prea înălțate Doamne!

Onor Consillu al Miniștrilor, prin jurnalul încheet în ședința de la ....¹ iuliu 1862, încuviințind referatul acestui ministeriu cu

¹ Loc alb în text.

No....¹ pentru concentrarea Direcțiilor statistice de dincolo și de dincoace de Milcov în una singură în București, subscrisul cu cel mai profund respect supune, plecat, menționatul jurnal la Înalta aprobare a Măriei Voastre.

Sum cu cel mai profund respect, Prea înălțate Doamne, al Măriei Voastre preaplecatul și supusul servitor.

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul din întru și
Președinte al Consiliului Miniștrilor, N. Cretzulescu

Capul Oficiului statistic
D. P. Marțian

Nr. 1513
1862 august 1
București

Arh. St. Iași, Direcția generală a statisticii, dos. 508/1862, f. 109, Orig.

151

1862 aug. 4. — D. P. Marțian trimite Direcției statistice din Iași, ordine către funcționarii repartizați la Oficiul statistic din București și cere a i se confirma prin telegramă, dacă aceștia primesc sau nu posturile respective.

D-lui director al statisticeii din Iași

Să trimit dv. cu aceasta ordinele nr. 1582, 1583 și 1584, către domnii funcționari din acea Direcțiune, cari după noua organizare sînt numiți funcționari în Direcția statistică de aici și vă invit, d-le, ca îndată după primirea lor să le dați celor respectivi și în termen de 24 ore după a lor distribuire să-mi comunicați prin telegramă dacă primesc sau nu a voni în funcțiunile la cari sînt chemați.

Totdeauna, vă mai invit, d-le, să faceți ca acei cari vor primi, să se grăbească ca pînă la 20 ale curenteii să fie veniți la posturile ce li s-a încredințat, afară de d-l referent al II-lea Alexandrini, carele după dispozițiunile din ordinul nr....¹ va rămînea să vină cu arhiva acelei Direcțiuni pînă la 30 ale curenteii, dacă nu se va putea mai curînd.

Primiți domnule director, încredințarea osebitei mele considerațiuni.

D<ionisie> P<opp> M<arțian>

1862, august 4

Arh. St. Buc. Direcția generală a statisticii, dos. 508/1862, f. 149. Conceptat de D. P. Marțian.

¹ Loc alb în text.

1862 aug, 4, București. — N. Crețulescu, ministrul de interne, recomandă Domnitorului pentru confirmare personalul Direcției oficiului statistic după unificare și reorganizare.

<Rezoluție>: Să aprobă. Alecsandru Ioan august 4, 1862.

Prea înălțate Doamne

În urma reorganizării unitare a Oficiului statistic, întărit prin domnescul decret cu No. 1513 din 1-iu august curent, viu cu adînc respect a supune Înălțimii Voastre numele persoanelor ce s-au aflat cu cale a ocupa posturile serviciului statistic și a vă ruga să binevoiți a da Inalta Măriei Voastre confirmare :

D-lui Dionisie Popp Marțian în postul de Directoriu al Oficiului statistic.

D-lui Ioan Petrescu a înainta din postul de referent II al Oficiului statistic din București în postul de referent I.

D-lui Nicolae Alesandrini din postul de șef de biuroul III în Direcția statistică din Iași, în postul de referent al II-lea.

D-lui Dimitrie Frunzescu din postul de șef al biuroului IV în Direcția statistică din Iași în postul de referent III.

D-lui Ioan Bujoreanu corespondinte al Oficiului din București în postul de al IV referent.

D-lui Dimitrie Nicolae șef de al V-lea biurou la Direcția statistică din Iași în postul de referent al V-a Oficiului statistic și în fine

D-lui Ioan Vasiescu registrator și arhivar în Oficiul din București se întărește în această calitate a Oficiului întrunit.

Iar pentru restul din funcționarii acestui serviciu, rămași dincolo de Milcov în disponibilitate, se va urma conform dispozițiilor art. IV și V a jurnalului din 20 martie curent.

Sum cu cel mai profund respect al Înălțimii Voastre preaplecat și preasupus servitoriu

Ministru Secretar de Stat la

Departamentul din Intru, N. Crețulescu

Capul Oficiului statistic

D. P. Marțian

București, 4 august 1862

No. 1571

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 138. Orig.

1862 aug. 4. — Alexandru Ioan Cuza aprobă jurnalul Consiliului de Miniștri pentru desființarea Directoratului statistic din Iași și contopirea lui cu Oficiul statistic din București.

Alecsandru Ioan I
cu mila lui Dumnezeu și voința Națională Domn
Principatelor Unite

La toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Intru N 1513;

Văzînd jurnalul Consiliului Nostru de Miniștri încheiat la 31 iuliu, am ordonat și ordonăm ce urmează :

Art. 1. Jurnalul Consiliului nostru de Miniștri de la 31 iuliu susmenționat este aprobat de Noi.

Art. 2. Directoriatul statistic de la Iași se desființează și va rămîne desființat cu desăvîrșire de la 15 august curent.

Art. 3. Cancelariile Direcției de peste Milcov și a Oficiului statistic de dincoace contopîndu-se, se organizează împărțîndu-se în cinci despărțiri cu atribuții specificate în aneusul sub A a jurnalului Consiliului.

Art. 4. Pentru cheltuelile de drum ale funcționarilor de peste Milcov, care se vor găsi de trebuință prin noua organizare a cancelariei Oficiului statistic a se transporta în Capitală și pentru cheltuelile transportului arhivei cancelariei Directoriatului statistic din Iași, se va urma potrivit dispozițiilor jurnalului Consiliului Nostru de Miniștri întărit prin decretul Nostru de la 29 ianuarie trecut sub No. 37.

Art. 5 și cel din urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Intru este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a ordonanței de față.

Datu-s-a în București în ziua 1 a lunii lui august, anul 1862.

Alecsandru Ioan

Ministru Secretar de Stat la
Departamentul din Intru,

N. Cretzulescu

No. 591

4 august 1862

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 139. Orig.

<1862 aug. 4>. — Alecsandru Ioan Cuza aprobă recomandarea ministrului de interne pentru numirea personalului Direcției oficiului statistic al Principatelor Unite.

Alecsandru Ioan I
cu mila lui Dumnezeu și voința Națională Domn
Principatelor Unite

La toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul trebilor interne sub No. 1571.

Am decretat și decretăm ce urmează :

Art. I. Domnul Dionisie Popp Marțian se numește Directoriul Oficiului statistic pentru Principatele Unite.

D-l Ioan Petrescu, referent II în Oficiul statistic din București, se numește în postul de referent I-iu.

D-l Nicolae Alesandrini, capul biuroului III la Direcția statistică din Iași, se numește referent II al Oficiului statistic.

D-l Dimitrie Frunzescu, cap al biuroului IV la Direcția statistică din Iași, se numește referent III.

D-l Ioan Bujoreanu corespondentul Oficiului din București se numește în postul de referent IV.

D-l Dimitrie Nicolau, cap al biuroului V la Direcția statistică din Iași, se numește referent al V la Oficiul statistic.

D-l Iancu Vasiescu, fost registrator al Oficiului din București, rămîne în aceeași calitate.

Art. II. Pentru unii din funcționarii desființatei Direcții de peste Milcov, rămași în disponibilitate, se va urma conform dispozițiilor art. IV și V din jurnalul de la 20 martie expirat.

Art. III Și cel din urmă, Ministrul Nostru Secretar de Stat al Departamentului de interne și, Președinte al Consiliului este însărcinat cu executarea ordonanței prezente.

Alecsandru Ioan

Ministru Secretar de Stat la
Departamentul de interne,

N. Cretzulescu

No. 587.

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 140. Orig.

1862 aug. 4. — D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic, anunță pe directorul Statisticii centrale din Iași despre desființarea acelei Direcții și dă dispoziții pentru încetarea lucrărilor și transportarea personalului încadrat și a arhivei la București.

No. 1572 — 1862 august 4

D-lui director al Statisticii centrale din Iași

Reorganizându-se serviciul statistic a ambelor Principate Unite conform proiectului supus de către subscrisul prin referatul No. 1513, încuviințat de către onor. Consiliu de Miniștri prin jurnalul încheiat la 31 ale espiratei luni, întărit prin decretul Înălțimii Sale Domnitorului No. 591 de la 1 ale curente, vi se trâmite o copie după menționatul decret cu No. 591 ca să vedeți dispozițiunile dintr-însul și totodată vă invit ca îndată după primirea acesteia și fără amânare să dispuneți a se îndeplini următoarele :

I. spre îndeplinirea art. II din decret urmînd a înceta de la 15 ale luni curente lucrările acelei direcțiuni, veți dispune pînă atunci a se rezulta orice lucrări se va putea din cele ce veți fi avînd în restanță, iar restul lucrărilor, mai cu osebire cele jurnaliere, să le espediați chiar de a doua zi la 16 aici la minister spre cele de cuviință ;

II. după ce veți espedia tabellele de recensiuone originale pe la prefecturile de acolo, conform ordinului precedent No. 1522, să dispuneți a se face un inventariu esact de archiva acelei direcțiuni, pe care pachetindu-o cit se va putea mai bine, să o espediați aci cit mai neîntîrziat ;

III. se pune însărcinare d-lui <Nicolae Alesandrini>¹, care <este> numit referent II în noua organizare, ca cu venirea sa aici în postul ce i s-a încredințat, să aducă explicațiune lămurită de toate lucrările cu care se ocupa direcțiunea la desființarea ei și a aduce cu sine fără cea mai mică întîrziere lucrările și dosierele ce vor fi mai urgente, spre a nu li se împedeca grabnica rezultare ce vor fi reclamînd.

IV. Dacă vreunele din lucrările statistice ale acelei direcțiuni se vor fi aflînd sub presă, să faceți a înceta pe dată imprimarea lor și să trîmiți, de se va putea, deodată cu venirea d-lui referent II coalele care vor fi imprimate precum și materialul care era să se mai pună sub presă, spre a se lua aici eventualele dispoziții pentru continuarea imprimării lor.

V. Cu toate că s-au anunsat prin deosebite ordine funcționarii din acea desființată direcțiune carii s-a numit în Direcția statistică centrală de aici, spre a grăbi d-a veni la posturile ce li s-a încredințat, dar vă invit și pe dv. a-i face să grăbească plecarea d-lor,

¹ Loc alb în text și completat după decretul de numire

ca pînă la finele lunei curente să fie negreșit veniți la posturile d-lor fiindcă serviciul, mai cu oșebire acum cu contopirea lucrărilor, are mare nevoie de concursul complet al personalului.

Primiți, d-le director încredințarea osebitei mele considerații.

Directorul Oficiului statistic,

D. P. M<arțian>

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 141. Concept.

156

1862 aug. 8. — D. Gusti, director al Statisticii Iași, comunică numele funcționarilor care primesc posturile încredințate lor în Oficiul statistic București; cere a se lua măsuri de transportare a arhivei, prin diligență

Stația București

85 vorbe

Depeșă telegrafică

Presentată la Iași în 20/8, 1862

Sosită la București în 21/8

D-lui ministru de interne din București

D. Alexandrine, Frunzescu, Zisu, Negruți și Buzdugan primesc posturile la care onor. minister au binevoit a-i chieama în biroul Oficiului statistic.

Domnu ministru, rămîne ca să ordonați a se trimete mandatele cu avizul respective pentru personelu chieamat și a se regula pentru transportatul arhivei prin diligență.

Directorele statisticii,

D. Gusti

pr. 9 august 1862

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 181. Orig.

157

1862 aug. 24. — N. Crețulescu, ministrul de interne autoriză, prin decizie, pe Dionisie Popp Marțian, directorul Oficiului statistic să semneze corespondența obișnuită a numitului Oficiu și s-o contrasemneze referentul respectiv.

Decisiune

Avînd în vedere greutățile cu care s-au înpovărat serviciul ministeriului cu ocazia noiei organizări;

În considerarea că adesea serviciul statistic suferă din cauza lipsei timpului material de a se subscrie toate lucrările numai de noi ;
Avînd în vedere că în sensul noii organizări, directorul Oficiului statistic este responsabil de lucrările ce emană de la biourourile dirijate de d-lui ;

Considerînd că el va înțelege mult mai bine greutatea responsabilității ce o are cînd va avea facultatea de a espeda lucrările acelea carii nu reclamă soluțiunea ministrului.

În virtutea acestor considerente și în adastarea pînă la formarea unui reglement special care să determine responsabilitatea impiegaților, noi ministru secretar de stat la Departamentul de interne decidem :

Art. I. — Delegăm directorului Oficiului statistic dreptul de a subscrie în numele nostru și sub a sa răspundere lucrările următoare :

a) explicațiile ce s-ar cere de dregătorii asupra confecționării tabelelor și a conspectelor statistice ;

b) explicații asupra punerii în aplicație a reglementelor și altor dispoziții privitoare la adunarea sciințelor statistice ;

c) ordine observatoare asupra greșalelor de cifre și a orice fel de erori găsite în lucrări ;

d) cereri de espedieri de copie după diferite lucrări ;

e) repetirile pentru esecutarea circularilor și ordinelor ministeriului ;

f) corespondența cu comisiunile agricole de județe în ceea ce privește cuestiunile ce li se vor propune a trata ;

g) corespondența cu eparhiile respective privitoare la ținerea în regulă a condicilor de acte civile și darea științelor după dînsese ;

h) corespondența cu tipografiile statului, privitoare la tipăririle de carii are trebuință acest serviciu.

i) subsemnarea circularilor obicinuite după ce un exemplariu va fi fost încuviințat de noi.

Art. II. — Subscrierea a orice alte corespondențe de puțină însemnătate carii nu vor fi prevăzute în articolul precedent.

Art. III. — Directorul Oficiului statistic va avea în vedere că în loc de zicerile ce obicinuit se puneau pînă acum după terminarea adreselor ce se espedau de ministeriu „Ministrul de interne” se va zice : Directorul Oficiului statistic și va subscrie însuși fără a zice „pentru ministru” și apoi sub semnătura directorului statisticeii vor contrasemna referenții respectivi.

Art. IV. — Directorul Oficiului statistic va îngriji ca cite un exemplariu conform cu acesta să se comunice tuturor autorităților spre a avea în vedere dispozițiunile acestei decisiuni.

Ministru secretar de stat la

Departamentul de interne, N. Crețulescu

Nr. 1776

1862 august 24

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 267. Orig.

1862 aug. 25. — Ministrul de interne și Dionisie Popp Marțian directorul Oficiului statistic, comunică ministerului de finanțe că a dat ordin prefecturilor de peste Milcov ca sarcinile financiare puse asupra rapoartorilor statistici să treacă asupra funcționarilor financiari.

D-lui ministru de finanțe

În urma unificării și a centralisării Serviciului statistic din acest ministeriu, urmînd neapărat ca și funcționarii statistici din județe dependinți de acest serviciu să se pună de îndată în stare a cunoaște atributele postului lor ;

În vederea că rapoartorii statistici de județe au însărcinarea de a îngriji culegerea datelor statistice și economice cerute de Guvern, a face raporturile lor periodice, a iniția la lucrare comisiile de recensime, cu un cuvînt a executa toate ordinele privitoare la esacta îndeplinire a acestui serviciu ;

Considerînd că însărcinările ce avea pînă astăzi rapoartorii statistici în județele de dincolo de Milcov nu erau de natura lucrărilor la care țintește instituirea lor și că sub asemenea circumstanțe nu-și vor putea ajunge scopul pentru care sînt instituiți ;

Avînd în vedere desele reclamári primite de la mai multe prefecturi de peste Milcov, prin care se espune că rapoartorii sînt tare împovărați cu lucrările financiare puse asupra-le și cer ajutoare ;

Subscrisul a dat ordine prefecturilor respective, prin care a enumerat viitoarele atribuțiuni ale rapoartorilor statistici de peste Milcov întocmai cu ale celor de dincoace, și fiindcă lucrările financiare cu carii erau pînă acum însărcinați rapoartorii de dincolo urmează a se transpune funcționarilor financiali ai prefecturilor, am onoare de a vă comunica și d-v. d-le ministru această decisiune spre știință și convenita regulare.

Totdeauna însă vă anunț că s-a lăsat îndatorirea d-lor rapoartori a da și pe viitor ajutorul conveniunat prin adresa acestui ministeriu nr. 1240 de la 10 octombrie 1861.

Primiți vă rog d-le ministru încredințarea preaosebitei mele considerațiuni.

D<ionisie> P<opp> M<arțian>

nr. 1782

1862 aug. 25

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 290. Concept.

1862 sept. 6. — Atribuțiile referenților din Direcția oficiului statistic.

Jurnal

6 septembrie 1862

Atribuțiile D-lor referenți din Direcția oficiului statistic după năoua organizare, cuprinse în anexa litera A, se împart în modul următoriu :

Adjutorul

Lucrările privitoare la populațiune, acte civile etc. ;
Agricultura (Comisiunile agricole)
Tot ce privește pe funcționarii Oficiului, administrarea cancelariei etc.
Corectarea tabelelor tipărite (cifre).

Referentul I

Accidentele climatice.
Fenomenele meteorologice.
Epizotia.
Lucrările pentru unirea și desunirea comunelor.
„ privitoare la industrie.

Referentul II

Lucrările privitoare la comerciu.
Import și export.
Administrația publică (la care se adaugă și pasagerii intrați și eșiți din țară).

Referentul III

Estrasele proceselor verbale ale Comisiilor statistice și corespondența.
Corespondență administrativă.
Colațiunea manuscriselor și corectura tipăririlor (presă).
Contabilitatea Oficiului.
Instrucțiunea publică.

Referentul IV

Lucrările privitoare la statistica militară.
„ „ „ „ justițială
„ „ „ „ municipală.
„ „ „ „ finanțială.
Estracte după ședințele Camerei legislative.

Acest jurnal se va subscrie și de cătră d-nii referenți respectivi că li s-a comunicat.

N. B. Referenții I, II și III vor resulta și lucrările atingătoare de atribuțiile ce au avut în fosta Direcțiune pînă la a lor contopire desăvîrșită.

Directorul Oficiului statistic

D. P. Marțian

Văzut, I. Petrescu

Văzut, N. Alesandrini

Văzut, I. Bujoreanu

Am văzut, D. Frunzăscu.

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 116. Orig.

160

1862 sept. 8. — Ministerul de finanțe răspunde Ministerului de interne, că este de acord ca raportorii statistici din Moldova să treacă din nou la rolul care le-a fost încredințati rugînd să-i lase un termen de trei luni în dependența Ministerului de finanțe, pentru formarea rolurilor de contribuții directe.

Principatele Unite
Ministeriul financilor
Nr. 19081

Ministerul din întru
Registrul general nr....¹
Primit la 10 sept. 1862
București, 1862 septembrie 8

Administrația contribuțiunilor
directe

Domnule ministru

Luîndu-se în considerațiune comunicația ce-mi faceți prin nota domniei voastre nr. 1782 în privința detașerii raportorilor statistici de la lucrările financiale cu care sînt astăzi însărcinați și întoarcirea lor la atribuțiunile serviciului statistic, subscrisul spre respuns, are onoare a vă pune în vedere d-le ministru următoarele considerente:

În principiu este netăgăduit că scopul pentru care s-au înființat niște asemenea funcționari pe lîngă fiecare prefectură districtuală nu e acela de a se ocupa exclusiv cu lucrări de natură financiară, dar în cursul timpului trecut de la înființarea lor, observîndu-se că însărcinările ce aveau erau foarte restrînse și serviciul financiar simțînd cu osebire lipsa de concursul unor împiegați cu cunoștinți speciale în această ramură.

Considerîndu-se asemenea nu numai anevoința de a se pregăti alte persoane private pentru serviciul de constatare, dar și restrînsele

¹ Loc alb în text.

mijloace în care se găsește tezaurul public de a spori cheltuielile bugetului pe cînd se găseau deja espuşii raportori disponibili pentru asemenea lucrări.

Pentru aceste cuvinte, Consiliul Miniştrilor de dincolo de Milcov, după referatul d-lui ministru al financilor din Iaşi, au luat hotărîrea prin jurnalul încheiat la 10 ianuarie trecut, ca toţi d-nii raportori statistici să treacă sub dependenţa Ministerului financelor spre a se ocupa cu serviciul de constatarea contribuţiunilor directe. În virtutea acestui jurnal dar, care s-a confirmat şi de M. Sa Domnitorul prin decretul nr. 15 de la 14 ianuarie anul corent şi care pentru a d-v mai de aproape cunoscinţă se alătură pe lîngă aceasta în copie, espuşii raportori se găsesc astăzi ataşaţi cu totul sub dependenţa acestui ministru şi pe acest bas, prin instrucţiunile ce s-au format pentru confecţionarea rolurilor din partea de dincolo de Milcov, s-au şi pus obligaţiune asupra lor a lua parte directă în comisiunile ce se vor convoca pentru espusa operaţiune.

În faţa acestora, subscrisul deşi consimte la dispoziţiunile ce arătaţi că aţi luat pentru raportorii în cestiune, dar pentru că operaţiunea confecţionării rolurilor ce este a începe îndată în toate districtele de peste Milcov, reclamă neapărat concursul acestor impiegaţi pentru un termen de trei luni.

Pentru aceste motive vă aduc rugăciune d-le ministru ca, de pe o parte să binevoiţi a amîna punerea în lucrare a ordinului ce le veţi fi dat şi a-i obliga să se conforme deocamdată îndatoririlor ce li se pun prin instrucţiunile din care am onoare a vă înainta pe lîngă aceasta un exemplar imprimat, pînă vor săvîrşi lucrările la care sînt chemaţi; iar pe de alta cred că şi domnia voastră veţi găsi cuviincios a îndeplini pentru detaşarea acestor funcţionari de sub dependenţa acestui ministru aceleaşi formalităţi ce s-au urmat pentru anecarea lor la serviciul financiar, ca în urmă să se întorcă la destinaţia pentru care s-au instituit şi să se asimilese în toate atribuţiunile cu raportorii de dincoace de Milcov, care sînt obligaţi pe lîngă însărcinările statistice a da şi ajutorul necesariu impiegaţilor prefecturei la operaţiunile de constatare, pînă cînd mijloacele financiare vor permite a se crea osebiţi funcţionari pentru acest serviciu.

Cu această ocaziune, d-le ministru, subscrisul revenind asupra cestiunii formării rolurilor de dincolo de Milcov, vă roagă să binevoiţi a da ordine, ca tabellele statistice ce s-au format în anul 1859 pentru populaţia şi averile nemişcătoare de dincolo, să se trimită acum îndată la fiecare comună spre a servi de normă comisiunilor la întocmirea rolurilor de proprietăţi fonciere.

Adastînd d-le ministru a mă onora cu răspuns de rezultatul măsurilor ce veţi binevoi a lua în această privinţă, vă rog să prîmiţi încredinţarea preasebitei mele consideraţii.

Ministru, Pr. Al. Cantacuzino

p. Şeful adm. conţr. directe,
Elie Bosianu

Domnului ministru secretar de stat la Departamentul de interne.

Arh. St. Buc., Direcţia g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 381. Orig.

1862 sept. 18. — Ministerul de interne comunică Ministerului de finanțe că aprobă propunerea ca raportorii statistici să lucreze în comisiile pentru confecționarea rolurilor de contribuții directe.

La Ministeriul finanelor

Apreciindu-se considerantele espuse în nota domniei voastre nr. 19081 relative la detașarea raportorilor statistici din județele de peste Milcov, subscrisul spre răspuns are onoarea a vă comunica următoarele dispozițiuni ce s-au luat în această cuestiune.

Pe cât privește îndeplinirea formalităților acestei detașări, se vor pune imediat în executare printr-un referat către Onor. Consiliu de Miniștri după care vi se va comunica îndată decisiunea. În considerația trebuinței neapărate ce arătați că acei funcționari statistici trebuie să ia parte directă în comisiunile ce sînt a se convoca pentru confecționarea rolurilor în partea de peste Milcov, subscrisul consimte ca acei funcționari să participe în espusa operațiune pînă la finele ei, conform îndatoririlor ce li s-a pus prin instrucțiunile aceluia ministeriu.

Iar pentru cererea ce faceți a se da ordine ca tabelele statistice ce s-au format în anul 1859 pentru populație și averile nemișcătoare să se trimită acum îndată la fiecare comună, subscrisul vă anunță că acele tabele fiind confecționate în număr îndoit, un exemplar se află deus spre păstrare în cancelaria fiecărei comune și prin urmare, comisiunile financiare se pot servi cu acelea la întocmirea rolurilor de proprietăți fonciare.

Ministru, N. C<rețulescu>

Nr. 1954

1862 septembrie 18

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 383. Concept.

1862 sept. 20. — Ministerul de interne al Romîniei cere Consiliului de Miniștri, să se aprobe ca raportorii statistici de peste Milcov, cărora Ministerul de finanțe al Moldovei le repartizase unele sarcini financiare, să revină la atribuțiile pentru care au fost înființați, deopotrivă cu raportorii din celelalte județe ale țării.

Copie după referatul Ministeriului de interne sub nr. 2036 de la 20 septembrie 1862 către onorabilul Consiliu al Miniștrilor.

Referat

În proiectele de legi privitoare la instituirea serviciilor statistice din ambele Principate acum unite, se prevede că scopul acestor insti-

tuțiuni fiind a cerceta și a urmări starea numărului, a averii și a culturai în toată țeara pentru ca se poată face o icoană esactă a puterei naționale, a trebuințelor sau a neajunselor ce se simt și cari împedecă desvoltarea acelei puteri, precum și a afla mijloacele de a le împlini, această sarcină atit de formoasă pre cît este și de grea, se determină a se îndeplini prin concursul organilor statistice districtuale.

Pentru acest scop, prin menționatele proiecte de legi s-au fost instituit raportorii statistici cîte unul de fiecare județ, ca să funcționeze în permanență pe lângă prefecturi și să înlesnească astfel mersul lucrărilor statistice, ce se vor cere încotinu și succesiv după natura objectelor.

După instituirea acestor servicii (atunci separate), Oficiul statistic din Muntenia au și împărțit lucrările astfel încît raportorii de județe iau partea cea mai activă în toate operațiunile, avînd însărcinarea de a îngriji culegerea tutelor științelor cerute de Oficiul central, a face raporturile lor periodice, a iniția la lucrare comisiunile de recensune și altele — cu un cuvînt, a esecuta toate ordinele privitoare la esacta îndeplinire a acestui serviciu și totdeodată, a lăsat asupra-le și sumarea generală a datelor statistice după tabelele confecționate de comisiunile de recensune, lucrare care este destul de împovărătoare. Direcțiunea înse a serviciului statistic din Moldavia avînd un personal mai mare în serviciul central, pusese mai puține îndatoriri raportorilor și sumarea generală a datelor statistice după tabelele confecționate de comisiunile de recensune au esecutat-o chiar serviciul central — astfel că raportorii de județe rămîind mărginiți numai în adunarea științelor periodice, aceste îndatoriri nu erau de ajuns a-i ține într-o continuă lucrare.

În consecință dar, avînd mare necesitate Ministeriul finanțelor de ajutoriul acestor funcționari statistici, pentru diferitele constatări finanțiale și în considerațiune că erau atunci prea puțin ocupați de lucrări statistice, după referatul desființatului Ministeriu de finanțe din Moldova sub nr. 14219, prin jurnalul Consiliului de Miniștri sub nr. 16 încheiat la 10 ianuaru anul curent, întărit prin ordonanța I. S. Domnitoriului nr. 15, s-a și hotărît ca pe viitor acești funcționari statistici (ce se numesc șefi ai biurourilor I statistice) să fie însărcinați cu constatarea contribuțiunilor directe sub ordinele imediate ale prefectilor și pe viitoru se formeze parte din serviciul finanțial, afirmînd în total de Ministeriul finanțelor.

Acum însă după unificarea și centralizarea serviciurilor statistice de dincoaci și de dincolo de Milcov în unul singur în capitala București urmînd neapărat ca și funcționarii statistici (de județe) dependenți de acest ram de servicii să se pună în stare a cunoaște și a se pătrunde de atribuțiunile postului lor, pentru ca lucrările ce vor emana de la dînșii să fie pe viitor uniforme în toată țara ;

Avînd în vedere că însărcinările finanțiale ce au astăzi raportorii statistici de dincolo de Milcov nu sînt de natura lucrărilor la cari țintesc instituirea lor și trebuie a înceta, mărginindu-se numai în acelea pentru cari au fost instituiți ;

Avînd în vedere că serviciul statistic nu va putea ajunge la scopul său decît numai atunci cînd funcționarii chemați a lua parte

activă la lucrările statistice vor rămînea liberi de orice alte însărcinări administrative, ca astfel să poată fi cu cea mai mare atențiune la rezultatele cercetărilor statistice pe cari trebe să le deie cît se va putea mai esact;

În considerarea celor espuse mai sus, am onoare a vă ruga să binevoiți a aproba următoarea dispozițiune:

Raportorii statistici (numiți astăzi șefi ai biroului I) din județele de peste Milcov, cari prin jurnalul menționat mai sus al desființatului minister din Moldova se atașaseră de serviciul finanțelor, să se întoarcă la destinația pentru care au fost instituiți și să se asimile în toate atribuțiunile cu raportorii de dincolo de Milcov, sub direcțiunea Oficiului statistic dependent de acest ministeriu.

Pentru a nu se aduce însă cea mai mică împedecare lucrărilor finanțiale proiectate, raportorii statistici din județele de dincolo de Milcov vor urma a fi obligați ca și raportorii de dincoaci ca pe lângă însărcinările statistice a da și ajutorul convenționat prin adresa acestui ministeriu nr. 1240 de la 10 octom. 1861 către Ministeriu de finanțe, pînă cînd mijloacele finanțiale vor permite a se crea osebiți funcționari pentru acest servici.

Și fiindcă prin instrucțiunile ce s-au format de Ministeriul finanțelor pentru confecționarea rolurilor din partea de dincolo de Milcov s-au pus oaricare obligațiuni și asupra acestor raportori statistici, pentru a lua parte directă în comisiunile ce se vor convoca pentru espusa operațiune, subscrisul considerînd trebuința ce are Ministeriul finanțelor de concursul acestor impiegați încă pentru trei luni pînă la confecționarea acelor roluri, se vor autoriza raportorii statistici a continua se ia parte la lucrările finanțiale pe cît privește confecționarea acelor roluri pînă la finele operațiunei, după îndatoririle ce li se pune prin instrucțiuni.

Ministru de interne,

N. Crețulescu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 411. 436. Cop.

163

1862 sept. 21. — Jurnalul Consiliului de Miniștri al Romîniei, prin care raportorii statistici de peste Milcov sînt eliberați de sarcinile financiare și asimilați în toate atribuțiile de serviciu, cu colegii lor din restul țării.

Jurnal

Astăzi la 21 septembrie 1862, în seanța Consiliului de Miniștri sub președința Măriei Sale Prințului Domnitor.

Luînd în deliberațiune referatul domnului ministru de interne sub nr. 2036 de la 20 ale lunei curente, relativ la raportorii statistici din județele de dincolo de Milcov, cari prin jurnalul sub nr. 16 de la 10 ianuarie anul curent al fostului ministeriu din Moldova, întărit

prin ordonanța Măriei Sale Domnitorului, se hotărăște ca pe viitor să fie însercinați cu constatarea contribuțiilor directe și se formeze parte din serviciul finanelor.

Considerându-se motivele espuse de d-nul ministru de interne în menționatul referat, pe baza cărora cere ca acești funcționari statistici să se întoarcă iarăși la destinația pentru care au fost instituți.

Considerând că în adevăr, însărcinările financiare ce au astăzi raportorii statistici din județele de peste Milcov nu sînt de natura lucrărilor la care țintește instituirea lor și trebuie a înceta, mărghinindu-se numai în acele pentru care au fost instituți.

Considerînd că serviciul statistic nu va putea ajunge la scopul său, decît numai atunci cînd funcționarii chemați a lua parte activă și continuă la lucrările statistice vor rămînea liberi de alte însercinări administrative.

Considerînd că după dispozițiunile luate de d-nul ministru prin menționatul referat, detașarea acestor funcționari de la serviciul finanțelor nu aduce nici o înpedecare lucrărilor financiare proiectate a se face peste Milcov.

Pentru considerentele espuse mai sus, Consiliul unindu-se cu părerea d-lui ministru de interne, hotărăște următoarele: raportorii statistici (numiți astăzi șefi ai biuroului I-ii) din județele de peste Milcov, cari prin jurnalul menționat mai sus, al desființatului ministeriu din Moldova se atașează de serviciul finanțelor, să se întoarcă la destinația pentru care au fost instituți și să se asimile în toate atribuțiunile cu raportorii de dincoace de Milcov sub direcțiunea Oficiului statistic dependente de Ministeriul de interne.

Dispozițiunile acestui jurnal se vor pune în executare de cătră d-nul ministru de interne prin înțelegire cu cel de finanțe, după ce se vor supune mai întii la aprobarea Înălțimei Sale Domnitorului.

N. Crețulescu

Al. Cantacuzino

D. Corne

Al. Catargi

N. D. Racoviță

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 415. Orig.

164

1862 sept. 26. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza aprobă jurnalul Consiliului de Miniștri, prin care raportorii statistici din județele moldovene sînt eliberați de sarcini financiare și asimilați, ca atribuții de serviciu, colegilor lor din restul țării.

Alexandru Ioan I

Cu mila lui Dumnezeu și voința națională
Domn Principatelor-Unite

La toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul de interne sub nr. 2037.

Văzînd jurnalul Consiliului Miniştrilor de la 21 septembrie în privinţa raportorilor statistici din judeţele de peste Milcov ce sînt astăzi ataşaţi de Ministeriul finanţelor şi cari urmează neapărat să se întoarcă la destinaţia pentru care au fost instituiţi.

Am decretat şi decretăm ce urmează :

Artic. I-*iu*. Jurnalul Consiliului Miniştrilor, menţionat mai sus, este aprobat de Noi.

Artic. II-lea. Raportorii statistici din judeţele de peste Milcov, cari prin jurnalul nr. 16 de la 10 ianuarie anului curent al desfiinţării ministeriului din Moldova, întărit de Noi prin ordonanţa nr. 15 acelaş an, se ataşaseră de serviciul finanţelor, să se întoarcă la destinaţia pentru care au fost instituiţi şi să se asimile în toate atribuţiunile cu raportorii statistici de dincoace de Milcov, sub direcţiunea Oficiului statistic dependente de Ministeriul de interne.

Artic. III-lea. Ministrul Nostru secretariu de stat la Ministeriul de interne este însercinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret.

Dat în Capitala Noastră Bucureşti la 26 septembrie 1862.

Alecsandru Ioan

Ministru secretariu de stat la
Departamentul de interne,

N. Creţulescu

Nr. 798

Arh. St. Buc., Direcţia g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 419. Orig.

165

<1862 sept. 26>. — N. Creţulescu, ministru de interne al Romîniei şi D. P. Marţian, director al Oficiului statistic trimite prefecturilor judeţelor din stînga Milcovului instrucţiuni cu privire la atribuţiunile raportorilor statistici şi la înfiinţarea comisiilor şi subcomisiilor agricole.

Ministeriul de interne
al României
Direcţiunea Oficiului statistic
Nr. 2076

Domnule prefect !

Vi se trimite cu aceasta un exemplariu din instrucţiunea acestui ministeriu sub nr. 2071, relativă la viitoarele atribuţiuni ale raportorului statistic din judeţul ce administraţi (numit pînă astăzi şef al biroului I statistic), precum şi 7 exemplare din instrucţiunile relative la lucrările cuprinse în menţionatul ordin, cari urmează a se pune în executare şi a se introduce îndată după primirea acesteia. Dar fiindcă

din oarecare cauze s-au întârziat trimiterea lor, și terminile prevăzute în instrucțiunea menționată mai sus au expirat, veți executa acum dispozițiunile cuprinse într-însa în modul următoriu :

1. atribuțiunile finanțiale ce avea d-nii raportori statistici vor înceta de la primirea acestia și se vor transpune funcțiunilor financiali respectivi în asemănare cu dispozițiile din referatul acestui minister sub nr. 2036 și ale jurnalului Consiliului de Miniștri sub nr. 1 de la 21 ale curenteii luni, întărit prin decretul Măriei Sale Domnitorelui nr. 798 ;

2. d-șef al biroului 1 statistic va lua pe viitor numirea de raportor statistic și sub acest titlu va constrasemna lucrările ce vor emana de la biroul său ;

3. d. raportor statistic va continua a da în lucrările finanțiale numai ajutorul prevăzut în referatul acestui minister sub nr. 2036 menționat mai sus, după care vă trimit o copie pentru a se executa întocmai ;

4. d. raportor va urma a trămite ca și pînă acum științele ce au fost introduse și ordonate de fosta Direcțiune statistică din Moldova, pînă la al doilea ordin ;

5. din lucrările ce vi se recomandă prin instrucțiunea nr. 2071, d. raportor statistic va introduce deocamdată numai lucrările de sub litera a, b, c, e, g, pe cari după ce le va studia să procedă pe dată a instrucționa și d-nia sa subprefecturile și consiliile comunale pentru partea care le privește din menționatile instrucțiuni, ca de la întii ale viitorului novembre să înceapă și d-nia sa trimiterea regulată a acestor științe la terminile fixate prin instrucțiuni ;

6. instituirea comisiilor agricole de județe și de ocoale, prevăzute în instrucțiunea de mai sus, o veți pune, d-le prefect, în executare îndată după primirea acestia, după povățuirea ce vi se dă prin instrucțiunile nr. 1274 și 1557, ca cel mult pînă la 15 ale viitoarei luni octombriu se-mi comunicați numele persoanelor pe cari ați găsit de cuviință a numi cu această însărcinare, ca după aceasta se vi se deie ulterioarele instrucțiuni asupra modului și a timpului convocării a acestor comisii.

Adăst de la dv., d-le prefect, și un raport detaiat, prin care să-mi arătați cît mai în grab dacă d-l raportor statistic actual s-au pătruns de felurimea îndatoririlor cuprinse în menționatele instrucțiuni și dacă este în stare a le introduce și a le manipula cu esactitate.

Primiți, d-le prefect, încredințarea osebitei mele considerații.

Ministru

Directorul Of. statistic

Pref. de ....¹

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508 f. 522. Lito.

¹ Loc alb în text.

1862 sept. 26. — Oficiul statistic din Ministerul de interne elaborează instrucțiuni privind atribuțiile rapoartorilor statistici și pentru înființarea comisiilor și sub-comisiilor agricole.

Ministeriul de interne
al României
Direcția Oficiului statistic
Nr. 2071

Domnule prefect !

În urma unificării și a centralizării serviciilor statistice de dincoaci și de dincolo de Milcov în unul singur în capitala București, urmează neapărat ca și funcționarii statistici (de județe) dependenți de acest ram de serviciu să se pună în stare a cunoaște și a se pătrunde de atribuțiunile postului lor, pentru ca lucrările ce vor emana de la dinșii să fie pe viitor uniforme, în toată țara.

Spre acest sfârșit, subscrisul pune în vederea dv., d-le prefect, următoarele considerante :

Scopul serviciului statistic este de a cerceta starea numărului, a averii și a culturai populației din țară, pentru ca să poată face o iconă esactă a puterei naționale, a trebuințelor sau a neajunselor ce se simt și cari impiedică dezvoltarea acelei puteri, spre a se afla mijloacele de a le împlini.

Această sarcină carea, pre cît este de frumoasă, pre atît de grea, Oficiul central este merit a o îndeplini prin cooperarea organelor statistice districtuale, întră cari prefecturile și subprefecturile nu au o parte mai puțin activă și importantă.

Pentru acest scop, dar, s-au fost instituit rapoartorii statistici, cîte unul de fiecare județ, ca să funcționeze în permanență pe lângă prefecture și să înlesnească astfel mersul lucrărilor statistice ce se vor cere în continu și succesiv, după natura objectelor.

Acești funcționari, dar, au însărcinarea de a îngriji culegerea tutulor științelor cerute de Oficiul central, a face raporturile lor periodice, a iniția la lucrare comisiile de recensiune și altele ; cu un cuvînt, a executa toate ordinile privitoare la esacta îndeplinire a acestui servici.

Însărcinările ce avea pînă astăzi rapoartoriul statistic din acel județ nefiind de natura lucrărilor la cari țintește instituirea lui, trebuiesc a înceta, mărginindu-le numai în acelea pentru cari au fost instituiți.

Înțelegeți, domnule prefect, că serviciul statistic nu va putea ajunge la scopul său decît numai atunci cînd funcționarii chemați a lua

¹ Loc alb în text.

parte activă și continuă la lucrările statistice vor rămînea liberi de alte însărcinări administrative, ca astfel să poată fi cu cea mai mare atențiune la rezultatele cercetărilor statistice, pe cari trebuie să le dea cît se va putea mai esacte.

În considerarea celor espuse mai sus, rezum deocamdată atribuțiunile raportorului statistic din acel județ, în modul următor :

1. raportorul statistic al județului face parte integrantă din administrația județului ; el este însărcinat cu lucrările curat statistice ce i se vor cere și-i veți înlesni, dacă trebuința ar cere, la cazuri estraordinare, tot concursul personalului administrației, pentru rezultarea acestor lucrări ;

2. raporturile d-lui raportor vor fi subscribe de dv. (iar în lipsă-vă, de director), contrasemnate de dînsul (raportorul) și vor avea numărul registraturii prefecturii, iar cît pentru esactitatea și veritatea științelor ce se vor da de numitul, sînteți și dv. deopotrivă solidar, ca unul ce trebe să aveți vîgilanția și controlarea raporturilor ce veți adresa ministeriului în aste lucrări ;

3. esactitatea fiind o condiție neapărată în aceste lucrări, se cere de la toți d-nii funcționari ai statului și ai comunelor prin cari sînt să se adune asemenea daturi (științe) statistice, să aibă în vedere importanța misiei ce li se încredințează și delicata natură a acestor lucrări ; de aceea, veți pune cea mai riguroasă îndatorire subprefecturilor și consiliilor comunale și municipale să aibă neconținut în vedere cele aici prescise, pentru ca să fie prevestiți de serioasele consecuție a reclamărilor statistice ;

4. orice lucrare statistică se va cere de la prefectură, să nu o încredințați altui funcționar subaltern din cancelarie, decît numai funcționarului statistic ; iar în lipsa acestuia, dv. veți avea toată răspunderea esactității cifrelor cerute ;

5. toate tabelele ou științe statistice cari vor fi făcute pe la subprefecture, trebe să se examineze la prefectură de cătră raportor și numai după ce acesta le va afla destul de esacte pentru a răspunde de ele, să le subscrie ; iar pentru acelea de cari nu va putea răspunde, va espune în raport motivele pentru cari nu poate garanta esactitatea științelor, subliniînd cifrele de astă natură cu condei roșu ;

6. se cere de la dv. a avea cea mai severă priveghere de a se păstra formele, instrucțiunile precum și terminile în cari aveți a trîmite științele ce vi se vor cere — și vă veți sili a apăra ministeriul de ordine repețiitoare, căci la caz de a nu se primi rezultatul cerut la o lucrare în terminul fixat se va trîmite la caz de trebuință imediat din partea ministeriului un impieगत în socoteala vinovatului.

Dintre lucrările statistice periodice introduse pînă astăzi în partea de dincoaci de Milcov, fiind de urgență a se introduce și acolo o parte dintr-însele, vi se notează mai jos unele din aceste lucrări, pentru care veți face a se pune în esecutare introducerea lor de la terminile ce veți vedea mai la vale și conform instrucțiunilor și formularelor anexate privitoare la fiecare din aceste lucrări periodice.

Aceste lucrări sînt următoarele :

a. știință pentru accidentele climatice cari au produs pagube populației, animalelor, produselor etc.; instrucțiunile și formularele de modul prin care se adună aceste științe, precum și terminile în cari se trîmit, se cuprind în atașatele acte¹ sub litera A;

b. știință pentru fenomenele meteorologice, care se adună de însuși d-l raportoriu; instrucțiunea și formularul se atașează sub litera B;

c. știință pentru epizootia vitelor; instrucțiunea și formularul se atașează sub litera C;

d. știință pentru numărul pogoanelor arate și semădate în toamna și primăvara fiecărui an; instrucțiunile și formularele pentru această lucrare vi s-au trîmis de la ...² ale esiratei luni, prin desființata Direcțiune statistică din Iași;

e. știință pentru recolta anului curent; instrucțiunea și formularele privitoare la adunarea acestor științe se vor trîmite la timp;

f. știință pentru prețul alimentelor; instrucțiunile și formularele vi se vor comunica la timp;

g. știință pentru pasagerii intrați și eșiți din Principat pe la punctele de graniță ale aceluia județ, instrucțiunile și formularele vi se atașează sub litera G.

Îndată dar după primirea acesteia, veți pune în vederea d-lui raportor toate aceste instrucțiuni și formulare privitoare la adunarea științelor de mai sus, îndatorîndu-l a le studia cu toată atențiunea, pentru a se pătrunde de modul manipulării lor.

După ce va face acest studiu, să procedă a instrucțiunea și d-sa subprefecturile și consiliurile comunale pentru partea care le privește din menționatele instrucțiuni, ca de la 1-iu ale viitorului noembrie să înceapă și d-sa trîmiterea regulată a acestor științe la terminile fixate prin instrucțiuni.

Adăst de la d-v, d-le prefect, cel mult pînă la 15 ale viitorului octombriu un raport detaliat, prin care se arătați dacă d-l raportor statistic actual s-a pătruns de felurimea îndatoririlor cuprinse în menționatele instrucțiuni și dacă este în stare a le introduce și a le manipula cu esacitate.

Totdeodată, vi se notează că lucrările finanțiale, cu cari era pînă acum însărcinat d-l raportor, unmează a le transpune de la priimirea acesteia funcționarilor finanțiali respectivi ai prefecturei, d-l raportoriu este chemat a da pe viitoriu numai un simplu ajutoriu d-lui director al prefecturei în lucrările privitoare la constatarea veniturilor directe ale statului și aceasta numai atunci cînd nu va fi ocupat cu lucrări statistice urgente. (Vi se alătură și o copie după ordinul circular nr. 1319, dat în această privință prefecturilor de dincoaci de Milcov, după care veți urma și d-v, întocmai).

În considerațiunea că unificarea lucrărilor trebe a fi completă, rămîne a vă mai recomanda, d-le prefect, alăturatele două instrucțiuni

¹ Diferite formulare și alte acte menționate în instrucțiunile 2071 de mai sus n-au mai fost reproduse în prezenta lucrare.

² Loc alb în text.

sub X și Y, prin care s-au instituit comisiunile agricole în județele de dincoaci de Milcov.

Vă atrag atențiunea asupra acestor instrucțiuni, prin cari s-a creat un nou organ statistic și economic, în controlarea căruia este a trece cea mai mare parte din lucrările acestui serviciu — și vă rog ca, după ce veți studia instrucțiunea cu toată atențiunea ce merită, să procedați a înființa și în județul d-v. aceste comisiuni agricole, instituind mai întâi pe cea din reședința județelor după povățuirea din instrucțiunea nr. 1274 și în urmă, asemănat celei de a doua instrucțiuni nr. 1557, veți proceda și la instituirea comisiunilor agricole de ocoale.

Pe cît privește modul procedărei d-v, într-aceasta, fiind îndestul de esplicite instrucțiunile citate mai sus, este de prisos a vi se mai adăuga noi comentarii, prin urmare, se adastă ca oel mult pînă la 15 ale viitorului octomvre să-mi comunicați numele persoanelor pe care ați găsit de cuviință a numi cu această însărcinare, precum și a acelora cari se vor alege a compune comisiunile agricole de ocoale, ca după aceasta se vi se deie ulterioarele instrucțiuni asupra modului și a timpului convocărei acestor comisiuni.

Nu mă îndoesc, d-le prefect, că veți pune toată silința din parte-vă, pentru îndeplinirea instrucțiunilor de mai sus, și adăst cît mai neamînat raport pentru punerea lor în executare întocmai.

Primiți, domnule prefect, încredințarea osebitei mele considerațiuni.

Luna sept. 26 anul 1862

Ministru,
N. Crețulescu

Directorul Oficiului statistic,
D. P. Marțianu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 522—523. Impr.

167

1862 oct. 8. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul pentru completarea personalului Oficiului statistic cu încă 4 funcționari.

Alexandru Ioan I
Cu mila lui dumnezeu și voința națională 4
Domn Principatelor Unite

La toți de față și viitori sănătate

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul de interne cu nr. 2162.

Am decretat și decretăm ce urmează :

Art. I. D-l Ioan Petrescu se numește ajutor directorului Oficiului statistic.

D-l Nicolae Alexandrini referent I

D-l Dimitrie Frunzescu referent II

D-l Ioan Bujoreanu referent III

D-l Dimitrie Nicolau referent IV

Art. II și cel din urmă. Ministru Nostru secretar de stat la Departamentul de interne și Președinte al Consiliului este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret.

Dat în Capitala Noastră București la 8 octomvrie
1862 al 4-lea an al domniei Noastre .

Alecsandru Ioan

Ministru secretar de stat la
Departamentul de interne

N. Crețulescu

Nr. 851

București

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 514. Orig.

168

1862 oct. 15. — Oficiul statistic comunică rapoartorilor de dincoace de Milcov cărțile care le-au fost recomandate pentru studiu.

Circulară la toți raportorii statistici
de dincoace de Milcov (afară de Gorj, Ilfov și al Capitalei)

În urma invitării ce vi s-a făcut de d-l. director al Oficiului statistic de a vă procura oarecari cărți pentru studiu, adecă : Statistica Moldovei, de Princ. Suțu, două tratate de agricultură, traduse de Brezoianu și Tratatul de Economie politică de D. Marțianu, printr-o adresă a subsemnatului ați fost invitat a trimite costul lor, spre a vă înainta citatele cărți.

Fiindcă corespondența privitoare la aceasta s-a urmat și pe cale oficioasă și particulară, vă rog, d-le raportoriu, a răspunde cu prima expediție cum stă pretențiunea d-voastră, adecă dacă ați fost satisfăcut prin trimiterea cărților, în urma înaintării costului lor de d-voastră.

Primiți, d-le raportor, încredințarea osebitei mele considerații.

1862, octombrie 15

Nr. 2297

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 557. Concept.

Stat de lea angloaților Direcțiunii Oficiului statistic pe luna octombrie 1862

Nr. (crt.)	Numele și pronumele	Funcțiunea	Dupe buget		Coveniți pe timpul serviciului		Poprii				Suma covenită a se respunde	
			Leaia	Diurna	Lei	Par.	Pentru pensii		Economia rezultată		Lei	Par.
							Lei	Par.	Lei	Par.		
1	D. P. Marțianu	Director Ofic. statis.	1.500	500	2.000	—	75	—	—	—	1.925	—
2	I. Petrescu	Ajutor	1.000	350	1.350	—	50	—	—	—	1.300	—
3	N. Alexandrini	Referat I	700	300	1.000	—	35	—	—	—	965	—
4	D. Frunzescu	„ II	700	300	1.000	—	35	—	—	—	965	—
5	I. Bujoreanu	„ III	700	300	1.000	—	35	—	—	—	965	—
6	D. Necolau	„ IV	500	300	800	—	25	—	—	—	775	—
7	I. Vasiescu	Regist. și arhiv.	400	200	600	—	20	—	—	—	580	—
8	V. Cristopolu	Adjunct și scriitor cl. I	300	150	450	—	15	—	—	—	435	—
9	M. Trony	„	300	150	450	—	15	—	—	—	435	—
10	N. Negruțiu	„	300	150	450	—	15	—	—	—	435	—
11	D. Poenaru	Scriit. de clas. II	250	100	350	—	12	20	—	—	337	20
12	N. Trandafir	„	250	100	350	—	12	20	—	—	337	20
13	A. Busdugan	„	250	100	350	—	12	20	—	—	337	20
14	D. N. Zisu	„	250	100	350	—	12	20	—	—	337	20
15	I. Mavrodolu	Raport. Capit.	400	200	600	—	20	—	—	—	580	—
16	I. Goran	Odăia:	80	40	120	—	4	—	—	—	116	—
	Sumele totale		7.880	3.340	11.220	—	394	—	—	—	10.826	—

Ministru, «N. C (rețulescu)

Directorul Oficiului statistic (D. P. Marțianu)

1862 nov. 8. — Prefectura Covurlui raportează Departamentului de interne ținerea ședinței pentru numirea membrilor subcomisiilor agricole și înaintează în copie procesul verbal al acestei ședințe.

Principatele Unite
Prefectura județului
Covurlui
No. 16538

Domnule ministre !

În momentul ce s-au recomandat domniei voastre prin raportul no. 15909 persoanele alese pentru constituirea comisiei agricole la acest județ, făcându-li-se și chemare pentru consultare i procedare în rezultarea lucrărilor cerute de instrucțiunile no. 1274 și 1557; convocarea care au avut loc la 4 a curentei când dându-se cetire instrucțiilor — în lipsa d-sale aga Panaitachi Malacsă, din cauză că au fost dus la moșie — și luându-se cunoștință de cele ce se dictează, s-au încheiat procesul verbal no. 1 de pe care, anexat de acesta, se trimite întocmai copie spre deplină lămurire de regularizarea făcută. Supuindu-să că tot acum am dat ordinele convenite subprefecturilor de ocoale, pentru a convoca subcomisiile și a da informările locale despre agricultură — pînă la care vă rog, domnule ministru, să binevoiți a regula trimețterea modelului comisiei agricole de Ilfov, citat la articolu 2 din instrucțiunea no. 1557, fiindcă nu s-au priimit, lipsind chiar și circulara no. 1535.

Binevoiți vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea preasebitei mele considerații.

Prefect,

G. M. Balaban

Raportor statistic,

I. Huhulea

Domniei sale domnului ministru secretar de stat la Departamentul de interne

Copie

Proces verbal no. 1-iu
1862, noemvrie în 4 zile

Subscriși întrunindu-ne astăzi în pretoriul prefecturii județului Covurlui, și dînd citire instrucțiunelor litera X și Y a Ministeriului de interne, privitoare la instituirea comisiilor agricole și pentru a putea face răspunsul la întrebările ce se fac, este de necesitate a se ști detaliierile de prin district și totodată a se ave<a> modelul comisiei agricole de Ilfov și circulara sub no. 1535.

Pentru deplinirea cazului 1-ii, subscripții regulează a se numi membri comisiilor de plăși pe următoarele persoane :

1 D-lui Costin Drăguș și	}	la plasa Siret
1 „ Tanasi Dragoș		
1 „ Anton Vincler și	}	„ „ Prut
1 „ Lupu Pangrati		
1 „ Ștefanachi Ralea și	}	„ „ Horincea
„ Tudorachi Bohaci		

Iar pentru cazul al 2-lea, lucrările citate se vor cere de la domnul ministru. Cît privește pentru numirea persoanelor din plăși, se vor face convenitele lucrări atît de-a dreptul, cît și către subprefecți cu trimiterea instrucțiilor.

Rămîne dar ca întrunirea noastră din nou să aibă loc îndeplinindu-se propunerile de mai sus din acest proces verbal. Despre această lucrare se va supune și domnului ministru.

(Iscăliți) Director Gh. M. Balaban, Costandin Nica, Ioan Vizu și Hristodor Alecsandri

Raportor statistic,
(Iscălit) Iordache Huhulea

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. nr. 643/1862, f. 4, 5. Adresa orig. proc. verb. cop.

170

1862 dec. 14. — Ministerul de interne prin Oficiul statistic cere Vorniciei capitalei București, prefecturei Iași și altor 12 prefecturi să se raporteze dacă starea comerțului și a industriei a crescut sau a scăzut în raport cu anul 1861, care sînt cauzele creșterii sau scăderii și ce propun pentru prosperarea lor.

Urgentă
Nr. 3119

La presa autografă
D. P. Marțianu

1862 decembrie 14.

Vorniciei Capitalei București
Prefecturei „ Iași

„ județului : 1, Mehedinți ; 2, Dolj ; 3, Vlașca ;
4, Muscel ; 5, Prahova ; 6, Brăila ; 7, Galați ; 8, Ismail ; 9, Botoșani ;
10, Suceava ; 11, Neamțul ; 12, Bacău.

Domnule prefect !

La încheierea anului acestuia, Guvernul voește a avea o relație exactă și precît se poate de circumstanțială despre starea comerțului și a industriei din acel ținut în decursul anului 1862.

Vei invita pentru acest scop, d-le prefect, pe doi sau trii dintră comercianții cei mai inteligenți a veni în persoană la domnia ta, unde

comunicându-le dorința guvernului, le vei pune întrebările ce vei crede de trebuință pentru a primi de la d-lor un răspuns pozitiv și exact îndată, sau dacă vor cere a se mai socoti, le vei da 2—3 zile timp de a cugeta și a lua informații. Răspunsurile verbale sau în scris se vor redacta de d-voastră într-un raport confidențial adresat Direcției statistice, care-mi va supune raport despre conținut și va face lucrările ulterioare.

Chestiunile asupra cărora veți avea specială atențiune de a se da răspunsuri lămurite sînt :

1-*iu*, dacă starea comerciului în general a fost mai bună sau mai rea decît în anul 1861 ;

2-*a*, a arăta în special dacă comerțul cu produsele agricole sau cu produsele de manufactură (industria) au fost mai bun sau mai slab în acest an — și pentru ce ;

3-*a*, care sînt cele mai urgente trebuințe pentru înlesnirea comerciului.

Asemenea pentru industriași (meseriași și fabricanți), veți binevoi a invita la d-voastră pe cîți din ei veți crede că sînt capabili și de ajuns pentru a vă da informații sigure asupra următoarelor chestiuni :

1-*iu*, dacă meseriile sau fabricile s-au mai sporit ori s-au mai împuținat în acest an (1862) ;

2, ce meserii sau fabrici anume s-au sporit, ori s-au împuținat — și pentru ce ;

3. carii ar fi trebuințele cele mai urgente pentru a înmulți meseriile sau fabricile folositoare în acel ținut ;

Din natura chestiunilor, veți înțelege însemnătatea lucrării ce vi se cere. Raportul d-voastră în aceasta cu cît va fi mai bine studiat și mai conștiincios, cu atît va produce urmări mai binefăcătoare ținutului ce administrați.

D. raportor statistic vă va da toate științele statistice de carii veți avea trebuință întru prepararea studiului acestor chestiuni.

În fine, așteptînd deplină satisfacere a cerutelor științe de la pătrunderea folosului și zelul d-voastră, vă invit d-le prefect, a-mi înainta respectivul raport negreșit a treia zi de anul nou.

Primiți, d-le prefect, încredințarea osebitei mele considerații.

Ministru,

D. P. M<arțian>

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 728/1863, f. 1. Concept redactat de D. P. Marțian.

171

1862 dec. 21. — D. P. Marțian, director al Oficiului statistic, cere șefului contabilității din Ministerul de interne, îndeplinirea formalităților pentru abonamente la „ziare științifice“, necesare Direcției statistice.

D-lui șef al contabilității Ministeriului de interne

Pentru abonarea pe viitorul an 1863 la o parte de ziare științifice, trebuincioase Direcțiunei Oficiului statistic, al căror cost este de lei

cinci sute patruzeci și trii și parale douăsprezece, vă rog a emite un mandat către d-l casier central, conform conceptului alăturat la aceasta. Primiți, d-l meu, încredințarea osebitei mele considerații.

Dir. Of. statistic,
D<ionisie> P<opp> M<arțianu>

1862, decembrie 21
Nr. 3226.

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 508/1862, f. 859. Concept redactat de D. P. Marțian.

172

1863 ian. 3. — N. Marghiloman vornic al capitalei, comunică lui D. P. Marțian, directorul Oficiului central de statistică, situația comerțului și a industriei pe anul 1862 în raport cu cea din anul 1861 și propune mijloace pentru prosperarea lor.

Principatele Unite
Vornicia capitali
București
Nr. 25.

Primit 4/1, 1863.

Domnule directoriu,

Comerțul și industria, cele mai principale chestiuni de existență ale unui stat, sufletul și viața populațiilor, au fost foarte puțin dezvoltate la noi în raport cu celelalte state civilizate ale Europei; astăzi însă guvernul văzînd starea de paralizie a comerțului din trecut, luînd măsuri mai serioase, au format un Minister de agricultură și comerț, a întocmit comisuni agricole și industriale în toate districtele și în capitală, pentru îmbunătățirea acestor chestiuni de așa mare însemnătate.

Spre acest sfîrșit și pentru a corespunde dorinței d-lui Ministru de interne, care prin ordinul Nr. 3119 a cerut științe detaliata la mai multe articole menționate în acel ordin; subscrisul, conform menționatului ordin, am invitat mai mulți comercianți și deliberînd asupra fiecăruia materii în parte, au rezultat cele următoare:

I. comerțul anului 1862 în general a fost mult mai prejos decît în anul 1861;

II. recolta produselor agricole a fost foarte inferioară anilor precedenți, puțină și necăutată în streinătate; asemenea și manufactura de tot puțină, fiind concurență mare din afară;

III. cele mai urgente și simțite trebuințe pentru înlesnirea comerțului sînt: facerea șoselilor, drumuri de fer, bănci de escompt și legi pozitive;

IV. nici o meserie, nici o fabrică n-a sporit și nu s-a împutinat în anul trecut;

V. toate meseriile și fabricările indigene merg spre decadentă, din cauza neîncurajării guvernului;

VI. punerea unei taxe de import urcată la articole de manufactură, spre a opri intrarea lor din streinătate, încurajare din partea guvernului și regularea meseriașilor și lucrătorilor ar fi măsurile cele mai salutare pentru prosperarea comerțului în general și în țara noastră.

Aceste dar, d-le directoriu, fiind rezultatul definitiv al acestei operațiuni, binevoiți a-l supune cunoștinței domnului ministru.

Primiți, d-le directoriu, încredințarea preaosebitei mele considerațiuni.

Vornic

N. Marghiloman

Raportor statistic

Ioan Mavrodolu

1863, Ghenar 3.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 728/1863, f. 5. Orig.

173

1863 ian. 3. — Gh. Iorgulescu, prefect al jud. Brăila și Gh. Costinescu, raportor statistic către Ministerul de interne, raportează măsurile luate pentru adunarea de date statistice asupra comerțului și industriei.

Prefectura
județului Brăila
din

Romania
Nr. 99.

Serviciul statistic

Primit 10.I.1863

Brăila, 1863, luna ianuarie 3.

Domnule ministre!

În urmarea ordinului domniei voastre no 3119, primit la 20 decembrie expirat, subscrisul, pe lângă ceea ce am mai cunoscut însumi, n-am lipsit a culege și de pe la deosebite persoane competente științe relative la chestiunile atinse prin acest ordin ministerial.

Astfel, am ținut în 24 și 28 ale acelei lune două ședințe speciale acasă la mine și, din invitație spre acest sfârșit, au fost prezinți la cea dintâi dumnealor:

Domnul Ioan Minovici

„ Filipu Pană

„ Iorgu Dimu

„ Ioan Serghie, vameșu primar;

Nicolae Filodor, capitan de port;

„ Gheorghe Costinescu, raportor statistic,

} comercianți de cereale;

iar la cea d-a doa, dumnealor :

domnul Petrache Simu	}	comercianți și industriali
„ Nenu Stoianovici		
„ Panait I. Chirovici	}	industriali
„ Tudorache Stoianovici		
„ Simon Poper		
„ Ulric Vaibel și		
„ Gh. Costinescu, raportoru statistic.		

La deschiderea ședințelor, avui grija a expune și desluși dorința și scopul Guvernului, d-a aduna științe pe cât se poate mai exacte despre starea comerțului și industriei naționale, a le afla și cunoaște d-aproape progresul sau regresul, piedicele sau neajunsurile etc, în fine mijloacele mai propice d-a le preîntîmpina lipsurile și d-a le îmbunătăți dupe puțință. Apoi d-l raportor a dat citire ordinelor relative la cerutele notițe statistice necesarie.

Asupra diferitelor cestiuni făcute d-lor asistenți în ședința I, d.d. I. Minovici, F. Pană și I. Dimu au propus :

I. Că în genere starea comerțului cu produsele agricole a fost mai bună în anul 1862 decît în anul 1861. Această propunere discutîndu-o cu toții, am constatat că în adevăr estimp starea acestei ramure de comerț a fost mai bună decît anu, deși prețurile au fost acum cam scăzute ; că acest comerț merge la noi pînă astăzi înaintînd și ar înainta cu mult mai bine, dacă s-ar îmbunătăți semințele, căile de comunicații pe uscat, mai cu seamă cele principale comunicînd cu reședințele districtelor vecine și cu capitala, de deosebire portul.

Iar starea comerțului cu produsele de manufactură a fost de mijloc, adică nici mai bună, dar nici mai rea decît anu ; fiindcă deși consumația fu mai mică, totuși prețurile fură mai mari.

II. Că în special comerțul cu produsele agricole a fost mai bun, și se vede o sporire ca de 250.000 chile bucate exportate mai mult estimp decît anu.

În comerțul cu produsele manufacturale a fost de mijloc, sau nici bun, nici slab, deși se vede la import o scădere din ceea ce era acum un an.

Discutînd cu toții această propunere, am constatat că comerțul cu produsele agriculturii, în adevăr, a fost estimp mai bun sau mai activ, căci consumația din Italia și Franța a fost mai activă. Însă prețurile grînelor au fost mai scăzute decît anu ; cauza era, cum văzurăm, resbelul din America, fiindcă produsele mănoaselor cîmpii ale Americii de Nord nemergînd la America de Sud, s-au grămădit în Europa și au derăpănat prețurile produselor noastre.

Iar comerțu cu produsele manufacturei, deși la import, tot din cauza resbelului din America, a fost mai slab, totuși prețurile, nota bene, ale bumbacului cu ale materiilor dintrînsul, au fost pînă la 40% și ale coloniadelor pînă la 25% mai scumpe.

III. Că trebuințe urgente pentru înlesnirea comerțului sunt multe și varie, dintre care unele reclamă de neapărat a fi îndeplinite cît s-ar putea mai fără amînare și cu toată căzuta precisiune și punctualitate.

Discutînd noi asupra acestei propuneri de interes multiplu, am convenit să cerem guvernului d-ocamdată ceea ce am crede mai necesar pentru moment și să nu pretindem lucruri a căroră realizare ar presinta niscăi dificultăți neinvinsibile, sau prea anevoioase de executat; să cerem, adică, numai ceea ce găsim de cea mai imperioasă urgență.

La aceasta, domnul I. Minovici propuse ca mai urgent îmbunătățirea semințelor și ca ea să fie obligătoare pentru toate clasele de agricultori în genere. Propunerea se primi în unanimitate și, consultîndu-ne asupra-i, am găsit de foarte mare necesitate a se introduce de pe la alte părți semințe de soiurile recunoscute de cele mai bune și mai priitoare felului pămîntului nostru; iar pentru sfîrșitul isbutirii acestei întreprinderi sau ținte să se întocmească pe la toate plășile comisii mixte din oameni ai guvernului și din toate treptele de agricultori, în capul căroră să se afle cîte o persoană cu cerutele cunoștințe speciale d-agronomiă, rînduită anume de către stat cu leafă, care să stăruiască asupra cultivatorilor a executa prescisele dispoziții relative.

Opinia comercianților mai competenți, precum și a tuturor asistenților la această ședință este de a se reduce d-aci înainte taxa fixată asupra corăbiilor de către Comisia europeană a Dunării, fiindcă cu aceasta proprietarii vaselor s-ar mulțumi pe un navlu mai mic, comercianții indigeni s-ar îndemna mai bine la export, banii ar rămînea în țară și ar veni aici corăbii mai multe. Cîtul acestei reducții, după opinia emisă în unanimitate, ar trebui a fi mărginit la jumătate din ceea ce este zisa taxă astăzi. Această taxă a trebuit, poate, a fi așa de mare de la început, pentru acoperirea cheltuielilor trebuitoare în efectuarea lucrărilor întreprinse la Sulina în regularea cursului liber al Dunării pe la gurile ei, înlesnirea navigației pe la acele locuri etc. Astăzi însă, cînd aste lucrări sînt deja realizate în cea mai mare parte, ar trebui, ar fi convenabil a se reduce, cum s-a zis aci; căci urmînd a fi tot așa de mare, devine împovărătoare comerциului nostru de export și import, pe lîngă aceea că fabrici de manufacturi n-avem, ca să putem concura măcar cu cele mai ordinare articole ce ne vin d-afară în îndestularea mulțimei populației, că cerealele noastre sînt încă inferioare în calitate celor ce se cultivă în alte state ale Europei, încît se întîmpină simțitoare anevoință d-a putea oferi o concurență convenabilă chiar cerealelor învecinatei Rusie, care vin astăzi pînă la 100 lei mai jos la chilă, din cauza diferenței calității, a cheltuielilor și greutăților transportului atît pe apă, cît și pe uscat a produselor noastre; că navlul bastimentelor este acum deja de sine destul de urcat. În fine, pe lîngă toate nenumeratele dificultăți locale, produse din diferite împregiurări mai mult sau mai puțin grele, împovărează în acest moment comerциul nostru și marea taxă la care sînt supuse actualmente corăbiile, de către numita Comisiă, lucru ce urcă mai mult prețul navlului, sau mai bine zicînd cheltuielile de export și import, urcînd astfel costul produselor — ce face pe multe corăbii și negoțiatori streini de cereale a-și căuta încărcături de marfă pe la alte porturi, pentru mai eftin. Și această urcare a cheltuielilor și neajungere de bastimente produce apoi desdemnare comercianților la întreprindere de export.

Domnul F. Pană propuse că, afară de înlesnirea comunicației pe uscat, ar trebui neapărat a se organiza o societate națională de șleपुरi;

căci cînd vine d-odată timpul reu, apucă mai în toți anii sume mari de produse pe la celelalte schele ale țerei și în șlepuri înghețate pe Dunăre, unde din umiditate etc adeseori se încing și se strică, nefiind șlepuri d-ajuns spre a le transporta toate la timp. Această propunere discutînd-o cu toții, s-a primit în unanimitate de bună.

Domnul I. Dimu arată că o asemenea societate ar și fi deja în organizația, lipsindu-i numai concursul superior spre a putea începe operațiile sale — și, în sprijinirea arătărilor d-sale, înfățișă aci alăturata broșură ce tractează despre această societate și statutele ei, propunînd totodată ca guvernul să interviuă cu concursul morala necesariu.

Domnii comercianți asistenți unindu-se cu această propunere și sprijinindu-o, au cerut ca vorba broșurii să se supuiă de prefectură la cunoștința dv., spre observarea și hotărîrea celor ce veți socoti cu cale asupra întreprinderii despre care tractează — ceea ce subscrisul a crezut de datoriă a o și face, alăturînd-o pe lîngă aceasta.

Asupra diferitelor chestiuni făcute d-lor asistenți în ședința a II-a, domniilor în privința comerțului au fost d-acord cu opiniunile emise de domnii asistenți la ședința I, adică cum că comerțu cu cereale a fost estimp mai activ decît în anul 1861 și, cît pentru manufacturi, mai cu seamă cele de bumbac și bumbacuri crude, deși consumația a fost mai mică decît anu, dar prețurile fiind acum de la 30—40% mai urcate, au contribuit de n-a prea fost mare diferență în daraverile, în tranacțiile generale și circulația monetarie d-atunci, adaogînd pe lîngă aceasta că, în considerație că estimp nu s-a simțit aici nici o crisă monetară, nu s-a urmat mai niciun faliment, ci bani din contră au fost destui; conchid și zic c-a mai crescut credetul și înăuntru, și în afară.

Apoi, ca un ce de mai urgent și mai necesariu pentru înlesnirea comerțului în genere, propuseră îmbunătățirea portului, înființarea sistematică și pe baze solide a cheiului, a căilor de comunicație și înlesnirea de capitaluri cu dobinzi eftine — care propunere discutîndu-se, s-a primit în unanimitate de bună și urgentă.

Asupra chestiunelor privitoare la industriă propriu zis, au răspuns propunînd:

— domnul Ul. Vaibel: că meseriile sau fabricile nu s-au sporit, nici împucinat în anul 1862; că este necesariu a se înființa fabrică de mașinarie și tabăcărie;

— domniilor d. P. Simu și Simon Poper: că fabricațiile particulare de gaz fotogen, luminări și brutării s-au înmulțit fiind libere aici în general;

— domnul P. Chirovici: că, ca și d-l Vaibel, susține înființarea tăbăcăriilor de piei;

— domnul Poper: că trebuie a se înființa o fabrică de frînghierie;

— d-lor d. P. Simu și P. Chirovici: că este de neapărat a se organiza sistematiceste diferite corporații industriale;

— în fine, toți domnii asistenți, comercianți și industriali: că o mare piedică a comerțului, atît din dominiul agricolural cît și industrial, este visarea biletelor de drum sau pasporturi, numai pentru simpla circulare a interesanților între ambele orașe sau porturi de Galați și Brăila, și că e necesariu a se ridica această datoriă de visă.

Aste propuneri discutându-le cu toții câte una-una, s-au constatat :

I. că meseriile, sau mai bine zicînd meseriașii s-au mai sporit în anul 1862, mai cu seamă cu călfele sau învățăceii ce au eșit de pe la maiestrii în ființă ; căci și trebuințele au sporit în proporția cu înmulțirea populației. Inșă, alte meserii nouă din ceea ce a fost în 1861 nu s-au adăogat ;

II. că meseriile sau fabricăriile sporite sunt cele de : cismărie, croitorie, zidărie, dulgherie, brutărie, luminărie și de gaz fotogen. Promontoriu acestei sporiri este unicamente creșterea populației, împreună cu care crește și numărul stabilimentelor industriale ;

III. că trebuințele cele mai urgente pentru a îmbunătăți și înmulți aici meseriile sau fabricăriile folositoare sunt :

— înlesnirea de capitaluri cu dobînzi eftine, prin așezăminte de credit industrialo-agricol și a comunicației prin căi bune, cu osebite în direcțiile principale ;

— organizarea sistematică a diferitelor corporații industriale, pe temeiu de statute bine combinate, potrivit cu resursele, circumstanțele, cerințele și datinele locale, spre sporirea, prosperarea și asigurarea mersului legal al meseriilor, ce astăzi e împeditat prin multe dificultăți, neregularități și neajunsuri ;

— înființarea unei fabrici de mașinărie, pentru îndestularea fabricelor și mașinelor ce au început în anii din urmă a se înmulți, precum fabricele de brutărie, de mori, de berărie, mașine de treierat etc. cu vapor, la care pe dată ce se strică, se frînge sau se vatămă vr-o uneltă mai importantă, ba mai de multe ori chiar pentru cel mai mic lucru trebuie cineva să alege în streinătate, cu întrerumperi din operație și mari pagube pentru interesanți ;

— înființarea unei fabrice de tăbăcărie de piei de cismărie, șelărie, curelărie etc., care este de mare lipsă și pentru care nu ne lipsesc materialul necesariu ;

— înființarea unei fabrice de frînghierie, ce pe lîngă alte foloase ar încoragia cultura cînepei, pentru care avem pămînt destul ;

— desființarea visei pe biletele de drum pentru circulația dintre Braila și Galați, care datorie de visă aduce o simțitoare împiedecare și întîrziere interesanților ; ci să poată umbla fiăcare cu biletul seu de drum, ca înneuntru țerei, să se arete cu dînsul numai la barieră și atîta, iar nu a mai pierde atîta timp cu a merge a-și dobîndi visa prefecturei sau a poliției, prin care adeseori remîne de vapor sau de trăsură, perzînd astfel zile întregi de lucru oameni de toate clasele, mai virtos clasa muncitorilor.

Zisele fabrice se pot realiza aici, avînd de înlesnire Dunărea ; le-ar trebui ajutorința Guvernului, cu înlesnirea locurilor necesarie mai întîi.

Cele aci expuse circumstanțe, necesități și propuneri, fiind întru toate astfel cum se descriu, scrisul prin urmare nu lipsește a le supune la conosciința dv., cu rugăciunea să binevoiți a le lua în d-aproape considerația și a face cele de cuviință pentru realizarea speranțelor și încoragiarea comerțului și industriei acestui județ, conform cu cerințele timpului de astăzi și pentru a nu se da motiv comercianților și

industrialilor a zice că și astă dată, deși întrebați fiind, n-au fost ascultați.

Binevoiți vă rog, domnule ministre, a primi încredințarea preasebitei mele considerații.

Prefect,
Gh. Iorgulescu

Raportor,
Gh. Costinescu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 728/1863, f. 8—13. Orig.

174

1863 ian. 10. — C. Cerchez, prefectul județului Dolj comunică lui D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic, situația comerțului și industriei pe anul 1862, în raport cu cea din anul 1861 și face unele propuneri pentru prosperarea lor.

Nr. 209.

primit 14 ianuarie 1863.

Romania

Domnule directoriu!

Recepînd ordonanția d-lui ministru de interne cu Nr. 3119 din 14 decembre anul esirat, prin care-mi cere o relațiune despre starea comerțului și a industriei din acest district în decursul anului 1862, nu am lipsit a convoca îndată, în conformitate cu spiritul ei, o comisiune consultativă compusă de comercianții și industriașii cei mai inteligenți și mai cunoscători de împrejurările locali; căreia comunicîndu-i chestiunile ce făcea obiectul convocării sale, după o lungă și matură dezbateră a fiecărei chestiuni în parte, au ajuns în fine a-și formula opiniunea și reflexiunile sale în modul următoriu:

1. Relativ la chestiunea, dacă starea comerțului în genere au fost mai bună sau mai rea ca în anul 1861. Comerțul în decursul anului 1862 *au fost mai mult slab decît în anul precedent, iar starca aceasta* de decadință e provenită din crisea comercială, provenită și aceasta din lipsa de credit și stagnațiunea prețului bucatelor.

2. Relativ la a doua chestiune, dacă adecă comerțul cu produse agricole și de manufactură au fost mai bun sau mai slab în anul 1862 și pentru ce. Aceste două ramuri ale industriei naționale, din care cea întii este și cea mai principală în țara noastră, au fost în completă decadință, suferind de următoarele neajunsuri.

Comerțul cu produsele agricole din:

a. lipsa de credit;

b. scăderea peste măsură a Dunării;

c. marea concurență ce ne-au făcut America cu produsele sale prin piațele Europei, fiind și calitatea produselor noastre mai inferioare. Această concurență au urcat cursul banilor și au scăzut prețul cerealelor.

Comerțul manufactural au suferit din următoarele cauze :

a. lipsa de credit și,

b. necăutarea bucatelor, care aducînd o mare lipsă de bani în țară și prin urmare consumenții aflîndu-se strîmtorați, și-au mărginit necesitățile, de unde au urmat firesce amortîirea și încetarea vînzărilor.

Relativ la a treia și ultima chestiune, care sînt necesitățile cele mai urgînti pentru facilitarea comerciului. Causele principale și neajunsurile ce împedică dezvoltarea comerciului nostru, în general, sînt cunoscute de toți. Fiecare știe că instituțiunile de credit, precum : băncile de scomptu, de circulațiune, de credit funciar, etc. și căile de comunicațiune sînt ajutoarele principale ce fac prosperitatea comerciului. La noi asemenea instituțiuni de credit lipsesc cu totul, iar drumurile noastre, din a căror îmbunătățire ar rezulta avantaje imense, se află precum se știe în cea mai completă degradare. Așadar, atît necesitățile generale cît și cele speciale și în parte ale districtului nostru a căror lipsă e azi mai simțită, sînt :

a. înființarea cît mai curînd a unei bance de scont în orașul Craiova, fiind acest oraș centrul activității comerciale în cele 5 districte apusene ;

b. instituirea unei camere de comerț după exemplul celor existente în cele mai multe state civilisate, prin toate opidele mai principale și de oarecare însemnătate comercială ;

c. organizarea de judecătorii arbitrale pentru comerț, a căror atribuțiune să fie de a da sentințe numai în procese de comerț pur, adecă în afaceri de polițe, contracte și alte transacțiuni comerciale, căci organizațiunea tribunalilor de comerț cu multele sale formalități nu poate satisface afacerile de transacțiuni comerciale, care reclamă a fi cercetate și determinate într-un mod foarte iute și expeditiv ;

d. o lege mai strictă pentru polițe, care să se execute cu severitate ;

e. desființarea legii nejustificate pînă acum, după care voind un creditor să înființeze sechestru pentru polițe, urmează și este obligat a da cauțiune sau, în lipsă de cauțiune, a dispune echivalența sumei pretinse ;

f. spargerea stîncelor de la Poarta de Fier, numite „gherdapuri“ cu spesele statelor cointeresate. Comerțul nostru are cel mai mare interes pentru spargerea lor, căci de la inagunarea stratei ferate de la Sissek la Triest este de o mare importanță ca produsele noastre agricole să nu frecventeze numai piațele de la vale, ci și cele din susul Europei și ne-ar fi mult mai ușor a concurge cu Ungaria, care se află în condițiuni defavorabile decît cu Rusia, care se află în niște condițiuni mai avantajoase și care n-are trebuință să treacă prin Sulina ;

g. înființarea unei societăți agricole pentru îmbunătățirea industriei agricole ;

h. supunerea la dări cătră stat și a străinilor care vin provizoriu în țară vînzînd cu amănuntul ;

i. micșorarea portului pentru bani, fiind prejudițios comerciului ;

j. închieierea unei convențiuni poștali cu acele state învecinate, cu care sîntem în mai de aproape relațiuni comerciali spre a se putea trăimite mai cu securanție gropuri de bani și scrisori în Europa ;

k. punctul Bechetu să se facă port liber și aci, ca și la Calafat, să se introducă mercat de săptămână, unde să poată și țeranul să-și ducă produsele spre vânzare, evitându-se modul vițios de transacțiune intermediară prin scăunași;

l. înființarea de bîlciuri de lînă în luna lui mai;

m. făcerea cît mai curînd a unei șosele pre drumul Bechetului, fiind punctul de esport și de import cel mai comod pentru mai multe din districtele apusane;

n. în fine construcțiunea a doue punți preste apa Jiiului în drumul Calafatului și Severinului, fiind de necesitate urgente și indispensabile.

1. Relativ la chestiunile atingătoare de industria acestui district și anume la chestiunea dacă meseriile sau fabricile au sporit ori au mai împutînat în anul 1862, am onoarea, domnule directoriu, a vă supune în cunoștință cele următoare: meseriile în genere s-au mai împutînat în anul 1862, iar fabricile au mai sporit.

Din meserie, pelicieria este singura care ocupă brațe mai multe, dar cu toate acestea din lipsa de emulațiune n-au făcut veriun progres simțitor. Țesăturile de cînepă și în sînt în o stare aproape vergură; cele de lînă însă merită a fi menționate.

Relativ la chestiunea, ce meserie sau fabrică s-au mai înmulțit ori s-au mai împutînat. Din meserie, croitoriele și cizmăriele s-au mai împutînat, din cauza concurenței ce li se face de către neguțătorii de vestminte și încălțăminte, ce le aduc confecționate din străinătate. Fabricile au mai sporit și anume o fabrică de spirt, una de săpun, alta de sobe și cămine de porțelană și o fabrică de macine agricole.

Relativ la chestiunea, care ar fi necesitățile cele mai urgente pentru înmulțirea meseriilor sau fabricilor folositoare.

Pentru întreprinderi comerciale ca și pentru cele industriale, instituțiunile de credit sînt tot atît de neapărate, iar alte trebuințe de care simple lipsă industria sînt:

a. înființarea unei școale de arte și meșteșuguri, care să producă meseriași perfecți, fiind la noi produsele de industrie manufacturale foarte elementare;

b. introducerea de unelte cele mai bune și macine cele mai necesare pentru perfecționarea industriei;

c. organizare de expozițiuni industriale pentru incurajarea producătorilor, etc.

Aceasta fiind relațiunea comisiunii ce am convocat în temeiul suscitărei ordinanțe a d-lui ministru cu nr. 3119, me profer a o transmite d-voastră spre cele de cuviință.

Acceptați vă rog, domnule directoriu, încredințarea distinctei mele considerațiuni.

Prefectul districtului Doljii

C. Cerchez.

Raportoriu

G. I. Peșicu

Nr. 245. 1863 ianuaru 10.

D-lui. directoriu al Oficiului statistic.

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 728/1863, f. 22. Orig.

<1863 în. de 9 febr.>. — Proces verbal asupra dezbaterilor ce au avut loc în cadrul comisiei agricole a jud. Argeş; cuvîntul raportorului statistic.

Serviciul statistic

Comisiunea agricolă a judeţului Argeş

D. preşedinte comunică, mai întii, că la ziua de 30 noiembrie trecut nu s-a ținut şedinţă după rînduiala întocmită, din cauză că nici a fost vreo chestiune de dezbătut; dar nici din membrii oraşani nu s-au putut întruni în şedinţă la acea zi, fiind absenţi pe afară, cu trebuinţe ale d-lor particulare.

Dupe aceea invitînd pe d-l raportor statistic a da cetire ordinului d-lui ministru de interne nr. 2854, prin care-şi exprimă dorinţa ce are de a şti dacă nu s-ar putea înfiinţa şi în oraşul de reşedinţă a acestui judeţ o expoziţiune agricolă-industrială, declară că — în urma studiului şi a aprecierii ce a făcut în parte bunelor foloase ce pot decurge din asemenea măsuri încuragiatoare pentru agricultura şi industria indigenă — se simte fericit a felicita Guvernul M. Sale Domnitorului mărturisindu-i toată recunoştinţa ce merită pentru via solicitudine ce are în dezvoltarea acestor ramuri de bogăţie naţională şi că doreşte a se înfiinţa şi în oraşul Piteşti o expoziţiune agricolă-industrială, pe timpul de la 1 pînă la 14—15 octombrie din fiecare an, pe locul tîrgului din vale al acestui oraş, cu admiterea obiectelor de esoposat întocmai dupe dispoziţiunile programei comunicate de onor. ministeriu.

La aceasta însă, zice d. preşedinte, este necesară şi opiniunea d-lor membri ai comisiei. Dintre cei permaninţi, acum se află absenţi: d. Ioan Meculescu, la Bucureşti; d. Papadopolu, la moşie; d. Ioan Nicopolu, demisionat — şi dintre cei numiţi ca suplinitori, la absinţa celor de sus: Fotache Tomescu }
Nicolae Balotă } la Bucureşti, dupe trebuinţe.

Sînt dar de părere, domnilor, ca d-voastră să vă formulaţi propunerile ce veţi avea de făcut într-aceasta acum; iar pentru cei ce lipsesc, să amînăm urmarea dezbaterilor pe ziua de 27 ale curenteii, pînă cînd se crede că vor sosi şi d-lor dupe unde se află duşi şi atunci, întrunindu-ne din nou, să le comunicăm cele rostite de noi în această şedinţă şi să-i invităm a-şi arăta şi d-lor părerile ce vor avea asupra acestui obiect.

D. raportor statistic. Susţin opiniunea emisă de d-nu preşedinte în favorul înfiinţării expoziţiunii agricole şi industriale, şi în oraşul de residenţa judeţului nostru şi încă avînd deplină convicţiune de bunul ei succes, doresc din tot sufletul ca asemenea instituţiuni de progres să se înfiinţeze, de se poate, în toate oraşele Romîniei. Nu voi putea fără îndoială exprima îndestul binefaceriile acestor instituţiuni, decît cetindu-vă aci cîteva linii din art. d-lui Marţian, intitulat „Agricultura“ (pag. 127 An. Econom. 1861), cari socot a fi deajuns spre a pune pe fiecare romîn în poziţiune de a cunoaşte bunele foloase ce vor decurge din expoziţiuni.

„Numai prin expozițiune, zice d. Marțian, putem constata starea industriei naționale, putem ca să știm unde sîntem acum și unde trebuie cel mai de grab ajutor pentru a înainta.

Prin nicio instituțiune nu se popularizează progresul în ameliorări și noi procedări ca prin expozițiuni, în care publicul este mișcat de ceea ce vede, învață din exemple pipăite și se stimulează la mai bine, văzînd că li se recunosc celor mai industrioși dreptul la o onoare distinctă în societate, ce negreșit merită.

Expozițiunea aduce pe producător în mai de aproape cunoștință cu consumatorul și împărtășesc unii cu alții condițiile producției și a trecerei și de la dînsii profită poporul ca și Guvernul ș.c.l.“.

Pe lângă acestea, domnilor, știm apoi și din scrieri, și din spusa persoanelor cari au vizitat țările civilizate, că ele prin asemenea instituțiuni și-au perfecționat agricultura, industriile, artele și rasa vitelor. Dar ni se vor prezenta dificultăți, neajunsuri, de cari nu poate fi scutită orice întreprindere la început; să le învingem, domnilor, să avem curagiu și răbdare și toate ni se vor supune, toate vor deveni facile. Sunt dar pentru înființarea expozițiunii, căci ea este instituțiunea cea mai salutară pentru progresul agriculturii și a industriei județului nostru. Este bine ca să se constituie în zilele de la 1 pînă la 15 a lune lui octombrie, căci pe la această epocă avem a espune produse și animale de mai bună calitate, pe cînd dacă s-ar face pe timpul de primăvară sau vară, din produse am avea puține, și vite nu am avea mai deloc de esposat, din cauza relei întrețineri ce li se dă pe iarnă și din care nu-și poate veni în fire decît toamai asupra toamnei. Peile, mai cu seamă cele de animale sălbatice, ce produce acest județ sunt asemenea mai bune pe acel timp, decît pe primăvară sau vară.

D. Bazil Urzescu. Domnilor! Asupra comunicării ce d. ministru de interne ne face prin ordinul nr. 2854 pentru înființarea unei expozițiuni în orașul Giurgiu¹, și dacă nu s-ar putea înființa și în acest județ o asemenea expozițiune anuală într-una din zilele în care se face tîrg mai însemnat în orașul de reședință al județului, viu cu onoare a-mi da opiniunea și a declara ceea ce e cunoscut de toți, că o asemenea expozițiune de produsele țării și în partea județului nu poate fi decît cea mai ingenioasă instituție și cea mai folositoare progresului. În punctul unde ne aflăm, sîntem legați cu muntele și cu o parte de cîmp; cei de la cîmp nu cunosc în total ceea ce produce muntele, nici cei de la munte ceea ce produce cîmpul. A se înființa o expozițiune de o colecțiune de tot ce produc aceste părți, de tot ceea ce produc măestriile orașelor, industria, artele, este a se vedea progresul în prezență și în vedere, este a se ecsita ambițiunile spre un mai mare progres, este a se întruni ideile, cunoștințele, spre o mai mare dezvoltare a lor. Izolațiunea nu ne aduce decît amărîrea. Pe cît vom fi mai asociabili, pe atît și cunoștințele noastre vor dobîndi mai mare întindere și ne vom apropia de țările civilizate ale Europei. Anticul Eghipt, pe cît timp a stat închis și izolat de celelalte țări vecinate, a zăcut în amărîre; pe dată ce și-a deschis porțile, și-a luat

¹ Sic.

zborul de înaintare și prosperitate. Adunările olimpice la grecii antici au creat pe cei mai iluștri bărbați, a cărora scrieri le-a admirat mai mulți secolii. Romanii tot ce găseau producțiuni mai frumoase de arte și măestrii le transportau în Capitala lumii, spre espunere și imitare.

Din cele espuse aci în puține cuvinte, v-am arătat folosul ce ar aduce o esposițiune de produsele locale ale județului nostru. Și eu sint, domnilor, de opinie de a se înființa și aci la noi în orașul Pitești o asemenea esposițiune în zilele de tirg, care sint cele mai frecventate toamna, de la capul lui octomvrie și pînă la 15.

Din înființarea a cîte o esposițiune în fiecare capitală a districtului, rezultă și alt folos general: că la un timp oarecare făcîndu-se o esposițiune mare în capitala țării, de toate produsele noastre, va fi mult mai completă — și de aici, pe urmă, o colecțiune la esposițiunea universală a Europei, unde va avea și a noastră loc între acele ale staturilor civilizate.

(urmează semnăturile d. d-lor membri ai comisiei).

Ed. Monitorul, jurnal oficial al Principatelor-Unite-Romîne nr. 28/1863, pag. 111—112.

176

1863 apr. 4. — Prefectura districtului Bacău dresează proces verbal de constatările făcute privitor la situația comerțului și industriei pe anii 1861—1862 și dă relații asupra măsurilor de îmbunătățirea acestora.

Proces verbal

Anul 1863, luna april în 4 zile.

Subsemnatul prefect districtului Bacău, motivat de ordinul d-lui ministru de interne no. 3119 asupra lămuririlor ce guvernul dorește a avea în următoarele obiecti:

— dacă starea comerțului în general au fost mai bună sau mai rea decît în 1861;

— aratarea în special dacă comerțul cu produsele agricole, sau cu produsele de manufactură (industrie) au fost mai bun sau mai slab în anu 1862 — și pentru ci;

— dacă meseriile sau fabricile s-au sporit, ori s-au mai înpuținat în 1862;

— ce meserii sau fabrici anumi s-au sporit, ori s-au înpuținat — și pentru ci;

— care sint cele mai urgente trebuinți pentru înlesnirea comerțului și înmulțirea meseriilor și-a fabricilor folositoare.

Subsemnatul consultîndu-se cu mai mulți cetățeni compitenți, au constatat următoarele:

1-*iu*. Comerțul în general și în special în anul 1862 au fost mai slab decît în anul 1861, din cauzile următoare:

a. comerțul cu producțiile agricole, care în acest județiu sint cele mai principale de grîu, popușoi, și sacară, deși productul brut n-au

fost mai puțin decît în anu 1861, înse prețurile fiind îngosîte, s-au consumat o cantitate mai mică. Aceasta provine mai cu seamă că taxa tomagiului vaselor la Sulina fiind prea mari, spiculanții spre a scapa de cheltuelile enorme, se adresează cu preferență la porturile Rosiei, lăsînd în porturile Galați însemnate sumi de pîine;

b. comerțul cu produsele de manufactură au fost mai slab în 1862 decît în 1861, din cauzile lipsei de capitaluri, pentru care comerșanții sînt nevoiți a contracta împrumuturi cu grele dobînzi — pe care încercîndu-le la marfă și mai adăugînd și cheltuelile necesare, se urcă cu 45 la sută peste adevăratul preț. Și apoi și locuitorii fiind lipsiți de mijloacele pecunieare, comerțul se paralizază.

Cele mai urgente trebuinți pentru înlesnirea comerțului sînt următoarele:

I-ia, înființarea unei bănci de escontă;

II-lea, stabilirea unui depozit de mașini agricole, mai ales a unei usini pentru reperarea ăcelor instrumente, care prin aplicația lor în agricultură, aducînd imense avantaje, proprietarii și arendașii se îngrijesc, numai pentru că și acei ce le posedă, duc greutăți cînd se ivesc cazuri de reparații;

III-lea, înființarea unui curs special pentru formare de ingineri agricoli;

IV-lea, executarea datoriilor personale și urmărirea datornicilor chiar prin sequestrare de persoane;

V-lea, îmbunătățirea rasei animalelor — pentru că astăzi locuitorii întretinînd animale de rase proastă, nu pot capata pe ele cînd le vînd, decît de la 4 pînă la 10 galbeni pe un cal și de la 4 pînă la 6 galbeni pe un bou, cînd, dacă rasele s-ar îmbunătăți, lesne ar pute capata mai mult decît îndoiți. Și aceasta ar fi singurul mijloc de o adevărată bogăție a cultivatorilor de pămînt.

Meseriile și fabricile în anul 1862 nu s-au mai sporit, nici s-au mai înpuținat în district.

Fabricile cele mai principale sînt de rachiu și chereste; ele au mers mai reu decît în anul 1861, din cauzile următoare:

a. fabricile de rachiu din lipsa capitalurilor, pentru că acei ce le întretin neavînd capitaluri spre a cumpăra pîinea trebuitoare la timpurile cuviincioase, sînt nevoiți a face vînzări, dînd contracte pentru rachiul cu prețuri mici — și apoi în urmă cumpără pîinea cu prețuri mari;

b. fabricile de chereste din cauză că Iașii nemaifiind un centru, undi se consuma o cantitate foarte mari, consumația se face mai puțină și prețurile au scăzut. Aceasta au avut mai cu seamă influență asupra locuitorilor de munte, a căror spiculă era singură aceasta.

Îmbunătățirile necesare sînt tot acele care s-au arătat pentru comerț și industrie, cu osebire numai pentru meseriile înființate în castelu de la Tîrgu Ocnei, unde se lucrează pînzării, frîngii, cibotării și ferării — care ar trebui mai cu osebire încurajate prin un capital.

Acest proces verbal se va transmite Direcției Oficiului statistic.

Prefect de Bacău,

Krakt.

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 728/1863, f. 35, 42. Orig.

1863 mai 17. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic anunță pe directorul Monitorului oficial că raportorul statistic al capitalei n-a primit Monitorul oficial și roagă să i se trimită.

Oficiul statistic
Domnului director al Monitorului oficial

Domnul prefect al politiei capitalei, prin raportul sub no. 13849, arată că d-l raportor statistic al capitalei, de cînd s-a atașat la acea prefectură (de la 1 aprilie expirat) în urma desființării Vorniciei capitalei¹, nu a primit Monitorul oficial.

În considerarea dar că numitul raportor are trebuință ca se consulte ziar oficios — căci, precum știți, întrînsul se publică proto-coalele comisiilor agricole și alte lucrări ce interesă serviciul său — vă rog, domnule șef, a dispune să se trimită atît numerile de monitoare eșite de la 1-iu aprilie și pînă astăzi, cît și a regula trimiterea celor viitoare fără întrerupere.

Primiți etc., etc.

Director,

D. P. M<arțian>.

1863, mai 17
No. 12651

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. nr. 437/1861, f. 171. Concept.

1863 iun. 5. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic cere prefectului politiei Iași adunarea datelor statistice privitoare nu numai la industriile mari, ci și la cele mici.

D-lui prefect al politiei orașului Iași

Observîndu-se tabelele de industrii, trîmise cu raportul dv. nr. 9639, s-a văzut înscrise numai fabricile principale.

Și deoarece scopul acestei lucrări este adunarea sciințelor de tot numărul și felul industriilor ce se întreprind în mic și în mare, de aceea vi se înapoiază și vă invit, d-le prefect, a dispune să se facă o nouă înscriere în sensul arătat mai sus, adică înscriindu-se tot numărul fabricilor de luminări de ceară, de seu, brutăriile, litografiile, tipografiile, berăriile, oțetării, de pălării, p<i>etrării, săpunării, porverne, cărămîdării, mori, fabricile de ulei, de gaz, de macaroane, de

¹ Raportorul statistic al Capitalei „își avea atașat biuroul lucrărilor sale“ la Vornicia Capitalei (Ibidem, f. 170).

obiecte de gips, bragagirii, covrigării, fabricile de funii, de fidea, olării, fabrici de scrobeală, tăbăcării și altele.

Resultatul se adastă a fi primit la ministeriu cel mult pînă la 15 ale viitorului iulie.

Primiți etc.

Director,

D<ionisie> P. M<arțian>

<1863> iunie 5.

Nr. 14481

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 668/1863 f. 463. Concept.

179

<1863 iun. 17>. — Prefectura jud. Covurlui comunică Ministerului de interne date statistice asupra comerțului și industriei din anii 1861 și 1862 și propune măsuri de îmbunătățire.

I. Dacă starea comerțului în general a fost mai bună sau mai rea decît în anul 1861.

În general, starea comerțului acestui district în anul 1862 a fost mai bună decît în anul 1861, deși în aparință nu se vede o însemnată deosebire în cîtimea mărfurilor, atît al importației, precît și al esportației. Prețurile cerealilor în piața Galaților, combinate cu acele a piețelor de consumație, au adus mult mai mare foloase comerțului acestui oraș în anul 1862 decît în anul precedent. E necontestabil că dacă toate ordinele sosite din piețele consumației ale Europei în anul 1862 puteau să se efectueze, cîtimea produselor esportate ar fi fost mult mai însemnată decît cea a anului precedent — însă aceste ordine nu s-au putut îndeplini din cauza că depozitul grînelor în acest port era foarte mic și că, afară de greutatea transportului, *recolta păpușoilor (porumbului) asupra cărora ținteau mai cu preferință comisioanele streine, fiind mai slabă decît în anul trecut, nu putea îndestula esigînțele comerțului.*

II. Dacă comerțul cu produsele agricole sau cu produsele de manufactură a fost mai bun sau mai slab în acest an și pentru ce.

Comerțul îndeosebi a produselor agricole în anul 1862 n-au fost mai slabi. Cu toate acestea, el pare a fi pierdut în acest an din voioșia lui, prin împușinarea corabiilor sosite în acest port. Aceasta provine din împrejurarea că de cînd lucrările Comisiunii dunărene au dat o mai mare adîncime și siguranție gurei Dunărei la Sulina, acolo sosesc mai multe corăbii de o capacitate mai mare. Aceste corăbii încarcă produsele țării la Sulina, unde ele se transportă prin șleपुरi și propeluri (vapoare de grîu). Acest mijloc de transport oferind o economie comerciantului asupra navlului, este de prevăzut că puțin cîte puțin el va lua proporțiuni mai mari și pe de o parte va micșora numărul corabiilor în port, iar pe de alta va spori pe acel a propilelor

și a remorquerelor, încît cu timpul comerțul acestei scheli ar putea deveni cu totul fluvial¹. Aceasta nu micșorează negreșit importanța comercială al² portului, ci aduce o pagubă simțitoare micului comerț local, carele pierde prin încărcarea vaselor la Sulina mai toate foloasele aprovizionării lor, precum și cele a zilnicei cheltueli al echipajelor lor.

În cît privește manufactura, catimea importată au fost mai ca și în anul 1861, însă comerțul ei din întru au fost cu mult mai slab — și aceasta din cauza scumpetei lor în urma complicațiilor americane, mai cu samă în ceea ce privește manufactura de bumbac, care ajungînd la prețuri inaccesibile pentru popoul de jos, l-a obligat a se apuca iarăși de o industrie vechie, părăsită de mult timp, adică de ace a fabricației pînzei de case, carele cu toate greutatea ei preșintă o oarecare economie asupra celei de tîrg.

Necăutarea manifaturei din cauza sus-menționată au îndemnat în anul 1862 pe cei mai mulți din comercanții importatori a aduce mai cu deosebire coloniale, astfel încît formîndu-se un mare depozit, n-au putut, cu toată efinătatea lor, a se vinde — și au ramas pi anul succesiv³.

III. Care sînt cele mai urgente trebuinți pentru înlesnirea comerțului.

Una din cele mai importante înlesniri pentru comerț este îmbunătățirea căilor de comunicație. Foloasele ce ar resulta pentru comerț din asemenea îmbunătățire sînt necontestabile. Transportul grînelor s-ar efectua cu ușurință și esactitate și schelea Galaților totdeauna aprovisionată cu îmbelșugare, încît la un moment favorabil pentru esport, marfa s-ar găsi sub mîină și transacțiile comerciale n-ar mai ave a suferi greutatea ce întîmpină cu starea actuală a căilor, ce nimicește multe operații și discuragează pe cei mai mulți în întreprinderile lor. E de prisos a disvolta chestia aceasta, căci guvernul e de mult pătruns de necesitatea ameliorațiunei căilor și se ocupă de dînsese. Nu va fi de prisos însă a pomeni că afară de comunicația pe uscat, carele este cel mai sigur mod pentru dezvoltarea comerțului, navigabilitatea Prutului merită o serioasă atențiune. În starea în care se află acum, foloasele ce aduce comerțului nu sînt de o mare însemnătate. Însă aducîndu-se acest rîu în stare de navigabilitate continuu, el va deveni negreșit o arteră principală în viața comerțului acestui port.

Navigabilitatea Siretiului ar aduce fără îndoială multe avantajuri comerțului acestui port, însă ea oferează dificultăți mult mai

---

¹ Numai Compania vapoarelor dunărene a avut în anul 1862 un număr de 9 propele, 3 remorcheri și 15 șlepuri; Compania greco-orientală 7 propel.; Compania lui Levidi și Foca 2 remorchere și piste 10 șlepuri. Toate aceste vase fac necontentit transportul de grîne între Galați și Sulina, pentru încărcarea corăbiilor din cel de pe urmă port (Nota documentului).

² Sic.

³ N. B. O ramură însemnată a esportației, comerțul cherestelelor, au fost cu 20% mai bun în anul 1861 decît în an. 1862. Cherestelele noastre au mers în cantitate mare pînă la Suez în Africa. În anul curent 1863, acest comerț este iarăși foarte animat, din cauza incendiurilor urmate pe la fînitul anului trecut la Constantinopol. (Nota documentului).

mari decît ace al Prutului — și prin urmare mai înainte de a se pute întreprinde asemenea lucrări, ar fi mai nimerit a se efectua celelalte de o trebuință mai urgentă.

Neatîrnat de îmbunătățirile esterne privitoare la înlesnirea transportului în schele, sînt de luat în considerație și cele locale ale orașului, care contribuiesc mult la însuflețirea comerțului. Pe lîngă îmbunătățirile efectuate de șoseluire și paveluire a principalelor artere din oraș, continuarea cheiurilor este de neapărată trebuință pentru înlesnirea operațiilor de încărcare și descărcare a mărfurilor. Lipsa lor, afară de aspectul meschin ce dă unui port principal al Romîniei, aduce o pedică comerțului, obligîndu-l la o sporire de cheltueli. Intinderea locului destinat pentru încărcarea corăbiilor este asemenea o necesitate ce nu se poate trece cu vederea. Locul esportațiunei, strîmătorat precum se află acum, prin deosebitele agenții ale vapoarelor streine, nu poate corespunde la trebuințele comerțului în timpul afluenței vaselor și înmulțirii operațiunelor comerciale.

Un mijloc ce tinde asemenea la dezvoltarea comerțului este înființarea unui antrepozit, spre a da orașului Galați importanța comercială la care cu dreptu poate aspira, prin poziția sa pe Dunăre, precum totodată și spre a preveni înființarea unui portu-franc și antrepozit pe ccalaltă parte a Dunărei la Tulcea sau la Sulina, care ar pute vatama simțitor comerțul acestui port. Inființarea acestui antrepozit e cu atît mai mult urgentă, cu cît guvernul Turciei se arată dispus a acorda porturilor turcești de pe Dunăre facilități comerciale ce n-aveau pînă acum. Opinia că așezarea unui antrepozit aici ar împedica vînzarea produselor naționale nu pare a fi întemeiată, fiindcă și fără antrepozit toate grînele streine ce provin de pe malurile Dunărei se vînd asemenea, deși n-au voe a veni în Galați. Din contra, cerealele și grînele oleoase ar pute trage avantajuri din adoptarea acestei măsuri, fiindcă s-ar pute mesteca cu cele a Turciei, a căroră calitate este mai inferioară.

Afară de aceasta, facilitățile acordate comerțului acestui port chemînd aici produsele streine, vor atrage negreșit un mai mare număr de comersanți, înprejurare ce va stabili un fel de concurență și a căriea efectu va fi avantajoasa vindere a produselor țerei.

O însemnată încurajare pentru comerțu este siguranța și neprelungirea în esecția contractelor. În această privință, ușurința cu care se poate evita chemările judecătorești paralizază lucrările tribunalului comercial, încît o mai bună garanție întru aceasta ar îndeplini o trebuință simțită de comersanți. Asemîne, simplificarea procedurii în materie de credit funciar ar da comerțului o încredere ce astăzi îi lipsește în contractările în întrul țerei.

Aceste sînt deocamdată cele mai urgente trebuinți pentru înlesnirea comerțului.

I și II. Dacă meseriile sau fabricile s-au mai sporit, ori s-au mai împuținat în acest an (1862).

Lăsînd de o parte micile meserii, care departe de a se împuțina, au sporit într-un chip însemnat în anul 1862, atît din cauza sporirii populațiunei, cît și din spiritul emulației și a concurenței ce caracterizează acest oraș, ținutul nostru au dobîndit în decursul anului 1862

doă fabrici însemnate, așezate: una în oraș lângă carantină și cealaltă în apropierea orașului la Țiclina. Aceste stabilimente fondate prin capitaluri franceze și engleze sînt anumi: 1. fabrica de luminări stearine și săpun; 2. fabrica de argăseala pieilor — a cărora rezultate devin din ce în ce mai multămitoare.

Pe lângă aceste, este a se socoti și depositul de curînd înființat în acest oraș de mașine și unelte agricole engleze, care permit agriculturilor a se încredința pe loc de utilitatea adoptării lor¹. Astfel, mai mulți din posesorii districtului au și început a le adopta — și fără a menționa despre mai multe care se strecoară prin acest port în țară, economia timpului și a brațelor ce rezultă din întrebuițarea lor vor îndemna, credem, peste puțin generalitatea producătorilor a le adopta.

III. Cari ar fi trebuințele cele mai urgente pentru a înmulți meseriile seau fabricările folositoare în acest ținut.

Intr-o țară unde mai toate lucrurile se află încă la începutul lor și unde agricultura va absorba pe mult timp încă brațele disponibile, cel mai nimerit chip de a înmulți meseriile și fabricările sînt concesiunile proporționate cu importanța fabricărilor. Pînă acum, mica industrie a județului se exploatează de streini în mare parte. Rărima populației în acest județ în proporție cu întinderea pămîntului pe de o parte, înbelșugarea pe de alta nu vor sili încă pe locuitori a da munca lor fabricilor, decît în condițiuni vătămătoare fabricanților.

Galaji

180

<1863 în. de 22 iul.>. — Proces verbal asupra discuțiilor purtate în cadrul comisiei agricole a jud. Olt, referitor la mașinile agricole.

Serviciul statistic

Comisiunea agricolă a județului Olt

D. secretar dă citire protocolului subcomisiunei plasei Mijlocul, înaintat cu raportul nr. 11996, prin care se arată că pentru îmbunătățirea rasei vitelor, în această despărțire, lipsesc cu totul armăsari, tauri și vaci. De aceea, este de dorit a se aduce din străinătate, ori din alte părți ale Romîniei, cu oarecare înlesnire a isătenilor să se plătească aceste animale cu din dobînda banilor aflați în cutiile comunelor, căci aceste capitaluri stau întrînsele fără dobînzii și fără a produce ceva în favorul comunei.

¹ În anul 1862, au adus la moșia Cuca de către posesorul d-l Al. Roseti o mașină de treier și de macinat, mișcată prin aburi. Asemenea și la moșia Sîrbești d-l A. Pavel (?), care au mai adus și mașină de prășit porumbul (misc. prin cai). (Nota doc.).

Introducerea mașinilor de agricultură de tot felul este prea necesară pentru prosperarea agriculturii, și cele mai trebuincioase și mai preferabile ar fi cele de secerat grâul, de vînturat, de semănat grâu, mușuruit porumbul și de scos trupinii din pămînt. Pentru îngrijirea și repararea lor să fie anume mașiniști, a căroră leafă să fie alocată în bugetele comunale, iar cumpărarea mașinilor să se efectueze din casele comunelor.

Spre ușurința și împuținarea cheltuelilor pe viitor, care le-ar împovăra, să se trimită din comunele cele mai populate cîte doi tineri mai inteligenți la Școala de arte din Capitală, ca să învețe meșteșugul de mașinist și să facă oarecare studii pentru aplicarea teoriilor agricole și înaintarea agriculturii în țară să devie de la fiii Romîniei.

Atît în favorul agriculturii cît și în profitul sătenilor, să se puie severă obligațiune tuturilor agricolilor, a întrebuița semința de bună calitate și, pe unde va fi puțință, a împrumuta semința chiar și streină, care dă un product superior sub toate condițiile.

D-nii membri ai acestei comisii de agricultură, avînd în vedere cele espuse de subcomisiunea agricolă a subprefecturii de Mijloc, dupe o dezbateră ce avură în complect asupra modului îmbunătățirii agriculturii, ca cum s-ar putea pe viitor face mai cu înlesnire munca cîmpului, cu care agricultură de la un timp încoace a început lumea a se ocupa mai serios, s-a lămurit că cu toată silința ce pun agricultorii prin mijlocirea mașinilor la prosperarea agriculturii, este o împiedecare care covîrșește toată bunavoința și silința: că d-lor avînd mașine cumpărate cu prețuri considerabile, fiind acestea stricate, nu au ocazie a le repara la fața locului, din lipsa oamenilor cu știința necesară, și mașinele stau așa stricate ani întregi, fără a le putea întrebuița. Afară de acei agricultori cari posed mașine agricole, sînt încă mulți cu mijloace, cari vor fi amatori a-și cumpăra diferite mașine pentru lucrul pămîntului; dar cînd se gîndesc că nu se află nimeni care le-ar putea repara, nu au curajul a le cumpăra, ca să nu-și fie capitalul mort.

Așadar, comisiunea în complect, pentru această anevoință ce se întîmpină neconținut și pentru a dispăre aceste greutăți, chibzuește deschiderea unei școale, sub direcțiunea acelor școlari ce se vor trimite la Școala de arte în București și se vor reinturna cu cunoștințele necesarii.

Această școală va avea de scop repararea uneltelor și a părților stricate la mașini care le au d-nii proprietari aduse din streinătate pentru înlesnirea și prosperarea agriculturii, fiindcă uneltele acelea stricate a adus dificultate la lucrarea agricolă, negăsindu-se meșteri cu știință și capacitate a le repara.

Reparația uneltelor proprietarilor și altora va fi plătită, iar a comunelor gratuită, pentru cuvînt că aceștia sînt liii comunei și învățătura au dobîndit-o prin ei.¹

(Urmează semnăturile d. d-lor președinți și a secretarului comisiei).

Ed. Monitorul, jurnal oficial al Principatelor-Unite-Romine, nr. 139/1863. pag. 567.

¹ Sic.

<1863 in. de 12 aug.>. — Proces verbal asupra dezbaterilor ce s-au purtat în cadrul comisiei agricole a județului Roman.

Serviciul statistic
Comisia agricolă a județului Roman

După ce d. secretar dă citire ordinului d-lui ministru de interne cu nr. 2776, asupra celor 10 chestiuni propuse, comisiunea opinează următoarele :

— Dacă recolta în general a anului acestuia au fost bună sau rea în acest județ.

Comisiunea, după relațiile luate, declară că recolta în genere în acest județ au fost mulțumitoare.

Cum au priit grâului, porumbului și celorlalte produse mai principale ale pământului.

Comisiunea arată că grânele albe, favorite fiind de timp, au corespuns pe deplin dorinței cultivatorilor. Recolta porumbului însă, a celui semănat de timpuriu, a fost mai bună decât se aștepta; iar a celui semănat târziu a eșit rea cu desăvârșire, din cauza secetei care a durat 4½ luni, ceea ce rar se întâmplă în județul acesta. Recolta legumelor a fost mijlocie.

— Ce fel de cereale de esport se află și, dupe socoteala membrilor, pînă la cîte chile poate fi acest prisos peste trebuința locuitorilor.

Grânele ce se esportă sînt mai cu seamă grîu și porumb. Dupe relațiunile date de d-nii membri Cristea Ovanes, care se ocupă cu specula esportației grînelor la portul Galați, și după informările luate de d-lui de la mai mulți speculanți în esportație, suma ce prisosește peste trebuința locuitorilor se poate socoti aproximativ de la 12 pînă la 15 mii chile grîu și de la 15 pînă la 20 mii chile porumb.

— Ce fel de îmbunătățiri ar trebui introduse pentru prosperarea agriculturii în acest județ.

La aceasta, comisiunea crede de o mare importanță: a. ca pământul arabil să fie împărțit în 3 lanuri, din cari unul să fie semănat cu grîu, altul cu porumb și al treilea rămîind nesemănat, va servi la pășunarea vitelor pînă la timpul arătorei de toamnă și astfel pământul acesta va avea un repaus de un an și totodată va fi îngrășat prin șederea vitelor pe el; b. să se poaie îndatorire subprefecților și locuitorilor, ca se fie cu mare priveghere asupra arăturilor și să nu îngăduie pe nimeni se scurme numai, pământul — ci se facă arătura bună, căci de la ea depinde mai cu seamă fecunditatea; c. se gunoeze pământul și cu osebite pe cel cleios; d. grapele să fie cu colțuri de fier; e. semința să fie cît se poată mai curată.

— Ce opinie are comisiunea asupra mașinelor și uneltelor de agricultură.

Opiniunea comisiunii este : că toate mașinile de agricultură sînt bune, însă pentru ca să se poată servi cu dinsele este de neapărat trebuincios ca să se înființeze în fiecare județ cite un atelier, unde să poată dregе îndată instrumentele stricate.

— Idem, despre îmbunătățirea rasei animalelor.

Comisiunea a opinat ca să se instituie premii pentru acei ce vor prezenta la expoziții (dupe ce se vor înființa) vite mai frumoase și totdeodată ca fiecare comună să-și procure tauri, armăsari, berbeci etc. dintre rasele cele mai bune, ca prin modul acesta să se amelioreze rasele indigene.

— Despre înlesnirea comunicației în interesul agriculturii.

La acest punct, comisiunea crede de prisos a mai aminti absoluta necesitate ce este de drumuri ferate. Pe lingă aceasta, membrii sînt de opinie (pentru libera plutire pe apa Moldova) ca desființindu-se iazurile de pe acest rîu, comerțul acestui județ va prospera și românul va dobîndi o schelă atît de frecventată cît și cea de la Piatra. Nu mai puțin este de dorit și îmbunătățirea drumurilor particulare.

— Despre îmbunătățirea cerealelor.

Comisiunea găsește de cuviință ca deocamdată să se stirpească cît se poate mai mult de prin lanuri plantele și semințele vătămătoare grînelor și schimbarea seminței cel puțin la doi ani odată.

— Despre cauzele locale care aduc pedici progresului agricol.

Sunt : lipsa absolută a creditului, care nu se va putea rădica decît prin instituirea unei bănci naționale.

— Care au fost cauzele abondenței sau neabondenței recoltelor în anul curent.

Ploile favorabile de primăvară au fost cauze de abundență pentru județul nostru.

Comisiunea în unanimitate unindu-se cu aceste dorințe ale sub-comisiunii de plasa Fundului mai espune următoarele :

1. În privirea culturii pămîntului, este de neapărată trebuință introducerea instrumentelor agricole și în special a arat-urilor. Ar fi de dorit ca Guvernul să ridice toate piedecile ce se întîmpină de agricultori în privirea aceasta, prin decretarea liberei intrări în țară a tuturilor instrumentelor agricole fără osebire, să se îndrepteze astfel interpretațiunea făcută pînă acum de biurourile vamali, care prin mașini agricole înțeleg numai mașini cu aburi sau mașini de o invențiune cu totul nouă.

Este de prisos a mai insista asupra bunurilor rezultate dintr-o asemenea măsură, mai ales cînd nevoia este simțită de populația întregă.

2. Le mai atrage luarea aminte a Guvernului asupra modului vicios ce s-a introdus în facerea șoselelor și a terasamentelor ; căci împlaturile și tăieturile se fac prea neregulat și fără nici un sistem, stricîndu-se bucăți întregi de pămînt prin facerea de gropi mari și adînci, cari produc pe lingă șosele mlaștini și prefac locuri cultivate în baltace producătoare de miazme vătămătoare sănătății.

Noi credem și sperăm că se vor lua toate măsurile pentru ca inginerii statului să privegheze mai de aproape, ca șoselele, care trebuie

să producă un bine, să nu aducă daună acelor pe a căroră pământuri ele cad.

(Urmează semnăturile d. d-lor membri ai comisiei).

Ed. Supliment la Monitorul oficial, nr. 55/1863, pag. 636.

182

<1863 aug. 13>. — N. Crețulescu, ministru de interne, adresează Consiliului de Miniștri referat pentru participarea unei delegații române la congresul statistic de la Berlin.

REFERAT

Pentru a se dobîndi date statistice din toate ramurile vieții națiunilor, ca prin ele să se deslege probleme de știință, de legislație și de administrație, pentru ca în culegerea acestor date statistice să se introducă o uniformitate, care să înlocuiască comparațiunea statisticei osebitelor staturi și popoară, și să înlesnească deducerile de cel mai mare interes internațional și în fine pentru ca să se răspîndească amorul de aceste întreprinderi științifice, convingerea despre folosul lor și să se introducă modul cel mai practic de întrebuințarea acestor cercetări;

Guvernele Europei și ale Americii, adecă acelor ce represintă civilizațiunea, trimit delegații lor speciali, cari se întrunesc în congres la trei ani odată în cite una din capitalele Europei, ca prin conferirea și împărtășirea verbală a părerilor și prin comunicația personală a statisticilor fiecărei națiuni, să se înlesnească scopul statisticei în general și a statisticei internaționale în particular.

Asemenea congrese internaționale de statistică s-au ținut pînă acum patru și anume: în Bruxela, Paris, Viena și London — în care statistica tuturor popoarelor Europei, chiar și a Turciei și a Serbiei în cele două din urmă, a fost represintată. Numai Țările Romîne, din cauza împrejurărilor în care se aflau, n-au dat nici acest modest semn de existența lor.

În zilele de la 25 august pînă în 3 septemvrie anul curent, se vor ținea la Berlin ședințele congresului al 5-lea internațional de statistică.

Obiectul dezbaterilor acestui congres sunt:

1. asupra organizației statistice administrative;
2. organizația recensiuanelor populației și a averei;
3. cercetările statistice pentru luminarea chestiunii despre proprietatea fonciară;
4. fixarea statisticei prețurilor obiectelor și a muncii. Mișcările bunurilor și a persoanelor. Frecvența drumurilor de fer;
5. statistica comparativă a sănătății și a moralității populației civile și militare;

¹ Pentru mortalitate.

6. misiunea statisticeii în privința mijloacelor reciproce ale societății. Asociațiile. Sistemul asigurărilor ;
7. dezbaterile și concluziunile asupra unității de măsură, pond și monede, nu numai ca mijloc de înlesnirea statisticeii comparative, dar și a altor înlesniri internaționale.

Luîndu-se în deapropoae considerare interesul ce are fiecare din aceste șapte chestiuni pentru fiecare stat, iar mai cu seamă pentru statul român, în care aceste chestiuni sînt mai toate la ordina zilei de a se dezlega ;

Avînd în vedere că țara are un serviciu statistic, pe care, conform obiceiului introdus de celelalte staturi, trebuie să-l pue în relație cu serviciile omogene din alte țeri ;

Considerînd că intrarea în acest concert internațional al științei este o afirmare a existenței naționale, un semn de interes pentru progresul științelor și al întreprinderilor simțitoare la cunoașterea și ameliorarea poziției genului omenesc ;

Subscrisul este de părere că trimiterea de reprezentanți romîni la congresul statistic este nu numai neapărat trebuinciosă, dar este o datorie națională chiar.

Drept aceea, roagă pe onorabilul Consiliu a-l autoriza :

1. să trimită doi delegați competenți : unul pentru a lua parte la dezbaterile secțiilor, care vor tracta punctele 1, 2, 3, 4, și 7, iar al doilea care se asiste la dezbaterile secțiilor cari vor decide asupra punctelor 5 și 6 din mai susarătutul ordin de materii, tractande în congresul de la Berlin ;

2. pentru acoperirea speselor acestei delegațiunii, să se avizeze suma de șase mii lei, deschizîndu-se d-lui ministru de interne un credit estraordinariu, analog cu această sumă, asupra resurselor generale ale bugetului pentru esercițiul curent.

Ministru,

N. Crețulescu

Ed. Monitorul, jurnalul oficial al Principatelor-Unite-Romîne, nr. 161/1863.

183

1863 aug. 14. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza aprobă jurnalul Consiliului de Miniștri din 13 august 1862, prin care se hotărăște trimiterea unei delegații romîne spre a participa la al 5-lea congres internațional de statistică.

Alexandru Ioan I

Cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn al Principatelor-Unite Romîne.

La toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul de interne sub nr. 20.946, am decretat și decretăm ce urmează :

Art. 1. — Jurnalul Consiliului Nostru de Miniștri, încheiat la 13 ale curenteii, sub nr. 1, relativ la trimiterea a doi delegați la congresul internațional de statistică ce se va deschide la 25 ale curenteii în Berlin, este aprobat de Noi.

Art. 2. — Se deschide ministrului nostru secretar de stat la Departamentul de interne un credit esttraordinar de 6000 lei, asupra resurselor generale ale bugetului anului curent, pentru acoperirea spezelor de transport și represintare a numiților delegați.

Art. 3. și cel din urmă. Ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul de interne și Președinte al Consiliului, în înțelegere cu cel de finanțe, este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret.

Dat în Capitala Noastră București la 14 august 1863, al cincilea an al domniei Noastre.

Alexandru Ioan

Ministru secretar de stat
la Departamentul din întru,

N. Crețulescu

nr. 801

Ed. Monitorul, jurnal oficial al Principatelor-Unite-Romine, nr. 161/1863.

184

1863 oct. 10. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, scrie prefectului de Mehedinți, să înscrie în tabelele despre industrii toate povernele, nu numai pe cele mari.

Domnului prefect de Mehedinți

Cu toate că prin raportul dv. nr. 19.079 încredințați că în cuprinsul acelu județ nu se află alte poverni pentru fabricarea de rachiuri, decît cea una singură, ce ați înscris-o pe tabela trămisă; dar ministeriul este foarte convins că asemenea poverne se află o mulțime în acel județ și că eroarea vine numai din cauză că d-voastră veți fi înțeles că trebe să înscriți numai fabricile cele mari, iar nu și toate felurile de poverni, în cari lucrează locuitorii din acel județ prune, mere și orice alte poame spre a produce rachiu.

Și fiindcă toate povernile de acest din urmă fel s-au înscris în toate celelalte județe, vă invit, d-le prefect, ca dacă nu ați înscris și acele poverne numai din cauza neînțelegerii de mai sus, apoi îndată după primirea acesteia să luați cele mai grabnice dispozițiuni ca cel mult pînă la 10 ale viitoriului noemvrie să adunați această sciință și

înscriindu-le pe tabelele respective să le înaintați ministeriului fără a mai adăsta o a doua repetiție.

Primiți etc. etc.

Directorul,

D<ionisie> P<opp> M<arțianu>

1863, octombrie 10
nr. 25.847

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 658/1863, f. 361. Concept.

185

1863 oct. 14. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, cere prefectului de Covurlui să înainteze urgent „științele“ referitoare la industrii, trimițându-i și o listă de categoria fabricilor și manufacturilor ce intră în tabelele despre industrii.

D-lui prefect de Covurlui

Științele relative la industrii, cerute cu ordinul nr. 3060 din anul conținut, repetit prin cel cu nr. 1 neprimindu-se încă numai de la acea singură prefectură și deoarece din cauza acestei întârzieri nu se poate încheia la ministeriu lucrarea ulterioară, sînteți rugat, d-le prefect, a lua în fine cele mai grabnice dispozițiuni pentru complectarea și trimiteră lor la ministeriu, fără a mai adăsta o altă repetiție.

Totdeauna, spre a se evita orice nedumerire de felul industriilor ce trebe înscrise, vi se alătură o listă, spre a se iniția domnul raportiu.

Primiți etc. etc.

Directoru,

D<ionisie> P<opp> M<arțian>

Referent,

1863, oct. 14
Nr. 26158

<Anexă> :

Listă

de numirea fabricilor și mănăfăpturilor ce trebe înscrise în tabela de industrii.

Mori
Olării
Pive și dîrste
Ferestraie
Poverne (velnițe)

¹ Loc alb în text.

Pînării (pitării)
Fabrici de gaz
Tăbăcării
Vărării
Lumînări și săpunării (dubălării)
Căramidării
Cășerii (stine)
Petrării
Fabrici de postav
Tipografii
Berării
Covrigării (simigerii)
Bragagerii
Zalhanale

și alte de asemenea, ce se vor fi aflînd în acel județ.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 668/1863, f. 383, 384. Concept.

186

1863 oct. 15. — D. P. Marțian, șef al Oficiului statistic, înștiințează despre ținerea unui concurs pentru ocuparea locurilor vacante în funcția de raportor statistic.

Serviciul statistic

Mai multe posturi de raportori statistici de județe fiind vacante, pentru ocuparea lor se înscrie concurs. Concursul se va ține în ziua de 1 noemvrie, anul curent, în cancelaria Oficiului statistic și la prefectura orașului Iași, la 12 ore ale acestei zile.

Petițiile se primesc tot acolo pînă la finele luni lui octomvrie.

Condițiile admisibilității :

a. Doritorii de a concura să se prezinte la ministeriu și la prefectura orașului Iași cu petiții, la care vor însoți atestate de studiiile făcute în patru clase gimnaziale cel puțin.

Cei ce vor fi absolvit mai mult de 4 clase gimnaziale vor avea preferință.

b. Se cere de rigoare ca d-nii concurenți să fi funcționat în vreo cancelarie, cel puțin un an.

c. După facerea concursului, cei admiși vor candida în Oficiul statistic sau în prefectura vreunui județ, cel puțin o lună, spre a se iniția în lucrări, căci numai după o asemenea praxă și instrucțiunare vor putea fi numiți în posturile aspirate.

Directorul Oficiului statistic,

D. P. Marțian

Nr. 26.194

<1863> octomvrie 15

Ed. Monitorul, jurnal oficial al Principatelor-Unite-Române, nr. 206, 211, 212, anul 1863, pag. 858, 879, 882.

1863 nov. 1. — Comisia concursului pentru raportori statistici încheie jurnal asupra clasificării candidaților.

Listă

de domnii aspiranți carii s-au prezentat astăzi la 1 noembrie în urmarea publicațiunei făcute în Monitorul Oficial nr. ....¹, spre a concura de a fi admiși în posturile de raportori statistici.

- 2² Dl. Anghel Betorianu (sic) a prezentat atestate de 6 clase gimnasiale; nota preabine.
- 3 Dl. Mihai G. Oromolu — atestat de 4 clase gimnasiale, (serviciu de un an nu are); nota preabine.
- 1 Dl. Gheorghii Manole Focșeneanu, atestat de 4 clase seminare (serviciu de trei ani copist); nota bună.
- 1 Dl. Eugeniu Angelescu, clase 6 (serviciu de doi ani) notă 5 clase preabine, a 6-a mediocru.
- 2 Dl. Vasilie Popescu, 8 clase; nota preabine; (serviciu nu are).
- 3 Dl. Em. Dumitrescu 4 clase primare (serviciu 4 ani).
- 0 Dl. Gheorghe Gheorghescu atestate n-are (serviciu numai).
- 3 Dl. Iosif Locusteanu atestate n-are (este în serviciu).
- 2 Dl. P. S. Antonescu 6 clase gimnasiale; nota bine (serviciu 3 luni).
- 2 Dl. Nicolae Mărculescu atestate n-are (serviciu 9 ani și mai mult).

După prezentarea atestărilor coprinse în dosul acesteia³, s-a găsit de cuviință a se clasifica în 3 clase. În clasa I-a toți aceia carii întrunesc condițiunile cerute prin Monitorul oficial, adică cele 4 clase gimnasiale și serviciu. În clasa II-a toți aceia carii vor avea mai multe clase fără serviciu, precum și aceia carii vor avea mai puțin de 4 clase, dar vor avea un timp mai mare de serviciu, aprobat de bun pentru lucrările statistice și în clasa III-a aceia carii nu vor întruni una sau ambele condițiuni de mai sus.

Astfel dar făcându-se clasificarea notelor prezentate, s-au clasificat:

în clasa I-a

- d. Gheorghie M. Focșăneanu
d. Eugeniu Angelescu

în clasa II-a

- d. Vasilie Popescu
d. D. Betolianu
d. P. Antonescu
d. N. Mărculescu

¹ Loc alb în text.

² Număr scris cu creion albastru, reprezentînd clasificarea.

³ Se referă la lista de mai sus.

în clasa III-a

d. M. G. Oromolu
d. M. Dimitrescu
d. Iosif Locusteanu

· Astfel, dar, rămîne de a începe acum practicarea numai cei de clasa I-a și după ce se vor numi aceia în posturile de raportori, (dacă vor da dovezi că s-au inițiat în lucrările statistice) apoi se vor chema cei de clasa II-a spre a practica.

București, 1863 noembrie 1.

Comisiunea concursului.

Directorul Oficiului statistic, D. P. Marțian

I. Bujoreanu. Petrescu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 679/1863, f. 27. Orig.

188

1863 nov. 30. — Comisia pentru concursul de raportori statistici de pe lângă prefectura județului Iași raportează Ministerului de interne asupra desfășurării concursului.

Principatele Unite Romîne

Nr. 23647

1863 noembrie 30

Ministerul din întru
Registrul general nr. 29974
Priimit la 9 decembrie 1863
Foarte urgent

Domnule ministru,

Concursul pentru ocuparea posturilor de raportori ce avea a se ținea la prefectura orașului Iași în conformitate cu officia D-voastră nr. 26533 nu s-au putut efectua nici la 15 ale curentii, termen ficsat prin depeșa nr. 27.557, din cauză că tot în aceeași zi urma a se face și alegerile municipale; de aceia comisiunea a strămutat termenul pentru 18 ale curentei, cînd întrunindu-se în complet, a și proces la lucrare, ce a ținut și a doua zi.

Domnule ministru, înainte de a vă expune rezultatul concursului, comisiunea socoate a vă arăta mai întii că, la admiterea concurenților nu s-a putut ținea cu rigoare de instrucțiunile primite pe lângă officia susmencionată, fiindcă după acelea condițiuni nu s-a prezentat decît

un singur concurent, d. M. Țiugulea ; și comisiunea crezînd că un singur concurent n-ar putea răspunde la scopul cel atît de lăudabil al onor. ministeriu care este ca funcțiunile statului să fie ocupate, pe cît împrejurările învoesc, de oameni integri și capabili, au priimit și persoane de acelea care, dacã nu intrunesc amîndouã calitãțile, adicã de a avea 4 clase gimnasiale și un an de serviciu, aveau cel puțin pe cea dintîi și mai mult sau întrecea cu foarte mult pe cea de a doua. Aceste împrejurãri a fãcut ca concurenții sã fie împãrțiti în douã categorii : concurenții cu patru clase gimnasiale și mai sus și concurenții carii se recomandau prin servicii publice îndelungate. Pe cei din categoria întîia, dupã cerirea lor proprie, au fost întrebați din teoria statisticeii și pe cei din categoria a doua au fost cercetați din regulele aritmetice, ce se predau în clasele elementare. Asemîne acestor din urmã s-au dat ctieva din instrucțiunile statistice și s-au îndatorat ca sã le ceteascã și sã explice întii cuvintele noi și pe urmã complexurile lor ; dupã care pe toți concurenții fãrã osebite de categorie s-au pus sã facã compuneri spre a se putea constata modul exprimãrei prin scris și legãtura fraselor, care, spre mai bunã lãmurire vi se trimit în alãturare.

Compunerile s-au fãcut în jumãtate de oarã. fiind fațã unul din membrii comisiunei. Obiectele compunerii s-au deosebit dupã categorie, din causã cã, concursul ținînd douã zile, în una s-au cercetat pe unii și în alta pe ceilalți. Numele domnilor concurenți, calitãțile lor și impresiunea ce au lãsat asupra comisiunei prin promptitudinea și esactitatea responsurilor ce au dat, s-au însemnat în douã tabele ce se anexeazã cu nr. 1 și 2, împãrțite dupã catigoriile arãtate mai sus.

Pentru încheiere, d-le ministru, cu respect vi se aduce la cunoștințã și aceste : cã deși cei mai mulți dintre domnii concurenți sînt tineri fãrã esperiențã, comisiunea are bunã speranțã cã, dupã o practicã de 3—4 luni, vor putea deveni buni raportori, cum sînt domnii Petru Ionescu, George Obreja și Ștefan Tuduriu, fãrã a vorbi de d. M. Țiugulea cari ar putea poate și mai în grabã. Aceastã speranțã comisiunea și-a format-o de acolo cã, d-lor avînd cunoștințã teoretice asupra statisticeii, le rãmîne numai de a deprinde manauarea tabelelor și mecanismul corespondenței, care este puțin lucru, cînd are cineva pe cele dintii. Pe lîngã acestea, ca unii ce au și cunoștinți de limbi streine, ar putea sã se ocupe cu cãrți statistice și de economia politicã, (lucru ce cu osebite li s-a recomandat de comisiune) și prin modul acesta ar putea deveni niște raportori inteligenți cu timpul.

Acesta este, d-le ministru, rezultatul concursului ținut la 18 și 19 ale curenteii pentru candidații de raportori, care dacã-l veți aproba, veți binevoi a înștiința și pe prefecturã.

Priimiți, d-le ministru, încrederea preaosebitului nostru respect.

Președintele comisiunei, colonel Mavrocordat

Membrii comisiunei,

N. Alexandrini. I. Cernea

<Rezoluție :> Se încuviințează candidații propuși și să se ia măsurile pentru ca să se inițieze prin pracsă în lucrări, spre a fi gata pentru casurile de vacanții ce se ivesc. }

D. P. M<arțian>.

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 679/1863, f. 43. Orig.

189

1863 dec. 9. — Prefectul jud. Dolj către ministrul de interne, raportează că inițial n-a înscris în tabele nici o pînerie, deoarece a crezut că este vorba de „fabrica de panere“ (coșulețe) ; înaintează acum în anexă un tabel de „pînerii“.

Principatele Unite Romîne
Prefectura d. Doljiu
Nr 19317

Craiova, decembrie 9, 1863

Domnule ministru,

Completîndu-se acum sciința cerută prin ordonanția d-voastră cu Nr 30.249, am onoare a alătura pre lîngă aceasta un tabel suplimentariu cu toate deslucirile necesare.

Totdeodată, domnule ministru, am onoare a esplica, că cauza de nu s-au înscris în tabelul pentru industrie fabricele de pine, au fost că în ordonanția d-voastră cu nr. 14491, prin care cereți această știință, se zice panerie (nu : pînerie) și prin care termin s-au înțeles (după ortografia cu care au fost scris) fabrice de panere (coșulețe împletite), iar nu pînerie (brutărie), de cari prin reportul meu cu nr. 12748 am avut onoare a vă incunoscința : că nu se află niciuna în acest district.

De aci, dară, au provenit toată eroarea, căci altfel ar fi fost absurd din parte-mi a reporta că nu sînt deloc pînerii în coprinsul acestui district.

In fine, acceptați, vă rog, domnule ministru, încredințarea înaltei mele considerațiuni.

Prefect,
C. Cerchez

Raportoriu,
S. I. Peșicu

D-lui ministru secretariu de stat la
Dispartimentul de interne
Direct. statistică

<Rezoluție> : La acte, fiindcă s-a înregistrat.

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 668/1863, f. 407, 408, 418, orig., cu un tabel anexă.

Felul fabricilor	Locul stabilimentului	Fabricantul sau capii de stabiliment		Anul înființării fabricii	Cîte zile au lucrat		Materialul brut lucrat	
	Comuna	Numele și familia	Protecțiunea		Complet	Necomplet	Soiul	Valoarea Lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pînerie	Craiova	A. Curcuti	Rom.	1860	1	—	Făină, apă și sare	1.000
Idem	Idem	I. Stoianu	"	1856	1	—	"	1.000
Idem	Idem	S. Paliu	"	1858	1	—	"	1.500
Idem	Idem	Gr. Gheorghiu	"	1858	1	—	"	3.000
Idem	Idem	A. Gheorghiu	Greacă	1859	1	—	"	2.500
Idem	Idem	Marin Demetru	Rom.	1860	1	—	"	2.400
Idem	Idem	Cr. Bontariu	"	1861	1	—	"	2.500
Idem	Idem	Toma E. Greaca ¹⁾	"	1850	1	—	"	2.000
Idem	Idem	I. Pascalu	"	1860	1	—	"	2.000
Idem	Idem	Badea Ilie	"	1857	1	—	"	2.000
Idem	Idem	Naidem Ignat	"	1862	1	—	"	1.900
Idem	Idem	Naumu Brutaru	"	1861	1	—	"	1.000
Idem	Idem	Gheorghe Nicola	"	1848	1	—	"	5.000
Idem	Idem	Ferd. Brutaru	"	1860	1	—	"	2.100
Idem	Idem	I. Bernard	"	1860	1	—	"	1.000
Idem	Idem	Gh. Dumitru	"	1861	1	—	"	13.000
Idem	Idem	A. Nicolau	Greacă	1857	1	—	"	26.000
Idem	Idem	A. Michaelu	Rom.	1854	1	—	"	10.000
Idem	Idem	Gh. Niculescu	"	1836	1	—	"	10.000
Idem	Idem	Gh. Covaicu	Austr.	1853	1	—	"	30.000
Idem	Idem	M. Dumitru	Rom.	1861	1	—	"	5.000
Idem	Idem	Fl. Dimitriu	"	1851	1	—	"	15.000
Idem	Idem	Bela Vuloaica	"	1852	1	—	"	3.000
Idem	Idem	Zisu Panait	"	1853	1	—	"	40.000
Idem	Idem	M. Șerbu	"	1850	1	—	"	10.000
Idem	Idem	C. Crăciunoaia	"	1853	1	—	"	12.000
Idem	Calafat	M. Nicolau	"	1849	1	—	"	1.000
								205.900

Prefect,
C. Cerchez

¹⁾ Sic.

²⁾ Sic; probabil, această sumă reprezintă totalizarea celor două coloane precedente (12, 13)

1863 dec. 21. — D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic central, comunică prefecturii județului Iași că ministrul a aprobat rezultatul concursului ținut pentru raportori statistici.

Producția fabricată		Lucrătorii							Motorii					Focu		Măcine	Observa (luni)
Soiul	Valoarea Lei	Numerul				Leafa pe zi			Apă	Vint	Vapori	Cai	Boi	Cuptoare	Hornuri		
		Băr- bați	Femei	Copii peste 16 ani	Total	Băr- bați	Femei	Copii peste 16 ani									
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Pine pe mai multe calități	2.500	3	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	2.000	2	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	3.000	4	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	4.100	4	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	3.600	2	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	3.100	2	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	3.800	3	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	3.400	2	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	2.600	2	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	2.980	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	3.500	1	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	1.800	1	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	7.500	4	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	3.350	1	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
"	1.800	2	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	15.900	1	—	—	1	2 1/2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
"	30.000	4	—	—	4	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
"	12.000	1	1	—	2	3	—	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—
"	14.000	2	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	38.000	3	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
"	6.000	1	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	17.000	1	—	—	1	3 1/2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	4.000	2	—	—	2	3 1/2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	43.000	2	—	—	2	3 1/2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
"	12.000	1	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
"	14.000	2	—	—	2	3 1/2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
"	2.000	1	—	—	1	2 ^{10/40}	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	257.030	55	1	56 ²													

netrecută din eroare — ca total al coloanei 15

Nr. 33.217

1863 decembrie 21,

Oficiul statistic

La prefectura orașului Iași

Am văzut cele raportate de d-voastră sub nr. 23647 și mulțumind d-lor membri ai comisiei esaminateoare pentru buna conducere a concursului, vă încunoștințez că candidații de raportori statistici, d-nii

Mihail Țugulea, Petru Ionescu, Gheorghe Obreja și Ștefan Tuduriu cari au eșit înalți buni la concurs și pe care-i propuneți prin suscitatul raport, se încuviințează și de ministeriu.

Veți lua dar măsurile convenite ca acești domni să se inițieze prin prăcșă în lucrări în Iași (dacă unii din d-lor vor fi cu locuința în acest oraș), pe lângă d-nii raportori statistici Alecsandrini și Cernea; iar aceia ce vor fi cu locuința în diferite județe din ale acelei părți a României să se inițieze pe lângă respectivii raportori statistici (pe care-i veți încunoștiința despre această măsură a ministeriului), stăruiind pe lângă toți a face ca, candidații să fie instruiți gata pentru casurile de vacanțe ce se ivesc.

Primiți etc.

Director, D. P. M<arțian>

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. 679/1863. f. 56, concept

191

1864 ian. 20. — Prefectura orașului Iași către ministrul de interne, raportează că în oraș se află „fabrici de gaz, de oloi și salhanale“.

Principatele Unite
Prefectura orașului Iași
Biuroul statistic
Nr. 888
Iași

1864, ianuarie 20 zile

Domnule ministru

La oficia domniei voastre nr. 32763, cu respect vă răspund că-n acest oraș nu se află fabrici de gaz, de oloi și salhanale (unde se taie carne pentru păstrămuri și unde se fac lumînări), ce numai tăietoare de carne pentru trunchiuri.

Priimiți vă rog, domnule ministru, încredințarea prea osebitei mele considerații.

Prefect,

Col. Mavrocordat

Raportor,

Alecsandrini

Domniei sale domnului Ministru de interne a Principatelor Unite

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 668/1863. f. 414, orig.

<1864 ian. 21>. — Ministrul de interne și D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic, fac observație prefectului județului Ilfov că, fără nici un temei, susținut și de Aurelian, directorul Școlii de agricultură — a refuzat înaintarea unor date statistice, sub cuvânt că n-ar cunoaște numărul pogoanelor arate.

Prefecturei județului Ilfov

Prin ordinele no. 1274 și 1557 anul 1861, s-au instituit comisiile agricole prin județe, cu scopul ca pe de o parte ele se fie o suplinire a camerelor agricole ce sînt a se înființa mai tîrziu, se pregătească spiritele agricultorilor a reflecta la generalitatea agriculturii județenilor, pentru a se putea astfel rădica la acea pătrundere a comunicăției intereselor ce formează armonia economilor națiunii întregi; iar pe de alta, pentru ca prin mijlocirea lor guvernul să-și poată procura unele științe privitoare la starea principalei industrii naționale.

Spre onoarea țarei, apelul guvernului a fost primit cu entuziasm de cătră cei chemați a lua parte ca membri la acele comisii. Dovadă și înprejurarea că 32 de comisii județene și la 150 de subcomisii de plase continuă de 3 ani a se aduna și a răspunde la chemarea ce li se face.

În acest timp, ele au opinat asupra a o mulțime de chestiuni de mare însemnătate pentru istoria agriculturii noastre și rezultatele acestor opinii publicate, formează un dosar foarte prețios și în mare măsură instructiv, pe care o generație mai interesată de asemenea chestiuni le va aprea într-o zi — și pe carea chiar astăzi legislatorul conștient și în chestiune de economie agricolă îl consultă și trebe se-l consulte cu succes.

Intră chestiunile ce s-au pus comisiilor este și ceea ce se reînnoește în toți anii, adică: 1. despre numărul pogoanelor arate și semănațe în anul 1863 și producțiunea lor; 2-a. dacă recolta în general a fost bună, de mijloc sau slabă în județ; 3-a. cantitatea aproximativă a escedentului de produse pentru esport.

Aceste științe vi s-au cerut prin ordinul circular no. 22639 și 27346 anul trecut. Ministerul a primit răspuns regulat pe fiecare an și din toate județele. Cercetările detaliate se făceau de cătră membrii comisiilor de plase, cari, după instrucții, iau informațiile lor detaliate de la comune, fac revizuirea tabelelor trâmise de comune, le adună, le dezbat și, după ce cred a le putea garanta de bune, le înaintează comisiilor agricole de județe, cari din parte-le nu au decît a reviza conspectele generale trâmise de plase și a face aceeaș cu ele, ce au făcut comisiile de plase cu cele de la comune și, formulînd o opinie despre rezultatul total a plaselor, după ceea ce tot agricultorul știa despre recolta anului din experiențe combinată cu datele cifrelor adunate de prin plase și comune, pe cari le are înaintea sa, a le înainta ministerului. Astfel se procedează pretutindenea în adunarea acestor științe; astfel s-a procedat și în județul Ilfov în anii trecuți.

În acest an, cînd s-a adunat comisiunea agricolă pentru întîia oară sub președinția d-voastre ca prefect, spre a lua în cercetare conspectele trîmise de comisiile plaselor, relative la menționatele chestiuni, cu mirare vede subscribul din raportul d-voastre no. 1012 cuvintele „că este imposibil și că nu pot nicidecum a comunica rezultatul pretins prin ordinele no. 22639 și 27346“, fără de a arăta cel mai mic motiv a acestei neputințe.

Cercetînd procesul verbal a ședinței comisiei agricole, cu mîhnire află că d-ta, d-le prefect, în loc de a binecuvînta comisiunea pentru prima oară adunată sub presidenția d-tale și (după exemplul tuturor președințiilor din celelalte județe) a o încuraja în zelul pentru serviciile ei benevole, ai inaugurat relațiile d-tale cu membrii adunați prin a le arăta (după cum se zice în procesul verbal) „neputința de a se aduce la îndeplinire ordinele citate ale ministerului“, fără de a arăta și aci cauza acestei neputințe.

Văzînd această atitudine a d-tale ca președinte, d. profesor a școlii de agricultură, carele iarăși pentru întîia oară a luat parte la comisie — voi să cred că din compelență de funcționari al statului cătră autoritatea ce reprezintă persoana prefectului președinte — fără de a se informa și d-sa sau a citi instrucțiunile privitoare la detaliul lucrării, v-au susținut părerea, declarînd dinpreună că nicidecum nu voiți a examina listele trîmise de subcomisiuni, sub motiv că nu puteți ști numărul pogoanelor arate, cari se aflau arătate în listele comisiilor de plase — și că nici pentru celelalte chestiuni nu ați fi competenți. Singur d. Roșu, membrul onorific al comisiei, în opoziție demnă de laudă cu agenții guvernului, n-a refuzat a studia lucrarea comisiilor și a avut conștiința competenței de a se pronunța asupra ei pentru a răspunde la chestiunile puse de guvern, dacă d-voastră nu ați fi rădicat ședința.

Ministeriul nu poate admite preteștul l-ii, adecă că nu ați știut numărul pogoanelor arate — căci această știință se află dată de cătră comisiile de plase în listele ce v-au înaintat și pe cari d-voastră nici nu le-ați cerut a le vedea — nici poate presupune scrupulul d-voastră de a nu opina decît de ceea ce cunoașteți din propria vedere; deoarece guvernul primește de la d-voastră de la toți prefectii raporturi despre starea epizotiei, numărul vitelor bolnăvite, despre starea sănătății locuitorilor și o mulțime de alte raporturi subscrise de d-voastră pe temelul raporturilor din plase, fără ca însuși în persoană să fie constatată esactitatea numerică a celor ce arătați — ceea ce nici s-a pretins, nici se presupune, în aceasta d-voastră neavînd a face decît pe intermediarul inteligent și vigilant întră guvern și întră autoritățile locale. Numai astfel se poate înțelege cum un prefect poate funcționa fără de a fi născut și a cunoaște toate amănuntele județului ce administră.

Asemenea nu se poate admite ca d. profesor¹ și director a școlii de agricultură întrăținută de stat să se declare pe sine incompetent de a opina în o chestiune de resor-ul științei sale și la care nu numai predecesorul său, dar sute de economi nediplomați de prin județe au putut răspunde și au răspuns — dovadă, respectivele procese verbale.

---

¹ = „D. Aurelian, directoarele școlii de Agricultură“ (Pr. verbal din 15.I.1864. ibidem f. 178).

Invederat este dar, că refuzul d-voastră de a satisface ordinelor citate ale acestui departament provine din o nedispoziție, care sper că nu se va mai repeți.

Deci, pentru îndeplinirea lucrării așteptate, sînteți invitați, d-le prefect, a convoca îndată pe d.d. membri ai comisiei agricole prin o invitațiune confidențială din parte-vă și, esplicîndu-le scopul și însemnătatea acestor lucrări în spiritul circularei no. 1274 <și> 1557 anul 1861, a stării prin exemplu în esaminarea actelor subcomisiilor, spre a formula rezultatul total — pe care dimpreună cu procesul verbal și a discuției membrilor, îl veți înainta ministeriului cel mult pînă la 10 februarie a.c.

Primiți, d-le prefect etc.

Ministru D<ionisie> P<opp> M<arțianu>

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos nr 437/1861, f. 180. 207. Concont de D. P. Marțian.

193

1864 mart. 12. — D. P. Marțian, director al Oli-ciului statistic cere prefectului jud. Brăila să raporteze și numărul de comisioneri și mijlocitori din orașul Brăila

D-lui prefect de Brăila

În raportul dv. nr. 7823 din anul espirat, prin care ați trimis rezultatele științelor despre comercurile aflate în coprinsul aceluia județ, se arată că zălogari speciali nu se află, dar cu toate acestea nu ați trimis cel puțin știință de numărul agenților comisiunari și a mijlocitorilor (samsari), de cari se află îndestui în acel oraș.

De aceea, fiindcă această știință lipsește pentru acel județ în conspectul general, sînteți invitați, d-le prefect, ca îndată după primirea acesteia se dispuneți a se aduna din nou — observînd însă a se înscrie numai aceia cari întreprind această profesiune ca unica lor ocupațiune.

Totodată, vă amintesc că să înscrieți și calfele, învățăceii, servitorii și membrii de familie ce vor ținea de capii ce veți înscrie.

Rezultatul acestei noi cercetări să-l trimiteți ministeriului cel mult în termen de 15 zile după primirea acesteia, fără de mai adăstați o nouă repețire — fiindcă publicarea acestor științe este suspendată din această cauză.

Primiți etc.

Director,
D<ionisie> P<opp> M<arțianu>

Referent ¹,

1864 martie 12
Nr. 7246

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 668/1863, f. 422, concont.

¹ Loc alb în text

1864 mart. 12. — D. P. Marțian, șeful Of. statistic semnaleză prefectului jud. Dîmbovița, greșeli constatate la numărul de „comercianți în gros“, lipscani s.a. și dă îndrumări de modul cum trebuie corectate aceste greșeli.

D-lui prefect de Dîmbovița

Urgentă

În conspectul trimis cu raportul dv. nr. 9476 din anul espiat, relativ la comercurile aflate în cuprinsul acelu județ, ați trecut : 115 comercianți în gros, 71 speculanți de vinuri, 19 lipscani în oraș și 23 tolbași, 120 comercianți cu brașovenie, 481 vînzători cu amănuntul în plase.

Și deoarece după rezultatele trimise de celelalte județe pentru aceste comercuri, sumele de mai sus sînt cu neputință să existe în acel județ, sînteți invitat, domnule prefect, ca îndată după primirea acesteia, se dispuneți a se face o nouă cercetare, spre a se constata numărul adevărat al individelor ce întreprind aceste comercuri, adică a se înscrie numai aceia, a căroră unica lor ocupațiune este întreprinderea comercurilor de mai sus, fără a avea și alte ocupațiuni accesorii.

Resultatul acestei noii cercetări să-l trimiteți ministeriului cel mult în termen de 15 zile după primirea acesteia, fără se mai adăstați o nouă repetiție, fiindcă publicarea acestor sciințe stă supendată din această cauză.

Totodată, vă amintesc că științele să le adunați tot în modul prescris în instrucțiunile relative la această lucrare, adică : conspectele se coprindă numărul măestrilor, calfelor, învățăceilor, servitorilor și membrilor de familie ce vor ținea de comerțianții ce veți înscrie.

Primiți etc.

Director,

D. P. M<arțianu>

Referent,

1

1864, martie 12

Nr. 7241

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 668/1863, f. 423. Concept.

1864 mart. 19. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, dă îndrumări prefectului politiei Capitalei asupra modului de procedare pentru strîngerea datelor statistice despre fabricile de la Dragomirești.

D-lui prefect al politiei Capitalei

Resultatul cerut prin ordinul nr. 14875 din anul espiat, relativ la științele ce se cer asupra fabricilor de la Dragomirești ale d-lui Nicolae

¹ Loc alb în text.

Băleanu neprimindu-se pînă astăzi, sînteți invitat, d-le prefect, se însărcinați de astă dată cu îndeplinirea acelu ordin pe raportorul actual și, în caz dacă d-lui în persoană nu va putea dobîndi de la numitul proprietar sciințele de care are trebuință guvernul, atunci se cereți darea acestor sciințe prin un agent polițienesc cu stăruință ca cel mult în 8 zile de la data acesteia se primească negreșit ministeriul rezultatul.

Primiți etc.

Director,

D. P. M<arțianu>

Referent,

1864, martie 19

1

Nr. 7893

Arh. St. Buc., Dir. g-rală a statisticii, dos. 668/1863, f. 424. Concept.

196

1865 mart. 1. — „Protocolul“ ședinței ținute de comisia agricolă a jud. Covurlui, în care au fost dezbătute probleme de statistică agricolă, îmbunătățirea culturii pămîntului etc.

Comisiunea agricolă a județului Covurlui (Ședința din 1 martie 1865)

D. raportor în calitate de secretar al comisiunii arată că adunarea științelor de falcile arate în toamna anului 1863 și primăvara anului 1864, precum și totala recoltă din județul Covurlui pe întregul an 1864 le-a alcătuit în două liste sub literile B. și C, prin facerea de extracte a științelor date de subcomisiuni după ce mai întîu le-a verificat pe fiecare comună în parte, pe arondismentele subprefecturilor Prut, Siret și Horincea — precum și o altă listă sub litera D pentru cerealele de esport, asupra căreia urmează a-și da d.d. membri opiniunea făcînd un calcul aproximativ, iar rezultatul lucrării a se înainta onor. Minister de interne care l-a cerut prin ordinul no. 2607 pînă la 15 februarie, termen acum expirat.

Fiînd dar la ordina zilei tot aceste lucrări, d-l raportor dă cetire instrucțiunelor anterioare și roagă pe comisiune să binevoiască a le avea în vedere, precum ordinul sub no. 22638 și 27346 din 1863, asemenea și protocelele comisiunelor — cu adăogire că este de observat recolta plășii Prutului, găsită nemulțămitoare în comparație cu celelalte plăși, și în genere, totala recoltă n-a corăspuns cu recolta din anul 1863.

Tot cu această ocazie, dă cetire instrucțiunii ministeriale sub no. 3292 din anul corent, prin care se cere ca cestiunile pertractate

¹ Loc alb în text.

de comisiune, privitoare pe Direcțiunea generală a agriculturii, comerț, lucrări publice să i se comunice.

Concluziunea proceselor verbale în extract ale subcomisiunelor conține că recolta anului 1864 de prin țarine au fost cu totul proastă la calitate, precum grîul: din cauza ploilor, în unele părți grăunțele au încolțit; asemenea și secara. Iar porumbul (popușoiul) s-au atacat cu desăvîrșire de brumă la plasa Horincea — însă orzul, ovăzul și alte de asemenea au fost de o calitate mediocră. Livezile în genere n-au avut fructe, viile iarăși au fost proaste în calitate, din asprele timpuri de primăvară și toamnă.

Domnii membri, în urma discuțiunelor ținute, au ajuns la următoarea concluziune:

Asupra punctului 1-*iu* din ordinul circular no. 27346:

a. recolta în genere se pare a fi de mijloc, căci dintr-o chilă de grîu din semănătură au produs chile cinci; porumbul (popușoiul) la o chilă de semănătură au produs iarăși chile șasesprezece. Prin urmare, recolta n-au fost tocmai proastă la cantitate;

b. toate produsele principale nu le-a fost priite bine, din cauza timpului care a năpădit mai toate câmpiile din România, prin neconținutele ploi urmate în vara trecută:

c. cerealele de esport aflate prisos peste trebuința locuitorilor, după calculul făcut, s-a fixat la țifra din tabela anexată sub litera D.

Domnu Costandin Nica, unul din membrii comisiunei, cerînd cuvîntul a expune ca adaos la concluziunea protocolului din ședința anului trecut cînd s-a prevăzut răspunsurile circularei no. 22638 din 1863 și publicat în Monitorul no. 165 din anul 1864, începe astfel:

Domnilor! Prin atențiunea ce am dat asupra întinderii agriculturii noastre, am văzut că ea este începută de la venirea a mai multor corăbii din streinătate. Inșă acum, cu durere mă exprim că au început a se părăsi venirea acelor numeroase corăbii și răul crește din an în an; iar cauza acestui rău am văzut că este provenită numai din plățile care se dau pentru greutatea corăbiilor la gura Dunării cu tonela, plată de la doi și pînă la trei franci de tonelă.

Asupra luării taxelor acestora, d. raportor dă cetire tarifei drepților de navigație a Comisiei europene a Dunării.

Domnu Costandin Nica, în privința punctelor următoare, mai adaogă că toată partea pămîntului oriunde, priește bine productelor, cînd se ară și se seamănă bine, la timpul cerut și cînd ajută atmosfera.

Foloasele care poate produce unui locuitor este a i se pune îndatorire fiecăruia să are și să semene cîte 4 sau 6 prăjini — și mai mult, de se poate — sămînță de cînepă și in. Prin metoda de față, se produce adevărata gospodărie într-o familie a unui locuitor; căci banii lor rămîn în țară, în loc să se esporteze cu milioanele pe manufacturi în străinătate.

Locuitorii noștri ar mai avea și un alt avantaj, cînd fiecare sătean și-ar semăna în preajma casii zarzavaturi, precum vedem la bulgarii colonizați pe pămîntul nostru, ce se dă exemplu de mari economii.

Intinsele foloase de unde ar putea cu lesnire să aibă sătenii noștri este cînd și-ar restrînge satele pe o linie dreaptă, din cari le-ar rămînea încă cîte două-trei părți pămînt de exploatat sau de sădit arbori roditori. Ajutîndu-se unul pe altul, treptat, vă asigur, domnii mei, că în doi-trei

ani ar rezulta cele mai mari foloase. Și toate aceste îmbunătățiri se pot face din locurile lor în ființă astăzi cu diferite clădiri pe o întindere ne-rezonabilă.

Locurile, iarăși, care pot produce o agricultură bună să le lase doi ani a se băători de vite și să le guoaiscă. Acel loc arîndu-se, va produce rodul cel mai bun; însă la vremea semănăturii să se borănească cu grapa cu dinți de fier sau de lemn, iar nu dupe cum este obișnuit astăzi la noi, cu mărăcini.

Ședința se ridică la 1-iu martie ora 21¹/₂ după amiazi, regulîndu-se a se trimite în original prezentul protocol domnului ministru din întru deodată cu tabelele litera B C și D, spre îndeplinirea ordinului no. 2607 și o întocmai copie onor. Direcțiunii generale a agriculturii, comerțului și lucrările publice.¹

Președinte,

N. Atanasiu; C. Nica; Dr. A. V.

Secretar, M. G. Pițurescu

Arh. St. Buc., Direcția g-rală a statisticii, dos. nr. 643/1862, f. 73—80. Concept. (în anexă. 3 tabele.).

---

¹ Ultimul aliniat și semnăturile sînt făcute vertical, cu creion, ulterior.

T A B E L A

de numărul fâlcilor arate și semădate pentru anul 1864 de populațunea județului Covurlui

	Numărul fâlcilor arate și semădate în:														Totalul fâlcilor arate și semădate în toamna 1863 și primăvara anului 1864	
	Toamna anului 1863				Primăvara anului 1864											
	Grfu	Secară	Orz	Suma fâlcilor precedente	Grfu	Secară	Orz	Ovăz	Mel	Porumb Popușoi	Fasole și Linle	Cartofi	Tutun	Cfneță		Suma fâlcilor precedente
	F â l c i				F â l c i											
Plasa Prutului	716	42	—	758	4.209	1.801	1.631	231	131	4.039	180	2	1/2	—	12.224 1/2	12.982 1/2
Plasa Siretu	1.545	857	—	2 402	10.166	1.702	2.927	791	533	6.126	69	2	—	8	22.324	24.726
Plasa Horincea	1.418	606	21	2.045	2.238	766	1.004	238	70	3.664	62	43	1/2	—	8.086 1/2	10.131 1/2
	3.679	1.505	21	5.205	16.613	4.269	5.562	1.260	734	13.829	311	47	2	8	42.635	47.840

p. Președinte,

N. Atanasiu; C. Nica; Dr. A. Vil.

Secretar,

M. G. Pîțurescu

T A B E L
de cantitatea produselor adunate din fălcile arate pentru anul 1864, din județul Covurlui

	Grâu	Secară	Porumb	Orz	Ovăz	Met	Rapiță	Suma fălcilor precedente	Fasole și Linte	Cinepă	In	Tutun	Cartofi	Vin	Prune	Care de Măsură
	C h i l e								O c a l e				Vedre			
Plasa Prutului	6.382	3.219	8.130	2.442	225	39	—	20.437	1.603	52	—	1.882	2.008 ¹⁾	31.185	—	13.229
Plasa Siretului	47.134	11.483	28.731	15.461	4.817	1.066	—	108.692	74.314	1.805	—	—	2.115	13.650	8	10.810
Plasa Horincea	8.197	4.437	9.933	2.241	517	150	8	25.475	16.293	3.330	—	48	6.729	16.930	—	20.761
	61.713	19.139	46.794	20.144	5.559	1.255	8	154.604	92.210	5.187	—	1.930	8.844	61.765	8	44.800

p. Președinte,

N. Atanas. ; C. Nica ; Dr. A. VII.

Secretar, N. G. Pîțurescu

¹⁾ Număr adăugat cu creionul. ulterior Intocmirii labelului.

Litera D

T A B E L A

de cerealele din recolta anului 1861, ce după calculația aproximativă a membrilor comisiei agricole și industriale se află prisos peste
trebuința locuitorilor din județul Covurlui

	Cuantitatea produselor de esport											Observație
	Griu	Secară	Porumb popușoi	Mei	Orz și Ovăz	Cartofi	In	Cînepă	Fasole	Lințe	rapită	
	C h i l e					O c e a l e						
Covurlui.	41.180	13.200	25.580		16.300	5.000	-	-	60.350	-	-	

p. Președinte,

N. Atanas.

C. Nica

Dr. A. Vil.

Secretar, M. G. Pîfurescu

LISTA DOCUMENTELOR

ȚARA ROMINEASCĂ

1. 1857 nov. 30. — Secretariatul Statului comunică Departamentului din năuntru, că s-a aprobat de către caimacam jurnalul Consiliului administrativ extraordinar cu privire la lucrările de pregătire a catagrafiei periodului al cincilea. Pag. 3.

2. 1859 aprilie 24. — Consiliul administrativ extraordinar aprobă proiectul de lege pentru înființarea unui birou de statistică, precum și întocmirea unei statistici a țării; anexează „bugetul Oficiului statistic”. Pag. 3—5.

3. 1859 aprilie 28. — Alexandru Ioan Cuza, Domnitorul Principatelor Unite, în-tărește jurnalul și bugetul Biroului statistic și numirea lui D. P. Marțian ca șef al acestui birou din Țara Românească. Pag. 5—6.

4. 1859 aprilie 30. — N. Crețulescu, ministru de interne, înștiințează pe D. P. Marțian, că a fost numit șef al biroului statistic din acest minister. Pag. 6.

5. 1859 aprilie 30. — N. Crețulescu, ministru de interne, comunică lui I. Vasiescu numirea sa în postul de ajutor al biroului statistic. Pag. 6—7.

6. 1859 mai 5. — D. P. Marțian cere șefului secției a 2-a din Ministerul de interne să comunice Ministerului de Finanțe punerea la dispoziție lunar ajutorul său I. Vasiescu, a fondului pentru cheltuielile necesare biroului statistic. Pag. 7.

7. 1859 mai 6. — Șeful secției a doua din Ministerul de Interne cere executorului, să predea la cancelaria oficiului statistic obiectele necesare lucrărilor sale. Pag. 7—8.

8. 1859 mai 7. — D. P. Marțian înaintează Secretariatului de stat al Afacerilor interne propuneri pentru facerea catagrafiei. Pag. 8—11.

9. 1859 mai 8. — D. P. Marțian cere ministrului finanțelor, o listă de „științele” statistice aflate la diferite secții ale ministerului. Pag. 11.

10. 1859 mai 8. — Șeful Secției a doua din Ministerul de Interne trimite lui D. P. Marțian, șeful biroului statistic, un opis cu denumirea celor 6 dosare privitoare la atribuțiile acestui birou. Pag. 12.

11. 1859 mai 9. — Alexandru Ioan Cuza aprobă numirea lui Al. N. Doicescu și N. Trestianu în posturile de conști la biroul statistic. Pag. 13.

12. 1859 mai 18. — C. Rizescu, șeful secției a 3-a din Ministerul de interne trimite lui D. P. Marțian, șeful biroului statistic, dosarul cu statistica țării din 1853. Pag. 13.

13. <1859 mai 25—31>. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, întocmește: „Proiect pentru instituirea unui oficiu central de statistică administrativă”. Pag. 14—15.

14. 1859 iunie 1. — N. Crețulescu, ministrul de interne, înaintează Domnitorului Alexandru Ioan Cuza proiectul de lege și proiectul de buget pentru definitivă organizare a Oficiului statistic, spre a fi înaintat Camerei electivă și apoi sancționat. Pag. 16.

15. <1859 d. iunie 1>. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, întocmește un nou proiect pentru înființarea Oficiului statistic; în anexă. bugetul respectiv. Pag. 16—20.

16. <1859 in. 5 iunie>. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, întocmește schema atribuțiilor Oficiului central de statistică. Pag. 20—24.

17. 1859 iunie 5. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, alcătuiește expunerea de motive pentru înființarea definitivă a Oficiului central statistic și pentru aprobarea bugetului de către Camera electivă. Pag. 24—25.

18. 1859 iunie 5. — Domnitorul Alexandru Ioan I ordonă ministrului de interne, N. Crețulescu, să susțină în fața Adunării electivă proiectul pentru înființarea definitivă a Oficiului statistic. Pag. 25.

19. 1859 iunie 15. — C. A. Crețulescu, președintele Consiliului de Miniștri, cere lui N. Crețulescu, ministru de interne, date statistice, necesare Comisiei centrale de la Focșani. Pag. 26.

20. <1859 iunie 19. — Oficiul statistic din Ministerul de Interne cere administrațiilor de județe și municipalităților o listă de venitul caselor din orașe, necesară Comisiei centrale de la Focșani. Pag. 26—27.

21. 1859 iunie 19. — N. Crețulescu, ministrul de interne, comunică lui C. Steariadi, ministrul finanțelor, că delegă pe D. P. Marțian, șeful ofiului statistic, să facă o listă de datele statistice aflate la Ministerul de Finanțe de unde să i se pună la dispoziție și 2 copii. Pag. 27.

22. 1859 iunie 19. — C. Rădulescu, președintele secției a treia din Adunarea electivă, inapoiază președintelui Adunării proiectul de lege pentru înființarea Oficiului central statistic, cu raportul secției a treia și opinia minorității. Pag. 28.

23. <1859 iunie 19. — Opinia separată a lui I. Marghiloman și N. Picleanu la discutarea proiectului de lege pentru înființarea Oficiului statistic, cu privire la calitățile comisarilor catagraficești. Pag. 28—29.

24. <1859 iunie 22. — N. Crețulescu, ministru de interne, comunică lui C. Crețulescu, președintele Consiliului de Miniștri, măsurile luate pentru trimiterea datelor statistice la Comisia centrală. Pag. 29.

25. 1859 iunie 23. — Consiliul municipal al orașului București cere deputaților de mahalale să alcătuiască o catagrafie de toate casele din mahalaua lor, arătând valoarea și venitul fiecăreia. Pag. 30—31.

26. <1859 d. iunie 23. — Deputații mahalalelor din București comunică membrilor Consiliului municipiului București părerea lor cu privire la lista de evaluare a caselor, cerută de Comisia centrală. Pag. 31—32.

27. 1859 iunie 30. — Oficiul statistic din Ministerul de Interne raportează președintelui Consiliului de Miniștri cum s-a rezolvat cererea de date statistice necesare comitetului financiar de pe lângă Comisia centrală -- dându-și și părerea asupra valabilității vechilor lucrări statistice. Pag. 32—33.

28. 1859 iulie 3. — Oficiul statistic comunică administrațiilor de județe și consiliului municipiului București că lista caselor de prin orașe cu venitul lor se va face o dată cu recensuina generală a țării. Pag. 33.

29. 1859 iulie 12. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza sancționează amendamentul asupra proiectului de lege pentru înființarea Oficiului central statistic. Pag. 33—34.

30. 1859 iulie 12. — C. A. Crețulescu, președintele Consiliului de Miniștri comunică lui N. Crețulescu, ministru de interne că proiectul de lege pentru înființarea Oficiului central statistic se va aplica deocamdată ca o măsură administrativă, deoarece n-a mai fost timp spre a fi supus votului Adunării electivă. Pag. 34—35.

31. 1859 iulie 12. — N. Crețulescu, ministru de interne cere Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a-l autoriza să pună în aplicare proiectul de lege pentru înființarea Oficiului statistic, cu modificările aduse de Camera. Pag. 35—36.

32. 1859 iulie 14. — N. Crețulescu, ministru de interne, comunică administrațiilor de județe înființarea Oficiului central statistic și concursul ce se va ține pentru ocuparea unor posturi la acest Oficiu și în capitalele de județe, obligându-i să dea o mare publicitate acestui ordin. Pag. 36—37.

33. 1859 iulie 16. — N. Crețulescu, ministru de interne trimite lui S. Fălcoianu, ministrul afacerilor externe, copii de pe actele privitoare la organizarea statisticii administrative, spre a se publica în Monitorul oficial. Pag. 37—38.

34. 1859 iulie 22. — N. Crețulescu, ministru de interne cere lui S. Fălcoianu, ministrul treburilor externe, să intervină spre a se trimite Oficiului statistic, Monitorul oficial începînd de la 1 iulie, fiindu-i necesar la lucrările sale. Pag. 38.

35. 1859 iulie. — N. Crețulescu, ministru din lăuntru al Țării Rominești și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic fac cunoscut administratorilor de districte să difuzeze condițiile concursului ce se va ține pentru ocuparea de posturi la Oficiul statistic central și la județe pentru 17 raportori. Pag. 38—39.

36. 1859 august 7. — N. Crețulescu, ministru de interne, propune Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, numirea personalului Oficiului central de statistică și a raportorilor din județe. Pag. 40—41.

37. 1859 august 9. -- Domnitorul Alexandru Ioan Cuza întărește numirea funcționarilor Oficiului statistic central și ai oficiilor districtuale, după recomandarea ministrului de interne. Pag. 41--42.

38. 1859 august 13. -- N. Crețulescu, ministru de interne trimite lui C. Sferiadi, ministru de finanțe, lista de personalul angajat la Oficiul statistic și cere a se lua măsuri de achitare a lefurilor respective: cu începere de la 1 septembrie, raportorii statistici vor fi plătiți prin administrații. Pag. 42--43.

39. 1859 august 18. -- N. Crețulescu, ministru de interne, pune în vedere executorului să dea timp de două săptămîni Oficiului statistic slesnice și luminări, necesare cursului de statistică ce se ține și seara. Pag. 43.

40. 1859 august 24. -- N. Crețulescu, ministru de interne, face cunoscut tipografilor să se prezinte la ministere cu mostre de hirtie, în vederea licitației ce se va ține pentru tipărirea tabelor și a instrucțiunilor. Pag. 43.

41. <1859> august 28. -- Raportorii statistici către Ministerul de Interne, arată că sînt în pragul terminării cursurilor și cer a li se da leașa pe luna septembrie, neavînd banii necesari spre a se transporta la capitalele județelor unde au fost repartizați. Pag. 44.

42. 1859 septembrie 1. -- Ministerul de interne trimite ministerului finanțelor statul actual al personalului Oficiului statistic, pentru plata lefilor. Pag. 44--45.

43. 1859 septembrie 4. -- N. Crețulescu, ministru de interne cere Domnitorului Alexandru Ioan Cuza aprobarea humirii lui I. Mongescu raportor statistic în județul Mehedinți, în locul lui D. Culescu, demisionat: noul propus a urmat și „cursul de statistică, preparatoriu pentru acea funcție”. Pag. 45--46.

44. 1859 <in. 30 septembrie>. -- N. Crețulescu, ministru de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, dau instrucțiuni administratorilor de districte și plăși, cu privire la înființarea și funcționarea comisiilor de recensiuine. Pag. 46--49.

45. 1859 <in. de octombrie 11>. -- Instrucții date de Ministerul de Interne, pentru numărarea caselor, alegerea zeceșilor și sutașilor. Pag. 49--52.

46. <1859 in. de octombrie 11>. -- N. Crețulescu, ministrul treburilor interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, fac cunoscut membrilor Comisiilor de recensiuine atribuțiile lor și comportarea față de populație, „manuarea” tabelor, despre „indreptări”. Pag. 53--64.

47. 1859 <in. de octombrie 11>. -- N. Crețulescu, ministrul treburilor din năuntru și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, către locuitorii satelor și orașelor, despre scopul catagrafiei și obligația tuturor de a răspunde la întrebările ce li se vor pune. Pag. 65--66.

48. 1859 in. de octombrie 11. -- N. Crețulescu, ministrul treburilor interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, comunică membrilor comisiilor de recensiuine detaliile favorabile la înscrierea locuitorilor în table. Pag. 66--68.

49. 1859 octombrie 28. -- I. Ghica, ministrul de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, anunță pe administratorii de districte despre trimiterea tabelor statistice și le face recomandări cu privire la funcționarea comisiilor statistice. Pag. 69--71.

50. 1859 octombrie 28. -- I. Ghica, ministru de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic fac recomandări către membrii comisiilor de recensămînt, asupra întocmirii lucrărilor. Pag. 71--73.

51. <1859 sfîrșitul lui octombrie>. -- I. Ghica, ministrul de interne și D. P. Marțian, șeful Oficiului Statistic, către administratorul districtului Buzău, declară valabilă alegerea făcută în 17 octombrie, pentru asistenții proprietari în plășile districtului Buzău. Pag. 73--74.

52. 1859 noiembrie 16. -- I. Ghica, ministru din năuntru, face cunoscut proprietarilor particulari, așezămîntele publice și egumenilor mănăstirilor, obligația pe care o au de a asista la lucrările comisiei de recensămînt și a răspunde la întrebările ce li se vor pune. Pag. 75.

53. 1859 noiembrie 28. -- I. Ghica, ministru din năuntru și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, comunică administratorilor districtelor, obligația lor de a combate zvonurile răspîndite de răuvoitorii, privityoare la scopul statisticii. Pag. 75--76.

54. 1859 noiembrie 29. -- I. Ghica, ministru din năuntru și D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, comunică administratorilor de districte, modul de procedare atunci cînd unii proprietari cer fie schimbarea numelui proprietăților, fie trecerea lor în alt district, sau a cătunelor în rîndul satelor. Pag. 76--77.

55. 1860 septembrie 16. — Consiliul de miniștri din Țara Românească hotărăște ca ministerele să comunice Oficiului statistic date privitoare la economia națională. Pg. 77—78.

56. 1861 octombrie 13. — D. Ghica, ministru de interne și D. P. Marțian, șef al Oficiului statistic pun în vedere prefectilor să înființeze comisia agricolă de județ, al cărei secretar este raportorul statistic; le explică scopul acestei comisii și cum va lucra. Pg. 78—80.

57. 1861 noiembrie 17. — D. Ghica, ministru de interne și D. P. Marțian, șef al Oficiului statistic ordonă președinților de comisii agricole să înființeze subcomisii agricole pe plăși. Pg. 80—82.

58. 1861 decembrie 20. — D. P. Marțian, director al Oficiului statistic cere tuturor ministerelor să trimită date statistice, precum și proiectul de buget al ministerului respectiv. Pg. 82—83.

59. 1862 ianuarie 12. — N. Tătăranu, prefect al jud. Ilfov și Gh. Constantinescu, raportor statistic, înaintează tabel de obiecte trimise pentru expoziția de la Londra. Pg. 83—90.

60. 1862 februarie 15. — Protocolul încheiat de comisia agricolă a jud. Ilfov, privind alinierea șoselelor, lacurile „stagnante”, cheștiunea rurala etc.; opinii exprimate de raportorii statistici. Pg. 90—95.

B. MOLDOVA

61. 1859 iunie 23. — Ministerul de interne al Moldovei propune Domnitorului Alexandru Ioan Cuza ca în postul de director al secției de statistică să fie numit I. Ionescu. Pg. 99.

62. 1859 iunie 30. — Ministerul din lăuntru al Moldovei, înaintează Consiliului de Miniștri, spre aprobare un rețet al asupra atribuțiilor Direcției centrale de statistică și cheituenilor catagrafiei generale. Pg. 99—104.

63. 1859 iulie 1. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul pentru înființarea Direcției de statistică a Moldovei, precizând și atribuțiile. Pg. 104—105.

64. 1859 iulie 1. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul prin care I. Ionescu este numit director al statisticii din Moldova. Pg. 105—106.

65. 1859 iulie 3. — L. Catargiu, ministru de interne al Moldovei către deputați, le arată că la baza catagrafiei se află Regulamentul Organic, iar ei să recomande pe membrii comisiilor „catagraficești”. Pg. 106.

66. 1859 iulie 4. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, director al statisticii centrale, către redacția Monitorului oficial, trimite spre publicare „Instrucții de chipul facerii catagrafiei”. Pg. 107—109.

67. 1859 <în. 18 iulie>. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, director al statisticii centrale, către redacția Monitorului oficial, trimite spre publicare „Instrucțiile” pentru delegații comisiilor de catagrafie textul acestor „instrucții” în extenso Pg. 109—122.

68. 1859 iulie 22. — Ministerul de interne al Moldovei, raportează Domnitorului Alexandru Ioan Cuza măsurile luate pentru recrutarea personalului necesar Direcției centrale de statistică și cere întărirea în funcție a acestui personal. Pg. 122—123.

69. 1859 <în. 23 iulie>. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, director al statisticii centrale anunță prefectii de districte că în curind se va începe pe teren noua catagrafie, prin completarea a 32 tabele ce s-au pregătit în acest scop; le recomandă zel în lucrare, înscriindu-se cifre, exacte, în spiritul Convenției din 1858. Pg. 123—126.

70. 1859 iulie 23. — I. Ionescu, director al statisticii centrale, comunică Ministerului din lăuntru, modul în care a decurs concursul pentru funcția de delegat pe lângă comisiile „catagraficești”. Pg. 126—128.

71. 1859 iulie 25. — Ministerul de interne al Moldovei și I. Ionescu, directorul statisticii centrale cere prefecturilor să ia măsuri ca, pentru satele de religie apuseană, comisia de catagrafie să fie completată cu preutul respectiv. Pg. 128.

72. 1859 iulie 26. — Prefectura de Tutova raportează Ministerului din lăuntru că în ordinul pentru participarea la lucrările catagrafiei figurează numele unor subprefecți înlocuiți, iar nu al celor noi. Pg. 128—129.

73. 1859 iulie 27. — Ministerul din lăuntru al Moldovei și I. Ionescu, directorul statisticii centrale încuviințează prefecturilor ca la lucrările comisiilor statistice să poată fi folosiți și unii specialiști. Pg. 129—130.

74. 1859 iulie. — Instrucțiuni către membru unei comisii de ocol, asupra efectuării lucrărilor catagrafice. Pg. 130—131.

75. 1859 august 2. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul de numire a personalului Direcției statistice a Moldovei, în urma propunerilor Ministerului de interne. Pag. 131—132.

76. 1859 august 3. — I. Andrieș și A. Iorga, delegații comisiei de catagrafie Botoșani trimit Ministerului din năuntru procesul verbal al acelei comisii, prin care constată tipărirea greșită a unor imprimare. Pg. 132—133.

77. 1859 august 4. — P. Donici, ministrul lucrărilor publice invită Direcția centrală a statisticii să se dea ordin comisiilor de catagrafie, spre a verifica adevărurile „zililor de drumuri” aflate la săteni și a se vedea dacă sînt autentice. Pg. 133—134.

78. 1859 august 5. — Ministerul din năuntru ordonă prefecturilor distribuirea biletelor și începerea catagrafiei caselor și a locuitorilor. Pg. 134.

79. 1859 august 5. — Ministerul din năuntru recomandă comisiilor catagraficești de ocoale verificarea pe teren a situației „nevolicnicilor”, pentru constatarea eventualelor greșeli sau abuzuri ale slujbașilor însărcinați cu cercetarea acestora. Pg. 134—135.

80. 1859 august 7. — Ministerul din năuntru face cunoscut prefecturilor să pună în vedere delegaților, ca în labelle de populație să noteze pe copiii „hultuiți”, trecînd în dreptul lor litera „h”. Pg. 135.

81. 1859 august 8. — Ministerul din năuntru aprobă prefecturilor completarea comisiilor de statistică cu membrii proprietari avînd și un cens inferior celui legal. Pg. 136.

82. 1859 august 8. — Delegatul ministerial în comisia statistică Neamț raportează Departamentului din năuntru unele dificultăți întîmpinate de la administrațiile districtelor cu prilejul strîngerii datelor statistice. Pg. 136.

83. 1859 august 9. — Ministerul din năuntru al Moldovei îndatorează pe delegații statistici, ca labelle completate să fie înaintate comisiei supreme de apel, pentru a fi verificate, după care vor fi îndrumate ministerului. Pg. 137.

84. 1859 august 10. — Ministerul de finanțe al Moldovei face cunoscut ministrului din năuntru numele unor foști supuși „la osăbitele protecșii”, spre a fi înscrși în tablele de către comisiile ce întocmesc catagrafia. Pg. 137—138.

85. 1859 august 10. — Herescu, delegat al ocolului Coșula (ținutul Botoșani), raportează ministerului începerea catagrafiei pe moșia Cristești și cere a i se trimite urgent labelle pentru înscrierea datelor culese, căci lipsa lor întîrzie lucrările. Pg. 138—139.

86. 1859 august 11. — Instrucțiuni elaborate de Direcția statistică a Moldovei privind înființarea delegatului Departamentului pe lîngă „comisiunea supremă de apel”; despre atribuțiile acestui organ „catagraficesc” din Moldova, similar raportorului statistic din Țara Romînească. Pg. 139—141.

87. 1859 august 12. — Ministerul din năuntru al Moldovei pune în vedere subprefecților să participe intens la operațiile catagrafiei, care este o lucrare de mare importanță și să respecte instrucțiile date în această privință. Pg. 141.

88. 1859 august 19. — Ministerul din năuntru al Moldovei recomandă prefecților, ca în corespondența de natură statistică să se adopte un stil simplu, laconic și concis. Pg. 142.

89. <1859> august 20. — Delegatul comisiei de catagrafie din despărțirea 3-a a orașului Iași cere redacției Monitorului oficial, să aducă la cunoștință publică dificultățile ivite din cauză că unii „proprietari și chirigii de casă” nu sînt găsiți la locuințe de către comisie, pentru completarea tabelor statistice. Pg. 142—143.

90. 1859 <august 20>. Ministerul din năuntru al Moldovei comunică prefecților ca, în lipsa persoanelor din corpul electoral cu simț patriotic, să numească în comisiile de catagrafie din ceilalți cu capital în „iubirea de patrie”. Pg. 143—145.

91. 1859 august 21. — Ministerul din năuntru convoacă delegații din toate despărțirile Iașului, să se prezinte la sediul Direcției, aducînd și lucrările statistice pe care le-au alcătuit. Pg. 146.

92. 1859 august 23. — I. Ionescu, directorul statisticii centrale, referă către Ministerul din Lăuntru asupra controlului făcut lucrărilor statistice din orașul Iași și face propuneri pentru îmbunătățirea activității comisiilor catagrafice. Pg. 146.

93. 1859 august 23. — Ministerul din năuntru al Moldovei mulțumește delegaților statistici din orașul Iași pentru activitatea rodnică pe care au depus-o în culegerea datelor respective. Pg. 147.

94. 1859 august 24. — Ministerul din năuntru anunță pe delegații însărcinați cu lucrările statistice despre plata lefii, care se va achita numai celor ce au lucrat efectiv la catagrafie; ulterior, aceștia din urmă vor fi preferați la ocuparea de funcții publice. Pg. 147—148.

95. 1859 august 25. — Ministerul din năuntru comunică delegaților statistici ca în tabelul nr. XIII să se treacă și vîrsta dezrobiților. Pg. 148—149.

96. 1859 august 26. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, directorul statisticii centrale, comunică locuitorilor satelor hotărîrea domnească de a se face „scrierea țerei și a locuitorilor ei”, cu scopul de a cunoaște adevărata stare a lucrurilor. Pg. 149—151.

97. 1859 august 28. — Ministerul din năuntru al Moldovei face cunoscut prefecturilor să considere pe delegații de pe lingă comisia supremă ca funcționari ai prefecturii dîndu-le ajutorul necesar. Pg. 151.

98. 1859 august 31. — Ministerul din năuntru trimite prefecturilor cite un număr de 20 exemplare din circulara trimisă la sate — spre a li înmînată delegațiilor de comisii catagraficești și subprefecților de ocoale. Pg. 151—152.

99. 1859 august 31. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, director al statisticii centrale, dau îndrumări delegaților statistici de ocoale asupra felului cum urmează a înscrie în tabele diferitele catagrafii de posesori. Pg. 152.

100. 1859 august. — Ministerul din năuntru al Moldovei și I. Ionescu, directorul statisticii centrale poruncește prefecturilor a pune în vedere slujbașilor din sate și locuitorilor să dea comisiilor de catagrafie toate lămuririle necesare. Pg. 152—153.

101. 1859 septembrie 1. — L. Catargiu, ministru din năuntru și I. Ionescu, director al statisticii centrale dau îndrumări delegaților statistici de ocoale, asupra înscrierii datelor în tabelul nr. XX. Pg. 153.

102. 1859 septembrie 3. — Ministerul din năuntru semnaleză prefecturilor că unii delegați ai comisiilor catagraficești comit abuzuri arestînd pe locuitorii veniți din alte sate fără chezașii și cere măsuri de îndreptare. Pg. 153—154.

103. 1859 septembrie 6. — Ministerul din năuntru face cunoscut prefecturilor și poliției Capitalei ca, datele privitoare la slugile de prin țiguri să fie puse în ordine spre a servi la măsurile polițienești adoptate pentru această clasă. Pg. 154.

104. 1859 septembrie 6. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, director al statisticii centrale, explică delegaților statistici ce se înțelege prin avere mișcătoare și avere nemiscătoare — și modul cum vor completa tabelele cu averea mișcătoare. Pg. 154—156.

105. 1859 septembrie 6. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, directorul statisticii centrale, arată membrilor comisiei catagraficești, importanța lucrării statistice și dau instrucțiuni de felul cum trebuie întocmită statistica și pe ce trebuie să se pună accentul. Pg. 156—159.

106. 1859 septembrie 14. — Ministerul de interne al Moldovei și I. Ionescu, directorul statisticii centrale propune Consiliului de Miniștri cumpărarea unei hărți, pentru „lucrarea cadastrului”. Pg. 159—160.

107. 1859 septembrie 15. — Ministerul din năuntru și I. Ionescu, director al statisticii centrale fac recomandări subprefecților asupra grijii care trebuie să-i preocupe, în sensul de a termina lucrările statistice pînă la începutul anului nou, pentru punerea în lucrare a Convenției. Pg. 160.

108. 1859 septembrie 16. — Ministerul din năuntru ordonă prefecturilor să ceteze la sate dacă delegații statistici pricinuesc locuitorilor cheltuieli fără să plătească, cheltuiala respectivă să fie acoperită în contul celui care a făcut-o. Pg. 161.

109. 1859 septembrie 20. — Ministrul din năuntru și I. Ionescu, directorul statisticii centrale înșliințeză pe delegații statistici de ocoale, că tabelele statistice s-au redus numeric de la 32 la 22, cu condiția ca lucrarea să fie complet încheiată în 4 luni; delegații care vor completa toate cele 32 tabele vor fi preferați la ocuparea de funcții publice, în viitor. Pg. 161—163.

110. 1859 octombrie 28. — Ministerul din năuntru al Moldovei cere Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, ca în postul de director al statisticii, în locul lui I. Ionescu, să fie numit C. Negruți. Pg. 163.

111. 1859 octombrie 28. — Ministerul de interne face cunoscut lui Ionescu, director al statisticii centrale că în locul său a fost numit în acest post C. Negruți. Pg. 164.

112. 1859 octombrie 29. — Ministerul de interne și C. Negruți, director al statisticii centrale înștiințează pe delegații statistici, că din numărul celor 22 tabele se mai reduc 3. Pg. 164.

113. 1859 noiembrie 5. — Ministerul din năuntru face cunoscut delegaților din țiguri, adăugarea în tabele a unei noi rubrici. Pg. 165.

114. 1859 noiembrie 5. — Ministerul din năuntru cere delegaților comisiilor supreme, să raporteze câte tabele s-au primit la comisie și câte sate au fost înscrise prin comisiile de ocoale, atrăgând atenția asupra exactității „recensimentului capitalurilor di fond și a veniturilor fonciare”. Pg. 165.

115. 1859 noiembrie 6. — Ministerul din năuntru ordonă delegaților comisiilor supreme, pentru evitarea rătăcirii unor tabele statistice, cum să fie acestea îndosariate. Pg. 165—166.

116. 1859 noiembrie 23. — Ministerul de interne al Moldovei și C. Negruți, director al statisticii centrale semnalează Consiliului de Miniștri motivele întârzierii lucrărilor statistice și cer aprobare pentru cheltuielile personalului respectiv pe încă o lună. Pg. 166—167.

117. 1859 decembrie 2. — Ministerul din năuntru face cunoscut delegaților statistici din orașul Iași să inscrie în tabele și pe pompieri. Pg. 167.

118. 1859 decembrie — Ministerul din năuntru cere delegaților statistici de ocoale, să înainteze ministerului notă de toate rectificările pe care le-ar avea de propus în ceea ce privește conținutul instrucțiunilor actuale — spre a fi avute în vedere la o viitoare revizuire a lor și la alcătuirea unui regulament al Oficiului statistic. Pg. 167—168.

119. 1860 ianuarie 7. — Ministerul din năuntru cere prefectilor să raporteze câte sate au fost catagrafiate pînă în prezent și să controleze activitatea comisiilor statistice, deoarece de la multe comisii nu s-au primit nici o lucrare. Pg. 168.

120. 1860 ianuarie 8. — Ministerul din năuntru cere prefecturilor să înainteze lucrările statistice deoarece termenul pentru încheierea lucrărilor statistice a expirat încă de la finele lui noiembrie 1859. Pg. 169.

121. 1860 ianuarie 14. — Ministerul din năuntru atrage atenția delegaților comisiilor statistice supreme, că unele comisii de ocol au despărțit un sat în două, fără vreo aprobare. Pg. 169.

122. 1860 ianuarie 15. — C. Negruți, director al statisticii centrale din Ministerul din năuntru invită pe delegații comisiilor catagraficești din orașul Iași să aducă la Direcție lucrările statistice respective. Pg. 170.

123. 1860 februarie. — „Instrucții” referitoare la culegerea datelor statistice, privitoare la cadastru; populație, agricultură, manufacturi și comerț. Pg. 170—174.

124. 1860 martie 10. — Ministerul din năuntru comunică prefectilor că întârzierea lucrărilor statistice nu mai poate fi tolerată și îi invită să le dea curs în cel mai scurt timp. Pg. 174.

125. 1860 martie 23. — C. Roța, ministru din lăuntru al Moldovei și C. Negruți, director al statisticii centrale, cere prefecturii de Bacău și Neamț, ca delegatul statistic de la ocolul Bistrița de Jos să predea proprietarului moșiei Faraoani un duplicat al lucrării statistice întocmite a satului respectiv. Pg. 174—175.

126. 1860 aprilie 9. — Ministerul din năuntru ordonă prefectului de Galați și altor prefecti să concentreze întreg personalul prefecturii, pentru încheierea lucrărilor statistice. Pg. 175.

127. 1860 aprilie 18. — Circulară trimisă raportorilor și formularele întocmite pentru înscrierea creșterii și scăderii populației. Pg. 175—176.

128. 1860 aprilie 27. — M. Costachi, prim-ministru al Moldovei, susține în fața Adunării legislative a Moldovei, necesitatea elaborării statisticii, care s-a întocmit spre a se putea trimite datele cerute de Comisia centrală. Pg. 176—178.

129. 1860 aprilie 28. — Deputatul C. Hurmuzachi vorbește în Adunarea Legislativă a Moldovei, despre importanța statisticii și combate lucrările cadastrale, a căror elaborare reclamă oameni cu cunoștințe speciale. Pg. 178—179.

130. 1860 aprilie 28. — Deputatul L. Catargiu răspunde în Adunarea Legislativă a Moldovei deputatului Hurmuzachi, apărîndu-se la acușările acestuia că, în lucrările statistice, s-ar fi dat dovadă de separatism. Pg. 179—180.

131. 1860 iunie 23. — M. Kogălniceanu, ministru din năuntru face cunoscut locuitorilor din orașe și sate, că cei rămași neînscrși de carte comisiile catagraficești să-și declare domiciliul, spre a putea fi și ei înscrși. Pg. 180—181.

132. 1860 iunie 24. — Ministerul din năuntru al Moldovei și C. Negruți, director al statisticii centrale fac cunoscut prefecturilor felul cum urmează a înscrie datele statistice privitoare la acei care ar fi rămas neînscrisi. Pg. 181.

133. 1860 iulie 11. — M. Kogălniceanu, ministru de interne al Moldovei, hotărăște suspendarea lui Ion Negură din postul de ajutor al directorului statisticii, acuzându-l de „insubordinație”. Pg. 181—182.

134. 1860 iulie 25. — Ministerul de interne înștiințează Direcția statisticii, că raportorii statistici, după noul buget, nu mai sînt decît șefi de birou în cancelariile prefecturilor. Pg. 182.

135. 1860 iulie 30. — M. Vișinescu din Direcția statistică centrală înaintează referat ministerului, semnalîndu-i că unii din prefecți încarcă activitatea raportorilor cu îndatoriri străine de biroul statistic; rezoluția lui M. Kogălniceanu ministru din lăuntru al Moldovei, prin care precizează atribuțiile de viitor ale raportorilor statistici, titlul acestora și modul de numire. Pg. 182—184.

136. 1860 august 5. — Tabel nominal de raportorii statistici repartizați în județe și în capitala Iași. Pg. 184—185.

137. 1860 noiembrie 2. — D. Filipescu, locțiitor al ministrului de finanțe al Moldovei înștiințează pe M. Kogălniceanu ministru din năuntru al Moldovei, că cererile din partea celor nedreptățiți prin înscrierea lor la clasele patentarilor se pot primi numai în termenul prevăzut și roagă a se da amplexiilor administrativi ordin de a da concurs în acest sens. Pg. 185—186.

138. 1860 decembrie 3. — T. Cozadini, ministru de finanțe al Moldovei comunică prefectilor atribuțiile casierilor cu privire la mișcarea populației — a cărui evidență revine de acum înainte în mod exclusiv biroului statistic al prefecturii. Pg. 186—188.

C. DUPĂ UNIREA ȚĂRILOR ROMINE

139. <1859 în. de 12 iulie>. — N. Picleanu și ceilalți 6 membri ai secției a treia din Adunarea Electivă raportează acesteia, modificările la proiectul pentru înființarea și funcționarea Oficiului central statistic, opinînd că pe plan statistic „ar fi de trebuință să fie unul și același birou, ca să dirige lucrările ambelor Principate”. Pg. 191—194.

140. 1859 august 9. — N. Crețulescu, ministru de interne al Țării Românești cere lui L. Catargiu, ministru de interne al Moldovei, să contribuie la uniformizarea lucrărilor din cele două țări. Pg. 194—195.

141. <1859> noiembrie 7. — Ministerul de interne al Țării Românești, Oficiul statistic (D. P. Marțian) comunică Min. de interne al Moldovei, modul de alcătuire a statisticii în Țara Românească, despre necesitatea uniformizării lucrărilor și ținerrea cursului de statistică teoretică și practică. Pg. 195—198.

142. 1862 mai 21. — Ministerul de interne al României trimite prefectilor instrucțiunile pentru despoierea „Științelor” statistice referitoare la meserii. Pg. 198—199.

143. <1862 iunie 15 — iulie 20>. — Marțian, Capul Oficiului statistic din Țara Românească cere ministrului de interne, printr-un memoriu, să nu admită alipirea Serviciului statistic la Direcția siguranței publice, precum nici desființarea raportorilor statistici din județe. Pg. 200—203.

144. 1862 iulie 24. — Circulara Ministerului de interne către prefecții de peste Milcov, cerînd să dea relații obiective despre calitățile raportorilor statistici de județe, în vederea angajării lor cu prilejul unificării și reorganizării serviciului statistic. Pg. 203—204.

145. 1862 iulie 27. — Ministerul de externe trimite Ministerului de interne volumul III din „tablourile” statistice redactate de Direcțiunea de statistică a Austriei, primit de la Agentul numitului imperiu. Pg. 204—205.

146. 1862 iulie 30. — Ministerul de interne al României referă Consiliului de Miniștri măsurile ce trebuiesc luate pentru contopirea Oficiului statistic din București cu Directoratul statistic din Iași. Pg. 205—206.

147. <1862 iulie 30>. — Statul comparativ al personalului și a salariilor celor două Oficii statistice dinainte de unire și după unire. Pg. 206—207.

148. 1862 iulie 31. — Consiliul de Miniștri hotărăște contopirea Directoratului statistic din Iași cu Oficiul statistic din București. Pg. 208.

149. <1862 iulie 31>. — D. P. Marțian alcătuiește regulamentul pentru atribuțiile Oficiului statistic, anexa A' la jurnalul Consiliului de Miniștri. Pg. 209—211.

150. *1862 august 1.* — N. Crețulescu, Președintele Consiliului de Miniștri și ministru de interne, supune spre aprobarea Domnitorului jurnalul Consiliului de Miniștri pentru concentrarea la București a celor două direcții statistice. Pg. 211—212.

151. *1862 august 4.* — D. P. Marțian trimite Direcției statistice din Iași, ordine către funcționarii repartizați la Oficiul statistic din București și cere a i se confirma prin telegramă, dacă aceștia primesc sau nu posturile respective. Pg. 212.

152. *1862 august 4, București.* — N. Crețulescu, ministrul de interne recomandă Domnitorului pentru confirmare personalul Direcției oficiului statistic după unificare și reorganizare. Pg. 213.

153. *1862 august 4¹⁾.* — Alexandru Ioan Cuza aprobă jurnalul Consiliului de Miniștri pentru desființarea Directoratului statistic din Iași și contopirea lui cu Oficiul statistic din București. Pg. 214.

154. *<1862 august 4>.* — Alexandru Ioan Cuza aprobă recomandarea Ministrului de interne pentru numirea personalului Direcției oficiului statistic al Principatelor Unite. Pg. 215.

155. *1862 august 4.* — D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic, anunță pe directorul Statisticii Centrale din Iași despre desființarea acelei Direcții și dă dispoziții pentru încetarea lucrărilor și transportarea personalului încadrat și a arhivei la București. Pg. 216—217.

156. *1862 august 8.* — D. Gusti, director al Statisticii Iași, comunică numele funcționarilor care primesc posturile încredințate lor în Oficiul statistic București; cere a se lua măsuri de transportare a arhivei, prin diligență. Pg. 217.

157. *1862 august 24.* — N. Crețulescu, ministrul de interne autoriză, prin decizie, pe Dionisie Popp Marțian, directorul Oficiului statistic să semneze corespondența obișnuită a numitului Oficiu și s-o contrasemneze referentul respectiv. Pg. 217—218.

158. *1862 august 25.* — Ministrul de interne și Dionisie Popp Marțian, directorul Oficiului statistic, comunică Ministrului de finanțe că a dat ordin prefecturilor de peste Milcov ca sarcinile financiare puse asupra raportorilor statistici să treacă asupra funcționarilor financiari. Pg. 219.

159. *1862 sept. 6.* — D. P. Marțian încheie un jurnal privind atribuțiile referenților din Direcția oficiului statistic, pe care aceștia îl semnează pentru luare de cunoștință. Pg. 220—221.

160. *1862 septembrie 8.* — Ministerul de finanțe răspunde Ministerului de Interne, că este de acord ca raportorii statistici din Moldova să treacă din nou la rolul care le-a fost încredințat rugînd să-i lase un termen de trei luni în dependența Ministerului de finanțe, pentru formarea rolurilor de contribuții directe. Pg. 221—222.

161. *1862 septembrie 18.* — Ministerul de interne comunică Ministerului de finanțe că aprobă propunerea ca raportorii statistici să lucreze în comisiile pentru confecționarea rolurilor de contribuții directe. Pg. 223.

162. *1862 septembrie 20.* — Ministerul de interne al României cere Consiliului de Miniștri, să se probeze ca raportorii statistici de peste Milcov, cărora Ministerul de finanțe al Moldovei le repartizase unele sarcini financiare, să revină la atribuțiile pentru care au fost înființați, deopotrivă cu raportorii din celelalte județe ale țării. Pg. 223—225.

163. *1862 septembrie 21.* — Jurnalul Consiliului de Miniștri al României, prin care raportorii statistici de peste Milcov sînt eliberați de sarcinile financiare și asimilați în toate atribuțiile de serviciu, cu colegii lor din restul țării. Pg. 225—226.

164. *1862 septembrie 26.* — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza aprobă jurnalul Consiliului de Miniștri, prin care raportorii statistici din județele moldovene sînt eliberați de sarcini financiare și asimilați, ca atribuții de serviciu, colegilor lor din restul țării. Pg. 226—227.

165. *<1862 septembrie 26>.* — N. Crețulescu, ministru de interne al României și D. P. Marțian, director al Oficiului statistic trimite prefecturilor județelor din stînga Milcovului instrucțiuni cu privire la atribuțiile raportorilor statistici și la înființarea comisiilor și subcomisiilor agricole. Pg. 227—228.

166. *1862 septembrie 26.* — Oficiul statistic din Ministerul de interne elaborează instrucțiuni privind atribuțiile raportorilor statistici și pentru înființarea comisiilor și subcomisiilor agricole. Pg. 229—232.

¹⁾ Actul este semnat de domnitor la 1 august 1862 și înregistrat la 4 august același an.

167. 1862 octombrie 8. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza dă decretul pentru completarea personalului Oficiului statistic cu încă 4 funcționari. Pg. 232—233.

168. 1862 octombrie 15. — Oficiul statistic comunică raportorilor de dincoace de Milcov cărțile care le-au fost recomandate pentru studiu. Pag. 233—234.

168 A. 1862 octombrie. — Stat de leala lunară a personalului Direcției statistice. Pg. 234.

169. 1862 noiembrie 8. — Prefectura Covurlui raportează Departamentului de interne ținerea ședinței pentru numirea membrilor subcomisiilor agricole și înaintează în copie procesul verbal al acestei ședințe. Pg. 235—236.

170. 1862 decembrie 14. — Ministerul de interne prin Oficiul statistic cere Vorniciei capitalei București, prefecturii Iași și altor 12 prefecturi să se raporteze dacă starea comerțului și a industriei a crescut sau a scăzut în raport cu anul 1861, care sînt cauzele creșterii sau scăderii și ce propun pentru prosperarea lor. Pg. 236—237.

171. 1862 decembrie 21. — D. P. Marțian, director al Oficiului statistic, cere șefului contabilității din Ministerul de interne îndeplinirea formalităților pentru abonamente la „ziare științifice”, necesare Direcției statistice. Pg. 237—238.

172. 1863 ianuarie 3. — N. Marghiloman, vornic al capitalei, comunică lui D. P. Marțian, directorul Oficiului central de statistică, situația comerțului și a industriei pe anul 1862 în raport cu cea din anul 1861 și propune mijloace pentru prosperarea lor. Pg. 238—239.

173. 1863 ianuarie 3. — Gh. Iorgulescu, prefect al jud. Brăila și Gh. Costinescu, raportor statistic către Ministerul de interne, raportează măsurile luate pentru adunarea de date statistice asupra comerțului și industriei. Pg. 239—244.

174. 1863 ianuarie 10. — C. Cerchez, prefectul județului Dolj, comunică lui D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic, situația comerțului și industriei pe anul 1862, în raport cu cea din anul 1861 și face unele propuneri pentru prosperarea lor. Pg. 244—246.

175. <1863 în. de 9 februarie. — Proces verbal asupra dezbaterilor ce au avut loc în cadrul comisiei agricole a jud. Argeș; cuvîntul raportorului statistic. Pg. 247—249.

176. 1863 aprilie 4. — Prefectura districtului Bacău dresează proces verbal de constatări făcute privitor la situația comerțului și industriei pe anii 1861—1862 și dă relații asupra măsurilor de îmbunătățire a acestora. Pg. 249—250.

177. 1863 mai 17. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic anunță pe directorul Monitorului oficial că raportorul statistic al capitalei n-a primit Monitorul oficial și roagă să i se trimită. Pg. 251.

178. 1863 iunie 5. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic cere prefectului poliției Iași adunarea datelor statistice privilegiate nu numai la industriile mari, ci și la cele mici. Pg. 251—252.

179. <1863 iunie 17. — Prefectura jud. Covurlui comunică Ministerului de interne date statistice asupra comerțului și industriei din anii 1861 și 1862 și propune măsuri de îmbunătățire. Pg. 252—255.

180. <1863 în. de 22 iulie. — Proces Verbal asupra discuțiilor purtate în cadrul comisiei agricole a jud. Olt, referitor la mașinile agricole. Pg. 255—256.

181. <1863 în. de 12 august. — Proces verbal asupra dezbaterilor ce s-au purtat în cadrul comisiei agricole a județului Roman. Pg. 257—259.

182. <1863 august 13. — N. Crețulescu, ministru de interne, adresează Consiliului de Miniștri referat pentru participarea unei delegații romine la congresul statistic de la Berlin. Pg. 259—260.

183. 1863 august 14. — Domnitorul Alexandru Ioan Cuza aproba jurnalul Consiliului de Miniștri din 13 august 1862, prin care se hotărăște trimiterea unei delegații romine spre a participa la al 5-lea congres internațional de statistică. Pg. 260—261.

184. 1863 octombrie 10. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic, scrie prefectului de Mehedinți, să înscrie în etichetele despre industrii toate povernele, nu numai pe cele mari. Pg. 261—262.

185. 1863 octombrie 14. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic cere prefectului de Covurlui să înainteze urgent „științele” referitoare la industrii, trimițându-i și o listă de categoria fabricilor și manufacturilor ce intră în etichetele despre industrii. Pg. 262—263.

186. 1863 octombrie 15. — D. P. Marțian, șef al Oficiului statistic, înștiințează despre ținerea unui concurs pentru ocuparea locurilor vacante în funcția de raportor statistic. Pg. 263.

187. 1863 noiembrie 1. — Comisia concursului pentru raportori statistici incheie jurnal asupra clasificării candidaților. Pg. 264—265.

188. 1863 noiembrie 30. — Comisia pentru concursul de raportori statistici de pe lângă prefectura județului Iași raportează Ministerului de interne asupra desfășurării concursului. Pg. 265—267.

189. 1863 decembrie 9. — Prefectura jud. Dolj către Ministerul de interne, raportează că inițial n-a înscris în tablele nici o pinerie, deoarece a crezut că este vorba de „fabrica de panere” (coșulețe); înaintează acum în anexă un tabel de „pinerii”. Pg. 267—268.

190. 1863 decembrie 21. — D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic central, comunică prefecturii județului Iași că ministrul a aprobat rezultatul concursului ținut pentru raportori statistici. Pg. 268—270.

191. 1864 ianuarie 20. — Prefectura orașului Iași către ministrul de interne, raportează că în oraș se află „fabrici de gaz, de oloi și șalhanale”. Pg. 270.

192. <1864 ianuarie 21>. — Ministrul de interne și D. P. Marțian, directorul Oficiului statistic, face observație prefectului județului Ilfov că, fără nici un temei, susținut și de Aurelian, directorul școlii de agricultură — a refuzat înaintarea unor date statistice, sub cuvânt că n-ar cunoaște numărul pogcanelor arătate. Pg. 271—273.

193. 1864 martie 12. — D. P. Marțian, director al Oficiului statistic cere prefectului jud. Brăila să raporteze și numărul de comisioneri și mijlocitori din orașul Brăila. Pg. 273.

194. 1864 martie 12. — D. P. Marțian, șeful Oficiului statistic semnalează prefectului jud. Dimbovița, greșeli constatate la numărul de „comercianți în gros”, lipscani s. a. și dă îndrumări de modul cum trebuie corectate aceste greșeli. Pg. 274.

195. 1864 martie 19. — D. P. Marțian șeful Oficiului statistic, dă îndrumări prefectului poliției Capitalei asupra modului de procedare pentru strângerea datelor statistice despre fabricile de la Dragomirești. Pg. 274—275.

196. 1865 martie 1. — „Protocolul” ședinței ținute de comisia agricolă a jud. Covurlui, în care au fost dezbătute probleme de statistică agricolă, îmbunătățirea cultivării pământului etc. Pg. 275—277.

GLOSAR

A

Agă șeful poliției.
Amelie neglijență, nepăsare, indolență.
Aratru plug (latinism).

B

Berat actul de imputernicire, pe care sultanul îl da consulilor străini de pe raza imperiului otoman, spre a-și putea exercita funcțiile.
Boia vopsea.
Boieresc obligațiile țaranului față de stăpînul moșiei.
Butnărie dogărie.

C

Caimacam locțiitor al Domnitorului (în absența temporară a acestuia din scaun, sau în caz de vacanță a tronului).
Catahrisis abuz.
Căimăcănie funcția de caimacam.
Ceastie secție (dintr-un oraș), despărțire.
Cfartal, cvartal cartier (într-un oraș).
Chilă măsură de capacitate pentru cereale (echivalentă în Țara Românească cu 10 banițe = 400 ocale = 634,920 l).
Cifert, civerl birul (ce se plătea inițial în 4 „ciferturi“ pe an).
Cin funcție ; rang mic.
Cinovnic mic funcționar.
Ciritei tufiș.
Cislă procedeu de repartizare a birului asupra locuitorilor unui sat.
Cneje Principat.
Cumpanist negustor asociat.
Colendru plantă industrială (utilizată în farmacie).
Culucciu paznic.

D

Deraza radia, rezulta.
Diastimă interval de timp.
Dosier dosar.

E

Ebdomadar săptăminal.
Epistat supraveghetor.

F

Falce măsură de suprafață agricolă, echivalentă cu 14.322 mp.
Ferman denumirea unui act ce emană de la sultan.

G

Gherb blazon, marcă.
Gloabă amendă.

H

Hac simbrie.
Haidău argat la vite.
Haraba car mare pentru transport.
Havalea corvoadă, îndatorire pusă asupra birnicilor
Hădăui a vieții, a sălășlui.
Hultuit vaccinat.

I

Ipocomisar subcomisar.
Iproci ș. a., etc.
Imaș izlaz.

J

Jitar paznic de țarine.

L

Logofăt al pricinilor (trebilor) bisericești Ministrul Cultelor.

M

Madea problemă, chestiune, pricină.
Manc lipsă, cu defect.
Mascur porc.
Mazil descendent din boieri sărăciți și fără slujbă
Mădular membru.
Mensual lunar.
Mercat târg, bîlci.
Mumbașir agent de execuție, trimis de stăpînire pentru incasarea unei dări bănești sau îndeplinirea unei anumite porunci urgente.

N

Nacealstvâ conducere, comandament.
Năimit tocmit cu plată.
Numerisare numerotarea caselor (operația statistică).

O

Oca 4 litre = 400 dramuri = 1600 tenchiuri = 1,278 kg.
Ot pree Oit de peste *Oit* (din dreapta rîfului *Oit*).

P

Pacinic sătean împăciuitor, făcînd parte din sfatul sătesc.
Pațachină plantă cu întrebuințări industriale (ex. la vopsit).
Peci act doveditor, emis de stăpînire.
Pelicerie pielărie.
Perilipsis centralizare, rezumat.
Pîine albă grînele „albe” (în opunere cu porumbul).
Podorojnă poruncă scrisă spre a se da cuiva, pentru călătorie, caii de poștă necesari.
Poduri mari principalele străzi (în București).
Politie oraș.
Pomoșnic adjunct ; asistent.
Posesor arendaș de moșie.
Poslușnic sătean dat în serviciul unui boier, fiind în schimb scutit de bir (înainte de Reg. Organic).
Postelnicel categorie fiscală privilegiată.
Poștă mijloc pentru transport de persoane (prin vehicule hipo), folosit curent înainte de apariția căilor ferate.

Povarnă instalație de fabricare a țuicii, rachiului, spirtului, prin distilarea fructelor (cerealelor) fermentate.

Pravilnicește legal.

Predlojenie, hotărîre, ordin.

Predmet materie, obiect.

Predstavlisi a înfățișa, a prezenta.

Procatoh predecesor.

Proșta(c)si a porunci, a se îngriji de, a lua măsuri pentru.

Progon taxă pentru deplasarea cu poștele.

Propel șlep mare, pentru transportarea cerealelor.

Pud, măsură de greutate (= 16, 380 kg.).

R

Recepind = primind.

Reghie certificat oficial cu care mocanii sudii treceau spre a-și pășuna vitele în Principate și-și dovedeau proprietatea acestora.

Revidație verificare.

Ruptaș categorie de birnic.

S

Sameș casier la județe.

Sanser sincer.

Scăunași negustor intermediar.

Scutelnic om scutit de havalele și uneori și de bir în folosul boierului.

Slujitor oștean în slujba stăpînirii (desființat prin Reg. Organic și înlocuit prin dorobanți).

Stări privilegiate categorii sociale care se bucurau de anumite privilegii.

Sudit supus al unui stat străin, aflat în Principate sub protecția consulară, ceea ce atrăgea pentru el privilegii fiscale, o jurisdicție deosebită de aceea a pămîntenilor etc.

Sutaș sătean delegat a 100 case, care participa la operațiile de recensare, efectuate de comisiile statistice (în Țara Romînească) vezi : zeceș.

T

Tact reședință.

Teorisi a lua în considerare, a se sezisa de, a compara.

Tintă cerneală.

Trepăd alergătură, deplasare.

Tretin de 3 ani.

T

Țircovnic slujbaş la biserică.

V

Vadea termen (de plată), scadență, soroc.

Vechil împuternicit.

Vedomostie listă, stat.

Vel vistier Marele vistier, rang boieresc de „I-iu clas“, după Vel hatman și înaintea Vel dvornicului ; este șeful finanțelor.

Vornicul orașului București dregător (înființat la finele sec. XVIII-lea) ce are atribuția de a strînge dările din București ; el se ocupă și de organizarea meșteșugarilor în corporații.

Vornicul temnițelor dregător ce se ocupă de temnițe, închisori și Țiganii robi.

Vornicel sătean care conduce treburile administrative în sat (Moldova)

Z

Zapciu administrator de plasă ; agent executiv ce se ocupă și cu strîngerea dărilor.

Zecș sătean delegat a 10 case, care participă la operațiile de recensare, efectuate de comisiile statistice (în Țara Romînească) ; vezi : sutaș.

ARHIVELE STATULUI IAȘI
BIBLIOTECA
Nr. _____

INDICE GENERAL

A.

accidente climatice 220 ; — producând pagube 231.

Academia < Mihăileană > 123.

actele civile, tabelă de — 33.

administrator, administrație de județ v. prefect, Prefectură.

Administrația financiară 23.

Administrația justiției 23.

Administrația militară 23.

Administrația publică 23.

Adrian G., ministru de război 160, 167.

Adunarea consultativă < 1857 > 125.

Adunarea Obștească 107, 150, 157.

Africa, export de cherestea în — 253.

Afumați, sat j. Ilfov 84.

agendă statistică 195, 202.

agenții comisionari 273.

Agenții v. Consulate.

agenții de vapoare străine 254.

agricultura 22, 120, 140, 171, 172, 209 ;

introducerea mașinilor în — 256 ;

produsele din — 101, 238, progresul

în — 14, 17 ; proiecte de legi pentru

ameliorări în — 78 ; valoarea producției

din — 21, 54.

Alexandri Hristodor, membru al comisiei agricole j. Covurlui 236.

Alexandrinii Neculai, șef al biroului de

agricultură în Direcția Statistică a

Moldovei 123, 131 ; referent statistic

Iași 212 ; transferat la București 213 ;

referent al Oficiului central de sta-

istică din România 215, 216, 217, 221,

233, 234 ; membru în comisia concursu-

lui pentru referenți statistici din Iași

266 ; raportor statistic al orașului Iași

270.

alegători de Adunare 112 ; — direcți 18 ;

liste de — 26, 29 ; — de municipalitate

112, 114 ; — primari 18.

aleși ai comunei, ai satului 49, 50, 51

62, 63.

America, concurență cu produse agricole

244 ; guvernele din — 259 ; războiul

din — 240.

America de Nord, produsele din -- s-au grămădit în Europa 240.

America de Sud 240.

Analele economice, redacția 77.

Anastasescu Tache, aduce tutun pentru expoziția de la Londra 84.

Andrei Enache, aduce o maramă de bo-rangic pentru expoziția de la Londra 88.

Andrieș Iancu, delegat statistic în comisia județului Botoșani 132, 133.

Angelescu E., șef de secție în Ministerul de Interne, Țara Românească 8.

Angelescu Eugeniu, concurent la concursul de raportori statistici 264.

Angheliescu P., secretar la municipiul București 32.

Anglia (Englittera) 179 ; fiscul din — 158 ; serviciul statistic din — 201.

Antipa Demelru, raportor statistic al j. Iași 185.

Antonescu S. P., concurent la examenul de raportor statistic 264.

aratru, prezentat pentru expoziția de la Londra 86.

arături, 12, 100 ; suprafața în — 26, 29, 33, 111.

arendași v. posesori.

argați 119 ; — cu hac 118.

Argeș, județ 40, 41 ; comisia agricolă a județului — 247.

armata 211 ; populația din — 101.

Aronovici Dimitrie, membru în comisia statistică a orașului Botoșani 133.

arte liberale 101.

ascuțitoare de coase, prezentat pentru expoziția de la Londra 86.

ășezăminte de credit industrial — agricol 243.

ășezământul privind relațiile dintre proprietari și locuitori, precedent Regulamentului Organic 26, 29.

Atanasiu George 52.

Atanasiu N., președintele comisiei agricole jud. Covurlui 277, 278, 279.

Aurelian S. P., director al Școalei de agricultură de la < Pantelimon > 272.

- Austria, serviciul statistic din -- 201 ;
consulul general al -- 204, 205.
- Avram Stăcihi, raportor statistic j. Co-
vurlui 185.
- B.
- Bacău, Prefectura de -- 174, 236, 249.
Badea Ilie, brutar la Craiova 268.
Balaban M. G., director la Prefectura Co-
vurlui 235, 236.
Balasachi Nicolae, depune lina pentru ex-
poziția de la Londra 88.
Balotă Nicolae, membru în comisia agri-
colă j. Argeș 247.
bancă de circulație, lipsa ei 245.
bancă de credit funciar, lipsa ei 245.
bancă națională, propunere de înființare
258.
bancă de scont, propunere de înființare
238, 245, 250.
baniță, prezentată pentru expoziția de la
Londra 86.
Basarabescu Th., raportor statistic 44.
Bașotă Mihalachi, locotenent de subprefect
la ocolul Tîrgului j. Tutova 129.
Băcanilor, stradă în București 52.
Băleanu Nicolae, fabricant la Dragomirești
j. Ilfov 274.
Bechel, construirea drumului spre -- 246 ;
punctul -- să devină port liber 246.
bejănari 112.
Belgia, biroul statistic din 201.
Berceni, sat jud. Ilfov 84.
Berlin, congres internațional de statistică
la -- 259, 261 ; reprezentanți romini
la congresul internațional de statistică
de la -- 260.
Bernard I., brutar la Craiova 268.
Betorian Anghel, concurent la examenul
de raportor statistic 264.
Bibescu N., membru în secț. III a Adu-
nării Elective Țara Românească 194.
biblioteca Oficiului statistic din Țara Ro-
mânească 5, 15, 19, 20.
birnicii 112 ; fii de -- 118 ; - fugiți 119,
135.
Birou (oficiu) statistic 4, 5, 7, 8, 14, 15,
17, 18, 20, 24, 27, 36, 37, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 46, 55, 78, 191, 193,
195, 198 ; proiect de lege pentru înfiin-
țarea unui -- 4, 16, 25, 28, 34, 35 ; --
reorganizarea prin unificare 200, 203,
205, 207, 208 ; Oficiul central statistic
România 209, 211, 213, 214, 216, 218,
219 ; Direcția oficiului statistic 220,
223, 225, 227, 229, 234, 237, 246, 250,
263, 267, 269.
birou statistic la Prefecturi 187 ; - al
Prefecturii Iași 270 ; -- al Prefecturii
Ilfov 83.
Bistrița de Jos, ocol j. Bacău 174.
- bilciuri de lână, cerere de înființare 246.
Birlad, oraș 128.
Boas Gheorghe, supus străin trecut la bir-
nici 138.
Boerescu B., ministru ad-interim la Culte
și Instrucții Publice 78.
Bogdănescu D., deputat de mahala în
București 32.
Bohaci Tudorachi, membru al comisiei agri-
cole plasa Horincea j. Covurlui 236.
Boldescu Leon, membru al comisiei sta-
tistice orașul Botoșani 133.
Bolintinul din Vale, sat j. Ilfov 84.
Bontariu Cr., brutar la Craiova 268.
Boruzescu Eliodor, raportor statistic j. Te-
leorman 40, 41, 44.
Bosianu Elsa, șef al administrației con-
tribuțiilor directe din Ministerul de Fi-
nanțe 222.
Bosianu I., deputat de mahala în Bucu-
rești 32.
Boise Ioan, subprefect ocolul Corodului
j. Tutova 129.
Botea Mihai, deputat de mahala în Bucu-
rești 32.
Boteanu, mahala în București 31.
Botoșani, județ 152 ; -- oraș 107, 132, 133 ;
prefect de -- 175, 236.
Bragadiru, sat j. Ilfov 84.
bragagerii 252, 263.
Brăescu C., șef secție I Ministerul de In-
terne Moldova 99, 123, 163, 185.
Brăila, județ 40, 41, 193 ; -- oraș 239, 242 ;
-- portul 240, 242 ; Prefectura -- 236,
239, 273 ; renunțarea la viza biletelor
de drum de la -- la Galați 243.
Brătianu G., membru în secț. III a Adu-
nării Elective 194.
bresle 102, 108, 116 ; șefi de -- 121.
Brezoianu I., tratat de agricultură tradus
de -- 233.
brutării (pitării, pinării) 121, 242, 243, 251,
263.
B Bruxelles, congres internațional de sta-
tistică la -- 259.
București 3, 5, 7, 11, 15, 16, 18, 25, 26, 28,
34, 37, 38, 46, 54, 57, 83, 105, 106, 123,
130, 149, 193, 204, 207, 212, 217, 221,
224, 227, 229, 233, 247, 249, 264 ; con-
siliul municipal -- 30, 32, 33 ; rapor-
tor statistic de -- 233 ; vornicia --
236, 238, 240, 251 ; Băcanilor, strada 52 ;
Boteanu, strada 31 ; Mihai Vodă,
strada 52 ; Radu Vodă, strada 32.
Budești, sat j. Ilfov 84.
Bujoreanu Ioan, raportor statistic j. Pra-
hova 40, 41, 44 ; referent statistic la
Direcția oficiului statistic 213, 215, 217,
221, 233, 234 ; membru în comisia de
concurs pentru raportori statistici 265.
Busdugan A., scriitor cl. II Direcția of.
statistic 234.

butăria 112.
Buzău, județ 40, 41, 73; poliția orașului —
58, 74.

C.

cadastru 100, 105, 110, 140, 161.

Cahul, Prefectura — 183, 184.

Calafat, drumul spre — 246; portul — 246

calfă 68, 117, 199, 243, 274.

camera agricolă 79, 94, 271; — și comer-
cială 203; — comercială și industrială
197, 245.

Camera Electivă (Adunarea Electivă) 16,
18, 25, 28, 34, 35, 36, 39, 40, 42, 47, 58,
74, 107, 108, 109, 146, 177, 192, 200; —
legislativă 4, 31, 94, 182, 183, 184, 220.

Cantacuzino Al., ministru de finanțe 222,
226.

Cantacuzino I., ministru de justiție 4.

capital englez 255; — francez 255.

capitație 9; spor la — 178.

Carceanu Gheorghe, funcționar la Oficiul
statistic 45.

Carp Vasile, delegat statistic 162.

Carp, maior, deputat de mahala în Bucu-
rești 32.

Carp, șef de secție la Ministerul Lucrării
Publice al Moldovei 134.

casa municipală (de bani) 20; — sfatului
(sătesc, comunal) 49, 51, 59.

casieri de districte 183, 184, 186, 187, 188;
— municipali 126.

catagrafie (conscriptie, recensiuie, statis-
tică) 4, 9, 10, 12, 33, 51, 60, 62—65,
68—70, 74—76, 102—105, 107, 112, 115,
116, 119, 120, 124—130, 139—144, 146—

150, 154, 155, 157, 158, 161—166, 168—
170, 174, 176—180, 183, 194, 195, 197,
200—203; — a periodului al 5-lea, mă-
suri pregătitoare 3, 8, 9, 56; — ora-
șelor 14, 17; — târgurilor 14, 17; —

de venitul caselor din orașe și târguri
26—32.

Catargi Al., ministru Controlului 208, 226.

Catargi Barbu, ministru de interne al Ro-
mâniei 199; — președinte al Consi-
liului de Miniștri 95; — prezintă griu
pentru expoziția de la Londra 90.

Catargi Lascar, ministru de interne Țara
Românească 99, 104—107, 109, 122, 123,
126, 129, 131, 132, 136, 137, 138, 139,
141, 145, 146, 147, 148, 149, 151, 152,
153, 156, 159, 160, 163.

Caterina văduva, prezintă pinza de casă
pentru expoziția de la Londra 90.

căi de comunicație pe uscat, se cere îm-
bunătățirea lor 240, 253.

căldări de rachiu 111.

căpătăieri 112, 113.

căpitanii de porturi 140.

cărămidării 251, 263.

cărăuși 173.

cărăușie de cereale 102; — de cherestea
pe uscat 102; — de sare 102; — de
vinuri și rachiuri 102.

căsăpii 121.

căsătorii, extract de — 172; matricule de
— 170.

cășerii (stîne) 163.

Cerchez C., prefect de Dolj 146, 167.

Cernea I., membru în comisia de examen
a raportorilor statistici ținut la Iași
266; — raportor statistic al jud. Iași
270.

Cernica, m-re 90.

cherestea, exploatarea de — 100; venitul
din — 111.

chestiunea rurală 94.

Chinopci I., raportor statistic j. Olt 40, 41,
44.

chiriași v. clăcași.

Chirnogi, sat j. Ilfov 88.

Chirovici I. Panait, industriaș Brăila 240,
242.

ciobani 118.

ciocli 114.

Ciornei D., delegat statistic j. Neamț 136.

Ciretel Gheorghe, membru în comisia de
catagrafie a orașului Botoșani 133.

cislă 120.

cizmăria 243; — concuroasă de confecții
străine 244.

Ciumați, sat jud. Ilfov 88.

Ciuntul Manea, supus străin trecut la bir-
nici 138.

Ciurari, sat jud. Ilfov 88.

Cîmpulungeanu G., delegat de mahala în
București 32.

clăcași (chiriași) 8, 9, 66, 67; — nemul-
țumiri 94.

cobzari 114.

Cocotă C., delegatul Ministerului în comi-
sia de catagrafie din Iași 143.

codăși, săteri — 101, 108, 112, 155.

cofetari 85.

Cogălniceanu M., ministru de interne al
Moldovei 180—182, 184.

Cojocaru Andrieș, — Ariton, — Zaharia,
supuși străini trecuți la birnici 138.

comerț 170—173, 210, 221; — de import
14, 17, 140; — de export 14, 17, 22,
140; — intern 22; — lucrări privi-
toare la — 220; — cu produse agri-
cole 76, 79, 237; progresul în — 14,
17, 21; — relații despre starea — 236,
238, 240, 244, 249, 252; proiecte de
legi privitoare la — 78.

comercianți 244; — străini 10; — cu bra-
șovenie 274; — en gros 274; — im-
portatori 253.

comisari statistici 5, 46—49, 51, 53—56, 58,
59, 62, 73, 69, 70, 192, 193.

comisia agricolă 201, 218, 220; — jud.

- Argeș 247; — jud. Covurlui 235, 275; — (subcomisia) plasa Fundul jud. Roman 258; — jud. Ilfov 90, 95, 235, 273; — de județe 78—81, 83, 91, 94, 95, 228, 232, 271; — (subcomisii de ocoale și plase) 228, 232, 235, 271, 272; — plasa Mijlocul jud. Olt 255, 256; — jud. Olt 255, 256; — jud. Roman 257.
- Comisia europeană a Dunării 241, 252, 276.
- comisii catagrafice (statistice, de recensiuine) 4, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 20, 29, 46, 48, 52—60, 63—65, 68—72, 75, 103, 106, 107, 229; — de ocoale 107—110, 111—121, 124, 128—130, 135, 136, 140, 143—145, 150, 151, 153, 156, 160, 161, 165—168, 175, 180, 181, 198, 201, 220, 224; — de orașe și țirguri 46, 48, 53, 54, 57, 107—110, 114—121, 124, 128, 129, 132, 133, 136, 140, 142—145, 150, 151, 153, 154, 156, 160, 168, 180, 181, 192, 198, 201, 220, 224.
- Comisia Centrală de la Foșani 26, 27, 29—33, 107, 144, 177, 179, 180.
- Comisia supremă de apel a districtului 107—109, 116, 124, 137, 139—141, 151, 152, 165, 166, 169, 180.
- Comitetul financiar al Comisiei Centrale de la Foșani 26, 27, 30, 177.
- Comitetul sanitar 83, 93, 201.
- Compania de navigație greco-orientală 253; — a lui Levidi și Foca 253; — a vapoarelor dunărene 253.
- concurș pentru delegați statistici 126, 127; — pentru raportori statistici 39—42, 265, 266.
- congres statistic 197, 198, 259, v. și Berlin, Bruxelles, Londra, Paris, Viena.
- consiliul comunal (statul) ca ajutor al raportorului statistic 49, 52, 64, 93, 94, 228, 230, 231; — municipal 14, 17, 26, 55, 230; — sătesc 14, 17, 52, 59.
- Consiliul de Miniștri al Moldovei 99, 103, 107, 109, 124, 130, 131, 134, 135, 139, 141, 151, 159—161, 166, 182, 222, 224; — al Țării Românești 8, 24—26, 34—36, 38, 39, 77, 82; — al României 207, 208, 211, 214, 216, 223, 225—228, 260.
- Constantin Ene, prezintă bumbac pentru expoziția de la Londra 90.
- Constantinescu Gh., raportor statistic jud. Dimbovița 40, 41; — raportor statistic jud. Ilfov 83, 90—95; — Niculae, prezintă miere pentru expoziția de la Londra 84.
- Constantinopol, export de cherestea la — 253; — export de floarea soarelui 85; incendiul de la — 253.
- consulate, consuli 60, 114, 177; — general al Austriei 204, 205.
- contribuții, noi sisteme de — 11.
- Convenția din 7/19 aug. 1858, 8—10, 24, 104, 108, 114, 122, 125, 130, 143, 144, 150, 157, 159, 160, 179, 191.
- convenție poștală, încheierea unei — 245.
- corăbii, a se reduce taxa la — 241.
- Cornea D., ministrul justiției 208, 226; — Enache, membru în comisia catagrafică a orașului Botoșani 133.
- Corodul, ocolul jud. Tutova 129.
- corporații industriale, propunere de organizare 242, 243.
- Cosinează Radu, prezintă ceară pentru expoziția de la Londra 84.
- Costache Emanoil, membru în comisia statistică a orașului Botoșani 133.
- Costachi Manolache, ministru de finanțe al Moldovei 138; — ministru de interne 160, 163, 164; — președintele Consiliului de Miniștri 167.
- Costaforu G., ministru de interne 78.
- Costin Ioan, raportor statistic jud. Buzău 40, 41.
- Costinescu Gheorghe, raportor statistic jud. Brăila 40, 41, 239, 240, 244.
- Cotroceni, moșie jud. Ilfov 84.
- Covaiciu Gh., brutar la Craiova 268.
- covrigăcii (simigerii) 252, 263.
- Covurlui, județ 278; comisia agricolă a jud. — 275; Prefectura jud. — 235, 262.
- Craiova, oraș 268.
- Crăciunoaia C., brutar la Craiova 268.
- credit, lipsă de — 244; organizarea de — public 108, 125, 246.
- Crețulescu A. Constantin, președinte al Consiliului de Miniștri 4, 26, 29, 32, 35; — N., ministru de interne 4, 6, 7, 13, 16, 25—27, 29, 34—39, 41—43, 46, 49, 52, 64, 66, 68, 195, 198, 204, 206, 208, 212—215, 218, 223; — preș. Cons. de Miniștri și ministru de interne 225—227, 232—234, 260, 261.
- Cristești, moșie jud. Botoșani 138; sat jud. Botoșani 139.
- Cristopol V., adjunct și scriitor cl. I Direcția oficiului statistic, 234.
- Crivățul de Jos, sat jud. Ilfov 88.
- croitoria 243; — concurată cu confecții străine 246.
- Cucuți, moșie jud. Ilfov 91.
- Culescu Demetrie, raportor statistic jud. Mehedinți 40, 41, 44, 45.
- cultivatori (săteni), 100, 101, 112, 114, 120, 124.
- culucciu 114.
- Curcuti A., brutar la Craiova 268.
- cutia comunală și sătească 9, 20, 52, 102, 255; — capitalul lor 120.
- Cuțarida Nae, raportor statistic jud. Teleorman 40, 41, 44.
- Cuza I. Alexandru, domnitorul Principatelor Unite 5, 6, 13, 16, 25, 33—36, 41,

42, 45, 46, 65, 95, 99, 104--106, 128, 131, 132, 150, 163, 211, 213--215, 226, 227, 232, 233, 260, 261.

D.

dări, supunere la — a străinilor 245.

Demetru Marin, brutar la Craiova 268.

delegatul ministerului în comisia de catagrafie a tirgurilor 103, 107--111, 115, 116, 118--122, 126, 127, 130, 134, 135, 139, 140, 147, 151--154, 161--170.

deputat de mahala 18, 30, 32, 51, 54, 57, 58, 63, 64, 68.

desrobiți, țigani — 9, 114, 196.

Diamandescu Gavril, raportor statistic jud. Roman 185.

Dimitrescu Al., secretarul statului 3.

Dimitrescu M., deputat de mahala în București 32.

Dimitriu R., deputat de mahala în București 31.

Dimu Iorgu, comerciant de cereale la Brăila 239, 240, 242.

Direcția centrală de statistica a Moldovei 99--105, 116, 122, 123, 127, 133, 134, 136, 138--140, 146, 147, 159, 163, 164, 166, 170, 179, 180, 182--184, 195, 201, 202, 205, 212--214, 216, 221, 224, 228; — desființarea 207, 208.

direcția imperială (austriacă) de statistică administrativă 204.

direcția închisorilor 83.

direcția poștală (telegrafică) 83, 201.

direcția siguranței publice 200, 201, 203.

Dîmbovița jud. 40, 41; — plasa 91; prefect de — 274.

dirste (pive) 262.

Dobreni, sat jud. Ilfov 84.

Dobrovici Teodorache, deputat de mahala în București 31.

doctor 130.

Doicescu Nicolae Alexandru, copist la Oficiul statistic central 13, 41, 45.

Dolj județ 40, 41, 44; prefectura -- 236, 267.

Donici P., ministrul Lucrărilor Publice în Moldova 134, 160, 167.

Dorohoi, județ 185.

Dragomir Ioan, raportor statistic jud. Suceava 185.

Dragomirești <jud. Ilfov> fabrica lui N. Băleanu de la -- 274.

Dragoș Tanasi, membru al subcomisiei agricole a plasei Siret jud. Covurlui 236.

Drăgoeștii de Sus, sat jud. Ilfov 84.

Drăguș Costin, membru al subcomisiei agricole a plasei Siret jud. Covurlui 236.

Driistoreanu A., deputat de mahala în București 31.

dulgheria 243.

Dumba D., prezintă știuleți de porumb pentru expoziția de la Londra 84.

Dumitrescu Em., concurent la examenul de raportor statistic 264, 265.

Dumitru Fl., brutar la Craiova 268.

Dumitru Gh., brutar la Craiova 268.

Dumitru M., brutar la Craiova 268.

Dunăre 252, 254; cursul -- 241; emigrare peste -- 10; gura -- 276; scăderea apei -- 244; șlepuri pe -- 242.

Durina D., prezintă griu pentru expoziția de la Londra 84.

duzi, sădire de -- 92.

E.

economia generală, progresul în -- 100; -- națională, științe privitoare la -- 82; foaie trimestrială de -- politică și statistică 14, 17.

Egipt (Eghipet) 248.

Enderliș, arhitect 83.

Ena Stan, prezintă o maramă pentru expoziția de la Londra 88.

Enescu Costache, membru al comisiei de catagrafie din orașul Țotoșani 133.

epizotie 220, 231, 272.

Europa 92, 197, 240; cereri de cereale so-site din -- 252; expoziții universale în -- 249; guvernele din -- 259; piața din -- 244, 245; -- producătoare de cereale 241; relații comerciale cu -- 245; statele din -- 24, 55, 143, 238, 248.

Evghenidi, delegat statistic în Iași 176.

expoziție agricolă industrială la Pitești 247.

expoziția universală de la Londra (London) 82; listă de obiecte pentru -- 83.

expoziții industriale, organizare de -- 246.

F.

fabricant 68, 237.

fabrică 121, 172, 173, 177, 241; -- de bere 243, 251, 263; -- de cherestea (herăstrăria, fierăstrae) 112, 250, 262; -- la Dragomirești 274; -- de fidea 252; -- de fringhie 242, 243, 252; -- de gaz fologen 242, 243, 251, 263; -- de luminări 242, 251, 255, 263; -- de macaroane 251; -- de mașinărie (constructoare de mașini), propunere pentru înființare 242, 243; -- de mașini agricole, propunere pentru înființare 246; -- de obiecte de gips 252; -- de oțet 251; -- de pălării 251; -- de postav 263; -- de scrobeală 252; -- de sobe și cămine de porțelan 246; -- de spirț 101, 111, 246, 250, 251, 261, 262; -- de săpun 246; -- de tăbăcărie

(argăsit) 242, 243, 255; — de ulei 255.

facultatea de legi 123.

Fălciu, prefect de — 175.

Faraoani, moșie jud. Bacău, 174, 175.

farmaciști (farmacieri) 85.

Fălcoianu Scarlat, ministru de externe și membru al Comitetului Administrativ Extraordinar 4.

Fenerli Petrance, proprietar jud. Ilfov, prezintă floarea soarelui pentru expoziția de la Londra 81.

fierari (herari) 114.

Fierbinți, sat jud. Ilfov 84.

Filipescu M. D., director în Ministerul de Finanțe 186.

Filipescu G., șef al biroului cadastru în Direcția statistică Moldova 159.

Filipescu I. I., ministru de externe 78.

Filișani T., membru al secț. III din Adunarea Electivă Ț. Rom. 194.

Filodor Nicolae, căpitan de port la Brăila 239.

Finlanda rusească, unt, din — 85.

finețe 50, 100; suprafața lor 111.

Florești, tabăra de la — 42, 132.

Florescu Em. Ioan, ministru de război 78.

Florescu Virgilie 52.

Foca v. compania de navigație Levidi și — Focșăneanu Manole Gheorghe, concurent la examen de raportor statistic 264. formulare statistice 48.

Fotino G. S., raportor statistic jud. Gorj 40, 41, 44.

Franța 158, 179; consumația de cereale romine în — 240; serviciul statistic din — 201, 202; sistem de statistică în — 145.

Froniu N., deputat de mahala în București 32.

frunțași, săteni — 101, 108, 112, 155.

Frunzescu Dimitrie, referent statistic în Direcția Oficiului statistic 213, 215, 217, 221, 233, 234.

Fulger, delegat statistic în Moldova 152.

Fundurile, ocolul — <jud. Roman> 162; subcomisia agricolă a ocolului — 258.

G.

Galați, oraș 107, 242, 243, 255; exportul de grâne prin portul — 257; portul — 250; preț de — 175, 236; prețul cerealelor pe piața din — 252; propunere de înființarea unui antrepozit în — 254; schela — 253; transportul de grâne între — și Sulina 253.

Galiția, evrei din — 10.

Gavani, moșie <jud. Roman> 152.

gaz fotogen, fabrică de — 242.

Gheorghe Nicolae, prezintă pînă pentru

expoziția de la Londra 88.

Gheorghescu Gheorghe, concurent la examenul de raportor statistic 264.

Gheorghiescu, delegat statistic în orașul Iași 170.

Gheorghiu A., brutar la Craiova 168.

Gheorghiu Gr., brutar la Craiova 268.

Gheorghiu Ioan, membru în comisia statistică a orașului Botoșani 133.

Gherasim G., deputat de mahala în București 32.

Ghica Dimitrie, ministru de interne 71, 73—77, 80, 82; — membru al secț. III din Adunarea Electivă Țara Românească 194.

Ghinești, sat jud. Ilfov 88.

Ghiță T., proprietarul moșiei Gavani 152.

Giurgiu, expoziție la — 248.

gindaci de mătase, creșterea lor 92; v. și viermi.

Goga <Costache>, membru în comisia agricolă jud. Ilfov 91—94; prezintă grâu pentru expoziția de la Londra 84.

Goran Ilie, om de serviciu la Oficiul statistic 45; — odăiaș la Direcția oficiului statistic 234.

Gorj, județ 40, 41; raportor al jud. — 233. grapă, exponală pentru expoziția de la Londra 86.

Greaca E. Toma, brutar la Craiova 268.

grădini 100; suprafața în — 111, 119.

Greccanu C. R., șef la secția II-a în Ministerul de Interne 12.

Greccu Costache, prezintă un prosop de borangic pentru expoziția de la Londra 88.

Greco Nicolae, prezintă o maramă pentru expoziția de la Londra 88.

Grigoriu M. D., șef de secție în Ministerul de Interne 99, 123.

Gruiu, sat jud. Ilfov 84.

Gusti D., directorul serviciului statistic din Moldova 217; v. și hartă Direcției statistice din Moldova 159.

Gurbănești, sat jud. Ilfov 90.

H.

han 67.

hartă a capitalei 8; — a principatelor 8. Herăscu, delegat statistic jud. Botoșani 139.

Herăști, sat jud. Ilfov 84, 88.

herghelegii 118.

Horincea, plasă jud. Covurlui 236, 278; subprefectura plasei — 275.

hrisovoliți 112.

Hristu Dincă, deputat de mahala în București 32.

Huhulea I., raportor statistic jud. Covurlui 235, 236.

Huidovici Vasile, delegat statistic pe Tutova 129.

Hurmuzachi Const., deputat în Adunarea Electivă a Moldovei 179, 180.

I.

Ialomița, județ 40, 41.

Ialopol I., delegat statistic orașul Iași 170; — Mihael, raportor statistic orașul Iași 185.

Iași, oraș 6, 13, 99, 106, 116, 123, 128, 136, 137, 141, 152, 153, 163, 166, 168, 170, 178, 180, 181, 185, 195, 205, 207, 212, 213, 217, 222; biroul statistic de la prefectura — 270; — centru de desfășurarea chereslelii 250; concurs de rapoartori statistici la prefectura — 265; prefectura — 236, 251, 263, 269.

iazuri 100, 110; venitul din — 111.

Ilfov, județ 40, 41; prefectura jud. — 271; — înaintează tabel de obiectele pentru expoziția de la Londra 83.

Iliad D., deputat de mahală în București 32.

Iliescu C., deputatul mahalalei Boteanu din București 31.

Ilinca Gheorghe, prezintă o maramă pentru expoziția de la Londra 88

imaș 100; suprafața lor 111.

impozit 9, 11, 21; împărțirea dreaptă a — 9, 24.

industria 22, 102, 171, 210; — în jud. Covurlui se exploatează mai mult de străini 255; lucrări privitoare la — 220; premii în — 78; progresul în — 14, 17; relații despre starea — 236, 237; valoarea producției din — 21, 54.

industriași 10, 15, 237, 244.

inginer la Oficiul statistic 4, 19, 37, 39, 193; — agricol, curs pentru formare de — 250.

Institutul național de agricultură 87

Instrucția publică 21, 51, 211, 220.

instrucțiuni catagrafice (statistice) 4, 8, 11, 15, 19, 43, 48, 49, 53, 54, 56, 58, 61, 62, 64—66; 69—72, 77, 102, 103, 106, 107, 109, 120, 124, 130, 131, 135, 137, 139—142, 146, 148, 151, 167, 168, 170, 171, 174, 175, 179, 183, 192, 202; — pentru atribuțiile rapoartorilor statistici 227, 228, 230—232; tipărirea de — 5

instrumente pentru oficiul statistic 5.

Ion Gheorghe, prezintă pinză de borangic pentru expoziția de la Londra 88.

Ionescu Ioan, director al Direcției centrale de statistică a Moldovei, 122, 126, 128, 131, 134, 137, 141, 145, 146, 148, 149, 151—153, 156, 159, 160, 163; — recomandarea de numire 99; — decretul de numire 105; — înlocuirea 104.

Ionescu Petru, concurent la examenul de raportor statistic 266, 270.

Iorga A., delegat statistic 132, 133

Iorgu Alexie 52.

Iorgulescu Gh., prefect de Brăila 244

Ismail, comisia catagrafică pentru orașul — 107; prefectura — 236.

Italia, consumația cerealelor române în — 240.

Izvoarele de Jos, sat, jud. Ilfov 88.

I.

închisori, populația din — 101, 115, 164.

însurărei 118, 119.

învățăcei v. ucenici.

I.

jandarmi 114.

Jiu, construcția de punți pe — în drumul Calafatului și a Severinului 246.

judecătoria arbitrală pentru comercianți 245.

județul satului v. vornicul satului.

Junghiatu Radu, prezintă borangic și bumbac pentru expoziția de la Londra 88.

K.

Krakt, prefect de Bacău 250.

L.

lacheu 119.

Lampa Ispas, prezintă borangic și bumbac pentru expoziția de la Londra 88.

Langa Georgiu, raportor statistic jud. Neamț 185.

Lerescu Ioan, raportor statistic jud. Argeș 40, 41.

Levandowski, funcționar în Ministerul de Interne al Moldovei 136.

Levidi v. compania de navigație și Foculipscani 174.

litografie 251.

Locusteanu Iosif, concurent la examenul de rapoartori statistici 264, 265.

logofăt de sat 49, 50, 52, 53, 58, 62, 63, 68.

Londra (London), expoziția universală de la — 82; congres internațional de statistică de la — 259.

luminări de stearină 43.

M.

magazinele de rezervă 102, 120.

Maia Catargiu, sat jud. Ilfov 84.

Malaxa Panait aga, membru în comisia agricolă jud. Covurlui 235.

Mancași Nicolai, raportor statistic jud. Tutova 185.

- manualul de recenziune de peste Milcov (Moldova) 198.
- manufactură 78, 121, 140, 173; comerțul cu — 237; import de — 253; starea comerțului cu — 240, 250.
- marker pentru porumb, propus ca expozată la expoziția de la Londra 86.
- Marcovici S. Constantin, corespondent la Oficiul central statistic 40, 41, 45.
- Marcu Gheorghie 52.
- Marghiloman I., membru al sect. 3 din Adunarea Electivă 29, 194; — N., vornicul capitalei (București) 239.
- marina națională 23.
- Marsilia, export de floarea soarelui la — 85.
- mașini cu aburi 111.
- mașini agricole 257; depozit de — 250; depozit de — engleze la Galați 255; — pentru expoziția de la Londra 84; propunere de înființare de ateliere pentru repararea — 258.
- mașini de treierat 121, 243.
- Maleescu V., deputat de mahala în București 32.
- matricole de căsătoriți 14, 17, 21; — de morți 14, 17, 21; — de nașteri 14, 17, 21.
- Martian P. Dionisie, șef al biroului statistic, numirea 5; — 6, 7, 11, 15, 16, 19, 24, 25, 36, 37, 38—41, 45, 49, 52, 64, 66, 68, 71, 73, 74, 76—78, 80, 82, 195, 198, 199, 204, 205, 207, 211—213; — confirmarea în postul de director al Oficiului statistic al României 215; — 217, 219, 221, 232—234, 236—238, 247, 248, 251, 252, 262—265, 270, 273—275.
- Mavrocordat, colonel, prefect de Iași 270; — președintele comisiei la concursul raportorilor statistici ținut la Iași 266.
- Mavrodolu I., raportor statistic al orașului București 234, 239.
- mazili 117.
- mănăstiri, populația din 101.
- Mărculescu Nicolae, concurent la examenul de raportori statistici 264.
- mătase, producția de — 66.
- Meculescu Ioan, membru în comisia agricolă jud. Argeș 247.
- Mehedinți, județ 40, 41, 45; prefectura de — 236, 261.
- Meitani St. Al., raportor statistic jud. Ilfov 40, 41.
- Melic I. I., deputat de mahala în București 32.
- mercat (tîrg, bilci), să se introducă — săptămînal 246.
- meseriași (meșteri) 54, 68, 100, 112—114, 121, 124, 195, 199, 237, 243, 155, 274; — cu dughene 117; — cu fabrici mari 117; — cu fabrici mici 117.
- meserii, starea lor 242, 245.
- metale 67, 100, 110.
- Michael A., brutar la Craiova 268.
- Mieșunești, sat jud. Ilfov 84.
- miere, producția de — 66.
- Mihai Vodă, mahala în București 52.
- mijlocași, săteni — 101, 108, 112, 155.
- mijlocitori (samsari) 273.
- Mijlocul, subcomisia agricolă a plasei — jud. Olt 255, 256.
- Milcov, riu 205, 206, 212—214, 219, 222—227, 230—233.
- mine 110.
- minerale 100.
- Ministerul Afacerilor Străine (Ministerul Treburilor Străine) 38, 82, 134, 137, 138, 204.
- Ministerul Controlului 82.
- Ministerul Culelor și Instrucțiunii Publice 82, 123.
- Ministerul de Finanțe (Departamentul de Finanțe, Vistieria) al Moldovei 105, 113, 117—120, 135, 137, 138, 147, 119, 160, 184—186, 188, 222, 224; — al Țării Românești 4, 6, 7, 9, 11, 27, 42, 44, 82, 100, 194.
- Ministerul de Interne (Departamentul Trebilor din Năuntru) al Moldovei 99, 104—107, 110, 114, 115, 120, 124, 125, 128—132, 135—141, 143, 145, 147—153, 156, 159, 160, 161, 163—165, 167—169, 171—175, 177, 179—181, 183, 184, 186, 192, 194, 195; — al Țării Românești 3—6, 9—11, 15, 16, 18, 25, 27, 28, 30, 32, 33, 34—39, 41, 43, 46, 48, 53, 55, 57, 58, 70, 72, 75, 77, 78, 80, 81, 83, 177, 179, 180, 191, 192, 194, 198; — al României 200, 201, 203—205, 208, 211, 214, 216—218, 221, 222, 225—228, 230, 232, 233, 235, 239, 244, 246—249, 252, 257, 261—263, 265—267, 270, 271, 273, 275.
- Ministerul Justiției 82.
- Ministerul Lucrărilor Publice al Moldovei 133.
- Ministerul de Război 82.
- Minovici Ioan, comerciant de cereale la Brăila 239, 240, 241.
- Mitilineu M., șef de birou la Ministerul Trebilor Străine 205.
- Moldova 5, 13, 25, 201, 205; — ocol jud. Suceava 161; plutire pe apa — 258; — recenziune din — 198.
- Mongescu C. Ioan, raportor statistic jud. Mehedința 45.
- morari 118.
- mori 67, 172, 243, 251, 262; venitul din — 111.
- moșoroitor, prezentat pentru expoziția de la Londra 86.
- Morțun Costache, raportor statistic jud. Bacău 185.

mumgerie 121.
Mușcel, județ 40, 41; prefectura de -- 236
muzicanți 114.

N.

Naidem Ignat, brutar la Craiova 268
Napoleon I 178.
Neamț, Prefectura de -- 174, 175, 230
Neamu, brutar la Craiova 268.
Negoești, sat jud. Ilfov 84.
Negruț Costache, directorul serviciului statistic al Moldovei 163, 164, 167, 170, 174.
Negruț N., adjunct și scriitor cl. I la Direcția Oficiului statistic al României 231; -- transferat de Iași 217.
Negură Ioan, ajutor al Direcției centrale de statistică a Moldovei 123, 131, 181, 182.
neguțători 10, 100, 112, 113, 116, 117, 152, 155;
-- în comisia de catagrafie 5, 15, 60, 107.
nevolnici 113, 118, 119, 135.
Nica Constantin, membru în comisia agricolă jud. Covurlui 236, 276—279.
Nicola Gheorghe, brutar la Craiova 268.
Nicolae (Nicolau) Dimitrie, referent statistic la Direcția oficiului statistic al României 213, 215, 233, 234.
Nicolau A., brutar la Craiova 268.
Nicolau D., funcționar în Ministerul de Interne 185.
Nicolau M., brutar la Craiova 268
Nicolopol Ioan, membru în comisia agricolă jud. Argeș 247.
Niculescu Gh., brutar la Craiova 268; -- deputat de mahala în București 32
Nițescu Avram 52.
Notara Vasile, raportor statistic jud. Vlașca 40, 11, 44.

O.

oameni fără căpătii 118, 119.
Obileștii Noi, sat jud. Ilfov 90.
Obreja Gheorghe, concurent la examenul pentru raportor statistic 266, 270.
ocna, populația din -- 101.
Ocolul de Sus jud. Botoșani 139.
olărie 252, 262.
Olt, jud. 40, 41.
Oltenița jud. Ilfov 83, 90
Oromolu G. Mihai, concurent la examenul de raportor statistic 264, 265.
Ovanes Cristea, membru în comisia agricolă jud. Roman 257.

P.

Paliu S., brutar la Craiova 268.
Pană Filip, comerciant de cereale la Brăila 239, 240, 241.

Pangrați Lupu, membru în comisia agricolă a plasei Prut jud. Covurlui 236.
Pantelimon, școala națională de agricultură de la -- 84; locuitorii comunei -- sufăr de epidemia frigurilor 92.
Papadopol, membru în comisia agricolă jud. Argeș 247.
Papazolo Malache, deputat de mahala în București 32.
Paraschivescu V., raportor statistic jud. Mușcel 40, 41, 44.
Paris, congres internațional de statistică la -- 259; semnarea convenției de la -- 149.
pasageri intrați și ieșiți, știință pentru -- 231.
Pascal I., brutar la Craiova 268
pașapor 10, 57, 58, 242
pațachină 84.
Pavlov Costache, șeful biroului populației din Direcția statistică a Moldovei 123, 131.
Pavlov Ioan, șeful biroului de comerț din Direcția statistică a Moldovei 123, 131, patentari 117, 185, 188.
patente 9, 178; -- ale consulatelor 114; -- ale Vistieriei 155.
paznici (pacinici, pasnici) ai satelor 108, 153.
păcură, prefacerea gazului din -- 121.
pădurari 118.
păduri 22, 50, 67, 100, 110, 172.
Pălineanu D. Iarcu, deputat de mahala în București 31.
Periețeanu Gheorghe, raportor statistic jud. R. Sărat 40, 41, 44.
Peșicu (Peșiacu) I. G., raportor statistic jud. Dolj, 40, 41, 246, 267.
Petrescu Ioan, referent la Direcția oficiului statistic României 213, 215, 221; -- ajutorul directorului 233, 234; -- membru în comisia de examinare a candidaților de raportor statistic 265.
Petrescu C. I., șef de divizie în Ministerul Afacerilor Străine 26, 35.
Piața Neamț, oraș 136.
piei de animale sălbatice pentru expoziția din la Pitești 248.
pielărie (peliceria) folosește cele mai multe brațe de muncă 246.
pietrării 100, 110, 251, 263.
pietre de moară 110.
pieptănari 114.
Pitești, expoziția agricolă industrială anuală în orașul -- 247, 249.
Pițurescu G. M., secretarul comisiei agricole jud. Covurlui 277—279.
pivă (dîrstă) 262.
Picleanu N., șef de secție la Adunarea Electivă 28, 29, 194.
pinză de casă, fabricarea de -- 253.

Ploșteanu Dincă, deputat de mahala în București 32.
 plug 67, 120; — boieresc 163; — locuitoresc 163.
 plute, numărul de — 173; stațiile de — 173.
 Poarta de Fier, spargerea stîncilor de la — 245.
 Poenaru D., scriitor cl. 2-a la Direcția oficiului statistic 234.
 polițai (comisar) de tirg în comisia de catagrafie 107, 140, 180, 187.
 pompieri 114, 167.
 Ponier, delegat statistic orașul, Iași 170.
 Poper Simion, industriaș la Brăila 240, 242.
 Popescu A., — Dimitrie, — Pantazi, deputat de mahala în București 32; — Vasile, concurent la examenul de raportor statistic 264.
 Popovici Dumitru, subprefect al ocolului Corodul jud. Tutova 129; — Grigore, supus străin trecut la birnici 138; — Vartarezi, supus străin trecut la birnici 138.
 populația (ca obiect al statisticii) 21, 100, 111, 170—172, 209, 220; averea ce deține — 24; cifra — 14, 24, 177; creșterea anuală a — 22; cultura — 24; mișcarea — 183, 186; naționalitatea — 22; — țării, tabele de — 33.
 polcoavă, pentru expoziția de la Londra 86.
 povarnagii 85.
 povarnă, fabrică de spirt.
 port (fluvial) 173.
 posesor (arendăș), 112, 117, 120, 121, 152, 172; — membru în comisiile de catagrafie 107—109, 111.
 postelnicei 9.
 Prahova, jud. 40, 41; Prefectura — 236.
 prășilor, prezentat pentru expoziția de la Londra 86.
 prefect, Prefectură (Administrația de district) 9, 14, 15, 17, 26, 33, 37, 39, 42, 46—48, 50, 52, 53, 55—57, 69, 71, 76, 82, 91, 94, 107, 110, 120, 122—130, 134—137, 140, 142—145, 151—154, 161, 166, 168, 169, 171, 174, 180—184, 186—188, 192, 198, 203, 204, 216, 221, 221, 227—230, 237, 242, 272, 273.
 preot, membru în comisia de catagrafie 15, 17, 107, 108, 112, 116, 153.
 președintele eforiei orașului (municipalității), membru în comisia de catagrafie 107, 140, 180.
 președintele tribunalului, membru în comisia supremă de apel 107.
 privilegiați 9, 114, 117.
 produse (agricole), citățimea și felurimea — 12; comerțul cu — 22; consumația de — 22; prețul — lor 79; importul de — străine 102; suprafața speciilor de — 22.

producția (agricolă), cantitatea pe pogon și locuri 22, 170.
 profesor 114, 126, 130, 171
 progen 58, 59, 119.
 proprietar 8, 9, 12, 75, 108, 109, 111, 117, 119—121, 152, 153, 155, 157, 158, 172; — alegător 48; — membru în comisia de catagrafie 5, 15, 17, 18, 20, 46, 47, 53, 54, 58, 107, 144, 180, 192, 193; nemulțumiri din partea — 94.
 proprietăți mănăstirești 100, 177; - particulare 100; — răzășești 100.
 protoiereu, membru în comisia supremă de apel 107, 180.
 Pruncu C. I., șef de secție la Secretariatul Statului 3.
 Prundu, sat jud. Ilfov 88, 90.
 Prusia, organizarea statisticii în — 202; serviciu statistic din — 201; sistemul statistic din — 145.
 Prut, navigabilitatea riului — 253; plasă jud. Covurlui 236, 278; riul — 254; subprefectura — 275.
 Purcarea Maria, prezintă un ștergar pentru expoziția de la Londra 88.
 Putna, prefect de — 175.

R.

Racotă, membru în comisia agricolă j. Ilfov 92, 93, 95.
 Racoviță D. N., ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice 208, 226.
 Radovanu, sat j. Ilfov 88.
 Radu Vodă, mahala în București 52.
 Ralea Ștefanachi, membru în comisia agricolă din plasa Horincea j. Covurlui 236.
 raportor statistic 14, 15, 17 — 20, 37, 42, 44, 45, 47, 53, 55, 56, 58, 69, 72, 79, 141, 171 — 173, 175, 182—184, 192, 193, 196, 197, 199, 202, 204, 219, 221—225, 228—231, 233, 237, 239, 244, 246, 247, 251, 262, 263, 267, 275; concurs pentru — 37, 39, 40, 263, 265; instrucțiuni cu atribuțiile — 227;
 rariță țărănească, prezentată pentru expoziția de la Londra 86.
 Rață Constantin, prezintă pinză de bumbac cu borangic la expoziția de la Londra 90.
 Rădulescu C., președinte de secție la Adunarea Electorală 28, 191; — Spirache, raportor statistic j. Vilcea 40, 41.
 referent statistic 19, 37, 39, 193, 206, 208.
 registrator la Oficiul statistic 4, 19, 193.
 Regulamentul Organic 8, 106, 119, 149, 176, 180, 201.
 rentier (rantier) 100, 112.
 revista economică anuală 82.
 revizori <statistici> de district 103, 119; — al Ministerului, membru în comi-

- sia supremă de apel 107; — al școalelor județului 79.
- Ridel Iozel, supus străin trecut la birnici 138.
- Rizescu C., șef de secție în Ministerul de Interne 13.
- Rîmnicul Sărat, județ 40, 41.
- Rolla Costache, ministru de Interne în Moldova 167, 174.
- Roman, prefectura de — 126.
- Romanați, județ 40, 41.
- Romano Georgiu, rapoartor statistic j. Tutova 185.
- Roseli P., membru în Comisia Centrală de la Focșani 177.
- Roșu Gheorghe, șeful biroului de măestrii și fabricii în Direcția statistică a Moldovei 123, 131.
- Roșu N., membru în comisia agricolă j. Ilfov 92, 94, 95, 272; — prezintă coleandru pentru expoziția de la Londra 84.
- rotar 118.
- rotărie 112.
- ruplași 117.
- ruptele Vistieriei 117.
- Rusia 245; comerț cu cereale din — 241, 250.
- S.
- Safta, prezintă o maramă pentru expoziția de la Londra 90.
- Salbiurn, Maximilian de —, supus străin trecut la birnici 138.
- sameș de district 56, 58, 64, 110, 126, 178.
- samsar (mijlocitor) 273.
- Savovici Isaia, membru al comisiei de catagrafia orașului Botoșani 133.
- Saxonia, serviciu statistic din — 201.
- săpunării 251, 263.
- sărării 100.
- Scărlătescu I. C., rapoartor statistic j. Ialomița 40, 41, 44; — rapoartor statistic j. Ilfov 91—94.
- scăunași, tranzacțiune prin — 246.
- schelă 242; înlesnirea transportului în — 254; produse de export transportate la — 121.
- scriitor la Biroul statistic 4; — la Oficiul statistic 19; — la comisiile de catagrafia 46, 48, 53—56, 58, 61, 62, 69, 70; — la municipiu 51; — la subprefectură 103, 109.
- scripcar 114.
- scutelnici (scutiți) 9, 196.
- Secretariatul Statului 3, 105.
- secție de statistică, înființarea unei — în Moldova 99.
- semănături 12, 22, 79, 120.
- sămînță, îmbunătățirea calității la — 240.
- Serbia, statistica din — 259.
- Serghe Ioan, vameș prim la Brăila 239.
- serviciu statistic 226, 229; proiect pentru înființarea unui — 42; — la j. Argeș 247; — la j. Brăila 239; — la j. Olt 255; — la j. Roman 257.
- servitor 19, 68, 199; — la comercianți 274; v. și slugă.
- Sevastos Ioan, rapoartor statistic j. Botoșani 185.
- Severin, drumul spre — 246.
- Sfatul (Consiliul) Administrativ Extraordinar 3—6, 11, 195.
- Sfatul comunal, municipal, sătesc v. Consiliul.
- Simionescu P., funcționar la Ministerul de Interne 12.
- Simu Petrache, comerciant și industriaș la Brăila 240, 242.
- Siret, navigabilitatea riului — 253; — plasă j. Covurlui, 236, 278; subprefectura — 275.
- Sissek, calea ferată de la — la Triest 245.
- Sinescu Gheorghe, membru în comisia de catagrafie a orașului Botoșani 133.
- slugă 117, 154; — cu hac 114; — în casă 119.
- slujbași volnici 114.
- societate agricolă, propunere de înființare 245.
- Sofroni Demetriu, rapoartor statistic j. Vaslui 185.
- spital 60, 164; populația din — 101, 115.
- spoitor 114.
- staroste de corporație 121; — de meseriași 17, 57, 192; — de neguțători 57; — de patentari 17; — al Puterilor străine 60.
- Stan G., șef de secție la Ministerul de Finanțe 186.
- Stan Tudor, prezintă o maramă pentru expoziția de la Londra 88.
- State Oprea, clăcaș, prezintă ceară pentru expoziția de la Londra 84.
- statistica administrativă 9, 11, 38, 140; — agricolă 104; — comercială 9, 105; — comparativă 9, 197; — criminală 14, 17, 140; — culturală 9; — economică 9; — financiară 140; — generală 14, 17; — judecătorească 140; — Moldovei de pr. N. Șuțu 233; — polițienească 14, 17; — sanitară 9, 14, 17, 110; — specială 14, 17; — vămilor 14, 17.
- statistică, birou de — la Prefecturi 183; cursul de — 43, 44, 195.
- statistice, uniformitatea lucrărilor — în ambele țări 195, 197, 198.
- Stătescu Eugenia, referent și autor la Oficiul statistic central 40, 41, 45.
- Steriadi C., ministru ad-interim la Finanțe 4.
- Sticlea Ștefan 52.

- Stoescu Panaite, raportor statistic j. Putna 185.
- Stoian I., brutar la Craiova 268.
- Stoianovici Nenu, comerciant și industriaș la Brăila 240.
- Stoica Ioan 52.
- stupi, producția din — 173.
- Stupinele, sat j. Ilfov 88, 90.
- subcomisii agricole v. comisii agricole de plasă, ocol.
- subprefect, subprefectură (subadministra-tor, subadministrație) 47, 48, 50, 52, 57, 58, 81, 91, 94, 107, 110, 124, 126, 128—141, 151, 160, 171, 173, 178, 179, 187, 228—231, 235, 257.
- Suceava, județ 161; Prefectura — 236.
- Suez, export de chereștea la — 253.
- Sulina 245, 254; gura Dunării la — 252; lucrări la — pentru regularea cursului Dunării 241; taxa tonajului la — 250; transportul de cereale între — și Galați 253.
- supuși străini (sudiți) 113, 114, 152; -- de altă națiune 10; — de națiune română 10.
- Surdu Dobre, prezintă pinză de borangic pentru expoziția de la Londra 88.
- sutaș 49, 51.
- Sutescu C., deputat de mahala în Bucu-rești 32.
- Suțu N., autorul operei, Statistica Mol-dovei 233.
- Ș.
- Șabeca Lazăr, președintele comisiei agri-cole j. Ilfov 90, 91, 93: — prezintă griu pentru expoziția de la Londra 84.
- Școala națională de agricultură 83, 84, 90; director și profesor la — 272.
- Școala de arte din București, propunere să se trimită tineri la — 256.
- Școala de meserii, propunere de înființare 246, 256.
- Șerbănescu C., deputat de mahala în Bucu-rești 31.
- Șerbu M., brutar la Brăila 268.
- Șlepuri, compania națională de -- din Bră-ila 241, 242.
- Ștefan Dimitri, deputat de mahala în Bucu-rești 31.
- Ștefănescu, funcționar la Prefectura Tu-tova 129.
- Ștefănești, sat j. Ilfov 84.
- științe statistice (date, relații statistice) 11, 14, 17, 25, 27, 77, 78, 104, 134, 187, 198, 218, 219, 224, 228—230, 218, 219, 224, 228—230.
- Știrbu Petre 52.
- 54, 56, 58—64, 67—70, 72, 77, 102, 103, 108, 109, 111, 113, 115—117, 120—122, 124, 137, 139, 140, 142, 144, 149, 152, 153, 156, 157, 160—165, 167, 168, 172, 180, 195—199, 204, 216, 218, 222—221.
- taxe pe tonajul corăbiilor 276.
- tăbăcărie 252, 263.
- tăblițe pentru numărul caselor 51.
- Tătăranu C. N., prefect de Ilfov 83, 90, 95; — Gheorghe prezintă o lingură și o furculiță pentru expoziția de la Londra 90.
- tăvălug, prezentat pentru expoziția de ia Londra 86.
- teasc de struguri, prezentat pentru expo-ziția de la Londra 86.
- Tecuci, prefect de — 175.
- Teișanu Matache, deputat de mahala în București 31.
- Telega, temnița — 90.
- Teleorman, județ 40, 41.
- tipografii 43, 251, 263.
- Tirgul Ocna unde se lucrează pinză, frin-ghii, ciubote 250.
- Tirgul, ocol j. Tutova 129.
- tolbași, negustori — 274.
- Tomescu Fotache, membru în comisia agricolă j. Argeș 247.
- Trandafir N., scriitor cl. 2-a la Direcția oficiului statistic 234.
- Transilvania, emigrați din — 10; recolta din — 78; români din — 58.
- Tratat de economie politică de D. Marțian 233.
- Trăistaru Ioniță, prezintă un ștergar pen-tru expoziția dela Londra 88; — Du-mitru, idem pinză de bumbac 90.
- Trestianu Nicolae, copist la biroul statistic 13, 41.
- Tribuna română, zjarul — 181.
- Triest, calea ferată la — 245.
- Trony M., adjunct și scriitor cl. I-a la Direcția oficiului statistic 234.
- Tudor Demetriu, raportor statistic j. Fal-ciu 185; — Elena, prezintă pinză de borangic pentru expoziția de la Lon-dra 90; — Manea, idem de bumbac 88.
- Tuduriu Ștefan, concurent la examenul de raportor statistic 266, 270.
- Tulcea, oraș 254.
- Turcia, creștini veniți din — 10; guvernul din — 254; statistica din — 259.
- Turnavitu Ștefan, delegat de mahala în București 31.
- Tutova, prefectura — 128; subprefect la ocolul — 129.

T.

Ț.

- labele de bir 116; — de contribuție 187, 188; — de patentari 187, 188; — sta-tistice (catagrafice) 8, 15, 43, 50, 53,

- Țara Românească 5, 11, 13, 25.
- Țaranu Odanică, membru în comisia de catagrafie a orașului Botoșani 133.

Țeranu Soția, deputat de mahala în București 32.
Țesături de cinepă 245; — de in 246; — de lână 246.
Țigani desrobiți v. desrobiți.
Țingulea M., concurent la examenul de raportor statistic 266, 270.
Țiglina, oraș 255.

U.

ucenici (invățăcei) 68, 199, 243, 274.
Ungaria, concurență cu — 245.
unele agricole 257.
Universitate, curs de statistică la — 178.
Urlăteanu C. I., deputat de mahala în București 32.
ursar 114.
Urzescu Bazil, membru în comisia agricolă a j. Argeș 248.
uzină de reparat mașini agricole 250.

V.

Vaibel Ulric, industriaș la Brăila 240, 242.
Valahia, catagrafia din 177; organizația analogă cu aceea din — 141.
vameș 140.
Vasiescu Ioan (Iancu), ajutor al Biroului statistic 5—7; — registrator și bibliotecar 40, 41, 45, 213, 215; — registrator și arhivar 234.
Vasilași, sat j. Ilfov 90.
văcar 118.
văcărie 67, 263.
vâtaf 114.
vechil 108, 117, 119, 120, 172.
velniță v. fabrică de spirt.

Viena, congres internațional de statistică la — 259.
viermi de mătase, cultura de — 173.
vie 50, 67, 100, 111, 172.
Vincler Anton, membru în comisia agricolă din plasa Prut j. Covurlui 236.
vite 22, 67, 120.
Vișnescu Mihail, ajutorul Direcției statistice din Moldova 182—184.
vizitiu 119.
Vizu Ioan, membru în comisia agricolă j. Covurlui 236.
Vilcea, județ 40, 41.
Vlașca, județ 40, 41; prefectura — 236.
Vlădescu Ștefan, deputat de mahala în București 31.
Vlădoianu B., ministru de Război 4; — ministrul Controlului 78.
Vornicia, vornicul orașului București 15, 57, 62, 64, 251.
Vornicul satului (județul) 107, 108, 119, 140, 153, 171.
Vornicia temnițelor 201.
Vuloaica Bela, brutar la Craiova 268.

Z.

Zaharia A., deputat de mahala în București 31.
Zalhana 263.
zeceși 49—51, 53, 57, 63, 64, 66, 68.
Zinid Gheorghe, prezintă fasole pentru expoziția de la Londra 84.
Zisu N. D., funcționar la Direcția statistică din Moldova 217; — scriitor cl. 2-a Direcția oficiului statistic al României 234; — Panail, brutar la Craiova 268.

FOTOCOPII DE DOCUMENTE

9053

ПРИНЦИПАТЕЛЕ-ЪН ІТЕ.

ПОВЪЦІРІ

ПЕНТРЪ

КАТАГРАФІА МОЛДОВЕИ

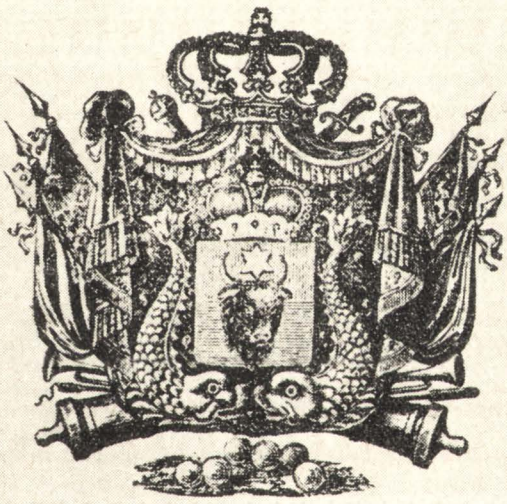
ПРЕЧЕДАТЕ ДЕ ОАРЕ КАРЕ ЕЛЕМЕНТЕ ДЕ СТАТИСТИКЪ

и і

ПЪБЛИКАТЕ ДЕ ДИРЕКЦІА ЧЕНТРАЛЪ ДЕ СТАТИСТИКЪ

ДИН

MINISTERIUL INTERIORU AL MOLDOVEI.

ІАШНІ

ТИОГРАФІА БЪЧИСМЕ.ІДИ РОМАНЪ.

1859

Exc. V. Comunità Warthan del Vuklu
Mrazec Brucko

2. V. Comunità Warthan, desiderabile
affinche' l'istitut e p'nti benemeret, se lunga
adrem de noll 1788 de la II a caronci l'uni,
uni d'umille abitanti aci p'cessu di age,
p'ntia infanzes unu' officiu' condatu di statu
dica d'ammistrata, totu' d' a apudati mai en
monuminti di stator, endemur d'upa propu-
nereu d'altitu de cimeu d'apudati, a carna coprendu
ubi ce un'altore;
" Considerandu ca in p'cessu p'ntiblu d'ecet,
" D'umur ma m'et p'nte int'iu in nob'lunga d'ecet
" D'umur d'up' p'ntiblu restatu la infanzes unu'
" D'umur d'altitu;
" Considerandu mai in suma si ca d'ammistrata
" d'ca app'ntiblu ind'icore in ma' m'et ca acce
" p'ntiblu de fu' notatu ca legittu;
" Subterigu' p'ntinu aci un'altore;
" D'umur d'altitu aci app'ntiblu ind'icore
" d'ca p'ntiblu a m'et'ia aci p'ntiblu in ma'
" d'p'ntiblu ind'icore di d'ca p'ntiblu, ca o m'et'
" d'ammistrata;
" D'ca d'altore ca ma' ind'icore in m'et'ia acce

Comunità Warthan

18 1911

di Ferrer Romanesi

Consigliu Ministeriu

PRESIDENTIAL

Principate-Tulle

12. 12. 1911
Dumur 12. 12. 1911

1911
12. 12. 1911

» proiectu; să serve de bază la lucrările ulterioare, pînă la
» facerea unei legi speciale ce se va prezenta de G^{na}
» Ministru la sesiă viitoare.»

Subsemnatul are onoare, Domnule Ministru, a
Vă anunta mai susu Oficiu proiectu de lege, d'impres-
una cu raportul Secțiunei și opinia minorității,
spre cunoscita urmare din parte - Vă. -

Constantin A. Cătuș

Șeful Diviziunii afacerilor de Stat,
la Ministerul din afaceri și Secretariatul Statului
J. C. Cătuș

Președintele Consiliului de Miniștri face cunoscut că Oficiul statistic va funcționa pe
baza dispozițiilor administrative. Doc. 30.

NOI ALESSANDRU IOAN I.

Cu mila lui Dumnezeu și voința națională.

DOMNU PRINCIPATELORU UNITE

Moldavia și Terra Românească.

La toți de față și viitori săndulate.

De la
Domnul Principatul Transilviei, Reședința de la Sibiu
sub nr. 1.

Prințepreședintele și membrii Consiliului de Stat
la Sibiu, în baza principiilor administrative
și de lege, în viziunea și organizarea de față
și veche, în viziunea constituțională și în
conștință, este de necesitate să se organizeze
Statul, să se organizeze de față, atât în
viziunea constituțională și de lege, cât și în
viziunea organizării și de față, atât în
viziunea organizării și de față, cât și în

Prințepreședintele și membrii Consiliului de Stat
sunt adunați în viziunea de față, atât în
viziunea de față, cât și în viziunea de față,
la sărind în viziunea de față, atât în
viziunea de față, cât și în viziunea de față,
în viziunea de față, atât în viziunea de față,
cât și în viziunea de față.

Prințepreședintele și membrii Consiliului de Stat
sunt adunați în viziunea de față, atât în
viziunea de față, cât și în viziunea de față,
la sărind în viziunea de față, atât în
viziunea de față, cât și în viziunea de față,
în viziunea de față, atât în viziunea de față,
cât și în viziunea de față.

— An demersul uni demersului reprezentativ:

Apt. I. Templa este vorba de organizarea statisticilor și organiza-
ție activitate și implicarea lor, cum și scopurile
acestea fiinduna prezentabile de a fi deosebite și în cele
organizării, se se descurgă la Demers. din Demers
organizării de Statistică organizării și în lățile de
Demers, se se face organizarea și organizarea a Ministeri-
ului din Demers.

Apt. II. La organizarea Demersului se se organizarea activității
și organizarea de Statistică și organizarea activității
în activitatea de activitatea organizării, organizării:

a. Statistică organizării se este în activitatea organizării
— III din Demers. din Demers.

b. Statistică organizării se este în activitatea organizării
organizării de Organizării din Organizării de Stat.

c. Organizarea organizării și organizării se este în
organizării se este în activitatea organizării de Organizării și

d. Toate organizarea Statistică organizării se este în
Ministeriului, se se face organizării organizării în
organizării a da Organizării de Statistică, toate
organizării organizării organizării Statistică
și Ministeriului a organizării.

Apt. III. Organizarea organizării organizării Organizării de Sta-
tistică se se este din Organizării și organizării organizării
organizării organizării organizării organizării

14

... deosebita impozitate asupra Statului ...
deosebita Ministerului ...
... Statului ...

April 11

... Statului ...
... Ministerului ...
... Statului ...

April 1

... Ministerului ...
... Statului ...
... Ministerului ...

... Ministerului ...
... Statului ...
... Ministerului ...

Alexandru Ioan

N. 115

... Ministerului ...
... Statului ...

N. 15627 - a. ...

.Decretul pentru înființarea Direcției de statistică în Moldova, Doc. 63.

Alexandru Ioan I.
Cu mila lui Dumnezeu și voința Națională
Domnii Principatelor - Unite

4
362

La toți de față și viitori sănătate

Supra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat în
Departamentul din Interio^r N° 1313

Văzând jumatătii Consiliului Nostru de Afaceri încheiată la
21 Iulie.

Am ordonat și ordonăm ce urmează:

Art. 1^a Jumatătii Consiliului Nostru de Afaceri de la 21 Iulie^{scris} și
menționate este aprobată de Noi.

Art. 2^a Direcțiunea Statistică de la Iași se desființează și în locul
desființării se convoacă de la 15 Augustu curată.

Art. 3^a Cancelaria Direcției de peste Marea și a Oficiului Statistic
se dăruiește conștient și se organizează împărțirea se în cinci
Departamente cu atribuții specificate în anexa la Art. 4^a jumatătii
Consiliului.

Art. 4^a Pentru obținerea de drumuri ale funcționarilor de peste
Marea cari a voru să se deplasăm, prin aceea organizare a
Cancelariei Oficiului Statisticii a se transporta în Capitală și
pentru obținerea transportului necesare Cancelaria Direcției
Statisticii de Iași se va numi pe totu pe totu funcționar
jumatătii Consiliului Nostru de Afaceri încheiată prin decret
Nostru de la 29 Iunie încheiată dat 23.37.

Art. 5. Și celă după urma Ministrului Secretar de
Statu la Departamentul de Interne, este
însărcinată cu aducerea la îndeplinire a ordeninței de
faciă.

Datată în Bucurara în ziua 6 a lunii
lui Augustu Anului 1862.

Alexandra Ioan

№ 591
6 August 1862

Ministrul Secretar de
Statu la Departamentul
de Interne.

N. Metzulescu

Alexandru Ioan Cuza aprobă desființarea Direcției statistice din Iași și contopirea cu
Oficiul statistic din București. Doc. 153.

Ființele Statistice: Diferențele de cînd mape naște de Statistice
 întreprinse, Diferențele cu Komunale, este pînă a pînă
 cu Konstruktiv Spaktamentului țării, înșpe Kasat Statului cu înșpe
 Kasatle municipale dar krișle Komunale. Mente a
 pînă la suma de lei 275,110, mas. totu apăsate sînt
 Statistice din Diferențe, adică lei 137,705 de la înșpe de
 din krișpe, iar pînă de lei 137,705 de la înșpe de
 adică înșpe de din Kasatle Komunale cu municipale,
 fiindcă de din krișpele țării anuale nu sînt pînă.
 Mente înșpe înșpe o înșpe nu ba fi mai mape de 1/2 la
 tot, din krișpele țării alți Komunale.

Anua dafu summa totală a Konstruktiv Statistice
 Administrativă ba fi " " " " " 361,810 lei.
 din krișpe de Statistice Kasat Komunale 137,705
 pînă înșpe de krișpe o pînă de 224,105.
 adică
 lei 77,480 sîntpe ofișle țării
 10,000 sîntpe municipale - " "
 137,705 sîntpe naște de a înșpe Statistice
 totu apăsate.

Konstruktiv Statistice summa în Komunale și summa
 de 438,350 lei de a Konstruktiv summa Statistice
 o krișpele țării, de la naște apăsate abundanșpe
 nu mai înșpe, de cu înșpe naște naște
 de de țării sîntpe o înșpe, sîntpe țării alți Statistice
 înșpele țării Statistice de 4-6 sîntpe
 mape.

Bugelul Oficiului statistic. Doc. 2.

Sprijinul din modificările lui

Oficiul Statisticii

Pe baza de proiectare mai puține lui 1500 no. hore.
Cantitatea de la care 1000 hore și 500 Procent

Pe proiectare este lui 1000. no. hore Cantitatea de 600 hore
și 400 Procent

Pe proiectare este lui 300 no. hore. Cantitatea de
500 hore și 300 Procent.

Pe proiectare este lui 700 no. hore, din care
450 hore. și 350 Procent

Pe proiectare este lui 450 no. hore din care
300 hore și 150 Procent

Pe proiectare este lui 300 din care 200 hore
și 100 Procent

Pe proiectare este lui 150 no. hore din care 100 hore
și 50 Procent

Pe proiectare este lui 150 no. hore

Statisticii proiectare proiectare proiectare proiectare
faptul este în

Statisticii proiectare proiectare proiectare proiectare
proiectare proiectare

Pe proiectare este lui 150 no. hore proiectare proiectare
și proiectare proiectare.

Bugetul modificat al Oficiului statistic. Doc. 14.

Statistica

Capitlu I

Definirea și obiectulu Statisticii

§. I.

* Statistica este stiinta care se ocupă
cu învestigația faptelor și variabile
naturale și sociale pentru a stabili
se vor. esapima opin. asompi.

Achenwall, profesor de drepti în
Berlin la Universitatea de Göttinga, a
dati numele de Statistica în
miz lucrul seculu. Din spm, Kach.
philosof sale de mize notizi, cu apo.
sune elevului si. Achenwall o de-
fineste: knowing adinca de
ape stapa persentibile și nomina.
patib a fi supra stati.

Schleier elevu a lui Achenwall o
defineste zicind: no stau sta.
distiner, este de a face a se knoi.
nte tote obiectele din stapa sa
abstracte urtepa suri; și ka
si o Prochistor de Istorie adage.
Istoria este statistica în miz stapa

* de la latin. (status) starea.

CUPRINS

1. Introducere	V—XIII
2. Documente	1—280
3. Lista documentelor	281—294
4. Glosar	295—300
5. Indice general	301—315
6. Fotocopii de documente	317—341

1. *Catalogul documentelor românești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin*, vol. I, 1521—1799, București, 1955, XLVII + 598 p., lei 27.
2. Mihail Guboglu, *Tabele sincronice*. Datele hegirei și datele erei noastre, București, 1955, 329 p., lei 13, epuizat.
3. *Indrumător în Arhivele Statului din Iași*, vol. II, București, 1956, 194 p., lei 9;
Idem vol. III, București, 1959, 183 p., lei 8.
4. *Catalogul documentelor moldovenești*, vol. I, București, 1957.

E R A T Ă

Pag.	Rînd	In loc de	Se va citi
25	17	recursiune	recensiune
35	2 de sus și ultimul de jos	serie	sesie
75	2	așezămintele	așezămintelor
107	9 de jos	poliție	politie
108	2 de sus	poliție	politie
117	20	neguțători meșteri	neguțători, meșteri
119	21	vechiul	vechilul
119	40	vezete	vezetei
126	15	nr. 80 din 30 iulie	nr. 78 din 23 iulie
126	16	pag. 66—69	pag. 72—75
129	21	numai	numi
152	10	catagrafii	categoriai
153	18—19	înscriea	înscrierea
270	17		se intercalează un nu după cuvîntul oraș
315	6	Țingulea	Țingulea

16. *Industria textilă în Brașov și Țara Bîrsei*. Catalog de documente vol. I, (1413—1820), București, 1960, 620 p., lei 25.

17. *Orașe și țirguri din Moldova*. Ediție de documente, vol. I, București, 1960, IX + 566 p.

18. *Statistică*. Ediție de documente, București, 1960, XIII + 344 p.

19. *Revista Arhivelor* pe anii 1958, 1959 și 1960; apare semestrial, costul unui volum este de 12 lei.

Publicațiile de mai sus pot fi procurate de la Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, Bd. 6 Martie nr. 29, Raionul Lenin.

Plata se poate face contra ramburs poștal sau prin virament.

1. *Catalogul documentelor românești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin*, vol. I, 1521—1799, București, 1955, XLVII + 598 p., lei 27.
  2. Mihail Guboglu, *Tabele sincronice. Datele hegirei și datele erei noastre*, București, 1955, 329 p., lei 13, epuizat.
  3. *Indrumător în Arhivele Statului din Iași*, vol. II, București, 1956, 194 p., lei 9 ;
Idem vol. III, București, 1959, 183 p., lei 8.
  4. *Catalogul documentelor moldovenești*, vol. I, București, 1957, 576 p., lei 27 ;
Idem, vol. II, București, 1959, 566 p. lei 27.
  5. *Arhivele Statului — 125 ani de activitate (1831—1956)*, București, 1957, 514 p., lei 30.
  6. *Meșteșugari și neguțători din trecutul Craiovei*, București, 1957, , lei 15.
  7. *Inaltul Divan (1831—1847)*, inventar arhivistic, București, 1958, 563 p. + VI pl., lei 24,50.
  8. *Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin*, vol. I., București, 1958, XIII + 803 p., lei 33,50 ;
Idem, vol. II, București, 1958, VIII+429—<430> p.+8 pl., lei 20.
  9. *Inventarul Protocoalelor Primăriei Sibiu 1521—1700*, București, 1959, 233 p., lei 6,25.
  10. Indice cronologic nr. 3. *Episcopia Buzău*, București, 1958, 344 p., lei 10,60.
  11. Indice cronologic nr. 13. *Mănăstirile : Govora, Gruiu, Hagi-Dina Hcărani*, București, 1958, 95 p., lei 4.
  12. Indice cronologic nr. 15. *Mănăstirile : Sf. Ioan Focșani, Jghiabu, Jilia și Roaba, Măgureanu-București, Mamu, Mărcuța și Mărgineni*, București, 1958, 247 p., lei 10.
  13. *Arhiva Magistratului Orașului Brașov*. Inventarul actelor neînregistrate, vol. I, București, 1959, 444 p. lei 20.
  14. *Documente privind istorta anului revoluționar 1848 în Moldova*. București, 1960, 516 p., lei 25.
  15. *Catalogul documentelor turcești*, vol. I, București, 1960, 728 p., lei 25.
  16. *Industria textilă în Brașov și Țara Birsei*. Catalog de documente vol. I, (1413—1820), București, 1960, 620 p., lei 25.
  17. *Orașe și târguri din Moldova*. Ediție de documente, vol. I, București, 1960, IX + 566 p.
  18. *Statistică*. Ediție de documente, București, 1960, XIII + 344 p.
  19. *Revista Arhivelor* pe anii 1958, 1959 și 1960 ; apare semestrial, costul unui volum este de 12 lei.
- Publicațiile de mai sus pot fi procurate de la Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, Bd. 6 Martie nr. 29, Raionul Lenin.

Plata se poate face contra ramburs poștal sau prin virament.

